A balassagyarmati

Mikszáth Kálmán Művelődési Központ

m e g h í v j a

ROZA CECILIA

KÉPZŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁRA

a

SZERBTEMPLOMBA

2660 Balassagyarmat, Szerb utca 5. Tel./fax: 35/300-622/

1999. október 1-től november 28-ig

Megnyitó: október 1-én, pénteken 17 órakor

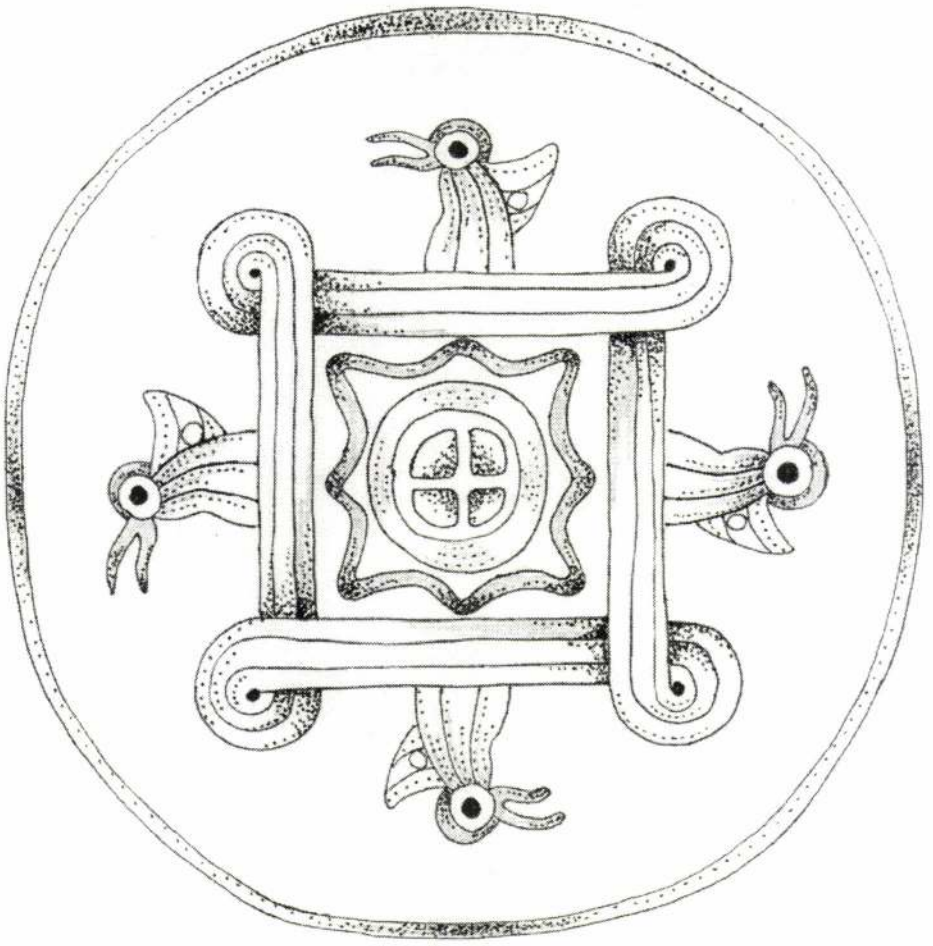

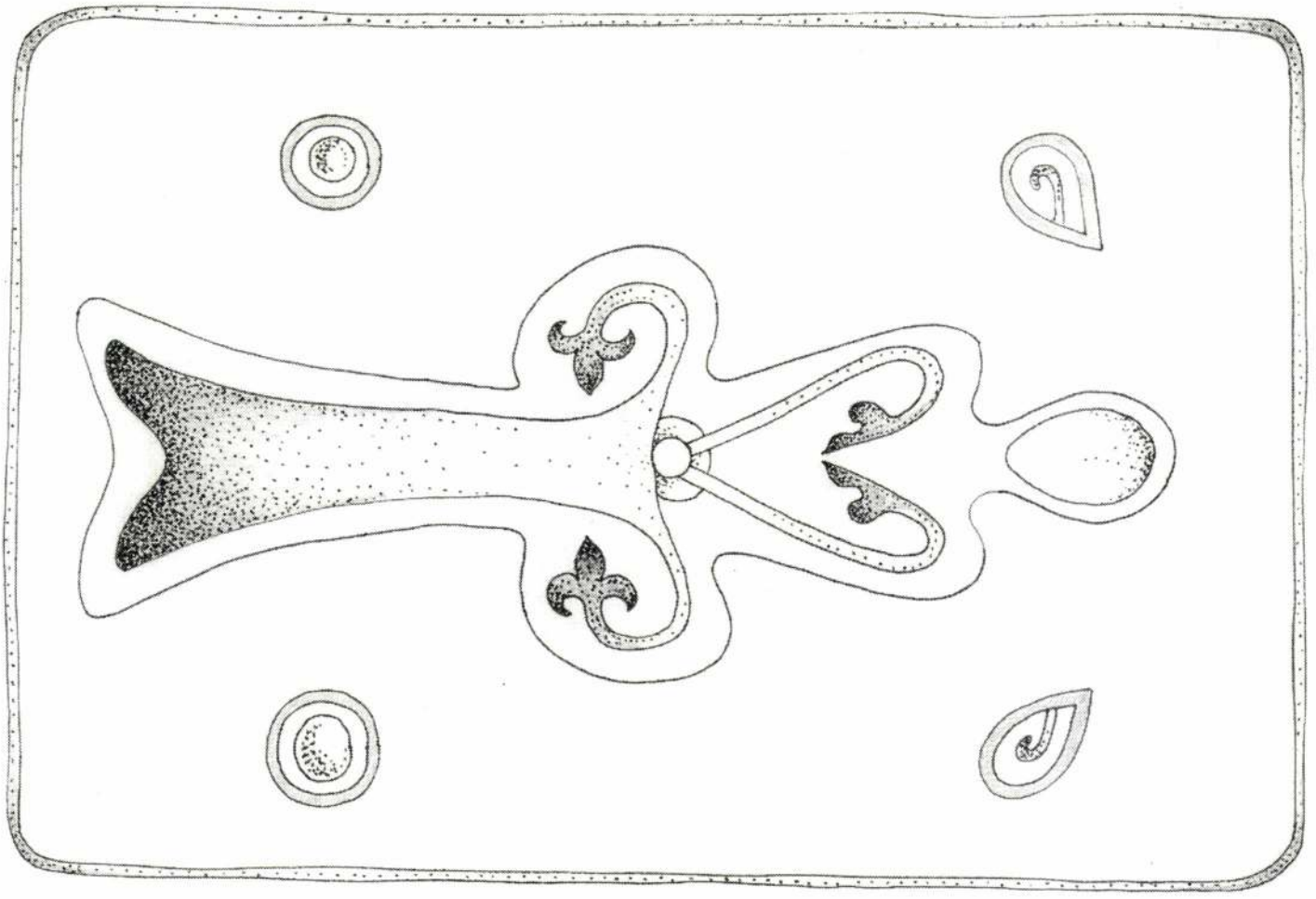

1966-ban születtem Balassagyarmaton.
A Balassi Bálint Gimnázium elvégzése után
az egri tanárképző főiskolán szereztem diplomát
matematika-rajz szakon, 1988-ban.
Azóta rajztanárként dolgozom.
Korábban a II. Rákóczi Ferenc Általános Iskolában,
majd utódjában a Szabó Lőrinc Általános Iskolában.
Rendszeresen részt veszek a
balassagyarmati nyári tárlatokon,
többször volt egyéni kiállításom a
Madách Imre Városi Könyvtárban és
iskolagaléria akban.

Cím: 2678 Csesztve, Kossuth u. 13.

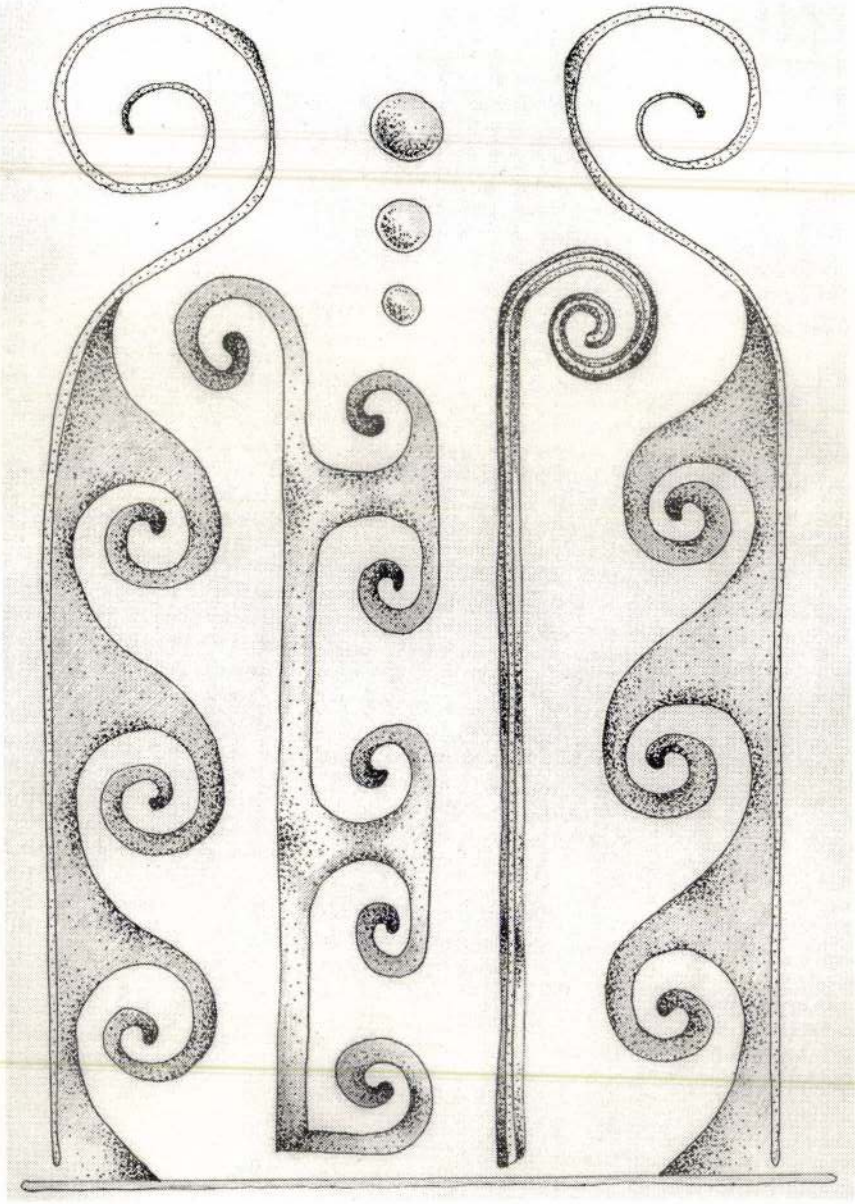

SZERBTEMPLOM
(Balassagyarmat, Szerb utca 5.)
1999. október 1 - november 28.

ROZA CECÍLIA

Johann Michael Rottmayr: Krisztus siratása. 1700 körül.
O.v. 156x125 cm, SzM ltsz. 2003.2

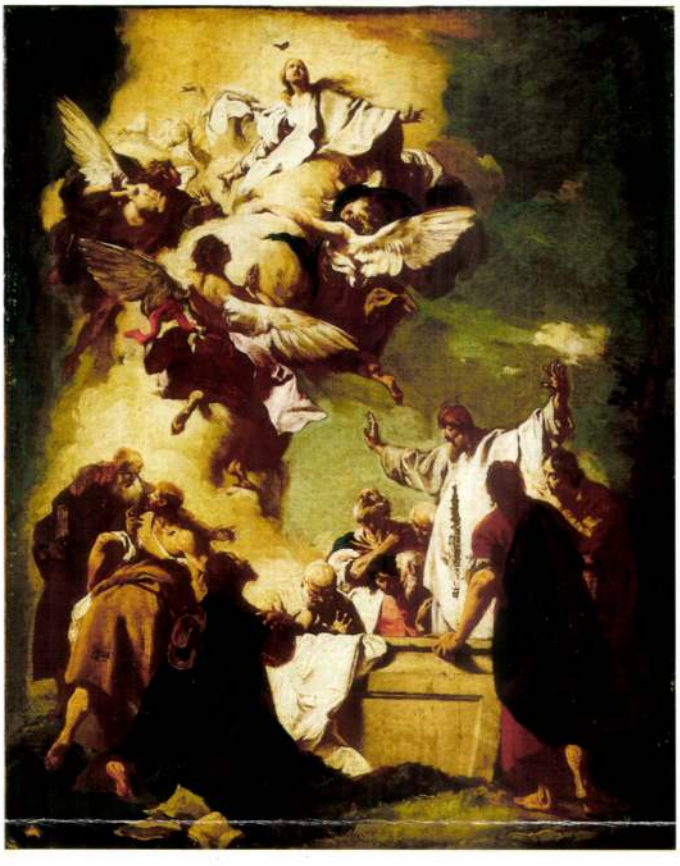

Giovanni Battista Piazzetta: Mária mennybevétele. 1735.
O.v. 74x58 cm. SzM ltsz.: 2003.1

is bensőségesebb alkotás. Krisztus plasztikusan, érzékletesen megfestett holtteste, a sirató Mária, Magdolna és János evangelista figurája meggyőzően bizonyítják, hogy Rottmayr a 17. és a 18. század fordulóján milyen magas szinten hasznosította az itáliai tanulóévei alatt szerzett tapasztalatait. Ugyanakkor a test és ruhafelületek puha modellálásában, a testszín, a fehér, a vörös és a kék harmonizálásában, de még az arctípusokban is jól észrevehető az a hatás is, amit Rubens művészete gyakorolt az Ausztriában freskó és oltárkép-megrendelésekkel elhalmozott, kortársai által méltán nagyra értékelt festőre.

Velencei Settecento gyűjteményünkből, a meghatározó művészegyéniségek közül csupán **Giovanni Battista Piazzettát** nem képviselte eddig egyetlen mű sem. Ezt a hiányt sikerült pótolni a párizsi Louvre-ban őrzött, de eredetileg a német lovagrend sachsenhauseni temploma számára készült *Mária mennybevétele*-oltárkép bozzettójának, vagyis olajvázlatának megvásárlásával a Nagyházi Galéria 95. aukcióján. A kivitelezés frissessége, bámulatos virtuózitása, a faktura változatossága semmi kétséget nem hagynak afelől, hogy Piazzetta sajátkezű munkája és semmiképpen sem egy másolat jutott a múzeum birtokába. A kép provenienciája is igen előkelő: az Esterházy gyűjtemény 1870, tehát az állami vásárlás előtt értékesített darabjai közé tartozik.

A múzeum 19. századi gyűjteménye egy rafinált szépségével és különleges ritkaságával egyaránt figyelmet érdemlő festménnyel gyarapodott: a skót **Sir Joseph Noel Paton** *Madonna gyermekével és a kis Keresztelő Szent Jánossal* témájú kompozíciójával (ld. a jelen szám címlapképét). Paton tagja volt a Preraffaelita Testvériletnek, ezzel együtt ez az 1860-as években készült, monogrammal is ellátott festménye szembetűnően a hasonló témájú Raffaello-kompozíciók bűvöletében készült, valósággal az Esterházy Madonna mellé kívánkozik. Az érett reneszánsz invenció Paton átfogalmazásában mesés, romantikus hangulattal telítődik. A festő az alakok, a ruhák, a vastagtörzsű fa, a tájháttér megfestésekor díszes és sűrű hangulatú részletekkel gyönyörködteti a nézőt.

Az öt festmény közül négyről, Backer, Rottmayr, Piazzetta illetve Paton művéről rövidesen egy-egy tanulmány jelenik meg a Szépművészeti Múzeum Közleményeiben.

Tátrai Vilmos

A Szépművészeti Múzeum 2003. évben szerzeményezett festményei

Noha az új szerzemények tekintetében a 2003-as esztendő, főleg a 90-es évekkel összehasonlítva, egyáltalán nem számít kiemelkedőnek, ebben az évben is sikerült öt olyan festménnyel gyarapítanunk gyűjteményünket, amelyek mindegyike jelentős művészettörténeti értéket képvisel, és Európa bármely rangos múzeumában szívesen látott, megbecsült műtárgy lenne.

Nagy ritkaság, hogy lehetőség adódjon igazán kvalitásos német késő-gótikus táblakép szerzésére. Az **1480 körül**, feltehetően **délnémet műhely**ből kikerült *Kálvária*-kép mindenképpen ilyen. A tiszta színek, a mélyen árkolt köpenyredők, Mária alázatos és János zord szomorúsága, Krisztus mit sem eszményített arcvonásai, a fametszeteket idéző kontúrok a kifejezés, a hívőre tett minél erősebb hatás szolgálatában állnak. Az eredetileg többrészes oltárképhez tartozó ábrázoláson hangsúlyos szerepet kap az eukharisztikus motívum. Négy angyal fogja fel kehelybe Krisztus vérét. A megváltó lábánál álló, a kelyhet a kereszt mögül előre nyújtó angyal arcát félig eltakarják a Megváltó lábujjai. Ez az apró, de a nézőnek szembetűnő furcsaság egyféleképp az ismeretlen mester kézjegyének tűnik és hozzájárul a cselekmény együtt érző, a passió emberi aspektusával azonosuló befogadásához.

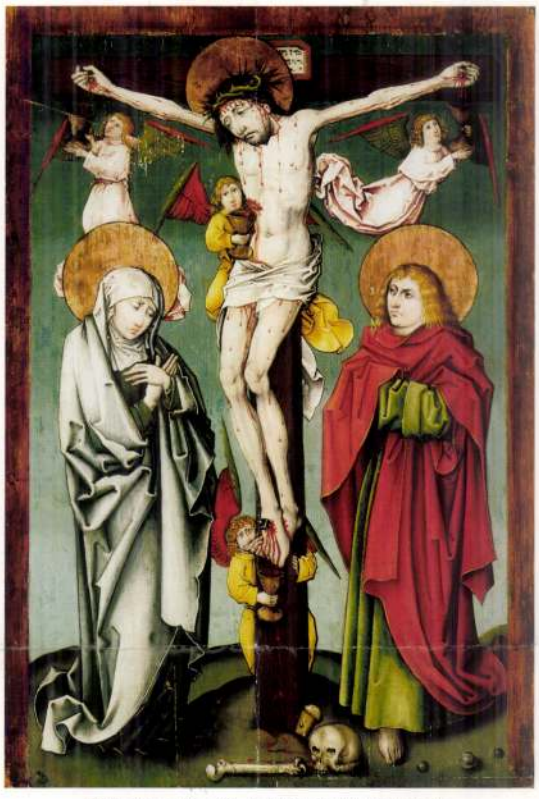

Délnémet festő, 1480 körül: Kálvária.
O. fa, 115 × 77 cm, SzM ltsz.: 2003.3

Jacob de Backer: A Szaglás allegóriája. 1580 körül. O. fa, 64 × 48,4 cm, SzM ltsz.: 2003.4

A 16. század második felében élt antwerpeni manierista festő, **Jacob de Backer** egy rézkarcokban is fennmaradt képsorozatán attribútumoktól és mitológiai jelenetektől kísért nőalakokkal személyesítette meg az öt érzéket. A Backerhez és műhelyéhez kapcsolható sorozat népszerű lehetett, több példány is készült belőle, az egyik sorozat Magyarországra került. Ez utóbbiból a Látás allegóriája 1993 óta már a Szépművészeti Múzeumban van, a Tapintás és az Ízlelés egy budapesti magángyűjteményben. Újonnan bukkant fel, és vásároltuk meg a *Szaglás* perszonifikációját, amelynek kompozíciójához egy előkészítő rajz is ismert. A képsorozat és benne a most megszerzett festmény az itáliai irányultságú flamand humanista kultúra és festészet kapcsolatának fontos, kutatásra érdemes dokumentuma.

Az érett barokk kiváló osztrák mesterének, **Johann Michael Rottmayr**nak egy nagyméretű oltárképe – *Szent Ágoston a Szentháromsághoz imádkozik a pestisben szenvedőkért* – éppen 2002-ben került át letéti anyagból múzeumi tulajdonba. A BÁV-tól vásárolt *Krisztus siratása* nem kevésbé patetikus, de már méreténél és témájánál fogva

Rottmayr

RECENSIONES

VIER BÜCHER ÜBER MITTELALTERLICHE BAUKUNST IN MITTELEUROPA

Ernst Badstübner: Kirchen der Mönche. Die Baukunst der Reformorden im Mittelalter. Union Verlag Berlin 1980. 290 Seiten, 155 schwarz-weiße und 8 farbige Abbildungen, zahlreiche Zeichnungen im Text. — *Richard Strobel:* Mittelalterliche Bauplastik am Bürgerhaus in Regensburg. Das deutsche Bürgerhaus Bd. XXX. Verlag Ernst Wasmut Tübingen 1981. 252 Seiten, 189 Zeichnungen, 468 Photos. — *Mario Schwarz:* Studien zur Klosterbaukunst in Österreich unter den letzten Babenbergern. Dissertationen der Universität Wien 147. VWGÖ Wien 1981. 180 Seiten, 22 Figuren im Text, 59 Abbildungen. — *Jiři Kuthan:* Die mittelalterliche Baukunst der Zisterzienser in Böhmen und Mähren. Deutscher Kunstverlag München—Berlin 1982. 319 Seiten, Zeichnungen und Abbildungen im Text

Die dem Rezensenten vorliegenden vier Bände lassen sich keineswegs als thematisch einheitlich betrachten. Ihre gemeinsame Besprechung erfolgt wesentlich durch den reinen Zufall bedingt und kann nicht einmal mit Recht eine Sammelrezension genannt werden, da der gemeinsame Nenner unter den Arbeiten fehlt. Charakter, Zielsetzung und Gattung der Bearbeitung ist in allen vier Fällen ebenso unterschiedlich, wie die Ausstattung der Bücher. Selbst das einzige, was sie verbindet, daß sie sich mit Erscheinungen des mitteleuropäischen Raumes befassen, kann nicht ohne Vorbehalt festgestellt werden.

Denn bereits *Ernst Badstübners* Buch, ein anziehend ausgestatteter Band, für einen breiteren Leserkreis gedacht, ist einem sowohl zeitlich als auch räumlich weiterem Überblick gewidmet, wenn auch seine Schwerpunkte wohl auf mitteleuropäischen Erscheinungen liegen. *Richard Strobel* gab dagegen eine überaus sachliche und systematische Bearbeitung der Typen der Steinmetzarbeiten an den mittelalterlichen Wohnhäusern in Regensburg heraus (diese Bezeichnung ist wohl genauer als die im Titel enthaltene »Bauplastik«), der hauptsächlich an der genauen Beschreibung, der Klassifizierung und der Dokumentierung liegt. Sie ist Teil einer bereits umfangreichen Reihe, in der nun zum ersten Mal Baudetails separat behandelt wurden (nach der 1976 veröffentlichten Bearbeitung der mittelalterlichen Bürgerhäuser in Regensburg von demselben Verfasser), wodurch ihr sachlich-systematischer Charakter noch stärker zur Erscheinung kommt. *Mario Schwarz* gab seine 1975 abgeschlossene Dissertation heraus, die besonders der Baugeschichte des Stiftes Kremsmünster gewidmet ist, wobei eine Gruppe der Denkmäler der Klosterbaukunst im spätbabenbergischen Österreich als Parallelen herangezogen wurden. Der Gattung und der Absicht entspricht am besten, daß eine kritische Auseinandersetzung mit der Fachliteratur und mit den Schriftquellen, sowie ihre Konfrontierung mit dem Baubefund vorwiegen, während in der bescheidenen Ausstattung Zeichnungen und Abbildungen eher nur wichtigsten Hinweisen dienen. In ihrer Themenwahl als zusammenfassende Darstellung einer Ordensbautätigkeit und in ihrer Methode von Zusammenfügung einzelner Baugeschichten, die sowohl quellenmäßig als auch durch Ergebnisse der Bauforschung belegt werden, steht der Dissertation von Schwarz noch *Jiři Kuthans* Arbeit am nächsten. Angesichts seines wissenschaftlichen Apparats und vorzüglicher Herstellung, daneben aber des Fehlens einer im gegebenen Rahmen kaum unerreichbaren, vollständigeren Bebilderung (zumindest die Abbildung aller im Text erwähnten Gegenstände) läßt es sich jedoch nicht eindeutig feststellen, welchem Leserkreis das Buch gedacht wurde. Diese Unterschiede sind groß genug, damit man jeden forcierten Vergleichen vorzubeugen möchte.

Richard Strobels Werk ist eine reiche Materialsammlung, in der 197 Fenster, 52 Portale bzw. Loggiarahmungen und verschiedene Bestandteile von 87 Rippengewölben (Rippen, Konsolen, Dienste, Schlußsteine) verzeichnet wurden. Bereits die hohe Anzahl der erhaltenen Baudetails ist ansehnlich, eine Tatsache, die zusätzlich noch an Bedeutung gewinnt, wenn man auf die einzigartig gleichmäßige zeitliche Verteilung des Materials zwischen dem 11. und dem späten 15. Jh. achtet. Auch die Schwerpunkte Regensburger Wohnbautätigkeit, die auf die Zeit vom späten 12. Jh. bis zur ersten Hälfte des 14. Jh. fallen, werden sowohl zahlen- als auch qualitätsmäßig überzeugend belegt. Das Buch ist vor allem als eine systematische Sichtung der zahlreichen Beispiele, stadtgeschichtlich orientiert, wobei typologische und chronologische Standpunkte vorherrschen. Es ging dem Verfasser vor allem um die Auffindung zuverlässiger Ordnungsprinzipien, wobei formale Beschaffenheit mit Stil gleichgestellt und die Chronologie in für einige kirchliche Bauten urkundlich gesicherten (ihre Aufzählung auf S. 14) bzw. dendrochronologisch erschlossenen Daten verankert wurde. Dadurch bietet sich das Werk vor allem künftigen Bauarchäologen in Regensburg als Handbuch an, und die kartographischen Übersichten der behandelten Objekte mögen als Pläne zum Baualter wesentlich der Stadtforschung dienen.

Das Buch ist jedoch auch für den ganzen Donauraum von höchstem Interesse, wo Regensburger Einflüsse eben in der Blütezeit der Profanbaukunst der Stadt, die Hand in Hand mit ihrer Vorherrschaft im Handel gegangen ist, eine außerordentlich große Rolle gespielt haben. Wie Typen der Patrizierhäuser und -Türme in Österreich, Böhmen und bis Ungarn hin vorbildlich waren, kann man auch Anklänge an die Typen der Steinmetzarbeiten finden. So werden auch diesbezügliche Forschungen, für die die Beurteilung der Details am wichtigsten ist, bestimmt wichtige Anregungen erhalten. Das Bestreben des Verfassers, eine eindeutige Terminologie und eine klare Chronologie zu geben, mag dabei nur vorteilhaft sein. Weniger ist seine sozusagen hagere Strenge zu begrüßen, durch die er sich auf die drei Hauptaufgaben der Steinmetzarbeit am Profanbau beschränkte, wobei z. B. selbst Kragsteine unter Balkenköpfen nicht mehr berücksichtigt werden konnten. Es entsteht ein Bild, als wenn es je eine Formentwicklung in den separat behandelten »Gattungen« gegeben hätte. Selbst bauliche Zusammenhänge (etwa Portal, Fenster und Gewölbe in demselben Haus) lassen sich erst mit gewisser Mühe rekonstruieren. Der reichste Ertrag des Buchs in kunsthistorischer Hinsicht ist daher die Charakterisierung einer städtischen Steinmetzenproduktion durch ihre massenhaft hergestellten Produkte. Dazu wäre noch die weitere Erklärung der Zusammenhänge zwischen Kirchenbaukunst und Steinmetzarbeiten am Profanbau zu wünschen, für die die häufige Anführung der datierten Parallelbeispiele keinen Ersatz bietet. Gerade die Blütezeit der Regensburger Baukunst könnte für ihren Ausstrahlungskreis auch diesbezügliche Normen und Lehren liefern. Wenn die Gelegenheit für ähnliche Untersuchungen

im vorliegenden Band (am besten wohl in der Einleitung) schon nicht benützt wurde, darf man sie vom Verfasser mit Recht zumindest in der Zukunft erwarten.

Es ist kaum gerecht, in diesem Kontext gleich die völlig anders ausgerichtete Synthese *Ernst Badstübners* zu erwähnen. Den eher literarisch-locker klingenden Haupttitel würde man gern dem Verlag zuschreiben, wodurch die im Untertitel besser formulierte Tatsache verwischt wurde, daß Kirchen- und Klosterbaukunst der religiösen Orden des Mittelalters im Zusammenhang der Ideengeschichte und der Lebensform behandelt wird. Wohl hängt die unter dem Titel »Voraussetzungen« in großen Linien entworfene Vorgeschichte des europäischen Mönchtums und die Darstellung der kunsthistorischen Vorstufen ebenfalls mit einem didaktischen Wunsch ähnlicher Art zusammen. Wie informationsreich auch diese Einführung für den Leser sein kann, bilden erst die drei Hauptteile des Buchs mit den Titeln »Cluny und Hirsau«, »Die Zisterzienser« und »Die Bettelorden« den Stock der synthetischen Übersicht. Diese verraten am meisten die starke Bindung des Verfassers an die mitteleuropäische Problematik, was keineswegs nachteilig erscheint. Das Paar Cluny und Hirsau ist auf diese Einstellung ebenso kennzeichnend, wie der Verzicht auf die Darstellung einer der wichtigsten Erscheinungen der Clunyazenserkunst: der Ausbildung der monumentalen Bildkünste. Wenn diese Problematik mit den Prämissen Cluny und Speyer: Rivalen bzw. Hirsau und Speyer: Kontrahenten erledigt und daraus der Schluß gezogen werden kann, daß Cluny III. keine »Kirche der Mönche«, sondern eine »Kirche für die Welt« war, so ist für diese Folgerung wohl die auf deutschem Boden herrschende Stilentwicklung entscheidend gewesen. Ähnlich verhält es sich mit den Prämonstratensern, deren Rolle offensichtlich deren in ostdeutschen Gebieten entsprechend gekennzeichnet wurde, wobei selbst die starke Beeinflussung ihrer Baugewohnheiten in Westeuropa durch die Zisterziensergewohnheiten keine Erwähnung fand. Diese Beobachtungen mögen hier keineswegs auf Mängel, sondern eher auf den Standpunkt des Verfassers hinweisen.

Seine Stellung in der kunsthistorischen Methodologie der Mittelalterforschung läßt sich ebenfalls klar kennzeichnen. Die oben angedeutete scharfe Trennung zwischen kaiserlicher und monastischer Richtung innerhalb der Baukunst des 11. Jh. wurzelt ebenso in von Edgar Lehmann entwickelten Grundsätzen, wie die Lehmannsche Interpretation der wichtigsten Entwicklungstendenz mittelalterlicher Kirchenbaukunst als einem von der Kirchenfamilie zur Kathedrale bzw. vom »Gerätscharakter« zum »Gebildcharakter« führenden Prozeß auch zugrundeliegt. Diese Betrachtungsweise des mittelalterlichen Kirchenbaues ist mit einem starken Gefühl für die Gebrauchsfunktion erfüllt, was sich bei dem Verfasser in einem Verständnis für Lebensform, liturgische Bräuche und soziale Ideen der Mönchsgemeinschaften offenbart. Es muß immerhin bemerkt werden, daß die einzelnen Reformkonzeptionen mehr in ihrer ursprünglichen Form, in der Formulierung der Ordensgründer berücksichtigt sind, und den Folgen der Verschiebungen und Verzerrungen ebensowenig gefolgt werden konnte, wie denen der späteren Reformbestrebungen. So entstand ein Bild von wesentlich idealtypischen Erscheinungen, deren Bedeutung für die gegebenen didaktischen Zwecke evident ist. Der Anschein jedoch, daß es sich um einander chronologisch ablösende Kulturen und nicht um eine ständige Bereicherung des Gesamtbildes durch parallel läufende Tendenzen handelt, ist ebenso eine Abstraktion, wie der ständig angenommene Gegensatz zwischen Bischofskirchen und Mönchskirchen, wobei die monastischen Kathedralen ebenso unberücksichtigt blieben, wie die Pfarrkirchen.

Andererseits fügt sich die Badstübnersche Deutung der Ordensbaukunst in die Richtung der Mittelalterforschung hinein, die sich in der DDR um die Universität Jena und um den dort ins Leben gerufenen Arbeitskreis herausgebildet wurde. Die Interpretation der Bauwerke als Symbole sozialer Aussagekraft wurzelt ebenso in der Auffassung dieses Kreises, wie eine ausgeprägte Tendenz, in den Wandlungen künstlerischer Formen eine unmittelbare Widerspiegelung gesellschaftlicher Prozesse zu erblicken. Wohl damit hängt sowohl der starke Sinn für die politische Bedeutung als auch die ständige Betonung der Rolle ketzerischer Bewegungen und der kirchlichen Gegenmaßnahmen zusammen. Diese Art und Weise der Deutung fällt besonders im Fall der Bettelorden auf, deren Behandlung in der Folge der monastischen Reformen des Hochmittelalters gar nicht auf der Hand liegt, und durch ihren Charakter eher widerlegt werden kann. Dadurch traten sie gewissermaßen an die Stelle wirklicher monastischer Reformversuche des Spätmittelalters in der gleichen Zeit als ihre völlig neuen Ansätze letzten Endes abschätzig behandelt wurden.

Während die Darstellung der kunsthistorischen Bedeutung und der Baudenkmäler sowohl der clunyazensisch-hirsauischen Reformbewegung als auch der Zisterzienser im Grunde richtig gelungen ist und besonders das Verhältnis zwischen Gemeinschaftsvorstellungen und Bräuchen erfolgreich gekennzeichnet wurde, scheint gerade die Wertung der Bettelordensbaukunst der wunde Punkt der Darstellung zu sein. Statt dem Hinweis auf reichlich nachgewiesenen Erstbauten von nicht monumentalem Charakter der Bettelorden (etwa die erste Halle der Jacobins von Toulouse, vgl. Prin, M.: L'église des Jacobins de Toulouse: Les étapes de la construction. In: La naissance et l'essor du gothique méridional au XIIIe siècle. Toulouse 1974. S. 185 ff.) fand S. Francesco in Assisi eine überaus starke Betonung. Wie gerade aus ihren außerordentlichen Gründungsumständen (zu ihrer Darstellung s. zuletzt Belting, H.: Die Oberkirche von San Francesco in Assisi. Berlin 1977) klar wird, kann die Grabeskirche des hl. Franz keineswegs als paradigmatisch eingestellt werden. Der Hinweis auf spätantik-frühchristliche Mausoleen in diesem Zusammenhang (mit den Parallelen Batschkowo in Bulgarien und Norawank in Armenien) vermag keineswegs zu überzeugen. Diese Ableitung ist jedoch geeignet, das reale Verhältnis der Bettelordensbaukunst zur höfischen Richtung der Hochgotik des 13. Jh. (das eine Kernfrage der Baugeschichte von Assisi bedeutet, und den man rüberall in den Norm gewordenen, kapellenartig dem übrigen Baukörper und Raum entgegengesetzter Langchören begegnet) zu verschleiern.

Es scheint, als wenn dem Verfasser zwei wichtige Begiffe in der kunsthistorischen Beurteilung der Klosterbaukunst als Grundlagen gedient hätten. Der eine ist der des Historismus, von dem anläßlich der Hirsauerbewegung ausdrücklich die Rede ist. Fraglich muß es freilich bleiben, ob angesichts der in der mittelalterlichen Baukunst seit Krautheimer und Bandmann oft verzeichneten Erscheinungen der Nachfolge wichtigen Exempla das eine bewußtere Auseinandersetzung mit dem Muster voraussetzende Stichwort richtig am Platze ist. Eine ebenso große Schwierigkeit bereitet die Gleichsetzung von Reform und Reduktion. Abgesehen davon, daß bereits Werner Groß 1948 die Konzeption der »Reduktionsgotik« mit Recht kritisierte bzw. von der Bindung an die Ordensbaukunst befreite, scheint dieser Grundsatz nicht allgemein annehmbar zu sein. Als Wortspiel aufgrund der Alliteration »Re-« hatte es eine Rückwendung an die altchristliche Einfachheit sowohl im Leben als auch in der Kunst zu bedeuten und so der im Schlußkapitel nachgewiesener Negativposition des Reformmönchtums zur Kunst völlig zu entsprechen. Odilo und Hugo von Cluny und ihre Kunstleistungen aus der Geschichte der Kunst der Mönche herauszuklammern, wird aber jedenfalls eine allzu enge und daher wohl nicht allgemein gültige Auffassung der monastischen Kunst bedeuten.

In einer anderen Auffassung, als Begriff der regionalen Stilentwicklung, wurde das Phänomen der Reduktion auch von *Jiři Kuthan* in den Mittelpunkt seines Buchs gerückt. Es findet sogar durch eine synoptische Tabelle am Ende des Bandes seine Betonung, in der die Reduktionsvariante parallel mit den »Zeitstilen« des 13. Jh. eine kontinuierliche Rolle erhält. Man erhält aufgrund der Tabelle folgendes Bild der Stilentwicklung: 1200 bis 1225/30: spätromanischer Stil; 1225/30 bis 1250: Frühgotik; 1250 bis 1265: Reduktion der Frühgotik; ca. 1260 bis 1275: Einflüsse der klassischen Gotik; um 1270 bis 1280: Tradition und Transformation frühgotischer Formen bzw. der klassischen Gotik; von ca. 1275/80 bis zum Anfang der zweiten Hälfte des 14. Jh.: Hochgotik-reduzierter Stil dzw. reduzierte und transformierte Einflüsse der nachklassischen Gotik; zweite Hälfte des 14. Jh.: Hochgotik, Beginn der Spätgotik. Dieser

Systematisierungsversuch, der übrigens ziemlich konsequent im Text durchgeführt wurde, ist äußerst lehrreich. Die feste Bindung von Stilphänomenen an Daten ist besonders für das 13. Jh. von Bedeutung, was dem Inhalt des Buchs genau entspricht. Frühere Denkmäler sind in Böhmen selten, während den späteren Schicksalen der Zisterzienserbaukunst in der Luxemburgerzeit nur ziemlich nebensächlich gefolgt wurde. Reduktion heißt in der Deutung des Verfassers also eine für Böhmen — und gewissermaßen auch für das übrige Mitteleuropa — geltende Tendenz, die etwa in den Abteikirchen von Goldenkron und Hohenfurt ihre Gipfelpunkte erreicht. Weniger eindeutiger ist der Begriff der Tradition bestimmt, der wohl am ehesten lokale Bindungen und stilistischen Konservativismus andeuten mag. Beide Begriffe sind elastisch genug, um komplizierte, parallel laufende Entwicklungslinien genau zu bezeichnen. Besonders in der Hervorhebung der Reduktionstendenz und der ihr zugeschriebenen kunsthistorischen Rolle steht Kuthan in der Tradition der tschechischen Mediävistik, vor allem von Václav Mencl und Dobroslav Libál, deren Thesen über eine Kontinuität zwischen der späten Přemyslidenzeit und der böhmischen Kunst der karolinischen Epoche in den jüngeren Forschungen eine zusätzliche Betonung erhielten.

Daß die Ordensbaukunst der Zisterzienser vom Verfasser in landweitigem und regionalem Zusammenhang behandelt wurde, entspricht seiner Auffassung, derentsprechend er sich Thesen anschloß, die der Annahme einer Geschlossenheit der Zisterzienserbaukunst entgegen eher ihre lokale Bindung betonen. Selbst in wirtschaftlicher Hinsicht lehnt er Thesen über Weltentzogenheit und der eigenständigen wirtschaftlichen Tätigkeit der Zisterzienserklöster ab, und schreibt ihnen eine maßgebende Rolle in der Repräsentation bzw. im Totenkult der Herrscherhäuser zu. Parallelen zwischen den österreichischen Babenbergern und der Přemyslidendynastie sind in dieser Hinsicht sehr einleuchtend. Zu dieser Parallele mag eine andere und zw. die ungarische herangezogen werden, wo man nach intensiver Gründungstätigkeit der 1180-er Jahre bis ins erste Drittel des 13. Jh. die Zisterzienser in der Gunst des Árpádenhofes findet, während sie zuerst von Dominikanern (in der Regierungszeit Königs Béla IV.), dann eindeutig von den Franziskanern verdrängt wurden. Vergleiche und Parallelen ähnlicher Art würden noch viel zur Charakteristik der Entwicklung einzelner Länder beitragen können. Der andere Punkt, wo dem Verfasser eine bedeutende Feststellung gelungen ist, ist der Nachweis, daß die meisten böhmischen Zisterziensergründungen bereits durch ihre Stiftung in bewohnten und meistens gar nicht unerreichbaren Besitzen von den Ordensvorschriften abgewichen sind. In kunstgeschichtlicher Hinsicht ist daher das Buch als eine klare Verneinung immer noch geläufiger Thesen über Zisterzienserschule, Zisterzienserstil bzw. Zisterziensergotik zu begrüßen.

Bedenklicher erscheinen dagegen Annahmen und Urteile über die stilistischen Zusammenhänge der einzelnen Denkmäler, die meist in Vergleichen und in der Heranziehung von Parallelen ihren Ausdruck finden. Durch dieses Verfahren wird der gegenwärtige Stand der Forschungen über mittelalterliche Kunst Mitteleuropas gekennzeichnet, wo eher Fernwirkungen weit entlegener Zentren, als Wechselbeziehungen benachbarter Kunstlandschaften angenommen werden. Solchermassen ausgedehnte und weitverzweigte Parallelbeispiele wie etwa Bamberg, Deutsch Altenburg und Schöngrabern für Velehrad, Hinweise auf Frankreich und auf Freiberg in Sachsen in einem Atem im Zusammenhang mit dem Westportal von Tischnowitz, oder die Anführung der inneren Fassadenwand von Reims für die Bauornamentik am Portal von Hradiště nad Jizerou entkräften nicht nur diese chronologische und stilistische Feststellungen, sondern lassen auch ein öfters zu beobachtende Verfahren der Aufwertung von mitteleuropäischen Denkmälern gelten, indem für sie direkte Beziehungen zu den Schlüsseldenkmälern der Zeit — womöglich im Westen Europas — angenommen werden. Diese Art und Weise der Annahme der Vorbildlichkeit weniger Denkmäler — etwa Laon, die Mutterklöster des Zisterzienserordens, Reims, Bamberg, Worms, Gelnhausen — kommt in der Kunstgeschichte aller mitteleuropäischer Kunstlandschaften vor, so daß man die angeblichen Vorbilder einfach als gemeinsame Nenner für die Rekonstruktion regionaler Zusammenhänge benützen könnte. Kuthans Buch enthält die wohl am besten fundierten Feststellungen über Vergleiche mit österreichischen und schlesischen Denkmälern, während Deutschland geographisch ziemlich vaage behandelt, mit Polen und Ungarn überhaupt nicht gerechnet wird. Was Ungarn betrifft, es böten sich besonders wichtige Parallelerscheinungen, die durch die dynastischen Beziehungen der Stifter auch unterstützt werden können, im Zusammenhang mit der Gruppe um Tischnowitz bzw. Prag/Agneskloster. Auch die Baukunst der Zeit Königs Ottokar II. böte reichliche Anlässe zu allgemeineren Feststellungen über den Stilwandel zur Hochgotik in Mitteleuropa. Im Moment, als dazu eben der einheitliche Standpunkt und die Gleichmäßigkeit der Kriterien fehlen, sind als Mosaiksteine wichtige Beiträge, wie derjenige Kuthans, nur zu begrüßen.

Der bereits 1975 abgeschlossenen Dissertation von *Mario Schwarz*, die viel der früh verstorbenen Renate Wagner-Rieger sowie der Forschungstätigkeit und -methoden der österreichischen Denkmalpflege zu verdanken hat, kommt ebenfalls in dieser Hinsicht eine hohe Bedeutung zu. Sie greift eine alte Streitfrage wieder auf, deren Beantwortung besonders durch Werke von W. A. Neumann, R. K. Donin, R. Hamann, A. Wenzel, V. Mencl bis heute im Mittelpunkt steht und die auch ungarische Forscher beschäftigte. Der Verfasser führt von der ebenfalls weitverzweigten ungarischen Literatur Werke Th. v. Bogyay's an, bedauerlicherweise sind ihm die auch sprachlich zugänglichen Aufsätze mit einer sehr feinen Analyse diesbezüglicher ungarischer Denkmäler von I. Hoefelmayr-Straube entgangen. Seine Feststellungen sind auf ausführliche Bauanalysen bisher weniger bearbeiteter Klosterbauten besonders in Oberösterreich und in der benachbarten niederösterreichischen Region gegründet, während die größeren und besser bearbeiteten niederösterreichischen Anlagen eher als Hintergrund dienen. Besondere Werte der Arbeit sind die sorgfältigen Untersuchungen der Bausubstanz und ihre Unterstützung durch zuverlässige Quellenanalysen, die die einzigartige Stellung österreichischer Klöster dank ihrer trotz aller Verluste doch einmalig kontinuierlichen Überlieferung wiederum bewundern lassen.

Schwarz beobachtet an seinem eher bescheidenen Material zuerst Einflüsse und Widerspiegelungen der großen frühgotischen Bauunternehmungen der Zeit Herzogs Leopold VI., und trägt besonders wesentliches zur Kenntnis der Geschichte der Baukunst unter Herzog Friedrich dem Streitbaren bei. Während er für Kremsmünster eine bambergische Beeinflussung annimmt (wenn auch die Vermittlerrolle Ekberts von Bamberg keineswegs genügend belegt wird, und die Beschränkung der Bautätigkeit seiner Zeit auf den Westbau und das westliche Chorpolygon in Bamberg dem gegenwärtigen Forschungsstand kaum mehr standhält), gelten seine Untersuchungen im Folgenden wesentlich der Frage der »normannischen Invasion«. Er nimmt weiterhin die Tätigkeit einer normannischen Steinmetzengruppe an, obwohl seit den Forschungen von Zahn und Strobel in Regensburg des späten 12. Jh. keineswegs mit der Vermittlerrolle iro-schottischer Mönche gerechnet werden kann (abgesehen davon, daß selbst für die Frühzeit keine importierten Erscheinungen nachgewiesen werden konnten). Bei den formal überzeugenden motivischen Vergleichen mit insularen bzw. französischen Baudetails wird der zeitliche Faktor ebenfalls ausgeklammert. Statt einer lückenlosen Ableitung der nach Österreich gelangten Arbeitskräfte nimmt der Verfasser eine in diesem Kontext gerade überraschende These an, indem er der höfischen Baukunst Friedrichs des Streitbaren eine Nachfolge der Repräsentationskunst Kaisers Friedrich II. zuschreibt. Abgesehen davon, ob sikulonormannische Phänomene eine zuverlässigere Erklärung als die bisher herangezogenen Parallelen für die österreichische Baukunst liefern können, sind die hinter dieser Ansicht steckenden Vorstellungen vom Mechanismus künstlerischer Prozesse manchmal von einer anachronistischen Naivität gekennzeichnet. Auf S. 101 liest man etwa die vielsagende Bemerkung: »Auf keinen Fall hätte man 'Stilverderbern' den Ausbau der bedeutenden Kaiserdome anvertraut«, was auf merkwürdige Ansichten des Verfassers über die Bewußtheit der Stilerscheinungen im 13. Jh. (als wenn damals schon Kriterien moderner Stilkritik angewandt worden wären) und sogar der Kunstpolitik

schließen läßt. Wenn man weiter S. 125 liest, daß einer der Zwettler Meister »das stilistische Gesamtkonzept« erstellte, erhält man den Eindruck, als wenn Schwarz die historistische Frage »in welchem Stile sollen wir bauen?« auch dem frühgotischen Baumeister in den Mund legen möchte.

Dieser Anachronismus ist um so bedauernswert, da der Verfasser sonst einen Sinn für pluralistische Beurteilung parallel laufender Stilphänomene und ihrer sozialer Hintergründe verrät. Eines der wichtigsten Ergebnisse dieser Betrachtungsweise stellen seine Feststellungen über die Beziehungen zu Ungarn dar, deren Kern die Analyse der Bautätigkeit Friedrichs des Streitbaren bildet. Durch die Heranziehung des Doppelfensters an Burg Starhemberg, durch die feste Datierung des Karners von Tulln und der Portale von Kleinmariazell wird eine befriedigende chronologische Konstruktion für die sogenannte »Jáker Gruppe« gewonnen, es muß jedoch vorläufig dahingestellt werden, wie die Verbindungen beurteilt werden können. Schwarz nimmt im Hintergrund eine Vorbildlichkeit der ungarischen »Magnaten«-Stiftungen für die Patronatspfarrkirchen österreichischer Ministerialen an, und ähnliches kommt auch für Herzog Friedrich in die Frage. Es muß jedoch bemerkt werden, daß sein Verhältnis zu Béla IV. von Ungarn auch unmittelbar nach dem Mongolensturm keineswegs durch ein friedliches Bündnis gekennzeichnet war: Bereits 1242 war der Ungarnkönig zu einem Feldzug gegen Herzog Friedrich zur Rückgewinnung seiner eroberten westlichen Landpartien gezwungen. Auch die Bauchronologie von Ják ist trotz des überlieferten Weihedatums von 1256 keineswegs endgültig gesichert. Die Frage der Periodisierung des Baues (mit besonderer Hinsicht auf das Verhältnis der Einwölbung des nördlichen Seitenschiffes zur nördlichen Obergadenwand des Mittelschiffs bzw. auf den Zustand des Baues vor den Restaurierungen, die eine überaus heterogene Baugestalt beseitigt haben) von Ják muß künftig ebenso neu untersucht werden, wie diejenige nach den Beziehungen seiner Bauskulptur zu der übrigen westungarischen Produktion. Das heute zur Verfügung stehende Material ist erheblich umfangreicher als das ehemals der Forschung zur Verfügung stehende, darunter zahlreiche Kleinbauten aus Bruchstein oder Ziegeln, an denen nur Schmuckteile (Portale, Fenster) die Steinmetzarbeit vertreten. So gewinnen Doninsche Vorstellungen von einer »Portalschule« doch gewissermaßen an Wahrscheinlichkeit, und die in diesem Zusammenhang sehr bedeutende Frage nach der Lokalisierung des Steinbruchs wird erst mit Hilfe umfangreicher petrographischer Untersuchungen entschieden werden können. Die Grenze zwischen österreichischen und ungarischen Ländern, die damals erst eine feste Form zu erhalten begann, wird für diese Produktion wohl keine Demarkationslinie bedeuten. Erst eine derartige Behandlung der Grenzfragen wird zu einer historisch relevanten Lösung führen können.

Der Zufall hat vier verschiedene Bücher unterschiedlichen Themas und unterschiedlicher Absichten zusammengebracht, die allein den Zug gemeinsam haben, daß sie sich alle mit Phänomenen befassen, die für eine Geschichte mittelalterlicher Baukunst in Mitteleuropa von Bedeutung sind. Ihre Verfasser sind verdiente Forscher, die alle über die Baukunst der einzelnen Gebiete dieses Raumes regelmäßig arbeiten und veröffentlichen. Man findet in der Methodik, im Begriffsystem, selbst in der Abgrenzung der zu behandelnden geographischen Einheit keinen Einklang, vielmehr eine Anknüpfung in Fragestellung und im begrifflichen Apparat an Schultraditionen der nationalen Kunstgeschichtsschreibung. Diese vorläufig wohl keinen gemeinsamen Nenner aufweisende Vielstimmigkeit kennzeichnet genau die heute gegebenen Möglichkeiten einer interregionalen Kunstgeschichte, eines der wichtigsten Desiderata europäischer Mittelalterforschung überhaupt.

E. Marosi

PROKOPP, MÁRIA, ITALIAN TRECENTO INFLUENCE ON MURALS IN EAST CENTRAL EUROPE PARTICULARLY HUNGARY

Budapest, Akadémiai Kiadó, 1983, 198 S., 121 Fig.

Ungarns mittelalterliche Wandmalerei ist seit jeher ein beliebtes Forschungsthema der Kunstgeschichte, wie durch kürzere Aufsätze und monographische Aufarbeitungen ebenso belegt wie durch zusammenfassende Werke. Sie alle lassen sich in Gruppen aufteilen, die einander teilweise überdecken. Den zeitlichen Primat behält das Werk von Flóris Rómer, Régi falképek Magyarországon (Alte Wandgemälde in Ungarn) aus dem Jahr 1874 (Budapest). Darin sind die ihm bekannten Denkmäler je nach den größeren wirtschafts- und kunstgeographischen Einheiten des Landes beschrieben und analysiert, nach Möglichkeit in chronologischer Ordnung. Innerhalb der Grenzen der gewählten Gattung, des Corpus, wurden Form und Geschichte des Gebäudes, das den Hintergrund der Gemälde darstellt, mit berücksichtigt. Im Zuge der Beschreibung wurde der Ort des Gemäldes innerhalb der Kirche angegeben, das Thema bestimmt und die Entstehungszeit angegeben. In Rómers Werk sind mehr als hundert mittelalterliche und Renaissancewandmalereien beschrieben, darunter auch solche, die seither verschwunden sind. Seine Arbeit beruht auf der Fachliteratur, auf Berichten und eigenen Untersuchungen.

Es mußten achtzig Jahre vergehen, bis der nächste Corpus erscheinen konnte. Der Band A középkori Magyarország falképei (Wandgemälde des mittelalterlichen Ungarns), 1954 (Budapest) von Dénes Radocsay zerfällt in zwei Teile. An der Spitze steht eine auf zahlreichen Detailstudien bzw. monographischen Aufarbeitungen beruhende Synthese, ein Überblick der Wandmalerei in Ungarn aus sechs Jahrhunderten und der erste dieser Art in Ungarn. Die Kunst der einzelnen Zeitspannen wird jeweils vor ihrem sozioökonomischen Hintergrund dargestellt. Aus dieser Aufarbeitungsweise folgt sinngemäß der Aufriß der kunstgeographischen Einheiten, der Kunstzentren und der herausragenden Künstlerpersönlichkeiten. Die aus den verschiedensten Teilen Europas herkommenden Einflüsse und Tendenzen erhalten ebenso eine Erklärung, wie die Elemente, die die örtliche Tradition verbürgen. Großes Gewicht legt Radocsay neben den Stilproblemen auch auf Fragen der Ikonographie. Der Corpus selbst bildet den zweiten Teil des Werkes; darin sind die vorhandenen und die aus Beschreibungen bekannten Denkmäler in alphabetischer Ordnung beschrieben. Mangels eigener Erfahrungen mußte sich Radocsay überwiegend auf die Literatur stützen, was die Eigenart und die Qualität der Beschreibungen maßgeblich beeinträchtigt. Die Beschreibungen werden fallweise durch vorhandene Aquarellkopien ergänzt (Gerecze, P., A Műemlékek Országos Bizottsága rajztárának jegyzéke [Verzeichnis der graphischen Sammlung des Nationalkomitees für Denkmalschutz], in: Magyarország műemlékei I, Budapest 1905); beigefügt ist eine nützliche, stets Vollständigkeit anstrebende Bibliographie. Radocsays Werk ist ein verläßlicher Wegweiser für alle Forscher ungarischer Wandmalerei.

Neuestens ist der Anspruch auf eine historische, mit Corpus ergänzte Aufarbeitung des Themas in der Tschechoslowakei aufgekommen. In Středověká nástěnná malba na Slovensku (Praha 1978) stellen V. Dvořáková, J. Krása und K. Stejskal nach langjähriger Mauerforschung und nach auch Detailergebnisse zeitigender Materialsammlung ihr Material zusammen. Die geschichtliche Einleitung fügt die Denkmäler in der Slowakei in den europäischen Kontext ein, der alphabetisch geordnete Corpus ist vorbildlich und modern. Auf die die konkrete Kirche betreffenden geschichtlichen Angaben folgen die Beschreibung der Wandgemälde, sodann deren stilistische und ikonographische Analyse. Die früheren Feststellungen werden aufgezählt, doch weichen die Verfasser auch einer Stellungnahme nicht aus. Anordnung und Programm der größeren Wandbildensembles werden graphisch veranschaulicht.

Nach den Corpores soll der Werke gedacht werden, die die Gesamtheit oder gewisse Epochen der mittelalterlichen

Wandmalerei kleinerer Gebiete und Landschaften aufarbeiten. Kornél Divald widmete vor dem I. Weltkrieg den Kunstdenkmälern einer in künstlerischer Hinsicht einheitlichen Region des damaligen Ungarns mehrere Bände: der Zips. Einer von diesen behandelt die Wandmalereien (Szepesmegye művészeti emlékei II, Budapest 1906). Analytischer als Divalds Arbeit ist die Zusammenfassung von Borbála Jendrassik: Szepesvármegye középkori falképei (Mittelalterliche Wandgemälde aus dem Komitat Szepes = Zips), Budapest 1938. Mihály Ernst arbeitete 1935 einen größeren und minder einheitlichen Landstrich in dieser Hinsicht auf in A dunántúli falfestés középkori emlékei (Diem ittelalterlichen Denkmäler der Wandmalerei in Westungarn), Budapest 1935. I. D. Ştefanescu widmete einen Band der Wandgemälden in Siebenbürgen (La peinture religieuse en Valachie et en Transylvanie depuis les origines jusqu'au XIXe siècle. Paris 1932), ebenso F. Stelé den slowenischen (Monumenta Artis Slovenicae, La peinture murale au moyen âge, Ljubljana 1935). Beide Arbeiten dienen größtenteils dem Zweck, die nach dem I. Weltkrieg entstandene historische Lage zu rechtfertigen, enthalten jedoch auch neue Angaben.

Nach dem I. Weltkrieg erlebten die Aufarbeitungen der Kunstgeschichte einzelner Länder bzw. einzelner Kunstgattungen oder einzelner Epochen einen starken Aufschwung. Durch Voreingenommenheit und Anpassung an historisch-politische Ideologien geprägt ist etwa das Werk von V. Roth, Die deutsche Kunst in Siebenbürgen (Berlin—Herrmannstadt-Sibiu 1934) und das von O. Schürer und E. Wiese, Deutsche Kunst in der Zips (Brünn—Wien—Leipzig 1938). Beide Werke verfolgen eindeutig den Zweck, die deutsche kulturelle Überlegenheit herauszustellen. Ihr Wert besteht daher nicht sosehr in der stilgeschichtlichen Aufarbeitung als eher in der Publikation neuerdings entdeckter Denkmäler. Eine Konfrontation der Wandmalereien aus verschiedenen Epochen mit den entsprechenden anderen Kunstgattungen, d. h. eine eher komplexe Forschungsmethode und der Nachweis stilgeschichtlicher Zusammenhänge, der eine genauere Datierung gestattet, zeichnen die Werke einiger Forscher aus der Tschechoslowakei aus: V. Wagner, Dejiny vytvarného umenia na Slovensku (Trnava 1930), und Vývin výtvarného umenia na Slovensku (Bratislava 1948), K. Sourek, Die Kunst in der Slowakei (Prag 1932). Dasselbe gilt auch für eine Anzahl ungarischer Werke, etwa Hekler, A., A magyar művészet története (Geschichte der ungarischen Kunst), Budapest o. J., Péter, A.: A magyarországi művészet története I (Geschichte der ungarländischen Kunst), Budapest 1930, und Kampis, A., Régi magyar művészet (Alte ungarische Kunst), Bd. I von Magyar művelődéstörténet (Ungarische Kulturgeschichte), Budapest 1939. Bei der Mehrheit dieser Bände ist ebenfalls eine gewisse nationale Voreingenommenheit am Werk, doch vertreten sie unbedingt eine positivere Betrachtungsweise als V. Vătăşianu, Istoria artei în ţările romîne, Bucureşti 1959, wo die mittelalterliche Kunst Siebenbürgens innerhalb der Rahmen eines nichtexistenten alten rumänischen Reichs behandelt sind. Das vollständigste und umfassendste Bild über die Geschichte mittelalterlicher Wandmalerei in Ungarn, das vorwiegend auf den Forschungen von D. Radocsay beruht, findet man in der zweibändigen Geschichte der ungarischen Kunst (Dercsényi, D.—Zádor, A., A magyarországi művészet története I, Budapest 1960[1]). Erwähnenswert ist nach den mehrere Jahrhunderte erörternden Handbüchern der umfangreiche Band von Gerevich, T.: Magyarország románkori emlékei (Romanische Denkmäler in Ungarn), Budapest 1943, worin die Mängel früherer Forschungen ins Auge gefaßt und die Lücken nach Möglichkeit gefüllt werden, wodurch man ein umfassendes Bild über die Kunstgeschichte dreier Jahrhunderte erhält. In der vielseitigen und auch auf Detailfragen eingehenden Arbeit erhält die Wandmalerei eine untergeordnete Stellung, obgleich für dieses Kapitel auch eine Vorstudie vorliegt: Puskás, L., A magyar falfestészet árpádkori emlékei (Denkmäler der ungarischen Wandmalerei aus der Árpádenzeit), Budapest 1932. Eine analytische Aufarbeitung der aus Quellen und einstigen Beschreibungen bekannten sowie der noch vorhandenen Denkmäler der Romanik in Ungarn wurde von Tóth, M. besorgt: Árpád-kori falfestészet (Wandmalerei der Árpádenzeit), Budapest 1977. Bei der Analyse der Wandmalereien stützt sich die Verfasserin weitgehend auf architektonische Folgerungen, bei der Untersuchung des Stils und der Chronologie der in Raum und Zeit weit verstreuten ungarischen Denkmäler zieht sie den homogeneren und leichter datierbaren europäischen Nachlaß heran. Eine Aufarbeitung der gotischen Wandmalereien in Ungarn nach ähnlichen Gesichtspunkten wäre eine vordringliche Aufgabe.

Die Themen der mittelalterlichen Wandmalereien aus Ungarn wurden selbständig bisher kaum betrachtet, ikonographische Forschungen haben bestenfalls die Legende des heiligen Ungarnkönigs Ladislaus wahrgenommen. Eine diesbezügliche Zusammenfassung findet sich im Aufsatz von Lukács, Zs.: A Szent László legenda a középkori magyar falfestészetben (Die Legende des hl. Ladislaus in der mittelalterlichen ungarischen Wandmalerei (in: Athleta patriae, Budapest 1980). Sehr wertvoll ist der umfangreiche Aufsatz von Vasile Drăguţ über die gotischen Fresken in Siebenbürgen in der Reihe Pagini de veche artă românească II., Bucureşti (im II. 1972) erschienen: Iconografia picturilor murale gotice din Transilvania. Eine ausführliche Einleitung behandelt die Themata der siebenbürgischen Wandmalerei, die europäischen und die ungarischen Parallelen herausstellend, mit besonderem Nachdruck auf lokale Zügen. Ein Corpusähnlicher Themenkatalog ergänzt Draguts Aufsatz.

Mit dem in Ungarn nachweisbaren Einfluß des spezifischen malerischen Stils verschiedener Länder, mit dem Raumgewinn dieser Einflüsse haben sich eigentlich wenig Arbeiten beschäftigt. Von diesem Gesichtspunkt aus ist die von Gróh, I., A középkori bizánci falfestészet emlékei Magyarországon (Denkmäler der mittelalterlichen byzantinischen Wandmalerei in Ungarn) von besonderer Bedeutung (in: Jelentés a Magyar Nemzeti Múzeum 1905. évi állapotáról, Budapest 1906). Der Aufsatz ist kurz und daher kaum analytisch. Der Band von Marius Porumb: Pictura românească din Transilvania 1. sec. XIV—XVII. — Die rumänische Malerei in Siebenbürgen 1., 14.—17. Jahrhundert (Cluj-Napoca 1981) behandelt die balkanisch-byzantinisch orientierte Wandmalerei der orthodoxen Bevölkerung in Siebenbürgen.

Die Reihen der Arbeiten, die die Wandgemälde des mittelalterlichen Ungarn besonders behandeln, schließt das Buch von Mária Prokopp, dem diese Rezension gewidmet ist.

Zunächst scheinen einige allgemeine Bemerkungen angebracht. Zunächst ist der Titel zu lang und daher schwerfällig, außerdem wirft er weitere zwei Probleme auf. Erstens ist der Begriff Mittel-Osteuropa recht neu. Er will die nach dem Zweiten Weltkrieg mehr oder weniger nivellierte politökonomische Lage der betroffenen Staaten nahelegen, dies im Vergleich zu den sonstigen größeren Einheiten Europas. Die aktuelle Lage jedoch läßt sich keineswegs auf die mittelalterliche beziehen. Ein Beispiel: Ungarn gehörte damals der westlichen — römischen — Christenheit an, war ein selbständiges Königreich an der Ostgrenze des Heiligen Römischen Reichs Deutscher Nation und gehörte geographisch zu Mitteleuropa. Der zweite Einwand gilt dem Untertitel. Durch diesen befreit sich die Verfasserin im wesentlichen von der Pflicht, eine Synthese des Nachlasses einer von ihr selbst als einheitlich begriffenen Kunstsphäre zu schaffen. Auch sehen wir keinen Grund für die Publikation der Arbeit in englischer Sprache. In Kenntnis der bisherigen Literatur des Themas und mit Rücksicht auf die Sprachkenntnis einer möglichen »ost-mitteleuropäischen« Leserschaft wäre eine deutsche Publikation nützlicher gewesen.

Strukturell besteht das Buch aus drei Teilen: einer kurzen Einleitung, einem malereigeschichtlichen Überblick und einem Corpus.

Die Einleitung rekapituliert die Kenntnisse in bezug auf das Trecento, worauf ein Überblick der italischen Einflüsse auf die europäische Kunst folgt.

Die geographische Definition begreift auch Österreich, die Tschechoslowakei und Polen ein. Bei der Erörterung zeigt die Verfasserin zunächst die geschichtliche Situation auf, die eine Übernahme der neuen Errungenschaften der italienischen Kunst begünstigte. Den Grund erblickt sie, über die historische Situation hinaus, in der Nachbarschaft, im Zustandekommen europäischer Zentren, die eine Vermittlerfunk-

tion erfüllten, in den fahrenden Malern und im Zustandekommen von Werkstätten in den Provinzen. Die Denkmäler werden als Aspekte dieser Beziehungen erörtert. Auch geht die Verfasserin meist darauf ein, worin sich der Trecentoeinfluß offenbart: im Stil, in der Ikonographie oder nur in der Übernahme von Motiven. In diesen Kapiteln baut die Verfasserin überwiegend auf die Literatur auf, weshalb wir uns mit ihnen nicht ausführlicher befassen wollen. Um so mehr wollen wir uns dem Ungarn betreffenden Kapitel, dem Hauptstück des Buches, zuwenden.

Schon seit langer Zeit beschäftigt sich die ungarische Kunsthistoriographie mit der stilschaffenden Funktion des italienischen Trecento innerhalb der ungarischen Kunst. Eine Erklärung dafür ist zweifellos die rund achtzigjährige Herrschaft der neapolitanischen Anjoukönige in Ungarn. Über die Herkunft, die Verbindungen und den Geschmack der Anjous hinaus müssen auch die Italienreisen des damaligen ungarischen Klerus mit berücksichtigt werden: Ihr persönlicher Bekanntenkreis übte gewiß eine orientierende und geschmackformende Wirkung aus, und ihr Anspruch auf italische Kunst förderte den Prozeß. Die Verfasserin nimmt diese Faktoren zwar in Betracht, geht aber nicht tiefer auf sie ein.

Die Zeiteinteilung des Bandes ist recht locker. Es wird nicht klar, wann dieser Stil in Ungarn aufkommt, welche seine letzten bzw. provinzialisierten Denkmäler sind. Dieser Mangel an Straffheit mag daher kommen, daß der Titel zwar die Besprechung des Trecentoeinflusses verspricht, der Text jedoch alles mögliche erörtert von den Fresken in Ócsa (um 1300) bis zum Garamszentbenedeker Altar des Thomas von Kolozsvár (1427), den Einfluß des Quattrocento mit einbegriffen.

Am schönsten durchgearbeitet und am nützlichsten sind die den Zentren gewidmeten Seiten, sie sind zugleich das Kernstück und das Verdienst des Buches. Mit Recht nimmt die Verfasserin an, daß in den drei beschriebenen Zentren italienische Maler gewirkt haben, daß in diesen daher der Einfluß des Trecento unmittelbar ist. Der erste Platz unter ihnen gebührt der Werkstatt von Esztergom. Die Wandgemälde der Schloßkapelle soll, der Attribution der Verfasserin zufolge, ein italienischer Meister gemalt haben, als Csanád von Telegd Erzbischof von Esztergom (Gran) war, kurz vor der Mitte des 14. Jh., und dieser Meister sei ein Nachfolger des Simone Martini gewesen. Das andere Zentrum war Várad (Oradea, Rumänien). Der Dom wurde nach dem Umbau, um die Mitte des 14. Jh. unter der Mäzenatur des Demeter von Futak mit Fresken ausgeschmückt. Ein geringer Teil der Fresken stammt von italienischer oder in Italien geschulter Hand und ist von sehr guter Qualität. Der Verfasserin zufolge habe zur Blütezeit von Várad und zum Entstehen der Trecentofresken beigetragen, daß König Karl Robert (Carobert von Anjou) im unweiten Temesvár (Timişoara, Rumänien) Hof hielt. Es stellt sich allerdings auch die Frage, ob es nicht die Domherren von Várad oder aus dem Süden stammende Priester (wie etwa Csanád von Telegd) waren, die den Gedanken des hl. Ladislaus-Kults und die Bedeutung von Várad, wo der König bestattet wurde, den Anjou-Königen nahelegten. Zágráb (Zagreb, Jugoslawien) ist das dritte Zentrum, dessen Blütezeit mit der Residenz von Anjou-Fürsten im Bereich des Bistums zusammenhängt. Die Lage dieses Zentrums ist jedoch eine andere als die der vorangehenden. In Zágráb gab es nämlich praktisch seit Gründung des Bistums stets italienische Priester, mehrere von ihnen wurden sogar Bischöfe, weiterhin gab es dort Kodexkopisten und Illuminatoren aus Italien usw. Manch ein Künstler aus Zágráb hatte Gelegenheit, von italienischen Meistern in der Stadt zu lernen, so daß das italienische Trecento leicht Fuß fassen konnte. Dennoch sind die Mitte des 14. Jh. entstandenen Fresken in der Kirche und in der bischöflichen Residenz unabhängig von diesem Prozeß. Die Ansprüche des Bestellers (Miklós Vásári oder Miklós Keszei) spiegeln den Geschmack des ungarischen Klerus wider. Es ist vielleicht nicht uninteressant zu bemerken, daß die erwähnten zwei Bischöfe mit Csanád von Telegd verwandt bzw. befreundet waren. Der Erzbischof von Esztergom und sein engerer Kreis dürften angesichts ihrer Bildung und ihres Amtes eine bestimmende Rolle in der Gestaltung der Kunst im damaligen Ungarn gespielt haben. Eine Gruppe der Illuminationen von Kodizes hat dies eindeutig bewiesen. Diese Gruppe läßt sogar die Vermutung zu, daß Csanád von Telegd und sein Kreis mitbestimmend waren für die Gestaltung der Kodexkultur am Hof der Anjoukönige. Aufgrund der Folgerungen, die aus der Kodexmalerei abzuleiten sind, und der erwähnten Umstände, die bei den Fresken der kirchlichen Zentren zu beobachten waren, stellt sich freilich die Frage, ob es richtig ist, im Fall der Wandmalerei dem königlichen Hof, der neapoletanischen Herkunft der Herrscher besondere Bedeutung beizumessen und ob man den Werdegang der Wandmalerei nicht etwa aufgrund der Illuminationen hätte rekonstruieren können. Was über diesen Werdegang gesagt wurde, gilt bis Mitte des 14. Jh., danach kam es zu einer Wende, der Hof der Anjou sagte sich los von der kirchlichen Lenkung und begann, eine mitteleuropäische höfische Kultur zu schaffen.

Zur Ausstrahlung dieser Zentren, zunächst zum unmittelbaren Einfluß. Maria Prokopp trägt ihm in keiner Weise Rechnung, obgleich etwa der Stil und die Ikonographie der Fresken in Százd (Sazdice Tschechoslowakei) einen unmittelbaren Vergleich mit denen in Esztergom zuließe.

Nach dem Nachlaß in den Zentren wendet sich die Verfasserin den lokalen Werkstätten mit eigenen Zügen zu. Am interessantesten ist die Gruppe im Landstrich Gömör, wo eine Werkstatt mit begrenztem Wirkungsbereich Wandmalereiensembles von — in großem und ganzem — identischem Stil und ikonographischer Anordnung produzierte. Die Vielfalt der Elemente, die der italienischen Kunst wesensfremd sind, legen bereits im Fall dieser Gruppe die Annahme nahe, daß man es auch in diesem Fall nicht mit der Provinzialisierung einer am Trecento orientierten Werkstatt zu tun hat, sondern daß hier eine selbständige mitteleuropäische Werkstatt ohne Direktkontakt zu Italien zustande gekommen war, die sich in der langen Periode ihres Wirkens mehrfach veränderte und umgestaltete. Es ist eine anstehende Aufgabe der Forschung, ihre Zeitgrenzen zu bestimmen und ihren Standort zu finden. Die Besteller der Wandgemälde kamen aus den verschiedenen Schichten des kirchlichen und weltlichen Adels, fallweise waren es auch Bürger. Ein ähnlicher Prozeß wie im Landstrich Gömör ist — angesichts der andersgearteten Besteller — auch in der gleichzeitigen höfischen Kunst von Prag und Buda zu beobachten. Über den Prozeß, der sich in diesem letzteren Zentrum abgespielt hat, legt bisher ein einziges herausragendes Denkmal der Illuminationskunst Zeugnis ab: die sog. Bilderchronik des Markus von Kált.

Weniger glücklich war die Laufbahn der anderen Kreise. Man nehme etwa die Zipser Gruppe. Das Wandbild von Szepeshely (Spišská Kapitula), die Legende des hl. Ladislaus in Kakaslomnic (Vel'ka Lomnica), die Szenen aus dem Leben des hl. Antonius in Szepesdaróc (Dravce) sollten eher innerhalb der Rahmen des zeichnerisch-linearen Stils der 1300er Jahre, und nicht vom Gesichtspunkt der italienischen Kunst aus erörtert werden. Die Verkündigung und das Kruzifix von Szepesdaróc sind, ebenso wie die Fresken von Cserkút und die der Werkstatt der Siebenbürger Gruppe, weniger durch den Einfluß italischer Kunst als vielmehr vom Gesichtspunkt balkanisch-byzantinischer Einwirkungen zu erklären.

Auch mit den Zeitangaben der Denkmäler sind wir nicht immer einverstanden. Ganz allgemein müssen wir bemängeln, daß die Verfasserin die architektonischen Angaben, die von architektonischen Details herleitbaren Folgerungen nicht mit berücksichtigt, und viele Denkmäler unverständlicherweise recht früh ansetzt, wie etwa das Wandgemälde in Karaszkó (Kraskovo Tschechoslowakei) und die Passionsszene aus Keszthely, die auch im Buch reproduziert ist.

Rücksicht auf den möglichen Umfang des Buches dürften M. Prokopp davon abgehalten haben, in eine Polemik mit den früheren Aufarbeitern des Themas einzugehen. Um einiges mehr Fußnoten hätten diese Mangelgefühl gewiß vermindert. Äußerst lückenhaft ist das in den Fußnoten zitierte literarische Material. Unerwähnt geblieben ist der angeführte Aufsatz von Zsuzsa Lukács, die Feststellungen von Strědověka nástěnná malba na Slovensku wurden überhaupt nicht berücksichtigt. Das mag freilich mit dem Zeitpunkt zusammenhängen, zu dem das Manuskript abgeschlos-

sen wurde, darüber gibt jedoch das Vorwort nicht Aufschluß. Das Fehlen von L. Ébers vortrefflichem Aufsatz kann jedoch mit nichts begründet werden. Ein Überblick der Bibliographie vermittelt überhaupt den Eindruck, die Verfasserin habe nur Werke aufgenommen, mit denen sie gleicher Meinung ist.

Den dritten Teil von Mária Prokopps Buch bildet der Corpus. Ins Alphabet wurden auch Denkmäler aufgenommen, die im Haupttext nicht erwähnt sind. Wenn wir bloß die Denkmäler von Kassa (Košice), Háromszlécs (Liptovské Sliace), Kőszeg, Ludrófalva (Ludrová), Necpál (Necpaly), Csempeszkopács, Nyírbéltelek und Siklós erwähnen, meinen wir diese Behauptung untermauert zu haben. Zu bemängeln am Corpus ist ferner, daß die zum gewählten Thema gehörenden und die damit nicht zusammenhängenden Denkmäler — etwa Csetnek (Štítnik) — nicht voneinander getrennt sind. Der Corpus wiederholt im wesentlichen das im Haupttext Ausgeführte, und ist somit eigentlich überflüssig.

Das Buch von Mária Prokopp beruht auf großer Materialkenntnis, es ist das Ergebnis einer vieljährigen Arbeit. Positiv zu bewerten ist die Bestimmung der künstlerischen Orientierung in den drei Zentren um die Mitte des 14. Jh., sowie die Übersicht der Tätigkeit der örtlichen Werkstatt im Landstrich Gömör. Durch genauer überdachte Problemstellung und sorgfältigere Redaktion hätte das Buch ein brauchbareres Handbuch der Medievalforschung werden können.

Tünde Wehli

ERICH HUBALA: JOHANN MICHAEL ROTTMAYR, WIEN—MÜNCHEN 1981, S. 306, ABB. 490

Aus dem Nachwort des Verfassers erfährt man, daß die imposant reichhaltige Monographie über die erste herausragende Persönlichkeit der österreichischen Barockmalerei nach Vorarbeiten von rund 30 Jahren entstanden war. Das 1981 erschienene Werk gehört in die Reihe »Große Meister, Epochen und Themen der österreichischen Kunst«, in der schon seit geraumer Zeit Monographien über herausragende Meister österreichischer Kunst aus der Feder meist österreichischer Verfasser herauskommen.

Eine Überschau über das Leben und Schaffen Rottmayrs war schon längst fällig. Über die, die in seine Fußtapfen traten, durch die Rang und Bedeutung der österreichischen Barockkunst in weiten Kreisen bekannt wurde, lagen schon früher Zusammenfassungen vor, ihm aber, dem Bahnbrecher Rottmayr, wurde bislang keine gewidmet. Zwar ist das Zustandekommen einer Monographie zweifellos durch zahlreiche Faktoren beeinflußt: durch den Interessenkreis des Verfassers, seinen Arbeitsstil, den Umstand, ob das nötige Material greifbar oder weit verstreut ist. Dennoch hat man den Eindruck: Es ist kein Zufall, wenn die Monographie über Rottmayr eben erst jetzt zustande kam.

Albert Ilg, eine bedeutende Persönlichkeit der österreichischen positivistischen Kunstgeschichte, lenkte die Aufmerksamkeit eigentlich recht früh, bereits Ende des vergangenen Jahrhunderts (1889!) auf Rottmayr, und Hans Tietze tat 1906 desgleichen, dennoch war der Künstler in den Hintergrund gedrängt. Das damalige Interesse von Ilg und Tietze galt nicht nur der Persönlichkeit Rottmayrs, sie waren es auch, die um die Jahrhundertwende und vor dem Ersten Weltkrieg auch auf die Bedeutung des älteren Fischer von Erlach, auf das österreichische Schaffen von Domenico Martinelli und Andrea Pozzo aufmerksam machten. Daraus ist zu erkennen, daß sie sich dem österreichischen Barock nicht auf »nationaler« Grundlage zugewandt hatten. Sie stellten im Gegenteil die ersten markanten Vertreter des neuen Stils in Österreich ungeachtet ihrer Herkunft und nationalen Zugehörigkeit in den Brennpunkt. Nach Ende des Ersten Weltkriegs und dem Zerfall der Monarchie änderte sich diese Auffassung einigermaßen. Man hat das Gefühl, als sei mit dem Untergang des Kaiserreichs und dem starken Rückgang der Macht und politischen Bedeutung Österreichs ein Drang gepaart, den Glanz der Vergangenheit so nachdrücklich wie möglich herauszustellen. In diese Jahre fiel zwar ein allgemeiner Aufschwung der Barockforschung, doch galt das Interesse in der Zeit zwischen den beiden Weltkriegen kaum mehr den nichtösterreichischen Barockkünstlern, die im 17. und im frühen 18. Jh. in der Monarchie wirkten. In Wahrheit waren es eben sie, durch deren Schaffen die Barockkunst in Österreich Fuß fassen konnte, ohne die sich die Karriere auch der österreichischen Barockkünstler, die seit dem ausgehenden 17. Jh. am Werk waren, nicht hätte entfalten können. Die Kunstgeschichtschreibung nach dem Ersten Weltkrieg in Österreich wandte sich also vor allem den gebürtigen Österreichern zu. Um diese Zeit kam auch die eigenartig »nationale« Interpretation des österreichischen Barock auf, die lange Zeit hindurch für die Kunstgeschichtsschreibung in Österreich bestimmend war. Eine Künstlermonographie, im Grunde eine moderne Variante der vielleicht ältesten Gattung des Kunstgeschichtsschreibens, der *Vita*, kann durch ihr bloßes Vorhandensein zwar nicht als Stellungnahme für diesen oder jenen Standpunkt betrachtet werden. Wenn man jedoch die Monographien der in Österreich tätigen hervorragenden Barockmeister betrachtet, so scheint das durch die Reihe vermittelte Gesamtbild dennoch nahezulegen, daß die in der Zwischenkriegszeit aufgekommene Anschauungsweise nicht ohne Wirkung auf die Kunstgeschichtsschreibung der 1950er—1960er Jahre blieb.

Als Beispiel sei ein einziges Jahrzehnt herausgegriffen, die Jahre zwischen 1955 und 1965, in denen Monographien über österreichische Barockkünstler in reicher Fülle herauskamen: 1955 über Kremser Schmidt (F. Dworschak—R. Feuchtmüller—K. Garzarolli-Thornlack—J. Zykan), 1956 über J. B. Fischer von Erlach (H. Sedlmayr), 1959 über J. L. Hildebrandt (B. Grimschitz), 1960 gleich drei: über F. A. Maulbertsch (K. Garas), über den jüngeren Fischer von Erlach (Th. Zacharias) und über J. Prunner (B. Grimschitz); die weiteren folgten nach kurzer Pause: 1964 über G. Giuliani (E. Baum) und B. Altomonte (B. Heinzl), 1965 über M. Altomonte (H. Aurenhammer) und P. Troger (W. Aschenbrenner—G. Schweighofer). Diese alle sind seit langem erwartete Monographien von grundlegender Bedeutung über Künstler, deren Tätigkeit sich ausschließlich oder überwiegend auf das Habsburgerreich beschränkte bzw. die ihre künstlerische Laufbahn im Reich beendeten. Auffallend ist dabei das Fehlen aus der Fremde gekommener Meister, die ebenfalls bei der Geburt der Barockkunst in der Habsburgermonarchie Pate gestanden hatten oder später mit der heranwachsenden Generation österreichischer Künstler zusammenarbeiteten. Im angeführten Jahrzehnt wurde ihrer kaum gedacht. Als Ausnahmen seien zwei Aufsätze von Klára Garas über C. Carlone (1960, 1962) und ein Aufsatz von G. Heinz über die italienischen Künstler im Dienst des Prinzen Eugen (1963) erwähnt. Eine Veränderung war erst nach diesem Jahrzehnt zu verzeichnen. Nach der Mitte der 60er Jahre bereicherte sich die Literatur überwiegend durch Aufsätze über in der Monarchie wirkende Gastkünstler. So schrieb etwa G. Heinz über diejenigen, die in Wien tätig waren (1967), W. Kitlitschka über P. Lucchese und C. Tencala (1967, 1970). Diese Tendenz hat sich weiter verstärkt — man denke an die Schriften von H. Lorenz und G. Rizzi seit Ende der 1970er Jahre — und setzte sich auch im Barockprogramm des Wiener Kunsthistorikerkongresses durch.

Die besondere Bedeutung von Erich Hubalas Rottmayr-Monographie ergibt sich daraus, daß sie als Bindeglied fungieren könnte zwischen zwei einander nicht entgegengesetzten, sondern einander recht gut ergänzenden Tendenzen. Teils weil sie sich in die oben angeführte Reihe von österreichischen Künstlermonographien eingliedert (man erfährt vom Verfasser selbst, daß er von Hans Sedlmayr zur Arbeit angeregt wurde), zum anderen führt sie den Leser in eine Epoche ein, die durch das gemeinsame Wirken österreichischer und fremder Künstler bestimmt war. Es ist ein unbedingt hervorzustreichender Vorzug der Monographie, daß das Schaffen Rottmayrs innerhalb der Barockmalerei in Europa überhaupt präsentiert wird. Es wird gezeigt, wie

Rottmayr in den Fußtapfen seines Meisters Carl Loth das Farb- und Kompositionssystem der Venetianer und die eigenartige Formkultur der Franzosen in sich aufnimmt, wie sich seine Malerei durch Übernahme des Farbenverständnisses von Rubens und der strukturellen Lösungen des römischen Monumentalbarock bereichert.

Der Verfasser untersucht sodann an einem Kreis mit geringerer Reichweite erneut wie sich diese Malerei in die Malkultur des Habsburgerreichs eingliedert. In Bezug auf diese Untersuchung haben wir nur an einen Punkt ein Mangelgefühl: hinsichtlich des Verhältnisses von Rottmayr zu den italienischen Dekorationsmalern, die in der Monarchie tätig waren. Wir denken dabei nicht an eine ähnlich minutiöse Analyse wie die, mit welcher der Verfasser beweist, Rottmayr habe das Deckengemälde des Melker Stifts zwar aufgrund der Zeichenskizzen des Bologneser Antonio Beduzzi gemalt, sei aber dennoch ein origineller Künstler. In welchem Verhältnis die erwähnte Skizze und das fertige Werk innerhalb von Rottmayrs Schaffen stehen, wurde vom Verfasser schon früher, an Hand des Michaelerbeuerner Altarbilds herausgestellt (S. 28). Dort wollte ein zweitrangiger Maler das Altarbild aufgrund von Rottmayrs Skizze fertigstellen, worauf Rottmayr mit einem Brief reagierte. Von einem Satz dieses Briefes ausgehend analysiert Erich Hubala die Malerästhetik der Epoche vortrefflich und beweist, daß für Rottmayr (und seine Zeitgenossen) »... die Visier [die Skizze] nur ein Cleiner gedankh ist, hingegen aber das große Werk die volstendige perfection haben mueß«. Die darauffolgende Analyse des Melker Deckengemäldes ist daher eine Wiederholung. An ihrerstatt hätten wir gern darüber einiges gehört, warum man in der Habsburgermonarchie im ausgehenden 17. und frühen 18. Jh. in diesem (und bei weiten nicht nur in diesem) Fall einen italienischen Dekorationsmaler gewählt hat. Aus der Monographie geht hervor, daß für die Dekoration des Melker Baus von Jakob Prandtauer nicht nur Beduzzi Entwürfe lieferte. Ebendort wird auch Antonio Sconzanei, ebenfalls aus Bologna, beschäftigt. Außerdem weiß man an Hand der Forschungen von Gerhard Floßmann, daß 1724 auch (Giuseppe) Galli Bibiena Entwürfe für das Kircheninnere (für die Kanzel und die Seitenaltäre) anfertigt. Die Kunstauffassung im frühen 18. Jh. beurteilte den Künstler, der nach fremden Skizzen arbeitet, nicht ganz so wie wir es unter dem Einfluß der romantischen Kunstauffassung tun. Und doch ist es eine kunstsoziologische Tatsache, daß die führenden Mäzene der Habsburgermonarchie noch immer lieber im Reich lebende italienische Künstler mit dem Entwurf und der Ausführung von Innendekorationen beauftragen. Diese Tatsache ist aber nicht nur in bezug auf die Geschichte von Malerei und Innendekoration aufschlußreich, sondern sie stellt uns auch vor die Frage der ungleichen Entwicklung verschiedener Gattungen innerhalb der Barockkunst im Habsburgerreich: Wieso die erste große Generation der österreichischen Barockarchitekten (Fischer von Erlach, J. L. Hildebrandt, J. Prandtauer) die Hegemonie italienischer Meister überwinden konnte und wieso dies den Malern erst später, mit der Rottmayr folgenden zweiten Generation (M. Altomonte, D. Gran, P. Troger u. Zeitgenossen) gelungen war.

Eine Antwort darauf könnte man vielleicht eben von Erich Hubala erwarten, doch hätte sie allerdings die Rahmen der Monographie gesprengt. Die Methode der Beantwortung könnte eben diejenige sein, die Hubala bei den vortrefflich geschriebenen Teilen von Rottmayrs Laufbahn anwendet. Etwa wo er untersucht, welchen Einfluß die auch von Rottmayr besuchte venetianische Schule des Carl Loth auf die Gebiete nördlich der Alpen hatte, oder wo er in Zusammenhang mit Rottmayrs Eintreffen in Wien ein vortreffliches Bild des Wiener Kunstlebens im ausgehenden 17. Jh. zeichnet. Dort geht es also nicht eigentlich um Rottmayr, trotzdem erfährt man aber Meiste über seinen künstlerischen Rang und den Platz, den er innerhalb der Kunst der Epoche einnimmt.

Es ist eine von der Struktur her vortreffliche Lösung, daß der Verfasser den Wesenszeichen der künstlerischen Laufbahn, den Wendepunkten und Etappen, einen zusammenhängenden Aufsatz widmet, während die Erörterungen über die Einzelheiten der Entstehung der Werke und ihre Analyse katalogisch geordnet sind. Nur selten wird diese Ordnung durch eine allzusehr in die Einzelheiten gehende Analyse unterbrochen (etwa in bezug auf die Problematik der Deckengemälde in der Salzburger Residenz oder auf das Verhältnis zwischen Beduzzis Skizzen und Rottmayrs Wandgemälden). Auch das chronologische System, in welchem die Laufbahn besprochen wird, ist stets mit den inneren Gesetzen von Rottmayrs Entwicklung, den wichtigsten Aufgaben und Schauplätzen korreliert. Bei diesem Zusammenhang ist es nur das nicht glanz klar, warum mußte das 1695 entstandene Fresko in Schloß Althan in Frain (Vranov nad Dyje) ein Musterbeispiel der mit rein malerischen Mitteln geschaffenen Illusion eines Raums von vollends säkulärer Funktion innerhalb des Barock der Habsburgermonarchie, zusammen mit der mit 1698 beginnenden Wiener Periode erörtert und als Antwort auf die künstlerische »Herausforderung« Wiens interpretiert werden? Das Wandgemälde entstand in Rottmayrs Salzburger Jahren (1687—1698), es ist nicht bloß eines unter den vielen Wanddekorationen des Malers, sondern — und dies wird auch vom Verfasser nahegelegt — das erste mächtige barocke Deckengemälde in der Monarchie, das die Illusion des einheitlichen Raums hervorbringt. Hier wird der Tradition der durch Stuccoornamente gegliederten Bilderreihe auf den Plafonds, ebenso der schematischen konzentrierten Anordnung der auf Wolken stehenden oder sitzenden Figuren ein Ende bereitet. Die gemalte Architektur und die figuralen Teile erscheinen hier auf eine Weise, daß sie einander gegenseitig wachsenden Nachdruck verleihen, und dies früher als Andrea Pozzo in Wien eingetroffen ist. Indem Rottmayrs Frainer Gemälde in die Wiener Periode verlegt wird, gewinnt man den Eindruck, als hätte Rottmayr auf die außerordentlich kräftige »Herausforderung« der Wiener Kunst reagiert. Wahrscheinlich ist aber, daß er, dank seiner italienischen Schulung und inspiriert von der neuartigen Architektur, die Fischer von Erlachs Frainer Rotunde repräsentiert, zu ähnlichen Ergebnissen wie die italienischen Dekorationsmaler gelangt war.

Dem ungarischen Rezensenten fällt an Hubalas Monographie auch auf, wieso Rottmayr keinen ungarischen Mäzen hatte. (Der ungarische — genauer Siebenbürger — Jüngling, dessen Universitätsthesenblatt eine Rottmayrsche Komposition schmückt, studierte nicht in Ungarn sondern in Olmütz. Kat. St 4.). Früher wirkten ja die führenden Wiener Meister, die vom Hof oder vom mährischen Adel Aufträge erhielten (so etwa C. Tencala oder Ph. Lucchese) gleichzeitig in Wien und in Ungarn. Der Grund dafür ist höchstwahrscheinlich, daß Ungarn durch die Befreiungskriege gegen die Türken und danach durch den Freiheitskampf unter Rákóczi zum Kriegsschauplatz geworden war. Nicht nur die labilen politischen Verhältnisse im Land waren ungünstig für repräsentative Kunstunterfangen, auch die potentiellen ungarischen Mäzene waren durch die Kriegsgeschehnisse empfindlich betroffen. Daher kommt es, daß auch Fischer von Erlach, gewissermaßen als Zwillingsbruder Rottmayrs in der Kunst anzusprechen, nichts in Ungarn gebaut hat. J. L. Hildebrandt erhielt zwar einen Auftrag im Land, doch war der Mäzen kein Ungar, sondern Prinz Eugen, der sich in Ráckeve an der Donau ein Schloss bauen ließ. Dasselbe gilt für den Grafen Harrach, der im burgenländischen Halbturn — früher Féltorony und zu Ungarn gehörend — ebenfalls Hildebrandt mit dem Entwurf eines Schlosses beauftragte. Auch ist in Ungarn bereits im 18. Jh. ein — negativ betrachtet — Konservativismus im Geschmack zu beobachten, der von einem positiven Blickwinkel aus eine traditionstreue Auffassung über den künstlerischen Wert zu nennen ist. (Dieses Phänomen führte dahin, daß Ungarn in den letzten Jahrzehnten des Jahrhunderts zur letzten Zufluchtstätte der barocken Deckenmalerei in Europa wurde). Das bedeutete in den ersten Jahrzehnten des 18. Jh. soviel, daß für die monumentalen Innendekorationen eher italienische Meister berufen wurden: für den Dom von Nyitra (Nitra) A. Galliardi (1720), den Dom von Veszprém Antonio Galli Bibiena (1726), für das Refektorium der Benediktinerabtei in Pannonhalma A. Fossati (1729). Von Ungarn aus gesehen ist die *relative* Einheit der bildenden Künste innerhalb der Monarchie erst gegen Ende der 30er Jahre wiederhergestellt: Fortan wirken dieselben führenden Wiener Maler in Ungarn, die gleichzeitig auch in den österreichischen Ländern und in Mähren tätig sind.

Erich Hubalas Rottmayr-Monographie übermittelt uns eben diese Einsicht, obgleich er sich selbstverständlich keinen Augenblick bei den nicht zustande gekommenen Werken in Ungarn aufhält. Wohl aber beschäftigt er sich mit Aspekten, die der Monographie ein besonderes Gepräge verleihen. Vor allem werden Gesichtspunkte der Kunstpsychologie in bezug auf einen Barockkünstler mit berücksichtigt, was in Mitteleuropa äußerst selten geschieht und höchstens bei der Interpretation moderner Kunstphänomene im 19. Jh. herangezogen wird. Erich Hubala überzeugt uns, daß dies auch bei einer Barockmonographie am Platz ist, daß auf diese Weise Probleme wahrgenommen werden können, an die man mit den Mitteln der herkömmlichen Kunstgeschichte nicht herangehen kann. Seine Ergebnisse legen die Annahme nahe, daß sich das Verfahren bei der Untersuchung der Entscheidungen nicht nur von Künstlern, sondern auch von Mäzenen anwenden ließe. Es ist ein angenehmer Farbfleck der Monographie, daß sich das aufmerksame Interesse des Verfassers auch dem Schicksal, der sozialen Lage der Gattin des Künstlers zuwendet, daß er auch die Rolle untersucht, die sie neben ihrem Gatten einzunehmen hatte. Dies ist ein Beweis für das alles umfassende Interesse des Verfassers, zugleich eine galante Hommage des Kunsthistorikers für die opferbereiten Gattinnen von Kunsthistorikern.

Erich Hubala weiß also praktisch alles über seinen Helden, er präsentiert den Stoff auf vorbildlich abwechslungsreiche Weise, indem er neben kunsthistorischen, historischen und kunstsoziologischen Mitteln auch die Mittel der Stilkritik, der Kunstpsychologie und der historischen Geographie einsetzt. Nicht nur durch den Materialreichtum, sondern auch deshalb kann seine Monographie ein sicherer Ausgangspunkt weiterer, die Barockkunst im Habsburgerreich betreffende Forschungen sein. Dies gilt für die Gesamtheit barocker Kunst betreffenden Untersuchungen ebenso wie für die Betrachtung der in diesem Raum wirkenden italienischen und österreichischen Künstler und ihrer Laufbahn.

Hubalas Rottmayr-Monographie wartet mit noch einer Besonderheit auf. Auf Ansuchen des Verfassers analysierte Manfred Koller Rottmayrs malerische Technik, das Ergebnis ist am Ende des Bandes zu lesen. Die außerordentlich gründliche technische Untersuchung, wie man sie meist nur in Zusammenhang mit der mittelalterlichen Maltechnik antrifft, ist diesmal auf das Schaffen eines Barockmeisters angewandt. Ihr größter Vorteil besteht darin, daß die Beobachtungen zur Technik innerhalb ihrer geschichtlichen Zusammenhänge präsentiert sind. Dadurch erhalten die Veränderungen, die Hubala bei Rottmayrs malerischen Zielen beobachtet, eine technische Untermauerung und Interpretation.

G. Galavics

ÖSTERREICHISCHE KUNSTTOPOGRAPHIE BAND XLIV
DIE KUNSTDENKMÄLER WIENS. DIE PROFANBAUTEN DES III., IV. UND V. BEZIRKES.
BEARBEITET VON GÉZA HAJÓS UND ECKART VANCSA

Verlag Anton Schroll & CO, Wien 1980

Die Österreichische Kunsttopographie ist 1980 nach langjähriger Vorbereitungsarbeit um einen Band vermehrt worden, der den separat (Bd. XLI) bearbeiteten Sakralbauten des III. Bezirks folgend und unter Verzicht auf die Belvedere Schlösser und das Palais Schwarzenberg, den Profan- (zumeist Wohn-) Bauten von drei Wiener Bezirken gewidmet ist. Dadurch erhielt etwa ein Drittel der auf jedem Stadtplan klar unterscheidbaren zweiten Zone des Wiener Stadtgebiets zwischen historischer Innenstadt und Gürtel seine Inventarisierung. Es handelt sich um ein geographisch ziemlich einheitliches Gebiet zwischen Donaukanal und Wienfluß, das in seiner historischen Vergangenheit durch auf das nächstliegende städtische Zentrum hin radikal zusammenläufende Wege, Dörfer und Militäranlagen sowie durch Schlösser und Lustgärten der Barockzeit seine Strukturierung erfuhr. Seine letzten anderthalb Jahrhunderte weisen dagegen wiederum eine Tendenz zur Vereinheitlichung auf, wodurch die frühere Struktur überlagert, verdeckt und meist aufgehoben wurde, wenn auch ihre Reste in Bauten, Straßenführungen und letzlich auch in überlieferten topographischen Namen fortleben. Diese letzte Umstrukturierung erfolgte vorwiegend in der Gründerzeit und — wie zahlreiche Bemerkungen über das rezente Verschwinden bis vor kurzem erhaltener Bauten im Band beweisen können — geht auch in der Gegenwart weiter. Daß an einem geographisch relativ einheitlichen Gelände auf Kosten früherer Differenziertheit in diesen letzten anderthalb Jahrhunderten eine relativ einheitliche und dichte Bebauung entstand, weist darauf hin, daß es in dieser Zeit vor allem als Baugrund geschätzt wurde.

Eben die rezenten Eingriffe in die überlieferte Gestalt der Bebauung stellen den Bearbeiter vor eine ernsthafte Probe seiner Einstellung. Von der Erbauung des Bürogebäudes der Assicurazioni Generali anstelle der Wohnhäuser Landstraßer Hauptstraße 55 bis 57 heißt es etwa: »Die josephinischen Bürgerhäuser, die sich hier befanden, wurden 1972/73 abgetragen und dadurch der ehemalige historische Charakter des Rochusplatzes — der heute noch als Markt dient — endgültig zerstört« (S. 74). Statt bissigen Bemerkungen oder wertbezogenen Vergleichen, die man von einem traditionell gesinnten Denkmalpfleger zu erwarten hätte, wird also eine sachliche Registrierung der Veränderung geboten — völlig dem vor sich gesetzten Programm der Bearbeiter gemäß. Man lernt ihre Disziplin erst angesichts solcher Details schätzen. Denn die Arbeit forderte einen Bruch mit fast automatisch gewordenen Bräuchen und Einstellungen von Kunsthistorikern, die die Forderung der Offenheit historischer Erscheinungen gegenüber ebenso durch ihre Bildung als die normative Abgrenzung der Geschichte und das Pflichtgefühl der Wertung bekommen.

Der vorliegende Inventarband ist das Ergebnis vorangehender Diskussionen über den Denkmalbegriff und einer Neuformulierung der Grundsätze der Inventarisierung. Die Herausgeber des Bandes waren der Bedeutung und der Folgen ihrer Entscheidung bewußt. Eva Frodl-Kraft erwähnt in ihrem Vorwort als methodologische Grundsätze, denen in diesem Band gefolgt wurde, eine breitere Berücksichtigung der Wohnhaus-Architektur, eine Hinaufschiebung der Zeitgrenze über das Biedermeier hinaus bis in unser Jahrhundert und die Erfassung von Ensembles. An sich würden diese Tatsachen keinen methodologischen Durchbruch bedeuten, wenn sie nicht eben das überlieferte Wertsystem und die damit verbundenen chronologischen Grenzfragen der Kunstgeschichte berührt hätten. Die kunsthistorische Forschung — was Wien betrifft, vor allem die Forschungen über die Ringstraße — ist in dieser Hinsicht dem Wandel in der topographischen Arbeit tatsächlich vorausgegangen, wobei Schwerpünkte der Wertung verlegt und Kriterien eines neuen historischen Begriffsystems erarbeitet wurden. An sich kann dieser Wandel keineswegs für einen Durchbruch gehalten werden, denn die Erweiterung des Gesichtsfeldes der Kunstgeschichte schon auf der Tagesordnung war und vielfach gefordert wurde. Neue Forderungen bereitete erst die Tatsache, daß durch die Hinaufrückung der Zeitgrenze — und gerade in Wien — fast unübersehbar zahlreiche Bestände an von vornherein im Rahmen einer Massenproduktion entstandenen Werke ins Gesichtsfeld der Inventarisierung gelangt sind, die man mit den herkömmlichen Methoden und im gegebenen Rahmen der Kunsttopographie einfach nicht erfassen kann.

Es entsteht die Frage, wieweit ein ähnlicher Band auf die Benennung *Kunst*-Topographie Recht erheben darf. Die Mehrzahl der in ihm enthaltenen Denkmäler wird nicht als individuelle Kunstleistung behandelt, sondern wird die ästhetische Eigenschaft jenseits der individuellen Beschaffenheit, in Ensembles, in Vierteln, in Straßen usw. gesucht. Dementsprechend tritt auch die *Topographie*-Charakter des Bandes trotz das Bemühen um die Anpassung an den gegebenen

Rahmen leicht zurück. Zeichen dafür, daß eine für das Einzeldenkmal erfundene Weise der Beschreibung nicht mehr reibungslos zum Thema angepaßt werden kann, sind die Einteilung nach Zonen, Vierteln bzw. Straßen, die jeweils eine summarische Beschreibung und Charakterisierung erfahren. Dabei müssen die Bearbeiter oft eine Auswahl durch den Hinweis auf charakteristische, wohlerhaltene bzw. in irgendeiner Hinsicht hervorragende Werke treffen, die obwohl praktisch gut übersehbar, prinzipiell jedoch ebenso schwer zu begründen ist, wie jede andere Elektionsverfahren, hinter denen doch irgendwelche Normen stecken. Wie durch die Verschiebung der Zeitgrenze und die eben dadurch bevorzugte Bauweise die Rahmen des klassischen Inventarwerks, das der Reihenfolge der Häusernumerierung in den Straßen folgt, gesprengt werden kann, zeigen die häufigen Querverweise im Band auf Stellen, wo die Beschreibung von Bauten auffindbar sind, die manchmal außerdem noch drei Fassaden besitzen. Das ist bei als freistehend konzipierten Bauten — Schlösser, Palais und Kirchen — die gewöhnlich Schwerpünkte der Kunsttopographien bilden, gar nicht störend, weil sie in einer kubischen Geschlossenheit und nicht als Teile von mehreren Ensembles vorgesehen waren. Solche Bauten fanden im Band ebenfalls ihren Platz, und bei der Beschreibung etwa des Arsenals, des Palais Rasumofsky, des Baukomplexes der Theresianischen Akademie u. a. konnte in der Tat der »klassischen« Methode der Kunsttopographien mit ausführlicher Darstellung der Baugeschichte und Baubeschreibung gefolgt werden. Dieser eklektische Charakter des Bandes fällt umso mehr auf, da die der individuellen Bearbeitung bedürftigen Denkmäler (Kirchen, Schlösser) sonst vom Band ausgeklammert wurden. Es fragt sich, ob — abgesehen von Denkmälern von vornherein sporadischen Charakters — eben der städtebauliche Kontext durch dieses Verfahren nicht beeinträchtigt wurde.

Zur Zeit kann kaum gesagt werden, welchem der Systeme der Darstellung eine Zukunft gehört, im vorliegenden Band zeichnet sich jedoch klar ein gewisser Parallelismus heraus, indem sich sowohl die als Einleitungen dem Inventar vorausgeschickten Analysen als auch der über die Bauten der Zwischenkriegszeit geschriebene Nachtrag als wesentliche Bestandteile erweisen. Daß die Bauten der Zwischenkriegszeit dem Überblick von *Ülküm Fürst* mit einer eigenen Numerierung nachgetragen sind, weist klar auf die Kompromißlösung hin: entweder hätte man auch frühere Ensembles numerieren können, oder wären viele Gemeindebauten wegen ihrer Geschlossenheit für eine ebensolche Behandlung geeignet, wie ältere selbständige Bauten. Eigentlich entspricht die Straßennumerierung nur der Lokalisierung und Beschreibung von Reihenhäusern. Deshalb kommt den beiden Einleitungen ein besonderer Wert zu. Géza Hajós bietet eine städtebauliche Strukturanalyse der behandelten drei Bezirke, der besonders die Bestimmung ihrer gemeinsamen Charakteristika Sorgen bereitet, während Eckart Vancsa den Wiener Wohnbau des 19. Jh. anhand des im Band behandelten Materials exemplifiziert. Beide Aufsätze verraten ihren experimentalen Charakter dadurch, daß sie eigentlich Einführungen zu einer ähnlichen Bearbeitung zumindest der Gesamtzone der Zwischenbereiche Wiens bilden, und kommen natürlich kaum mit dem gegebenen Material aus (was wohl noch stärker für den Beitrag Ülküms Fürst gilt).

Der Aufsatz *Eckart Vancsa*'s paßt eigentlich eher in den traditionellen Themenkreis der Kunstgeschichte hinein und ist der Einbeziehung des Wohnhausbaues in ihre Forschungsproblematik gewidmet. Besonders durch diese Studie wurde eine glückliche Verbindung des Inventarbandes mit den im Kreis von Prof. Renate Wagner-Rieger geführten Forschungen hergestellt. Es konnten über die Grenzen der behandelten Bezirke hinausweisenden Tendenzen und Epochen des Wohn- und Städtebaues festgestellt werden, in denen besonders die Auseinandersetzung mit der kritischen Literatur, den programmatischen Schriften und den stilistischen Debatten wertvoll erscheint. Als großer Gewinn für den Band — u. zw. auch für die Baubeschreibungen — kann ein doppelt befestigtes System der Stilbezeichnung erwähnt werden. Neben rein chronologischen Periodenbegriffen, die in den städtebaulichen Konzeptionen verankert wurden (wie etwa josephinisch, Biedermeier, Historismus, Sezession) werden nämlich auch sekundäre, den Stil bezeichnende Begriffe gebraucht, die z. T. auf den Wortgebrauch der Zeit zurückgeführt werden konnten (wie »Plattenstil«, »ärarische Architektur«, »Beamtenarchitektur« oder die Stilarten Neobarock, altdeutscher Stil, manieristische Renaissance u. a.). Wesentlich knapper und blasser ist die Darstellung des sozialgeschichtlichen Aspekts der Wohnhausarchitektur gelungen. Hier erweisen sich kunsthistorische Fundierung und Begriffsapparat der Arbeit als ungenügend. So plausibel die stilistisch und bauikonologisch begründeten Thesen der Wohnhausarchitektur, ihrer »Nivellierung nach oben«, die feinfühligen Beobachtungen über den repräsentativen Wert der Prunkformen und der Stilwahl auch erscheinen und ihre Begründung durch Heranziehen der Streite der Zeitgenossen befriedigen mögen, kann eine echte Sozialgeschichte von diesen fachlich gebundenen Kriterien aus kaum erreicht werden. Der richtige Weg dazu würde eben in umgekehrter Richtung führen: eine Analyse der Gesellschaftsstruktur könnte erst die wohl richtig erkannten künstlerischen Erscheinungen begründen. So bleibt man bei ziemlich allgemeinen Feststellungen über Wohnqualität, über die sprichwörterliche Wendung von der Zinskaserne zum Zinspalast, über »repräsentatives vornehmes Mietshaus für die gehobenere Bürgerschicht« (auch bei G. Hajós, S. XXXVII: »Die monoton wirkende Regelmäßigkeit ... hatte in den Wohnvierteln für ärmere Bevölkerungsschichten bestimmt auch ideologische Gründe.«), bei wenig kohärenten Begriffen der Sozialstruktur.

Es fällt auf, daß jede statistischen Begründungen der jeweiligen Sozialstruktur der betreffenden Bezirke und ihrer Wandlungen ebenso fehlen, wie eine Übersicht der Auftraggeber, des von ihnen investierten Kapitals, der Organisationsformen der Unternehmung und der Ausführung, sowie eine zusammenfassende Darstellung über die Rolle der Baubehörden (über Konzepte der Stadtregulierung hinaus). Es muß in dieser Hinsicht als bezeichnend genannt werden, daß nicht einmal Wohnungstypen gekennzeichnet werden und sowohl Baubeschreibungen als auch Abbildungsmaterial bei Wohnbauten sich vor allem auf Fassadengestaltung bzw. auf öffentlich zugängliche Kommunikationsräume beschränken. Ist das ein Überbleibsel alter Einstellungen zum Denkmalwert sozusagen trotz anderer Überzeugung der Verfasser oder kann das auf eine zu große Ehrfurcht vor dem Privateigentum zurückgeführt werden? Letzteres ist kaum der Fall, wenn selbst delikate Palastinterieurs von diplomatischen Vertretungen ausführlich beschrieben werden durften. Ülküm Fürst scheint auch diesbezüglich expliziter gewesen zu sein. Ist vielleicht die famose Unverschämtheit der Sozialisten und die sich daraus ergebende Quellenlage für eine Sozialgeschichte günstiger, als der diskrete Reiz des Kapitalismus?

Es folgt aus den oben erwähnten beiden Merkmalen des im Band verfolgten Verfahrens, den Schwächen der soziologischen Begründung sowie dem Verzicht auf die Kennzeichnung der Wohnhäuser, die auf diese Weise eigentlich als optisch wirksame Begrenzungen von städtebaulichen Raumgebilden, Straßen, Plätzen und Gärten erscheinen, daß die von *Géza Hajós* durchgeführte Analyse der städtebaulichen Struktur im Gesamtkontext des Bandes auf die Gestaltungsprinzipien gerichtet wird. Diese von einer strengen Systematik gekennzeichnete und logisch durchdachte Einleitung setzt sich am folgerichtigsten mit den Folgen des Massencharakters der zu behandelnden Denkmäler auseinander. Es liegt nicht daran, daß während hier nach Werten gesucht wird, die übliche Denkmalwerte ersetzen können, eigentliche funktionelle Werte (etwa: Stadtverkehr, Handel, öffentliche Sanitäreinrichtungen) im ganzen Band wesentlich unerwähnt bleiben oder nur gelegentlich gestreift werden. Dadurch bleiben jedoch eben die Fragen der großstädtischen Umwelt und ihrer Veränderungen nicht beantwortet, und selbst das zur Analyse herangezogene Begriffssystem erweist sich als abstrakt. Es vermag Lebensqualitäten keineswegs ausschöpfend zu charakterisieren, sondern erfaßt die Stadt als einen Komplex wesentlich optischer Erlebnisse.

Zum Erfassen des Phänomens Stadt wurden gestaltpsychologische Begriffe von Kevin Lynch: »Bereiche«, »Grenzen«, »Wege« und »Brennpunkte« zu Gründen gewählt, die sich — und das muß sogar dem Verfasser gegenüber

betont werden, der eher den historischen Aspekt auszuklammern bestrebt ist — auch für die historische Analyse überaus fruchtbar erweisen. Denn die Zuspitzung des Gegensatzes zwischen historischem Wachstum und aktuellem Bestand ist im Text übertrieben. Das Zeitliche im Prozeß der Stadtentwicklung kann nicht auf die Vergangenheit beschränkt werden, wie auch die bestehende Struktur keineswegs absolutisiert werden darf. Für den Leser geben die als Titel gewählten Grundbegriffe eine äußerst klare Gliederung an, innerhalb deren die Unterscheidung zwischen historisch Gewachsenem und planmäßig Konzipiertem sowie die angegebenen chronologischen Einheiten doch die historische Dimension zur Erscheinung bringen. Es wäre kaum sinnvoll, im Namen eines abstrakten Zeitbegriffes die Geschichtlichkeit (die nichts mehr als ein bloßes chronologisches Nacheinander bedeuten würde) zu bekämpfen, und die historische Zeit als einen numerischen Faktor vom Alter der Objekte zu trennen. Weniger Kunsthistoriker als Archäologe sind mit einem Zeitbegriff vertraut, der sich aus Strukturprinzypien von Komplexen der Objekte ergibt, wobei chronologische Verhältnisse physisch faßbaren Verhältnissen unter Objekten (wie etwa räumliche Lage, Höhe, Überlagerung) entsprechen. Wie die als Einleitung gebotene Strukturanalyse verfährt, erinnert in der Tat an die Methode, wie die Archäologie durch Bodenforschung schichtenweise zu chronologischen Einsichten kommt.

Auch das nun erwachte Interesse für das Alltägliche und Massenhafte liegt nicht fern vom Gesichtspunkt der Archäologie, deren Ziel ja immer die Erschließung der materiellen Kultur einer Zivilisation war. Wenn das Kunstdenkmal für die Kunstgeschichte ein mit individuellem ästhetischem Wert beladenes Symbol geistigen Schöpferkraftes vertritt, kennt die Archäologie Denkmäler von Zivilisationen, wobei Zivilisation für moderne Zeiten eine in soziologischem Sinne ebenso fraglicher Begriff sein kann, wie für die Vorgeschichte, wo sie sich manchmal weder ethnisch noch sprachlich konkretisieren läßt. Denkmalwert heißt in diesem Sinne dokumentarische Aussagekraft, das Symbol wirkt weniger intellektuell als empirisch, und anstelle des Individuellen, in dem das Allgemeine durchscheint, tritt das Einzelne als Vertreter typischer Eigenschaften.

Allein die Zukunft wird zeigen können, ob mit diesem Band ein wichtiger Schritt eben in der Richtung der Archäologie der Großstadt, der Archäologie der neuesten Zeiten getan wurde. Wenn man den Band so wertet, finden Ungereimtheiten, uneinheitliche Lösungen, an dem Alten festhaltende Verfahren besonders der Einzelbeschreibungen, in seinem experimentalen Charakter ihre Erklärung. Man fürchtet sich kaum von einer Langweiligkeit der Inventarbände weiterer Gruppen von Wiener Bezirken, denn die hier vorgebildeten Methoden notwendigerweise zur Verfeinerung und Differenzierung anregen müssen. *E. Marosi*

INGO NEBEHAY—ROBERT WAGNER: BIBLIOGRAPHIE ALTÖSTERREICHISCHER ANSICHTENWERKE AUS FÜNF JAHRHUNDERTEN. DIE MONARCHIE IN DER TOPOGRAPHISCHEN DRUCKGRAPHIK VON DER SCHEDEL'SCHEN WELTCHRONIK BIS ZUM AUFKOMMEN DER PHOTOGRAPHIE

Akademische Druck- und Verlagsanstalt, Graz, 1981—1984

Dank der vieljährigen Arbeit der beiden verdienten österreichischen Verfasser sind die Liebhaber von Veduten um ein interessantes Hilfsbuch über die Topographie der einstigen Österreichisch-Ungarischen Monarchie reicher geworden. Ganz sicher wird die Bibliographie ein begehrtes Nachschlagswerk von Sammlern, Kunsthändlern und Forschern sein. Durch Friedrich Bachmanns bereits als klassisch geltendes Buch wurde eine Orientierung in den vervielfältigten Ansichten bis 1650 möglich (Die alten Städtebilder, Leipzig 1939, Reprint: Stuttgart 1965). Das Ergebnis von Arnold Fausers Materialsammlung, begonnen in den 30er Jahren, wurde erst weit nach dem Zweiten Weltkrieg publik (Repertorium älterer Topographie. Band I.—II. Wiesbaden 1978). Bei ihm wurde die Zeitgrenze bis 1750 hinausgeschoben. Anders als bei Bachmann wurden über die Publikationen hinaus, die mit allgemeinem Interesse rechnen dürfen, auch die die einzelnen Länder betreffenden topographischen Arbeiten mit berücksichtigt. Von den Angaben graphischer Veduten wurde so viel aufgezählt, als für die Identifizierung aus Büchern ausgerissener und als selbständige Blätter auftauchender Bilder nötig ist.

Bei den Beschreibungen des hier zu besprechenden Werkes waren die Verfasser bemüht, in die Einzelheiten zu gehen. Gegenstand ihrer Aufarbeitung sind die bis Ende des 19. Jh. erschienenen, mindestens aus vier Blättern bestehenden Reihen, auch die besonderen, einzelne Städte oder Landschaften berührenden Bücher und Reihen wurden in weiterem Kreis berücksichtigt als bei Fauser. In drei Bänden werden 30000 Veduten beschrieben, ein Nachtrag- und ein Registerband machen das Werk beträchtlich brauchbarer. Die Arbeit der Verfasser ist um so wertvoller, da auf diesem Gebiet bisher wissenschaftlich begründete, zusammenfassende Bearbeitungen fehlten.

Die prominenten Verfasser haben nur Gesehenes aufgenommen und sie geben auch immer den Aufbewahrungsort der beschriebenen Exemplare an. Das Prinzip der Autopsie ist durchaus begründet, birgt aber auch Gefahr in sich. Wenn bei begrenzten Forschungsmöglichkeiten ein so großes Gebiet bearbeitet wird, kann vieles außer Acht bleiben. Die frühere Literatur und die darin ausführlich beschriebenen topographischen Publikationen hätten in dieser Lage meines Erachtens in größerem Umfang mit berücksichtigt werden sollen.

Die Bemerkungen, die beim Lesen der ersten drei Bände aufgekommen sind, wollen wir in der Reihenfolge der bibliographischen Numerierung aufzählen. Wir möchten damit teils unterlaufene kleinere Irrtümer berichtigen, teils Fehlendes ergänzen (andere Ausgaben als beschrieben, jeweils anderer Zustand bei einzelnen Bildern usw.). Unsere Ergänzungen verringern im Mindesten nicht den Wert der Bibliographie, die schon jetzt ein vielgebrauchtes Nachschlagewerk der topographischen und kunsthistorischen Forschung ist. Selbst die Verfasser haben in der Einleitung des Registerbandes festgestellt: »Für die Zukunft eröffnet sich hier ein weites Forschungsgebiet, wie überhaupt viele Spezialuntersuchungen erst an Hand der vorliegenden Basiswerkes möglich sein werden.«

Nr. 99—100

Nachstehend die in Budapester öffentlichen Bibliotheken aufbewahrten Ausgaben von Birkens Werk. Der Titel lautet ab 1664 Der Donau Strand, ab 1684 Der vermehrte Donau Strand, ab 1686 Neu-vermehrter Donau Strand. Auf die italienischen Übersetzungen geht die Liste nicht ein.

1664, Nürnberg, Jakob Sandrat
1665, Nürnberg, Johann Kramer
1674, Nürnberg, Jakob Sandrart
1683, Nürnberg, ders.
1684, ebdort., ders.
1686, ebdort., ders.
1688, ebdort., ders.
1690, ebdort., ders.
1694, ebdort., ders.
1704, ebdort., ders.

Später sind in Nürnberg, bei David Funcks Erben, weitere zwei Ausgaben (ohne Jahreszahl, mit anderen Titel) erschienen. Durch Erweiterung stieg die Zahl der Illustrationen von 33 auf 70 an, damit veränderte sich die Pagination der Bilder in der oberen Ecke. Demgemäß sind zwei Zustände der Illustrationen bekannt.

Nr. 108

Unter den Ungarn betreffenden Blättern bei Braun-Hogenberg ist die Signatur der Ansicht von Clausenburg verstüm-

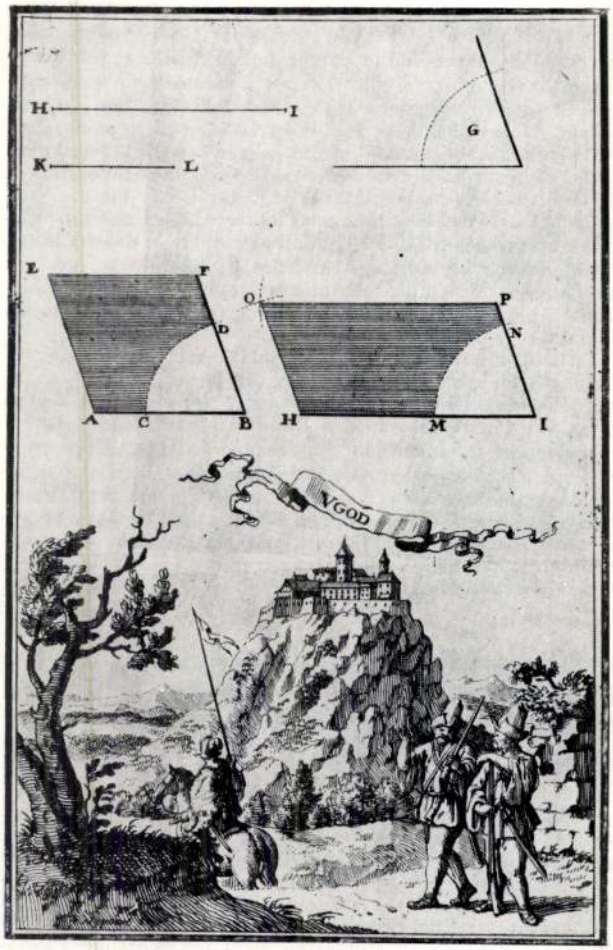

Abb. 1. Aus Birckenstein . . .

melt angegeben. Sie beginnt in Wahrheit folgendermaßen: Sereniss. Ferdinandi Archiducis Austr. Stiriae. Carinthiae, Carniol. etc. Ducis Pictor Egidius vander Rye pingebat. Es ist zu bemerken, daß die Signatur bei Fauser in vollem Umfang wiedergegeben ist.

Nr. 118

Der Titel der ersten Ausgabe lautet: Ertz-Hertzogliche Handgriffe Dess Zirckels und Lineals, Oder Ausserwehlter Anfang zu denen Mathematischen Wissenschaften. Worinnen man durch eine leichte und neue Art ihm einen geschwinden Zutritt zu der Feldmesserey, und andern darauß entspringenden Wissenschaften, machet. Beschrieben von Dero Röm. Kayserl. Mayestät bestellten Feld- und Land-Ingenieurs dess Königreichs Böhaimb, Obristwachtmeistern, etc. Anthoni Ernst Burckhard von Birckenstein. Wienn, Mit Röm. Käyserl. Befreyung. In Verlegung dess Verfassers. Gedruckt bey Johann van Ghelen. ANNO M.DC.LXXXVI. — Die Funktion der Ansichten besteht darin, daß der frei gebliebene Raum unter den Darstellungen ausgefüllt werden kann, sie fungieren also als Dekorationen.

Die zweite Ausgabe ist bei Jakob Koppmayer in Augsburg erschienen (1689). In dieser erscheinen zum erstenmal geschichtliche Erläuterungen über die Ortschaften, worauf auch im Titel hingewiesen wird: . . . Samt einem Anhang oder Beschreibung derer in den Geometrischen Kupffer-Figuren beygefügten Ungarischen Städte, Vestungen und Schlösser, unter welchen nicht wenige, so bisshero in keinen Reiß- und Land-Beschreibungen deß Königreichs Ungarn vor Augen gestellt worden. — Der Verfasser ist unbekannt.

Nach Ablauf des für acht Jahre geltenden Privilegs von Burckhard von Birckenstein gab Koppmayer das Werk 1697 und 1698 erneut in Augsburg heraus. In diesen Ausgaben steht für den Namen des Verfassers das Monogramm A. E. B. V. P. In der mit »p« bezeichneten Satzform wurden die Sätze falsch angeordnet, die Paginierung der Seiten 113—120 ist durcheinandergebracht. Bis dahin sind die Illustrationsplatten in ihrem ursprünglichen Zustand vervielfältigt worden, die Pagina stand in der rechten oder linken oberen Ecke. Es sind zwei Augsburger, bei Koppmayer erschienene Ausgaben bekannt, wo die letzte Ziffer der Jahreszahl fehlt; diese sind also entweder 1698 oder 1699 herausgekommen. In der ersten von diesen steht auf jeder vierten Platte ein »n« (für numerus) und eine Ziffer (1—141). In der anderen Variante ist diese Bezeichnung nicht vorhanden, zwecks Angabe der Reihenfolge der Abbildungen wurden die Lettern des kleinen ABC verwendet, laufend von a bis ddddd. Damit haben wir einen zweiten Zustand der Druckplatten vor uns. Der Band wurde 1713 und 1731 in Augsburg erneut herausgegeben, diesmal im Verlag von Daniel Walder bzw. David Raymund Mertz und Johann Jakob Mayer. Auch eine weitere, noch spätere Ausgabe ist bekannt, mit dem Titel Anweisung Zum Zirckel und Linial Gebrauch so wohl vor die Jugend als Professionisten und Handwerker. Verlegt in Augsburg von Johann Georg Hertel. Eine Jahreszahl ist nicht gegeben, aufgrund der biographischen Daten Hertels dürfte sie Mitte des 18. Jh. entstanden sein. In dieser Ausgabe sind Bilder und Text laufend paginiert, von 1 bis 244. Die Bilder stehen stets auf der rechten, gleichen Seite, die Paginierung erscheint somit immer in der rechten oberen Ecke der Bilder. Die frühere Lettrierung am unteren Rand ist auf der Platte geblieben, es wurde versucht, die ursprüngliche Numerierung und das jeweilige »n« auszukratzen, doch sind ihre Spuren sichtbar. Der stets auf der ungleichen Seite stehende Text wurde, offenbar um Papier zu sparen, mit Kupferstichtechnik auf die Rückseite des vorangehenden Bildes gedruckt. Das beeinträchtigt zwar

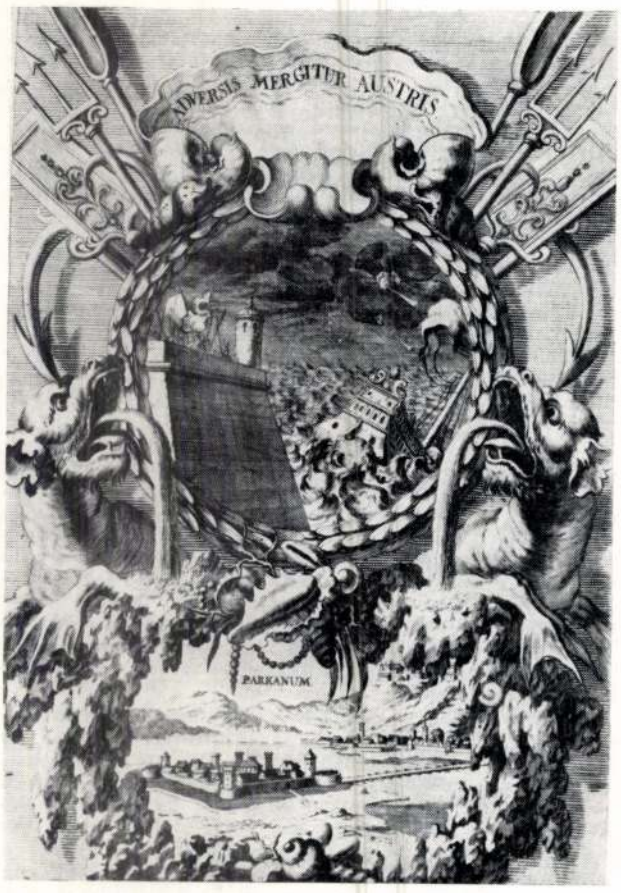

Abb. 2. Aus Althann . . .

die ästhetische Wirkung der Radierungen, leistet jedoch Hilfe bei der Bestimmung, da ja die Rückseiten aller Abbildungen in den früheren Ausgaben unbeschriftet waren. auf Bild 62 ist »Nypoort fecit« zu lesen, was auf den in Wien wirkenden niederländischen Radierer Justus van der Nypoort hinweist (*Abb. 1* — vgl. Magyar Könyvszemle, 1957, S. 25—46).

Nr. 226—227
Die erste Ausgabe des Visegrád-Album ist 1847 bei Miklós Szerelmey erschienen. Wie auch beim Plattensee-Album (Nr. 8), findet man auch hier die verborgene Signatur von Franz Pracher aus Linz (vgl. Művészettörténeti Értesítő, 1963, S. 151—156).

Nr. 318
Krekwitz' Arbeit ist auch ein Jahr früher, d. h. 1685 erschienen.

Nr. 336
Es gibt Exemplare der Kunikeschen Lithographien (Donau-Ansichten), auf denen römische Ziffern stehen.

Nr. 367
Das Ungarische Städt-Büchlein von J. M. Lerch erlebte 1688 eine zweite Ausgabe.

Nr. 462—464
Die verschiedenen Ausgaben der Ortelius-Chronik und die spätere Verwendung der Platten wurden von Fauser sorgfältig, in allen Einzelheiten klargestellt. Es wirkt daher störend, wenn man hier weniger Angaben findet.

Nr. 613
»L'Ungheria compendiata« von Ercole Scala ist auch 1686 und 1687 erschienen. In diesen Ausgaben findet man folgendes mehr: Vor Fileck: Novigrado (Nógrád) und Vaccia (Vác, Waizen); vor Varadino (Oradea, Großwardein): Esperies (Eperjes, Prešov), Cassovia (Kassa, Košice) und Tokay (Tokaj), schließlich vor Szolnok: Temeswar (Timişoara): Agria o Erla (Eger, Erlau) und Hatwan (Hatvan). Nach Canissa folgen Alba Reale (Székesfehérvár, Stuhlweißenburg) und Sigeth (Szigetvár).

Nr. 618
Über die Chronik von Wilhelm Schäfer alias Dilich liest man bei Fauser eine ausführliche Beschreibung. Um so weniger wird es verständlich, warum diese wichtige bebilderte Quelle hier so oberflächlich behandelt wird.

Nr. 773
Die Budapest-Karten von Vasquez mit wertvollen Detailvermessungen wurden von demselben Franz Weiß lithographiert, dessen Name auch auf den Blättern in Prag und Wien erscheint.

Nr. 854
Die ungarischen Veduten von Friedrich Bernhard Werner sind über die erwähnten (Preßburg, Dévény, Buda) hinaus Die folgenden: Modor, Sopron (Ödenburg), Győr (Raab), Komárom (Komorn), Esztergom (Gran), Székesfehérvár (Stuhlweißenburg) und Veszprém (vgl. Művészettörténeti Értesítő, 1974, S. 28—48).

Nr. 862
Die Eikonographie des Wilhelm Peter Zimmermann ist zum erstenmal 1603 erschienen. 1607 folgte der zweite Teil mit weiteren 31 ungarischen Schlachtenbildern bzw. Veduten (vgl. Folia Archaeologica, 1957, S. 187—203).

Schließlich sei auf zwei Bücher aufmerksam gemacht, die im Verzeichnis von Nebehay und Wagner nicht aufgenommen sind: Gasper Bouttats: Description exacte des Royaumes de Hongrie, et Dalmatie, etc. Avec les Princioautés de Sevenberge, Walachie, Moldavie et Bulgarie . . . Anvers, 1688; die Beschreibung ist bei Fauser zu finden und kann höchstens insoweit ergänzt werden, daß auch eine Variante in spanischer Sprache vorliegt. Mit dem Album Teatro della guerra contro il turco, herausgegeben von Giovanni Giacomo de Rossi in Rom, 1687, bzw. mit der Widerspiegelung der ungarischen Befreiungskämpfe in der Kunst beschäftigte ich mich in einer Arbeit, die derzeit im Druck ist.

*

Im folgenden seien fünf beachtenswerte Vedutenausgaben beschrieben, die in der Nebehay-Wagnerschen Bibliographie nicht enthalten sind. Aus Umfangrücksichten kann ich mich hier nur auf Auszüge beschränken, in eine eventuelle erweiterte Ausgabe könnte gewiß das Mehrfache aufgenommen werden.

ALTHANN, Michael Hermannus Josephus comes ab: Assertiones elementares ex universa philosophia . . . Wien, Leopold Voigt, 1689. Folio, Titelbild, auf 2 unnumerierten Seiten die Widmung und die Thesen, 4 doppelseitige Kupferstiche (E. C. Heiss del.—C. Weigel sc.) vor den Kapiteln über die Elemente, dazwischen je vier, insgesamt 16 unsignierte Kupferstiche, der früheren Literatur zufolge von denselben Meistern; 24 unnumerierte Seiten mit vier Dissertationen als Einleitung zu den Kapiteln, sowie mit der Erläuterung der Bilder.

Die Arbeit enthält neben den Thesen, die an der Wiener Universität unter dem Vorsitz von J. B. Rösingh SJ verteidigt wurden, 16 emblematische Darstellungen mit je einer Ansicht im unteren Teil der Buchseiten. Abdrucke von den meist 29,5 × 19,5 cm großen Platten sind in einem ersten bzw. zweiten Zustand bekannt, mit Numerierung in der rechten unteren Ecke. Nachstehend die Nummern der Abdrucke des zweiten Zustands, die Namen der Städte und die Lemmata der Embleme. *(Abb. 2.)*

(2) Mons S. Gerardi (Budapest) — Heu quoties, toties exagitata
(3) Segedinum (Szeged) — Saepe fugit per quae fuerat loca saepe secutus
(4) Darda (Jugoslawien) — Tarde extrahitur cito praeda futurus
(5) Quinque Ecclesiae (Pécs/Fünfkirchen) — Echo simul una et quina
(7) Parkanum (Sturovo) — Adversis mergitur austris
(8) Possega (Požega) — Ad dominem redeunt adverso flumine
(9) Essekium (Osijek) — Ubi propria deserit unda
(10) Sigethum (Szigetvár) — Potest pensilis ista cibus
(12) Agria (Eger/Erlau) — Capiet qui porrigit escam
(13) Alba Regalis (Székesfehérvár/Stuhlweißenburg) — Pro modico dat sese in vincula pastu
(14) Strigonium (Esztergom/Gran) — Ter simul hoc telo, non tres periere
(16) Mohazium (Mohács) — Aut fugat aut necat aut fatales mergit in undas
(17) Neovarinum (Nové Zámky/Érsekújvár) — Cum damno duplicique, suoque
(18) Belgrad — Supremas praecedunt fulmina flammas
(19) Buda (Budapest) — Secum simul omnia perdit
(20) Vienna — Missus quod postulat impetrat ignis

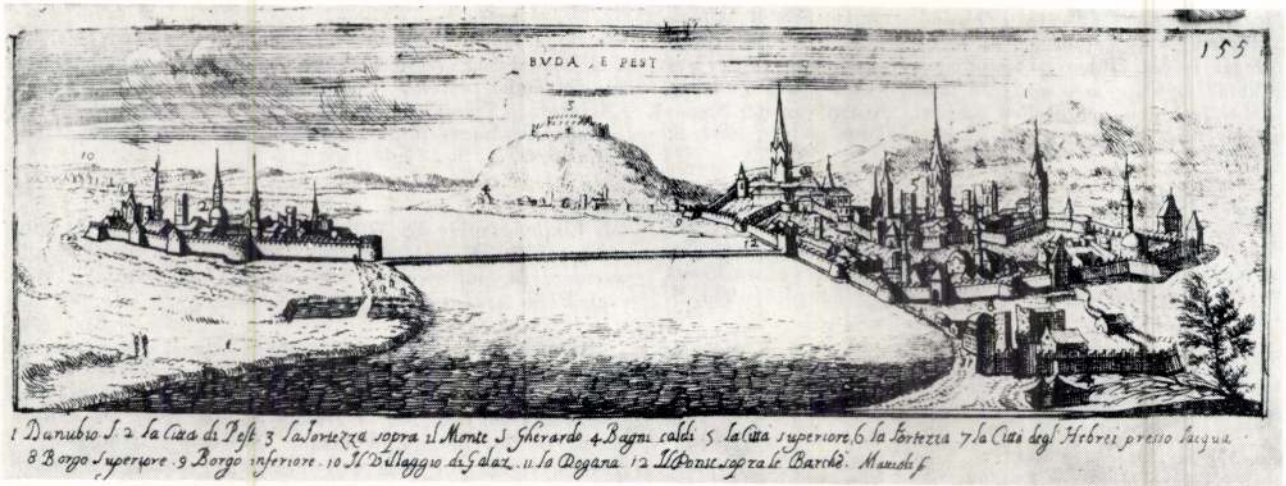

Abb. 3. Aus Bizozeri: Notizia . . .

Abb. 4. Aus Bizozeri: Ungria . . .

Abb. 5. Aus Zeiler-Beza . . .

Széchényi Nationalbibliothek, Hist. Bildergalerie des Ung. National-museums, Szabó Ervin Bibliothek

*

BIZOZERI, Simpliciano: Notizia particolare Dello stato passato, e presente De' Regni D'Ungheria, Croazia, e Principato di Transilvania . . . Bologna, Gioseffo Longhi, 1686. 12° mit Titelbild, 2 unnumerierte Seiten (Vorwort), 299 S, mit Bildnissen von Leopold I, Karl von Lothringen, Imre Thököly, E. Caprara, Maximilian Emanuel und des Seraskirs, sämtlich von Lodovico Mattioli, größtenteils signiert. 38 Ansichten, Höhe im Durchschnitt 6,2 cm, Breite verschieden, bei doppelter Breite gefaltet. Nachstehend sind die in die Abbildungen geschriebenen Paginaziffern sowie die Stelle, wo die Illustration eingebunden werden mußte, angegeben. Auch bringen wir die Namen der Städte, ihre Auflösung und die eventuelle Signatur. Der Band wurde 1687 erneut herausgegeben. *(Abb. 3.)*

60 Vienna (steht in Wirklichkeit neben S. 24)
52 Temiswar (Timişoara)
61 Giula (Gyula)
66 Varadino (Oradea, Großwardein) Mattioli f.
77 Zakmar (Satu Mare), Grundriß
67 (Cassovia (Kaschau/Košice)
94 Eperies (Prešov) Mattioli f.
104 Possonio (Bratislava/Preßburg) Mattioli f.
108 Naiheisel (Nové Zámky) Mattioli f.
119 Vacia (Vác, Waizen)
121 Novigrado (Nógrád)
125 Fillek (Fil'akovo)
130 Agria (Eger/Erlau)
132 Tokay (Tokaj) Mattioli f.
137 Hatwan (Hatvan)
144 Zolnok (Szolnok)
155 Buda, e Pest (Budapest) Mattioli f.
155 Alt Ofen Buda (Budapest) Mattioli f. (zweiter Zustand: die Paginierung ist verändert)
160 Alba Reale (Székesfehérvár/Stuhlweißenburg) Mattioli f.
172 Vesperino (Veszprém)
174 Palota (Várpalota)
175 Papa (Pápa)
178 Gran Strigonio (Esztergom) Mattioli f.
178 Strigonia (Esztergom) »LM«
182 Vicegrado (Visegrád)
185 Rab/Giavarino (Győr/Raab)
188 Totis (Tata) Mattioli f.
191 S. Martinsberg (Pannonhalma) Mattioli f.
192 Comora (Komárom)
202 Canissa (Nagykanizsa)
203 Il forte di Sdrimo (Újzerinvár, vernichtet) Mattioli f.
204 Sigheto (Szigetvár)
215 Varadino (Oradea/Großvardein)
219 Ponte d'Esseck (Osijek) Mattioli f.
228 Belgrado Mattioli f.
241 Sabaz (Šabac) Mattioli f.
283 Petrinia (Jugoslawien)
285 Sisek (Sisak) Mattioli f.

Széchényi Nationalbibliothek, Hist. Bildergalerie des Ung. Nationalmuseums

*

BIZOZERI, Simpliciano: Ungria restaurada . . . traducido en español . . . Barcelona, Martin Gelabert, 1688. 4°, 3 unnumerierte Seiten (Imprimatur, Vorwort), 280 S., 3 unnumerierte S. (Index). Neben den Bildnissen von Leopold I., Karl v. Lothringen, Jan Sobieski, Imre Thököly, E. Caprara, Maximilian Emmanuel und des Seraskirs 37 Städteansichten, signiert von Francisco Via. Höhe durchschnittlich 6 cm, Breite unterschiedlich. Spanische Übersetzung des vorangehenden Werks. Nachstehend bringen wir neben der eingeschriebenen Seitennummer den Namen der Stadt mit Auflösung, die eventuelle Signatur; auch wird vermerkt, wenn daß Blatt gefaltet ist. *(Abb. 4.)*

23 Viena Via Argenter fecit. Gefaltet
47 Temisvar (Timişoara)
56 Giula (Gyula)

Abb. 6. Aus Urbinus . . .

60 El Gran Varadin (Oradea/Großvardein) Via f. en Bar.na
70 Zatmar (Satu Mare) F.co Via f.
75 Castillo y fuerte Munkas (Munkačevo/Munkács)
80 Cassovia (Košice/Kaschau)
87 Eperies (Prešov/Preschau)
96 Presburg (Bratislava)
100 Neuhaysel (Nové Zámky)
111 Vacia (Vác/Waizen) Via f. en Bar.na
113 Novigrado (Nógrád) Via f. en Bar.na
114 Fillek (Fil'akovo)
121 Agria (Eger/Erlau)
125 Tokay (Tokaj)
127 Hattvvan (Hatvan) Via f.
134 Zolnok (Szolnok) Via f. en Bar.na
145 Buda y Pest (Budapest) Via f. en Bar.na. Gefaltet.
161 Alba Real (Székesfehérvár/Stuhlweißenburg) Via f. en Barcelona. Gefaltet
165 Vesprino (Veszprém) Via f. en Barcelona
167 Palota (Várpalota) F.co Via f.
168 Papa (Pápa) Via f.
170 Estrigonia o Gran (Esztergom/Gran) Via f.t en Barcelona. Gefaltet
174 Vicegrado (Visegrád) Via f.t
177 Rab o Iavarino (Győr/Raab)
180 Totis o Tota (Tata) Via f. en Bar.na
182 S. Martinsberg (Pannonhalma) Francisco Via f.
183 Comorra (Komárom)
193 Canissa (Nagykanizsa)
194 Fuerte de Esdrino (Újzerinvár, vernichtet)
195 Zighet (Szigetvár)
205 Veraviza (Virovitiza) Franciscus Via faciebat
209 Puente de Esech (Osijek) Via f. en Barcelona. Gefaltet
223 Belgrado
237 Sabaz (Sabac) Via f.
274 Petrinia (Jugoslawien) F.° Via f.t
175 Sisek (Šisak) Via f. en Bar.na

Széchényi Nationalbibliothek, Historische Bildergalerie des Ung. Nationalmuseums

*

URBINUS, Theophilus: Tuerckisches Staedt-Buechlein . . . Johann Hoffmann, Nuernberg, 1664, 8° 9 unnumerierte Seiten, Vorwort, Verzeichnis der wahrgenommenen Autoren und der Städte, 456 S. Mit zahlreichen Illustrationen (Radierungen, durchschnittliches Format 5,8×11,3 cm). Aufgezählt werden die Städte im Gebiet der Monarchie mitsamt der eingeschriebenen Seitenzahl, dem Namen und dessen Auflösung. *(Abb. 5.)*

136 Ofen (Budapest)
156 Canischa (Nagykanizsa)
281 Erla (Eger)
309 Gran (Esztergom)
314 Hatwan (Hatvan)
359 Novigrad (Nógrád)
375 Pest (Budapest)
405 Zolnock (Szolnok)

410 Dotis (Tata)
412 Temeswar (Timişoara)
441 Vizzegrad (Visegrád)
444 Weitzen (Vác/Waizen)
446 Waradin (Oradea/Großwardein)
Széchényi Nationalbibliothek

*

ZEILER, Martin—Johann BEZA: Newe Beschreibung des Koenigreichs Ungarn . . . Weiland von dem berühmten sel. Herrn Martino Zeilero beschrieben, Anietzo . . . sampt der vornehmsten Staedte Abrisse, und was sonsten biß an dieses 1664 Jahr Passiret, heraußgegeben . . . Leipzig, Zu finden in Christian Kirchners Buchladen, gedruckt bey Johann Erich Hahnen, 1664. 8°, Titelbild, 8 unnumerierte Seiten Widmung, 566 S., 14 unnumerierte S. Index. 23 Städteansichten, durchschnittliches Format 9×15,5 cm unsigniert und unnumeriert. Zeilers Text ist das erstemal 1646 in Ulm erschienen, ohne Abbildungen. Die Veduten wurden in unveränderter Form noch einmal herausgegeben, jedoch anderen Seiten beigeordnet und unnumeriert: Hungaria, oder Neu-Vollstaendige Beschreibung des gantzen Koenigreichs Ungarn . . . welche hiebevor der Welt-beruehmte Martin Zeiler herausgegeben, nunmehr . . . bis auff das Jahr 1690 ergaentzet Andreas Stuebel, Frankfurt und Leipzig, Christoph Wohlfahrt, 1690.

Nachstehend die Städtenamen und deren heutige Form. sowie die Seiten, zwischen die sie gebunden werden mußten. *(Abb. 6.)*

28—29 Erla (Eger) gefaltet
52—53 Canisha (Nagykanizsa)
66—67 Caschau (KošiceKassa)
78—79 Csomor (Komárom)
102—103 Fileck (Fil'akovo)
108—109 Fünffkirchen Pécs) gefaltet
110—111 Giula (Gyula)
112—113 Gran (Esztergom) gefaltet
122—123 Hatwan (Hatvan)
152—153 Neuheusel (Nové Zámky/Érsekújvár) gefaltet
158—159 Neutra (Nitra) gefaltet
160—161 Novigrad (Nógrád)
166—167 Ofen (Budapest) gefaltet
168—169 Alt Ofen (Budapest)
182—183 Palotta (Várpalota)
182—183 Pappa (Pápa)
190—191 Pressburg (Bratislava/Pozsony)
202—203 Raab (Győr)
220—221 Sighet (Szigetvár)
224—225 Siseck (Sisak)
226—227 Sixo (Szikszó)
228—229 Zolnock (Szolnok)
234—235 Dotes (Tata)
236—237 Temeswar (Timişoara) gefaltet
240—241 Tockai (Tokaj)
252—253 Vizzegrad (Visegrád)
256—257 Waitzen (Vác/Waizen)
266—267 Wardein (Oradea/Großwardein)
274—275 Griechisch. Weißenburg (Beograd)
278—279 Stuelweissenburg (Székesfehérvár) gefaltet
280—281 Vesperin (Veszprém)
290 New Serinwar (Újzerinvár)
296—297 Kalo (Nagykálló)
318—319 Martinsberg (Pannonhalma)
320—321 S. Niclaus (Törökszentmiklós)
320—321 Servas (Szarvas)
330—331 Sabatz (Šabac)
334—335 Schombock (Zsámbék)
Széchényi Nationalbibliothek, Hist. Bildergalerie des Ung. Nationalmuseums

Gy. Rózsa

Rouargue

Buda-Pest:

A tulsó parton Pestet a Lánczhidtól egész a Ferenczvárosig szemlélhetjük, hol számos csónak, dereglye s hajó kötött ki; míg az innenső parton Budának az a része látható, mely csaknem a bombatértől a Gellérthegyig terjed, melyhez közel két gőzhajó közlekedik. A várhegy oldalában lévő házak közül kettőnek kéménye füstöl, s a Lánczhid felett a hatalmas folyót egy fölülről lefelé siető gőzhajó, egy dereglye s egy tutaj élénkíti meg. Az előtérben jobbra a bástyán innen, hol őrszem áll, a várba vezető úton lóháton ülő tiszt beszélget a Kőkorlátnál visszafordult paraszttal, ki jobb kezével botját fogja. Feliratai a kép alatt:

„Pesth Et Bude"

s alól balra: „Rouargue del. Willmann sc."
s jobbra: „Imp. F. Chardon aîné, 30. r. Hautefeuille, Paris."

Acélmetszet, méretei 11.3 : 17.1 c/m.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

JELENKOR

1968 JUL

H. Rousseau

nem mimetikus jellegűek, nem tükrözni akarják a költői ént vagy a valóságot, hanem felismeréseket akarnak közvetíteni. Mint Csorba mondja Henri Rousseau nevében, de bizonyára saját törekvéseire is érvényesen: „Nem képeket csinálok nem is művészetet: / az egyenrangú létezőket egyenrangúkkal gazdagítom / felsőbb parancsra a teremtésnek segítek" *(Rousseau a vámos)*. Elsősorban azok a versek ilyenek, amelyek a drámai módon átélt filozófiai polémia végső eredményeit közlik velünk. Vagyis nem az átélésről s ennek belső eseményeiről tudósítanak, hanem a gondolati eszközökkel, mintegy személytelenül kialakított új eszmei kategóriákat (pl. az egyetemes rend vagy a személytelen létezés fogalmait) határozzák meg definiciószerűen, természetesen Csorba rendkívül evokatív költészetének eszközeivel. A *Ritmus, rend, zené*re, az *Ellenpontok*ra s más hasonló versekre gondolunk. E szemléleti változás persze csupán Csorba új költészetének egyik eleme. A vallomásos lírát, a belső mozgás kifejezését éppúgy megtaláljuk most is, mint korábbi verseiben. Az eredmények megtartása, őrzése és további gazdagítása mindenesetre a *Lélek és ősz* költőjének ma már vitathatatlan rangjára, a mai magyar líra élvonalában betöltött szerepére mutat.

Rousseau

1021

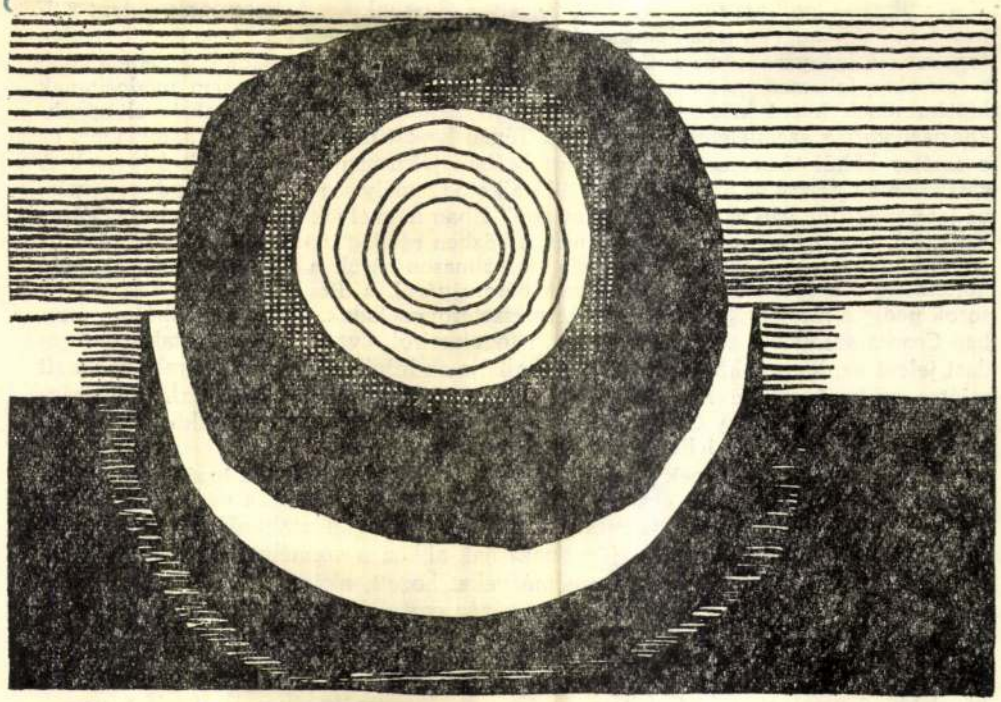

akkor lesz élő életem" – írja a *Villanások*ban;
ség" – hirdeti a *Lámpás*ban. És mert műhelyét
honának tudja, megtalálja a közösséghez fűződő kötéseket is. A költő, aki annyiszor vallotta magát magányosnak, egy külön-világ lakosának, s építőjének, most új elhelyezkedésre talál: „doromboló szívem a tiszta / közös nyelvet tanulja vissza" – olvassuk *Négy napja-éje* című versében. De nemcsak kapcsolatokra lel, hanem a pusztulással vívott küzdelem új esélyeire is. Minthogy verseit az olvasók birtokának szánja, abban az eredményben keresi a megmaradás egy rendkívül korlátozott, ám mégis valóságos lehetőségét, melyet költészetének közösségi érvényessége jelent. „Ne maradjon belőlem semmi több, / csak amit élő érdeke szerint / táplálékként őriz meg az utókor" – kívánja a *Verseim sorsa* szavaival. A *Küszöb*ben pedig így nyilatkozik reményeiről: „Én meg mint szellem és szív és szavak / tovább dobogva és tovább lobogva / keressek földönjáró társakat, / emelni arcukat a csillagokba." Tudja, hogy műveivel változtatni képes azon a világon, mely kortársi valóság gyanánt körülveszi. E változásokban találja meg a mű értelmét, a megmaradás esélyeit.

Az új verseskönyv nyereségei jelentősek tehát. Még akkor is jelentőseknek látszanak, ha figyelembe vesszük azt, hogy az elért eredményeket valamilyen módon már eddig is kiküzdötte Csorba költészete. A létezés filozófiai drámájának átélése, a kartharzis útján megfogalmazott eszmények, a költői hivatás morális jelentőségének tudata ugyanis eddigi verseskötéteiből sem hiányoztak. Mindenképpen újdonságnak, a költői és gondolkodói műhely vívmányának kell tekintenünk azonban azt a versekben testet öltő igényt, amely a létezés személytelen rendjének vizsgálatára irányul. Ez az igény bizonyos mértékig módosítja Csorba műhelyének törvényeit, költői szemléletének típusát, a mesterség gyakorlásának eljárásait is.

Csorbát intellektuális és modern költőnek ismerjük; költőnek, aki a költészetet és a gondolkodást rokonértelmű szavaknak tekinti, akit nem a látvány igéz meg, hanem a gondolat. Versei az önismeret és az eszmélet eredményeit fogalmazzák egy fegyelmezett költői rend biztos formáiba. Nyelve és szerkesztésmódja éppen ezért aforisztikus és logikus. *Mentség* című versében olvasunk arról, hogy: „a velejéig változatlant / dallamában másíthatatlant" akarja kifejezni. E vágy a végső és hiánytalan fogalmazás igényére utal; s Csorba verseiben valóban e magasfokú, a legnagyobb mesterekre jellemző igény működik. Új versei természetesen mit sem módosítanak költészetének imént kifejtett tulajdonságain. Inkább újabb elemekkel és eljárásokkal gazdagítják szemléletét és műhelyét. Témái között megjelenik az „hommage", ez a sajátos költői téma, amely a modern lírában jóformán külön műfajt képvisel. A versbe emelt portré és a vers mögött álló alkotó személyiség ilyenkor mindig egymásba játszanak. Így van ez Csorba „hommage"-aiban is, melyek Kodály Zoltánról, Franz Kafkáról, Henri Rousseau-ról beszélnek, s közben rávilágítanak magára a költőre is. A Kafkának szentelt vers a szorongás elhatalmasodásáról, a Kodály Zoltánról szóló költemény a helytállás és a vállalkozás bátorságáról, a Rousseau-ról, a festőről írt sorok pedig a mesterség, a művészet természetéről szólanak. Vagyis mindhárom versben Csorba személyes világának központi fogalmairól olvasunk. Ugyancsak gazdagodást jelent az, hogy a költő gyakrabban hallatja az irónia szavát, s gyakrabban készít sajátos groteszk metszeteket *(Bogácsné és a púp, Vázlatok portrékhoz)*. Újdonságszámba megy az is, hogy Csorba felfedezte az archaikus verstani formákban rejlő ünnepélyes vagy tragikus lehetőséget *(Kodály, Bátyám beteg)*.

Mégsem ezek az elemek jelentik a *Lélek és őszben* testet öltő legfontosabb változást. Csorba gazdagodása elsősorban a költői szemlélet síkján, a vers és az alkotó viszonyának vonatkozásában jelentkezik. Több alkalommal utaltunk már arra, hogy az új versek miként jutnak el a fogalmazásnak ahhoz a személytelenségéhez, amely a modern költészetben oly fontos eredményeket hozott, akár T. S. Eliot, akár René Char verseiben. Csorba e személytelenség révén egy újfajta, mondhatnánk, filozófiai tartalmú és absztrakt jelentésű tárgyiassággal kísérletezik. Verse nem vallomásos, hanem megnevező: a költő nem a személyiség rejtett rétegeibe hatol, hanem olyan törvényeket vagy összefüggéseket fedez fel, melyek a világ, a létezés titkaihoz visznek közelebb. S amelyek természetesen érvényesek a személyiségre is. Ezek a versek

Rovátkai

RAMOLD *Lajos*, festő. * Budapest 1896. Itt Párizsban és Londonban tanult. R festette a békésgyulai és ráckevei templomok freskóit és az egri ferencrendi templom Szt. Anna oltárkérét. 1932. óta az iparművészeti iskola tanára. Restaurálással is foglalkozik.

K. G. II. 349. l

ROVÁTKAY LAJOS
festőművész, iparművészeti isk. tanár, restaurátor

BUDAPEST, III.,
Dévai Bíró Mátyás-tér 24.

1946 nyarán
munkáét
[illegible]

m. postatakarékpénztártól

46 X. 17. 11
54

16136

MÜEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

Budapest

IX. Hőgyes Endre u. 10.

Hivatalból
díjátalányozva

MAGYARORSZÁG BIBORNOK HERCEGPRIMÁSÁTÓL

1606. szám.

Műemlékek Országos Bizottságának

Budapest IX.

u. p. Rákos u. 10.

megye.

Hivatalból.

Egyházi ügyben.

Rovátkai Ramold

Lajos

l.

Szm Egermüv

199. l.

Rovátkay Lajos

festőművész

iparművészeti iskolai rendes tanár

Előbbi neve Ramold Lajos

volt.

III., Selmeci utca 8 b.

MAGYAR IPARMŰVÉSZET 1908. XI. ÉVFOLYAMA.

Rovátkay Lajos
festő

Rovátkay Lajos
festőművész
iparművészeti iskolai rendes tanár

III., Selmeci utca 8 b.

a s z e m é l y e s e
MÜVÉSZ UR otthonában,- hel
helyszinen is é r t é k e s
r ő l s ü r ü n m e g
k e d v e s a l k a l o m
h o g y k i v á l ó
körünkben igazán ü n n e
" a g y b e c s ü
maradok,

Tállya, 1937. évi

sz

Nagyságos S Z E N T I V Á

müvész-történetiró,
Titkár

Csat.: 2 drb.

Nyugta.

60 P. azaz hatvan pengőről, mely összeget 1 drb. Madonna képnek restaurálása fejében a mai napon Szentiványi doktor úrtól köszönettel felvettem.

Budapesten 1936 december hó 15-én Kovatkay Lajos
festő

Rovatkay Lajos

Vitéz Imrédy Béla miniszterelnök Jaross Andor, gróf Teleki Pál és vitéz Keresztes-Fischer Ferenc miniszterekkel a visszacsatolt Felvidék térképe fölött tanácskozik a szerdai eskütétel után.
Alsó kép: a kenderesi plébániatemplom készülő oltárképe, amelyet Tábor József fogadalomból rendelt meg Rovátkay Lajos festőművésznél.

Képek a forrongó Palesztinából. Fent: angol tüzérség lőállásban Galilea mellett. Jobboldalon: angol katonaság Haifa közelében kihallgatja egy falu lakosságát.

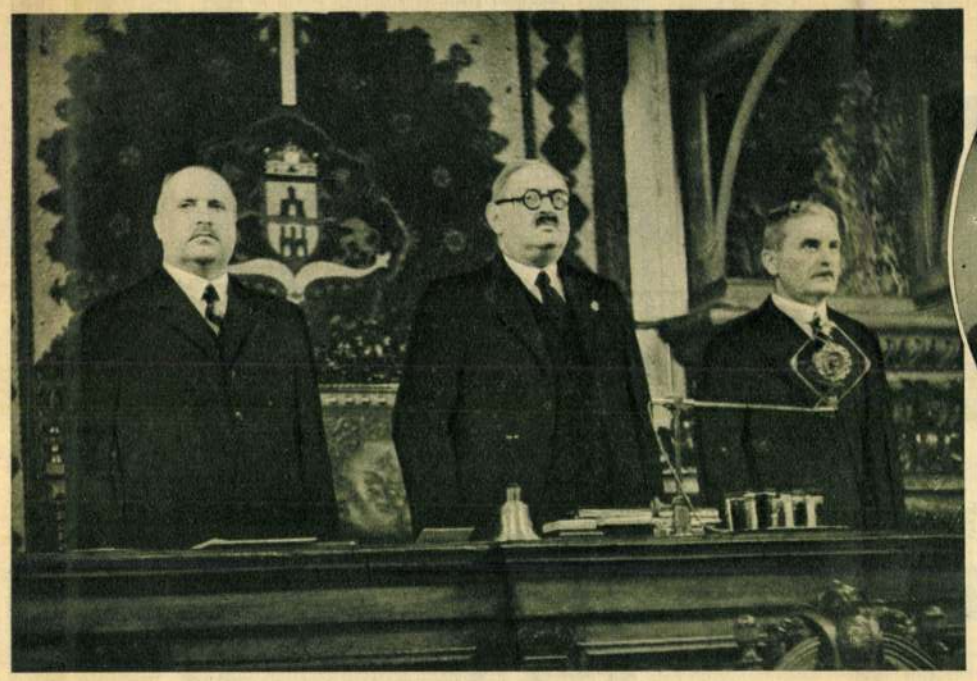

A főváros ünnepi díszközgyülést tartott a magyarlakta Felvidék visszacsatolása alkalmából. Képünk: az elnökség, középen Karafiáth Jenő főpolgármester, balra Szendy Károly polgármester, jobbra Schuler Dezső alpolgármester.
Alsó kép: Ilovszky János elnök beszédet mond a Baross Szövetség új székházának ünnepélyes felavatásán, mellette balra József Ferenc kir. herceg, jobbra Kunder Antal keresk. és iparügyi miniszter és Törley Bálint államtitkár.

Jelenetek Herczeg Ferenc „Utolsó tánc" című új szinjátékából, amelyet pénteken mutat be a Nemzeti Kamaraszinház. Fent: Bajor Gizi és Rajnay.

Bajor Gizi és Rajnay, lent Szabó Margit és Petheő Herczeg Ferenc „Utolsó tánc" című szinjátékában.

Női vezetés.

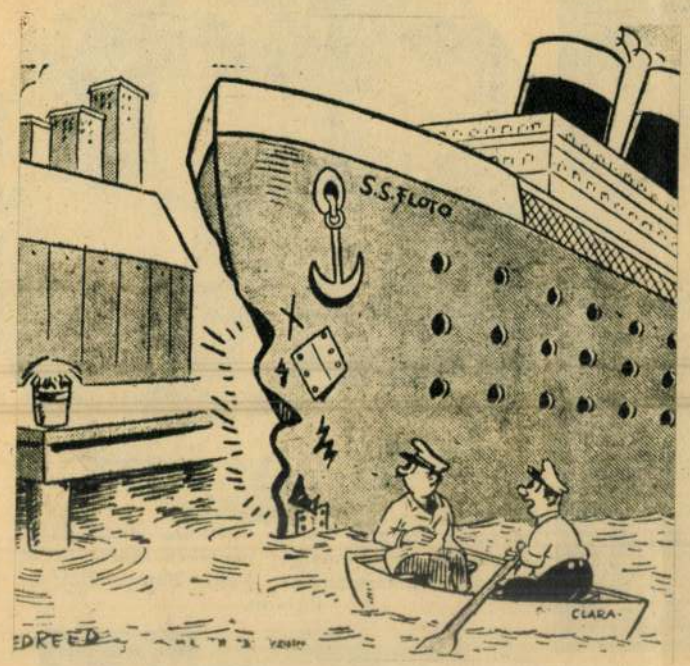

— Mi történt ezzel a hajóval?
— A kapitány megtanitotta a feleségét kormányozni.
(Judge.)

Mozikritika.

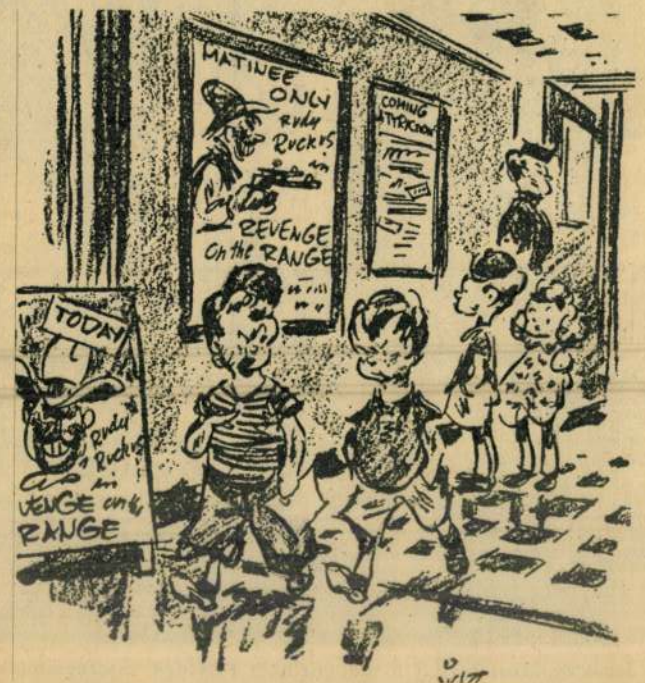

— Borzasztó rossz film! Nem voltam képes többször, mint kétszer végignézni! (Judge.)

Vándormadarak.

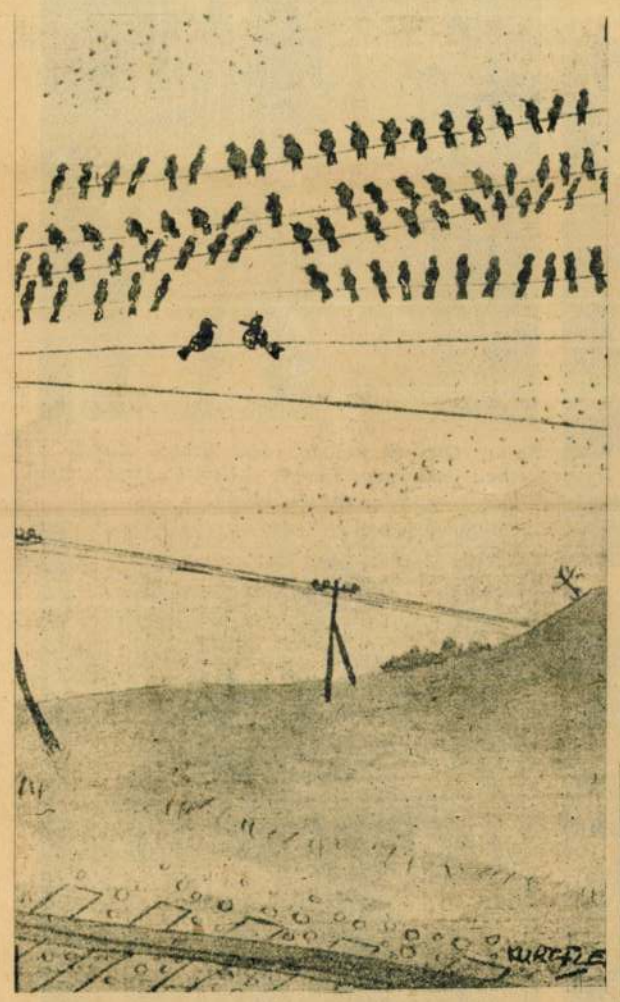

— Rettenetes, milyenek a nők! Tizenöt perc mulva indulunk Afrikába és a feleségem még mindig nincs itt. (Interessante Blatt.)

Modern kalapdivat.

— Köszönöm, kisasszony, ez nem kell... Nagyon hasonlit az alakja egy kalaphoz. (Lustige Blätter.)

A ravasz labdarugó.

Kép, szöveg nélkül. (Everybodys Weekly.)

KÉPES PESTI HIRLAP

LX ÉVFOLYAM, 216. SZÁM — 1938 NOVEMBER 18. PÉNTEK

Vitéz nagybányai Horthy Miklós, Magyarország főméltóságu kormányzója 1919 november 16-án, tizenkilenc évvel ezelőtt, mint a felszabaditó csapatok fővezére, bevonul Budapestre.

Roverath báró

erredes

1663

l.

Varju Elemér

Magyar varák

Bp. e. n. (1932?)

130:1

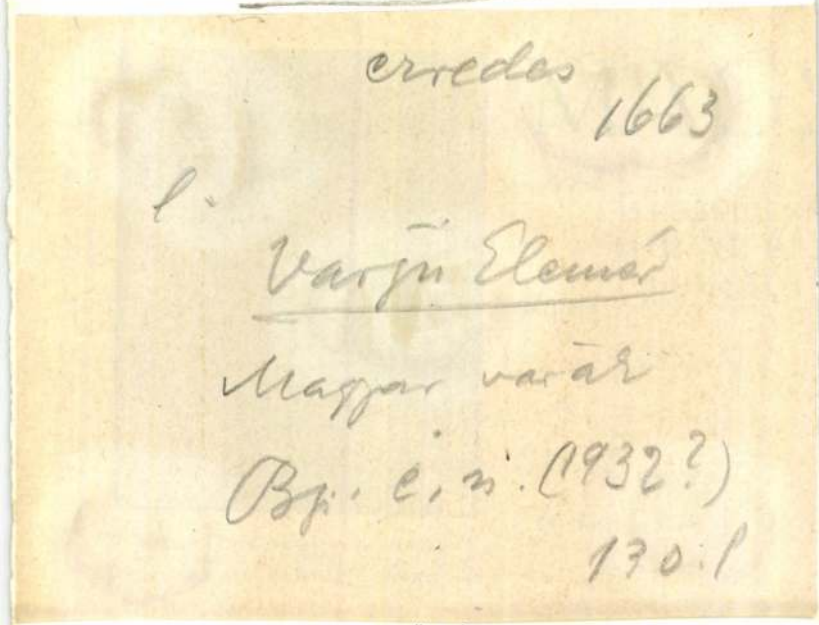

MAGYAR MŰVÉSZEK NYILATKOZATA
„MAGYAR FESTŐK" CIMŰ DISZMŰRŐL

A »MAGYAR FESTŐK« cimü diszmunka dicséri
rositó ipar
fejlettségét.

Benczúr G

Újdonság!

NAI JÓZSEF

JZAI

rajzot tartalmaz
ra 25 korona
30 korona

25 SZÁMOZOTT PÉLDÁNYBAN

R KIADÁS

ŰVÉSZ SAJÁTKEZÜ ALÁIRÁSÁVAL
KORONA

ROVÓ ALADÁR nyomdász, szakíró (1878–?)

Székesfehérváron tanult. 1900–1911-ig a Franklin Társulatnál dolgozott, majd saját nyomdája volt. Később a Fővárosi Nyomda igazgatója lett. Számos szakkönyvet írt (pl. A könyv, A betű stb.).

Magyar könyvművészeti törekvések a századfordulón
MTA MKCS és a Petőfi Irod.Muz.közös kiadványa Bp.1975.

Rovó Henrik

szobrász

Halálozás.

Rovó Henrikné szül. *Ledofsky Margit* október 6-án elhunyt. Gyászolja férje, Rovó Henrik szobrász és gyermekei, távollevő István és Vera, valamint a kiterjedt rokonság. Okt. 9-én d. u. 3-kor temetik a rákoskeresztúri uj köztemetőben a róm. kat. anyaszentegyház szertartása szerint.

Pesti Hirlap

1944. okt. 8.

7.

Rovó Márton, Martinus Ravesu (12. sz.): kőfaragó, feltehetőleg a kalocsai székesegyház épitője. A mai székesegyház szentélyének külső falába illesztett sirkőtöredék őrzi az első ismert m. kőfaragómester titokzatos nevét. ("Martinus Ravesu lapicida jacet hic"). Származása még nem tisztázott,

egyesek szerint francia, vagy olasz, mások szerint m.
lehetett. — Irod. Gerevich Tibor: Magyarország román-
kori emlékei (Bp., 1938); Pintér : A kalocsai székes-
egyház (Bp., 1942).

Ezer esztendő

a legnagyobb magyar vármegye történetében

Pest vármegye címerével: a hármas halmon koronát és aranyalmát tartó oroszlán képével a fedőlapján, illusztrációkkal bőven díszített könyv fekszik előttünk. Összefoglalója ez a mű a legnagyobb magyar vármegye ezeresztendős történelmének. Kiadójának, a vármegye Iskolánkívüli Népművelési Bizottságának és szerkesztőinek, vitéz Endre László alispánnak, Fára Józsefnek, Kampis Antalnak, Katona Gézának és Takáts Albertnek, amint erre a könyv előszavában utalás történik, e történelmi munka megírásával az volt a céljuk, hogy a szegedi fajvédelmi gondolat szellemében anyagot szolgáltassanak a vármegye népének az iskola padjain túl való továbbműveléséhez. A másik cél pedig, amelyről az olvasó a könyvet lapozgatva egyre inkább meggyőződik: a nemzeti öntudat nevelése, a vármegye területén lakó magyarság hazafias érzésének ápolása. Mert a szenvedésekben, megpróbáltatásokban, dicsőségben eltelt ezer esztendő tükrét tartja a pestmegyeiek szeme elé a multat például, okulással és büszkeséggel tárva az olvasó elé. „Ime az ezeréves Pest vármegye életfolyamata Magyarország történetében. Ez az életfolyamat a jó és balsorsban egyaránt azonos irányú volt a magyarság nagy életútjával. Vármegyénk attól a perctől kezdve, hogy a honfoglaló ,a magyarság legelsője, Árpád, itt telepítette le nemzetségét, ennek az életútnak a legelső munkása és irányítója. Ez az elhivatottság, amit a magyarok Istene ennek a vármegyének juttatott, nemcsak kitüntetést jelent vármegyénknek, hanem elsősorban több kötelességet. Nemcsak büszkévé tesz bennünket a tudat, hogy mi vagyunk az ország szíve, hanem érezzük azt, hogy reánk több feladat háramlik, mint a magyarság többi részére" — mondja a könyv egyik fejezetében.

Érdemes egy villanással végigfutni az ezeresztendőn s Pest vármegye területén, mint e hézagpótló történelmi munka reflektorával megvilágított színpadon, szemügyre venni a történelmi események egymást követő jeleneteit. Helységek merültek el idők folyamán a történelem süllyesztőjében, újak keletkeztek, viharok szele söpört át ezen az országrészen, nincsen talpalatnyi föld, amely ne lenne megszentelve vérrel s ne lenne megáldva a gazdag mult emlékeivel.

A legrégibb korok emlékei

A vármegye területén talált legrégibb emlékek a kőkorszakról regélnek. A Pomázon, Pilisszántón, Solymáron, Békásmegyeren lelt csiszolatlan és csiszolt kőszerszámok, agyagedények a tanui, hogy már ebben a korban is élt ember a megye területén. A bronzkor is rajtahagyta nyomait a vármegye testén. Tószeg, Áporka, Ceglód, Császártöltés, Solymár, Pomáz földjében találtak bronzkori emlékeket. Hogy itt jártak a kelták is: egy medveszobor a tanuja, amelyet Szentendrén ástak ki a földből. A római világbirodalom határa a Duna jobbpartján húzódott végig. Beszédes jel: az erődrendszer romokban megmaradt két pontja, a dunabogdányi vár, latin nevén Cirpi, amely a Kr. u. II. században épült és a nagytétényi erőd. Cirpi várának határvédő szerepe a IV. században végleg megszünt. „Az új hódítók a várat felégették, területét idővel a Duna iszappal hordta tele. Helyén hatalmas, négyszögletes domb támadt, a népvándorlás átvonuló népei temetkezési helyül használták. A keresztény Árpád-kor templomot épített fölé, majd az idő viszontagságai ezt is elpusztították." A szkiták is megfordultak Pest vármegye területén. Róluk beszél az aranyezüst lemezből készült, szarvast ábrázoló pajzsdísz, amelyet Tápiószentmártonban vetett ki a földből az eke. A hunok egy bronzüstöt hagytak itt, amelyet a törteli Czakó-halomban találtak. A Bugyi községben talált két bronz szívvég az avarokról emlékezik.

A Tápiószentmártonban talált szkíta aranyszarvas

A kiskunok címere

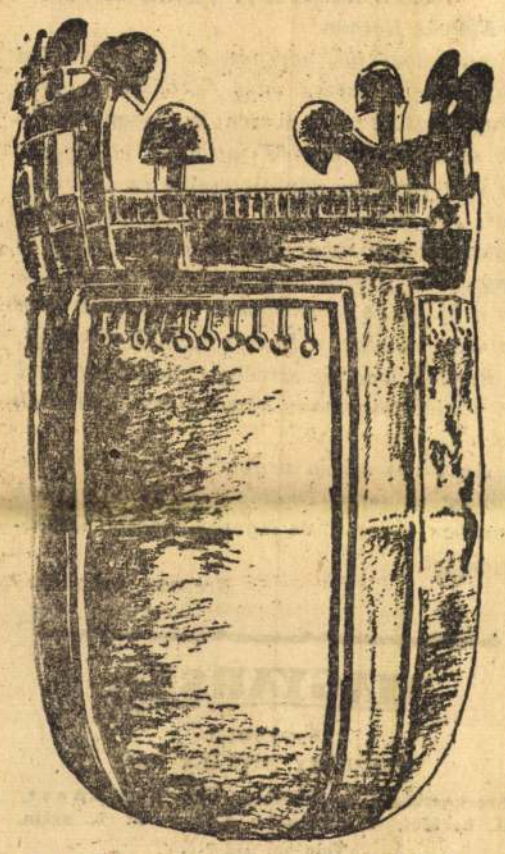

Hun áldozati bronzüst a törteli Czakó-halomból

S azután megérkeznek Árpád honfoglaló magyarjai a vármegye területére. Árpád törzse és nemzetsége itt települ le, itt foglal szállást magának. A törzs neve, a Megyer, másként Magyar szó fellelhető az alábbi helységnevekben: Békásmegyer, Káposztásmegyer. Pócsmegyeren még ma is élnek a honfoglaló magyarok leszármazottai. Az Árpád-ivadékokra is emlékezik egy-egy községnév: Solt, Üllő, (Árpád fiai), Taksony, Tass, Fajsz (Árpád unokái). A fejedelem Csepel-szigeten ütötte fel sátrát. Itt született egyik fia, Zsolt fejedelem is. Árpád sírját valahol Pomáz környékén sejtik a kutatók. A dunamenti Taksony község ugyancsak fejedelmi temetkezőhely a hagyomány szerint. Itt porladnak valahol Taksony fejedelem csontjai.

Változások Szent István keze nyomán

Kalocsát és környékét Szent István érseki székhellyé teszi és székesegyházat építtet ide, mégpedig ugyanarra a helyre, ahol a székesegyház jelenlegi épülete áll. A századok folyamán többször pusztul el a templom és többször épül fel újra. Egyik feltáráskor kerültek elő romjai közül a Szent Koronát hozó Asztrik érseknek földi maradványai és a templom építőmesterének Rovó Mártonnak sírköve.

Szent István veti meg alapját a mai vármegyének. A szétszórt királyi birtokok központjául egy-egy várat jelöl ki s a vár vidékén lakó népek élére ispánokat állít. Kivétel: Pest vármegye. Itt a király maga bíráskodik. Utóbb e tisztséget a király helyettese, a nádor látta el. Főispánjai a török hódoltság óta vannak Pest vármegyének. Ettől kezdve Pest vármegye főispánja a mindenkori nádor.

Mogyoród és Cinkota határában ütközött meg Salamon király unokaöccseivel, Géza és László hercegekkel. Salamonról Visegrád vára regél. Ide záratta be a nyugtalankodó exkirályt unokaöccse Szent László. A keresztes háborúk idején a nyugatról felvonuló hadak legtöbbnyire Pest vármegye területén vonultak fel. III. Béla király ebben az időben telepítette be a cisztercitákat a vármegye területére, Pilisre. II. Endre meggyilkolt feleségét, a nápolyi Gertrudot is ide, a pilisi ciszercita monostorba temették el. A tatárok 1241-ben már egészen Vácig portyáztak. „Fekete vasárnap elfoglalták a várost, a székesegyházat és a püspöki lakot felgyujtották, a lakosságot asszonyokkal és gyermekekkel együtt legyilkolták." A tatárok elvonulása után épül a visegrádi sziklavár, Vácot ekkor veszik várfalakkal és bástyákkal körül, ekkor építik újjá a híres ócsai templomot.

Amikor Visegrád várában három koronát őriztek

Az Árpádház kihalása után 1307-ben a rákosi gyülés ismeri el királyul Károly Róbertet. Zách Feliciánról és véres tettéről beszélnek a visegrádi vár falai. A király újra építtette a visgerádi várat és családjával együtt ide költözött. 1935-ben megfordult itt a lengyel és cseh király és több német fejedelem is. Károly Róbert idejéből való a pestmegyei szolgabirák legrégibb írott emléke, egy 1333-ból való ítéletlevél is. Visegrád volt Nagy Lajos király székhelye is. A magyar koronázási jelvényeken kívül Nagy Lajos itt őriztette a lengyel koronát, Zsigmond pedig e mellett a német-római császárság jelvényeit is. „Visegrád várában tehát három koronát őriztek. Ebből a szempontból jelentősége páratlan volt az egész világon." Ebben az időben tartja először közös gyüléseit a két vármegye: Pest és Pilis. 1388-tól kezdve a két vármegye a jelek szerint már egyesült. Az 1446-ból való kiváltságlevél, amelyet a Rákos mezején tartott országgyülés adott ki, kimondja, hogy „a vármegye élére nem lehet ispánt állítani, hanem a megye megtartja ősi kiváltságát." Az 1467-ben ugyancsak Rákoson tartott pestvármegyei közgyülésen maga az igazságos Mátyás király személyesen bíráskodott. Mátyás Visegrád várát tovább építtette. Ugyancsak az ő építkezéseit hirdetik a Pomáz körül feltárt romok is. Itt állt a királynénak, Beatrixnek kastélya. Ebből a korszakból a tököli templom egy miseruhát őriz, amelyet III. Frigyes császár ajándékozott a templomnak Ekkor épült az isaszegi templom.

1540-ben Kalocsa előtt állnak a török hadak. 1541-ben csellel beveszik Budavárát, 1542-ben Pestet és Vácot. A következő százötven esztendő alatt a Pest vármegye területén élő 4097 portából mindössze 39 porta marad meg, a többi kipusztúl. Ekkor növekednek meg a vidék odamenekült lakosságával Nagykőrös, Kecskemét, Cegléd városok. Kecskemét 37 község határát foglalja magában s birtoka 352 ezer holdra rug. Helységek tünnek el nyomtalanul. Csak találomra említünk meg egyet-kettőt: Bagamértelke, Gyála, Ragály, amelyek Csepelszigeten álltak, Bolvár, Fekécs, Hontoka — Kalocsa környékén. A török mecseteket épít Kalocsán, Vácott és Visegrádon. A zsámbéki török kút ma is megvan. Tápiószele község közepén a lakosság ma is azon a hídon jár keresztül, amelyet a törökök építettek a Tápión. Ekkor csatlakozik Solt szék is a vármegyéhez s lesz most már Pest-Pilis-Solt vármegye. 1682-ben az ostromlott Fülek várában tűz üt ki s a tűzvészben elhamvad a vármegye levéltárának nagyrésze, amelyet a török elől elmenekült vármegyei hatóságok vittek oda.

Az első alispáni jelentés 1688-ból való. Sőtér Ferenc alispán küldte fel Bécsbe. II. Rákóczi Ferenc sokszor megfordult Pest vármegyében. Nagykátán, Dabason, Ordason, Solton táborozott. A kuruc szabadságharc emlékére a legtöbbet szenvedett Halas városa szobrot állított.

A XVIII. században megindúl északkelet felől a zsidóság bevándorlása. 1690-ben még a vármegye területén az alispán jelentés szerint egyetlen zsidó sem lakott. „1720 körül az országban is csupán 11 ezer zsidót találunk, 1785-ben már 75 ezerre nő a számuk." 1763-ban és 1770-ben a Duna tavaszi áradása óriási károkat okoz. A vármegye szabályozási tervet készít s kitisztítják a Duna medrét Esztergomtól Budáig. A magyar nyelvnek hivatalos nyelvként való használata érdekében szótárt állítat összse a vármegye, elrendeli, hogy jegyzőkönyveit a latin helyett magyar nyelven kell vezetni és magyar nyelvű újságok engedélyezését kéri. „Egy izben, amikor a király egy zsidó családnak nemességet adományozott, Pest vármegye rendjei országgyülési követüknek utasításba adják; ajánlják a király figyelmébe, hogy a jövőben csak a haza érdekében érdemeket szerzett családoknak adományozzon nemességet."

A vármegye közgyülési termében, ahol már magyarúl folyik a tárgyalás, Széchenyi és Kossuth is megfordulnak. Innen indul ki a Lánchíd megépítésének gondolata s vele együtt a közteherviselés elvének érvényesülése. Földváry Gábor alispán 1837-ben felépítteti a Nemzeti Színházat. Ekkor kelekezik Ujpest városa, amely a világon harmadiknak bevezeti a lóvasutat. 1847-ben Pest vármegye országgyülési követévé választja Kossuth Lajost. A szabadságharc honvéd seregébe Pest vármegye 60 ezer ujoncot adott és 400 ezer forint adót szavazott meg. A vármegye szülötte: Petőfi Sándor, ekkor írja be nevét a világirodalomba és a történelembe. 1849 tavaszán Görgey Arthúr tábornok Isaszegnél és Tápióbicskénél nagy győzelmet arat a császáriak felett. 1867-ben a Kiskúnságot egyesítik a vármegyével. „1906-ban báró Fejérváry Géza miniszterelnök fegyveres erővel feloszlatta az országgyülést. Uj választásokat nem irtak ki. Erre a vármegyék megtagadták az adóbeszedést és a hadkiegészítést. A központi hatalom a vármegyék élére kormánybiztosokat állított, de tizenöt vármegye, köztük első helyen Pest vármegye ellenállt. A kormányzat, hogy felülkerekedjék, igénybe veszi a szociáldemokrácia és a pesti utca segítségét a törvényes jogaihoz ragaszkodó vármegyével szemben. A vármegye tisztviselői azonban inkább lemondtak állásukról, semhogy a törvénytelen darabont kormány intézkedéseinek eleget tegyenek".

Pestmegyei népviselet a múlt század elejéről

S így jött el a legújabb kor. Az 1914-ben kitört világháborúban Pest vármegye vérben és pénzben egyaránt óriási áldozatokat hoz. A kommunizmus a megye területén is elvégzi romboló munkáját. Az újjáépítésből is alaposan kiveszi Pest vármegye a részét. Árvizek szaggatják meg a megye testét, de sebeiből újra és újra erőre kap.

„Most amikor végre magunk urai lettünk, — mondja bevezetőjében a vármegye történetéről szóló könyyv — ideje, hogy számbeli elmaradottságunkat is kipótoljuk és népünk szaporodását az ezután reánk váró történelmi feladataink megoldásához szükséges mértékben fokozzuk s ugyanakkor fajtánk szellemi, erkölcsi, egészségi megerősödését minden eszközzel szolgáljuk. Ez a fajvédelem célja s e könyv rendeltetése az, hogy a fajvédelmi célok előmozdítása érdekében megismertessen a történelem tanulságaival és ezzel minden magyart a legtökéletesebb kötelességteljesítésre buzdítson."

Ennél szebb célt valóban nem tűzhettek volna ki maguk s a vármegye népe és a nemzet elé a kitünő könyv érdemes szerzői!

Sz. M.

Büszke mérleg

Mit pusztított el egy német repülőharciraj 30 ezer légitámadás során

Harci repülőink messze ez ellenséges terület felett harcolnak fáradhatatlanul. Bombákkal megrakva, éjjel-nappal harcbaszállnak. Várják őket az ellenséges vadászgépek és a légelhárító ütegek, de ennek ellenére merészen pusztítják az ellenség utánpótlási vonalait, fegyverkezési iparát és sok értékes hadianyagot semmisítenek meg. Így segítenek megnyerni a csatákat. Nagy lelkesedéssel támadnak a harcirepülők az ellenség első vonalai ellen, ha arról van szó, hogy rohamméretté tegyék azokat. Bombáik mély réseket vágnak a bunkervonalakban és ütegekben, páncélos oszlopokban és csapatokban. Így a harcirepülő kötelékek egyik sikert a másik után aratják és ezzel előkészítik minden fronton a nagy megsemmisítő csatákat.

Képeink bemutatják, milyen súlyos csapást mért egyetlen német harcirepülőraj a háború kezdetétől, 1942 októberéig 30.000 berepülése során az ellenségre. Maroknyi harcos három háborús év leforgása alatt több, mint kétezer ellenséges gépet pusztított el. Hány mélytámadásra volt szükség, hogy ez a raj 362 vonatot és 139 mozdonyt pusztítson el? Ezzel a vasúti anyaggal folyamatosan biztosítani lehetne egy egész szovjethadsereg utánpótlását. Ez a raj eddig csaknem 9000 ellenséges járművet pusztított el, ami számos szovjet hadosztály járműparkjának kikapcsolását jelenti. 929 páncélos megsemmisítésével az ellenség több páncélos ezred harcieszközét vesztette el és a raj ezzel sok vért kímélt meg. Az elpusztított 447 löveggel az ellenség tíz tüzérezrede vesztette el teljes fegyverzetét.

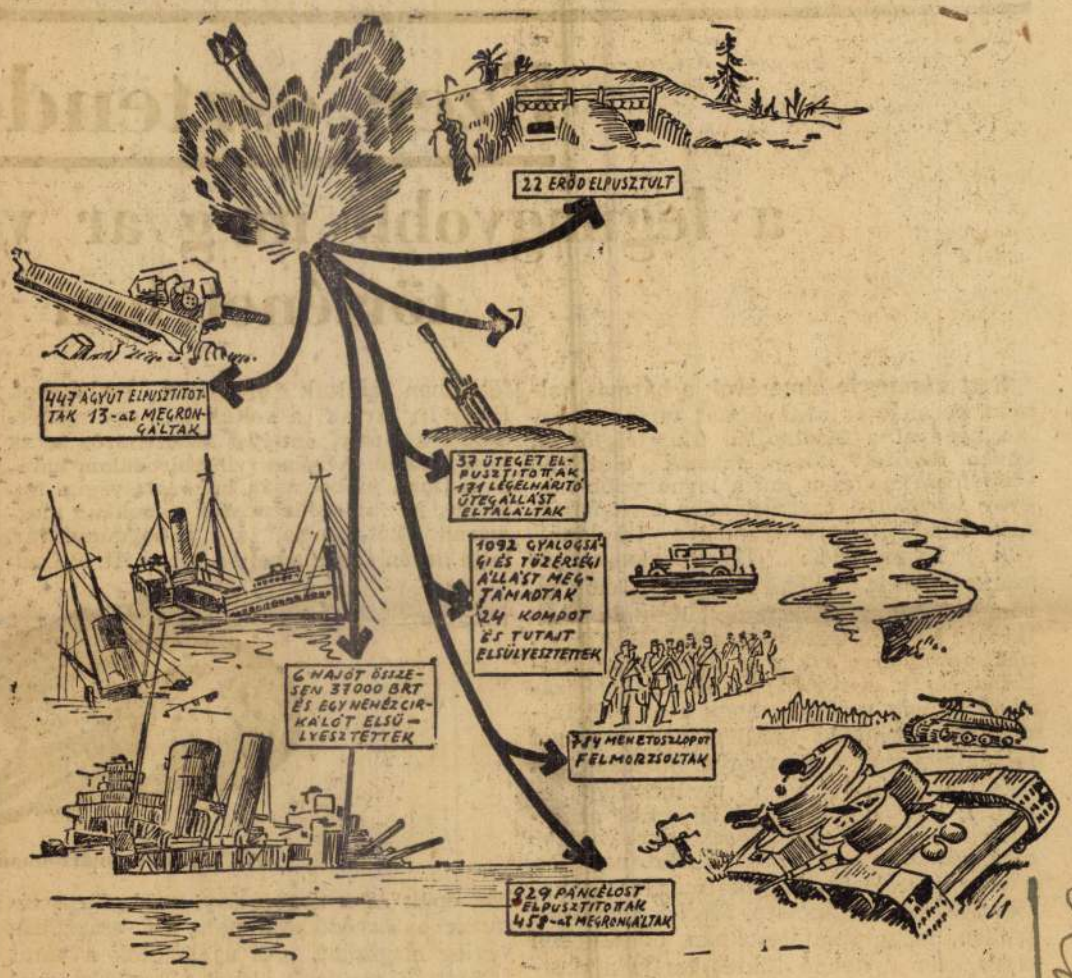

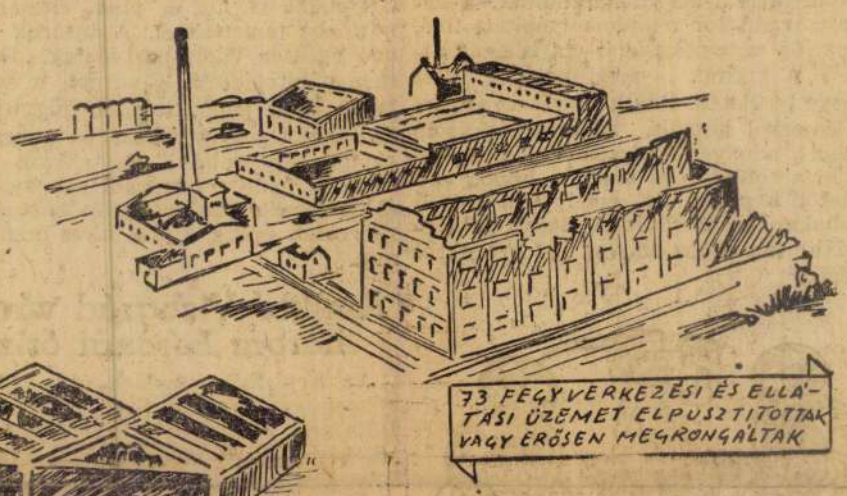

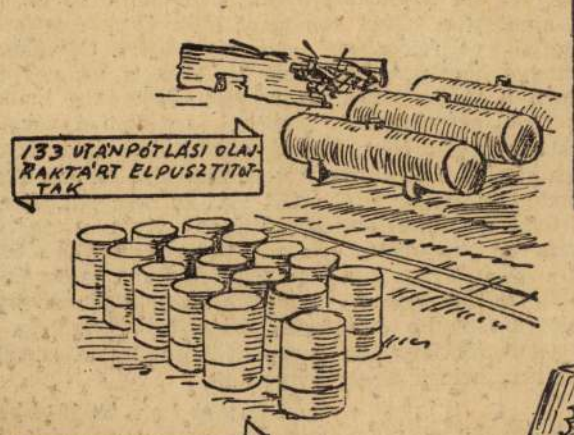

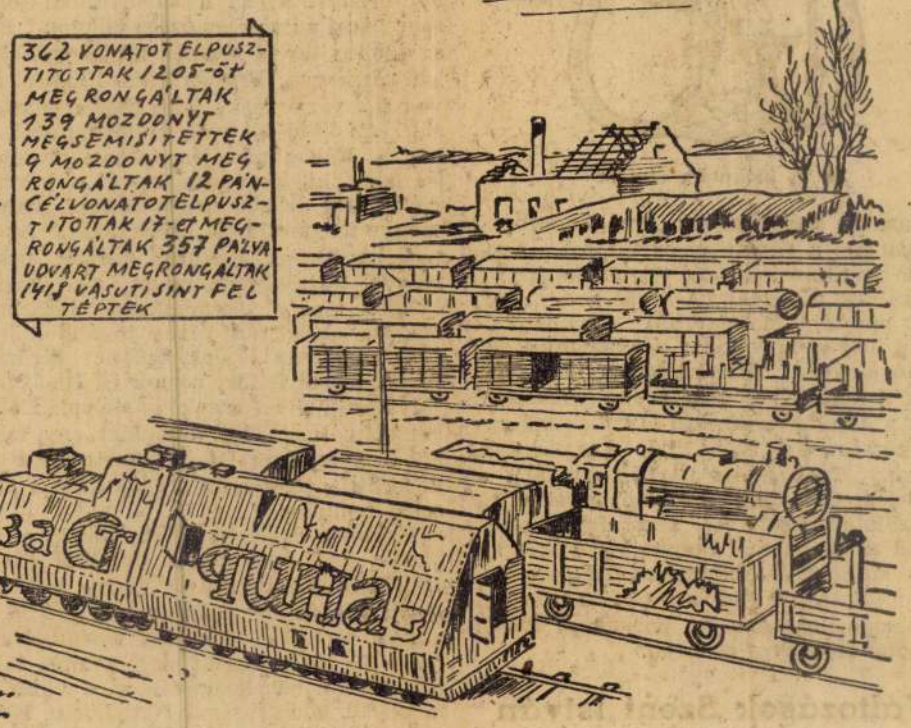

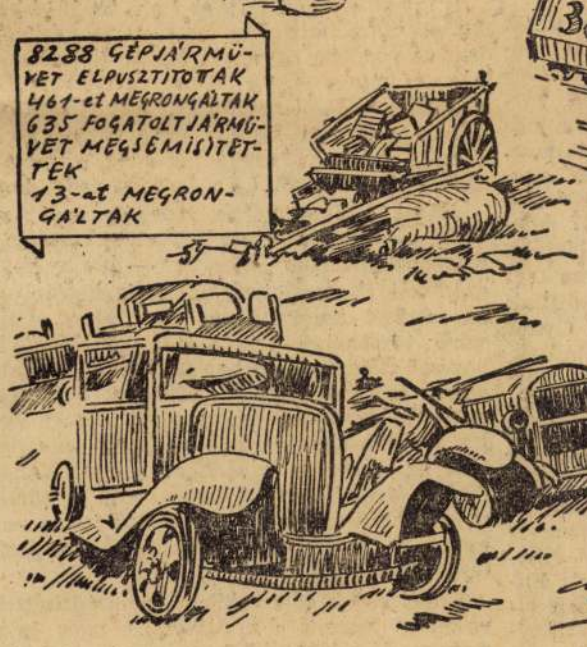

Uj német tengeralattjáró uj torpedókkal

Berlin, január 16.

Berlin, január 16. (Bud. Tud.)

A német tengeralattjáró flotta építő mérnökeinek vezetője, aki Dönitz tengernagynak a tengeralattjárók főparancsnokának főhadiszállásához tartozik, egy drezdai összejövetelen közölte, hogy Németország olyan tengeralattjárókat állított szolgálatba, amelyek a vízszínén, több mint húsz mérföld sebességet érnek el. Ezeket az újfajta tengeralattjárókat főként az egyedül járó gyorsjáratú hajók ellen állítják harcba. Ezenkívül egy újfajta torpedótipust szerkesztettek, amelynek az ellenséges hajókat „kettészelő" hatása van. Ezeket a torpedókat A L. N. betűkkel jelölik meg. Egy új eljárást találtak fel a hajók felkutatására.

Olasz elemisták levele a magyar katonákhoz

Egy olasz elemi iskola negyedik osztályú tanulói az alábbi levelet intézték a magyar katonákhoz:

Isola d' Istria, 1942. (XXI.) dec. 16.

Kedves Katona!

Nem ismerjük nevedet, de te képviseled előttünk az összes vitéz és bátor magyar katonákat és ezért a szent karácsony és újév alkalmából hozzád juttatjuk el legjobb és szeretetteljes üdvözleteinket és csókjainkat. Jól tudjuk, hogy gondolatunk egy és ugyanaz, igy tehát egy a kívánságunk és vágyunk: „Hozza meg nekünk az 1943-as év a biztos és megérdemelt győzelmet azon az uton, amelyet a Duce megjelölt nekünk".

Kérünk, add át szivélyes üdvözleteinket és jókivánságainkat kemény bajtársaidnak és a tiszt uraknak.

Az elemi iskola negyedik osztályú tanulóinak, valamint Dudine Lino tanító úrnak nevében is ism-tlem legszivényesebb üdvözleteinket.

Bressan Arnaldo

MAGYARSÁG

Szerkesztő:
MESZLENY MIHÁLY PÁL

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, II. kerület, Hunyadi János-út 2. szám.
Telefon: 156-010.
Levélcím: Budapest 2. Postafiók 55.
Éjjeli szerkesztőség: Budapest, VIII. kerület Gyulai Pál-u. 14. Telefon: 145-542, 145-543.
Előfizetési árak egy hóra 4.— P, negyedévre 11.60 P. Egyes szám ára hétköznap 16 fillér, vasárnap 30 fillér. Postatakarékpénztári csekkszámla 28990. Megjelenik hétfő kivételével minden nap.

Pinter Imre: A kalocsai főszékesegyház. Bp 1942.

VII.

ROVÓ MÁRTON (MARTINUS RAVESU) AZ ELSŐ ISMERT MAGYAR KŐFARAGÓMESTER

A mai barok székesegyház szentélyének déli oldalán, a sekrestye-bejárat mellett, a külső falban egy feliratos követ találunk. A kő hanyag írású szövege a következő: «Martinus Ravesu lapicida jacet hic».[44] A felírás betűformáihoz igen hasonlók a Vörsön talált és a szombathelyi múzeumban őrzött XII. századbeli feliratos kő betűi. Hampel és Gerevich megállapítása szerint a kalocsai emlékkő betűi III. Béla uralkodása idejére vallanak.[45]

A síremléken szereplő személy megállapításánál felmerült az a gondolat, hogy esetleg francia vagy német lehetett, de a legvalószínűbb az, hogy magyar volt, mégpedig az első ismert magyar kőfaragómester.

Henszlmann franciának vélte.[46] Szerinte könnyen volna megmagyarázható, ha elgondoljuk, hogy II. Endre első feleségének testvére, merániai Berthold pécsi püspök, aki a király megbízásából örökösödési ügyben többízben járt Spanyolországban. Utaztában francia földön kelt át és testvérénél, az akkori clunyi apátnál szállt meg. Innen hozhatta magával, talán a király kérésére, azt a francia mestert, aki a kalocsai templom építésénél közreműködött. De lehet, hogy csak terveket hozott, amelyeket egy kiváló magyar templomépítőmester kivitelezett. Francia kapcsolatokat tesz valószínűvé az, hogy a templom építése idején Lukács kalocsai érsek szintén Franciaországban járt.[47]

Rómer Flóris szerint esetleg német volt,[48] de ezen feltevésnek a templom alaprajza és szerkezete ellenemond.

Foerk Ernő szerint sem francia, sem német nem lehetett, hanem a legnagyobb valószínűség szerint magyar. A Pannonhalma melletti Ravazd győrmegyei község szülöttjének tartja és «Ravazdi Mártonnak» nevezi. Hivatkozik arra, hogy ez a község már a rómaiak alatt ismert és lakott hely volt.[49]

Gerevich Tibor megállapítja, hogy Pais Dezső hangtörténeti

A fénykori román építészetnek Esztergomban kiteljesült provencei, normand, lombard elemekből álló oszlopbélleletes, díszkapus stílusa az ország több helyére, így Kalocsára is eljutott. Az esztergomi szobrászati és építési műhely hatását az egész országra kiterjesztette. Ennek a kapustílusnak divatja a XII. század végétől a következő század közepéig tartott. Jóllehet leginkább délfrancia hatás alatt állott, mégis rövid idő alatt egyéni nemzeti tipussá alakult át. Az egyéni profilirozású és arányú díszkapu, a homlokzat tagozása mellett, a fölötte mindig megjelenő rózsaablakkal együtt, továbbá a tympanon kiképzésével, pompás hatást váltott ki. Ezen stílus hatása alatt készültek a szepeshelyi és csütörtökhelyi kapubejáratok is. A II. székesegyház gazdag kapudíszítésének közvetlen előképe az esztergomi «porta speciosa» lehetett, továbbá a karcsai templom, ahol vörös, sárga és szürke kövekből rakott polichrom kapu díszlett. Óbudán is találtak ilyen színes díszkaput, a Kálvin-utcában, a református templom és lelkészi lak helyén, ahol fehér mészkő, szürke homokkő és vörös márvány adta meg a kapubejárat színhatását.

A II. templom gazdag kiképzésű homlokzatát Henszlmann ásatásából következtetve úgy képzeljük el, hogy annak oszlopai és oszlopfejezetei fehér, oszloplábazatai vörös márványból, faltömege pedig zöld trachitból lehetett. Innen került elő a románkori magyar plasztikának egyik legbecsesebb darabja, egy kis koronás, körszakállas, vörösmárvány királyfej.

A többszínű falazás és díszítés szokását a XII. század végén Lombardiából, Toscánából és Franciaországból hozták és még a XIII. században is gyakran és szívesen alkalmazták.

magyarázata alapján a «Ravesu» név magyarnak tekinthető és régészetileg a XII. századnak felel meg. Szóbeli értelme a rovással függ össze, ezért a kalocsai emlékkövön megörökített kőfaragómester Rovó Mártonnak nevezhető.[50]

A feliratos kövön «Ravesu» név után «lapicida» szó szerepel. Ez jelenthetett szobrászt, kőfaragómestert, építészt, esetleg mindhármat együtt. Kétségtelen, hogy a templom építésénél részt vett, sőt olyan jelentős személy, akit az építkezésnél bekövetkezett halála után méltónak találtak arra, hogy a templom közvetlen közelében temessék el és emléktábláját a templom falába vagy a templomhoz közel helyezzék.

A székesegyház feltárásánál mind Henszlmann, mind Foerk egy-egy elhelyezőjellel ellátott követ is talált. Mindkét elhelyező jelen keresztező vonalak összetétele látható, éspedig oly idomtalan kődarabokon, melyekből azoknak eredeti helye nem állapítható meg. Egyik elhelyezőjel képét Foerk Henszlmann művéből átvéve közli. Ez 30×20 cm-es kövön van és egy függőleges vonalból kiinduló villámvonalhoz hasonlít. A másik elhelyezőjelet, melyet Foerk talált meg, Horváth Győző felszentelt püspök, nagyprépost, kalocsai villájának kertjében egy kővirágtartó alapzatába építették be, egy, az ugyanebből a templomból kikerült római feliratos kőtöredékkel és kőkváderrel együtt. Az elhelyezőjel háromszöget ábrázol, melynek oldalai minden irányban meghosszabbítást nyertek. Úgynevezett «fecskeforma» ez, mely ebben a században gyakorta használatos volt.

A feltárásnál sem mester-, sem legényjegy nem került elő, ez is a templom XII. századi eredete mellett bizonyít, ugyanis a fent említett jegyek csak a XIII. században terjedtek el.

Ritka véletlennek köszönhetjük, hogy Rovó Márton, az első ismert magyar kőfaragó neve fennmaradt, mert ez a középkori kollektív munka mellett szinte ismeretlen. Az egyén háttérbe szorult, a közös műbe beleolvadt.

VIII.

A KALOCSAI SZOBRÁSZMŰHELY

A XII. században Kalocsán magas színvonalú szobrászműhely dolgozott. Ennek a műhelynek a II. székesegyházból előkerült néhány emléke és ezek értékes útmutatással szolgálnak.

A legértékesebb emlék egy kb. 20 cm magas, vörösmárványból faragott koronás férfifej, mely Kunszt József kalocsai érsek (1854—1866) kőmúzeumából a Nemzeti Múzeumba és onnan a Szépművészeti Múzeumba került.

Kapubélleletbe, vagy tympanonba lehetett beállítva, mert a fej hátsó oldalán a törés nyomai világosan láthatók. Kiképzése franciás jellegű, de magyar, nyersebb kivitelben. Jellemzik a kissé szétálló fülek, merev szemívelés, egyenes, középütt kissé nyerges orr és különösképen a szakáll, bajusz és hajviselet. Ez utóbbiak teszik teljesen magyarossá. Szembetünő a szakáll és bajusznak perspektivikusan igen jó hatású, rövidüléses, leegyszerűsített vonala és a haj nem franciásan hullámos, hanem egyszerűbb, íves vonalakkal való kezelése. Meg kell említeni még a feltűnően vastag nyakat, ami a gyulafehérvári és később a jáki műhelyre is jellemző. A fejet négy kereszttel díszített, nyitott korona ékesíti, melyhez hasonlót találtak III. Béla és neje Antiochiai Anna (meghalt 1195) sírjában. Lehet, hogy árpádházi királyt, talán éppen Szent Istvánt ábrázolja, de semmiesetre sem Szent Lászlót, akinek hegyes körszakálla, hosszúkás arca az ikonografiában közismert. Kalocsával, nevezetesen a bácsi, illetve a kalocsai érsekséggel semmiféle kapcsolata nem volt. Lehet, hogy a középkori magyar szobrász Rovó Márton (Martinus Ravesu) e műben Krisztus-arcot, Krisztuskirályt akart magyar elgondolásban ábrázolni. Legelfogadhatóbb azonban az a magyarázat, mely szerint Szent István királyunk képmása lenne. Alátámasztja az a hasonlóság, mely a Gizella királyné által a székesfehérvári templom számára készített vecsernyeköpenyen (pluviale) szereplő Szent István-fő és e szobor között fennáll. A köpenyen, későbbi

koronázási palástón szereplő képet tartjuk ma az egyetlen hiteles Szent István-ábrázolásnak.[51]

A templom-homlokzatoknak szobrokkal való díszítése francia vonás (St. Gilles). Északolaszországban a XII. század folyamán lép fel. Magyarországon két igen szép példája van, az egyik Gyula-fehérvárott, Mihály arkangyal és az apostolok alakjaival, Jákon pedig Krisztus és az apostolokkal.

A II. székesegyházból kikerült egy alakos domborműrészlet is. A dombormű függőleges irányban két mezőre osztható. Baloldalon, toulousei hatásra valló csavart indák és levelek közt állati alakok tűnnek elő s a teret teljesen kitöltik. A jobboldali rész íves fülkében Krisztust és Tamást ábrázolja. Az alakok zömökek, nyugodtak, magyarosak, míg ruhájuk redői nyugtalan kiképzésükkel a második moissaci stílus[52] hatását tükrözik. Az ív meglévő felét tömzsi oszlop tartja, fejezettel, lábazattal és postamenssel. A keret és ív közti mezőben stilizált fa, talán életfa látható, ágai közt madarak ülnek, melyek közül az egyik a leveleket csipdesi. A dombormű a vörös-márvány fejhez hasonlóan, Kunszt József kalocsai érsek gyüjteményéből került a Nemzeti Múzeumba, majd onnan a Szépművészeti Múzeumba.

Felmerült az a feltevés, hogy a dombormű nem a kalocsai, hanem a pécsi szobrászati műhelyből származik. Indokolásul azt hozták fel, hogy az anyaga, a II. székesegyházból való szobrászati emlékek anyagától eltérő. Megcáfolja ezt az a körülmény, hogy a dombormű kivitele, szerkezete teljesen megfelel a második francia alaprajzú székesegyház korának és stílusának, azaz a XII. századnak. A domborművet a XII. századinak mondja Horváth Henrik is.[53]

Megmaradt még két érdekes gyámkő, amelyek jelenleg a kalocsai érseki palota lépcsőházában, egy-egy pihenő felett vannak beépítve. Ezeken is kitűnik a francia plasztika hatása, mely a XI. század végétől kezdve nálunk is befolyást gyakorolt. Művészeti alkotásaik mégis teljesen egyénien alakultak ki, átvették ugyan a franciáktól a nagyobb műértést, lágy hajlékonyságot, de ezt még kiegészítették világos és egyszerű kiképzéssel, erőteljes magyar kifejezéssel, mely sohasem lett vad és nyers.

Az egyik konzol két ülő férfialakot ábrázol, arcukkal egymás felé fordulva, térdig érő, zártnyakú, függőleges ráncolású ruhában. Derekukat öv szorítja össze. Amennyiben kivehető, csizmát hordanak és arcuk beretvált. A háttérben stilizált fák, illetve levelek látszanak. A konzolok alsó, befejező része Kunszt József érsek múzeumában még megvolt, ma ellenben hiányzik.

A gyámkő kapcsolatban áll egy Madocsáról származó oszlop-

fővel, melynek sarkain a kalocsaihoz hasonló férfifejek düllednek előre. A fejek alkata és a háttérben lévő stilizált levelek közös eredetre vallanak. Ez annál is valószínűbb, mert első székesegyházaink építése közben kifejlődött kőfaragásunk már a XII. században több iskolára szakadt. Mestereik a tovább épülő székesegyházaink, mint Esztergom, Óbuda, Eger, Gyulafehérvár és Kalocsa dómjai körül felvirult művészeti központokból kiindulva, vándorműhelyekbe tömörültek és bejárták az országot. Nagy a valószínűség, hogy Kalocsáról Madocsára így származhatott át a mester, vagy valamelyik ottani mesternek a segéde.[54]

A másik gyámkő valószínűleg Ádámot és Évát ábrázolja, amint kezükkel a rájuk nehezedő súlyt tartják. Kettőjük között fa helyezkedik el, stilizált, lyukasztásos díszítésű levelekkel. A fa ágai játékosan körülfutják az alakokat.

A postamensek a XII. században magasabbak lesznek. Egy ilyen sarokleveles magas lábazatú postamenst talált Henszlmann a II. székesegyház körüli ásatás alkalmával. Ez a típus Franciaországban 1150 körül lépett fel. Magyarországon először Esztergomban, Pécsett és Gyulafehérváron alkalmazták. Itt a levelek még kisebb és laposabb formában jelentkeznek, spirális bekunkorodás nélkül.

A II. székesegyház előcsarnokában állott sarokoszlop talapzatát kereken egymásra simulva akantuszlevelek díszítik. Talapzata ugyancsak meglehetősen magas. Hasonlót az ócsai templom belsejének fejezetei közt is találunk.

A szentélykörüljáró oszlopkötegének egyik talapzatán, mely szintén igen magas, kettős vakárkádot láthatunk. Középső elválasztó része nem ér egészen a talapzatig. A jáki templom szentélyzáródása külső faloszlopainak széles, hengeres talpán láthatunk hasonló kettős vakárkádokat.

A Szépművészeti Múzeum kőtárában egy kétsoros bimbófejezettel ellátott kalocsai oszlopfőt őriznek, melyeken a bimbók az oszlop törzséből már kihajlanak és alakjukban francia hatásra vallanak. A kalocsai pillérköteg oszlopfejezete, az abakusz alatt közvetlenül két, félmagasságában pedig három kihajló bimbót mutat. A kötegben lévő középső féloszlopot és a két pillért finoman rajzolt, az erezést is feltüntető szimmetrikus akantuszlevelek díszítik. Ez a fejezet igen hasonlít a vértesszentkereszti (Csákvár) apátsági templom kőfaragó-műhelyéből kikerült bimbós fejezetekhez. Ebből azt a következtetést is levonhatjuk, hogy mind a két helyen ugyanaz az irányú franciás jellegű műhely dolgozhatott, sőt a kalocsai építkezés nagyobb szabású lévén, lehet, hogy a mesterek itteni munkájuk végeztével mentek át a Vértes-hegység monostorába dolgozni.

Foto: Magyar Film Iroda. Békefi Károly.

Konzol a II. székesegyházból.

Horváth V. Géza, Kalocsa, Katona István-u. 5. sz. alatti házában.

Pintér Imre: A kalocsai főszékesegyház.

Foto: Magyar Film Iroda. Békefi Károly.

Pillérfejezet a II. székesegyházból.

vitéz Kemény József, Kalocsa, Kubinszky-u. 1. sz. alatti házában.

Rovó Márton.

Kőfaragó Kalocsa

XII. 27.

Rowin, Bessie

K

Amerika minden nyáron elküldi a magyar népművészet apró korállszigeteire az ő vidám kis fecskéit, a festőnőket, grafikusnőket és filmezőket. Ezen a nyáron sem volt bennük hiány. Miss Bessie Rowin a detroiti múzeum egyenes megbízására jött el a matyók földjére, ahol festményeket és gobelinvázlatokat készített a nagy múzeum részére. Miss Elma Prett a sárközi népéletet tanulmányozta és tizennégy festőnővel színes filmfelvételeket készített a tolnai falvakban. Jövőre már 100 tagú kísérettel fog ideérkezni, — mondta és így minden magyarruhás lányra öt-hat művésznő fog várakozni a magyar népművészet területein.

MAGYAR IPARMUVESZET
1938. 169. l.

UZB, VISVARI 3.

42 X. -9 16 3f
MAGYAR KIR. POSTA
LENINGRÁD LONDON
B 2 B

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Roxer Béláné

2 nőképző

8 hónap, jó eredm.

Tanár Lechner Gyula

Iparrajziskola 1895

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 MÁR 10

Magyar Nemzet

Roxi József
1021

Irodalmunk feltáratlan népfronthagyományaiból V.

Mai könyv és Új almanach

A ZÁSZLÓBONTÓ két verses antológia megjelenése, minden irodalmi-politikai, munkásmozgalmi jelentősége ellenére sem töltötte be a kommunista párt népfrontpolitikáját képviselő folyóirat szerepét. A szocialista költészet elsőbbségét elismerve is, világos volt, hogy nemcsak versek alkotják a mozgalom osztályharcos irodalmát. A *Tizenkét költő*, a *Tollal és szerszámmal* írói sem kizárólag verseket írtak, hanem csaknem kivétel nélkül elbeszéléseket, tanulmányokat, vitacikkeket és — ha kellett — röpiratokat is. Folyóirat indítását azonban a fasiszta sajtótörvény lehetetlenné tette. De a folyóiratot pótolni hivatott almanachok, gyűjteményes kötetek megjelentetésének politikai körülményei is gyökeresen megváltoztak. 1941. június 22-én a hitleri Németország rablóháborút kezdett a Szovjetunió ellen és néhány nap múlva *Bárdossy* nemzetgyilkos kormánya alkotmánysértő módon, napirend előtt bejelentette hadüzenetét a magyar képviselőházban. Az illegális kommunista párt a munkásság szociális követeléseit egybekovácsolva a függetlenségi mozgalommal, röpiratain harcba hívta a munkásosztályt a háború és a fasiszta rendszer ellen, amely a hadviselés minden terhét a dolgozók vállára rakta.

A szovjetellenes fasiszta rablótámadás, az elviselhetetlenül súlyos politikai körülmények sokszorosan megnehezítették, de egyszersmind sürgetően szükségesebbé is tették, hogy a mozgalom irodalma megkíséreljen nyomtatott vegyes kiadványok, almanachok kibocsátását. Ilyen kísérlet volt a *Csömöri* József szervezésében megjelent *Mai könyv*. (Mentor kiadás, Budapest, 1941. Készült az Erzsébetnyomdában, Budapest, V., Vadász u. 33.) Ez a kísérlet azonban inkább a megjelenés tényével, mintsem a tartalmával szolgálta az antifasiszta harcba hívó népfrontpolitikát.

A két ív terjedelmű, vékonyka Mai könyv — mint a kötet kiadója, szerkesztése, írói névsora is mutatja — folytatása kívánt lenni a Tizenkét költő antológiájának, de kívülrekesztette a Tollal és szerszámmal költőit. A kívülrekesztés tényében benne rejlett a mozgalom irodalmi vitáiban régóta lappangó és változó élességgel tükröződő népies—urbánus ellentét. Csömöriék „a cukrászdából" rossz szemmel nézték a munkásírók kézfogását a népi írókkal, s ennek egyik példájaként azt, hogy a Tollal és szerszámmal bevezetőjét a falukutatók mozgalmából indult Darvas József írta, — Földeákék „a könyvkötőktől" viszont elítélték Csömöri körének „urbánus" szimpátiáit.

A NÉPI—URBÁNUS ellentét tükrözései gyakran felvillannak a Mai könyv oldalain. Zemplényi István például „Irodalom két világ határán" című kis tanulmányában helyesen állapítja meg ugyan, hogy „amikor veszélyről van szó, éppen a kultúra és a civilizáció veszélyéről, az íróknak tehetségükkel nem a szépség templomába kell húzódniuk, hanem kötelességük, hogy minden erejükkel harcba szálljanak", de ezzel ellentmondásban mindjárt neki is támad a munkásmozgalomhoz közeledő „új népieseknek", akik — mint írja — „a neofita lázában hirdetik új igazságaikat". A Mai könyv oldalalji közleményeiben is több kötekedő, féltékenykedő, személyeskedő élű oldalvágás éri a népi írókat.

A Mai könyv egyebekben elvont, a népfrontmozgalom időszerű tennivalóitól valójában távoleső kérdésekkel foglalkozott: *Hegedüs* Géza az erkölcsről és történettudományról értekezett benne, *Nagyfalusi* Jenő az esztétikáról fejtette ki gondolatait, *Édes* István „Irodalmi gátszakadás" címmel a ponyvairodalom XVI. századi kialakulásáról írt. E kötetben csupán *Vértes* Jenő fordul a kor valódi problémáihoz „Egy amerikai drámaíró" című írásában és *Vándor* Sándor „A kórusról" írt cikkében, amely a népi kórusművészet, a munkás kórusmozgalom jövő útjait kutatja.

A kötet szépirodalmi anyaga is meglehetősen szűkös: *Simonyi* István elbeszélésén, „A hajós"-on kívül csupán *Gyulai* Márta írt benne „Bezárva" címmel absztrakt lírai vallomásokat prózában. Ezek realizmusellenes tendenciákat tükröznek, csakúgy, mint Csömöri József kritikájának megállapításai a szocialista képzőművészek tavaszi MOSZ-kiállításáról. A könyv költői termése: *Mária* Béla, *Fekete* Ferenc, *Siklós* Róbert és e sorok írójának egy-egy cenzúra-csonkította verse.

A jogos kritikát kiváltott Mai könyv balsikere sem törhette meg azonban a mozgalom irodalmának legális megjelentetésére irányuló erőfeszítéseket, mint ahogy töretlen maradt, tovább folyt és egyre erősödött a függetlenségi népfrontmozgalom szorosan összekapcsolt illegális és legális harca. E küzdelem nyilvános, harsányan tiltakozó megnyilatkozása volt 1941 október hatodikán a Batthyány-emlékmű demonstratív megkoszorúzása, amelyet a munkásifjúságnak az OIB által szervezett erői vittek végbe, majd október 31-én a Kerepesi temetőben Kossuth és Táncsics sírjánál tartott koszorúzási ünnepség, amelyen a munkásság, a parasztság, az értelmiség képviseletében tüntettek Magyarországnak a háborúból való kilépése és a különbéke mellett.

AZ ANTIFASISZTA ÖSSZEFOGÁSNAK ebben az izzóvá forrósodó levegőjében, amelyben buzdító, küzdelemre lelkesítő új hangként szólt 1941 szeptemberétől Moszkvából a Kossuth-rádió, — tisztázó viták, újabb irodalmi-egységfrontos tanácskozások eredményeképpen jelent meg a mozgalom folyóiratának pótlására valóban méltó és hivatott *Új almanach*. (Mentor kiadás, Budapest, 1941. Hajnal-nyomda, Budapest.)

A szép kiállítású, rajzokkal, grafikákkal ékes, három ív terjedelmű könyv — amelynek címlapját *Roxi* József készítette — huszonhat szocialista író és képzőművész alkotásait tartalmazta, kereken kétszer annyiét, mint elődje, a Mai könyv. *Bán* Bélának, *Berda* Ernőnek, *Kondor* Györgynek, *Sugár* Andornak, *Szántó* Piroskának a munkás-paraszt-értelmiség összefogását kifejező rajzai díszítették a kötetet és külön műmellékletként *Farkas* Aladár forradalmi mondanivalójú, híres Spanyol anya szobrának fotográfiája.

A Tizenkét költő jó hagyományaihoz, a szocialista líra rangjához híven a költői termés az Új almanach legerősebb oldala.

A kötetet *Berényi* István — mondanivalójához mért terjedelmű — négyoldalnyi ódája vezeti be. Ódájában a költő, tartalmilag és formailag egyaránt, a szocialista líra fennsíkjait járja be. A munkásság kizsákmányoltatásának embertelen szenvedéseit ötvözi a munkásosztály felszabadító küldetésének gondolataival, képekben és jelképekben gazdag költeményében:

„Munkás vagy te, melegszívű
és áldott.
Es testvéreid is, kik
dajkám nyelvén,
— sükét volt ő, öregasszony
és igazszájú —
testvéreid is áldottak,
kik dajkám szerint
a mesékben éltek és apró
vályukká száradt
lábnyomukba vizet gyűjtöttek,
hogy szomját
olthassa Többsincs,
a szegénykék királyfija,
ki az igazságosak
trónkövetelője volt
és étlen szomjan menekült
nagyhasu rokonaitól;
gyerekszívek milliótól kísérve,
lyukas tarisznyával
itt a rögös földön,
mérhetetlen mélységben a
sokágu csillagok alatt
és még mélyebbre szakadtan
a gondolattól, ki a csillagoknál
is magasabban fénylik
és készül lefészkelni közénk,
hogy elsöpörje türelmes
gyalázatunkat."

„És áldottak testvéreid,
kik már nekem is
testvéreim; akik veled
egyforma sorsban
veled szenvedik
egyforma ostoroktól
velem egyforma sorsú kocsisok
egyforma ütéseit,
melyek a világ minden táján
olyan egyformák,
mint az egyöntetű gyalázat,
ahogy egyformák
megfeszült izmaitok
meghúzódó ráncai és
ahogy egyforma a ránc
minden anya homlokán . . ."

„Csak járd némán
a roppant izmú néma
lovak hallgatag útját,
amelynek végén végtelen
mezejű házádat találod
— és legeld le
szótalan száddal a tavaszi
szélben hajlongó
gyenge füveket, hogy
őszi fáradtságukban ne
fekhessenek gyáván alomnak
a nagy testű
tél hideg havai alá."

(Óda fekete lovamhoz)

KÉT-KÉT VERSSEL szerepel a Tollal és szerszámmal költői közül *Benjámin* László és *Vaád* Ferenc az Új almanachban. Benjámin költői figyelmeztetése a megalkuvókra, a meghátrálókra, az osztályárulókra sújt:

„Aki az árral úszik
végül is belefullad.
Vezéreljen tovább is
a tiszta fényü csillag.

A hóhér torz fiát is
széttépte, lám, a medve.
Te járj fenyvesekben
nyugodtan és nevetve."

(Meglepetés nem érhet)

Vaád Ferenc az eljövendő békesség zászlaját lengeti:

„Fáradt vagyok . . . Talán már
álmodok,
lebegve, mint könnyű
fény-moszat,
kiben nem hagyhat többé
lábnyomot
sem büntetés, sem áldozat,
és ha kihullok is, le a porba,
majd jön az anyám és lehajolva
felemeli tiszta arcomat.

Majd kenyérrel kínál
és ha ettem,
belefekszem a tenyerébe —
hordozzon testén,
hogy melegebben
nyíljon ki felettünk a béke
és lengessenek bennem
a kendők
mindeneknek derűsebb
jövendőt
e kuszált jelenért cserébe . . ."

(Éjszakai vers)

Vető Miklós versét a háborús világ nyugtalansága feszíti:

„Feszít, feszít a nyugtalanság,
se könyv, se szó ma nem segít,
csak hallgatom a hangok
hangját,
a halál roppant verseit."

(Pernyetánc)

Mária Béla három verse a békés holnapok optimizmusát sugározza a gondok, szomorúságok között:

„Aztán kinyitottam az újságot:
a szokott frázisok
leperegtek rólam;
nem várt világosság
vett hatalmába
és feltétlen bizonyossággal
éreztem: mégis jóra fordul
minden."

(Dal világos reggel)

A gyermekkor emlékeit idézi s a valósággal méri össze három szonettjében *Édes* István:

„Most nincs anyám
és másfelé lakom,
mindenből, ami szép s víg volt
kiverten;
lakásom van,
de nincsen otthonom,
magamnak visszajáró
lelke lettem.

Mert visszajáró lélekként
rovom
ez utcát, hol már
nem vár senki engem,
kövén a múltat fájva hurcolom
a házig, melyben nincs már
mit keresnem.

És érzem: hogyha
itt élnék is újra,
gyerek-magam békéjét
nem találnám
s e szép utca
nyugalmas úri táján

ajzott lelkemnek
nem lazulna húrja,
Ijként feszülne itt is,
ívbe törten,
amíg a nyíl majd
végre célba röppen."

(Városmajor utca)

E VISSZAEMLÉKEZŐ sorok írója is a fasizmus háborús öldöklésének iszonyatató képeit jeleníti meg az Új almanachban megjelent versében:

„Homlokod homokban, csontjaid romokban,
elferdült ajkadon hangtalan kiáltás,
szemedre halál hullt, — hivott és elárult,
elárvult munkádban helyedre ki áll más? . . ."

(Homokban)

Az Új almanach verseinek konkrét, tettekre indító, időszerű mondanivalójával szemben a kötet prózája nem mentes a befeléfordulásnak a Mai könyvéhez hasonló tendenciáitól. Tartalmi és formai zárkózottság nyilvánul meg *Csömöri* József, *Fekete* Ferenc, *Simonyi* István, *Gyulai* Márta novelláiban, *Bakonyi* Andor, *Nagyfalusi* Jenő, *Nagy* Béla, *Gonda* Imre, *Szalai* György kultúrfilozófiai tanulmányaiban.

A népies—urbánus ellentétnek is akadnak az Új almanachban is megnyilatkozásai, mint például *Illyés* Gyula „Csizma az asztalon" könyvéről megjelent bírálatban: „A Csizma az asztalon" a jövő könyve akart lenni, de csak azok a részei sikerültek, amelyek a „Puszták népé"-vel vannak rokonságban. De ennek nemcsak a szerző az oka, hanem a nehéz esztendő is" — írja *Varga* András. *Zemplényi* István hasonló szűklátókörűséggel értékeli az év halottjának költői örökségét „Babits Mihály helye" című cikkében. *Csömöri* József sem szabadult meg teljesen elfogultságaitól a Tollal és szerszámmal című antológiáról írt kritikájában, de a szocialista képzőművészek őszi MOSZ-kiállításáról írva már reálisabb, elismerőbb értékítéletet alkot. És Zemplényi is méltó módon, hangon ír a kitűnő kommunista költő, *Lukács* László „Visszafojtott lélek" című verseskönyvéről. „Ez a kötet — írja — bármennyire „visszafojtottak" is a benne levő versek, napjaink egyik legszebb és legteljesebb költői dokumentuma lesz." *Vándor* Sándor tanulmánya a kelet-európai operakultúráról és a népzenéről ugyancsak jelentős értéke az Új almanachnak.

ELŐRELÉPÉS volt az Új almanach az antifasiszta népfrontos irodalmi-művészeti összefogás útján, amelynek további, magasabb lépcsőfokait a Népszava nevezetes 1941-es karácsonyi számának írásai jelzik és — az esztendő végén a MOSZ-ban, a rövid életű József Attila Társaság összejövetelein lefolyt tisztázó viták nyomán — a mozgalom újabb irodalmi kiadványai.

Rajcsányi Károly

Magyar Nemzet

ZEK

munkához. A vonakodást nem lehet megérteni, de *meg lehet magyarázni.* Ebben az időben már teljesen összekuszálódtak a csillebérci terep telekviszonyai. A négy oldalról bekerített telkek határait fel lehetett ismerni, de a szabadon álló s hevenyészve kicövekelt telkeket nem. *Sokan ma sem tudják, hol kezdődik a telkük és hol végződik, a hatóság sem tudja minden esetben, hol végződik a magánterület és hol kezdődik a közterület,* ily módon az utak kitűzése is nehézségekbe ütközik. S ekkor még szó sem esett arról, hogy a nehezen kiismerhető telekhatárok miatt egyes építmények nem is egészen a tulajdonos telkén állnak, zűrzavaros jogi helyzetet teremtve.

Az 1966-ban kibocsátott építési tilalom nem zárta ki, hogy a kerületi tanács *ideiglenes építési engedélyeket adjon ki* meghatározott időre, vagy azzal a záradékkal, hogy az engedély bármikor visszavonható. A XII. kerületi tanács mintegy száz ideiglenes engedélyt adott ki, az épületek száma azonban ennél *sokkal több* s ma is állandóan szaporodik, vagyis Budapest legszebb helyén is elharapózott az *engedély nélküli építkezés, sőt: ma is tart.*

Voltak közben korrupciós botrányok. Egy tanácsi előadót valaki megvesztegetett, az illetőt fegyelmi úton elbocsátották s a rendőrségen feljelentették. De vajon hány illegális engedély került ki addig az előadó kezéből? A tanács erélyes fellépésre szánta el magát, *bontási határozatokat hozott* engedély nélküli épületekre, ez ideig azonban körmönfont jogi csatározásoknál, végtelen fellebbezési áradatnál egyéb nem született, az viszont megtörtént, hogy egy érvényes és immár fellebbezhetetlen bontási határozatra valaki azt írta, hogy *irattárba helyezendő,* ahelyett, hogy végrehajtandó. A rejtélyes módon *elsüllyedt végzés* csak mostanában került elő.

Rendet csinálni

A szép fekvésű terület egyébként napjainkban valamiféle őskáosz állapotát mutatja. Van jó néhány szabályos engedéllyel épült, minden szempontból megfelelő és állandó lakásul szolgáló villa, vannak ideiglenes engedéllyel épített nyaralók s nagyon sok engedély nélkül épült viskó. *A terület rendezése azonban tovább nem várhat.* Ez a különleges zöldövezet csak akkor lesz *szabályos üdülőövezet,* ha megtörténik a telekrendezés, ha kiderül, hogy ki építette el a más telkének egy hányadát, ki építkezett engedély nélkül és kinek a „háza" áll olyan színvonalon, hogy a fennmaradási engedélyt — akár ideiglenes jelleggel is — egy időre ki lehessen adni. Szükség van *közterületek végleges kitűzésére* s mindez előreláthatólag hosszadalmas pereskedésekhez vezet majd. Sajnos, a tulajdonosok egy töredéke *ellenállást tanúsít* a hatósági rendezési törekvésekkel szemben, nyilván abból a megfontolásból, hogy amíg a teljes és végleges rendezés nem történik meg, *addig sok minden homályban marad.* A többség érdekeit tehát egy konok kisebbség akadályozza, így azok sem építkezhetnek, akiknek a telke rendben lenne, mert *a főváros újabb engedélyt nem ad ki.* És vannak, akik mégis építkeznek, dacolva a hatóságokal és az intézőbizottság buzgalmával.

Az újságíró meglehetősen sok időt fordított a csillebérci *dzsumbuj* titkainak felderítésére. Egy valamit azonban nem tudott felfedezni. Azt a levélírót, aki panaszával a laphoz fordult, mert sem a megadott cím nem létezett, sem a borítékra írott személy. Az újságíró mégis háláját és köszönetét fejezi ki az ismeretlen levélírónak, mert levele alapján alkalma volt a nyilvánosság elé tárni *a közérdek sürgető parancsát:* a Csillebércen rendet kell csinálni. Titkos érdekek, homályos köntörfalazások ellenére is, akár — bontások árán is.

Baróti Géza

Aranyhajók a Duna mélyén

Telefonhír: fontos és jelentős középkori aranylelet került elő a Dunából, Visegrád térségében.

Úgy látszik, ez az esztendő különösen kegyes a magyar régészethez: most bukkant elő a soha nem remélt budavári gótikus szoborlelet, s megtalálásának körülményeiről okkal remélhetjük, hogy biztató eredményekre jutnak a régészek a sürgős feltárásra váró mintegy 4200 négyzetméternyi területen.

De milyen jelentősége van a *visegrádi aranyleletnek*? Ez az esemény miért nem keltett szenzációt? A *Nemzeti Múzeum,* különböző helyes meggondolásokból, a hírt nem hozta nyilvánosságra. Okkal. Jómagam is úgy értesülhettem róla, hogy korábban, éppen tíz esztendeje cikket írtam a *Magyar Nemzet 1964. február 23-i* számában, s ez az írás némiképp kapcsolatban van a visegrádi aranylelettel.

Mit mondanak az első vizsgálatok és szakértői vélemények? Az aranytál a késő középkorból, föltehetőleg a XV. századból való. Súlya pontosan 412,2 gramm. *Figyelemre méltó darab.* Finom ívelésű vonalain semmi díszítés nincsen. Nyomópadon készült, mondhatnók úgy is: szériadarab s föltehetőleg magányos tagja valamilyen együttesnek. Kissé rongált, deformálódott, de gyűrődésén látszik, hogy az régebbi eredetű, s nem ama párás pénteken sérült meg, *február 8-án,* amikor napvilágra került. Finomsága mintegy 21—22 karátosra becsülhető. Alaposabb tudományos elemzése után nyilván többet is megtudunk róla.

A tíz év előtti írás hiteles források, s néhány szakember nyilatkozata alapján vázolta föl, hogy a Dunán milyen lehetősége és esélye van a régészeti kutatásnak. Akkor a cikk elegyes visszhangot keltett. A szakemberek — történészek, régészek és műtörténészek — nagyobbik fele egyértelműen helyeselte a mondandó szándékát, ám sokan elvetették a javaslatot. S a közvélemény? A kapott levelek sokadalmával bizonyíthatóan érdeklődést mutatott.

Most, néhány napja tudtam meg, hogy hónapokkal cikkem megjelenése után, 1964-ben, Nagymaros térségében a Dunán végzett folyamkotrás alkalmával középkori hajóroncsra találtak. Az iszapból kiemelt hajógerenda, bordadeszka-darabokkal együtt egy kő ágyúgolyó és egy vasbárd is előkerült. A leletek XV—XVI. századiak. A hajóroncsot azonban azóta sem tárták fel.

E hiteles régészeti leletek után idézzük föl, mi történt Budán, a mohácsi csatavesztést követő napon. A korabeli feljegyzések alapján ismeretes, hogy II. Lajos özvegye, Mária királyné, augusztus 30-án, vecsernye után hallotta meg a tragédia hírét egy „félőrültként betámolygó" német lovastól. Szerémi György, a kortárs szemtanú, így írja le az eseményeket: *„Akkor éjfél felé, míg aludtunk..., azalatt István pohárnok ébren volt. Felszaladt a palotához; mondta: keljetek fel, keljetek fel, mert a törökök a magyarokat mind földre terítették. Felkeltünk Zsigmond deákkal. A budai utcákon és tereken a németek égő fáklyákkal a kezükben sok fekete ládikát és szekrényt vittek ki karjukon a városból Logod felé, mások pedig a hajókra, le a Duna folyóhoz; és a kincsekkel teli ládikákat hordták, ahogy lehetett... ...Azután Mária királyné Buda várából ötven lovassal ellovagolt a logodi kapun udvarhölgyeivel. Mindegyik égő fáklyát tartott a kezében. Logodon megállt a királyné, hogy bevárja kincstárnokát a városból. Több mint háromszáz lovassal és gyalogossal együtt vonult ki, s vállukon vitték Thurzó kincsét nem egészen reggel hat óráig. Amint észrevette, hogy már fellángolt a hajnal, leküldték a budai hegyről cserépedényekben jól elzárva a drága holmikat és kincset a logodi völgybe."*

Tehát nemcsak a királyné, de menekült a gazdag budai polgárság is. Megerősítik ezt az ugyancsak kortárs — nem éppen magyarbarát — *Cuspinianus* és *Brutus* leírásai. Ők arról tudósítanak, hogy csupán a budai polgárok kincseivel 76 hajo telt meg.

Takáts Sándor kiváló historikus, aki évtizedeken át kutatta a bécsi levéltárakban történelmünk ismeretlen részleteit, a hajdani *k.u.k. Haus-, Hof- und Staatsarchivban* őrzött *Hungarica: 1527* című iratok között olyan jelentésekre talált, amelyekből ugyancsak rekonstruálni lehet az eseményeket: *„A menekülők és pakolók között* — írja Takáts Sándor — *elüljárt az immár özvegy királyné, Mária. Ő, úgy látszik, azt hitte, hogy a király halála után minden az övé, s így hajókra rakatta mindazt, amit a budai királyi palotában talált... A királyi kincsek és iratok berakása után a két leggazdagabb budai egyháznak, a királyi várkápolnának és az alamizsnás szent Jánosról elnevezett templomnak drága egyházi ruháit és kincseit is mind hajóra rakatta. A hajók Visegrádon is megálltak, s amit ott a várban és a kápolnában találtak, azt is elvitték. Útközben — úgy látszik — a Zápolya pártján levő katonák megtámadták a királyné hajóit s egyet-mást elvittek azokról. Legalább Puchaim György tartományi marsall 1527. augusztus 28-án Szombathelyről azt jelenti a királynak, hogy elfogta Márton deákot, aki Mária királyné hajóit megrabolta. Hol történt ez a támadás, nem tudjuk. Talán Esztergom körül, ahol állítólag a királyné hajói közül kettő elsüllyedt."*

Am visszakanyarodva a kortársi beszámolókhoz, *Brodarics* István humanista, aki II. Lajos nagybátyja, Zsigmond lengyel király fölkérésére megírta a mohácsi eseményeket, így számol be erről a mellékes mozzanatról: *„Mikor a királyné a csatavesztésről értesült, nem tudván még ekkor, hogy a király is elesett..., rémülten Pozsonyba futott; kincseinek s egyéb ingóságainak nagy részét a Dunán szállították utána. Igaz ugyan, hogy ezekben, valamint a budai polgarok vagyonában is Orbáncz András esztergomi várkapitány tett némi kárt."*

Brodarics mindig tárgyilagos leíró, olyannyira, hogy vele kezdődik a magyar oknyomozó történetírás. Mária-, illetve Habsburg-barátsággal sem vádolhatjuk, hiszen Zápolya pártján fontos és kényes diplomáciai feladatokat vállal és teljesít.

Ugyancsak figyelemre méltó még Verancsics Antal humanista történetíró beszámolója, amelyet emlékirataiban magyarul fogalmazott meg: *„Lajos királné Mária hogy hallá meg az ura elveszisit, Budát pusztán hagyá, egy ijjel Budából kimene, Posonban szálla. Az királné asszon hajótt Isztergomnál mind felverik, kik az királné asszon morháját viszik vala."*

Istvánffy is ír a történetről a *„Historia de rebus Ungaricis"* című művében, noha az események idején még nem is élt. 1538-ban született, de nyilván ismerhette a még eleven forrásokat, s ugyancsak a kortárs szemtanúk elmondásait. Ifjú korában még nagyon is eleven hagyomány Mohács, s az ezt követő események. A számunkra döntő epizódról így

hogy *Ferdinándy* Mihály történész egy spanyol levéltárban megtalálta azokat az iratokat és okleveleket, amelyeket a királyné magával vitt.

S új mendemonda kelt szárnyra a múlt században Szobon. Egy nevezetes hajóshalász família hirtelen meggazdagodásáról azt beszélték a helybeliek, hogy a múlt század elején mesébe illő aranykincset találtak a Dunán. E szájhagyomány oly elevenen élt — s talán ma is él —, hogy Zolnay László régésznek még az ötvenes-hatvanas években az idősebb dunai emberek szívesen és sokat meséltek róla.

Tehát az idézett korabeli forrásokat hitelesítő visegrádi aranylelet kiegészül a szájhagyomány adalékaival is.

Tíz évvel ezelőtt dr. Mihalik Sándor műtörténész a Magyar Nemzetben egyebek között ezt mondotta: *„...öröklött programpont a Mária-hajók ügye, amely módfelett izgatja a fantáziát, hiszen talán még az Árpád-házi királyok, Anjouk, Zsigmond és Mátyás király kincstárainak színe-java is rajta lehetett a hajókon... Mielőbb meg kellene kezdeni a beható kutatást. Nincs mit veszteni. Csak nyerhetünk vele. A viharos évszázadok alatt műkincseinket állandóan fosztogatták. Most 400 év után itt az alkalom, hogy a technikai tudományok segítségével kárpótolódjék a nemzet... A magyar régészek előtt szinte határtalan lehetőségek nyílhatnak a kutató-műszerek segítségével."*

A Nemzeti Múzeum vezetői okulva a visegrádi aranylelet tanulságaiból, elhatározták, hogy szakemberek bevonásával kidolgozzák a megfelelő műszeres kutatási módszert, s minden lehetséges eszközt és alkalmat fölhasználva elsőként az elsüllyedt Mária-aranyhajók kérdését tisztázzák.

Valljuk be, a magyar régészet *kutatási eszközeit tekintve* mélyen a világszínvonal alatt áll. Hiába tekint minket a világ archeológiai nagyhatalomnak, s hiába vannak kiváló kutatóink, ha eszközeik korszerűtlenek.

A visegrádi lelettel kapcsolatban megkérdeztem a középkorunk néhány jeles kutatóját, milyen esélyünk van az elsüllyedt aranyhajók föltárására?

Dercsényi Dezső: „Nehéz válaszolni. Hiszen álmodhattunk-e a budavári gótikus szoborleletről? Az elsüllyedt hajókra vonatkozó forrásokat ismerjük, hitelességükhöz nem férhet kétség. A víz alatti archeológiának világszerte fényes eredményei vannak, s a Duna medre is sok-sok meglepetést ígér."

Radocsay Dénes: „Ahol olyan nagyszerű leletek bukkannak elő, mint a visegrádi aranytál, ott bizonyosan fontos tennivalója lehet a régészeti kutatásnak. Hiszek benne, hogy nem lenne kárba veszett munka."

Zolnay László: „Immár közhely, hogy a nagyobb folyók archeológiai kincsesbányák. A Nemzeti Múzeum leltárkönyvei tanúsítják, hogy a Duna medre csaknem annyi régi fegyvert és tárgyat produkált, mint a hajdani Magyarország földje. Teljesen [illegible]

ROXY-RÁNKI JÓZSEF
(1909–1953)

Emlékkiállítása (1956)

Emlékkiállítás keretében, a Kossuth Klubban kerültek bemutatásra Roxy József, a fiatalon elhunyt grafikus szatirikus rajzai. A politikai szatíra és karikatúra minden korban a maradiság, a reakció ellen, tehát a haladásért vívott harc fegyvere volt. Legnagyobb mestere Daumier, a XIX. század nagy francia forradalmi művésze, akinek hatása ma is eleven. Nem véletlen, hogy az igazán nagy és jelentős szatíra és karikatúra a nagy társadalmi fordulatok idején született, mert a kiélezett osztályharc — a görög terrakotta karikatúrától a Kukrinyikszi-együttesig — pártos krónikásának kellett lennie.

Roxy József úgyszólván az egyetlen, aki a horthyzmus évei alatt szatirikus rajzaival bírált és leleplezett. Neve és művészete elválaszthatatlan a Szocialista Képzőművészek Csoportja munkásságától, és itt, a rokoni közösségben, a világnézeti egységben nyert művészete szilárd, aktív és agitatív erőt. A csoportban véget nem érő viták folytak a realizmus kérdéséről, és termékeny vagy meddő szócsatákban keresték az igazságot. S ha a világnézeti egység kérdésében nem volt is különösebb hiba, annál többet feszegették a korszerű forma kérdését, amelyre ugyan Derkovits művészete félreérthetetlen választ adott, de sok ellenható tényezőt kellett legyőzni, hogy fenntartás nélkül elfogadják tanulságait. Az akkori fiatal szocialista művészek számára rendkívül nehéz volt a *hogyan* kérdése. A Szocialista Képzőművészek Csoportja akkor is, ma is, elmarasztalható bizonyos formalizmus vétkében, ami nem jelent se többet, se kevesebbet, mint hogy kínlódva keresték a korszerű formát, vagyis ún. formalizmusuk nem is volt vétek, hanem törvényszerű polarizáció eredménye. A fasizmus hivatalos, római iskolás vagy műcsarnoki naturalista művészetével szemben a francia festészet és szobrászat haladónak ismert, végletes útját választották, azzal az eléggé nem hangsúlyozható különbséggel, hogy ez a vitatható formanyelvű művészet *tartalmában szocialista* volt. E vitákban Roxy mindig a korszerű vagy korszerűnek vélt művészi formák mellett foglalt állást, mert maga is nyugaton kapott ösztönzést.

Hagyománynak szülőföldje, Ozora példáját tekintette, mint a nyugodt bátorságból és leleményes hazaszeretetből ötvözött példát. Gyermekkorát ott töltötte, és a legendává szövődött történelem betöltötte egész kis életét. Középiskolai érettségi után a brünni egyetem mérnöki karára iratkozott, de nem fe-

Ozmadian Anna
A Szocialista Képzőművészek nyomában
Bp. Kossuth 1975

jezte be tanulmányait, mert a rajzolás nem mint egy leendő részvalóság, ház vagy gép előrevetített, szerkesztett képe érdekelte, hanem mint a tágabb valóság, a társadalmi valóság meglevő szerkezete feltárásának és megváltoztatásának eszköze. A szabadabb levegőjű, polgári demokratikus Csehszlovákia számos lapjának lett rajzoló munkatársa, majd 1933-ban történt hazatérése után a magyar baloldali, legális és illegális sajtónak dolgozott. Hamarosan felvette a kapcsolatot a Szocialista Képzőművészek Csoportjával és az illegális színészcsoporttal, melyeknek minden megmozdulásában fáradhatatlan aktivitással vett részt. Művészete a német forradalmi grafikában gyökerezik, annak magyar hajtása. George Grosz politikai szatírái mélyen hatottak rá, de Roxy művészete és amaz között alapvető tartalmi és formai különbség van. A formai különbség a tartalmiból következik, éspedig Roxy egészséges életigenléséből. George Grosz pesszimista, az életnek, a társadalomnak a legocsmányabb oldalát látja és láttatja csupán, s nem bízik a jobb és szebb létében vagy lehetőségében. Roxy szereti az életet, marxista, tehát tudja, hogy van erő, melynek maga is részese, és amely feltétlenül és törvényszerűen változtatni képes, és változtatni fog az adott társadalmi helyzeten. Ez az erő a munkásosztály, melynek igazságáért Roxy valóban fegyverként forgatta tollát és ecsetjét. Szatírájának célpontja a fasizálódó magyar társadalom különböző osztályai és egyedei, de döntően a polgár, amely „nemzetfenntartó" öntudattal tolta a fasizmus szekerét, mígnem az magával rántotta a szakadékba. A pöffeszkedő fasiszta burzsoá öntudat mögött rejlő legkicsinyesebb, legbecstelenebb vonások sem maradtak rejtve Roxy mélyre látó szeme előtt, és a rajzi kifejezés erejével, a vonalak tudatos és biztonságos árnyalatával, az arányok elosztásával és rajzainak egész kompozíciós rendszerével emelte ki a *valóságot a látszat mögül*. Ha rajzainak egy-egy alakját szemügyre vesszük, valami nyugtalanítóan ismerőset találunk. Ki ez, vagy kire emlékeztet? Szatíráinak általánosító ereje az, ami által mindenki számára ismerőssé lesznek. Ha ismertünk *egy* bankvezért vagy *egy* politikust, lehetett sovány vagy kövér, hajas vagy kopasz: *Az elnök úr és két jobb keze* című rajz figurái azok, akiket ismerünk, s mind, akit nem ismerünk, mert a bankelnök összes karaktervonásának sűrítését látjuk.

A Szovjetunió elleni háború még jobban kiélesítette látását és elmélyítette humanizmusát. A bűnös, igaztalan háborúban odavetett hiábavaló emberáldozatért érzett fájdalom és harag vezeti tollát, mikor a „sarzsi" katonaréteg kegyetlenségét lefelé, görnyedő alázatát felfelé és undorító önelégültségét tárja fel. A *Horthy-őrmester*, *A „Haza védői"*, a *Szolgálati időm emlékére* című rajzaiban átnyújtja az utókornak a kortárs számára is felejthetetlen, gyáva hóhérokat.

Mielőtt Ukrajnába vitték volna, Roxy részt vett az 1942-es *Szabadság és Nép* című freskóterv- és grafikai kiállításon, és jelentős szerepet vállalt az egyidejűleg kiadott *18 művész 48 rajz* című album létrehozásában és terjesztésében. Itt szereplő rajzai közt van egy különlegesen finom és érzékeny mű, melyben meg-

mutatkozik biztos rajztudása és érzésvilágának egész mélysége. Leheletfinoman rajzolt három asszony integet a távozók után, és lágyság meg gazdagság a formákban, bánat és szerelem a tartalomban: ettől olyan szép és igaz a rajz, ettől lett tipikussá a háborúban mindennapos, egyszerű kis jelenség. Roxy nem karikaturista az általános szóhasználat értelmében, vagyis nem humorista rajzoló. Szatírája — különösen a felszabadulás előtt — humortalan, s rajzainak hatását nem enyhíti nevettetéssel, nem oldja a keserűt édesre. Túlzásainak éle inkább a megvetendő, az elvetendő felé irányul. Elvetni, megsemmisíteni ezt az egész romlott világot!

A felszabadulás után rátalált a humorra is, és az új világ építésének gátlóit már nem csak utálatosságukban, de nevetségességükben is leleplezi. Érthető ez, hiszen a fasizmussal szembeni olthatatlan gyűlöletéhez nem társulhatott a humor szikrája sem. De az évszázadok küzdelmei után és a szovjet fegyverek segítségével elnyert szabadság tiszta levegőjében hápogó, kapkodó, karmoló ellenséget már nevetségesnek látta és ábrázolta. Százmilliók igazságával szemben s a hatalomra jutott magyar munkásosztály erejével szemben a pesti tőzsdés vagy feketéző, a kulák vagy zergetollas barátjának súgás-búgása: *Legalább mi, régiek tartsunk össze, Ez a világ nem a mi világunk* stb. valóban komikus. Ezek a rajzok a nevetségességgel ölnek. Roxy 1944 őszén, a visszavonuláskor, „lemaradt" alakulatától, és megindította a MKP első magyar újságját a felszabadult földön. Szép portrékat rajzolt az orosházi pártszervezet első tagjairól, választási röpcédulákat készített, szerkesztette a lapot, s ha száz keze lett volna, minddel mindent a pártért! Így történt aztán, hogy főfoglalkozása az újságírás maradt, vidéken és Pesten, ahogy a szükség hozta, s ezért egyre kevesebbet rajzolt. Egy kiválóan rajzolt és finoman karakterizált, színészekről készült rajzsorozat bizonyítja a sok más feladat mellett is megőrzött látási és rajzi kultúráját. Művészetének gerince a szatirikus rajz volt, és értette a módját, hogy eszközeiben, művészi formáiban korszerűen és félreérthetetlenül mondja ki ítéletét.

(Szabad Művészet, 1956. 5. sz.)

UITZ BÉLA
(1887–1972)

Újra itthon

Rég várt kedves vendég járja múzeumainkat, üzemeinket, a termelőszövetkezeteket, műtermeket és így tovább. Uitz Béla festőművész, az OSZSZK népművésze, 38 évi távollét után hazalátogatott Magyarországra. A 70 éves művész keskeny nyílású sötét szemében fiatalos tűz ragyog, de néha villámokat szór, ha a marxizmus megcsúfolóiról beszél.

Életműve rendkívül gazdag és sokoldalú. Az intim grafikáktól kezdve hatalmas erejű politikai sorozatokig, színpadképektől a minden értelemben vett monumentális művekig œuvre-jében minden képzőművészeti műfaj jelentős helyet foglal el.

Hivatásos forradalmár, aki műveiben elsősorban a munkásosztály életét és harcát mutatja be nagy agitatív erővel, mert ez az ő élete és harca.

Életútjának főbb állomásai: egy Temes megyei falu, ahol 1887-ben született; Budapest, ahol művésszé érlelődött; Bécs, ahová emigrált; Párizs, ahol folytatta a harcot, és végül Moszkva, amely második hazájává lett.

Élete sokban rokon két másik nagy magyar mesterünkével, Munkácsyéval és Derkovitséval. A negyedik gimnázium után abba kellett hagynia tanulmányait, és géplakatos lett. De valami belső erő rajzolni késztette, mert a világ különös erővel hatott rá, s ezt ki kellett fejeznie. Mikor Pestre került, előbb az Iparművészeti Főiskolán tanult, majd 1908-tól a Képzőművészeti Főiskolára járt, de sem Balló Ede, sem Ferenczy Károly vezetése nem elégítette ki. A Szépművészeti Múzeum Régi Képtára és könyvtára voltak igazi tanítói, ott ismerte meg az egyetemes művészettörténetnek azokat a kiemelkedő alakjait, akik meghatározó erővel jelzik fejlődését. Figyelemre méltó, hogy éppen kik és milyen sorrendben ejtették rabul: Michelangelo, Tiziano, Velázquez, Goya, Greco, majd Cézanne. Mindebből világos, hogy már ifjú korában a monumentalitás, a kompozíció szigorú rendje s az ezekben kifejezhető emberi indulat ragadta meg a fenti mesterek művészetében. De világnézetének kialakulásában — osztályhelyzetén kívül — nagy szerepet játszott Engels *Anti-Dühring*je, amelynek harcos és fölényes argumentumai életreszólóan dialektikus gondolkodásra nevelték, a dialektikus materializmus mellé, az osztályharcba állították. Mindez természetszerűen szembefordította a l'art pour l'art kedvelőivel és művelőivel,

Schnitzler János: Kiáltás (Háború-sorozat) (linó). 1941—42.

Roxy-Ránki József

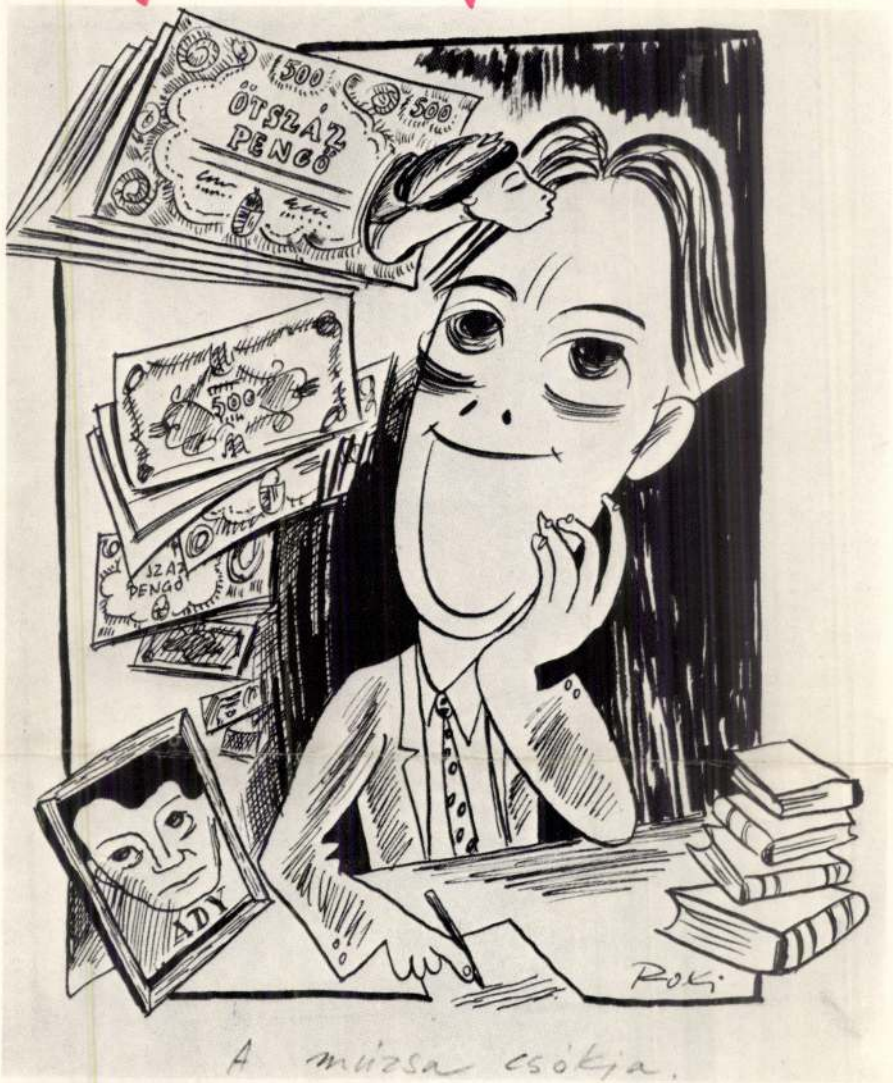

Roxy-Ránki József: A múzsa csókja. 1941.

Oelmacher Anna
A szocialista lépzőművészet nyomában
Bp. 1975 Kossuth

ettől kezdve ívelt fel. Eredetileg nem művésznek készült. A brünni Müegyetemen tanult, de tanulmányait nem fejezte be, eleinte csehszlovákiai, majd 1933-tól magyarországi lapoknak dolgozott, főleg mint karikaturista. A szocialista művészcsoporton kívül az illegális szocialista színészcsoportnak is tagja lett és a harmincas évek második felében mindkét csoport valamennyi legális és illegális megmozdulásában résztvett. A háború kitörésével még súlyosabbá vált terror idején is művei ott vannak a csoport politikai tüntetésszámba menő kiállításain, a félig illegális Universum könyvek között megjelenik egy kötet rajzainak gyüjteményével, és ugyancsak szerepel néhány rajza az 1942-ben kiadott „18 művész, 48 rajz" című kiadványban, mely tüntetőleg fűzte címébe az 1848-as forradalom évszámát. Két évet töltött Ukrajnában mint munkaszolgálatos, majd mikor Magyarországra visszavezénylik, Orosházánál néhány bajtársával megszökik századától és jelentkezik a szovjet katonai parancsnokságon. Pártmunkával bízzák meg. Az orosházi első magyarországi pártszervezet első tagjai között dolgozik. A népfelvilágosítás elsőrendű fontossága a sajtó területére szólítja. A felszabadulás után is, azok a feladatok, amelyekkel a párt megbízza — Szombathelyen és Budapesten — lapszerkesztői és publicisztikai jellegüek. Ekkor is rajzol, nem utolsósorban a Párt politikai tevékenységben szükséges alkalmazott grafikai munkákat készít. (A rajzolást Ukrajnában sem hagyta abba, ha másra nem volt alkalom, bajtársai levelezőlapjának hátát használta ki.) Fő energiáit azonban nagyonis lekötik a nem grafikusi feladatok, melyeket politikai megbízatásoknak fog fel és feltétel nélküli lelkiismeretességgel és odaadással végez. Munkájával megbecsülést, emberi magatartásával munkatársai meleg szeretetét vívja ki. Művészi pályájában azonban kétségtelenül törés állt be, amelynek helyrehozatalát 1953-ban bekövetkezett korai halála megakadályozta.

A gyakorlatban, a többé-kevésbé loyális, vagy óvatosságra kényszerített sajtó lapjain kialakult egy olyan karikatura-fajta, amely vagy felszínes, nem a társadalom húsába vágó jelenségeket bírált, — inkább elnézően mulatott rajtuk — vagy ugyan kényesebb társadalmi, politikai kérdést tűzött a ceruza hegyére, de tartózkodott a következetességtől, ismét csak felületi, külsőséges vonatkozásokat ragadott ki.

Roxi karikaturái eltérnek ettől a felfogástól. Az ő hangja a szatira erejével szól. Amit karikaturája tárgyaként célbavesz, azt a megsemmisítő nevetségesség pellengérére állítja. Ez a tárgy főleg a fasizmussal egybenőtt, a fasizmust tápláló és a fasizmus által táplált polgár; a felszabadulás utáni években a reakciós, a mult visszaállításán munkálkodó polgár. Ennek az osztálynak legbelső tulajdonságait, hitványságát és gyülöletességét remek jellemzőkészséggel, merész formaalakítással fejezi ki figuráiban. A fölényes biztonsággal kezelt vonal, az alakok szellemes egybefüzése, kompozicionális elrendezése kiélezve juttatja érvényre egy-egy jelenségben a mögötte megbúvó lényeget. A közömbös látszatból, a sok álcázó, vagy legalábbis egymást közömbösítő vonás közül kiragadja és az igazság cáfolhatatlanságával leplezi le a harmincas évek reakciós polgárának sokszor nevetségesen, sokszor félelmetesen visszataszító tulajdonságait. Roxi művészi módszere megfelel a szatíra igényességével fellépő karikatura formai törvényeinek: a dolgokat látványszerű hitelességükben ábrázolni, de ugyanakkor felszakítani a mindennapi életben megszokott látszat burkát és formailag is kiemelni, a látszattal összeütközésbe hozni a rejtett lényeget. Mert a szatirikus eset és ábrázolás mibenléte: „a különös ténylegesen előforduló esetben a *közvetlen* egység és — egyidejüleg — a *közvetlen* ellentét ölt testet lényeg és jelenség között". (Lukács György)

A szatíra éles, megalkuvás nélküli társadalomszemléletet követel a művésztől, talaja olyan társadalmi helyzet, mikor egy feltörekvő forradalmi osztály bírálja az uralkodóosztály már reakcióssá, észszerűtlenné vált létét. Roxi a szocialista munkásmozgalom szilárd világnézeti talajáról támadta művészileg a magyar fasiszta-polgári társadalmat, ez az állásfoglalás adta meg művészetének következetes élességét és a támadó, romboló hang ellenére az előremutató, pozitiv jelleget. Ez a kiindulópont és állásfoglalás menti meg a fennálló társadalmi rend ésszerűtlenségéről meggyőződött művészt a nihilista reménytelenségtől. Roxi művei túlnyomó részének tematikája ugyan az elpusztításra, a lerombolásra itélt, tartalmilag azonban ezekből is a munkásmozgalom új társadalmat építő szelleme szól.

Körner Éva

1. Ukrajnában
2. Karikaturák
3. Polgárok I—XIII.
4. Horthy őrmester
5. „A haza védői"
6. Az alázatos
7. Népszínmű
8. Könyvelő
9. A műgyüjtő
10. Bemutató után
11. Karikaturák
12. Karikaturák
13. Karikaturák
14. Karikaturák
15. Karikaturák
16. Karikaturák
17. Karikaturák
18. Karikaturák
19. Választási röpcédula 1945.
20. Magyarország
21. Orosházi Pártszervezet első tagjai
22. A múzsa csókja
23. Önarckép érettségiző korából
24. Színész portré I—X.
25. Szolgálati időm emlékére
26. Külvárosi utca
27. Piéta
28. Az én házam az én váram ?
29. Nem nézhetem, hogy nélkülem is füstölnek a kémények
30. Ha az utcát el is vesztettük, a kávéház a mienk marad
31. Béke
32. Mindig együtt működtem a dolgozókkal
33. Az újjáépítés hőse: Ha én nem gondoskodom a romokról, mit építenének most ujra

Ez a kiállítás Roxi Józsefnek, a magyar karikatura-művészet számottevő alakjának állít emléket fellelhető műveinek gyüjteményes kiállításával. Fényt derít egy a sajnálatos körülmények folytán kevéssé ismert művész tevékenységére és egyéniségére, és így újabb szinforttal gyarapítja a magyar képzőművészetnek ezt az ágát.

Roxi neve összefonódik a szocialista művészcsoport nevével, a harcos, haladó művészeti-politikai törekvéssel. A fasizmus éveiben, a harmincas évek középpontján lett művész és rögtön szocialista művész. Mikor politikai meggyőződésből és közös művészetfelfogásból csatlakozott a csoporthoz, tehetsége köztük a legkedvezőbb táptalajra talált, ő viszont a csoport tevékenységét tette sokoldalúbbá. A tragikus és lírai hangok között ő egyedül ütötte meg a szatirikus hangot. Roxi művészeti elvei azonosak voltak szocialista művésztársaiéval. A valóságot akarták szembeszegezni a hivatalos művészet, az újklasszicizmus agyalt világával. A kizárólag újabb és újabb formakiagyalt világával. A kizárólag újabb és újabb formakifejezés keresését „emberi tartalommal, az élettel való mélyebb kapcsolattal" töltötték meg. Roxit is, mint hasonló elveket valló művésztársait, mély társadalmi felelősségtudat hatotta át. A fasiszta terror nem térítette le erről a személyileg is veszedelmes művészi útról. Részt vállalt a forradalmár értelmiség önfeláldozó munkájából a maga területén — művészetével erősítette a magyarországi osztályharcot, művészetének része volt a munkásmozgalom ideológiai és gyakorlati célkitűzésének művészeti kivetítésében és ez a szigorúan társadalmi és politikai tartalmú művészet agitativ erejével egyúttal aktív, mozgósító szerepet is játszott.

Roxi József 1935-ben, 26 éves korában kapcsolódott be a munkásmozgalomba, és művészi pályája is

34. A polgárság tömegeire támaszkodva
35. Ez a világ nem a mi világunk
36. Legalább mi régiek tartsunk össze
37. Én is újjáépítettem
38. Szociográfia
39. Sajnos kénytelen voltunk népbíróság elé utalni, de fel a fejjel uraim, ott majd felmentik
40. Korrupció
41. Hazatérés
42. Aki még szabadon van
43. Hé polgártárs nem veszi észre, hogy visszafelé fut ?
44. „Az újító mozgalom csődje"
45. A kisemberek . . .
46. Életrajz
47. A gyáros államosítás előtt
48. Emlékezés
49. Megvitatják a termény beszolgáltatást
50. „Szolgálati időm emlékére"
51. Zsitvay Tibor, arccal a multja felé

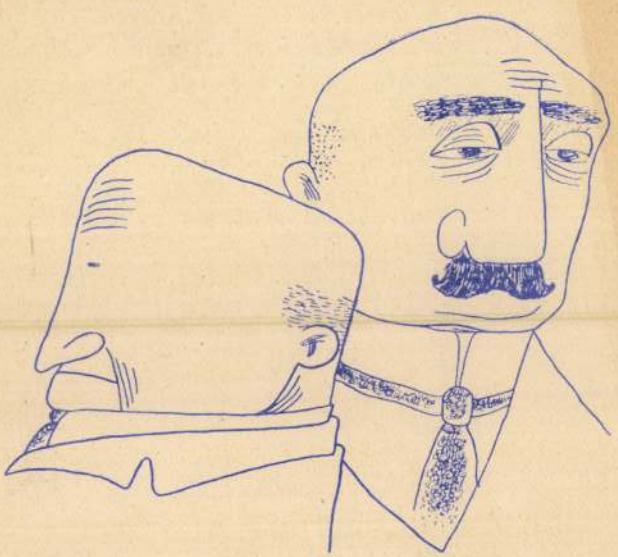

ROXI JÓZSEF EMLÉKKIÁLLITÁS

1956. ÁPRILIS 2

Felelős kiadó: Beck Andrásné

956. III. 500 db — Budai ny. 972 (H)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPMŰVELÉS

Roxi Ránki József,
1977 10 (1909-1953)
grafikusművésza

1021

Conrad Weidt, Saljapin (1932)

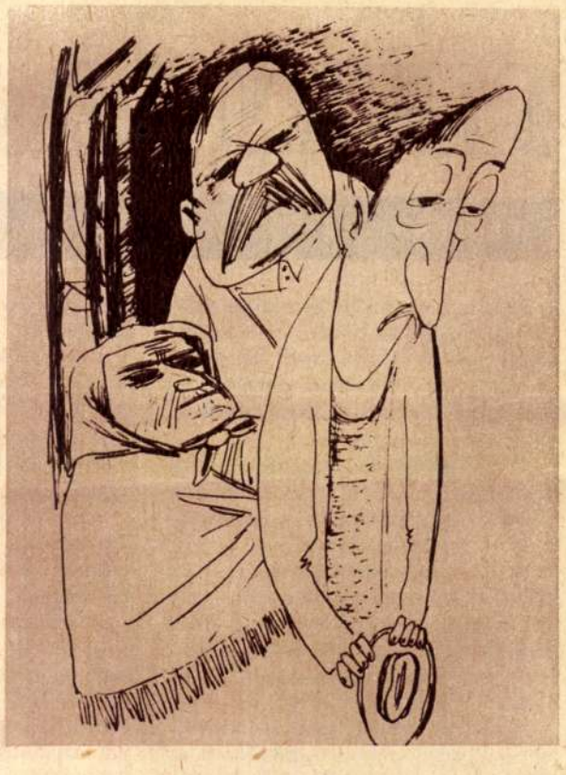

El kell indulni

Forradalmi Múzeum, Szombathely:

Roxi Ránki József (1909–1953) grafikusművész emlékkiállítása

Öngúny (Jánosi Ferenc reprodukciói)

Értelmiség: Na, induljunk el már valamerre! (1945)

10 népművelés
ÁRA: 4,– Ft

MUNKAJOG

BÉRRENDEZÉS

Többen kérdezték, hogy a közművelődési dolgozók szeptember 1-től hatályba lépett béremelése kikre vonatkozik, és kiterjed-e a határozott időre szerződtetett, illetve nem teljes munkaidőben foglalkoztatott részfoglalkozásúakra.

1. A közművelődési intézmények (közkönyvtárak, levéltárak, múzeumok, művelődési otthonok, egyéb intézmények) dolgozóinak béremeléséről szóló 4/1977. (VII. 27.) KM–MüM számú együttes rendelet hatálya a felsorolt intézményeknél *munkaviszony*ban levő dolgozókra terjed ki, de nem vonatkozik a *megbízási jogviszony* alapján szerződtetett személyekre.

A rendelet személyi hatályának kérdéseit egyébként részletesen szabályozza az R. 1. §-a és a végrehajtásáról szóló 202/1977. (M. K. 15.) KM–MüM számú együttes utasítás 1–2. §-a (Művelődésügyi Közlöny, 1977. évi 15. sz.). Eszerint hatálya nemcsak a határozatlan időre alkalmazott főállású dolgozókra, hanem mindazokra kiterjed, akiket munkaviszony alapján

– teljes munkaidővel határozott időre alkalmaztak,

– *részfoglalkozásban* (a törvényesnél rövidebb munkaidővel) határozatlan vagy határozott időre szerződtettek, ideértve a *másodállás*ban vagy *mellékfoglalkozás*ban alkalmazottakat is.

Nem tartoznak a rendelet hatálya alá az általános iskolai és a középiskolai könyvtárosok, valamint a felsőoktatási intézmények kari és tanszéki könyvtárainak dolgozói. Őket a közoktatási, illetve a felsőoktatási bérrendelet alapján kell besorolni (ld. a Művelődésügyi Közlöny 1977. évi 15. számát), figyelembe véve a rendeletben foglalt feltételeket is.

Nem tartoznak a rendelet hatálya alá

– azok a kulturális dolgozók sem, akik a 6/1976. (X. 26.) KM–MüM számú együttes rendelet alapján megbízási jogviszony, illetve kivételesen munkaviszony keretében végzik feladataikat;

– a művelődési otthonokban és egyéb intézményeknél szervezett társaságitánc- és balett-tanfolyamok vezetői (oktatói), akiknek jogviszonyát és díjazását továbbá

2. A részfoglalkozású dolgozók személyi alapbérét a rájuk érvényes bérrendelet megfelelő kulcsszámú munkakörére előírt bértétel alapulvételével, annak a munkaszerződésben meghatározott *munkaidővel arányos hányadában* kell megállapítani. A szerződésben a kulcsszám szerinti bértétel összegét (a bérmegállapítás alapját) is fel kell tüntetni. A részfoglalkozásúaknak az 1977. szeptember 1-től járó *kötelezően emelt bért* is a munkaidővel arányosan kellett megállapítani és kifizetni.

Ezek a szabályok vonatkoznak a másodállásban és a mellékfoglalkozásban foglalkoztatottakra is.

3. Azok a dolgozók, akiket a közművelődési intézmények 1977. szeptember 1-től újonnan alkalmaztak, az áthelyezettek kivételével nem voltak jogosultak béremelésre. Viszont e dolgozók alapbére, továbbá az 1977. szeptember 1-e után alkalmazottaké *nem lehet kevesebb a munkakörükre előírt bértétel alsó határánál*, s bérük megállapításakor figyelembe kell venni előző munkaviszonyaikban eltöltött idejüket.

Eszerint kell besorolni a részfoglalkozásúakat és a *nyugdíjas*okat is; alapbérüket az előző munkaviszonyaikban eltöltött idő beszámításával kell meghatározni, akár teljes munkaidővel, akár részfoglalkozásúként alkalmazzák őket.

Ferencz Győző

A NÉPMŰVELÉS ELŐFIZETÉSE

A folyamatos küldés érdekében kérjük közületi és egyéni megrendelőinket:

NOVEMBER 15-IG ÚJÍTSÁK MEG ELŐFIZETÉSÜKET.

A NÉPMŰVELÉS előfizethető bármely postahivatalban, a Posta hírlapüzleteiben és a Posta Központi Hírlapirodájában (1900 Budapest V., József nádor tér 1.), közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215–96 162 pénzforgalmi jelzőszámára. Külföldön terjeszti a Kultúra Külkereskedelmi Vállalat, H–1389 Budapest, postafiók 149.

A fennakadások elkerülésére tanácsos egész évre előfizetni, ennek díja 48 forint.

Egyes számok csak egyetlen hírlapboltban (Budapest V., Bajcsy-Zsilinszky út 76.) kaphatók. Ezért arra kérjük:

NOVEMBER 15-IG RENDEZZE ELŐFIZETÉSÉT.

A NÉPMŰVELÉS SZERKESZTŐSÉGE

1021

Roti Ránki József grafikusmüvész

1977. VIII. 5. 19.30. Televizio

Tv-hiradó

- Zene, képzőmüvészet, szinház, tudmány. Mindez szerepel a ma kezdődő Szavária napok gazdag programjában. Adásunkkal egyidőben Mozart: Varázsfuvola cimü operája csendül fel az szombathelyi Izisz szentélyben. Délután a Szavária Múzeumban megnyilt az immár nemzetközi hirnevü III. ipari textilmüvészeti biennálé, amellyel a rendezők célja az, hogy a tervezés nagyszerü eredményeit minél közelebb vigyék a napi gyakorlathoz. Ennek érdekében idén először a biennálé védnökei között találjuk a Belkereskedelmi Minisztériumot is. Holnap nyilik Kőszegen a két évvel ezelötti hasonló biennálé győzteseit bemutató kamara termét. Hétfőn - augusztus 8-án - a szombathelyi sportházban a Budapesti Radnóti Szinpad két monodrámáva vendégszerepel. A jövő hét második felében nyilik Ránki Rób József grafikusmüvész és ujságiró kiállitása, amelyen több mint száz szatirikus rajzot, politikai plakáttervet és reklám grafikát láthatnak. Augusztus 12-én kezdődik a Nemzetközi Szavária Nyári Egyetem, amelynek a témája idén a Városközpont és az ember. Az évtizedes hagyományu egyetemen idén először

megrendezik a magyar városok három napos fórumát, amely várhatóan hazánk megyei és városi vezetőinek országos tapasztalatcseréje lesz a közös gondokról.

1021

A szatíra fegyverével

Roxi Ránki József emlékkiállítása

Kispolgár, A hivatalnok, Az államtitkár, Keretlegény; ilyen és ehhez hasonló címeket olvashat a látogató Roxi Ránki József emlékkiállításán Szombathelyen a Forrádalmi Múzeumban. A tárlat anyaga kivétel nélkül grafikákból, plakát- és reklámtervekből áll. Tovább kell szükítenünk a műfaj fogalmát. Karikatúrákat láthatunk, félreértés ne essék, nem vicclapoknak szánt rajzokat! Igazi, vérbeli „szatirákat". Szatirát, melyet mint műfajt, a művészet — irodalom, képzőművészet — könnyűlovasságának nevezhetnénk könnyed, villámgyors, de gyilkos támadásért. E hatása miatt a szatíri kiválóan alkalmas politikai-társadalmi mondanivaló hordozására. Közérthető, agitatív és naprakész. Nem lehet véletlen, hogy Roxi Ránki József is e műfajt választotta önkifejező eszközéül. Ismerve ideológiai-politikai nézeteit, el sem tudnám képzelni, hatalmas, több éves munkát igénylő kompozíciót festőjeként vagy monumentális regények írójaként. Megtalálta azt a műfajt, amellyel a két világháború közötti időben és a felszabadulást követő években a legjobban kifejezhette véleményét és szolgálhatta a munkásmozgalom céljait. Mert nem a valóságtól, a mindennapi élettől visszahúzódó, magát ezek fölé helyező művész, hanem a munkásmozgalom aktív résztvevője. legalább annyira az, mint művész. A két terület egyforma fontos szerepet játszott életében.

Roxi Ránki: Szolgálati időm emlékére.

A kiállítás — egy tárlóban elhelyezett anyag erejéig — bepillantást nyújt a művész Vas megyei munkásságába is. A felszabadulás után Roxi két évig szerkesztette a Szabad Vasmegye című napilapot. Jelentős szerepe volt a zsennyei művésztelep megszervezésében is. Innen a hatását máig éreztető jó kapcsolat Szombathellyel, a megyével, innen az emlékét napjainkig megőrző számos barát és harcostárs. Munkáiból eddig is több ízben rendeztek kiállítást Szombathelyen. Emlékének megőrzését és megbecsülését jelzi a Savaria Napok keretében jelenleg megrendezett tárlat.

A képek között sétálva ismerős arcok, figurák tekintenek a látogatóra — különösen azokra, akik a felszabadulás előtti és a közvetlenül azt követő időszak tanúi voltak. Névtelenül is ismerős arcok ezek. A társadalom különböző rétegeinek típusait rajzolta meg Roxi. Hallatlanul biztos kézzel vetett papírra egy-egy figurát. A rajzokat nézve szinte látja az ember, amint egy lendületből, tétovázás nélkül szalad a ceruzája. Veséig látó tekintettel közelítette meg „modelljeit", típusai a minden mellékestől megfosztott lényeg egyszerűségében jelennek meg.

Számos rajzot készített a harmincas évek tipikus alakjáról, a kispolgárról. Tükrözik ezek a szatírák a szocialista művész megvetését minden gyáva, alattomos, történő vagy éppen gőgös figura iránt. A **Keretlegény** című rajzban minden benne van, amit a fasizmusról, a háborúról el lehet mondani. A **Katonatisztek** vagy a **Vezérkar** néhány alakjában az egész Horthy-hadsereg megjelenik. Szellemesen kritikusak a felszabadulás utáni időszakban született karikatúrái is. Könyörtelen bírálatok ezek a feketézőkről, az ingadozókról, az újjáépítés ellenségeiről.

Találunk a kiállítás anyagában más jellegű rajzokat is, — sajnos az előzőektől nem megfelelően elkülönítve. Alkalmazott grafikák ezek. Nem ártott volna e csoporton belül is valami rendszert teremteni nem pedig összekeverni a harmincas években kényszerű kenyérkereseti célból készített plakátterveket és az MKP politikáját támogató röplapokat. A mozgalmi röplapok és plakátok elsősorban erőteljes vonalaikkal, színeikkel, agitatív jellegükkel tűnnek ki, s szellemességről ezek rajzolásakor sem mondott le a művész.

Összhatásában a kiállítás kiforrott egyéni stílusról, elemző lényeglátásról és megfellebbezhetetlen elkötelezettségről tanúskodik. Emlékeztető a kortársaknak, tanulság a mai generációnak. **Nagy tömegnek szánt, nagy tömeghez szóló életmű.**

A kiállítás rendezése sajnos nem egyértelműen szolgálja ezt a célt. A múzeumba lépő úgyszólván semmi irányítást nem kap. A teremben semmi nem jelzi, hogy kinek a képei függenek a falakon. A jószemű néző néhány rajzon kibetűzheti a művész szignóját. Egy tárlóban összezsúfolt néhány dokumentum és újság ad rendezetlen bepillantást Roxi vasi tevékenységébe. A képek mellett a falakon bőven lenne hely némi magyarázó, tájékoztató felirat elhelyezésére. A rajzok ugyan beszédesek, közérthetőek, de a cél mégis az lenne, hogy minél többen ismerkedjenek meg Roxi Ránki József közéleti tevékenységével is, mely művészetének mozgató rugója volt. Nem ártana, ha a valóban szép és tartalmas katalógushoz is hozzájuthatna a közönség.

Ezekkel együtt valósul meg maradéktalanul a nemes szándék.

Nagy Péter

Roxi Ránki: Értelmiség: Na induljunk el már valamerre 1945.

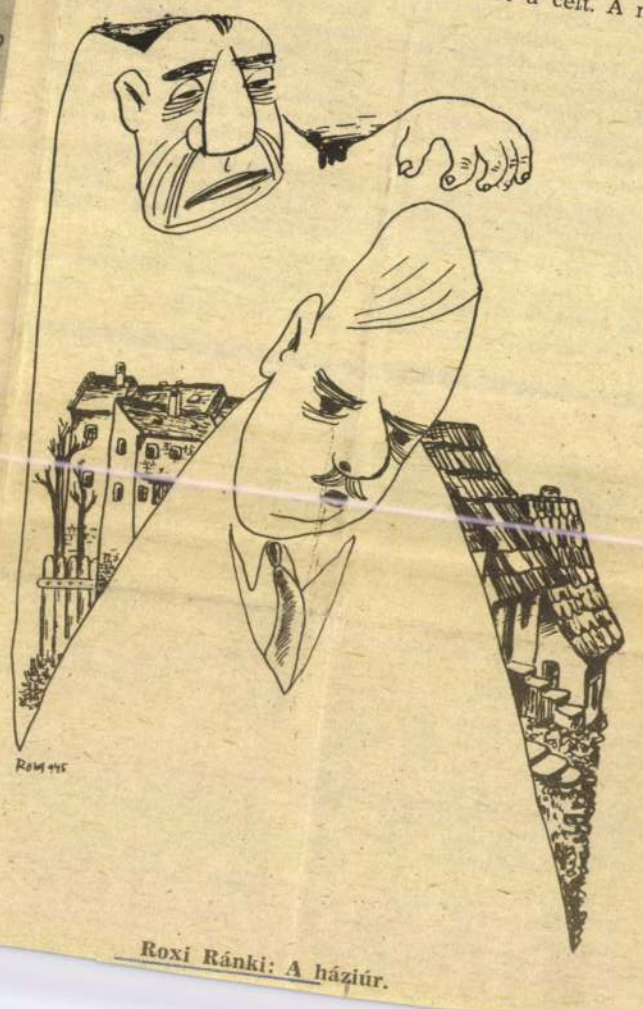

Roxi Ránki: A háziúr.

SPORT

Augusztus 20—27.
Evezős világbajnokság

Amszterdamban augusztus 20—27 között kerül sor az evezős világbajnokságra, amelyre a jelentések szerint rekordszámú nevezés érkezett: 33 országból 883-an állnak rajthoz, 613 férfi, 270 női versenyző. A világbajnokságon magyarok is szerepelnek, mégpedig a nőknél egypárevezősben Ambrus Mariann, kétpárevezősben: Kászonyi Andrásné és Gyimesi Valéria. A négypárevezős tagjai: Langhoffer Klára, Halász Mariann, Bata Ilona, Kosztolányi Kamilla, kormányos: Nagy Erzsébet.

A férfiak két egységben indulnak: a kormányos kettesben: Kindl József és ifj. Zsitnik Béla, a kormányos: Majszterics Tibor. A nyolcas: Melis Antal, Melis Zoltán, Pergel László, Hegedüs Péter, Szabadkai Attila, Zsenyei Gyula, Kiss László, Cimpián László, kormányos: Bognár Jenő.

Döntetlen Sevillában

A spanyolországi nemzetközi labdarúgó tarnán a magyar csapatok közül a **Haladás** VSE Sevillában a Betis Sevilla ellen 1:1 arányú döntetlent ért el.

Sportműsor

SZOMBAT

Tenisz, NB. I. B. női: Haladás—KPM, 8.30, Rohonci út. — **NB. II. férfi:** Haladás—ISC, 13, Rohonci út.
Sakk: meghívásos csapat- és egyéni verseny, Sárvár, városi tanács nagyterme, 13 óra.
—Celldömölk, 10.45, Molnár L., Körmend—Vasvár 16, (Zala megyei játékvezetők), Építők—Uraiújfalu, 16, Szabó II.
Úszás: Savaria Kupa (Nk., Pét, Inota, Fűzfő, HSI, Sabaria) 11 óra, Tófürdő.

VASÁRNAP

Testedzési tanácsadó (12.)

CSAK NŐKNEK (2.)

A fiúk és lányok testi fejlődése tízéves korig megközelítően párhuzamosan halad. Később azonban — főleg a serdülőkorban — jelentős eltérések mutatkoznak, melyek módosítják a testmozgást, a sportolást. A serdülő lány általában kevésbé terhelhető, 15—18 éves korban a fizikai teljesítménye erősen visszaesik. Ebben a korban is fontos azonban a mérsékelt sportolás. Orvosi adatok bizonyítják, hogy azok a lányok, akik semmilyen testmozgást nem végeznek, növekedési zavarokkal küszködnek, a helyes sportolás viszont kedvezően befolyásolja a serdülést, rendezi az esetleges aránytalanságokat. Hogy mikor, mit és mennyit sportoljanak a fiatal lányok, ezt nehéz általános érvényű szabályokba foglalni. Itt az egyéni elbírálásnak nagy jelentősége van, ezt legjobb testnevelési szakemberre, sportorvosra bízni. Egy kis tájékoztató felsorolást adunk azonban mi is. Kezdjük az úszással. Már óvodás korban el lehet kezdeni az alapok lerakását. Semmi esetre sem úgy, ahogy régen: bedobták a gyerekeket a mélyvízbe, aztán vagy kievickélt, vagy egy életre megutálta a vizet. Az úszással kapcsolatban az újabb gyakorlat erősen megváltozott az elméletet: azelőtt csak tizenhárom éves kortól javasolták az egyes úszásmok versenyszerű gyakorlását. Ma viszont a világ csúcslisták élén tinédzserek állnak. Egy fontos szabályt azonban jól jegyezzünk meg: menstruáció idején tilos az úszás!

Az atlétika

alapjait óvodáskorban kell lerakni. Versenyezni serdülőkorban már szabad, de hosszabb futószámokban csak egyéves edzéssel és orvosi engedéllyel szabad elindulni. Az ugró- és dobószámokban tizenötévtől már lehet versenyezni, de a hármasugrás és a rúdugrás — a női belső szervek védelme érdekében — nem megengedett.

Általában 9—10 éves korban elkezdhető a torna-, az evezés, a kajakozás, a teniszezés; 11 éves kortól a labdajátékok (röplabda, kézilabda, kosárlabda) és az asztalitenisz. A törvívást hajlékony pengével 12—13 éves korban ajánlatos tanulni, de a kard és a párbajtőrvívás nem megengedett a nők számára. A téli sportok különösen jó hatással vannak a fiatal lányok egészségére.

Ne kampányszerűen sportoljunk. A hirtelen, minden előkészítés nélkül nagy fizikai megterhelés különösen ártalmas a női szervezetre. A rendszeres testgyakorlás a legfontosabb. Ennek alapjait az iskolában kell elsajátítanunk. A testnevelési órát ne csak heti háromszori testedzési alkalomnak tekintsük, hanem tanuljuk meg itt egyúttal a sportolás alapelemeit. Legyünk képesek saját sportolásunk irányítására, váljunk önmagunk „edzőivé". A mindennapi testgyakorláshoz, az ún. szabadidő-sporthoz hasznos segítséget nyújtanak a különböző kézikönyvek és szaklapok. E helyen mi csak egyet tanácsolhatunk: szakítson időt minden nő a sportra, a testedzésre. Megéri!

Hangzatos,

reklámízű buzdítás helyett néhány tudományos tény. Az Országos Testnevelési és Sportorvosi Intézetben megvizsgálták a sportoló nők, a TF-et végzett tanárnők és a rendszeresen mozgó táncosnők szülését. Több évi megfigyelés után kiderült, hogy — a közhiedelemmel ellentétben — a sportoló nők sokkal gyorsabban és könnyebben szülnek. Elégedjünk meg ennyivel, az okokat most ne részletezzük. Az is bizonyított, hogy a rendszeres testmozgás jó hatással van az anyagcserére (fogyókúrázók figyelmébe ajánljuk!), a vérkeringésre, az egész szervezetre. Az is tény, hogy a változás korát (a klimaxot) jobban elviselik a sportoló nők. Arról nem is beszélve, hogy később következik be a szervezet kopása. W. Hollmann német professzor kimutatta: a rendszeresen testmozgást végző nők öregedésének jelei negyven helyett csak hatvanéves korban kezdődnek. A fiatalság „titka" tehát nem titok: mozogni kell! Sokat és sokfélét.

— tf —

Vasárnap

RÁDIÓ

KOSSUTH RÁDIÓ

8.11 Népi muzsika. — 9.00 Olvastam egy novellát. — 9.25 Kórusok. — 9.45 Szerkesztői üzenetek. — 10.03 Új Fülharmónikusok Klubja. 11.23 Sz. Richter és J. Menuhin felvételei. — 12.05 Édes anyanyelvünk. — 12.51 Dzsessz. — 13.30 Olaszország—Magyarország — vízilabda EB. mérk. — 14.30 Régi énekesek. — 15.17 Művészlemezek. — 16.08 Azt beszélik . . . — 16.38 Népdalkörök országszerte. — 17.10 Az NDK-magyar rádió közös Ady-estje. — 18.10 Népdalkórusok. — 18.45 Örökzöld dallamok. — 19.39 Liszt: Amit a hegyen hallani. — 20.14 Négy óra a Catedralban. 2. r. — 21.00 Verzás, az evezés, a kajakozás, a teniszezés; 11 éves kortól a labdajátékok (röplabda, kézilabda, kosárlabda) és az asztalitenisz. A törvívást hajlékony pengével 12—13 éves korban ajánlatos tanulni, de a kard és a párbajtőrvívás nem megengedett a nők számára. A téli sportok különösen jó hatással vannak a fiatal lányok egészségére.

Ne kampányszerűen sportoljunk. A hirtelen, minden előkészítés nélkül nagy fizikai megterhelés különösen ártalmas a női szervezetre. A rendszeres testgyakorlás a legfontosabb. Ennek alapjait az iskolában kell elsajátítanunk. A testnevelési órát ne csak heti háromszori testedzési alkalomnak tekintsük, hanem tanuljuk meg itt egyúttal a sportolás alapelemeit. Legyünk képesek saját sportolásunk irányítására, váljunk önmagunk „edzőivé". A mindennapi testgyakorláshoz, az ún. szabadidő-sporthoz hasznos segítséget nyújtanak a különböző kézikönyvek és szaklapok. E helyen mi csak egyet tanácsolhatunk: szakítson időt minden nő a sportra, a testedzésre. Megéri!

Hangzatos,

reklámízű buzdítás helyett néhány tudományos tény. Az Országos Testnevelési és Sportorvosi Intézetben megvizsgálták a sportoló nők, a TF-et végzett tanárnők és a rendszeresen mozgó táncosnők szülését. Több évi megfigyelés után kiderült, hogy — a közhiedelemmel ellentétben — a sportoló nők sokkal gyorsabban és könnyebben szülnek. Elégedjünk meg ennyivel, az okokat most ne részletezzük. Az is bizonyított, hogy a rendszeres testmozgás jó hatással van az anyagcserére (fogyókúrázók figyelmébe ajánljuk!), a vérkeringésre, az egész szervezetre. Az is tény, hogy a változás korát (a klimaxot) jobban elviselik a sportoló nők. Arról nem is beszélve, hogy később következik be a szervezet kopása. W. Hollmann német professzor kimutatta: a rendszeresen testmozgást végző nők öregedésének jelei negyven helyett csak hatvanéves korban kezdődnek. A fiatalság „titka" tehát nem titok: mozogni kell! Sokat és sokfélét.

— tf —

POZSONYI MÜSOR

8.45 Hírek. — 9.00 Gyermekműsor. — 10.00 A legfiatalabbak húzásainak száma. — 11.10 A sportverseny. — 13.30 Autós képernyőn. — 17.10 Egy hét a lentés. — 19.00 TV-híradó. — 19.30 Költészet. — 20.40 Sporthíradó. — 20.50 Úszó EB. — 22.15 A szépség birodalma. Claudia Monet.

2.

17.35 Anya. Szovjet film. — 18.40 Aktualitások. — 19.00 Népművészeti film. — 19.35 L. Luknar: Csaknem tökéletes/férfi. — 20.20 Jan Berky népi zenekara játszik. — 20.30 Életrajzunk. 5. rész. — 21.30 Universiade 1977. — 22.30 Hírek

JUGOSZLÁV MÜSOR

Hétfő

RÁDIÓ

KOSSUTH RÁDIÓ

8.25 Operaáriák. — 9.10 A hét zenem. — 9.40 Óvodások műsora. — 10.05 Katedra. — 10.35 Olgeborge kapitány. — 10.45 Kamaramuzsika. — 11.19 Latin-amerikai históriák. — 11.39 Irgalom. VI. rész. — 12.35 Tánczenei koktél. — 13.35 Magyari Imre népi zenekara játszik. — 14.00 Ezer egy délután. — 14.30 Spielhaus: Vidám apróságok — szvit. — 14.45 Szovjet dalok. — 15.15 Az élő népdal. — 15.25 Olasz muzsika. — 16.06 A párbaj. — 16.36 A Magyar Állami Operaház férfikara énekel. — 16.47 Zenekari operettrészletek. — 17.25 150 éve a Nap alatt. — 17.55 született Joseph Strauss. — 17.55 jevna. — Szovjet tv. sorozat 6. rész. — 20.45 A proletárelnök. Dok. film. — 21.10 Táncdalok. — 21.30 Universiade 1977. folytatása. — 22.30 Tv-híradó.

JUGOSZLÁV MÜSOR

17.40 Magyar nyelvű tv-napló. — 18.15 Hüvelyk Matyi. — 18.30 Mondd meg, mondd meg . . . Gyermekműsor. — 18.45 Szerelem körös-körül. — 19.15 Rajzfilm. — 20.00 Guy de Maupassant: Baptista asszony. TV-dráma. — 21.45 Kiválasztott pillanat. — 20.50 Hidak. Költészeti műsor. — 21.50 Kamarat Mesa háborúja.

2.

18.30 Belgrádi krónika. — 19.00 Feljegyzések. — 20.25 Sport karikatúrában. — 20.30 Tapasztalatok. — 21.00 Huszonnégy óra. — 21.10 Házi mozi. — 22.25 Universiade.

OSZTRÁK MÜSOR

10.30 Orfeusz az alvilágban.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Roxi József
GUMIIPARI HÍRLAP

1965 MÁR 2

GUMIIPARI HÍRLAP

Hagyomány születik

„A magyar proletariátus — s ebben sorsa hasonlít a parasztságéhoz — előbb megkezdte a honfoglalást az irodalomban, mint a képzőművészetben. A festészetben, a grafikában, a szobrászatban, a kisplasztikában már régóta mindennapos téma a paraszti sors, de az osztálytudatos munkásság a század első évtizedei után sem tud végérvényesen megmaradni — és a maga nyelvén megszólalni.

A harminc éve alakult szocialista képzőművész-csoport tett először kísérletet a magyar képzőművészet történetében az „új hagyomány" a szocialista realizmus megteremtésére. — Téma, látásmód, stílus, vagy világnézet a szocialista realizmus? — boncolgatták a szenvedélyes viták során, s a szűkös műtermekben mindenki megpróbálta megfogalmazni a választ végsőjével, pasztellkrétájával, vagy ecsetjével.

Most kezdődő cikksorozatunkban a szocialista képzőművész csoport munkásságát ismertetjük. Emlékeztetünk azokra a küzdelmekre, vívódásokra és képekre, amelyekkel végülis „megszületett a hagyomány" az „aktív hagyomány" a szocialista realizmus.

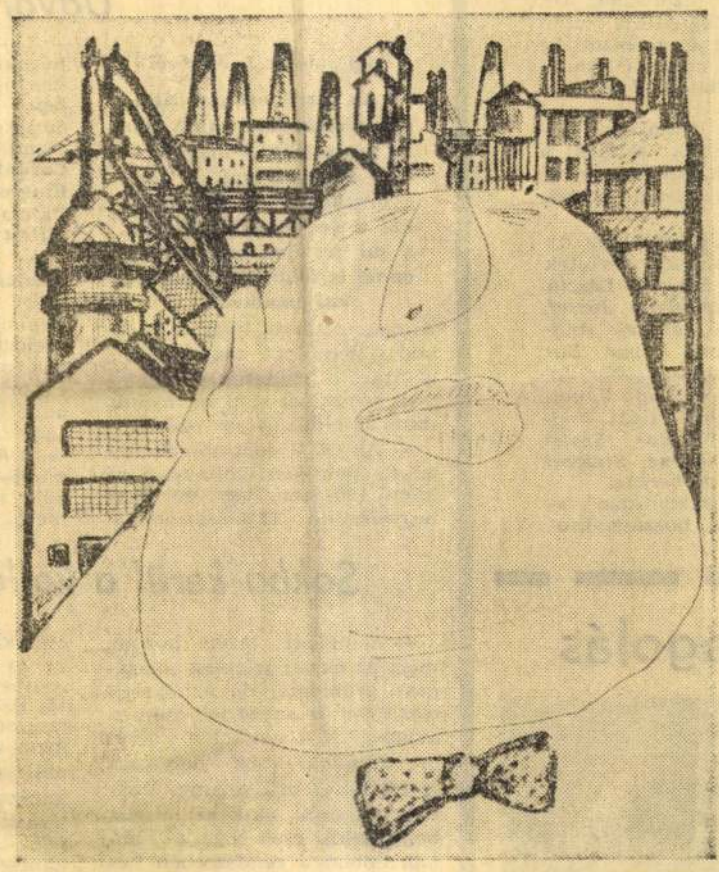

Roxi József rajza „A gyárost" mutatja be természetes háttérrel — a gyárral. A természetes háttér a korlátolt homloktalan fejről lerívó gőg és önteltséggé fajult öntudat alapja. Tehát: a vagyoni biztonság.

Életünk – Vállalatunk – H

Udvardi Károlyné képvise

(Folytatás az 1. oldalról.)

— Az ipari termelés átlagos növekedése 1965-ben 4,2 százalékkal magasabb lesz a tavalyinál. A leggyorsabban 9,3 százalékkal a vegyipar növekszik, a mi tervünk pedig még ennél is több, 10 százalékkal emelkedik.

Annak ellenére, hogy a növekedés nem lesz nagymértékű, a kitűzött feladatok végrehajtása semmivel sem könnyebb, mint az előző évben volt.

— Az OGV dolgozóinak feladata sem lesz könnyebb az idén. 1964-ben, egy év alatt termelésünk 17,5 százalékkal növekedett, tervünket 105,6 százalékra teljesítettük. 1965-ben gyáregységenként az emelkedés a következőképpen alakul:

Cordatic	**18 százalék**
Emergé	**10,6 százalék**
Pálma	**8 százalék**
MÜGI	**9 százalék**

Az OGV eredményei népgazdaságilag jelentősek és ezért fontos, hogy lehetőleg minden igényt kielégítsünk. Gondoljuk el, milyen veszteség, hogy exportra kerülő gépek, kis alátétek, vagy a köpeny minősége miatt nem exportképesek. A hazai gépeknek is jó minőségű ékszíjra van szükségük, hogy jól tudjanak üzemelni.

Sokba kerül a kollektívának

— E példát azért hozom, mert az ékszíj jelenleg országos probléma, de az ékszíjosztályon is az. E tekintetben sajnos sok a helytelen nézet és általában sok helytelen szemlélettel találkozunk. Vannak dolgozók, akik azt hiszik, hogy nekik csak jogaik vannak ebben a rendszerben és kötelességükről megfeledkeznek. Olyanok is akadnak, akik csak hétfőn, vagy csak szombaton hajlandók szabadnapra csolókkal, jelzőlámpa fejekkel és így tovább. Ezért az állam, vagyis mi magunk sok valutát fizettünk ki. Nézzük csak, hogyan bánunk ezekkel, hogyan vigyázunk rájuk? Az elmúlt napokban az egyik vulkanizáló szakmunkás erőszakos úton akarta kinyitni a gépét. Leszerelte a biztonsági kapcsoló fedelet, zárlatot okozott és csak szerencséjének köszönheti, hogy nem érte halálos áramütés. A berendezésben ezer forint kárt okozott, a

haszn
leállít
lókat.
fiszmé
tettese
kártér
ben tu
A ka
szúrtál

Dr.
szélt
beveze
telefor
italok
emelés
tovább
kerül:
delmű
megad
és me
jövede
gálati
tációk
ka Tö
ról, a
fölösle
koznal
hogy
ott, ah
kolt.

— A
dasá
Az
párt
pedi
lesse
reha
jön

választották bizottságot

25-én választi bizottságot. Dr. megnyitója után zervezeti bizottság ít a négy év munoldatlan feladatai-

gy témakört felítették feltárni a feladatait az újrabizottság számá-

tság tagjainak újdolgozók kerültek a. *Szamek László, klós, Tóth József, a, Javorek And-Geng István, Bonos, Csöbör Jóibor, Nagy János, ózsef, Csipai And-Nándor, Szalai Tiborné, Stelczer si Róbertné.*
részletesen isa hozzászólásо-

agolás

610

Roxi (Ránki) József emlékkiállítása

Ismét jelentős kiállítást láthatunk a Kossuth-klubban, ahol a fiatalon elhunyt *Roxi József* szatirikus rajzai kerültek bemutatásra *Körner Éva* szép és értelmes rendezésében. Roxi neve és művészete nem ismeretlen azok előtt, akik a két világháború közötti szakaszban részt vettek a munkásmozgalomban, vagy figyelemmel kísérték a baloldali sajtót. Ezekben az években alakult a Szocialista Művészcsoport, amelyhez hamarosan csatlakozott Roxi is és tevékenyen részt vett a csoport művészi és szervezeti munkájában.

Művészi tevékenységét a szabadabb légkörű Csehszlovákiában kezdte, ahol számos lapnak rajzolta pompás szatíráit. Hazatérve, művészi feladatának a szatirikus rajzot tekintette. A második világháború kitöréséig itthon ostorozta a fasizálódó magyar társadalmat s mint ahogy a civiltársadalom minden rétegének — a tőkésnek, dzsentrinek, kispolgárnak felmutatta görbe tükrét, épp úgy s talán még nagyobb erővel és szenvedéllyel leplezte le a fasiszta háborús »hőseit«, a véreskezű, ordóval megrakott gyilkosokat. Formanyelve a forradalmi német szatirikus grafikában gyökerezik, különösen Georg Gross művészete hatott rá, de míg ennek pesszimizmusa sehol sem sejttet feloldást, vagy megoldást, addig Roxi rajzaiban — mert szilárd szocialista világnézet talaján áll — nem csupán leleplez és bírál, hanem felfedi a munkásosztály erejét és tükrözi a benne való határtalan bizalmat. Rombolta a régit és építette az újat. Egyik rajza (*Ember az utcán*) illusztrációja lehetne József Attila Külvárosi éj című versének. Nem az, nem annak készült, de tartalmi egyezése elháríthatatlanul ébreszti a gondolattársítást. »*Az elnök úr és két jobb keze*« című karikatúra Daumier bíráit idézi a hatalmi tudatnak pöffeteg kifejezésével. A »*Könyvelő*« című kis rajzon a szám- és könyvtengerbe vesző, életről és ideákról mit sem tudó kis féreg-embert mutatja be.

Mielőtt 1942-ben bevonult volna, részt vett a Szocialista Művészcsoport által rendezett »Szabadság és Nép« című grafikai és freskóterv kiállításon és az egyidejűleg megjelent »18 művész 48 rajz« című kiadvány létrehozásában és terjesztésében. Megjárta Ukrajna poklait és a közvetlen élmény perzselő ereje süt leleplező rajzaiból. A háború teljesen lehántotta az emberekről a civilizáció mázát és Roxi ilyen lemeztelenítve mutatja meg a Hitler—Horthy egyesült fasizmus védelmezőit. Emberbőrbe bújt farkasok és hiénák között élt és művészetének fegyverével pusztította őket, ott, ahol csak bírta.

A visszavonulás alkalmával megszökött alakulatától és a már felszabadított Orosházán megindította az MKP első magyar nyelvű újságját. Ez aztán meghatározó erejű lett életében, mert a teljes felszabadulás után újságírói és szerkesztői munkája egyre jobban lekötötte és mind kevesebb alkalma volt rajzolni.

Roxi művészetének — mint e kiállítás is bizonyítja — az a tanulsága, hogy a szatíra célbatalláló csak úgy lehet, ha pártos, ha az életre frissen reagáló és ha kihegyezett gúnnyal telítve egyéni és ízes művészi formában jelentkezik.

Oelmacher Anna

Kép egy romániai kultúrotthonból: sakkjátszma Racacluni község népművelési házában

Illyés Gyula nemrégen a Román Népköztársaságban járt. Az Állami Székely Színház hívta meg a »Fáklyaláng« századik előadására. Természetesen nemcsak színházat nézett, hanem a rövid látogatást felhasználta arra is, hogy megismerkedjék a romániai magyar írókkal.

Mi a legcsodálatosabb?

— kezdte. — *A romániai magyar irodalom töretlen ereje,* az ottani írók hite az életben. Nem először jártam Romániában, egyszer-kétszer bebarangoltam Erdélyt, megismertem sokféle embert, meg is kedveltem őket, de a háború után, az útkeresés zavaros éveicsolatban állanak az írásművészet mestereivel?

Illyés elkomolyodik, lassan gondolkova születik meg a válasz.

— Én magam

sok fiatalt

ismerek, de nálunk mintha a generációs korlátokon kívül még másféle korlátok is lennének. Odaát — amint láttam — szinte teljes és baráti az összhang. Tanulhatunk tőlük. Most már a legfiatalabbakról, a ma íróiról és költőiről kéne beszélnem, de még van egy közbeeső réteg is. Azok, akik már művekkel érték meg a felszabadulást, volt mögöttük irodalmi múlt, de tehetségük [illegible] teljesedett

MŰVELT NÉP
1955 APR 7 9
LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227—651, 221—285

együtt e[illegible] ban, városukban maradnak, l már jelentős sikereket ért el. Nagyon fontos dolog e Nagy bennük *a népért és nyelvért való felelősség.* Ez felelősség irányítja szüntelen lépéseiket. S mivel megmarad nak a nép között, legjobbja kat sokkal kevésbé érintette sematizmus, a különféle »e hajlás«. A nálunk lezajlott ir dalmi viharokat nem is n gyon értették.

— Név szerint kiket ak megemlíteni?

— Nagyon sok fiatal, lelk poétát és prózaírót. Legels sorban *Sütő Andrást.* Huszo hét éves és kész, nemcsa mint prózaíró, hanem mi ember is. Aztán *Hajdu Gy zőt, Hajdú Zoltánt, Nyárá Sándort, Majtényi Erike* Olyan sokan vannak, hog nem is folytatom. Módot kell ne keresni arra, hogy műve a mi olvasóink kezébe is e jussanak. Most legfeljebb ke tőt emelnék még ki. *Széke*

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Roxi József

NÉPSZABADSÁG
1962 JAN 17

1021

ROXI

Egy harcos karikaturista emlékezete

Vasfejű kormányfőtanácsosokat rajzolt és mindenre mohó, puhafejű kapitalistákat; táncos léptű, úri svihákságot és elnehezült, tohonya elnyomást. Égetőcsattanó grafikájában a forradalmi rajzművészet reformációval kezdődő, múlt századi plebejusokkal folytatódó szatíráját vitte új győzelemre — mégis csaknem elfelejtettük az éppen 15 esztendeje elhunyt Roxi (Ránki) Józsefet. Ha nem lett volna a szocialista művészcsoport tagja, talán ennyire sem emlékeznénk rá, pedig tehetséges és harcos művész volt: osztályharcos karikaturista.

Tulajdonképpen az egész magyar illegális-félillegális mozgalmi művészet önálló egyénisége, különös alkotója. Ha emlékezetben végigtekintünk a két háború közötti, munkásmozgalommal szövetséges, vagy belőle kihajtó művészeten, alig találunk következetesen szatirikus alkotót. Roxi főként német harcostársak példáján tanult, kezdetben talán a formát is. De hamarosan tisztává és egyénivé érett, igazi karikatúraművészetet állított a munkásmozgalom szolgálatába. Politikai karikaturista volt a szó Magyarországon ritka értelmében: nem bizalmaskodó-pajtáskodó gúnyrajzot, nem látszólag mindent tagadó, de lényegében senkinek sem ártó vicceket rajzolt, nem is egyszerűen napi, múlandó nagyságokat karikírozott a sáncokon belül. Egy rendszert támadott alapjaiban, egy másik rendszer érdekében, amelynek híve, harcosa volt, s amelyért a megvalósulás után is sokat tett.

Szép öregkor; 1941.

A halála után megjelent méltató írások, mintha akaratlanul mentegetnék Roxi Józsefet: nem „csak" karikatúrát csinált, „tragikus" grafikákat is, meg lapot szerkesztett, pártmunkát végzett. Egyszóval *komoly* ember volt. Az volt. Az 1909-ben született és 1953-ban elhunyt Roxi József igen komolyan vívta a maga harcát — elsősorban nem karikatúrái mellett, hanem azokkal. Éppen azokkal a legeredményesebben, mert a harc megvívásának sokféle fegyvere van, s a karikatúra igen éles, igen hatásos fegyver lehet.

R. Gy.

kiállítás nyílt a belg
ben. A kiállításon
Picasso, Zadkine és
szek olyan alkotása
ket Apollinaire költ
lettek.

— **Az IBUSZ közli,** hogy
szágokba, valamint a
és Jugoszláviába szóló
met a budapesti lakos
től a vállalat új helyiségében (...
Tanács körút 3/c) nyújthatják be.

— **A könyvnyomtatás új technikájáról** hangzik el előadás ma délelőtt 10 órai kezdettel a Technika Házában, a Papír- és Nyomdaipari Műszaki Egyesület rendezésében.

— **Tízezer kisbáránnyal gyarapodott** a napokban a Körös vidék állami gazdaságainak és termelőszövetkezeteinek juhállománya. Szép számmal akad kettes, sőt hármas ikerellés is. A juhászatokban egyébként összesen 65 000—70 000 kisbárányt várnak.

— **Most jelent meg:** Fábry Zoltán: Hazánk, Európa. — Szabó Lőrinc: A költészet dicsérete (Szépirodalmi). — A mezőgazdasági tsz-tagok új nyugdíjrendszere (Közgazdasági). — Fajth Tibor: Körutazás Svájcban (Medicina—Panoráma). — Pándi: Száz esztendő magyar zenekritikája (Zeneműkiadó).

Kilenc hónapp... gy
észak-angliai kisvárosban üzembe
helyeztek egy újfajta kenyeret
gyártó, automatizált sütödét. Pontosan 9 nónappal később, a *Harvey-féle pékség* közvetlen közelében levő utcában, egy hét leforgása alatt hat kisbaba született, köztük egy ikerpár.

A kenyérgyár vezetői gyorsan feltalálták magukat; összehívták a boldog mamákat és mindegyiknek egy születésnapi tortát és egy cipót ajándékoztak. Azt is megígérték, hogy a csemeték 21 éves koráig, születésnapjukra minden évben ajándékba kapnak egy vekni Harvey-féle kenyeret. Reklámnak mindenesetre nem rossz!...

VT TV
VI
rád

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188—296, 188—307.

Roxi Ránki József

MAGYAR NEMZET

1021

—Szerda, 1968. január 17.

15 éve halt meg Roxi-Ránki József

Szerkesztőnk volt, kollégánk, de elsősorban barátunk. Mindannyiunknak, akik évekig együtt dolgoztunk vele a Magyar Nemzet falai között. Akkor sem szakadt el tőlünk, amikor más hivatali beosztást kapott. Fél évvel halála előtt a Kultúrkapcsolatok Intézetébe helyezték át, a propaganda osztály élére. Életerős, egészséges ember benyomását keltette. Megdermedtünk a hírre, mely halálát hozta 15 éve egy szikrázóan napfényes, csikorgóan kegyetlen januári napon. Hirtelen mozdulattal csapott rá a halál, fiatalon, erőinek teljében, 44 éves korában. Elveszítettünk egy igaz embert, aki közvetlenségével, előlegezett bizalmával, a lelkiismeretes munka megbecsülésével férkőzött hozzánk közel. Kidőlt egy családjával összefor-

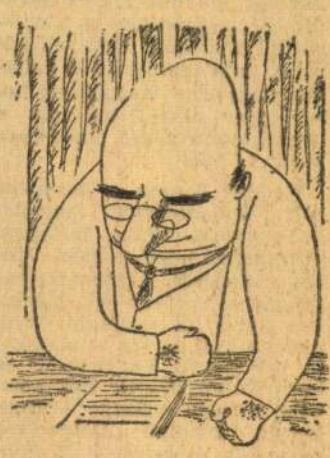

Roxi rajza: Az előadó (1941)

rott apa, szegényebbek lettünk egy kitűnő rajzolóművésszel. Derékbatört egy becsületes élet, egy sokra hivatott pálya.

Ozorán született, Tolna megyében. Talán onnan hozta magával a bölcs, csendes pannóniai derűt. Rendületlenül hitt az emberi élet jobb jövőjében, melyért fiatal kora óta vállalta a veszélyeket, a kockázatokat, az áldozatot.

A férfikor alkotóképességének csúcsán hullott ki kezéből a ceruza, két, életét betöltő szenvedélyének, a *lapszerkesztésnek* és a *grafikának* a szerszáma. Élete mégsem maradt torzóban. Életműve sok irányú, önfeláldozó, elvhű munkásságból tevődik össze. Úgy gondolta, több hasznára lesz a haladás ügyének, ha rajzkészségét állítja szolgálatába, mintha a brünni egyetemen befejezi mérnöki tanulmányait. Cseh, német és morva lapok már egyetemi hallgató korában felfedezték tehetségét, számítottak munkásságára, rendszeresen közölték politikai vonatkozású, szatirikus rajzait. Käthe Kollwitz és George Grosz nyomdokain indult el grafikusi pályáján. Hazatérve 1933-ban rajzolással és reklámgrafikával kereste meg kenyerét. Itthon csatlakozott a *Szocialista Képzőművészek Csoportjához*, s ő volt ebben a társadalmi felelősség elvére helyezkedő közösségben az egyetlen, aki a szatíra húrjain játszott. Tagja lett az illegális szocialista színészcsoportnak is, színpadképeket, jelmezeket tervezett. Fürge ceruzája sohasem maradt tétlen, ha bírálni kellett a Horthy-társadalom kinövéseit, panamáit, jellegzetes típusait. Témája adatott elég. *Roxi* néven mint jeles karikaturista a könyörtelen terror, üldöztetés idején, s még az illegalitásban is terjesztette a rendszerről alkotott, művészi formába öntött csípős-gunyoros kritikáját. Azután két keserves esztendő következett, az ukrajnai munkaszolgálat. Bajtársainak elbeszélése szerint szabad perceiben ott is rajzolt. 1944-ben századát visszavezényelték és Roxinak sikerült megszöknie. A felszabadulás Orosházán érte. Az első pillanattól kezdve részt vett a kommunista párt munkájában. Orosházán Roxi József szerkesztésében jelent meg az első magyar nyelvű szabad újság. 1949 szeptemberében foglalta el szerkesztői állását a Magyar Nemzetnél. 1951-ben pedig egy másik feladat is hárult rá, felelős szerkesztője lett a Független Magyarország című hetilapnak.

Múzeumokban őrzött rajzai Roxira emlékeztetnek, a művészre, aki történelmünk válságos idejének tartott elévülhetetlen görbe tükröt.

Dutka Mária

Kora tav

Napsütéses időben B

Derűs hangulatú volt a meteorológusoknak a keddi nap időjárásáról készített összefoglalója. Olyan, mint maga a keddi nap, amelyen a 24 órával előbbi zord télből, szó szerint, *a legszebb kora tavaszba léptünk.* Talán közömbös, hogy ez a hirtelen kitavaszodás nyilvánvalóan *csak átmeneti.* Maguk a meteorológusok is így látják végkövetkeztetésükben az időjárás helyzetét. De átmenetnek ez is kellemes, afféle fellélegzés két hét fogvacogtató hidege, hófúvásai és jeges szélviharai után.

Milyen helyzetet is teremtett Magyarországon a több hullámban érkező atlanti-óceáni légáramlás? Elsősorban langyos szellőket hozott és érdemes megörökíteni a hőmérsékleti értékeket, amelyek közül *a legalacsonyabb a keletmagyarországi megyékben kora reggel plusz 2 fok volt, a legmagasabb pedig Sopronban plusz 11 fok!*

Kedden *Sopron és környéke volt Magyarország legmelegebb pontja.* Utána Budapest következett a délben mért 9 fokos melegével. Alkonyatig ragyogott a napfény és a hazánkon keresztül száguldó élénk nyugati szél is szinte simogató volt. Pedig Ferihegytől és környékétől délnek Békéscsabáig, s aztán a Szeged—Kecskemét vonalon Debrecenig *óránkénti sebessége a 70 kilométert is elérte.* Erre talán senki sem gondolt, mert a havat pusztító langyos hőmérséklet és a tartós napsütés sokat felfogott a szél erejéből.

Keszthelyen és vidékén ugyanebben az időpontban teljes szélcsend uralkodott. Hasonló volt a helyzet *Siófokon* és attól délre is. *A Balaton behavazott jege mozdulatlanu állta a napsugarak rohamát*

A Balatonnál nem is ugrot feljebb a hőmérő higanya plusz 2 foknál, s mint a meteorológusok mondották, ezt a jég tömege okozta.

Az időjáráskutatók fellapozván feljegyzéseiket, megállapították, hogy a Budapester mért 7,8 fokos napi középhőmérséklet *teljesen megfelel március második fele időjárásának.*

— Tartja-e magát a hétfő »négynapos« előrejelzés, amely a hét végéig tavaszias napokat ígér?!

— Nem lehetünk teljesen derűlátók! — hangzott a válasz. — *Skandinávia fölött »készenlétben« akkora hideg tömegek cirkálnak, hogy előrejelzésünkben nem biztathatunk jóval.* Finnországban kedden is mínusz 33 fokot mértek, s Moszkva környékén is süllyedt a hőmérő higanya mínusz 20 fokról mínus 25 fokra. Egyelőre körülzárt bennünket a tél. Európa egyik legmelegebb pontja kedden Magyarország volt...

Munkában a Köztisztasági Hivatal, javult a közlekedés

A tavaszias napnak szinte velejárója volt, hogy a Fővárosi Köztisztasági Hivatal gépei, dolgozói és alkalmi hómunkásai sikerrel küzdöttek meg feladatukkal: a főútvonalak peremén ott feketedtek még a hóhegyek, de délutánra már mind többet és többet szállítottak el a Tefu-kocsik és a markológépek a Dunapartra. Takarították a mellékutcákat is, a házak előtt ott sorakoztak a kukák tartozékai, a zárható szemetesedények. Hellyel-közzel már száraz járdán is közlekedhettünk *és jelentősen javult Budapesten az autóbusz- és villamosközlekedés.* A hómunkások száma éppen a gyors takarítás érdekében, s talán egy követ-

CALVIN TÉRI ÁR

CENTRUM ÁRUHÁZ

MH SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-726
1983 JAN 1 67
NÉPSZABADSÁG

1021

Roxy, Ránki József emlékezete

Most lesz harminc éve, hogy az egykor nagyon népszerű Roxy (néhány aláíráson: Roxi), azaz Ránki József grafikusművész negyvennégy éves korában elhunyt. Népszerűsége főképp szatirikus rajzainak szólt. Ozorán született 1909-ben. A brnói műegyetemen végzett tanulmányai után hamarosan sok csehszlovák lapnak lett megbecsült, keresett illusztrátora, szatirikus rajzolója.

Hazatérve a Szocialista Képzőművészek Csoportjának lett aktív tagja. Grafikusi munkáin kívül nagy invencióval leplezte le, ostorozta karikatúráival a Horthy-rendszer politikai botrányait, hol finom iróniával, hol vaskos-gúnyos szatírával.

A felszabadulás után szerkesztő, újságíró, ám legfőképpen: továbbra is grafikus, karikaturista.

Gúnyrajzaival iskolát teremtett, hatása ma is felfedezhető a karikatúra műfajában. Szerette az egyszerű vonalú, egyértelműen tiszta képletű ábrázolást. Soha félre nem érthető helyzeteket komponált, mindig a legjellemzőbb típust vetette papírra, mestere volt a politikai éleslátásnak, a vitatkozó propagandistának.

S.

Én is egy szavazat vagyok.

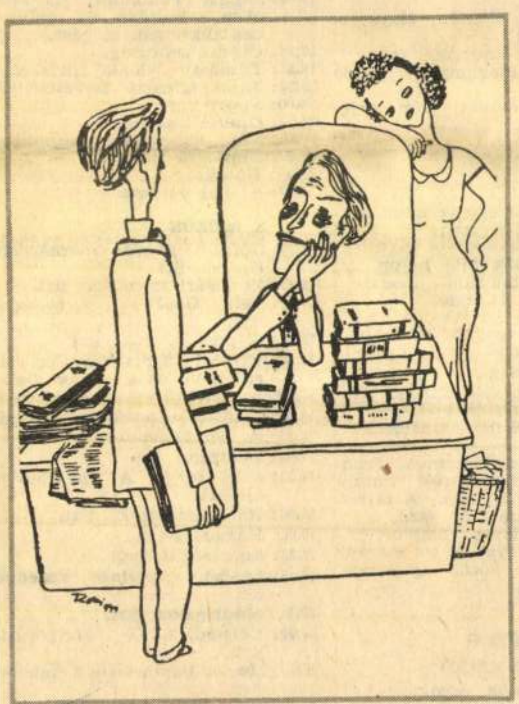

— Hát magával mit csináljunk, fiam . . .?

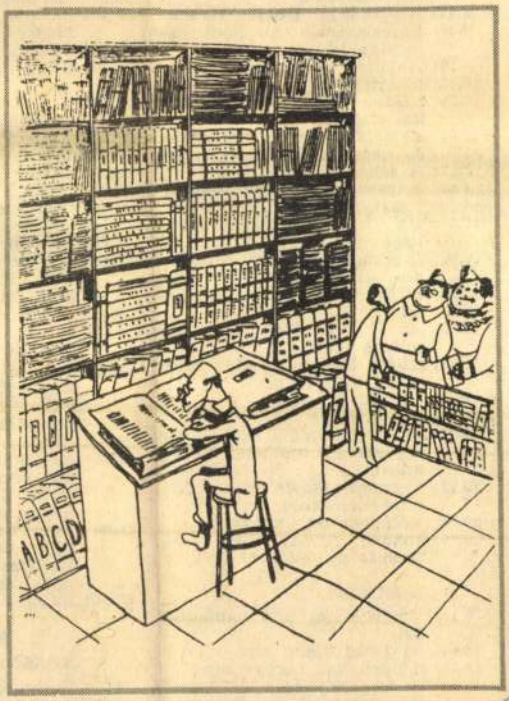

Könyvelő.

12.40: Fekete Gyula írása.
12.50: Beethoven: Coriolan nyitány.
13.00: Jassi Björling operafelvételeiből.
13.35: Fegyverek a világűrben? Riportműsor.
14.00: Így láttam Kodályt. A mikrofonnál: Farkas Ferenc.
14.29: Oktatásunk pótvizsgái. Riportműsor.
15.05: Művészlemezek.
15.45: Egy lakó hányszor csenget? Riportműsor.
16.17: Szegények és gazdagok. Hemingway regényének rádióváltozata. 1. rész.
17.05: Artur Rubinsteinre emlékezünk.
18.40: Közvetítés a miskolci Nemzeti Színházból. Csetepaté Chioggiában. Goldoni vígjátéka.
20.38: Zenemúzeum.
22.15: Kocsis Zoltán zongorázik.
23.01: Vezényel: a szerző.
0.10: Tárogatómuzsika.

PETŐFI RÁDIÓ

8.05: Kossuth Lajos tengerésze. Dékány András regényének rádióváltozata.
8.57: Kosztolányi Dezső versei.
9.06: Érdekességek a jövő hét műsorából.
9.30: Magnóról magnóra.
10.15: Madrigálok.
10.35: László Margit operettdalokat énekel.
11.00: Tömegsport a jégen.
12.10: Jó ebédhez szól a nóta.
12.57: A fehér szarvas. 2. rész.
14.00: Januári tudományos mozaik.
14.35: Táskarádió.
15.33: Magyar könnyűzenei felvételek.
16.00: Útközben hazafelé. Közlekedés, zene, sport.
Közben: kb. 16.45: Sportösszefoglaló. Totó.
17.30: Az Állami Népi Együttes felvételeiből.
17.56: Csupa Marlonbrando. Béres Attila hangjátéka.
18.35: Sporthírek. Totó.
18.45: Poptarisznya.
20.33: Minek nekünk a zene, avagy egy kísérlet utóélete. Riportműsor.
20.53: Társalgó. Másfél óra irodalomkedvelőknek.
22.18: Verbunkosok, nóták.
23.15: Johann Strauss és Josef Strauss műveiből.

3. MŰSOR

8.11: Komolyzenei zsákbamacska. Szt.
10.00: Új Zenei Újság. Szt.
10.45: Külpolitikai negyedóra.
11.06: A Magyar Rádió és Televízió Szimfonikus Zenekarának hangversenye. Szt.
17.28: Töltsön
vel. Szt.
18.28: Két szol
19.03: Zenekar
20.30: A Roya
nekar j
21.15: Grace E
ből. Szt.
22.00: Vukán
teleiből.
22.30: Kritikus
ről.

TELEVÍZIÓ

7.55: Tévétorna (sz.).
8.00: Mindenki iskolája. Fizika.
8.30: Matematika.
9.00: Óvodások filmműsora.
9.25: Foxi Maxi kalandjai. Amerikai rajzfilmsorozat (ism., sz.).
9.45: Játék a GYIK-műhelyben (sz.).
10.10: Nehéz kamaszkor. NDK játékfilm (sz.).
11.00: Hírek.
11.05: Katkó István: Telefonpapa. Ifjúsági tévéfilm (sz., ism.).
14.25: Műsorainkat ajánljuk! (sz.).
14.50: Tisztelet Üzbegisztánnak. Dokumentumfilm (sz.). V./5. rész: Népzene, néptánc, népi cirkusz.
15.25: Képújság.
15.30: Vasárnap délután. Magazinműsor (sz.).
17.15: Vasárnapi muzsika (sz.).
18.00: Delta. Tudományos híradó (sz.).
18.35: A Közönségszolgálat tájékoztatója.
18.40: Tévétorna (sz.).
18.45: Esti mese (sz.).
19.00: A Hét (sz.).
20.00: Hírek.
20.05: Összezárva egy vonaton. Angol tévéfilm (sz.).
21.25: Sporthírek.
21.35: „A források fölé hajolt . . ." Dokumentumfilm Kodály Zoltánról. II. rész.
22.15: Hírek.

2. MŰSOR

16.55: Szegedi Volán — SC Leipzig. Kupagyőztesek Európa Kupája férfikézilabda-mérkőzés. Közvetítés Szegedről.
20.00: Hírek.
20.05: Az impresszionizmus. Francia képzőművészeti filmsorozat. XIII/1. rész: A tájfestészet megújítói (sz.).
21.00: Bécs—Budapest. Szilveszter '82. A Magyar és az Osztrák Televízió közös gálaestje (ism., sz.).
22.30: Képújság.

HÉTFŐ

KOSSUTH RÁDIÓ

8.25: Verbunkosok, nóták.
9.00: A hét zeneműve. Mozart: Esz-dúr vonósnégyes.
22.30: Kint is bárány, bent is farkas. Gosztonyi János rádiójátéka.
23.26: Irina Arhipova operaáriákat énekel.
0.10: A Lipcsei Rádió archaikus hangszeregyüttese játszik.

PETŐFI RÁDIÓ

8.05: Szabó Miklós operettfelvételeiből.
8.35: Figyelmébe ajánlom!
8.50: Slágermúzeum.
9.50: Szathmári Gábor jegyzete.
10.00: Zenedélelőtt.
12.00: Népi muzsika.
12.35: Kis magyar néprajz.
12.40: Tánczenei koktél.
13.25: Muzsika gyermekeknek.
Kettőtől ötig . . . Kívánságműsor.
17.00: Japán. Tudomány és technika a kultúra és művelődés tükrében. 2. rész.
17.30: Ötödik sebesség.
18.35: Tamássy Zdenkó műsora.
19.30: Julio Iglesias felvételeiből.
20.00: Sportvilág.
20.35: Operettrészletek.
21.10: Népi hangszeres muzsika.
21.40: Népszerű muzsika.
22.30: Nóták.
23.20: A mai dzsessz.

3. MŰSOR

9.00: Geraint Evans operaáriákat énekel. Szt.
9.45: Zenekari muzsika. Szt.
10.30: Csík Gusztáv felvételeiből. Szt.
11.05: Népdalkórusok. Szt.
11.36: Vivaldi: Titus Manlius. Há romfelvonásos opera. Szt.
Közben: 14.22: Byron versei.
16.00: Sztárok — anekdóták nélkü
16.30: A hét zeneműve.
17.00: Beatzene. Szt.
17.30: Schönberg: A megdicsőü éj. Szt.
18.04: Hangszerszólók. Szt.
19.05: Háztartás-tan.
19.35: Egészségünkért!
19.40: Ernest Ansermet vezényel Szt.
20.51: Madrigálok. Szt.
21.00: Hernádi Lajos zongorázik Szt.
Kb. 22.00: A Poptarisznya dalaiból Szt.
Kb. 23.10: Brahms német népdalfeldolgozásaiból. Szt.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Roxi (Ránki) József

MAGYAR NEMZET

1021

Vasárnap, 1963. január 20.

A munkásszolidaritás művésze

Halálának tizedik évfordulóján megemlékezünk Roxi (Ránki) József rajzoló, újságíró, szerkesztő kollégánkról. Fiatalon, teli ötlettel és munkareje teljében ment el a Horthy-fasizmus éles tollú bírája, szatirikus rajzolója. A kiélezést, a kihegyezést nem mindig a gyűlöletes, ritkán a nevetséges irányába alkalmazta, de gyakran a szolidaritás kifejezésére és felkeltésére is. Gyilkos éllel pellengérezte ki a fasiszta elnyomásban serénykedőket, a véres kezű tiszt urat, a hájfejű burzsoát, vagy akár az ideoda csapódó nyárspolgárt. Ám ugyanakkor szívünkhöz eseng a csont-sovány kubikos, vagy a háborúban magukra maradt asszonyok szomorú szépsége. A művész, tehetsége szerint nagyra hivatott volt, de mindent alárendelt annak az elvnek, hogy a közösségért, a szocializmusért vivott harc bármely frontján katona s ott kell küzdenie, ahol a legnagyobb szükség van rá. A felszabadulás előtt gyakorló grafikus volt, az alkalmazott grafikának is kitűnő mestere, de szatiráit csak fél-legális, vagy illegális kiállításokon, kiadványokban mutathatta be, mint a Szocialista Művészcsoport tagja. 1944 őszén a szovjet csapatokkal tért vissza az országba és azonnal hozzálátott a kommunista párt első legális lapjának megszervezéséhez. Ettől kezdve — egy rövid időt leszámítva — haláláig újságíróként dolgozott. De bármilyen posztra került, mindenhol és mindenkor az aktivitás és hűség jellemezte.

Roxi (Ránki) József: Kubikos

o. a.

ÁGYNEMÜ DIVAT

A »Fehér Hetek« alkalmából ágynemű modelleket rajzoltunk. Damasztot, zefírt, delént kínálnak a fehér hetek hirdetései, ezekhez terveztük az új modelleket. Virágmintás

DELÉNBŐL

készült rajzunk első modellje. Újdonság, hogy a párna széle cakkozott és a

FODROS

párna a negyedik rajz. Anyaga könnyű delén vagy krepp. Újszerűsége, hogy a párna mintás, a fodor pedig egyszínű. Az eredeti modell fehér alapon narancsszínű pettyes, narancsszínű fodorral. Hasonló megoldás szép világoskék fehérrel, vagy rózsaszín-fehérrel is. Aki nagyon

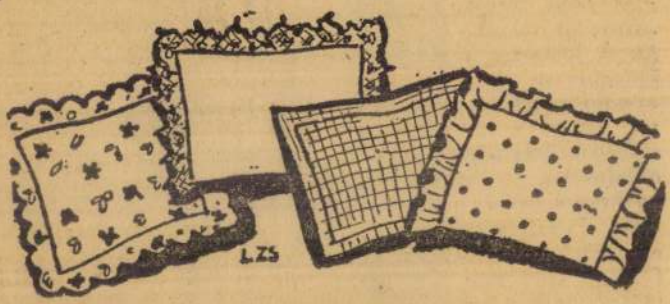

gombolás a cakkok alá rejtett. Gyermek ágyneműnél a cakkozást színes slingeléssel készíthetjük. Pettyes vagy virágos damasztból is szép a cakkos párna, mint ahogyan szép és újszerű a rajzon látható második párnamodell, amelynek anyaga damaszt vagy sifon. A párna szélét, a RÖLTEX-ben méterszámra kapható széles, erős szövésű fehérnemű csipke díszíti.

A ZEFÍR

kisebb-nagyobb kockákkal lila, égszínkék és rózsaszín változatban a legszebb. Kockás anyagból angolos ágynemű a divat. Új ötlet, hogy a nagypárna nagyobb, a kispárna kisebb kockás anyagból készül. A könnyen mosható és jól vasalható zefír nemcsak szép, hanem igen praktikus ágyneműanyag és lila változatában különlegesen divatos.

Kicsit bolondos ötlet — egy elegáns ágyneműt akar — például kelengyéhez —, a petty színével azonos nanszu-lepedőt csináltasson.

A DUNYHAHUZAT

ismét divatba jött, de most a pehely- vagy vattapaplant borítja és védi. A párnához hasonlóan a széle cakkos, csipkés, angolos, vagy fodros. Még elmondhatjuk, hogy az ágyneműre megint divatos a nagy monogram. Kedves ötlet a fehér, rózsaszín vagy világoskék párnán a virágmintás vagy pettyes anyagból rátett monogram.

Az ágynemű divat beszámolóból nem maradhat ki legújabb, kitűnő mosószerünk, a krém Ultra. (Kék műanyagzacskóban.) A krém Ultra szinte minden kézi fáradság nélkül »önállóan« mossa a ruhát és az anyag eredeti, szép színét visszaadja, de takarékos is, mert a mosáshoz kevés kell belőle. Fontos tudnivaló, hogy a meleg vízben

Roxi (Ránki József

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227—651, 221—...65

1956 APR 3

SZABAD NÉP

Roxi-emlékkiállítás nyílt a Kossuth Klubban

J. 610

Roxi (Ránki József) a magyar karikatúra művészet számottevő képviselőjének emlékére — fellelhető műveiből — gyűjteményes kiállítást rendeztek a Kossuth Klubban. Hétfőn este a kiállítás megnyitó ünnepségén jelen volt *Mihályfi Ernő* népművelési miniszterhelyettes, Roxi régi munkásmozgalmi harcostársai, valamint a kulturális élet számos képviselője. *Réti László*, az MDP Központi Vezetősége Párttörténeti Intézetének igazgatója mondott megnyitó beszédet, majd az egykori szocialista művészcsoport nevében *Oelmacher Anna* műtörténész emlékezett Roxira. Az ünnepség második részében művészi műsor következett. (MTI)

és munkásnőihez.

„A dolgozók már 70 éve lelkesedéssel fejezik ki rokonszenvüket a nemes eszme — a munkások nemzetközi szolidaritása iránt. Ezekben a napokban a dolgozók az egész világon megmutatják: eltökélték, hogy tömörülnek és harcolnak az őket egyesítő közös célokért — az életszínvonal megjavításáért, a szabadságért és a békéért.

Ezeknek az eszméknek a jegyében ünneplik 1956 május elsejét. Az egység eszméje még sohasem volt olyan eleven a munkások és a nemzetközi szakszervezeti mozgalom számára, mint most. A Szakszervezeti Világszövetség üdvözli a dolgozók millióit,

Roxi (Ránki József)

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest, VII., Lenin-körút 9—11.
TELEFON: 227—651, 221—285

Magyar Nemzet
1956 ÁPR 3

55278 K

Roxi-emlékkiállítás nyílt a Kossuth Klubban

Roxi (Ránki József), a magyar karikatúra-művészet számottevő képviselőjének emlékére — fellelhető műveiből — gyűjteményes kiállítást rendeztek a Kossuth Klubban. Hétfőn este, a kiállítás megnyitóünnepségén Réti László, az MDP Központi Vezetősége Párttörténeti Intézetének igazgatója mondott megnyitó beszédet, majd az egykori szocialista művészcsoport nevében Oelmacher Anna műtörténész emlékezett Roxi-ra.

4,8 hold.

Az elmúlt héten jó eredményt értek el Baranya megyében, ahol az egy családra eső földterület 7 holdról 8,5 holdra emelkedett, Győr megyében, ahol az egy családra eső földterület 5,1 holdról 5,4 holdra emelkedett, a belépő családok száma pedig 154-ről 271-re, Komárom megyében, ahol az egy családra eső 5,2 hold földterület 6,1 holdra,

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227—651, 221—285

1956 MAJ 23

SZABAD NÉP

Roxi József emlékkiállítás a Kossuth Klubban

A Kossuth-klubban (Múzeum utca 6.) kiállítás nyílt Roxi (Ránki) József karikatúraművész alkotásaiból. A kiállítás egyúttal kegyeletes tisztelgés is a három évvel ezelőtt elhunyt művész emléke előtt.

Roxi József (1909—1953) élete és művészete eggyé forrt a párttal. Annakidején a szocialista művészcsoport tagjaként alkotott, tehetségét a munkásosztály, a nép felszabadítása ügyének szolgálatába állította. A Horthy-fasizmus nyomasztó légkörében rajzolta karikatúráinak hosszú sorát, gúnyolva velük az uralkodó osztály züllöttségét, a fasizmust kiszolgáló polgárság bűnös és gyáva korlátoltságát, leleplezve a népelnyomók kegyetlenségét. Kifejezőerőben gazdag szatírái nevetést fakasztanak, de megvetést, gyűlöletet termő nevetést.

Rajzai haladó jellegű kiadványokban jelentek meg — így például 1942-ben a *18 művész, 48 rajz* című rajzgyűjteményben; részt vett a haladó színészek, képzőművészek különböző legális és illegális megmozdulásaiban. Alkotásaival és rendezői munkájával működött közre a „városkutató kiállításokon", amelyek a falukutatások mintájára a városi kisemberek, elsősorban az ipari proletariátus életét, nyomorát tárták a nyilvánosság elé. Nagy szerepe volt a Jahn Ferenc által 1937-ben megrendezett *Szociográfiai Kiállítás* rendkívüli sikerében. Ez az emlékezetes kiállítás Kispest életének leplezetlen bemutatásával lázított a népelnyomó úri rend ellen. Az egykorú, bizalmas csendőrségi jelentés így jellemezte ezt a rendezvényt:

„... a felhasznált anyag elhelyezése, összeállítása Kispestet, mint a nyomor otthonát és szociális bajokkal küzdő várost állítja a nagyszámú látogató elé, ezzel mintegy feltenni a kérdést: hogy mit is kellene tenni a bajok megszüntetése végett? A gyanútlan látogatót pedig a teremben tartózkodó agitátorok igyekeznek baloldali irányba befolyásolni. Munkájukat megkönnyíti a kiállítás anyaga, mely alkalmasnak látszik arra, hogy a látogatót a mai társadalmi rend ellen izgassa ..."

Az akkori „társadalmi rend elleni izgatók" közé tartoztak Roxi kegyetlen szatírájú karikatúrái is. Minél inkább fasizálódott az úri Magyarország, annál harcosabbá vált az ő művészete: szatírájának „nevettető" burka alól mind élesebben, égetőbben izzott a gyűlöletet árasztó tettrehívás. Megjárta Ukrajna halálmezőit — megrázó rajzokban örökítette meg Horthy pribékjeinek ottani kegyetlenségeit, akárcsak a városainkat rombadöntő háború pusztítását.

A felszabadulás után újult erővel áll a párt munkásainak sorába. Mint újságíró, s mint agitátor ír, szervez, agitál az új haza megteremtése érdekében. Nem veti meg a művészi aprómunkát sem — választási röpcédulákat rajzol a pártnak. A koalíció éveiben megsemmisítő gúnnyal leplezi le karikatúráiban a régi rendet visszaváró reakciósokat, meg a korrupciót, a gerinctelenséget. Ezek a rajzok éppúgy, mint háború előtt és alatt készített alkotásai, történelmünk művészi értékű dokumentumai.

Erőit azonban mindinkább lekötötték más feladatok, egyre kevesebbet rajzolt. Új, realista művészetünk kibontakoztatásában már nem tudott tevékenyen részt venni. Amikor 1953-ban, férfikora delén elhunyt, nemcsak az országépítés fáradhatatlan munkását veszítettük el benne, hanem karikatúraművészetünk egyik kiváló egyéniségét, akitől még sokat reméltek művészbarátai.

Artner Tivadar

a sör, a vas, a fém és a vi
árának felemelését. Ezen á
megvalósítása — írja a W*senkurier* — „láncreakciót
feldolgozó és a fogyasztási
termelő iparban".

A szovjet kormán közvetlen New York–Moszkva légijáratot javasol

Az amerikai külügyminisztérium szóvivőjének közlése szerint — mint az AFP jelenti — a szovjet kormány közölte a „Panamerican Airways" amerikai légiforgalmi társasággal, hogy szívesen veszi, ha megbeszéléseket kezdenek közvetlen légijárat megindítására.

A légiforgalmi társaság bejelentése alapján az amerikai külügyminisztérium most tanulmányozza a javaslatot. A szovjet kormány és az Egyesült Államok kormánya között még nem létesült közvetlen kapcsolat a kérdésben.

közeledés légkörének megteremtése azáltal, hogy mindkét fél kijelenti, véget vet az erőszaknak;

2. a francia kormány elismeri Algéria önálló nemzeti létét;

3. a francia kormány elismeri, hogy Algéria minden népe egyenlő, fajra való tekintet nélkül;

4. el kell ismerni azt a tényt, hogy Algéria minden ottlakó ember hazája, tekintet nélkül faji hovatartozására;

5. ezeknek az elveknek alapján

Japán közéleti személyiség nyilat

Hamarosan helyreáll a diplomáciai kapcsolat

A Magyar Távirati Iroda pekingi tudósítója kérdést intézett Szaburo Nango japán közéleti személyiséghez, a Japán—Kínai Export-Import Társaság jelenleg Kínában tartózkodó elnökéhez kínai tapasztalatairól és a japán—kínai kereskedelmi kapcsolatok távlatairól. Szaburo Nango, aki nagy tekintélynek örvend japán ipari és kereskedelmi körökben, Hatojama miniszterelnök és Sigemicu külügyminiszter közvetlen baráti környezetéhez tartozik. Mielőtt a kérdésekre válaszolt volna, elmondotta, hogy 20 évvel ezelőtt már járt Magyarországon, amelyet rendkívül érdekes országnak tart. Reméli — fűzte hozzá —, hogy mielőbb sor kerül diplomáciai és az eddiginél sokkal szélesebbkörű kereskedelmi kapcsolat létesítésére Japán és Magyarország között.

Kína gyors ütemben fejleszti mezőgazdaságát. Legjobban megragadta az, hogy *a szövetkezetek koncentrálják és sokszorosára növelik a paraszti tömegek munkalendületét.*

S mi a helyzet Japánban? — folytatta. — Japán területe mindösszesze 370 ezer négyzetkilométer s e területnek közel 70 százaléka művelésre alkalmatlan. Ezen a kis területen 80 millió ember él. S bár az ország jóléte iparától függ, Japán ásványi kincsekben is igen szegény. A legfontosabb japán iparágak: a textil-, az olaj-, a vas-, az acél-, a hajó- és a gépipar alapanyagait *csaknem teljes mértékben külföldről kell behozni. Mindezek az alapanyagok óriási mennyiségben találhatók Kínában. Ha ezeket az anyagokat* — mondotta Szaburo Nango — *Kínából importál-*

★

Roxi-emlékkiállítást rendezett a *Kossuth-klub*: egy emlékezetes, harcos művész életművének töredékeit mutatja be. A felszabadulás előtt a szocialista művész gondjai, küzdelmei, a felszabadulás után pedig fontos, de nem alkotói feladatok vállalása nehezítette Roxi (Ránki József) fejlődését. 1953-ban, fiatalon halt meg és nevét azóta szinte csak baráti körökben idézték fel. Pedig éppen ez a most összegyűjtött anyag bizonyítja, hogy munkássága bármilyen töredékes is, mennyire szervesen tartozik bele a közelmúlt magyar művészetének fejlődésébe. A kiállítás nem kevesebbről szól, mint hogy Roxi, aki alkotói módszereiben a szocialista művészcsoport legkövetkezetesebb tagjai közé tartozott és aki stílusában — az európai grafika általános fejlődését tekintve érthetően — a hitlerizmus előtti német politikai szatíra legjobbjait idézi, azon kevés magyar művész közé tartozik, akik a karikatúrát a politikai szatíra fegyveréig élesítették.

A fasiszta Magyarország uralkodó osztályának, romlott burzsoáziájának életét leplezte le. Sajátos, hatásos torzításaival, éles karakterizáló vonásaival ábrázolta ennek az élősdi rétegnek az embertelenségét, s mert meg tudta mutatni a felszín mögött a lényeget, az osztály pusztulásának elkerülhetetlenségét, ítélkezett *is felette. S hogy* el tudta érni ezt a hatást, ez bizonyítja művészi erejét.

Ez a kis kiállítás végre a nyilvánosság előtt is megmutatja a fasizmus elleni magyar művészi küzdelemnek mármár feledésbe merült, művészi és politikai tekintetben egyaránt jelentős dokumentumait.

M. N. 1956 IV. 11. Aradi Nóra

főiskolai sakkcsapat ... döntő küzdelmei során Magyarország Spanyolországgal találkozott. A mérkőzést a magyar csapat 2,5—0,5 arányban nyerte. Egy mérkőzés függőben maradt.

emzet

front lapja

gi György főszerkesztő,
lős szerkesztő,
atárs, Nánási László.

adó Vállalat igazgatója.
örút 9—11. Tel.: 221—265.
Lenin körút 9—11.

Fv.: Soproni Béla.

motor- ütem, 4 bkapcso- rt eladó. enc, Ba- Jókai

an levő ös, túra Érdekl. 5 után fonon.

köbcentis csis mo- toko- gástalan Cím: van, Is-

s üzem- 5000.— László, Vörös 16/b.

W ki- álla- eladó. Sport-

lyláncos rálozott, eleszkó- umikkal dó. Pá- t, VII.

motor- kétfe- sózó el- 5.

0 Zetka bbet be- ., Hege- 4. II.

ös céd- kitűnő olcsón Ujpest, Tóth.

app ol- üzem- Buda- Pester- ösmarty műhely.

kétsze-

Kolompok, acélcsengők, juhászkampók, kutyacsörgők eladók. Pásztorcikkek javítása. Bp., Rákóczi út 6. Kulcsár.

Vikendház zsalus ablak, ajtó igényesnek. Vasajtó biztonsági zárral, 155x50. Kettő sarokoszlop vasból, kapuoszlopok, nehéz fa- vagy vaskapura kiválók. Egyezer nagyméretű tégla. XII., Csaba u. 10.

2 közepes nagyságú üzleti jégszekrény eladó. De. 11-ig. Csepel, Kolozsvári u. 11.

Korabeli különleges szép bronz csillárt és egy Mária Terézia üvegcsillárt vennék priváttól. Délutáni órákban tel.: 312—228.

Eladó fehér szekrények, asztalok, gyermekágy. 151—559. Esti órákban.

Ruhatári, falba építhető fogasok eladók. XIII., Váci út 31. Brenner lakatos.

Villanylábak, női, gyermek, trafo 600 volt eladó. XX., Pesterzsébet, Munkácsy u. 34. Soós.

Vikendház gömbfából, szoba, konyha, verandás 16 000.— Ft eladó. XIV., Mogyoródi u. 142.

Csaknem új fürdőkályha és bidet eladó. Tel.: 226—741.

Vásárolunk hosszúszárú női kesztyűt (fehéret vagy feketét), antilop, glasszé, szarvasbőr férfikesztyűt, hosszú és rövid ...

Beludzs szönyeg antik szépirod vek ela XI., Le Du.

Cseh sp tűnő ál adó. V., I. 8.

Női meggysz eladó. 633.

ALBÉR

Veranda adó. X keszi u.

Belváros házi 2 fonnal, ciával, kiadó. 135.

SZOBA

Önálló bérleti ellátássa nyos 394 szabadul Hirdetőb

NYA

Kertes, idényre Antal 49-es Hamzsab

Siófok— széplako szobás ággyal adó. Ér 202.

Üdülésre nek vag villa kia akaratty mellett, tőséggel. Semsei I. em., Özv. Jó né.

OK

Németül Egyszáz —kilen nyolc. I. 1.

Német n német magántan romharmi

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227-655, 221-785

1956 JUL 7

Roti (Ránki József)

IRODALMI ÚJSÁG

★

A SZTÁLINVÁROSI MÚZEUMBAN július 8-án a Műcsarnok rendezésében kiállítás nyílik Roxy (Ránki József) grafikusművész alkotásaiból. Ezt követően Ozorán, Ránki József szülőfalujában. rendeznek műveiből kiállítást.

15

★

Grace Kellogg

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest, VII., Lenin-körút 9—11.
TELEFON: 227—651, 221—285

Roxi

ESTI BUDAPEST

1956 APR 17

610

Roxi (Ránki) József emlékkiállítása

A két világháború közötti periódus nálunk nem produkált általában éleshangú szatírát. A Horthy-világ ismeretében ez érthető, s így annál nagyobb elismeréssel kell megemlékezni *Roxi* szatirikus művészetéről. A fiatalon elhúnyt rajzoló műveiből rendezett kiállításon, a Kossuth Klubban, felmérhetjük nyugodt bátorságát, félelem nélküli pártosságát és kiváló rajzkészségét, amellyel ostorozta a fasiszta országvezetést.

Roxi Csehszlovákiában kezdte tanulmányait, mint mérnökhallgató, de társadalmi felelősségtudata a munkásmozgalomhoz vezette, s itt ismerte fel a szatíra-rajzolás jelentőségét. Számos lap helyt adott rajzainak, s 1933-ban történt hazatérése után a magyar baloldali vagy illegális sajtónak dolgozott. Művészi formái a német forradalmi grafikában gyökereznek; de mentes volt minden pesszimizmustól. Nem csupán az elnyomó osztályok bírálatára vállalkozott, hanem mert marxista volt, s itthon a Szocialista Művészcsoport tagja, a burzsoázia leleplezésén kívül *megmutatta a munkásosztály erejét is.* A fasizálódó ország minden elnyomó rétegének megrajzolta belső, leglényegesebb vonásait tükröző arcképét. Szatírája ritkán humoros, formatúlzásai által *nem a nevetséges,* inkább a gyűlöletes kerül felszínre. Mert lehet-e nevetni a Horthy-őrmesteren, a pucér, szőrös mellén is ordókat viselő gyilkoson? Vagy a Polgárok című sorozat bármelyik figuráján? Nevetséges-e a kis Könyvelő, a betűk és számok tengerébe fúlt ember?

Humora a felszabadulás után jelentkezik valójában, s ekkor már a nevetségesség által öl. Az új élet építését akadályozó osztályok maradványait állítja pellengérre, és a Mindig együtt működtem a dolgozókkal című, vagy a Legalább mi, régiek tartsunk össze című és több más rajzán reflektort fordít e patkánynép felé.

Realista, portrészerű rajzain megismerjük biztos rajztudását és színész-arcképeinek karakterbeli és ábrázolásbeli ereje arra vall, hogy nemcsak a szatírának volt mestere. Különös figyelemre tarthat szá-

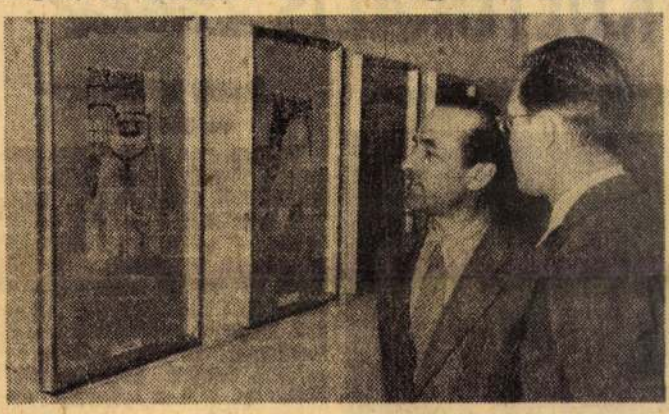

A kiállítás egy részlete.

mot a „18 művész 48 rajz" című, a Szocialista Művészcsoport 1942-es kiadványában szereplő egyik kis rajza, a Búcsú, amelyben mély humanizmusán túl szemérmes férfilírája szólal meg.

Tollát és ecsetjét, *bármilyen témához nyúlt is, a szocialista emberség vezette.* A felszabadulás után azonban nem volt alkalma módszeresen, folyamatosan foglalkozni művészetével, mert más — újságírói, szerkesztői — feladatokat kellett ellátnia. Mindig, mindenütt tehetségesen, pártosan helytállt, mégis úgy érezzük, nagy kár, hogy művészi munkáját nem folytatta.

Korai halála szép életművet *zár le,* amelyből sokat tanulhatunk, többek között azt, hogy a művészet általában, s a szatíra különösen úgy lehet pártos, ha az élet jelenségei mögül kiemeli a lényeget, és azt valóban művészi, szuggesztív formában tolmácsolja. *Ránki József* minden vonásában pártos művész volt.

Oelmacher Anna

BUDAPEST

OTTSÁGÁNAK ÉS BUDAPEST FŐVÁROS TANÁCSÁNAK LAPJA

M. | Ára 60 fillér | KEDD, 1956. ÁPRILIS 17.

KULTURÁLIS *életéből*

g a műszaki könyvnapok

Az újító: György Győző — a Ruggyantaárugyár dolgozója. Az újítás: importanyag helyett újfajta peremburkoló szövettel készült gumiabroncs. A tanácsadó: Ljubasevszkij A gumiabroncs korszerű gyártástechnológiája című műszaki könyve.

„Szállj költemény" — dalban

Tegnap este nagy sikert aratott a Petőfi Színházban *Neményi Lili* előadóestje, amelyet a színház a *„Szállj költemény . . ."* sorozat hatodik előadásaként rendezett. *Apáthi Imre* bevezetője után a kitűnő művésznő régi magyar dalokat, magyar és külföldi költők megzenésített verseit adta elő sajátos, egyéni művészetével. *Neményi Lili*, a lelkesen ünneplő közönség kívánságára több ráadást énekelt. A sikerben méltán osztozott *Arató Pál*, aki a zongorakíséretet művészien látta el.

A hét filmbemutatói

Ezen a héten nyolc fővárosi moziban lesz bemutató. Műsorra kerül a legújabb színes, zenés, magyar film, a *Gábor diák*, s bemutatják az *Eltűnnek a kísértetek* című szovjet filmet is, amely Örményországban játszódik, s egy expedíció kalandját dolgozza fel. (MTI)

50 budapesti kórus és az Állami Népi Együttes találkozója

Roxi Ránki József (Ozora, 1909 – Bp. 1953)

grafikus

1927-ben érettségizett Szekesfehérváron a Föreálban.

1927-33-ban Brno, Műegyetem, építészeti tanszék hallgatója.

1935-ben visszatér Budapestre

1935-ben SZDP és Szocialista Művészcsoport tag lesz.

1939-41-ben kiállítások a csoport keretében.

1941-ben a Kirakat a szatirikus kötete megjelenik az Unitas kiadásában.

1942-ben bevonul munkaszolgálatra

1944-októberében megszökik és Orosházára megy, ahol szovjet szigetséggel megindítja az első kommunista napilapot Népakarat címen.

1945-ben Budapesten, a Közlekedési Minisztérium Sajtóosztályán dolgozik

1946-ban Szombathelyen, a Szabad Vasmegye főszerkesztője

1948-49-ben az Országos Tanrhivatal Sajtó osztályán,

1949-51-ben a Magyar Nemzet szerkesztője.

1951-ben a Független Magyarország főszerkesztője

1952-ben a Kultúrkapcsolatok Intézete osztályvezetője

emlékkiállítása a szombathelyi Forradalmi Múzeumban

1977 aug. 12 – szept. 30.

– katalógus a könyvtárban –

Roxi Kádár József
grafikus

Roy. Louis van

festő 1740

d.

Fleimler Károly dr.

Sopron műemlékei.

I. Belváros. Sopron

1939. 169. l.

tyás királyt, kiséretét s az őzikés Szép Ilonkát ábrázolja, a mester legkifejezőbb alkotásainak egyike. Közelében a XVIII. század közepén épült Szt. István kápolnát találjuk, Fischer Vince, Roskovics Ignác, Tury Gyula és Hegedűs László festőművészek oltárképeivel. A kápolna szentély mögötti fülkéjében őrzik a Szt. Jobbot, melynek ékköves, vagyont érő ereklyetartóját a magyar püspöki kar-, üvegfedőjét pedig még Mária Terézia királynő készíttette. Az ereklyét köztudomás szerint, minden év augusztus 20.-án Szt. István napján, kőrmenetben, országos ünnepség keretében viszik a Boldogasszony templomába s onnan ismét ugyanolyan pompával, a kormányfőtől, hercegprímástól, fényes papi segédlettől és közéleti nagyságoktól kísérve, vissza a kápolnába, Ennek sírboltjában nyugszik Magyarország utolsó nádora, az 1847-ben elhunyt József, valamint ennek időközben elhunyt leszármazottai.

A palota zárt, hossznégyszögű udvarába, Fadrusz János kőoroszlános főkapuja vezet. Ennek bejárója közelében Erzsébet királyné három teremből álló ereklyemuzeuma állít meg. A termekben érdekes összeállítását látjuk mindannak, mi a tragikus sorsú királyné személyével volt kapcsolatban.

A nagy udvar déli szárnya, a Gellért-hegy felé néző oldalon, egy archaikus berendezésű, román stílusú termet, a Szt. István termet zárja magába. A terem falait Roskovics Ignác kartonjai után, a világhíres pécsi Zsolnay-gyár színes eozin lapokból összeállított képei fedik. A képek Szt. István és az árpádházi királyok életéből vett jeleneteket állítanak a

ROYER, Francisco Antonio püspöki nyomdász. Barkóczy püspök faktora Egerben 1750 körül. Atyja Royer János 1715-ben Salzburgból Pozsonyba ment, ahol kiadta Bél Mátyás művét. Royer 1756-62-ig az egri nyomda első faktora, majd Barkóczyval Esztergomba megy, ahol azonban csak egy könyvet bocsát ki. 1766-ban Kalocsán rendezett be nyomdát, amit 1768-ban eladott Batthyány érseknek, aki azt a piaristáknak adta. 1770-ben a budai

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

ROYER 2.

Landerer nyomda faktora, 1773-ban Pesten saját nyomdát alapitott.

1758-ban az egri misericordianusok templomának főoltárára 5 szentet ábrázoló pompás képet adományozott, illetve azt ekkor helyezték ott el.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

MTI SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

PEST MEGYEI HÍRLAP

1981 DEC 3 1

1021

Éji varázs

Rozanits Tibor grafikája

kívánunk kedves olvasóinknak az utolsó és az új év első napjaiban. H szórakozásuk valóban kellemes leg

1981. december 31., cs

Kossuth rádió:

5.00—7.28: Már hajnalban sem a megszokott Jó reggelt! ébreszti kedves olvasóinkat, hanem a **Kellemes ünnepeket!** című vidám-színes összeállítás, majd két perccel fél nyolc előtt **Balfogások — tellátalálatok** címmel Perjés Klára szerkesztésében hallhatnak összeállítást. A tartalomból csak ízelítőnek: A teheneknek fűre lépni tilos!, Kettesben „férfias" nővel.

10.03: A délelőtt műsorából gyermekeknek ajánljuk a **Bummbele Cirkusz** adását, írta: Péterdi Pál és Gálvölgyi János. A szereplők közül csak néhányat említünk: Esztergályos Cecília, Halász Judit, Csányi László és tész Péter.

19.40: Este a Ka Kabarészínházán szilveszteri bem tója ígér sok vid ságot, **BUÉK,** címmel. A mű szóvivője: Vere István, rendezője dig: Marton Frig Már most felhí figyelmüket, ha mulasztanák n hallgatni ezt adást, akkor b tolhatják januá én este, amikor Kossuth rádió megismétlik.

0.10—5.30: Tán **junk hajnalig!** a me a valóban nalig tartó tán nei összeállítás Fiatalos lendü kívánunk hozzá!

Petőfi rádió:

19.52: Nincs szilveszter Denevér nélkül, a Rádió Dalzsébet, dr. Falk Melis György, — László Ma

1021

Rozanits Tibor: Hazatért internacionalisták (rézkarc)

Rozanits Tibor

LAKÁS

Szoba-konyhás, mellékhelyiséges ház 500 négyszögölön Komáromban eladó. Érdeklődni Pató, Komárom, Klapka u. 68. 524

Tata üdülőközpontjában, kertes, négyszobás villa, lakottan, áron alul, készpénzért eladó. Érdeklődés: Tata, Ady E. u. 18. Mojzsis, vagy Budapest V., Stollár B. 12/b. Dukász. 525

Tatabánya-Újvárosban albérleti szobát keresek dolgozó nő részére. „Sürgős" jeligére leveleket a Kiadóhivatalba kérem. 504

Tata főútvonalán, a Nagy-tó közelében kertes családi ház eladó azonnali beköltözhetőséggel. Érdeklődés: Tata II., Ady Endre u. 40. szám. Szerdán és szombaton délután 4—7-ig. 515

Skoda Octá
km-el eladó.
Füzes u. 32/1.

VEGYES

Kiváló rózsafajták, bokor, baba, futórózsa kapható. Árjegyzéket küld, Palkó kertész, Budapest XV., Csillagfürt u. 8. 513

Új állapotú, 111-es Csepel varrógép eladó. Esztergom, Petőfi u. 27. Heténvi József. 567

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
KOMÁROM MEGYEI

és a Dolgozók Lapjában

Aki me

ILYEN SZERENCSE
aki a tatai Iparcikk
bútorbolt

VT TV 2 ÉV GARA

Rozanits Tibor
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1970 FEB
Napjaink

Ősz

Rozanits Tibor fametszet

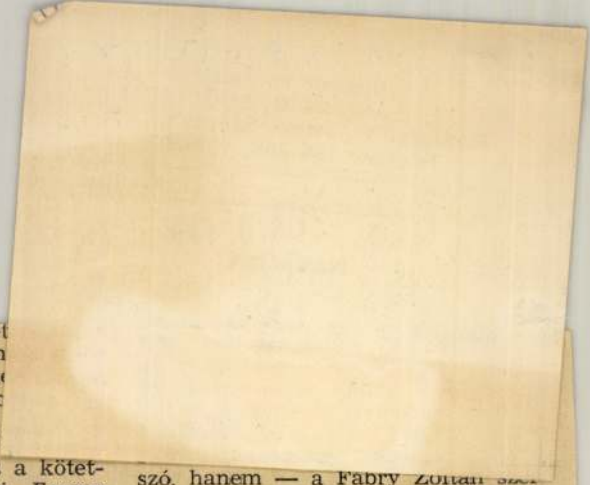

... volna, ha a kötet
lvévé az a kiállás, az a m
álik, amely ars poeticája k
- nemcsak a fiatal irodalc
z irodalomnak általában,
irsadalmi-történelmi kör
atároznak meg, s amelyet a kötet-
en legvilágosabban *Mózsi Ferenc*
s *Varga Lajos* írása *együttesen* állít
lénk. Világuk morális, de nem auto-
óm vagy heteronóm etikai alapon
ll, hanem a *szocialista erkölcsöt*
ogalmazza meg, mert a társadalom
rtékítéletét és érdekét tükrözi, egy-
ránt gyökere van az osztálytudat-
an, hagyományban és össznépiség-
en, s a jövőben lélegzik.
Iit jelent mindez tényszerűbben?
lózsi Ferenc e magatartást inkább
egatíve, Varga Lajos tartalmában
atározza meg. *Mózsi Robinson Cru-*
oe újraírt, átköltött történetében
obinson nem száll hajóra, lemond
ágyáról-önmagáról, ambícióját más-
a transzponálja, mást ösztökél arra,
nit ő szeretett, neki kellett volna
egtennie. Így tesz hitet *Mózsi* amel-
tt, hogy az *ember élje a maga igazi*
etét, s hirdeti az elszakadás szük-
gességét az egyéniséget gátló kö-
ilményektől, ha kell, a családtól is.
Mózsi egyéniség-megőrzése nem je-
nt *„sehova se tartozást"*. De a kö-
dést nem ő, *Varga Lajos* fogalmaz-
meg. Az *odatartozást* — az édes-
ához, a postások, vasutasok, ka-
uzok, sofőrök rendjéhez, a származ-
tó világhoz, a néphez-nemzethez. A
lük ellesett *helytállást*, a *„paran-*
ot végre kell hajtani... azt is,
niért eljöttem erre a földre" szi-
rú *hivatástudatát*, a megértett sza-

szó, hanem — a Fábry Zoltán szer-
kesztette gondolatmenet szigorú
zártságáról. Ha ma olvassuk az *első*
mű — néha még friss lázban, néha
nem pontosan fogalmazott akarásá-
ban keletkezett — cikkeit —, ma te-
hát tudjuk-e hatálytalanítani ma-
gunkat a *Fegyver s vitéz ellen*től, a
*Palackpostá*tól, az *Európa elrablásá-*
tól, a *Valóságirodalom*tól, vagy a
*Stószi délelőttök*től? S ekkor még
csak az időközben megjelent Fábry-
művek egyharmadát soroltuk fel.
Egy termékeny és gazdag, emberség-
ében igaz, hitében ingathatatlan,
szenvedélyességében utolérhetetlen
életmű megannyi mozzanata bomlik
ki előttünk, ha a Korparancs lapjait
pergetjük. Az életmű egészében kell
elhelyeznünk Fábry Zoltán könyvét
— önmagában is, önmagáért szólóan
is. Minden mű, minden könyv, sa-
játos szerepet tölt be, s ha az egyes
Fábry-kötetekre gondolunk — e ki-
jelentésnek még fokozottabb mérték-
ben van igazsága és igazoltsága.
Mégis, azt kell mondanunk: a Kor-
parancs a Fábry Zoltán-i életmű sa-
játosságai között is *sajátos* helyet kö-
vetel magának.

Ha egyszer megszületik Fábry Zol-
tánról, illetve életművéről az első
monográfia, e munkának egyik első-
rendű irodalomtörténeti kötelessége
lesz kijelölni a Korparancsnak Fábry
Zoltán pályájában betöltő, s *korszak-*

Rozanits Tibor

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1970 SEP 13

NÉPSZABADSÁG

ROZANITS TIBOR: KÜLSZINI FEJTÉS

1021

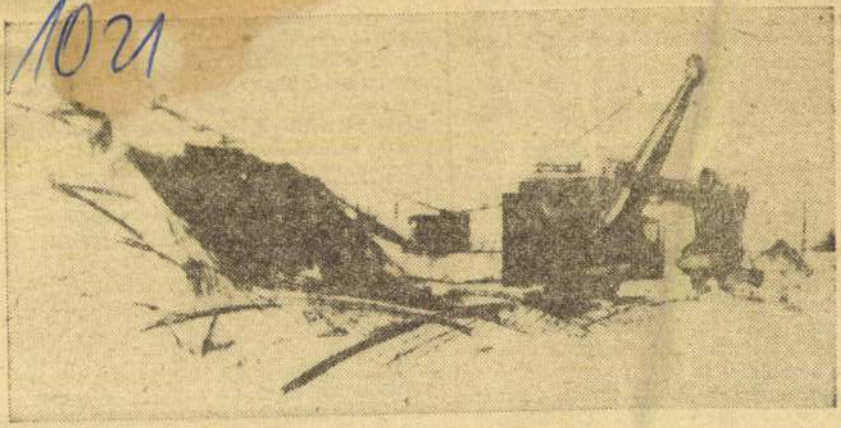

Odavegyem a költő jövendőbelijét albérletbe, ha a költő hajlandó elven a főbérlőt?

Nagylelkűen megígérem neki, ho odaveszem, ha előbb elveszi a főbérl s ha utána elválik tőle, s elveszi a mo tani szerelmét, vállalom a névadó k resztatya szerepét, ám ha gyermekáld elé tekintenek, egy másik albérlet ut kell nézniük.

Újra sikerült elhitetnem a költővé hogy tréfáltam.

A tanács nem utasítja el a kérvényemet, csak elfekteti.

A feleségem először járna külföldön, ha mégis elmennénk Franciaországba.

Az elvált asszony újra felhív és sürget, hogy mutassam be neki a költőt házasság céljából, de közli velem, hogy a bemutatás után „négyszemközt" szeretne beszélni vele.

Feleségem, nem tudni miért, de már nem hisz a cserében és úgy beleélte magát a francia útba, hogy lehet, hogy

kapcsolat helyreállása egy új, modern színházban tág lehetőséget nyitott meg korunk drámái számára. A nézőnek a játékba való bevonása világnézet és ízlés szerint más és más mondanivalójú protestáló műfajt hozott létre. A sok között ilyen például a nagy sikerű West Side Story, Peter Brook színháza, Grotowski törekvései, a Living Theater vagy a Hair. Mindegyik protestál, de ez a tiltakozás gyakran zavaros, általánosító vagy anarchista hatást kelt, némelyek éppen a brechti szándékkal ellen-

Rozanits Tibor

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-724

NÉPSZABADSÁG
Budapest

1021

ROZANITS TIBOR: RIADALOM

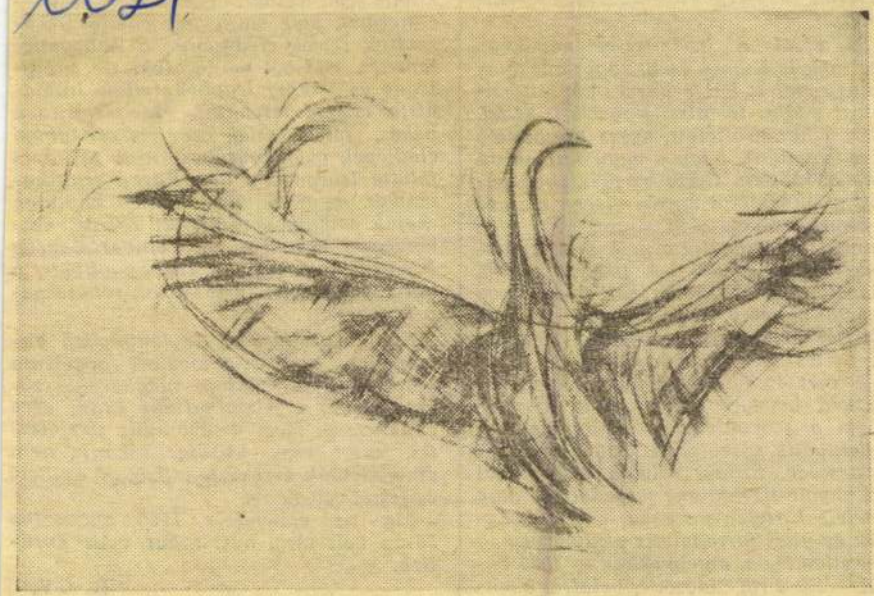

... a kesöbbi rem... t.
go finomságára, temperás, ha... n
foltköltészetére a mi rotációs ...
és a mi raszterpontos kliséin...
lenek.

És ezzel a beismeréssel ...
utaltunk is Szőnyi érett, nagy ...
stílusjegyeire. Kissé merész ké...
tással pedig: tartalmi jegyeire ...
Mert lehet erőltetett, nyers as...
arra gondolni, hogy a nagy h...
mester időtlen, tiszta harmóni...
rolt művészetétől éppoly idegen ...
a napi történelem vibrálása, mint foltjainak finomságától a napi sajtó reprodukciós technikája — párhuzamoktól független művészettörténeti tény, hogy Szőnyi mesteri életműve az e századi magyar értelmiség zárkózott, humanista tisztességének emlékműve is.

A vert forradalmak után indult, fasisztoid környezet ellenére kiteljesedő, végül a szocialista társadalommal intellektuális szövetséget kötő humanista tisztességé. Szőnyi pályája közvetlenül tizennyolc-tizenkilenc forradalmai után lendült hirtelen-magasba, s éppen annak az uitzi forradalmár aktivizmusnak a szellemében, amely ekkor — 1920 körül — kívülről üldözötté, belülről anak-

...mának, de tiszta, alkuvásra képtelen erejük mindig emberséget őrzött, emberséggel tüntetett az embertelenség éveiben. És mindig a legnagyobbak, a művészettörténet óriásainak tehetségével tüntetett.

Ez a visszahúzódó, de lenyűgöző humanizmus — és ez a mesteri formátum — tette az új társadalom megbecsült szövetségesévé a felszabadulás után, erre emlékezünk most megrendült tisztelettel, mert csak klisétechnikánk, nem szemléletünk érzéketlen Szőnyi emberi és festői valőrjeire.

Ma tíz esztendeje, 1960. augusztus 30-án halt meg, hatvanhat éves korában.

R. GY.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

TOLNA MEGYEI
NÉPÚJSÁG

1021

Rosanits Tibor

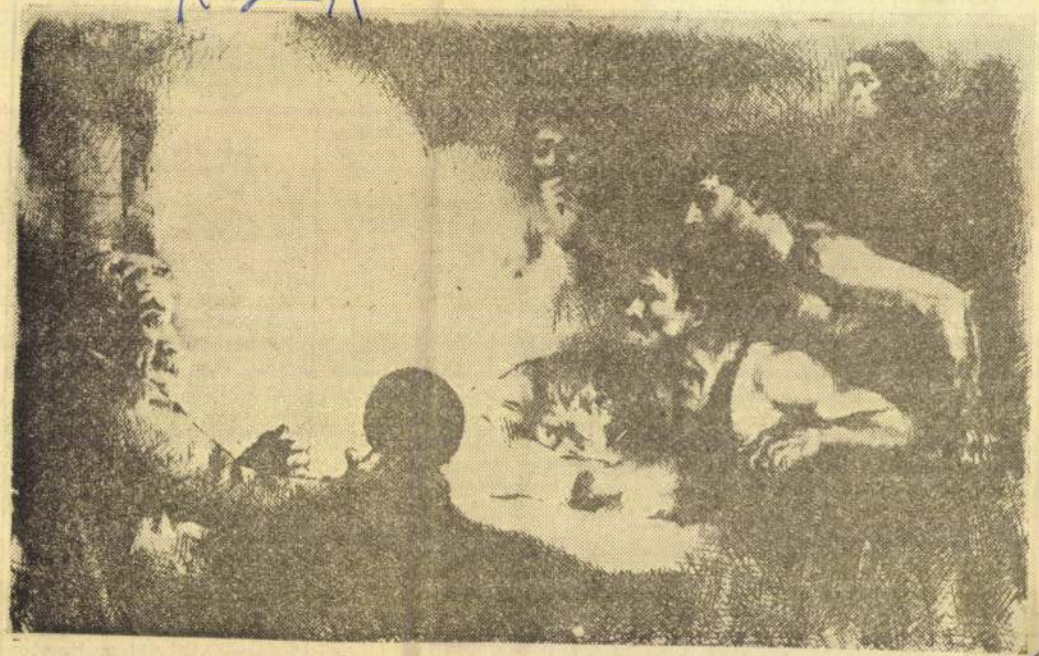

Rosanits Tibor: Hazatért internacionalisták (rézkarc).

vetkezethez tartozott Kápolna, Pálfa, Rácegres, Tormás, Juhé és Apáti. Ezen a birtokon 510 állandó jelleggel alkalmazott tsz-tag volt.

A Tolna megyei termelőszövetkezetek irányítására előbb Szekszárdon, majd Dombóvárott termelőszövetkezeti központ alakult. A szekszárdi központ irányítása alá tartoztak a központi (a mai szekszárdi), a dunaföldvári (a mai paksi), a völgységi (a mai bonyhádi) járás termelőszövetkezetei. A dombóvári központ hatáskörébe utalták a dombóvári járás, a tamási járás, valamint a simontornyai járás (a későbbi gyönki járást, amelynek területe jelenleg a tamási járás területi részét képezi) szocialista nagyüzemeit.

A termelőszövetkezetek, az adott viszonyokhoz képest, gyorsan végezték el az időszerű mezőgazdasági munkákat. Jelentős szerepet játszottak ezek a gazdaságok a lakosság élelmiszer-ellátásában is. Bertók Róbert közellátási biztos a megyei intézőbizottság egyik ülésén mondott referátumában arról adott számot, hogy Tolna megye közel 2000 va-

zetről fest képet az utókor számára Soós Sándornak, a megyei intézőbizottság elnökének levele a kajdacsi termelőszövetkezeti tagokhoz.

„A szokásos méltóságos, nagyságos, és úr címzések, mint megengedhetetlen sallangok, okvetlen elhagyandók.

Egyáltalában a munkástestvérek több önérzetet, gerincességet tanusítsanak és szakítsanak a régi felfogással. Az új jogrendet pedig munkával, céltudatos szocialista cselekvéssel szolgálják. Elvárom, hogy legközelebbi kiutazásom alkalmával már örvendetes változással fogok találkozni."

Nem volt könnyű ezen változtatni. A sok egyéb fékező tényező mellett ott szerepelt az is, hogy a volt földbirtokosok, a grófok, bárók ott éltek továbbra is a kastélyokban, rendszeres összejöveteleket tartottak.

*

A Tolna megyei termelőszövetkezetek a szocialista termelési viszonyok képviselői voltak. A többi között éppen ezért vetette rá magát a tanácshatalom megdöntését követően a fehérterror mind-

Magánúton...

Fűrészgépek sivítása hallatszik a kicsi irodában. A magas, cingár fiú, aki előttem áll, szintén fűrészporos, sapkája alól kikandikáló hajába is sűrűn belerakódtak a finom, apró forgácsok. Kicsit félszeg, kamaszos, pedig betöltötte a tizenkilencedik évét és már sorozáson is volt. Érdekes család, A nővér, Gabriella esti tagozaton tanul, a fiú, László pedig magánúton végzi a gimnáziumot. Az általános iskolai tanulmányok végeztével két évig koptatta Dombóváron a Gőgös Ignác gimnázium padjait, aztán — kimaradt. Mikor kérdezem, maga sem tud feleletet adni a miértre. Később a Dombóvári Faipari Ktsz asztalosrészlegéhez került anyagmozgatónak. Munkája: a nyersanyagot fuvarozza, előkészíti, amiből szakkép-

1021

Rozanits Tibor

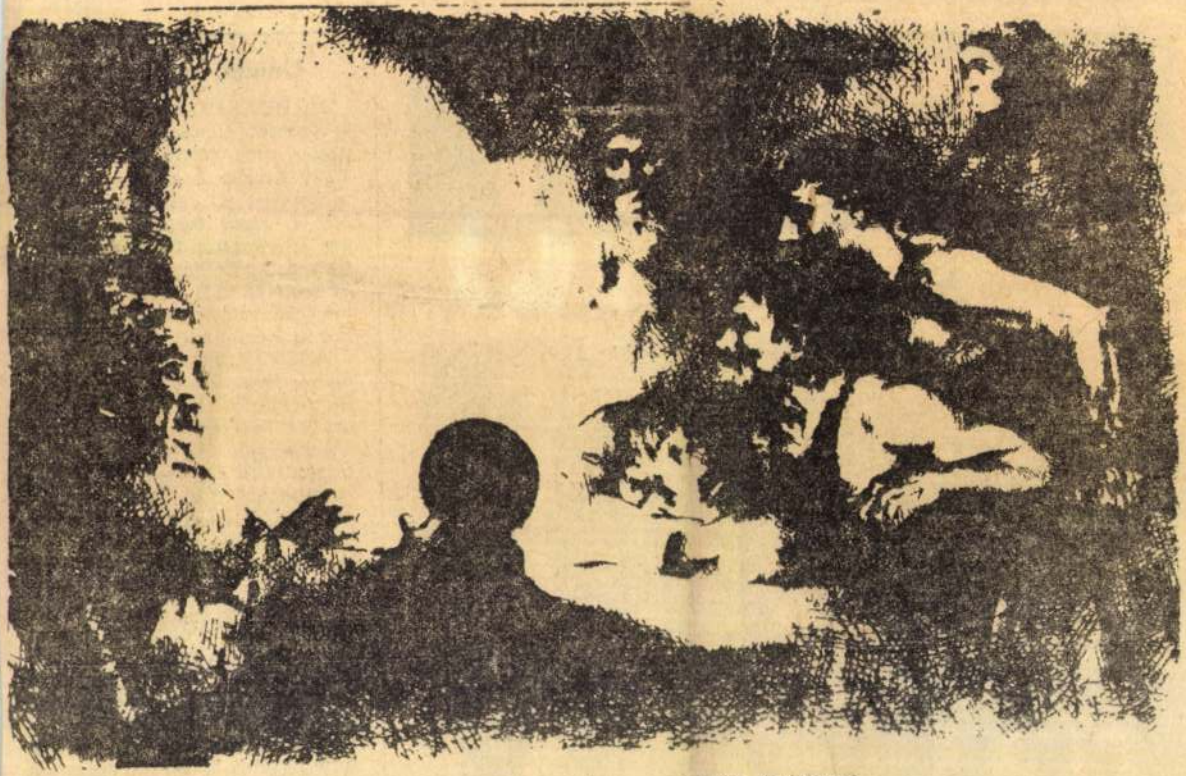

Rozanits Tibor: Hazatért internacionalisták (Rézkarc)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

DUNAÚJVÁROS

SPORT

Sporthírek

Ünnepi sportműsor

LABDARÚGÁS: *D. Kohász—Komlói Bányász* NB I bajnoki mérkőzés szombaton 15,30 órakor a központi sporttelepen. *D. Kohász—Komló* NB I. tartalékbajnoki mérkőzés szombaton 13,45 órakor a tömegsporttelepen. *D. Papír—Sárbogárd* NB III. bajnoki mérkőzés szombaton 10,30 órakor a kertvárosi pályán.

ASZTALITENISZ: *D. Ruhagyár—Betonútépítő* NB II. férfi mérkőzés pénteken 10,30 órakor a Ságvári iskola tornatermében. *D. Kohász—Egri Dózsa NB II.* férfi mérkőzés szombaton 10.30 órakor a vasmű kultúrtermében. Ugyanakkor D. Kohász II—Szív. TC II. férfi megyei bajnoki mérkőzés.

KÉZILABDA: Tanácsköztársaság villamlorna a *D. Kohász I., D. Kohász II.*, és a *D. ITSK* férfi csapatai között pénteken 9 órától a központi sporttelepen.

ATLÉTIKA: Városi mezei futóverseny a Kádárvölgyben szombaton 9 órától.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

FEJÉR MEGYEI
HÍRLAP

1021

Rozani Tibor

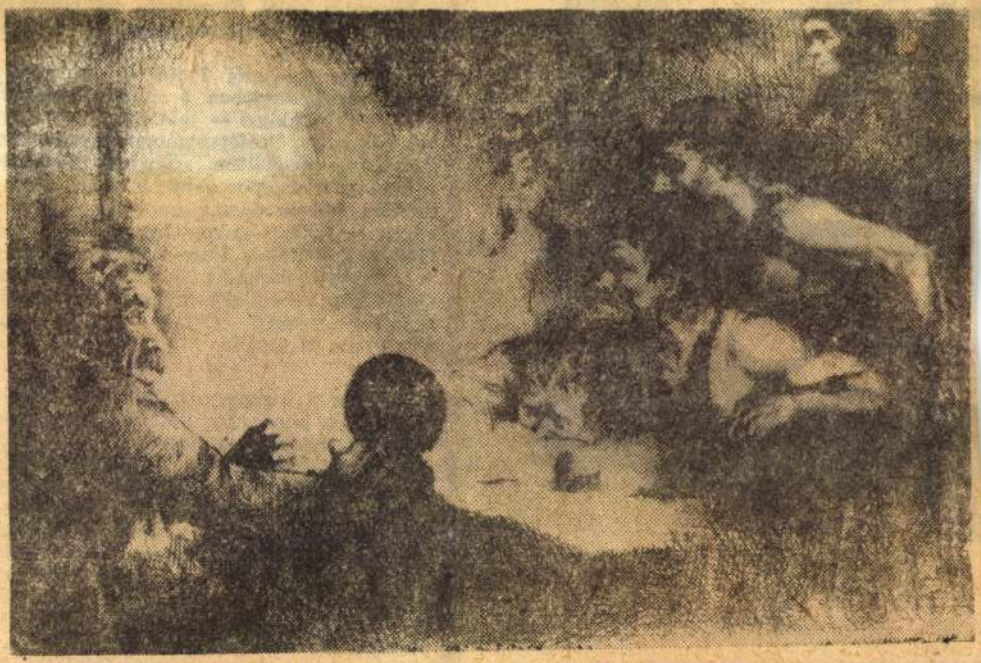

Rozani Tibor: Hazatért internacionalisták (rézkarc)

Áron Nagy Lajos rajza

dá
a
vá
be
E
kü
ják
val
mu
sé
del
ség
Nemcsak szerette, ismerte is Ady Endrét. A Tanácsköztársaság idején megjelent Olvasókönyvében először teszi közzé forradalmi verseit. Olyan válogatásban, amely ma is időálló.

*

A jelen a legnagyszerűbb bizonyítéka azoknak a napoknak, azoknak az eseményeknek, azoknak a hősöknek, mártíroknak, akik közé Velinszky László is tartozik. Életútjával a Pedagógus Szakszervezet is megemlékezett március 14-én. Szavaival búcsúzom, amelyet nagylángi segédtanítóskodása idején — 1906-ban — írt az ottani tanító unokahúgának, emlékkönyvébe: „Fényes szalagú szivárványként áll előttünk a jövő. Bíborköpennyel kecsegtet és az álmok tündérvilágába vezet...“

Zágoni Erzsébet

MAR 2 11

1021

Rozanits Tibor

Rozanits Tibor

Hazatért internacionalisták

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
BÉKÉSMEGYEI
NÉPÚJSÁG

nehány lépést előre tett. Aztán leguggolt egy szikla mellé. A háta mögött guggoltam én is. „Nem jöttek értünk a kassai elvtársak" mondta mélabúsan... Akkor még nem tudtuk, azért nem jöhettek, mert laktanyafogságra ítélték az egész kaszárnyát. De hiába is jöttek volna. Eleve erre a sorsra volt ítélve a kitörés és csak a szolidaritás állított bennünket a szerb elvtársak mellé. Tudta ezt Milics is. De akkor már késő volt. Lent egy kissé elhallgatott a fegyverek zaja. „Na! Most! Utánam, fiúk!" súgta és hajlított háttal előre rohant. Abban a pillanatban, ahogy felálltunk, minden eddiginél nagyobb tűz csapott le ránk. Felbukott Dankó és ekkor esett el véres fejjel szegény Milics is... Lehajoltam hozzá... „Menjetek, menjetek... engem hagyjatok itt, talán nektek sikerül" suttogta erőtlenül. Néhányan megpróbáltak tovább szaladni... két-három lépés után elestek, golyóval a mellükben, hátukban, fejükben... „Nem... így már nem sikerülhet"... nyögte Milics. Bevonszoltam egy szikla alá. „Hagyj!... most már tényleg mindegy..." Homlokából csurgott a vér, szinte fröcskölt. Odaszorítottam a zsebkendőmet. „Itt veszünk mindannyian... igazatok volt... Nálatok... nem úgy, mint a délvidéken... nem olyan a helyzet... Szédülök... kösd be valahogy... de talán arra... jó volt... ez a... ez a harc... hogy..." Nem tudta befejezni. Meghalt. És ve-

nak, szlovaknak, szerbnek, románnak és magyarnak lett koporsójává az a hegy... Mert nem értettük meg egymást a kitörés előtti helyzet értékelésében... mert a forrófejek mondták ki a harc kezdeti időpontját, türelmetlenül, meggondolatlanul... mert egységesen nem voltunk képesek dönteni... és mégis... amikor Milicsék elkezdték, nem hagyhattuk őket cserben, mintahogy egyik testvér sem hagyja bajban a másikat... Igen... hőstett volt a kitörés, népeink szabadságszerető fiainak első hazai fegyveres megmozdulása a gyilkos fasizmus ellen... De mert forrófejűek voltunk mindannyian, nem sikerülhetett. Hős volt Milics és a többiek, akik ott maradtak a Koporsóhegyen, még ha sorsuk arra is int, hogy a meggondolatlan tettek az egész világot koporsóheggyé változtathatják...

•

Klári meglöki Antalt.

— Mi az? Rosszul vagy? Már harmadszor szólok hozzád és nem válaszolsz...

— Ne haragudj, Klárikám. Egy kicsit elmerengtem...

— Na! Mond már, ki is volt az a hosszú szerb fiú, akit már a Délvidéken majdnem lemészároltak és aki vezetett benneteket a Koporsóhegyen? Mindig elfelejtem a nevét...

— Milics... Milics volt, Klári... De hallgassuk a szónokot tovább...

(Vége)

tósított munkások 34,1 százalé-
kána
lérné
reset
sem
Be
ugy
csel
oly
hat
a le
tó. Azok a megállapítások, amelyeket a század eleji sajtó tesz a mezőgazdasági munkások helyzetéről, Békés megyére is jellemző. A Kis Újság 1905. június 30-i száma a vidék élelmezéséről és a munkabérekről tájékoztat: „A nép rettenetes nyomorban van. Tudósítónknak alkalma volt a nép táplálékát képező kenyeret látni. Valami fekete, penészes, dohos szagú, száraz agyagszerű pép. A legtöbb helyütt hónapok óta nem láttak húst, zsírt. A napszám 50, meg 30 krajcár."

Még a század elején is találkozunk robotjellegű szolgáltatásokkal, amikor a kis darab kukoricaföldért, a lakásért a cselédek aszonyait 12—13 napi munkára (robotra) kötelezték.

A mezőgazdaságban a szerződött cselédeken kívül a részesmunka és a napszámos munka volt a leggyakoribb és a legálta-

Két sz
késcsab
Thang

R

Ham
harcosa
zékéhez
ára, a
Tanácskö

Rozanits Tibor

1021

Rozanits Tibor: Hazatért internacionalisták (rézkarc)

lálának 160. év-
emlékezik idén a
Illő, hogy az ün-
atból Magyaror-
bbről Haydn itt-
ınak emlékezetes
d is kivegye ré-
az elindítója an-
nek, amely a tíz
150. évforduló al-
endezett ünnepsé-
ısát egyelőre ha-
nemzetközi ér-
kívánja emelni.
ılékezést fertődi
men június 14-től
ik, s a látványos,
ımok mellett eb-
ontban a hétköz-
szűkölködnek ze-
ıyekben. Észak-
enei intézményei-
sával (a győriek
eszprémi zeneis-
enekara, a szom-
eiskola együttese
gi fuvószenekar
táborozáson) mű-
ábbképzés, viták
l, a zeneiskolai
a Fertődi Álla-
illetve a Kuta-
erületén fizikai
égeznek. A lé-
ne — azonban
el. Reggeli éb-

Haydn Harmónia miséjének előadása lesz, a fertődi kórus és a soproni szimfónikus zenekar közreműködésével. A koncertet követően rendezik a már hagyományos ünnepi felvonulást a kastélytól a muzsika házon lévő Haydn emléktábláig, ez a fáklyás felvonulás is bizonyára vonzó látványossága lesz a teljes hétre kiterjedő programnak.

A zenei tábor megnyitására június 15-én délelőtt kerül sor. A hangverseny közreműködői az ifjú muzsikusok idei fesztiválján aranyérmet nyert zeneiskolai növendékek lesznek. Ugyanaznap este két országos hírű kamarakórus hangversenyére kerül sor a kastély zenetermében. A vendégek a budapesti Frankel Leó Művelődési Ház kórusa és a Pécsi Kamarakórus lesznek.

Minden délután 5-től 6 óráig korabeli kosztumökkel teszik látványossá a koncerteket, egyébként is ez az időszak a legforgalmasabb.

Június 19-re ter
bó Miklós Liszt-
nagy vezényléséve
Leánykar szereplé
pont még nem vé
vel a kórusnak é
az időben lenne
felvétele.

A záróhangverse
22-én a tanácsköztársasági kulturális szemlébe iktatott megyei dalostalálkozó lesz. Erre két változatot dolgoztak ki. Az első szerint *Fasang Árpád* vezénylésével összkari szereplés lenne délelőtt, majd délután versenyműveikkel lépnének fel a kórusok, befejezésként pedig Fertőrákosra utaznának, ahol a kőfejtőben ismételnék meg a hangversenyt. — A második változatban elmaradna a megyei kórusok fertődi hangversenye, s csak a fertőrákosi szereplés lenne a megyei dalostalálkozó, s ez alkalommal helyeznének koszorút a mártírhalált halt kiváló karvezető, *Vándor Sándor* emléktáblájára.

R. E.

Den
Tanácsköztársaság emlékezé
rendezett *kiállítás* megnyitására a II emeleti kiállítási csarnokban. Ünnepi megnyitót mondott: *Markó Endre* intézeti tanár.

Este hét órakor az intézet dísztermében megtartották *a díszünnepséget.* Az ünnepi műsorban közreműködtek: a Győri Tanítóképző Intézet hallgatói és a Gyakorló Általános Iskola tanulói, valamint a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola győri tagozatának hallgatói. Művészeti vezetők voltak: *Adorján Gyuláné, Barsi Ernő, Hegedüs András, dr. Marton Istvánné, Popper Ferenc* és *Valastyán Mihály.* Az ünnepi műsort vezette: *Tóth Teréz,* II. évfolyambeli hallgató.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
KISALFÖLD

Horgászoknak

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

HEVES MEGYEI
NÉPÚJSÁG

1969 MÁR 21

1021

Rozanits Tibor: Hazatérő internacionalisták (rézkarc)

ségi és kulturális felemelkedéséért folytattak. Részletesen beszélt Nemecz József, a Vörös Őrség gyöngyösi parancsnoka tevékenységéről és mártírhaláláról.

Az ünnepség végén dr. Harrer Ferencnek a Gyöngyösért Emlékérmet ajándékozta a városi tanács határozata alapján dr. Holló Béla vb-elnök, míg a Tanácsköztársaságért Emlékérmet ketten vették át a veteránok közül.

Fáklyás tisztelgés a hatvani mártírok előtt

Emlékülést tartott a Hatvani Városi Tanács is. Juhász Ferenc, a KISZ városi

A Tanácsköztársaság emlékműve *Ma avatják fel Budapesten a Felvonulási téren a Tanácsköztársaság emlékművét.*

(Bozsán Endre felvétele.)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

DÉLMAGYARORSZÁG

1969 AUG 20
1021

Rozanits Tibor

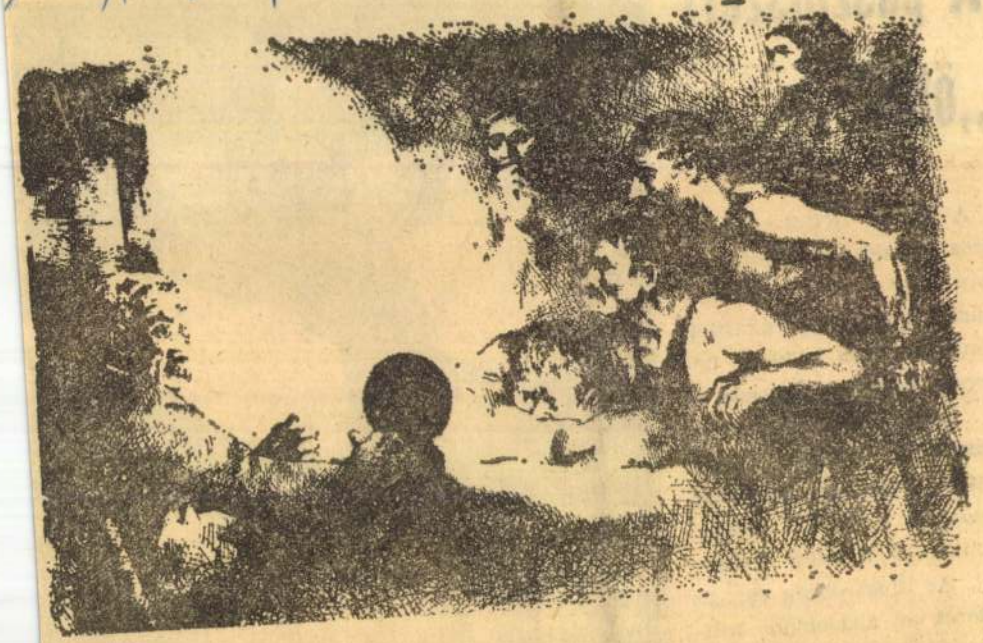

ROZANITS TIBOR HAZATÉRT INTERNACIONALISTÁK

A pusztaszeri „ötös”

A községi KISZ-szervezet ötös névadót rendezett tegnap Pusztaszeren, a tanácsházán. A virágokkal ékesített tanácsteremben kedves ünnepség keretében jegyezte be a névadó könyvbe Veres Lászlóné vb-titkár Szűcs Klárikát, Magony Sanyikát, Gyöngyösi Misit, Gregus Ilonkát és Dömsödi Péterkét. Az ifjúgárdisták és az úttörők az alkalomhoz méltó rendezéssel tették felejthetetlenné a szülők és a hozzátartozók örömét. Képün-

ROZANITS TIBOR grafikus
Szombathely, 1931

1958-ban végzett a Képzőművészeti Főiskolán Bencze László és Koffán Károly tanitványaként; jelenleg ugyanitt tanársegéd. Rendszeres résztvevője a hazai és külföldi grafikai tárlatoknak; 1968-ban a Luganói, Firenzei és Banska Bystricai Biennálékon, 1969-ben a Carpi-i Triennálén, 1970-ben a Tokiói Biennálén szerepelt. Legutóbb 1974-ben a Csók István Galériában állitott ki. - Művészetének legfőbb értéke a mozgás megragadása és egyéni eszközökkel való visszaadása. Vonalkulturájának sodró ereje nemcsak önnön lelkiállapotáról, de korunk nyugtalanságáról is hitelesen tudósit. Szereti a kombinált technikákat, a kifejezés müves, speciális formáit.

Művészéletrajzok 1975

Rozanits Tibor művével díszített emléklap is „jár" a Képcsarnok-kiállításokat megtekintő szocialista brigádoknak

68 (48:33)

majd Pakot eredményessége révén a 15. percben már 35:22-re vezetett a Dombóvár.

A második félidő elején kissé felzárkózott a fűzfői csapat, az 5. percben 54:41 volt az eredmény. A dombóváriak tartva előnyüket, most már végig vezetve, biztosan nyerték a találkozót.

Mindkét csapat gyors, ötletes játékot mutatott be, különösen a két középcsatár remekelt. Jó: Illés, Pakot, Ruzicska és Tamási.

Vasárnap a Pécsi Universitas látogat Dombóvárra, bajnoki mérkőzésre.

A Simontornyai Bőrgyár felvesz ez évben érettségiző fiatalokat közgazdasági szakközépiskolai végzettséggel:

2 főt tervelemzőnek,

közg. szakközépiskolai vagy gimnáziumi végzettséggel:

1 főt értékesítési előadónak,

1 főt bérelszámolónak,

1 főt könyvelőnek,

továbbá

2 fő gyors-gépírót.

(313)

Soros hirdetések

OKTATÁS. A Jáky József Építőipari, Út- és Vasútépítési Szakközépiskola levelező tagozata (8002 Székesfehérvár, József Attila u. 59.) felvételt hirdet azoknak, akik útépítő- vagy magasépítő szakközépiskolai tanulmányokat szeretnének folytatni. Az útépítési tagozaton az oktatási idő érettségizetteknek két év, az általános iskolai végzettséggel rendelkezőknek négy év. A magasépítő tagozaton a képzési idő négy év. A jelentkezési határidő június 30. A jelentkezés feltételeiről az iskola részletes tájékoztatást ad. A sikeres szakközépiskolai érettségi vizsga után a tanulók azonnal jelentkezhetnek technikusminősítő vizsgára. (587)

A Szekszárdi Szabó Szövetkezet azonnali belépéssel felvesz 1 dolgozót gépészeti csoportvezetői munkakörbe. Felvételi feltétel: gépészmérnöki diploma vagy gépésztechnikusi végzettség 5 éves gyakorlattal. Jelentkezés: Szekszárd, Wesselényi u. 16. személyzeti osztályon. (603)

Rozanits Tibor

Rozanits Tibor rajza

Élet és Irodalom, Bp. 1976. jan. 24.
XX. évf. 4. sz. 14. lap.

...) Lisztet cseréltek ruhanem
mentem, már anyám is nag
az egyik bőszoknyás asszonny

— Nézze, aranyoskám — old
vászonzacskó száját —, dupla
még békében sem kapott.

Anyám a tetejéről egy kev
közé vett, morzsolgatta.

— Mennyi lehet ez?

— Ez? Meg van ez, aran
öt kila...

Anyám térült-fordult, keres
is cseréljen el a lisztért. Pá
már vidéken mi is, cserélni
árfolyamot: egy puplin férfi
kukoricadara. Alig maradt va
Anyám hosszas keresgélés u
barna, mintás flanel-féle any
a konyhába. Ruhára vagy po
— mutatta.

A bőszoknyás az ajtóban,
nál nézegette, gyűrögette, a
hümmögött.

— Gyenge, elég gyenge ez
még valamivel kipótolná...
re való ruhafélével — muta
Egy ilyen nadrág, mint ami

— Csak az az egy van —
jót anyám. Aggasztani kezdet

véleményem szerint reális helyzetértékelés, legalábbis az eddigi művek alapján. Ha megírnák a második világháború utáni zene történetét, napjainkig és felsorolnák a legjelentősebb irányzatokat, a legkiválóbb műveket és szerzőiket, vajon mit említenének a Magyarországról induló és a világ zenéjére ható törekvések, művek, szerzők közül?

— Gondolja, hogy egyetértenek véleményével a magyar komponisták?

— Nyíltan, azt hiszem, nagyon kevesen. Hallgatólagosan valamivel többen. Mindenesetre egyet szeretnék előre is leszögezni. Nem volt szándékomban lebecsülni a magyar zene eredményeit, nemzetközi sikereit, s bárkit — hallgatóságot, előadókat, kritikusokat, inkoznatunk abba a tudatba, hogy korunk legnevesebb zeneszerzői: Stockhausen, Xenakis, Berio, Cage és mások egyszerű eszközgyártók és velük szemben (esetleg eszközeiket felhasználva) mi írjuk a nagy műveket. Ha ezeket a mestereket elfogadnók és a magyar zenét a világ zenéjének perspektívájába helyeznők, ez a magyar zenére nézve nem lehangoló, hanem inkább inspiráló lenne. Nem kell feltétlenül követnünk őket (bár lehet), de nekünk kellene merészebbekké válnunk, saját tehetségünket a végletekig kiaknázva. Ki-ki a maga területén, a maga alakuló vagy megtalált stílusában. Nem hiszem, hogy feltétlenül azonos véleményen kell lennünk, hogy egységes stílus kialakításán kell fáradoznunk, de keresni lehet a megértés és esetleges együttműködés területeit.

Feuer Mária

TAMÁS MENYHÉRT:

Ahova lépnék

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

Rozanits Tibor

1976 JAN 24

1021

Rozanits Tibor rajza

mű-
náso-
téne-
a leg-
legki-
, va-
aror-
néjére
zerzők

nek vé-
sták?

agyon
alami-
egyet
. Nem
ülni a
emzet-
llgató-
at, in-

tétlenül kö-
het), de nekünk kellene mereszeb-
bekké válnunk, saját tehetségün-
ket a végletekig kiaknázva. Ki-ki
a maga területén, a maga alakuló
vagy megtalált stílusában. Nem hi-
szem, hogy feltétlenül azonos véle-
ményen kell lennünk, hogy egysé-
ges stílus kialakításán kell fára-
doznunk, de keresni lehet a megér-
tés és esetleges együttműködés te-
rületeit.

Feuer Mária

ÉRT:

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1976 AUG 13
VAS NÉPE
Rozanits Tibor
1021

közben

nem ismernek határt: elvont, spekulatív agyművekkel lépnek fel. Címadásuk is önkényes és utólagos.

El kell oszlatnunk *egy félreértést. A társadalomnak szüksége van olyasmire is — szindinamikai effektusokra, mondjuk, és újszerű téralakításra — ami kívül esik a hagyományos képzőművészetek határain. Vasarely — például — egy új formarendszert akar adni az emberiségnek, de többször kijelentette, több ízben leírta, hogy ezt nem képzőművészként teszi, munkáját nem minősíti képzőművészeti alkotásnak. Törekvéseit tehát éppen azok értik félre, akik ezekben az inkább tudományos mint művészi munkákban a képzőművészet új, sőt egyedül korszerű lehetőségeit vélik felismerni.*

A képzőművészeti munka mesterségbeli részét természetesen kitűnően kell ismerni. A gondolati töltés önmagában, a technikai tökéletességből lemondva, nem válhat műalkotássá. A leszakadt talpú cipőt nem tekintem cipőnek, mert képtelen funkciója betöltésére.

Rozanits Tibor:
GYEMÁNTHEGYSÉG (Korea)
Fotó: **Kovács Géza**

Kiállító *művészünk tanulmányai befejezése — tehát 18 év — óta a Képzőművészeti Főiskola grafikai tanszakán tanít és vezetőségi tagja a Magyar Képzőművészek Szövetsége Grafikai Szakosztályának is. Természetes, hogy az irányzatok versenyét követően a művészeti közélet kérdéseire terelődik a szó.*

Többen vannak az általam is becsült pályatársak között olyanok, akik velem együtt helytelenítik, hogy az azonos célra törekvő, de más-más kifejezési rendszert alkalmazó művészek személy szerint is szemben állanak egymással. Ez nem segíti színesebbé és gazdagabbá válni képzőművészetünket. Éppen az eltérő módszerrel dolgozó művészek folytathatnának termékeny eszmecseréket. Az azonos módon dolgozók esetleg dicsérhetik egymást, ami ugyan kellemes, de meddő dolog. Az ellentétes irányzatú művészek baráti vitái lennének az előbbre vivők.

A baráti viták *reményével jöttem Szombathelyre.*

Rózsa Béla

vo ev megalapozását. Fontos, hogy e munka során az erőforrásokat reálisan vegyék számba, köztük a különböző tartalékokat is.

Szlameniczky István,
az MSZMP KB Ipari, Mezőgazdasági és Közlekedési Osztályának helyettes vezetője

Magyar Hermes

Az Irodagépipari és Finommechanikai Vállalat legújabb gyártmánya a Hermes svájci cég licence alapján készülő nagy teljesítményű irodai mechanikus írógép. Jellemzője a megbízhatóság, a könnyű kezelés és a szép esztétikai megjelenés. Az új típusból, melynek első darabja a napokban készült el, ebben az évben 2800 darab hagyja el a gyárat.
(MTI fotó: Hadas János felvétele — KS)

ítéletei után, törvényességi óvásra, a Legfelsőbb Bíróság a következőképpen döntött:

— A fokozott veszéllyel járó tevékenység folytatójának vétlen, úgynevezett objektív felelősségét, a Polgári Törvénykönyv szerint szabályozza. A szigorú felelősség alól csak akkor mentesülhet, ha bizonyítani tudja, hogy a kárt tevékenységi körén kívüleső, elháríthatatlan ok idézte elő. A rokkantnak felróható és a baleset bekövetkezésében közreható magatartása akkor minősül ilyennek, ha a beleset bekövetkezése a legnagyobb gondosság, a közlekedési szabályok fokozott megtartása mellett is elkerülhetetlen volt, vagyis a gázoló részéről a baleset elhárítása objektíve lehetetlenné vált. Az igazságügyi szakértő véleménye szerint azonban a motorkerékpárosnak már 30 méterről látnia kellett volna, hogy a gyalogos az úttesten a szabálytalan áthaladást megkezdte. Ha ekkor fékez, s a sebességet ezzel csökkenti, a baleset elhárítható. Tehát nem áll fenn az az eset,

előterjesztették, mik
nak szabadságra m
egyik tisztviselő is
tette kívánságát, an
másul vettek, ennek
később közölték vele
heti szabadságából
korábban kell kiven
tisztviselő az utasítá
sította, de a válla
pert indított, arra
va, hogy amiért sza
a korábban megh
időszaktól eltérően
letekben vehette ki, őt kár
érte, s ennek megtérítését
kéri. Törvényességi óvásra ez
az ügy is a Legfelsőbb Bíróság elé került, amely a keresetet elutasította.

A határozat iránymutatóul szolgáló indokolásában a Legfelsőbb Bíróság rámutatott arra, hogy a szabadság kiadása időpontjának meghatározásánál a dolgozót előzetesen meg kell hallgatni és kívánságait a lehetőséghez képest figyelembe kell venni. A peres felek a tisztviselő szabadsága időpontjában megegyeztek. A vállalat azonban ezt a megállapodást egyoldalú intézkedésével indokolatlanul megsértette és

helyt adott. A döntés indokolása szerint az áthelyezett dolgozónak a korábbi munkaviszonyát úgy kell tekinteni, mintha az új vállalatnál töltötte volna el. Ebben az esetben ez azt jelenti, hogy a munkásnőnek az előző munkaadójánál eltöltött 16 éve úgy számít, mintha jelenlegi alkalmaztatási helyén dolgozott volna, tehát az öt százalékos bérpótlék megilleti. Az összegszerűséget a munkaügyi bíróságnak új eljárásban kell tisztáznia.

Hajdu Endre

A fegyveres erők nap

Megemlékezések, kitüntetési ünnepségek Pest megyében

Koszorúzás Szentendrén

Tegnap a fegyveres erők napja tiszteletére rendezett ünnepségsorozat keretében *Szentendrén* a város és a járás párt-, állami és társadalmi szervei, valamint a fegyveres testületek képviselői a városi temetőben megkoszorúzták a szovjet hősök emlékművét.

A hősi emlékműnél az MSZMP Szentendre városi és járási bizottságának koszorúját Simon János és Matók Lajos első titkárok helyezték el. Az emlékművet megkoszorúzták a városi tanács, a járási hivatal, a magyar fegyveres testületek, a KISZ, a Hazafias Népfront vezető munkatársai, és ugyancsak koszorút helyeztek el az emlékmű talapzatán az ideiglenesen hazánkban állomásozó szovjet déli hadseregcsoport egyik alakulatának képviselői is.

Délután a Kossuth Lajos Katonai Főiskolán a hagyományos ünnepségen — amelyen megjelentek a város, a járás, párt- és társadalmi szerveinek, vállalatainak, intézményeinek és a társ fegyveres

Az illetékes pártszervek, valamint elöljáró parancsnoka kezdeményezésére **Géczi Lajost**, a váci egység parancsnokát főhadnagyá léptették elő.

A rendőrök köszöntése

Ünnepséget rendeztek a Pest megyei Rendőr-főkapitányság művelődési termében is. *A turai Varjú János* úttörő-mun-

György tudományos kutató, a Vörös Meteor barlangkutató csoport vezetője, a rendőrségnek nyújtott segítségéért, **Zakar András** munkásőr, a dabasi járási munkásőregység parancsnoka, és Nagykőrösről **Bertalics Lajos** rendőr őrnagy, valamint a Pest megyei Rendőr-főkapitányság munkatársai: **Csonka István** százados, **Szilvási Lajos** százados, **Deutsch Ottó** főhadnagy és dr. **Tóth Imre** főhadnagy.

A Haza Szolgálatáért Érdemérem ezüst fokozatát négyen, a bronz fokozatot hárman kapták meg.

A Közbiztonsági Érem arany fokozatát **Csernavölgyi László**, a Gödöllői Agrártudományi Egyetem agrármérnöke érdemelte ki. Az érem ezüst fokozatát **Scholtz Ferenc**, a gödöllői egyetem hallgatója és **Gergely Béla** osztályvezetők kapták meg. A bronz fokozatot hárman vették át.

Az ünnepségen soros és soronkívüli előléptetésben, pénzjutalomban részesült több, a munkáját kiválóan ellátó — döntő többségében a járásokban szolgálatot teljesítő — rendőrtiszt és -tiszthelyettes.

kasz tagjai beszélgetnek dr. Honti

Kurta István felvétele

központ Nagykátán

szerű otthont ad az MHSZ-kluboknak is.

Az ünnepélyes átadáson megjelent *Pataki Márton*, az MSZMP nagykátai járási pártbizottságának első titkára, *Szá-*

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1976 SEP 29
PEST MEGYEI HIRLAP
Rozanits Tibor,
Munkácsy-díjas grafikus.
1021
Lapni Miklós

Pest Megyei Hírlap 1976. SZEPTEMBER 29., SZERDA

A képzőművészeti világhéten nyílt

A Dunakanyar is ihletőjük

A képzőművészeti világhét Pest megyében is új eseményekkel épített tartós hidat a közönség és a művek között.

Rozanits Tibor linóleummetszetei Érden

Az érdi művelődési házban mutatkozott be a Munkácsy-díjas grafikus, miután alkotásait három világrész kiállítóhelyiségei fogadták. Alapos, megbízható, európai színten lelt önmagára. A dolgok *ősrajzát egyéni értelmezéssel* dúsítja, ez tárgyilagos lírájának lényege. Szorosra fűzi e két összetevőt, a feszes szerkezet ringatásai könnyednek tűnnek, pedig a komplex formát elmélyülés és a mesterség műhelymunkája eredményezi.

Koreai sorozatának hegyei, táncai, esőáztatta tetői érlelt finomságok, görög élményeit drámai erő jellemzi, az itáliai változatokat derű, mérték és találékonyság. Arányérzéke hiánytalan. Egy gesztus elég ahhoz — igaz ez mindig különös és a modell testére szabott —, hogy egy város, egy táj rajzi átköltése megszülessen. Eszközei takarékosak és rendre változnak. Figyelemre méltó lapja a *Fájdalom*. A koncentrikus kör szélső tagját kettészeli a hasító kín, de a belső sértetlen marad, mely hiteles derűlátását igazolja. *Rozanits Tibor* látomásokkal és fegyelemmel telített ember, gazdagsága, hogy tökéletesen gazdálkodik képességével. *Érden él*, de nemcsak az itteni dombok, emberek, növények íveit figyeli, hanem az epidauruszi tücsköket, Michelangelo Utolsó ítéletét, a Requiem belső esőcseppjét, könny, oldódás. Rozanits Tibor grafikái az alakítás és fennmaradás igényével, tiszta formákba gyülekeztek két évtizedes érdi csendjében.

Tavaszy Noémi: Balaton-környék

Rozanits Tibor linóleummetszete

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1978 JAN 29

DÉLMAGYARORSZÁG

Rozanits Tibor

... nem néz rám. Szólni sem szól semmit.

LÁZÁR ERVIN

1021

... hangot nem lehet, de megőrizni muszáj.

ROZANITS TIBOR METSZETE

Az 1900—1977 között [illegible] végzett szegedi meteorológiai megfigyelések feljegyzése és rendszerezése jó alkalmat ad arra, hogy összehasonlítsuk a jelenlegi napi időjárást az egykorival s megállapítsuk, menynyiben tekinthető rendkívülinek, szélsőségesnek, vagy éppen az évszaknak megfelelőnek, átlagosnak.

FEBRUÁR

1	2	3	4	5	
—0.9	—0,4	—0,2	—0.2	—0,1	°C
2,3	2,7	3,0	2,9	3,3	°C
—4,0	—3,4	—3,3	—3,3	—3,2	°C
14,2	14,0	14,7	12,2	13,5	°C
1944	1944	1955	1955	1930	
—21.8	—15,2	—19,1	—19.4	—21.8	°C
1947	1914	1929	1923	1917	

szoknya vagy nadrág trikóval.

A hangsúly a jelleg kikészítésen van, am színes kozmetikai szere nes krétáig, mindent dobni".

Így lehet belőlünk az korált figura szerint pill csillagos ég, bohóc, va pikk ász. Ugyanezeket ket persze, papírból, vagy filcből kivágva kitűzhetjük a trikóra, szoknyára, sőt, az ügyesebbek rá is hímezhetik színes fonállal, amit később is viselhetnek a mulatság elmúltával.

[illegible] tásban keresik, amely az ugynevezett belsőelválasztású mirigyek hormonterme'ését zavarja meg. Néha fertőző megbetegedéssel kapcsolatban je'entkezik. Mindenesetre orvosi vizsgálatnak kell eldönteni, mitől kele'kezett. Kezelésére megszokták kísé-

ézzük rejtvény

i vi-
aszt.
sora
Idő-
. 15.
Sír-
ézet
24.
csik
be-
29.
32.
ny.
36.
in-
ész-

ra (zárt betűk: L, E, E). 28. Anyagi zavar pénzhiány tréfás neve. 31. Dac betűi. 34 Az Újpesti Dózsa elődje. 35. Az óraketyegés fele. 36. Napszak. 37. *Az idézet negyedik sora* (zárt betűk: N, H, L). 38. Portugália nagy kikötővárosa. 40. Alak. 41. ... furioso, Örjöngő Roland. 16. sz. olasz irodalmának híres eposza. 43. Nyúlánk, de nem sovány (—'). 45. A cincérek lárvája. 46. Mint a függőleges 36. számú sor. 48. Európai nép. 50. Nagy lakoma. 51. Folyó Madagaszkáron. 53. Zsírbontásnál nyert folyékony, nyers olajsav. 54. Duna menti község, ahol a hagyományos „vörös" sportnapokat rendezték. 55. Csúcs. 61. Nem holnap. 63. Sál szélei. 64. A függőleges 7. számú sor fordítottja.

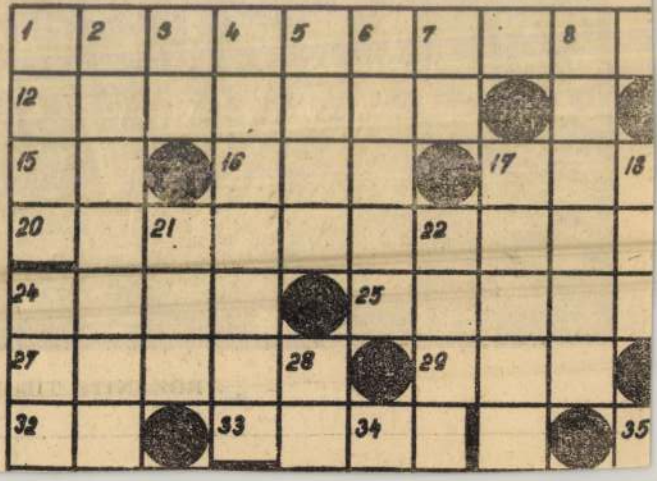

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ZALAI HÍRLAP

Rozanits Tibor

1021

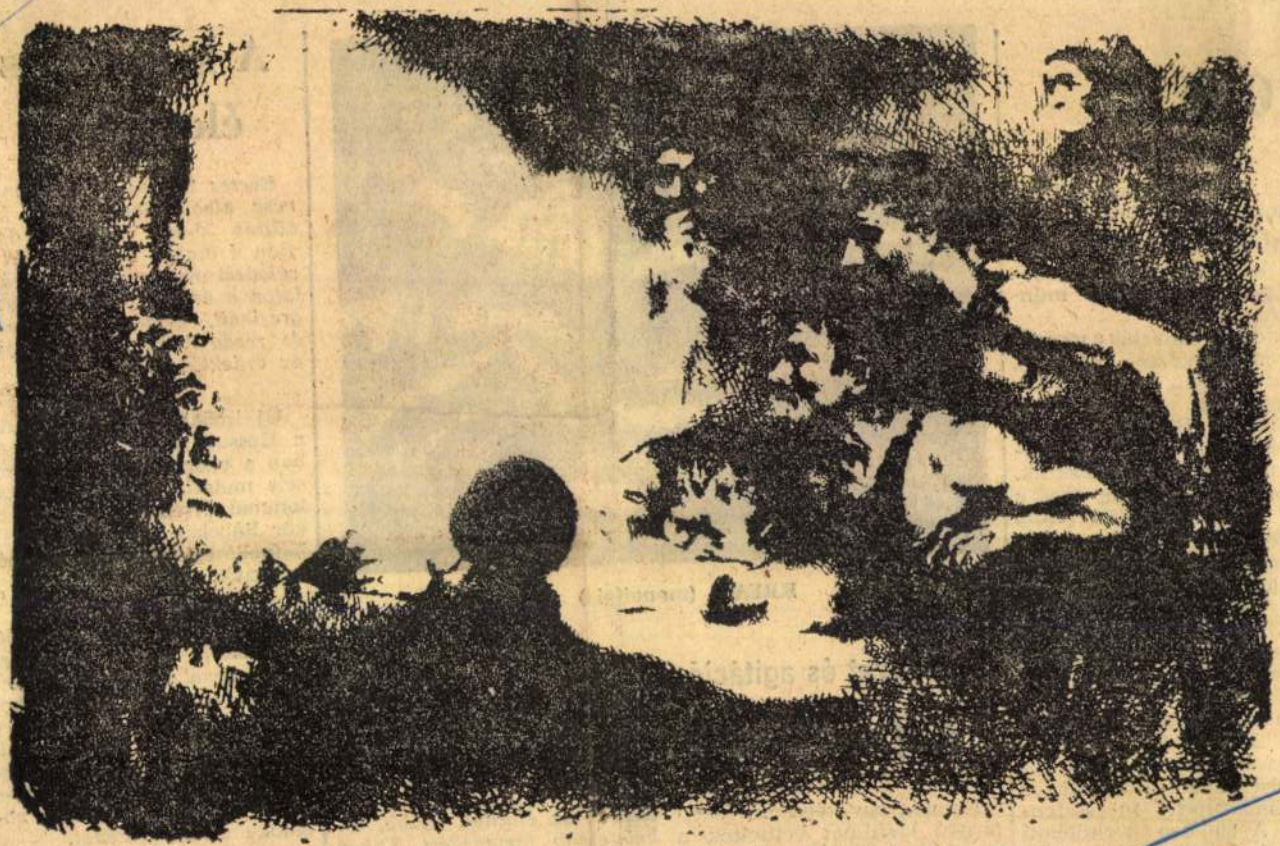

Rozanits Tibor: HAZATÉRT INTERNACIONALISTÁK (rézkarc)

r orvos

gon és Litvánián keresztül a Szovjetunióba érkezett.

Hamburger Jenő intenzíven kapcsolódott be a szovjet egészségügy építő munkájába.

Rövidesen rábízták a moszkvai röntgenintézet vezetését, melyet európai hírű intézetté fejlesztett. 1933-ban a Szovjetunió Röntgenológusainak és Radiológusainak Társasága elnökévé választották. Szerkesztésében jelent meg a Szovjet Röntgenológia című szakfolyóirat.

Hamburger röntgenorvosi érdeklődéséről képet alkothatunk magunknak abból a könyvből, mely a moszkvai röntgenintézet fennállásának 10 éves jubileuma alkalmából jelent meg. Címe: Az Orosz Szocialista Föderatív Köztársaság Egészségügyi Népbiztossága röntgenológiai és radiológiai állami tudományos kutatóintézetnek 10 esztendeje. A 80 lap terjedelmű könyv bevezetését N. A. Szemasko professzor, a Szovjet-

KREML (monotípia)

Uitz Béla:

Művészet és agitáció

Uitz Béla művészetéről

Nemrég egy képzőművészeti tárgyú kisfilmet vetítettek a mozikban. A képek egy idős művész puritán egyszerűség-

életért, az életnek újabb, tökéletesebb formájáért. Ebben az agitációban legteljesebb és legnagyobb erejű megnyilat-

A kulturális élet hírei

Borsos Miklós szobrászművész alkotásaiból nyílik kiállítás 30-án, vasárnap délután 4 órakor a Megyei Művelődési Központban. A tárlaton a neves szobrászművész grafikáit, érmeit, plakettjeit és rézdomborításait láthatják az érdeklődők.

★

Új irodalmi sorozatot indít a Kossuth Rádió. A sorozatban a világirodalom népi hőseit mutatják be. Első alkalommal, 27-én 19 óra 35 perckor Rabelais regényéből hallhatnak epizódokat a rádióhallgatók.

★

A Tanácsköztársaság 50. évfordulója tiszteletére „Életünk" címel fotókiállítás nyílik holnap délelőtt 11 órakor Nagykanizsán, a Thúry György Múzeum Lenin úti kiállítási termében. A díjkiosztással egybekötött megnyitón Mózes Pál a városi tanács vb-elnöke mond beszédet.

★

Goda Gábor Menybemenetel és pokoljárás című ty-

M. D. K.

ROTTMAYER, Johann Michael

Garas XVIII. VA. 12. l.

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848 II. 238 l.

Név: Rothmeister Joseph

Foglalkozás: Kürschner

Szárm. hely: _____

Hitfelekezet: _____ Csal. állapot: _____

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1719 vm. 11.

A polgárjogért fizetett összeg forintban: _____

ROTTMAYR, Johann Michael

GALAVICS, Géza: Hubala, Erich: Hohann Michael Rottmayr. Wien - München : Herold, , 1981. - Acta Historiae Artium, Tom XXX, Fasc. 3/4. 1984 381 - 383.p.

Rottmayr Mich.
Münchner 1913. 382

Faltapaszrőgök V. 171.

Rottmeister József

könyvkötő

hártulajd. a budai

várban 1696-ban

Vass Budaménet

101. l.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
591-1908
ok. VIII/ab

A m.kir.vallás és közokt.miniszte
sz.a.kelt s a központi állampénzt

Lux Kálmánnak a Müemle
épitészének Késmárkra és Vöröskla
alkalmával felmerült utiköltségeir
./. alatti utiszámlája kettőszázha
re érvényesittetvén,utasitom az ál
ezen összeget 90 korona napidij er
se ki és tárczám központi alnaplój

ROTTMEISTER József könyvkötő

1715-1720 között kapott budai polgárjogot

J. HALÁSZ Margit: Megjegyzések Gundrich Károly pesti szobrász életéhez és munkásságához. = Művészettörténeti Értesitő, 1990. 3-4. 218.

relations lasted till the death of the palatine, Rimay found himself on familiar terms with the family only after the palatine's death. Besides the political rapport between Rimay and Thurzó's son Imre — both of them were followers of Bethlen and on several occasions also his envoys — they were also personal friends. Among other things, Imre Thurzó agreed to be the godfather at the baptizing of the poet's daughter; the poet in turn wrote a congratulatory poem on the occasion of the wedding of Imre Thurzó and Krisztina Nyáry.[49]

Thus, Rimay was one of the leading figures of intellectual life in Upper Hungary. Sándor Eckhardt, the compiler and reviewer of Rimay's works, alluded to his far-reaching literary activity and relations when he remarked about him that "... for several decades he was the centre of the slowly germinating conscious Hungarian literary life, whose poems and essays were eagerly asked for even during his life, ... and from whom the contemporaries did not only learn practical philosophy but also Hungarian language and style. Rimay wished to and could create Hungarian literature ..."[50] In Hungarian literature he was the most eminent representative of the stoic

Rottmer Antal építőmester / Maurer Meister/ M.-.K.

A barokk-kori kaposvári megyeháza tervei / 1795/

/alsprajz és és homlokzat rajza, repr.

Zádor Mihály: Kaposvár, Bp. 1964. 101,102.1.

Rotulus

Tollrajzai mellől hiányoznak a Biblia Pauperorumhoz hozzátartozó szöveges

Biblia Pauperorum Bp. 1960. IX. o.

Roty

francia érem művész, Beck hozzá kapott ajánlóleve-
let.

Heitler László: Beck Ö. Fülöp, Corvina, 1969, 7. 1.

Rou vára

Stessel József:

Rou vára és a Gathel-
nemzetség Sopron
vármegyében.

Századok. 1897. 404. l.

R o u b a u d Francois festő

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
251-254.
"Látogatás Zichy Mihálynál"

JACQUES ROUAIRE, éremmüvész

Középkor.-Fiktiv érmek 1301 előtt élt hun és magyar vezérekről valamint az Árpád-házhoz tartozó személyekről 1850 előtt készült fiktiv érmek:

11.-ATTILA.-(ATTILA). REX).mellkép j.szakáll,szarv,vállon oroszlánfej.-Hátul:HENRICVS.II.F.R.-CAROLVS.v.i. A.A.B.D.-DIVI.IVLI.LV-CRETIA.-Négy mellkép j.baérkoszorúval.Lent:1.ROERIAE.F.nyoma.Öntvény,51 mm.bronz, Hátlap L.R. müve.Későbbi hibrid parositás.

HUSZÁR LAJOS: A régi magy.emlékérmek katalógusa a legrégibb időktől 1850-ig.I.Tört.érmek.I.Középkor

Az Éremgyüjtők kiadványsorozata. 5.sz.5.csoport.Lp.197
1972

Ronchi, Bartolomeo olasz szobrász

Krakkóban léptek vele Zaporolatba
a Rákóczyak és a Bethlenek

Magyarországi reneszánsz és barokk
Akadémiai Kiadó 1975 Bp.

207. old.

Rousseau francia hatásáról

A XVIII. sz. első évtizedeiben Magyarország
D-i határvidékén francia zsoldjában védművek
emelésével kapcsolatban említve.

Magyarországi reneszánsz és barokk
Akadémiai Kiadó 1975 Bp.

457. old.

Henri Rousseau, festő

Henri Rousseau: Brummer József portréja./1909/.
fekete repr. 133.old

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a
század elején 131.old

A Móra Ferenc Múz. Évkönyve, 1969.-Szeged, 1969.
Szegedi Nyomda

Henri Rousseau, festő

1909-ben festményben örökitette meg Brummer József szegedről Párizsba, majd New-Yorkba származott szobrász alakját. Brummer ott gazdag kikereskedő lett és Rousseaunak mecenása volt. A karosszékben ülő Brummert fák előtt ülve örökitette meg. A kép a New-Yorki Museum of Modern Art-ban van. /1909/. 134.old

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a század elején 131.old

A Szegedi Móra Ferenc Múz. Évkönyve. 1969-1. Szeged. 1969 Szegedi Nyomda

Rousseau Henri francia festőművész (1844–1910).

„A mai ~~magya~~ naiv művészt" Ez a címe Bánszky Pál
"most megjelent kompének. – 1886-ban (tíz évvel a magyar
millénium előtt) a párizsi függetlenek szalonjában megnyílt egy
képkiállítás. A kiállító egy műkedvelő volt – egy vámtisztvise-
lő – aki ráadásul más művészetbe is belekapott. Az akadémizmus nem
sejthette, hogy H. Rousseau kiállításának óriási következése lesz. Ettől
a tárlattól számítják a primitív, mai szóval – a naiv művészet
felfedezését. A kiállított kép címe: „Egy oroszlán éhes és egy antilopra
veti magát és szétépi, miközben egy pardue mohón lesi ezt a pillana-
tot." (omlítve).

Jó reggelt!

1984. XI. 24. Kossuth, 4.25

Rousseau Victor /Bruxelles/
Szinyei Társaság tiszteleti tagja
Szinyei Merse Pál Társaság VII. kiállitása
Nemzeti Szalon, 1946. jan.febr.

SZAKOLASZORSZÁGI FESTŐ, XVII. század
Borromei Szent Károly és Nerii Szent Fülöp
Fára húzott vászon, olaj, 13×19 cm.

FELSŐOLASZORSZÁGI FESTŐ, XV. század
Madonna a kis Jézussal és Ker. Szent Jánoskával
Félkörös felső záródással, fa, tempera, 12×43 cm.

FELSŐOLASZORSZÁGI FESTŐ, 1580 körül
Szent Ferenc álma
Vászon, olaj, 52×41 cm.

FERRARAI FESTŐ, XV. század vége
Krisztus sírbatétele
Fa, tempera, 43×55 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.
Őszi kiállítás, 1930., Ipolyi, 89. szám.

FERRARAI FESTŐ, 1520 körül
Remete Szent Antal
Fa, tempera, 151·5×60 cm.

FETI, DOMENICO (mantuai festő, 1589—1624)
Magdolna (75. kép.)
A Capese Zurlo-, majd San Marco-gyüjteményből. Gerevich PA, 241. és 263. l. (Képe 243. l.) (Domenico Feti.) — Décsei: Könyvismertetés. MM, V., 1929., 173. l. — Lepold—Lippay 55. l.

Rousseau Victor /Bruxelles/
Szinyei Társaság tiszteleti tag
Szinyei Társaság nyolcadik kiállitása
1942. január

NUZI, ALLEGRETTO (umbriai festő, † 137

Kálvária (98. kép)

Fa, tempera, 47×24 cm.

OLASZ FESTŐ, XIII. század

Kálvária (99. kép)

Fa, tempera, 48×29·5 cm.

Az Ipolyi-gyüjteményből.

Ipolyi Arnold képgyüjteménye. Új Magya
Sion, II., 1871., 368. l. (Jacopo da Torrita
— Gerevich PA, 222. l. (Románstílű.
— Benesch Belved, 70. l. (Ducento.) –
Őszi kiállítás, 1930., Ipolyi, 8. szám. –
Gerevich IPGY, 95. l.

OLASZ FESTŐ, XIV. század

Trónoló Madonna három angyallal

Csúcsos felső záródással.

Fa, tempera, 76×40 cm.

A kölni Ramboux- és az Ipolyi-gyüjteményből.

Igen rongált állapotban.

OLASZ FESTŐ, 1500 körül

Trónoló Madonna Jézussal és négy férfiszenttel

Fa, tempera, 220×160 cm.

Restaurálta Nikássy Lajos, 1933.

Rényi 12—13. l. — Maszlaghy II., 332. szám.

OLASZ FESTŐ, XVI. század

Önarckép családdal

Vászon, olaj, 92×133 cm.

Henri Rousseau

Paris

Kasa

K. K.

Kelt 191 .

Mielőtt keresőgyémnek 191 .-ig

levelem, kérem, kézbesítőnyomtatvánnyal átvételére

nevű munkásbiztosítási szolgálatos megbízta

Magyar Királyi államvasutak.

T. Müller

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191 ..... év

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztar

Kelt ..... , 191 ..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Roussel, H

l.

Budavunaf 1936.

41. l.

6o3 ZARÁNDY A.GÁSPÁR, Árpád vére H
Bpest, 19o4. 4r., fvkts

6o4 ZARÁNDY A.GÁSPÁR, Huba vére Sz
191o. 4r., er. diszes moiree-s

6o5 ZÁDORI JÁNOS, Spanyol-ut. Pest,
/Spanyolország részletes leirás
ból./

6o6 ZECHENTER ANTAL / a fő-hadi-tan
A'Horátziusok és Kuriátziusok s
és öt részben. Landerer. 1781.K

6o7 ZERFFI GUSZTÁV, Mátyás fia mint
Kritikai adalék irodalmunk erkö
N.8r., fvkts

6o8 ZICHY JENŐ GRÓF, A magyar faj v
leirása. Irták JANKÓ JÁNOS és P
lettel és számos szövegrajzzal.
fve

6o9 ZIMMERMANN JÁNOS GYÖRGY, A'nemz
ŐRI FÜLEP GÁBOR. Posony, 1792.8

61o ZIMMERMANN,W., Der grosse Bauer
seinen Erzählungen v.Fr. Gansbe
Meister. Hamburg, 191o. 8r., er.

Roussel H.

ércmvéso

Ernst érem Buda

vurzatoglatásának

emlékére 1686.

Reinbeteren

leírva.

Majláth tört. kiadle

440. l

MOB kotár

Tárgy

Tételsz.

	Méret					Pénz			
	m^1		m^2		m^3	Egységár		Összeg	
						Ft	f	Ft	f

Routtberger Simon

ötvös

Nagyszeben 1600

Routtberger Leimen

Fhr

1600

wod

Ar Szeben 408

..... nevü munkás igazolta

.....
a müvezető aláírása.

lyezem:

.....
agy helyettesének
rása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Patak Jenő

Táblakép.

"Részlet Schwarzwaldból".Roux Károly müve a Müegylet nyereménytárgya.

Fővárosi Lapok 1864.I.V.4.441.old.

Patak Jenő

Müpártolás.

Munk Mór /Pest/nyerte a Müegylet sor
solásán Roux Károly"Részàat Schwarzw
wladból"c.müvét.

Fővárosi Lapok 1864.I.V.4.441.olf.

Patak Jenő

Roux Károly festő/19.sz./müve a Müegylet nyereménytárgya.

Fővárosi Lapok 1864.I.V.4.441.old.

Patak Jenő

Roux Károly/Karlsruhe,19.sz./festő

"Részlet Schwarzwaldból"c.müve a Müegy-

let sorsolási kiállitásán.

Fővárosi Lapok 1864.I.IV.l.332.old.

Roux Oswald
Vonatcsapat-tábor, olaj

Cs. Kir. sajtóhadiszállás kiáll. 1918. máj. O.M.K.T.
15 l.

Roux Oswald

Ut a Plöcken-hágóm, olaj,temp.

Cs.Kir. sajtóhadiszállás kiáll. 1918. máj. O.H.K.T.

15 l.

Roux Oswald
Málhásállatok, olaj

Cs.Kir. sajtóhadiszállás kiáll. 1918. máj. O.M.K.T.
lo l.

Roux Oswald
Menetelő tüzérek, paszt.

Cs.Kir. sajtóhadiszállás kiáll. 1918. máj. O.M.K.T.
23 l.

Roux Oswald

Hegyi tréntábor a karintiai fronton, temp.

Cs.Kir. sajtóhadiszállás kiáll. 1918. máj. O.M.K.T.

23 l.

Roux Oswald

Táborozó nehéztüzérség, paszt.

Cs.Kir. sajtóhadiszállás kiáll. 1918. máj. O.M.K.T.
23 l.

Roux Oswald festőművész
Tábori ágyuk a Gailtalban, olajf.
Liesing im Lesachtal, olajf.
Sajtóhadiszállás második kiállitása
Nemzeti Szalon, 1917 február

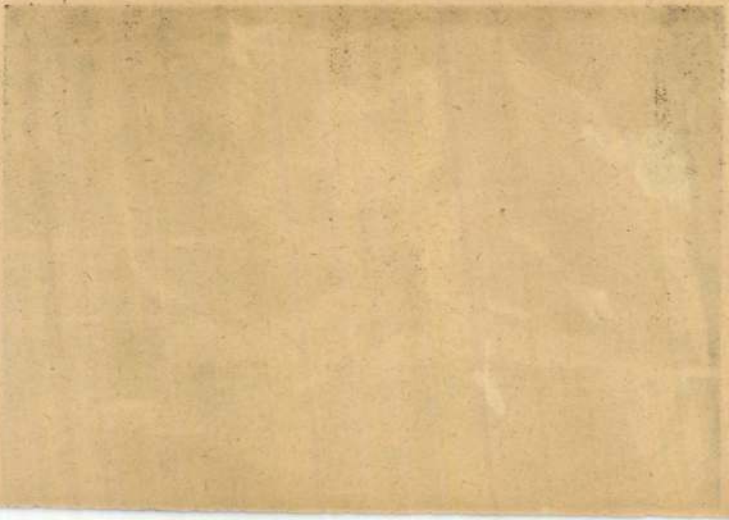

123. kép. *Turchi, Alessandro : Pietà.*

MDK

Novátkay Lajos festőm.

Ipm Isk. személyzete 1936-7.-1940-41. Ipm. Isk. évk. 1880-1941. Bp. 1942. 27-30 l.

MDK

Iparmüvészeti Isk.személyzete 1934-35-1935-36.

Rovátkay Lajos festőm.

Iparmüv.Isk.Évk. 1934-36. Bp. 1936.

Rovátkay Lajos MDK

1932- diszitő festlszet és term.u. rajzolás

Az Ipm. Isk. ...tanárai...szakoktatói... Iparmüv. Isk. Évk. 1934-36. Bp. 1936. 46 l.

MDK

Rovátkay R.Lajos

1920-32. diszitő festészet

Az Ipm.Isk. ...tanárai...szakoktatói... Iparmüv. Isk. Évk. 1934-36. Bp. 1936. 46 l.

Rovátkay Lajos MDK

Gróh István

Műcsarnok 1936. máj. jun. Jub. kiáll.

MDK

Rovátkay Lajos
műve:

Gróh István. Magántulajdon.

Az Orsz. Magy. Képzőm. Társ. jubileumi kiáll.
képes tárgymutatója. 1936. máj-jun. 38.1.

MDK

Rovátkay Lajos

tanár

Iparm. Isk. Évk. 1934-36. Bp. 1936.

Rováskay Lajos

l. –

Magy. Tzarm.

1941. 101. l.

kérem a nagytekintetü Bizottságot,
es várőrnek illetékeit ennek alap-
maztatásának ideje alatt más alapon
k.

november 7.

Mély tisztelettel

Mészáros

Rovátkay Lajos

Iparm. Isk Évk.

1

1930-34. 15 l.
44 l.

Rovátkai (Ramold)

Lajos

1929-30

l.

Éimisk 1930

91. l.

·u

A miniszter rendeletéből:

~~osztály~~tanácsos.

A hivata

mi

Rovátkay Lajos

l.

Magy. Iparm.

1938 128 l.

ézussal és két angyallal.

gye. 236. szám. — Lepold—Homor
— Őszi kiállítás, 1930., Ipolyi, 77. szám.
pold—Lippay 55. l.

I FESTŐ, XVII. század

rfi

aj, 100×75 cm.
nás Rómában vásárolta.
Az esztergomi hercegprímási képtár.
ar Korona, III. 1879., 21. szám. —
aghy II., 301. szám.

I FESTŐ, XVII. század

laj, 66×54 cm.
. Zoltán: La mostra della pittura napole-
Corvina, 1938., 585. l.

I FESTŐ, XVII. század

mos

laj, 120×93 cm.
arco-gyüjteményből.
, Zoltán: La mostra della pittura
etana. Corvina, 1938., 585. l.

Rozváthy Lajos festőművész

A díszítő festészeti szakosztály vezető, a tanulmányi rajzolás (1930/31) az esti tanfolyamon az élőalakos rajz r. tanára.

Az O.M. Kir. Iparművészeti Iskola évkönyve 1930-34; 154. l.

Rovátkay/Ramold/Lajos, festő

Művészek, tervezők, akik az Orsz.M.Kir.Iparművészeti Iskola beiratkozott növendékünvoltak 1896 és 1919 közt
Rovátkay/Ramold/Lajos, festészet, diszitőfestészet szakon 54.old

Mezei Ottó: Az Orsz.M.Kir.Iparmüv.Iskola/1880-1944/ oktatasi rendszere és forrasai 37.old

Müv.Tört.Ert. 1975. XXIV. 1.sz. Bp

Rovatkay/Ramold/ Lajos, festo

Az Orsz.M.Kir.Iparmüvészeti Iskola tanarai, tanársegédei,/segédtanárok/,-Rovátkay/Ramold/Lajos,-1920-1944 Díszitőfestészet, alakrajz, magyar népmüvészet. 53.old

Mezei Ottó: Az Orsz.M.Kir.Iparmüv.Iskola/1880-1944/ oktatási rendszere és forrásai 37.old

Müv.Tört.Ért. 1975. XXIV. 1.sz. Bp

Rovátkay Lajos

Rendes tanárrá nevezteteti ki (IX. fiz. oszt., 3. fok.).

Az O. M. Kir. Iparemüvészeti Iskola évkönyve 1930-1934; Bpest 1934, 15. l.

M. D. K

ROVÁTKAI Lajos

Az újlaki plébániatemplom oltárképeinek restaurálása (1959-60)

Budapest müemlékei II. Bp. 1962. 662. e.

MDK

Rovátky Lajos

Ujjáépült egy barokk müemlék Debrecenben. Uj Nemzedék 1937. dec. 25.

Rovátkay Lajos

az iparművészeti iskolánál rendes tanárrá nevezték ki a VIII.f.o. -ba.

MAGYAR IPARMUVESZET
1937. 125. l.

Rovátkay Lajos
festő
III. Dévai Biró
Mátyás tér 24.

MKSz 1947

Rovátkay Lajos

(Ramold)

festő

Műcs. kiáll. 1936tól

Pipics 119. l.

Karancsság, tpl

6

ROVENSZKY Rezső M.É.K.

Sifok, üdülőszálló, üzletek

Építész: Csángó András

Magyar Építőművészet 1962/3. 31-33.l.

MDK

Rovenszky Renső, épitész

1968. máj. 30-án 52 éves
korában meghalt. Temetése
a farkasréti temetőben.

— : Halálozás 11.

Népszabadság, Bp. 1968. jún. 5.

MDK

Rovenszky Rezső sokszorositó

végbizonyitványt nyert

Budiparrajsisk 1932-33. 92 l.

Revenszky Rezső belsőépitész M.D.K.

Hódmezővásárhely, Szabadság tér. Üzletház belsőtervezője

Magyar Épitőmvüészet 1962 /4. 15.1.

Rovánszky Dezső

Major Máté: Bolmányi Ferenc üvegfestményei a szekszárdi Garay szálló borozójában. /Belsőépitész Rovánszky Dezső/.

51. l.

Magyar Építőművészet, 1969.2.sz.

Revenszky Rezső M.É.K.

A Bp Főváros Elektromos Müvei szolgálati lakóháza

/ XIII. Vegyel utca 14. sz. / üzletbelső te ve

Tervezők:

Magyar Építőművészet 1962 / 1.

Roveredo, Zuan de

XVI. n.

l.

Hadtört. Kösl

1933. 320. l.

Velencrei nemzetközi műkiállítás

VII. 158.

Rovó Henrik

Jacobsen Bjørn

Cæsa

Lamagjiparalm II r. 501. l.

Rozó Henrik
szobrász művész
76 éves
(fehérvérüség)
+ 1954. V. 13.
X. Uj Köztemető

Halotti főkönyv
4900 folyssz

Rovó Márton, Martinus Ravesu kőfaragó

Magyar Életrajzi Lexikon

MDK

Rovó Márton /Martinus Ravesu/

Királyfej Kalocsáról.XIII.sz.első fele.Szépm.M.

/Fénykép/

A magyarországi művészet története I. 76.1.

Budapest.1961.II.kiadás

MDK

Rovó Márton/Martinus Ravesu/kőfaragó

Néhány szavas feliratos sirlap a kalocsai II.szé-
kesegyházban.,valamint a vörös márványból faragott
koronás feje.

A magyarországi müvészet története I.
Bpest,1961.II.kiadás.77.l.

M. D. K.

Rovó Márton kőfaragó

Egy XII. XIII. századi sírkőtöredék megemlékezik egy nyilván vezetőszerepű kőfaragóról:

„Martinus Ravesu lapidica facet hic"

Rados Jenő: Magyar építészettörténet Bp. 1961. 51.

nyelvészeink szerint R. M. nevezhetnénk

MDK

Rovó Márton

köfaragó XIII.sz. első fele

Feliratos sirlap Kalocsán
/Martinus Ravesu/ őrzi emlékét.

Magy.Müv.Tört. I. /szerk. Dercsényi/ 78.o.

Rovó Márton

(Martinus Ravegů)

l.

Építészet

1942. 15. l. 16. l.

Szépművészet

BUDAPEST
42 IV. 11 12

Rónó Márton

lásd

Ravegius, Martinus

Rovó Márton

l.

Martinus Ravelin

Gerevich indítása.

azt a szalfat ameljik melette feküdt, és
egyenesen tartja fél kezében és mutatja o
utat hol Budára téren. Toldi György Miklós
bátyja aki gögösen nevelkedet a király melett ülde
te öcsét Miklóst és mindenáron megakarta ölni
mert ő akarta az Miklósnak szánt örökséget.

Bp 1932 X 26

1/27.

Rovó Márton

lapicida XII. n.

erőd

Ezer év Pest Vármegye földjén.

H. és. é. n. 924, 35 (keppel) 161. l.

9 (1942?)

Róvó Márton

a II. kalocsai székesegyház építője

láid még

Márton kőfaragó

és Martinus Ravesu

alatt is.

A II. székesegyház francia eredetére vonatkozóan láid Foerk Ernő tanulmányát a Magyarország műemlékei IV. kötetében és Winkler Pál: A kalocsai érseki főszékesegyház. 40–42. lapjait.

DUDAS GYULA: Bács-Bodrogh vármegye. Történeti Társulat évkönyve. 1885.
—— Volt-e Bácskában önálló püspökség? Bács-Bodrogh Megyei Történelmi Társulat évkönyve. Zombor, 1862.
FEJÉR GYÖRGY: Initia. Budae. 1846.
FOERK ERNŐ: A kalocsai Szent István-kori székesegyház érseki sírja. «Archaeológiai Értesítő» 1911. évf. XXXI. kötet.
—— A kalocsai székesegyház. Különlenyomat «Magyarország műemlékei» IV. kötetéből. Budapest, 1915.
—— A magyar építőművészet rövid története. (Magyar műemlékek nyomán.) Kecskemét, 1929.
R. GÁBOR LAJOS: Kalocsavidéki népművészet és népszokások. Kalocsa, 1938.
LADISLAS GÁL: L'Architecture Religieuse en Hongrie. Paris. 1929. Chapitre III. 79—92. l.
GEREVICH TIBOR: Az építési munka szervezete a középkorban. «Építőmesterek VI. Évkönyve». 1910.
—— A régi magyar művészet európai helyzete. Budapest, 1924.
—— A magyar művészet jelentősége. «Magyar Szemle». 1927. november.
—— Die Baukunst der Barockzeit in Ungarn. «Műgyüjtő». IV. 1930.
—— Legújabb magyarországi ásatások. «Magyar Szemle». 1935. I. sz.
—— L'arte antica ungherese. Roma. s. d.
—— Művészettörténet. A Hóman Bálint szerkesztette «A magyar történetírás új útjai» c. munkában. Budapest, 1932.
—— Magyarország románkori emlékei. Magyarország művészeti emlékei. Budapest, 1938.

Rovó Zoltán

épített

a Kálvinista Szemle XII.

évfolyamában megkritizálta

Dudás Kálmán épí-

tész pápai ref. templom

tervét. U.o. Dudás vá-

laszra. Bierbauer védel-

mébe veszi Rovót.

Bierbauer Virgil dr.

A kritika oldalai. VI.

Dudás Kálmán pápai

templomterve és a kri-

tika - Tér és Forma

1931. 134. l.

MIHÁLY GÉZA

Budapest, VIII. ker., Baross-utca 41. szám. (M

Árverési

Az árverés napja	Festmények, rajzok	Szobrok, plaketek	Kelet-Ázsia	Ezüstök, ékszerek	Porcellán- és üvegtárgyak	Textíliák
1932 március 7	1–70	—	—	1338–1360	1598–1640	1996–2030
» » 8	71–150	—	—	1361–1380	1641–1670	—
» » 9	151–220	—	—	1381–1400	1671–1710	2031–2050
» » 10	221–300	—	—	1401–1420	1711–1740	—
» » 11	301–370	—	—	1421–1440	1741–1770	2051–2080
» » 12	371–450	—	—	1441–1460	1771–1820	—
» » 14	451–520	—	—	1461–1480	1821–1850	2081–2110
» » 16	521–600	986–1060	—	1481–1500	1851–1880	—
» » 17	601–670	1061–1130	—	1501–1520	1881–1920	2111–2140
» » 18	671–750	—	—	1521–1540	1921–1950	2141–2170

MDK

Rowin, Bessie amerikai festőnő

Magyar Iparművészet 1938. 169 l.

Rovos István

ötvös

Nagyszombat

1665-1669

Mihalik S.

Murci kat. Ért

1917. 77. l.

...nnak ábrázolva. Körülök egy, a légörgebb
~~egy~~ felfordított kádra ült ~~az öreg czimbalmos~~ és
...almot. Mellette a kis bögös telepedett le s oldalt a
Kötelességét. A czimbalom mellett kenyér s (vörös, borral)
...ttér hegyes vidék. Felirata a kép alatt két-két

...káló Czigány
...arországon.
...irende Zigeuner
...Ungarn.
...t: „56"

...ilapnak 26·5 : 19 cm.

...rines).

...moniens Bewohner. Wien, Cappi 1816.

217/96 № 63.

Rowlandson

MDK

Megnyitották a Kulturkapcsolatok Intézetében az Unesco reprodukciós kiállitást. Fenti művész munkái is részt vesznek.

Esti Hirlap 10 sz. 1959. jan. 13. 2 old.

JOHANN KOXER, textilfestomester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét ttalakjuk 1715-ből.--A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig.
E mesterek egyike volt:
96.- Johann Koxer, Deutschendorff. 152.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz.Évkönyve, 16. Győr, 1974.

IOANNES ROXER, textilfeetőmester

---

5. Függelék.-A lőcsei festők céhlevele,1715.
A céhlevél elején,a,céh vezetőségének felsorolásában szerepel a neve: Ioannes Roxer Kismarkiensis.
147.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve. 16. Győr. 1974.

JOHANN ROXER, textilfestomester

Az 5.függelékben a locsei festők céhlevelét találjuk 1715-ből.--A 6.függelék a locsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig.
E mesterek egyike volt:
57.- Johann Roxer, Keyssmarckt. 151.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A Textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974.

SAMUEL ROXER, textilfestőmester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevélát talaljuk 1715-ből.--A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig.
E mesterek egyike volt:
154.-Samuel Roxer, Deutschndorff, 1760.--152.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A Textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA. A Kantus János Múz. Évkön ve, 16. Győr, 1974

TOBIAS ROXER, textilfestőmester

Az 5.függelék a lőcsei festők céhlevelét mutatja 1715-ből.--A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig. 128.- Tobias Roxer, Deutschendorff. 152.old

E mesterek egyike volt.

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múzeum évkönyve, 16. Győr, 1974.

TOBIAS ROXER, textilfestőmester

A szepesolaszlak 1777-ben váltak ki a lőcsei céhből és Szepesváraljával közös céhet alkottak.1804-ben ők is szé szétváltak.-A szepesolaszlak mesterkönyvüket 1804-86 kö zött vezették díszes kivitelben."Stam-Buch"-nak nevezté 35 bejegyzés van benne.

1.-Tobias Roxer,Erweber. 1804

123.old. 38.jegyz

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textil - festés első nyomai 101.old

ARRABONA. A Xantus János Múz.Évkönyve, 16. Győr, 1974.

TOBIAS KOXER, textilfestőmester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét találjuk 1715-ből.--A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig.
E mesterek egyike volt:
113.- Tobias Koxer, Wallendorff. 152.old

DOMONKOS OTTÓ Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. évkönyve, 16. Győr, 1974.

TOBIAS ROXEN, textilfestőmester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét találjuk 1715-ből.-A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig. E mesterek egyike volt:

190.- Tobias Roxen, Deutschendorff, 1776.-152.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz.Évkönyve, 16. Győr, 1974.

TOBIAS KOXER, textilfestőmester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét találjuk 1715-ből.--A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig.
E mesterek egyike volt: Tobias Koxer, Wallendorff, 1679
83.- Tobias Koxer, Wallendorf, 1679. 151.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARHABONA, A Xantus János M[illegible]. évkönyve, 16. Győr, 1974.

Roxy /Ránki József/

Öt féle humoros rajz öt művésztől:
Forrai Zoltán: "Rövidlátó becsüs" c.
Gerő: A hegedűtolvaj strucc, lenyeli a művész hegedűjét.
Roxy /Ránki József grafikus/: "A bonvivant nyaral" c.
Szigethy István: "A fürdőruha" négy rajz.
Toncz Tibor: "Keep smiling" Hat igaz történet a volán mellől" hat rajz.

Délibáb, Bp. 1934. juli. 21. VIII. évf. 30. sz. 20-21. lap.

Roxy /Ránki József/

Forrai Zoltán: DYMI: "Keep smiling", "Nyári pasztell" c. rajz
Madaras: Humoros kép 1. rajz
Toncz Tibor: " " két "
Szigethy István: humoros kép, négy rajz
Roxy: " " egy "
Repr.-ók.

Délibáb, Bp. 1934. juli. 28. VIII. évf. 31. sz. 22-23. lap.

Roxy /Ránki József/

Vidám képek, tréfás rajzok: "Keep smiling" cimmel:
Toncz Tibor: Egy kis árnyék mindent megér'
Madaras: „Az irodában a tengerpartról álmodunk."
Szepes: Két fürdőruhás nőt ábrázoló rajz
Roxy: "Nyaral a szinház - naiva" .
Forrai Zoltán: "Modern házasság" c.
Repr.-ók.

Délibáb, Bp. 1934. aug. 4. VIII. évf.
32. sz. 12-13. lap.

Roxy /Ránki József/

Karikatura Somogyi Nusi szinmüvészről, készitette Roxy /Ránki József/

Négy képből álló rajzsorozat „Dr Pesti Péter és a vadász pech" cimmel. Szigethy István rajzai.

Repr.-ók.

Délibáb, Bp. 1934. szept. 22. VIII. évf. 39. sz. 11. lap.

Roxy /Ránki József/

"Hatféle humor, hat féle rajz, hat müvésztől"
Sebők: "Arisztid és Tasziló" két frakkos férfi humoros képe.
Gerő: "Modern gyerek: ni-ni folyik a benzin" s rámutat egy gyerekkocsira.
Szigethy I.: Virágos Budapest és a cilinder. Dr. P.P. kalandjai.
Roxy: "Opera" éneklő férfi és nő humoros ábrázolása.
Forrai Zoltán: Férfi gyermekjárókában, mellette sir a járókából kiragadott kisgyerek
Toncz Tibor: "Én katona vagyok" Repr.-ók

Délibáb, Bp. 1934. juni. 23. VIII. évf. 26. sz. 16-17. lap.

Roxy /Ránki József/

"A bonviván és a primadonna nyaral" cimmel tréfát illusztrált.

Repr.

Délibáb, Bp. 1935. aug. 1o. IX. évf.
33. sz. 79. lap.

Roxy /Ránki József/

Fejes Teri szinművészről készült rajzát bemutatja a lap.
Repr.

Délibáb, Bp. 1935. márc. 23. IX. évf. 13. sz. 8. lap.

Roxy

Öt müvész tréfás rajzait bemutatja a lap a "Nevessünk" c. rovatban:
Roxy: „Nyaral a segédszinésznő Budapesten"
Madaras: „Messaliance" c.
Lepel: "Mire megvénülünk II" c.
Szigethy István: "A szalmakalap" Dr.P.P. kalandjai" c.
Toncz Tibor: "Idegeforgalmi propaganda Budapesten" c.
Repr.-ók.

Délibáb, Bp. 1934. aug. 18. VIII. évf. 34. sz. 22-23. lap.

Roxy

Honthy Hanna szinmüvésznőről készitett karikaturáját bemutatja a lap.
Repr.

Délibáb, Bp. 1934. okt. 27. VIII. évf. 44. sz. 12. lap.

Roxy
grafikus

M.D.Y

A „Halászó macska utcája"
A szakácsnő
„Az erhöl csrendészeti bírók szigorniak"

} nyomt

Galambos Ferenc: Roxy
Művészet, 1968. julius – 14 lap.

Roxi József, grafikus

A BARBÁR BÖLCSESSÉGEK
című könyv 1941-ben jelent meg.
Közmondások gyűjteménye —
Afrikából, Ázsiából, Amerikából.
Címlapját *Roxi József* tervezte.
Ártalmatlan kultúrtörténeti mű

M. D.: „Ami jön még, az ajándék"
Népszabadság, Bp. 1980 júl. 6. 11.

Roxi Ránki József, festő

megemlíve

Héra Zoltán: A hajléképítés korszakai 7.

Népszabadság, Br. 1977 okt. 28-

MDK

Roxi József

Szabadság és nép-kiáll. Csók-gal. 1962. V.

M.D.K.

Roxi József
grafikus

A Szocialista Képzőművészeti
"Orpart" alapító tagja volt

Vértes György: Művészek a szabadságért
Élet és Irodalom, 1962 márc 17 — 31.

MDK

Rexi József graf.

e.a: Szoc. művészek kiáll. Ujság, 1941. okt.1.

Roxy (Ránki) József

Roxy (Ránki József) (1909–1953): grafikus. A Szocialista Képzőművészek Csoportjának tagja. Kiváló karikaturista volt.

Mihályfi Ernő: Művészek, barátaim Bp. Corvina 1977.

Roxy

Toncz Tibor rajza: Tanitó és diák beszélgetése cimmel.

Gerő rajzai: "Horgász, korcsolya leckét ad. c. és "Szerelem Grönlandban" cimmel.

A folyóvizes szobát félreértő vendég, Szigethy István rajza.

„Hasznos tudnivalók a közlekedésben" cimmel hat rajzból álló sorozatot készitett Roxy.

Tréfás szövegeket, rövid párbeszédeket illusztrálnak a rajzok.

Délibáb, Bp. 1938. dec. 3. XII. évf. 49. sz. 64-66. lap.

Roxy

Szigethy István rajzai: "Udvarias férj" és "Életmentés" címmel.

Toncz Tibor rajza: "A tenniszpartner elgázolása." c.

Gedő Lipót rajza: "Szerelmeslevél" c.

Roxy rajza: Közlekedési tanácsokat öt rajzból álló sorozattal illusztrálja.
Repr.-ók.

A rajzok tréfás párbeszédeket, vicceket illusztrálnak.

Délibáb, Bp. 1938. nov. 26. XII. évf. 48. sz. 66-68. lap.

Roxy

Három művész tréfás rajza:

"A szobalányok gyöngye" c.
Bársony Imre: "Az egyenlet" c. elbeszéléséhez apát és leányát ábrázoló rajz. Gedő Lipót művei.

Férj és feleség vitája vásárlás közben, az asszony tulzásai miatt.
"Texasban" c. Sajgethy István rajzai.

Közlekedési tanácsok hét képből álló rajzsorozat. Roxy műve.

Délibáb, Bp. 1938. nov. 19. XII. évf.
47. sz. 64-66. lap.
" " 7o. "

Roxy

"Biztos jel" Toncz Tibor tréfás rajza

„Izléstelen" Gedő Lipót " "

Szigethy István: "Cipő a kalitkában" mely majd repül a férj fejéhez.

Roxy: Vajda P.R.: "Hasznos tanácsok gyalogjárók számára" c. irását illusztrálta hat képből álló rajzsorozattal.
Repr.-ók.

Délibáb, Bp. 1938. nov. 12. XII. évf. 46. sz. 64-66. lap.

Roxi József

MDK

Az 1934-ben alakult csoport tagja volt.

A Csoport utolso nagy tette az 1942-es kiálitás a Vasas Székházban.

Oelmacher Anna: Szocialista Képzőművészek Csoportja./1934-1944/
Nógrádi Népujság 1964 máj. 21.
és Szolnok Megyei Néplap. 1964.máj. 21.

Roty , [ ] MDK

A Nemzeti Galériában még nem volt Roty – emlékkiállítás.

R. Gy.: Kire emlékezzünk?

M. 8.

Népszabadság, Bp. 1971. március 21.

Roxy

Kezepel az alábbi tárlaton

Oelmacher Anna: Forradalmi művészet
Kiáll az Ipar műv. Főiskolán

Magyar Nemzet 1968. XI. 30. 4 old.

Roxi József

A gyáros /repr./

Erdős László: Valami készül Bp. 1964. Képjegyzék.

Roxi József

A Szocialista Képzőművészek ujjászervezett csoportjának 3. kiállitásán résztvett.

Erdős László: Valami készül 1964. Bp. 98.l.

Roxi József

A Szocialista Színészcsoport munkájába bekapcsolódott.

Erdős László: Valami készül Bp. 1964. 95.l.

MEK

Roxi /Ránki/ József

A Muzsa csókja,

reprodukcio

Szocialista képzőm. csop. kiáll. 1934-44.

N.Gal. 1964.

MDK

Roxi /Ránki/ József

A gyáros,

reprodukcio

Szocialista képzőm. csop. kiáll. 1934-44.

N.Gal. 1964.

Roxi József

1933–1937 között a Szoc. Képzőművészek Csoportjának tagja.

Major Máté: Az épitészet uj világa, Magvető, 1969, 438. l.

MDK

Roxi /Ránki/ József karikaturista, grafikus

Gönczi-Szabó: Az 1956.évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliografiája Müvért 1957.VI.évf.4.sz.346.l

MDK

Roxy József festő

b: Festők, szobrászok. Esti Kurir, 1941, okt. 22. 7 l.

ROXI – Ránki József grafikus

2 karikatura (repr.)

dm: Roxi emlékkiállítás

Nodalni Hljsag 1956 VII évf. 18, ~~12~~. május 5, 4 l.

MDK

Raki József

l.: Rámki József

Nők Lapja, Bp. 1956. április 12. [2. l.]

MDK

Roxy József

Szegény paraszt

M.grafika loo éve. Főv.Képtár 32.kiáll. 1948.jan.
15 l.

M. D. K.

ROXI József

1933-1937 között a Socialista Képzőművészek Csoportjá-hoz tartozott

Major Máté: Negyedszázada alakult a Socialista Képzőművészek Csoportja

Magyar Építőművészet 1959. 3/4. sz. 133-134. l.

Roxi József

MDK

Tagja volt a Szocialista Képzőművészek Csoportjának.

Vértes Gy. Harc a szocialista realizmusért. Kortárs. 1961. 12. sz. dec. 92o.1.

Ruzsi József
karikaturista

M.D.K.

Németh Lajos: A szocialista képzőművészet csoportjainak története.

M.M.M. Évkönyve 1952/81 l.

M.D.K

Roxi József
karikaturista

Németh Rajos: A szocialista képzőművészek csoportjának története.

M.M.M. Évkönyve 1952, 87 l.

Roxi József

M.D.K.

Méltatás.

Major Máté: Búcsú Berda Ernőtől
Művészet, 1961. március – 43 l.

Roxi József

Roxi József reklámgrafikus, V.
Csáky-u. 32. 493-025

Bptávb 1940 szept.

Székesfehérvár.

A középtért az égő vár fog
romló csapatokat és sátraikat
a törökök menekülnek; a háttér
jelezték, jobbról Russwurm emb

WAHRE CONTRAFACTVR DER KÖNIGL
DIE VON CHRISTEN EROBERT W

magyarázó szövegének kezdete:
fejezése: T. Der weg nach O

Rm., mér. a vk. 15.9: 26.4

Roxi József

fecit

l.

László 18X48

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Roxy József
grafikus
V. Csáky u. 32

MKSz 1947

Roxi /Ránki József/ M.N.K.

Rajzaiból emlékkiállitás Szombathelyen

Napló
Magyar Nemzet Magyar Nemzet 1963. december 11. 4 l.

Roxi M.D.K.

Müvei a kiállitáson

Kristóf Attila: Bucsu a kiállitástól
A Szocialista Képzőművészek Csoportja tagjainak találkozója a Nemzeti Galériában
Magyar Nemzet 1964. junius 16. 4.1.

MDK

Roxi

Cserepes István emlékkiáll. 1960. Ernst Muz.

Roxi

szatirikus politikai rajzoló. aláírása.

Lásd: Ránki József
Vas megye c. napilap szerkesztője.

Dutka Mária: Így élnek Zsennyén a művészek paradicsomában.
Magyar Nemzet 1958. Aug. 20. 7.l.

Roti [ ] MDh

Részt vett a kiállításon.
(1942. márc. 29. Vasas Székház.)

Mihályfi Ernő: Emlékezés egy 20 év előtti Képzőművészeti Kiállításra 8. l.
NÉPSZABADSÁG
Sz. 1962. ápr. 1.

ROXI /Ránki/ József rajzoló ,ujs giró M.[illegible].

Halálának 10. évfordulója va .

A Szocialista Müvészcsoport tagja

Kubikos / rajz/ rerp.

o.a.: A munkásszolidaritás müvésze

Magyar Nemzet 1963. január 20. 9.1.

M.DK

Roxy
grafikus

Középiskolát a székesfehérvárra
Jbl Miklós Állami Főiskolában
végezte, ott rajztanára Márton
Ferenc volt rá nagy hatással.

Galambos Ferenc: Roxy
Művészet, 1968. julius – 14 lap.

Roxy
grafikus

M.D.K.

A Magyarország 1967 évi május 7-i számában a „Karikatura-torztükör" a minvel ist akkében kimaradt Roxy aki minden tollvonásával a haladás szolgálatában allt:

Galambos Ferenc: Roxy
Művészet, 1968. julius – 14 lap.

Roxy

M.D.

grafikus

Felübről (A „Szirahat" c. kiöntből)
Pénz beszél, hutya sugat } rajzon

Galambos Ferenc: Roxy (1909-1953)

Művészet, 1968. julius - 14 lap.

M.D.K

Roxy (Rainki József)
grafikus

1909 - május 13-án született
Ozorán. A szülőr hárban
került közel a proletár tömegek-
her és ismerte meg életüket.

Galambos Ferenc: Roxy
Művészet, 1968. julius - 14 lap.

MDK

Roxy, karikaturista

Szenvedélyes karikatúrácival

egyik erőssége volt a Csoportnak.

Rózsa Gyula: A Szocialista Képzőművészek Csoportja 8

Népszabadság, Bp. 1968. szept. 14.

MDK

Roxy

Galambos Ferenc cikke

Müvészet 1968 7.p.14-16

ÉSZETVÉDELMI HIVATAL
, EGYETEM TÉR 5.
ON: 385-179

Tárgy: _____

_____

_____

Ügyintézőjük: _____

Hiv. sz.: _____

Mell.: _____

M.D.V.

Roxy
Grafikus

1941-ben baloldali baiataival megindította az Unitas-Könyvek sorozatát. Ebben a sorozatban jelent meg a „Kirakat" c. karikatúra albuma is.

Galambos Ferenc: Roxy
Művészet, 1968. julius – 14 lap.

Roxy
Grafikus

M.D.

Az 1935 os években a reklámgráfika a hennyeset, a karikatúrak s a politikai propagandaanyag pedig a hitet és ömbecsülést bizt osítottak.

Galambos Ferenc: Roxy
Művészet, 1968. julius – 14 lap.

M.D.V.

Roxy
grafikus

1935-ben lépett be a Szociál-
demokrata Pártba s ugyanakkor
bekapcsolódott a Szocialista Képző-
művész Csoportba.

Galambos Ferenc: Roxy
Művészet, 1968. julius – 14 lap

M.D.Y

Roxy
grafikus

1933-ban abbahagyta tanulmányait a bánsági egyetemen és hazajött. Itthon rajzolásból és reklámgrafikából tartotta fent magát.

Galambos Ferenc: Roxy
Művészet, 1968. július – 14 lap.

Roxy
grafikus

M.D.V.

Szinkei kiváriságára épi tészmérnök-
nek készült a bonai Műszaki Egyetemen.
Itt is rajzolt és politikai karikatúrá-
kat készített.

Galambos Ferenc: Roxy
Művészet, 1968. julius – 14 kap

M.D.

Roxy
grafikus

1942-ben jelent meg a Szociáldemokrata Képzőművész Csoport albetársát tartalmazó album. Ebben Roxy három rajzával szerepelt.

Galambos Ferenc: Roxy
Művészet, 1968. július – 14 lap

Roxy
grafikus

M.DY

1963 decemberében a szombathelyi
Savaria Museum rendelte meg
Roxy 53 olhotásából emlékkiállítását.

Galambos Ferenc: Roxy
Művészet, 1968. julius – 14 kap.

Roxy
grafikus

M.D.

1956-ban áprilisban, megrendezett emlékkiállítasan 51 grafikai művet mutattak be, Körner Éva írta kataloguát.

Galambos Ferenc: Roxy
Művészet, 1968. julius - 14 lap.

Roxy
grafikus

M. DV
1

A grafikáról nem mondott le, csupán
nyugalmasabb időre halasztotta.
Ebben azonban megzavarta 1953
január 17-ben behöretterett halála.

Galambos Ferenc: Roxy
Művészet, 1968. julius – 14 lap.

Roxy
Grafikus

M.D.V.

1951-ben a Független Magyarország
főszerkesztőr kisztít-tilti be, 1952-ben
a Kulturalis Kapcsolatok Intézetében
tevékenykedett.

Galambos Ferenc: Roxy
Művészet, 1968. julius – 14 lap.

Rexy
Grafikus

M.D.

1948-ban Budapesten az Országos Terv hivatal sajtó osztályán dolgozok. Majd 1949-1951-ig a Magyar Nemzet szerkesztőségében.

Galambos Ferenc: Rexy
Művészet, 1968. julius - 14 lap.

Roxy
Grafikus

M.D.V.
1

1945-ben Budapesten a Közlekedés-
ügyi Minisztérium sajtóosztályán
tevékenykedik. 1946-ban Szombat-
helyre került a Szabad Vasmegye fő-
szerkesztőjének.

Galambos Ferenc: Roxy
Művészet, 1968. július - 44 lap.

M.D.4

Roxy
grafikus

Orosharán megszerzette a kommunista pártot és részt vett a „Népakarat" című kommunista lap megindításában.

Galambos Ferenc: Roxy
Művészet, 1968 julius - 14 lap.

Roxy
graphus

M.D.Ý

1942-ben bezonult katonának,
két ezet töltött mint munkaszolgá-
latos Ukrajnában. 1944-ben vissza
került Magyarországra és az orosz
kerén lévő Ozorán feleakerett.

Galambos Ferenc: Roxy
Művészet, 1968. julius – 14 l. cap.

Roxy
grafikus

M.D.Y

1942-ben a Szocialista Képző-
művész Csoport Odbumában be-
mutatta az „Otthon"-t, „Az
dőadó"-t, „Az ehich úr és hit pol-
kere" cimű művét

Galambos Ferenc: Roxy
Művészet, 1968. julius – 14 l cap.

M.D.K.

Roxy
grafikus

Kalódott szellemű karikatúristákkal,
mint Bíró Mihály, Major Henrik, Vértes
Marcell mi gráciába kényszerült
Bécsbe.

Galambos Ferenc: Roxy
Művészet, 1968. julius - 14 lap.

ROXI RÁNKI JÓZSEF

emlitve ld. Bokros Birman Dezső

Heitler László: Szocialista szobrászat. Szombathely, Savaria (sic!)
UJ TÜKÖR 1981/XVIII/7.sz.3.o.

n arról, hogy a rendelkezésünkre
sökkenő volta miatt a Müvészettör-
önyvtárunk minden partnervelem

Intézet
is küldi azonban az Ars Hungarica
és egyéb forráskiadványait ill.
lógusait, az Önök Muzeumi Évkönyve

ra is megmarad.

Tisztelettel:

Roxin, Antoin Léopold francia hadmérnök

A XVIII. sz. első évtizedében Magyarország
D.-i határvidékén francia rendszerű védművek
emelésével kapcsolatban említve

Magyarországi reneszánsz és barokk
Akadémiai Kiadó 1975 Bp.

452. old.

Roxin, Leopold

l.

Cincik

7. l.

Roy, Louis van

MAGYAR MŰVÉSZET
1928. 544, 548

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Roy, Louis van

Magyar Művészet
1928. 544, 548

Van Roy, Louis

festō

1740

l.

Thirfelsō demāntul

120·l.

Zentral Kommission, fecit / IV. 32, 33

Roy, Louis van
festő
1740
l.
Voit Pál
Régi magyar otthonok.
Bp. c. n. 198-l.

vácé	4026.99	—
kelmeszdíja	7.60	7.60
	3115 —	187.88
	250 —	96.80
Ft:	23656.40	135.75.91

16. nagynombati szék. egyt. helyreáll
17. utazási költségek
18. fényképészeti czikkek és felvétel
19. bizottsági kiadványok
20. trencséni vár felvétele
21. pécsi lőportorony helyreáll
22. márkusfalvi kertilak "
23. köérberéki ásatás
24. visegrádi várromok "
25. brassói főtemplom "
26. nyitrai székesegyház "
27. marosszimrei templ. "
28. nyirbátori minorita "

Bevétel: 156047.89
Kiadás: 16121.07

Elszámolandó maradv. 139926.82

Roy, Louis van

festö

lärd

Gentmünd

248. l.

, 1931. november hó 9-én.

iszter h e l y e t t:

h.államtitkár.

o t t s á g á n a k ,

B u d a p e s t .

Roy, Louis van

foto

Gentsmend.

248.l.

emlékek országos bizottságának!

Budapest.

én 3 sz.alatt kelt átiratára mellékel-
nök nyugtéját és kérem annak 47 korona
ak megküldeni.

z .1919 évi február hó 13.-án.-
tészeti hivatal.
hivatal főnöke:

szaki főtanácsos.

M. D. K

ROY, Ludwig von, arcképfestő
(Louis van)
1740 Meskó-Jakab és neje képmása

(Mahlberdsch Bécsben Le Roy-nál tanult)

Garras XVIII. 17. 54, 194, & 34, 245 l.

ROY, Nicola von Jentö

Pálffy Miklósnak dolgaatt
1661-ben 150 fl.-ét

Ars 1997/1-3. 234.

ın alma alakú

lyeg

ű kerubfejek s

lvator mundi

:si bélyeg HB

zemű virágok,

yel, XVII. sz.

k közt három

díszű. Bécsi

művű kettős

lapok; áttört

Royer - család

pozsonyi nyomdász

l. . .

Pichler, Alois H.

Entstehung der Pressburger Zeitung.

Pozsony - Pressburg. 1913.

18 - 22. l.

III - X. l.

Hiv.szám: 329/1944.

e értesitem Méltóságodat, hogy HAJNAL
ai szolgálatának halasztása tekintetében
ett származási okmányainak egyidejü bemu-

ó 14-én.

A miniszter megbizásából:
dr. Takács Menyhért s.k.
miniszteri osztálytanácsos

v i c h Tibor urnak
ékek Orsz. Bizottságának elnöke
Budapest.

Royer Ej

l

Kertésznyomtatott

152. l.

48. l. — Lepold—Lippay 40. l. — Lepold Katalógus 223. sz.

T MISEKANNA OVÁLIS TÁLCÁVAL.

annák teste kristály, aranyozott ezüst, zománfoglalatban, címerekkel.
annák mag. 17 cm., a tálca 30×26 cm.
pert terve után Anders bécsi műhelyéből, 1881.
or János készíttette, 1881.
Simor János . . . Egyházművészeti Lap, III., 1882., 158. l.

MOR PRÍMÁS PÁSZTORBOTJA,

nyozott ezüst, sodronyzománccal és drágaekkel. Kampója állatfejes, benne Szűz Mária Sz István. Budapest címerével. Szárán felirat: MOR JÁNOS BÍBORNOK ÉRSEKNEK AGYARORSZÁG HERCZEGPRÍMÁSÁK 50. ÉVES ÁLDOZÁRSÁG[illegible]E DAPEST SZÉKESFŐVÁROSI ÓM. KATH. LGÁRAI 1886 OKTÓBER 28. Alul: Zitterth Károly ékszerész, Budapest.
ig. 189 cm.
dapesti munka, Rauscher Lajos terve után zítette Zitterbarth Károly ötvös, 1886.
nor prímásnak a budapesti hívek ajándékozták, 86.
Vasárnapi Újság, 1886., 709. l. (Képe) — Simor János . . . Egyházművészeti Lap, VII., 1886., 96. l. — Radisich: A Simor-Múzeum. Művészi Ipar, II., 1887., 230—236. l. (Képe 233. l.) — Radisich: A koronázás egyházi műtárgyai, MIP, XX., 1917., 23—24. l. (Képe 33. l. — Gerevich: A koronázási

Royer Ferenc Antal

l.

Keresztnyomtatott

249. l.

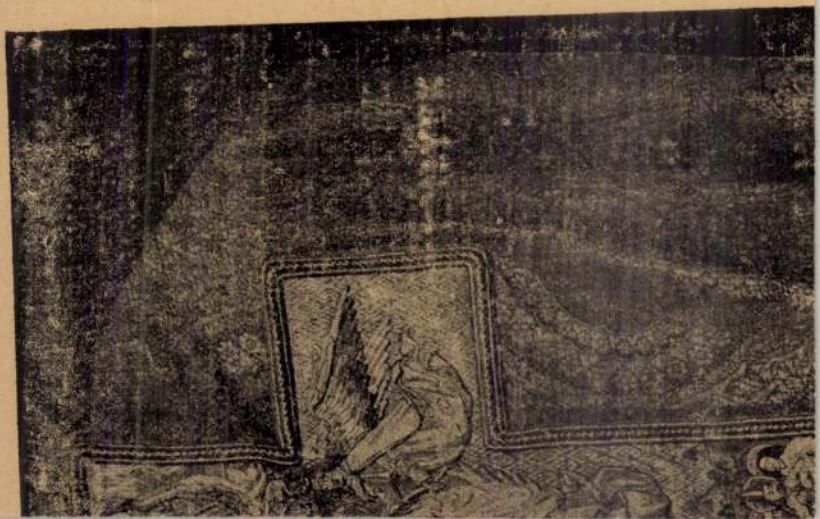

Rónyai Ferenc Antal

l.

Novák 500

68, 69, 70, 117 l.

Royer Ferenc Antal
pesti nyomdász
1773 – 1783

l.

Némnyomdászok
56. l.

vek.	ALCSOPORT
	SZÁRMAZÁSI HELY
.sz.	MESTER
	SZEMÉLYI VONATKOZÁS
	EGYÉB ADAT

Royer János Pál

l.

Kertészmyomtatott

151. l.

VASZARY KOLOS KELYHE,

aranyozott ezüst, zománcképekkel. Neoreneszánsz stílű. Vaszary címerével. Dianafejes hitelesítő bélyeggel és AK mesterjeggyel.
Mag. 22·5 cm.
Bécsi munka, 1895 körül.
Krisztusfejes patenája Anderstől.
Vaszary prímás ajándéka.

Gerevich PA, 191. l. — Lepold Katalógus 128. sz.

MASZLAGHY FERENC KELYHE,

aranyozott ezüst, sodronyzománcos díszítéssel. Neogót stílű. Felirattal. Dianafejes hitelesítő bélyeggel és MZ jeggyel.
Mag. 25·7 cm.
Magyar munka, 1897.
Maszlaghy Ferenc esztergomi kanonok ajándéka, 1897.

Gerevich PA, 194. l. — Lepold: Adatok 34. l. — Lepold Katalógus 126. sz.

TALPAS KERESZT,

aranyozott ezüst, sodronyzománcos dísszel.
Mag. ✠ cm.
Magyar munka, 1898-ból.
Esterházy Miklós herceg és neje, Cziráky Margit grófnő ajándéka esküvőjük alkalmából Vaszary prímásnak, 1898.

WALTER GYULA KELYHE,

aranyozott ezüst, zománcozva. Neogót stílű. Lábán WGY és 1900.

Royer János Pál

l.

Novák 500

68, 82, 83-1.

Roytner

wobraw

l.

Forum

1934. 308. l.

„EUROPA"

film- könyv-, lapterjesztő- és
könyvkiadó r. t.

Bp. [illegible]thermere-u. 12.

Telefon: 127-837.

Roytner

Hobrász

der die Büsten der Geschwister Royko schuf.

Csákós 1. C

ROYDL MARTON
építész a XVIII. sz második felében

a szentendrei püspöki lak és kertjének alaprajza

/képpel/

Horler Miklós- Sa lay Marianne- Kuthy Sándor:
Szentendre. Bp, 1960. Müsz kiadó 41. l

Royer család

(pozsonyi), alapította Esztergomban a könyvnyomdát, mely 1761-ben már működött.

Zolnay László - Lettrich Edit: Esztergom. hn., ék. - 295 l., 162 t. - (Panoráma) - 66. l.

MDK

Royer Antal nyomdász

Esztergomi pléb.tpl. oltárkép

Pálinkás László: Esztergom XVIII. sz.i művészeti emlékei. Bp. 1937. 45 l.

MDK

Royer Ferenc Antal

nyomdáz

1776-ban állít fel saját nyomdát Pesten, amelyet 1783 ban Landerer Katalinnak adott bérbe

Fürtinger Károly: Hazánk könyvnyomtatói

Grafikai Szemle 1893 évf 37 37 l.

Royer Ferenc Antal

nyomdász

MDK

1750 ben eladta a pozsonyi nyomdáját Landerer János Mihály budai könyvnyomdásznak.

Fedinger Károly: Hazánk könyvnyomdái.
Grafikai Szemle 1893 évf 17.sz.

264/-
Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848.....I.

Név: Royer Franz Anton

Foglalkozás: könyvnyomdász

Szárm. hely: Passau

Hitfelekezet: R. k. Csal. állapot: _____

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1773 IX 25

A polgárjogért fizetett összeg forintban: _____

-1-

Royer, Francesco, Antonio, M.D.K.

püspöri nyomdász

Barkóczy püspök faktora. Atyja, Royer János 1715-ben Salzburgból, Pozsonyba ment, ahol hiadta Bél Mátyás münét. Royer F.A. 1758-62-ig Barkóczy, ceri nyomdajának első faktora, majd Barkóczy-val Esztergomba megj. 1768-ban Kalocsán rendezi be a nyomdát, melyet 1768-ban Cladek Batthyány érsernek, ari ast a piaristáknak adta. 1770-ben. /.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 392. old.

M.D.K.

Royer, Francesco Antonio

... a budai Landerer nyomda doktora. 1773-ban Pesten saját nyomdát alapított.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 392. old.

MDK

Royer János Pál

Kevesi Az ólomszérűről. Új Idők, 1900. 6.sz. 138-139.l.

MDK

Royer János Pál

könyvnyomtató

1715 ben, Pozsonyban tová protestáns volta miatt menekült kapott iparengedélyt. Nyomdájából már magyar könyvek, naptárak ún. ádságoskönyv, prédikációk sőt egy aritmetika is kikerült. Az ő nyomdája volt alapja és őse a Franklin nyomdának

÷ Franklin nyomdaváltalat története Magyar Grafika 1958 II évf 6 sz-4892.

Royer János Pál MDK
nyomdászmester

a "Nova Posoniensia"/Pozsonyi hirek/latinnyelvü ujság /1721 márc-1722 szept. lo/ kiadója.

18-19.o.

Dezsényi Béla-Nemes György: A magyar sajtó 250 éve.
I. kötet. 1954.

Royer János Pál

nyomdászmester

Repr. a "Nova Posoniensia" 1721 jul. 30
első lapja. /fönt: "x 81 x"/

III. képtábla.

Dezsényi Béla-Nemes György: A magyar sajtó 250 éve.
I. kötet. 1954.

IMDL

Royer János Pál

nyomdái

Több mint 40 évi szünet után Pozsonyban Royer János Pál állít fel nyomdát 1715-ben, de csak 1720-ban kap szabadalmat. 1737-ig vezette. E nyomdában indította meg Bél Mátyás 1721-ben „Nova Posoniensis" c. lapját.

Firtinger Károly: Hazánk könyvnyomdái.
Grafikai Szemle 1893-iki 1 sz. 5 l.

MDK

Royer János Pál
nyomdász és kiadó

A Nova Posoniensis kiadója a szer. Resztől Bél Mátyást sehol sem nevezi meg, de ő az 1721 dec. 31 zámban a könönségnek boldog ujévet kiván.

÷ Első magyar ujságjaink

Grafikai Szemle 1910 évf 6 sz 169 l.

Royko György, szabómester

Royko György 1771-ben Sopronban megvette a céh egyik szőllejét. 32.old

László Ernő: A soproni szabólegények sztrájkja 1872-ben. 29.old.

Soproni Szemle, Helytört Folyóirat. XIII. 1959. Sopron

MDK

Roykó Viktorné festőm.

hnvas: Két képzőművész kör kiáll. Népszava,
1938. nov. 22. 4.l.

Rozanits László

Rajzaival szerepelt a VI. miskolci országos kiállításon.

Hajdu Béla: A VI. Miskolci Országos Képzőművészeti Kiállitás
Északmagyarország 1960. dec. 18. 4.1

MDK

Rozanics Tibor, festő.
Szombathely, Derkovits Gy.isk.

54. Csákányozó.

Nagy.Ifj. Képzőm.Kiáll. /VII/
Füv.Képtár. 1949.aug.16.-szept.10. Kat.

M.D.V.

Rozanics Tibor
grafikus

Részt vett a miskolci tárlaton, ahol bemutatta a „Hid", a „Golyók" című képeit.

D. Fehér Ursula: Jegyzetek a miskolci Országos Grafikai Biennáléra

Művészet, 1964. február – 38 lap.

Rosanits Tibor (Szombathely 1931)

grafikus

Külföldi kiállítása: Berlin, Prága, Moszkva, Varsó, Belgrád

A Pesaro-i Kortárs magyar grafika c. kiállításon szerepelt:

57. A kid 1965 – kidegtű – 17 x 23
58. Gólák 1965 – " – 18 x 30
59. Gólák — rézkarc – 15 x 29
60. Hazatérés – kidegtű – 15 x 13

Kiállítás katalógusa (1966. szept. 10–24)

Rozanits Tibor

Szerepel a X. nagy. kép. mův.
Ziállításan

Körnek Éva: A X. nagy. kép. mův.
Ziáll.

Visszatáj 1965 XII. 925 old.

Rozanits Tibor

Szépirodalmi Kiadó ezer forintos díját kapta.

Megnyilt a II. Miskolci Országos Grafikai Biennal

Északmagyarország 1963. okt. 29. 1.1.

H.D.K.

Rozavölgyi Tibor
grafikus

Részlet a táblából.

Miklós Pál: Mai magyar grafika
Élet és Irodalom, 1968. márc. 16-i lap

Rozanits Tilia

(szül 1931)
Vkoló végén, 1966, fametnet
Repr.

Irodalmi Lemle, Porsony, 1968/5
címlapon

ROZANITS Tibor

BJ: A képzőm. főisk. grafikai kiállítása

Irodalmi Ujság 1957 okt. 27 n. jul. 2. 8 l

Rozanits Tibor

szerepelt a III. miskolci biennálén.

Borsodi Szle 1965. 4.

Kocogh ákos ükke

MDK.

Rozanits Tibor

Salzburgi szerepléséről

Napjaink 1964.okt.1.lap -

MDK.

Rozanits Tibor

Salzburgi szerepléséről

Napjaink 1964.okt.1.lap -

MDK

Rozanits Tibor

Külszini fejtés, hidegtü

Tarjáni dombok, hidegtü

IX. Magyar Képzőm. Kiáll.kat. Műcs.1962. 24.l.

MDK

Rozanits Tibor

a Szépirodalmi Kiadó looo forintos díját kapta

Megnyilt a II. Miskolci Országos Grafikai Biennale. Népszabadság 1963. okt. 29.

MDK.

Rozanits Tibor

Kiállitási kritika

Magyar szó 1965 juni.13.lap -

H.D.K

Rozanits Tibor
grafikus

Bemutatta munkáit a
tárlaton.

Ritly Valéria: A III. miskolci grafikai biennale.
Művészet, 1966. február - 38 kép

MDK.

Rozanits Tibor

Kiállitási kritika

Magyar Nemzet 1965 okt.1o.

M.D.K

Rozaints Tibor
grafikus

Részt vett a tárlaton

D. Fehér Ismerse: A X. Magyar Képzőművészeti Kiállítás
Művészet, 1965. november - 28 lap.

Rozanits Tibor, grafikus MDK

Szokványos jelképeket és absztrakt
jelületeket produkál.

Rózsa Gyula: A X. M. Képzőmű v. Kiállítás 7
Grafikák

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1965. okt. 10.

MDK.

Rozanits Tibor

Kiállitási kritika

Müvészet 1965 nov. 32 lap

Rezanits Tibor M.D.K.

Grafikái a kiállitáson

Oelmacher Anna: A X. Magy ar Képzőművészeti Kiállitás gr fikái

Magyar Nmzet 1965. október 10. 13. l.

Rezsnits Tiber grafikus M.D.K.

Részt vett a kiállitáson

Rézkarcok.

Pitly Valéria: A II. miskolci grafikai biennálé.

Magyar Nemzet 1963. november 3. 9.l.

MDK

Rozanits Tibor

Hid, rk.

Gólyák, rk.

II. Miskolci orsz. grafikai biennale

Herman O. Muz. 1963.

MDK

Rozanits Tibor

Gólyák repr.

II.Miskolci orsz. grafikai biennale

Herman O. Muz. 1963.

Rozanits Tibor

MDK

Őrház, rk.

Külszini fejtés, rk.

Tarjáni dombok, "

1. Miskolci O. Grafikai Biennale 1961.

Rozanits Tibor.

Említve

Tasnádi Attila: A Kilencek Szombathelyen

Kortárs, Bp. 1970, máj.

Rozaritts Tibor

grafikus

Linómetszéki szerepelnek a tárlaton.

Borbély László: Az V. Miskolci Országos. Művészet, 1970. március – 19 lap.

Rozanits Tibor

Említve

Dr. Tóth Ervin: Egy nap Capriban
Hajdu-Bihari Napló, Debrecen
1970. máj. 26.

Rozanits Tibor

Grafikákkal szerepel az alábbi tárlaton

Horváth György: Az V. balatoni nyári tárlat Keszthelyen

Magyar Nemzet 1970 VIII. 12 sold.

Rozanits Tibor

A fény halála (ekl.)

c. grafikája szerepel az alábbi

táslaton Keszthelyen

Tóth Sándor: Balaton Nyári Táslat

Délmagyarország 1970 VII. 23

MDK

Rozanits Tibor, grafikus

Szerepel Kenthelyen.

Tamás István: V. Balatoni Nyári Tárlat

7.

Népszabadság, Bp. 1970. júl. 15.

MDK

Rozanits Tibor, grafikus

Kompozíció:

Repr.

Rozanits Tibor: Riadalom

17.8.

Népszabadság, Bp. 1970. aug. 30.

Rozsnyó Tibor

Szerepel a Tokiói nemzetközi grafikai biennálén

Budapest, den Rundschau 1970 XII. 21

Rozanits Tibor

Grafikus

Lapjait mutatta be a találaton

Dr.Sáry Gyula: Az V.Balatoni Nyári Tárlat

Művészet, 1970.november - 37.lap

Roramits Tibor

Kerepel a VII. Nemzetközi grafikai Biennálén Tokióban

Néprabadság 1970 XII. 8

Roranits Tibor

Szerepel a VII. Nemzetközi Grafikai Biennálén Tokióban

Magyar Hírlap 1970 dec 1

Rozanits Tibor grafikus művész

művének szerepel a

lugano i grafikai biennálén

Néprsava 1968 április 10

2. old.

Rozanits Tibor

Említve

Tasnádi Attila: A Kilencek Sombat-helyen

Kortárs, 1970/5. 837. l.

Rozanits Tibor

grafikus

A kiállításon bemutatta a „Fájdalom", „A pusztítás önkete" cenni linomet-szeteit.

Solymár István: A magyar grafika tisztelgése Dürer előtt.

Müvészet, 1971.augusztus - 10.oldal

Rozsnyó Tibor

díjat nyert az V.
miskolci grafikai biennálén

Népszava 1969 december 16
2. old.

Rozanits Tibor

művével szerepel az érsek olasz-
országi Carpiban ma nyíló nemzetközi
fametszet kiállításon

– Napló

Magyar Nemzet 1969 június 22
12. old.

Rozanits Tibor

Terepel a VII. nemzetközi grafikai biennálén Tokióban

Magyar Nemzet 1970 XII. 8

Rozanits Tibor

Híd rézkarc 18 x 23,6
Gólyák " 15 x 30 (repr.)

II. Miskolci Orsz. Grafikai Biennale. Miskolc 1863.
Herman Ottó Múzeum. Kisk. kat. Ber.: Kocsis
Ajtós

Rozanits Tibor

szül.: 1931 Szombathely. 1952-58-ig a Képzőm. Főiskolán Bencze László és Koffán Károly voltak mesterei. 1958-tól ugyanitt tanársegéd. Hazai kiállításokon kívül szerepelt a Luganoi, Capri, Banska Bystrica-i, Firenzei Biennálén; kiállított Moszkva, Krakkó, Belgrád, Bécs, Berlin, Prága, Bolognában.

Kiállított művei:

Ősz	linómetszet	1969	22 × 21,5 cm (repr)
Idol	– " –	"	35 × 15 cm
Idegen éjszaka	– " –	"	26 × 25,5 cm

„9" Szombathely 69. Savaria Múz. Kiáll. kat. Bev.: Tasnádi Attila Bp. 1969.

Rozanits Tibor

„révülései a kozmoszélmény hez adnak út-mutatót".

V. Miskolci Orsz. Grafikai Biennale. Miskolci Galéria 1969. Kiáll. kat. Bev.: B. Supka Magdolna

Rozanics Tibor

195. Idol	lino	34,7 × 14,8	
196. Idegen ujnala	"	26 × 22	(repr.)
197. Csend a patak	"	20 × 17	
198. Ösz	"	22 × 21,5	
199. Az örég	"	29 × 12,8	
200. Requiem	"	31 × 12,3	

5. Miskolci Országos Grafikai Biennale. Miskolci Galéria 1988. Kiáll. lat. Bev.: B. Supka Magdolna

MDK

Rozanits Tibor, grafikus

Kiállít Tokióban a VII. nemzetközi grafikai biennálén.

– : Kulturális hírek 4.

Népszabadság, Bp. 1970. dec. 8.

Rozavits Tibor

Részt vett az olaszországi Carpiban rendezett nemzetközi fametszet-triennálén.

Nóray K.: Magyar művészet külföldön. — Műgyűjtő, 1969. I. sz., 27. l.

Rozanits Tibor

1. Külsőnyi fejtés, 1960. ok. 15x33
2. Gályák, 1965. 15x29,8

Magyar Műveszet 1945-1969
Műcsanak, 1969. sep-okt.

MDK

Rozanits Tibor, grafikus

Kompozíció:

Rep

Rozanits Tibor: Külsini fejtés

M. 8.

Népszabadság, Bp. 1970. szept. 13.

Rozanits Tibor

Szerepel az alábbi táslaton

Bojás Iván: Orsz. grafikai biennale miskolcon

Magyar Hírek 1969 XII. 13

Rozanits Tibor

1. A Jény halála	lino	36x31
2. Idegen éjszaka	-u-	36x25
3. Ősz	lino	22x21

V. Balatoni Nyári Tárlat
1970 - Keszthely

Rozsnits Tibor,

Ágotha Margit, Bálványos Huba, Konstantin Lánló, Pásztor Gábor és Raszler Károly grafikusok 5-5 művel szerepelnek a fiatal művészek Palazzo Strozziban ma nyíló kiállításán.

Hat magyar grafikus művész (Krónika)

Magyar Hírlap, 1968 december 1. 9. l.

Rozanits Tibor

Szerepel az alábbi tárlaton

Horváth György: Az V. balatoni nyári tárlat Keszthelyen

Magyar Nemzet 1970 VIII. 12

Rozanits Tibor

Említve

F. L. Rézkarcok és metszetek

Major Hirlap, Bp. 1970. sep. 1.

Rozgonits Tibor

közölt fekete-fehér grafikáját:

„Diadalom" (Ludak)

„Művészet" folyóirat, Budapest, 1968. febr.

2. p.

29 l.

Rozanics Tibor

Résztvesz az V. orsz. graf. biennálén

Papp Lajos: Sínek nélküli sokszínűség
Eszakmagyarország, Miskolc. 1969. dec. 14. 6. l.

M.D.K.

Rozanits Tibor

"Viharmadár" c. müvének repr.-ját hozza a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. márc. 22.
XIII. évf. 12. sz. 4. lap

Rozanits Tibor

A Magyar Vegyiművészek Szövetsége
Észak-magyarországi Szervezetének Dürer
plakettjét kapta

Megnyílt az V. miskolci országos
grafikai biennale
Északmagyarország, Miskolc, 1969. okt. 9
4. l.

Koromzó Tibor

Szerepel az alábbi tárlatokon

Borbély László: A Miskolci grafikai biennálé

Magyarok 1970 I. s. Gold.

Roranits Tibor

Szerepel a nemzetközi fametszet triennálén Carpiban (Olaszország)

N.N.: Carpi – Róma

Nógrád 1969 XII. 24

Rozaints Tibor
grafikus

M.D.K.

Bálványos Hubát grafikusa
tanította

Galambos Ferenc: Bálványos Huba grafikai
Hűvösvét, 1966. október - 57 kap

MDK

Rozanits Tibor, Bp.

Portré, rk.

Kikötő, rk.

6. Miskolci orsz, képzőm. Muz kiáll. Herman O. Muz. 1960.

Rozanits Tibor

Művei Salzburgban kiállítva.

említve.

Napjaink 1964. 10. sz. 2. l.

Rozsnits Tibor grafikus M.D.K.

Részt vett a kiállításon
a Szépirodalmi Kiadó 1 000 forintos díjat kapta

Megnyílt Miskolcon a II. Grafikai Biennálé

Magyar Nemzet 1963. október 29. 4.l.

Rozanits Tibor

Részvett a II. Miskolci Országos Grafikai Biennálén.

Népművelés, 1963 12. szám, 36. kép.

Rozanits Tibor

A rendőrség megtámadja a Vörös Ujságot - rézkarc
Bp.1962. 213x294 mm 110.-Ft.

A rendőrség megtámadja az illegális nyomdát - rézkarc
Bp.1962. 200x294 mm 110.-Ft.

Sallait letartóztatják - rézkarc Bp. 1962.
290x368 mm. 115.-Ft.

Az 1961 és 62. évi grafikai plakátok és metszetek /összeállitotta: Munkácsi Piroska/ 243.1.

O.Sz.K. kiadványai Bp. 1965.

Rozanits Tibor

kezepel a memretrön grafikai
kiállításan Firenzében

Hétfői Hírek 1968 XI. 18

Rozanits Tibor
Grafikus

M.D.K

Resit vett a tárlaton.

B.L.: Grafika
Művészet, 1969. január - 20 kap.

Yrrrr

ROLANITS TIBOR /

1.) Híd rézkarc 18 x 23.6
2.) Gólyák* —1— 15 x 30

* reprodukció a katalógusban

II. Miskolci országos grafikai biennálé Kat. bev. Koczog h Ákos Miskolc, 1963.

Rozanits Tibor

és Lenkey Zoltán fiatal grafikusok alkotásai nevezetnek idén az ápr. 11-én nyíló lugánói grafikai biennálén.

Magyar Nemzet 1968. ápr. 10. 4. o.

Rozanits Tibor grafikus

5 műve nagyal Fizenzában a neuratrózi grafikai tárlaton

Magyar Nemzet 1969 XII. 1

Rozanits Tibor grafikus

5 műve merejel a firenzei
Palazzo Strozzi-ban nyíló mennyi-
ségi kiállításom

Magyar Hírlap 1969 XII. 1

ROZANITS TIBOR

1.) Őrház rézkarc 17 x 18.5
2.) Különös fejtés* rézkarc 14.5 x 33.5
3) Farsáni dombok — " — 16.5 x 30.5

* reprodukció a katalógusban

I. Miskolci országos grafikai bemutató Kat. bev. D. Fehér
Zsuzsa Miskolc, 1961.

Rozanits Tibor

Kerepel a nemzetközi grafikai
kiállításon a Palazzo Strozziban

N.N.: Grafikák Firenzében

Esti Hírlap 1968 XII. 9

Rozanits Tibor
grafikus

M.DK

A Studio 1960 és 1961 es kiállitásán
vett részt

Bolgár Kalmán: Tizéves a Fiatal Képzőművészek Stúdiója
Művészet, 1969. január - 14 lap.

Rozanits Tibor

3 fametszetével résztvesz Carpiban
Ugo de Carpi, a fametszet művészet
megalapítója születésének 500. évfordulója
alkalmából rendezett kiállításon

Olyvar Manszet
1969 Junius 22

Rozanits Tibor

grafikus

Az V. miskolci országos grafikai bien-
nálén díjat nyert.

Megnyílt az V. ...
Északmagyarország 1969 XII. 9. 4.

Rozanits Tibor

Münnich Ferenc arcképe

– emlitve.

– Forradalmi grafika Ziállítása a Csok Galériában –

Magyar Nemzet
1969 márc. 5

Rozanics Tibor

6 kinómetszete szerepett az V. miskolci országos grafikai biennalen.

Papp Lajos: Szének nélkül...
Északmagyarország 1969 XII. 14-6.

Rozanits Tibor

Debreczeni Márton - rézkarc Bp.1962.
275x125 mm 70.-Ft.

Péch Antal - rézkarc Bp.1961.
270x215 mm 70.-Ft.

Az 1961 és 62. évi grafikai plakátok és metszetek /összeállitotta: Munkácsi Piroska/
O.Sz.K. kiadványai Bp. 1965.

206.ℓ

Rozanits Tibor

2.

Szabó József - rézkarc Bp.1962.
270x198 mm. 70.-Ft.

Than Károly - rézkarc Bp. 1961.
270x216 mm. 70.-Ft.

Az 1961 és 62. évi grafikai plakátok és metszetek /összeállitotta: Munkácsi Piroska/
O.Sz.K. kiadványai Bp. 1965.

207.1.

Rozanovits Tibor

M.D.K.

Egy mivel szerepel a tárlaton.

Bertalan: Vegyedszárad lépekben szobrokban
Vasnépe, 1969. Sept. 28.

MDK

Rozanits Tibor, grafikus

Szerepel a Palazzo Strozziban megnyílt tárlaton.

—: Grafikák Firenzében 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1968. dec. 19.

Rozanits Tibor

3 metszete szerepel Caspiban
(Eszak Olaszorszag) a nemzetközi
fametszet kiákitáson

Magyar Nemzet 1969 VI. 22

MDK

Rozanits Tibor

Imprpvizáció, repr.

Vas megyéből származó képzőművészek kiáll.
1968. Savaria Múz. Szombathely

MDK

Rozanits Tibor

lino:

Móló-végén

Kiáltás

Assisi

Vas megyéből szárm. képzőművészek kiáll.
1968. Savaria Múz. Szombathely

Rozanits Tibor

Vas megyében született

Szerepel a Kilencek szombathelyi
tárlatán

(B.L.): Szombathelyre jönnek
a „Kilencek"...

Vas Népe 1969 X. 4.

Rozanits Tibor

Szerepel a nemzetközi fametszet
Szánitásan Carpiban (É-Olaszország)

Budapester Rundschau 1969 VI. 27

NDK

Rozanits Tibor

lino:

Hegytetőn

Improvizáció

Oreg kut

Vas megyéből szárm. képzőművészek kiáll.
1968. Savaria Mus. Szombathely

Rozanits Tibor

Komlói akna - rézkarc Bp.1962.
283X370 mm. 100.-Ft.

Az 1961 és 62. évi grafikai plakátok és metszetek /összeállitotta: Munkácsi Piroska/ 224.1.
O.Sz.K. kiadványai Bp.1965.

DFK

Rozanics Tibor

Kiállitási kritika

Vas népe 1968 juli.28.

Kozanits Tibor

Leány portré, lito

Két akt tanulmány, tollrajz

Műcsarnok 1960. VIII. Nagy. Képzőm. Kiáll.

MDK

Rozanits Tibor

Kiállitási kritika

Élet ~~xxixox~~ és irodalom 1968 márc.16.

Rozanits Tibor

"Őrház" /repr./ c. grafikai lapja az I. Miskolci Országos Grafikai Biennálé anyagából

Északmagyarország 1961. nov. 12. 4. l.

Rozanitz Tibor

Lezepel a III. miskolci grafika Biennálén

Nyomtvelés 1966 I.n. 38 old.

Rozanits Tibor

Egyre távolabb? linó

Hullám, "

Móló végén, "

Örvények, "

[illegible]

Rozanits Tibor

A művészeti kifejezés uj utját kutató művei a Nemzeti Galéria Mai magyar grafika kiállitásán.

Vigilia 1968. máj. 351-61.

Rozanits Tibor

Kallai: latastörlatása (riskasz, emli)

Magyar Ifjuság 1963 XI. 2

Rozanits Tibor

MDK

Hullám, linóleummetszet

Örvények, linóleummetszet

Moló végén, linóleummetszet

Egyre távolabb?. linóleummetszet

Mücsarnok 1965. X. Magy. Képzőm. Kiáll.

Rozanits Tibor MDK

Gólyák, hidegtü

Hid, hidegtü

Fénnyel szemben, hidegtü

Műcsarnok 1965. X. Magy. Képzőm. Kiáll.

Rozanits Tibor MDK

Külszini fejtés, hidegtü

Tarjáni dombok, hidegtü

Mücsarnok 1962. IX. Magy. Képzőm. Kiáll.

MTK

Rozanits Tibor

szerepelt a kiállításon.

"Golyák" repr. is.

Barabás László: A miskolci országos grafikai biennálé.
Kisalföld 1968. dec. 8.

Rozanits Tibor MDK

A biennálén

A Szépirodalmi Kiadó két egyenkint ezer **forintos díjat nyerte el**

Rozanits Tibor és Pásztor Gábor

- -: Megnyílt a II. Miskolci Országos Grafikai Biennálé.
Északmagyarország . 1963 okt. 29.
vö. Magyar Nemzet és Népszabadság 1963. okt. 29.

Rozanits Tibor, grafikus

1000-ft-os díjat kapott.

MDk

–: Megnyílt a II. Miskolci Országos Grafikai Biennálé

6. l.

ÉPSZABADSÁG, 1963. okt. 29.

MDK

Rozatrics Tibor

Mártirjaink,1956.okt. Népszava, 1958, dec.13.
2. 1.

Rozanits Tibor

festő
Szombathely

Szabad Művészet

1952. 1. sz. 30. l.

alap LELTÁR
1925 év 4772 tételszám

24—73. Divald graf. műint.

Rozanits Tibor

A művész a vasi földről
származik.

------:Vasi festők és szobrászok.
Művészet,1976.augusztus - 13.oldal.

Rozanits Tibor

A Miskolci Országos Rajz Kiállításon
szerepelnek a művész rajzai.

Láttuk, hallottuk-a kiállítóterméknek.

1976. V. 30. Petőfi, 11. 28 V Gué.

Rozanits Tibor (Érd), grafikus

A Magyar Nemzeti Galéria megnyílt kiállításán első ízben történt, hogy a grafikához a kisplasztikát társította; szerepelnek a művész művei.

Lasonci Miklós: Mai magyar grafika és kisplasztika.
Pest Megyei Hírlap, 1946. okt. 9.

Rozanits Tibor, grafikus

A Nemzeti Galéria földszintjen megnyílt kisplasztikai és grafikai kiállitáson szerepelnek a művész művei, ezüst-cerúza rajzai.

Horváth György: Kisplasztikák és grafikák a Galériában.
Tükör, Budapest, 1946. okt. 24.

Rozanits Tibor

A szentendrei országos X rajzkiállításon szerepelnek a művész művei. Megkiözdött önismerettel rendelkezik, szabatos belső arányokkal építi fel „Mykéne"-jét. (ezelőtve).

Losonci Miklós: Képzőművészeti világhét,

Pest Megyei Hírlap, 1976. szept. 21.

Borsits Tibor, grafikusművész

Szombathelyen rendezték meg a művész vajdasági kiállítását.

Reggeli Krónika III.

1946. VIII. 13. Kossuth 7.00 Gué.

Rozanits Tibor grafikusművész

Mai magyar grafikákat és kisplasztikákat állítottak ki a Gorkij u. 15. tárlati teremben a Magyar és Szlovák Képzőművészeti alap és a prágai Art Centrum rendezésében. A művész műve szerepel: „Eső" – „Ősz" c. (emlétve)

B. J.: Mai magyar grafikusok Bratislavában.
Új Szó, 1975. dec. 30.

Rozanits Tibor [ ]

Gazdag kulturális program Szombathelyen

(Tudósítónktól.)

A néptánc- és népzenei együttesek Művelődési és Sport-

[illegible] Rozsa és Ibolya. — 10.32: Szimfonikus zene. — 11.34: Riport. — 11.39: A falaló. 19. folytatás. — 12.55: Tánczene. — 13.20: Vajaszolnok hallgatóinknak. — 13.35: Népi zene. — 14.00: Ezeregy délután. — 14.30: Magyar szerzők anyanyelvünk. — 15.10: Édes népdal. — 15.25: Operettdalok. — 15.42: Mozgalmi dalok. — 16.06: Vereseny muvek. — 17.05: Monticelliből Watergate-ig. — 17.30: Népi zene. — 17.39: Operafranyaverseny. — 20.21: Orok-[illegible] 21.12: Nepi dalaink

PETŐFI RADIO

8.05: Igazolatlan éjszaka. — 8.33: Dzsessz. — Közben: 8.50: A szakszervezet ügyvala. — 9.33: Derüre is derül. — 11.55: Lakószóg. — 12.00: Népi zene. — 12.33: Arcképek a zenéről. — 13.25: Barkácsolóknak. — 13.50: Zongoramuzsika. — 14.20: Operettdalok. — 15.10: Kamarazene. — 22.59: Operettrészl. — 0.10: Morley-körtusok.

[illegible] Tuzes studio. — 22.49: szekreny. O[illegible] Zene gyerm[illegible] tol ötig. — 18.00: Kön[illegible] Döntő, IX. — 18.[illegible] zene. — 18.[illegible] 19.15: Peldá[illegible] 19.22: Sanzon[illegible] az is . . . — [illegible] lem. Operett[illegible] Ezer muzsik[illegible]

— Gazdag kulturális program ... 9

Népszabadság Bp. 1976. aug. 6.

Rozanits Tibor

grafikusművész a Munkácsy dij III. fokozatát kapta 1975-ben.

Magyar Hirlap 1975 92/5

Rozanits Tibor

kiállitott az országos grafikai hét keretébe 1 grafikát 14 városban egyidejüleg.

Magyar Hirlap 1974 266/8

Rozanits Tibor, grafikus

— ROZANITS TIBOR Munkácsy-díjas grafikusművész kiállítása pénteken Szombathelyen megnyílt.

— : Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1976. aug. 14.

Rozanits Tibor, grafikus

Az idei grafikai hét kiállítását a dunaújvárosi Kipcsarnok-teremben rendezték meg, melyen szerepelnek a művész művei. -

ā. Szabó János: a grafikai hét vége.
Fejér Megyei Hírlap, 1978. máj. 26.

Rozanits Tibor, grafikusművész

Május 18.-án megnyílt Nyíregyházán, a Benczur Gyula-teremben a grafikai hét, melyen a művész művei szerepelnek.

Kelet-Magyarország, 1978. máj. 19.

Rozamits Tibor

Varga Benisek József mesterei a Főiskolán, Bernáth Aurel, Ék Sándor, Rantzer Károly és Rosamits Tibor voltak.

—: Komárom megye képzőművészei. Művészet, 1979. május – 40. lap.

Rozanits Tibor

Munkácsy-díjas

alkotásai szerepelnek a "Grafikai hét 1978" c.kiállitáson a budapesti Csontváry teremben 1978.V.18-25.

Katalógus a könyvtárban.

Rozanits Tibor, grafikusművész

a Vasszary-tevemben kiállított művek ízelítőt adnak a grafikusműhelyekben folyó munkáról. Néhány közös vonás alapján egy csokorban állíthatjuk Hertay, Varga N, Rozanits, Zala, Czinke, Csohány egy-egy grafikáját.

H. B.: Országos grafikai hét.
Somogyi Néplap, 1978. máj. 19.

Rozanits Tibor, munkácsy-díjas festő

A vasi műhely él és ~~dol~~ növekszik, jók az adottságai. A vasi műhely erejé abban is megnyilvánul, hogy komoly értékeket sugárzott a magyar képzőművészeti kultúrának; ünnen távozott Illés Árpád, Rozanits Tibor és még többen, ők azóta nagyvárosokban végeznek festői szolgálatot.

Losonci Miklós: A vasi műhely
Vasi szemle, 1976. 4. 547. old.

Rozanits Tibor, grafikus

L: Kondor B.

Láncz S: Kérzőmův. krónika
Rajzkiállítás a ...
Jelenkor, Pécs, 1980. szept.

819-823

XXIII/9

Rozanits Tibor

Műve szerepel Klamár Ernő Kispesten
élő gépészmérnök gyűjteményében

Műgyűjtő 1975/2 40.old.

Rozanits Tibor

Idol, repr.

Rozanits Tibor grafikusművész kiállítása
Csó 2 István Galéria, 1974.

Rozanits Tibor

Ősz, repr.

Rozanits Tibor grafikusművész
Csók István Galéria, Bp. 1974.

Rozanits Tibor

Esőben, rep.

Rozanits Tibor grafikusművész
Gál István Galéria, Bp. 1974.

Rozanits Tibor

1974-ben a Képcsarnok Vállalat Csók Galériájában kiállítása volt.

Népszava, 1974. szept. 25. 102. évf. 224 sz. 5p.

Rozanits Tibor

Kréta, III., rep.

Rozanits Tibor grafikusművész kiállítása
CsSz. István Galéria, 1974.

Rozanits Tibor, grafikus

Munkácsy M.-díj T. K.

– : Kiontották az idei irodalmi és művészeti díjakat 6/D,

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. ápr. 3.

Rozsnits Tibor, grafikus

Munkácsy K.-díj III. f.

– : Művészeti díjazok 8.

EST i HIRLAP, Bp., 1975. ápr. 2.

Koranits Tibor grafikus
a Jubileumi Képzőművészeti Kiállításon
szereplő művei.

Horváth György: Jubileumi Képzőművészeti
Kiállítás a Műcsarnokban.
Magyar Nemzet, 1948. ápr. 27.

Rozanits Tibor grafikusművész

A kulturális miniszter 1975. ápr. 4.-e alkalmából a művésznek a Munkácsy Mihály-díj III. fokozatát adományozza.

Zalai Hírlap, 1975. ápr. 3.

Kondits Tibor grafikusművész

Felszabadulásunk 30. évfordulója alkalmával művészeti díjakat adtak át a Fészek Klubban; Munkácsy Mihály-díj III. fokozatát kapta a művész.

Magyar Nemzet, 1945. ápr. 3.

Rozanits Tibor grafikusművész

Budapesten, a Csók István galériában láthatók művei. A művész Szombathelyről indult alkotó útjára.

(vincze): Dunántúli kiállítások és kiállítók.

Fejérmegyei Hírlap, 1974. okt. 17.

Rozanits Tibor (grafikus)

1975-ben a Munkácsy-díj III. fokozatával tüntetlek ki.

Népszava, 1975. ápr. 3. 103. erf. 78 n. 4 p.

Rozanits Tibor grafikus (Érd.)

A Csontváry-teremben rendezett országos kiállításon-Pest megye körete, a művész munkái szerepel~~nek~~, linóleummetszete.

Losonci Miklós: Országos grafikai hét. Pestmegyei Hírlap, 1974. okt. 2.

Rozanits Tibor grafikus

A Miskolci Galériában hajnap, nyílik meg a második téli tárlat. A művész az Ózdi Kohászati Üzemek díját nyerte el.

Esti Krónika.

1972. XII. 2. 19.00 /6/ V.

Rozanits Tibor

Részt vett a Képzőművészek Szövetsége által rendezett "Uj művek" kiállitáson a Műcsarnokban.

Kortárs 1971/6 1000. old.

Rozovits Tibor

Firenzében részt vett az 1. grafikai biennálé mai grafikai kiállítása, 1968-ban.

Korunk, 1972. 15. 829.o.

Rozanits Tibor grafikusművész

A Miskolci Galériában rendezett második miskolci téli tárlaton szerepelnek linómetszetei, köztük a „Korea" különleges technikával készült lapja. (említve).

Láttuk, hallottuk.
1972. XII. 16. 21.45 D. Petőfi.

Rozanics Tibor

az Ózdi Kohászati Üzemek

díját kapta a Miskolci Téli Tallatón

Népszava 1972 december 19

2. old.

Rozanits Tibor

Lindmetszetei szempelnek az „Új művel" kiállításon a Műcsarnokban – emlitve

Kritika 1971 május
30. old.

Rozanits Tibor

grafikus

„Fájdalom", „D. G. emlékére"

„kompoziciói erőteljesek.

Borbély Zoltán: A VI. miskolci országos grafikai...

Művészet, 1972. junius - 45 oldal.

Rozanits Tibor
grafikus

A Művészeti Alap díjat Rozanits
Tibor kapta.

Borbély László: A VI. miskolci országos grafikai
Művészet, 1972. junius – 45 oldal.

Rozanits Tibor
grafikus

A krakkói Krystofory Galériában a "Magyar Grafika Napja" csoportos kiállitáson részt vett.

.-. Magyar müvészek kiállitásai külföldön.
MÜVÉSZET, 1972.szeptember - 46.oldal.

Rozsnyó Tibor

grafikus

A Carpi városban rendezett háromévenkénti fametszettriennalen részt vett.

.-.- Magyar művészek kiállitásai külföldön.
MŰVÉSZET, 1972.szeptember - 46.oldal

Rozanits Tibor
grafikus

Magyarországot a Carpi Fametszet
Triennalen a tőlki művész körött
Rozanits Tibor is képviselte

Sinkovits Péter: Carpi Fametszet Triennalé.
MŰVÉSZET, 1973.február - 39.oldal

Rozanits Tibor

Kréta III. Lino 22×25 cm

XIII. Szegedi Nyári Tárlat
1972. jul. – aug.

Rozanits Tibor

D. G. emlékére linó 29x30cm
Egyedül az ítélettel -"- 48x45cm

XIII. Szegedi Nyári Tárlat
1972. jul.-szept.

Poranits Tibor

Kréta III. repr.

6. Balatoni Nyári Tárlat

Rozanits Tibor

Kréta I	lino	24x25
— " — II	— " —	39,5x21
D.G. emlékére	— " —	29x30

6. Balatoni Nyári Tárlat

Rozanits Tibor

A második Nemzetközi Fametszet Triennálára (Carpi) tőlünk közt az ő munkáit küldik ki.

Hírek; Mügyűjtő, 1972/2. sz. 64. l.

Rozanits Tibor

Részt vett a Kilencek szombathelyi tárlatán a Sávária Muzeumban.

Kortárs 1970/5 837. old.

Rozanits Tibor

Műve szerepel a VII. Országos
Grafikai Biennálén Miskolcon

Rozanits Tibor

Rozanits Tibor ezüst-cenuza
rajzaival szerepel a tárlaton.

Horváth György: Hétköznap - csodák nélkül.
Tiblior, 1976. okt. 24 - 28. oldal.

Rozanits Tibor, grafikus

L.: Holdas Éva

—: Kiállításon

8.

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. aug. 13

Rozanits Tibor grafikus

Febr. 12. – én a Képcsarnok Vállalat Csontváry-termében nyílt meg Farkas Aladár és Hincz Gyula vietnámi munkáit bemutató kiállítása. – A tárlatot meglátogató brigádoknak a művész grafikájával díszített emléklapot adnak.

–v–: „Harcoltak az életért."

Danuvia, 1976. febr. 20.

Rozanits Tibor

Sziklás tájat ábrázoló munkáját bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. dec. 15.
XVII. évf. 5o. sz. 8. lap.

Rozsnits Tibor

Közölt müvei:

23. sz. „Madarak" - linómetszet x3.

Magyar kisgrafika 1972 Nyolcpont.

Rozanits Tibor

A miskolci Országos Grafikai biennálén résztvett többek között R. Gyarmati Gábor 1919 c. lapja, Feledy Gyula, Rozanits Tibor, Lackner László Száj-variációk, Benkő Katalin.

Magyar Hirlap 1969/343/9

Rozanits Tibor

lendülettel hagyja kifutni vonalait minként Hans Hartung, az Ecole de Paris egyik mestere. Kompoziciói figuratívak és ábrázolók.

Solymár István: Mai magyar rajzművészet, Budapest, 1972. 20 l.

Rozanits Tibor 1

Szombathelyen született 1931. A Képzőművészeti Főiskolát végezte 1958-ban. Jelenleg is a Főiskola tanársegédja. Műveivel a belgrádi, berlini, bolognai tárlatokon kivül 1967-ben Moszkvában, Bécsben szerepelt.

Solymár István: Mai magyar rajzművészet, Budapest, 1972. 144

Rozanits Tibor

1968-ban a Luganói és a Banska Bystrica-i Biennálén, az esseni, moszkvai, nyugat-berlini magyar kiállitásokon, Nemzeti Galéria grafikai és a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának jubileumi tárlatán állitott ki.

Solymár István: Mai magyar rajzművészet, Budapest, 1972.

Rozanits Tibor

1969-ben részt vett a Carpi-i Biennálén, a bolognai firenzei, athéni és Addis Abeba-i kiállitásokon.

Reprodukciók: 144.sz. Gólyák, 1967, hidegtű, 230 x 280 mm.; 145.sz. Balatonon, hidegtű, 250 x 190 mm.

Solymár István: Mai magyar rajzművészet, Budapest, 1972.

Rozanics Tibor

Bemutatott müvei: 195.sz. Idol linoleummetszet 34.7 x 14.8 cm ; 196.sz. Idegen éjszaka linoleummetszet 26 x 22 cm; 197.sz. Csend a parton linoleummetszet 20 x 17 cm. ; 198 sz. Ösz linoleummetszet 22 x 21.5 cm. 199.sz. Az öreg linoleummetszet.

Katona László: V. Miskolci országos grafikai biennálé, Miskolc 1969

Rozavits Tibor

Δ Tiszavidéki Vegyi Kombinát (rézkarc)

Magyar Hírlap, 1970. IV. 7. 4. l.

Rozsnits Tibor
grafikus

Koreai utazásainak emlékére
két szép linómetszetet küldött
be.

B.Pálosi Judit: VII.Miskolci Országos Grafikai
Biennálé.
Művészet, 1973. december - 16.oldal

Rozaints Tibor

Rozaints Tibor ezüst-ceruza rajzaival szerepel a tárlaton.

Horváth György: Héthörnap-csodák vélkül. Tükör, 1976. okt. 24 – 28. oldal.

hat rá legelevenebben: Siena, Perugia, San G
trecento-korból ittmaradt szelid archaikum, a
caccia-kút antik vízköpője, kapitóliumi templ
firenzei Michelangelo-ház agyag-vázlatai, a n
partján a kis pinea-liget – „ne csodáld . . . hogy az egek árnyékot nem okoznak . . .” – mondja Dante a Purgatóriumban, aki ugyanott látta a pinea-ligetet . . . Az *Assissi* c. linóleummetszet hármas, csúcsíves záródású, madárra emlékeztető kompozíciójának valóban nincs árnya: szinte ezüstösen csillog, mint valami fantasztikus karácsonyfadísz . . .

Mégsem a romantikát keressük Rozanits metszeteiben, hanem a részletekből való kibontakozást, a befejezetlenségnek tűnő, kompozicionális irracionalitást, mely ellöki a valóságtól a megfoghatatlan víziók irányába.

Ennek az észrevételnek a megmagyarázására különösen három lapja alkalmas: az *Improvizáció I–III.* Kazantzakisz „Jelentés Greconak” c. regénye adta hozzá a lökést. Kréta szigetének kettős atmoszféráját komponálta eggyé ezeken a fekete-fehér linókon: a krétai származású regényíró s a nagy spanyol festő szigetét. A linómetszetnek bársonyfekete foltjai hol a tengermélységet éreztetik, hol a fényben feketén felrajzolódó sziklákat. Van a kompozíciónak határozott törekvése, sodra, irányvonala, de csak úgy, ahogy a partra loccsanó tengerhullámnak, a partszegély ezüstös, selymes iszapjának van, s ahogy a csillagok tündöklenek a fekete égen, mint izzó pontok . . . Szigorú, millimétert sem tévesztő kézzel és látással haladt a mű megvalósítása felé, amit létrehozott, az a végtelenség s a megfoghatatlanság szolid részleteiként tűnik fel. Azon túlmenőleg többet sejtünk, ahogy a valóságban sem vagyunk képesek felmérni soha, egyetlen pillanatra sem az egészet, még az összefüggéseket is alig. Ezeknek a páratlan finomságú linómetszeteknek varázsa éppen az akromatikus sejtelmességben rejlik, a művész felfokozott igényét, érzékenységét jelzik, azt a válogatást, hogy *műfajilag hajszálfinom különbségeket* lát s azok gondos megvalósítására törekszik.

Rozanits más lapjai, a *Pusztító őrület, Fájdalom* c. linóleummetszetei igazolják, hogy tökéletesen tisztában van a nagy tömbökben való komponálási törvényszerűséggel is. „Verekedők” c. kompozíciója Masereel, Junkers fa- és linóleummetszetei szerint értelmezett komponállás: erőteljesen dekerekített, vonalról vonalra átfűződő rajz; ennek a grafikának ellenpárja pedig, a *Sirályok*, a lebegő fenyőtű-vonalakkal, a japán Csao Cs'ang ősrégi festményeire emlékeztet. Előttünk áll tehát a széles regiszter akromatikus kitárulása, melyet alig láttunk ilyen gazdagságban a modern linóleummetszetnél.

Az 1931-ben Szombathelyen született Rozanits Tibor grafikusművész élete, – aki ma a budapesti Képzőművészeti Főiskola grafikai tanszékének műhelyvezető tanára, – elég sok zökkenővel alakult ki. Katonai szolgálatának utolsó hónapjaiban vették fel annakidején a Főiskolára, a festészeti tanszakon Bencze László, a grafikain Koffán Károly voltak tanárai. A tanszék műhelyét 1958 óta vezeti, heti egynapi tanítása és a foglalkozás a festőnövendékeknek, a többi grafikustanítványainak szól.

Művei, köztük a fent említett lapok, nemzetközi kiállításokon szerepeltek Tokióban, Luganoban, Firenzében, Banska Bistrican, szinte valamennyi grafikai biennálén részt vesz. Az egyes lapok elkészítése a viszonylag kevesebb időtől a kimerítően sok időig tart, felelevenítve újból azt a lassan gyakorlatból kikerült elvet, hogy nem árt korunk sejtelmes elképzeléseit belevonni a művesség szépségeibe, titkaiba. Idézhetnénk Atlan francia festőművész megjegyzését is: „. . . a formák, melyek képzeletemből születnek . . . mindig megfelelnek valami valóságosnak, ami azonban sohasem látható . . .” – Vannak alkotók, akik magában a művészetben, s vannak, akik valahogy s valamivel azon túl keresik (s találják meg) a lényeget. Aki, mint Rozanits Tibor, ilyen példás fegyelemmel s tökéllyel köti le magát az alkotás kivitelezéséhez, tanúságot tesz arról, hogy kiegyensúlyozni s koordinálni kívánja vízióit a művészeti törvényszerűségek roppant gazdagságával.

Rozanits Tibor grafikusművész

testek, a karok, a fegyverek és a tekintetek zárt, s ugyanakkor dinamikus egységet alkotnak. Ebben az egységben jut kifejezésre a pillanat és a tett emelkedettsége, s válik egyszerűségében is igazzá és hősivé a komisszár háborúban hétköznapi tragédiája. A gúla kompozíció mégegyszer ismétlődnék a másik sebesült és az előre törekvők ferdén fölfelé törő vonalaiban, de ezt a szerveződő formát megbontja a nagyobb erő, a suta mozdulatú rohamozók áradása. A csoportokat az az ív fogja össze, amely az előtér magaslatát élesen elválasztja a távoli táj apróbb és halványabb alakzataitól, s amelyiknek a tér éreztetésében döntő szerepe van.

A vörös ló ügtatásától hosszú volt Petrov-Vodkin útja A komisszár halála című festményig. Az a másfél évtized, ami keletkezési idejüket elválasztja, a lehetőségből a bizonyosságba való átváltás ideje is volt. A vörös lovas egyértelmű, de általános érvényű forradalmi szelleme mesterien megjelenített prófédia, festői eszközei is ehhez az általánosabb jelentésű eszméhez igazodnak. A komisszár halála közelebb áll a tapasztalati világhoz, dokumentatívabb, de szelleme és hatása ugyanolyan emelkedett, mint neves elődjéé. Megrendítő hatását a stilizálás és a tárgyi hűség rendkívüli biztonsággal megvont egyensúlya adja. Eszközei – az említettek mellett a sajátos térszerkesztés és a mindent átjáró kékes-barnás szín – emelik magasra ezt a művet az életképfestészet röghöz kötött világából.

Az a tíz év, ami A komisszár halála című kép keletkezése után még hátra volt Petrov-Vodkin életéből, igazán nagy alkotást már nem termett, olyant, ami a két főműhöz mérhető. Néhány csendélet és portré tanúskodik a festő továbbra is elmélyült munkájáról, kutatásáról. A katalógusból tudom, hogy freskó-terveit, bár megbízást kapott, nem valósíthatta meg, a halál zárta le a hosszan húzódó ügyet. Táblaképeit látva sajnálhatjuk, hogy nem kapott falat ez a szellemében és festői eljárásaiban egyaránt nagyra törő és nagyra hivatott művész.

Életművének hatása most kezd erőteljesen mutatkozni, a mai fiatal szovjet művészek egyik példa- és mértékadó mesterüket tisztelik Petrov-Vodkin-ban.

BOZÓKY MÁRIA

1021

Rozanits Tibor grafikusművészről

Korántsem új jelenség, amikor egy képzőművészeti műfaj technikai kiutat és tökéletesedését keresi. Évszázadok, sőt évezredek óta egybeesett nemcsak a formai, hanem a tartalombeli tapogatózásokkal is. S bár a tartalom és a forma viszonya jóideig nem volt lényegében problematikus, ez a „jóviszony” régóta felbomlott a modern művészetben, szabályok, irányzatok és dogmák bukkannak fel s lesznek túlhaladottakká, s valahányszor egy-egy történeti irányzat visszatér vagy ott kísért, megkérdőjelezzük a mondanivalót is. Látjuk, hogy a tartalom – a nagy erkölcsi, társadalmi diszciplinák tiszteletbentartásán belül – egyre inkább öltözik formaiságba, úgy tapad formájához, mint valami testhezálló, csillogó mezhez. Mert megvan, lefele, a mélységben, a gondolatoknak és sejtelmeknek is a maguk „meze” s ez természetszerűleg csak áttetsző, tündérien lebegő lehet, beleúszik a különféle technikák szakavatott, bonyolult örvényeibe, óvatosságaiba, tetszése szerint kavarog benne, mint valami szentivánéji sötét tóban.

AJTŐFIGYELŐ
UDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

Hogyne vonatkozna mindez a grafikára, mely alatt nem csupán a színnel, írónnal rajzolt műveket értjük, hanem olyan alkotásokat is, melyek el sem tudjuk sorolni, hányféleképpen jöttek létre. Jellemző jelenség ez a mai művész nyugtalanságára, kísérleteire, kísérletező- és alkotókedvére.

– Egy „Merz" vagy dadaista alkotás részben a türelmetlenséget jelzi, hogy technikailag nem volt képes kitartóbb, művesebb munkára, de az új „romantikák" – hogy csak a legmerészebb s legkalandosabb Salvador Dali egy-egy művét vegyük (pl. „Tájkép alakokkal") – egyaránt készül tussal, karccal és ecsettel . . .

Mai mondanivalónkban ott van ugyanis a „kimondhatatlanság": az emberi kultúra felgyülemlett gazdagsága, árnyaltatossága, mélysége s kapaszkodása – a csillagokig . . . A művész szinte biztositékát látja abban, hogy „nem úszik el" mondanivalójában, ha igényes, fárasztó, de megbízható technikát választ: ha kitartóan tud foglalkozni művével s nem csapja össze. Ha ebben a figyelmes, feszült munkában a régi mesterek türelmével, odaadásával tudja kivetíteni, lassankint kimunkálni gondolatait – hiszen a mai tempó sebességet, könnyedséget, türelmetlenséget kívánna s a nézőt is meg lehet téveszteni a mű tartalmi vérszegénységével.

Rozanits Tibor grafikusművész bevallottan két irányból alakította ki látásmódját, azt a vizuális erő-energia-tartalékot, melyből a művésznek egész alkotása folyamán merítenie kell: ott szerepel ihletői közt Dürer, Rembrandt, Lucas van Leyden, s Greco, Dürer s Rembrandt, egyáltalán a XVI. századbeli német s németalföldi mesterek hasonlóképpen gondosan beleágyazták a mű rejtett tartalmi mondanivalóját a „technikai" kivitelbe . . . "A moderneket . . . mindnyájukat . . . pedig csak nézem" – jegyzi meg Rozanits.

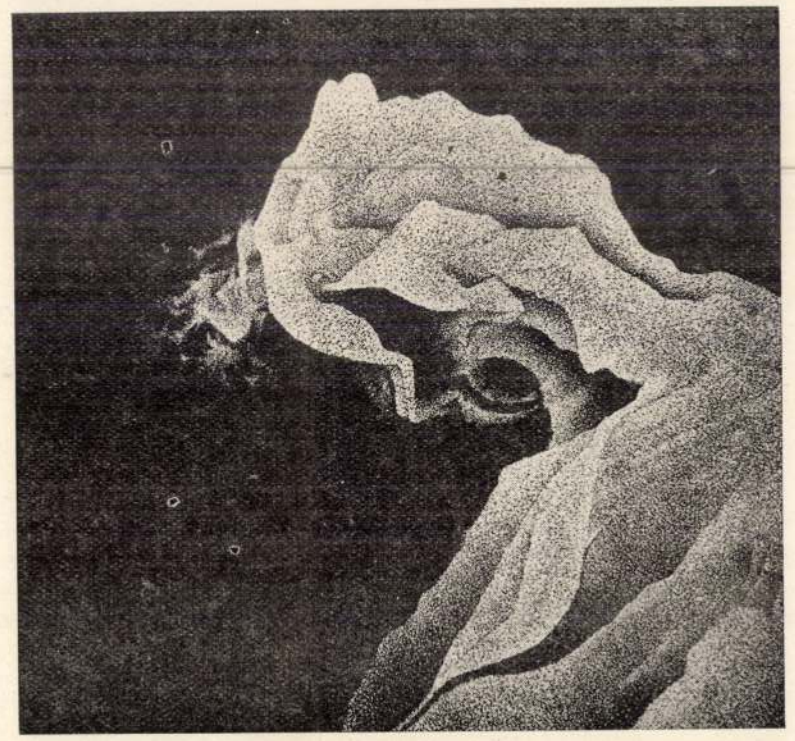

ROZONITS TIBOR: *KRÉTA*

Linóleum-metszetein szinte ellentétesen koccan össze a modern vízió valamilyen csodálatos, türelmes, az idegekig kihegyezett technikai eljárással. Víziók, melyeket a linó bársonyos mélysége csak kihangsúlyoz: a fekete alapon lebegő hajszálvékony karcolásokból, a rézkarccal versenyző, tüneményesen könnyed, finom vonalakból, a fekete fényű hópehely-tű szikrákból épül ki a kompozíció megannyi modern befejezetlensége, nyugtalan mozgása . . . Gombostűfejnyi csillagocskák, fénycsóvák, meduza-lábak és csápok, apró napok alkotják azt a *művi planktont*, mely tetszés szerint, de kiegyensúlyozott megkötöttséggel, molekulatörvényességgel áll össze. „A Nagy Ünnep öröme", a „Bálvány", a „Balett" c. művek fekete-fehér kalcidoszkópok, melyekben kicsiben megtalálhatjuk az új és a régi szürrealisták elképzeléseit. A régiek alatt Boscht, a düreri és holbeini minuciózitást értjük, ha ezúttal nem is színben – az újak között Georges Mathieu ugyanilyen miniszkulártis jelekkel építette ki terét, mely térnek kompozíciónélkülisége vagy a kompozíciónak lebegő térnélkülisége, talán Klee-től vagy Mirótól ered. Wols, Mathieuvel és Hartunggal (kinek hatása Rozanits hidegtű kompozícióin érvényesül inkább) 1947-ben rendezte meg Párizsban „Új Valóságok" címmel, a II. kiállitást. Jelekből tehát – ha csak összetevőknek is tekintjük azokat – lassan-lassan majdnem önálló „valóságok" lettek: maga a Valóság ugyanis olyan kimondhatatlan naggyá nőtt, hogy kifejezéséhez mindent igénybe kell venni, minden hallott, lemért, leírható tüneményt.

– * –

Rozanits Tibor 1967-ben járt először Olaszországban, 1970-ben ösztöndíjasként egy hónapot tölt Rómában, majd 1971-ben ismét Itáliába utazik. Grafikus, méghozzá a világot fehér-feketében kivetítő művész létére, a táj mégis leginkább intimitásában, színeiben

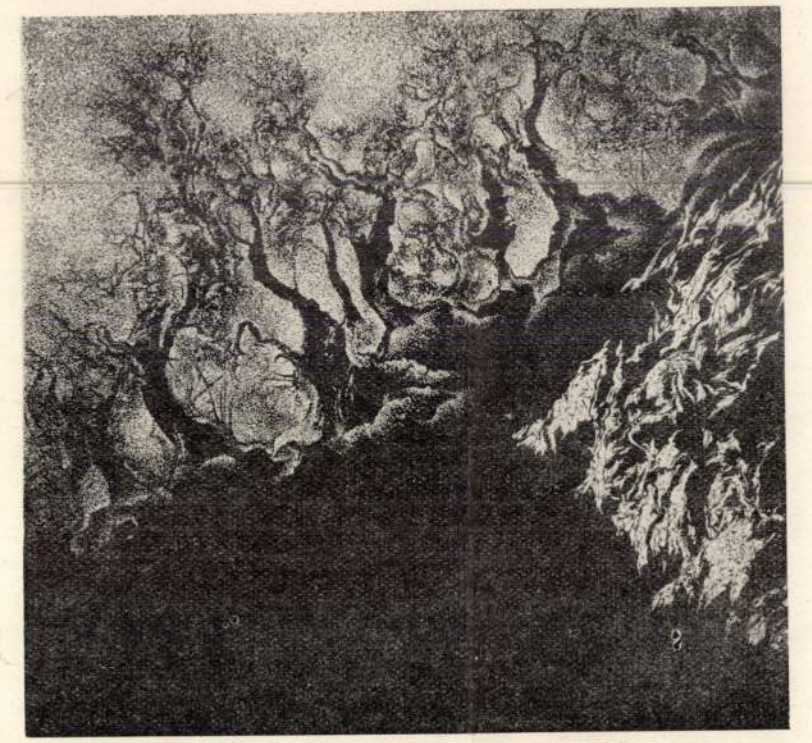

ROZANITS TIBOR: *EPIDAUROSZI TÜCSKÖK SZŐLJATOK!*

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 OKT 23

Pestmegyei Hirlap

Rozanits Tibor grafikusművész

Kiállítótermekben

1021 Lasonci Miklós:

Érd vendége

Lassan évtizede lakóvendég Érden, a legnagyobb faluvárosban

ROZANITS TIBOR

grafikusművész, aki legújabb metszetsorozatát a *Csók István Galériában* mutatta be. Az európai szó művészetével kapcsolatosan *csak részben* találó, mert német tájak és itáliai városok mellett a koreai eső és a sárkányalakú földközi-tengeri szigetek egyedi látványa is megmozdította új sugallatokra figyelő képzeletét. Mindezt azonban — a bejárt világ tágasságát az *érdligeti* dombhullámzás ringó növényzetében és madárröptéiben összegezi. Itt villantja fel a szélben táncoló fa *„Assisi"* tobozokra emlékeztető tornyait, egy örvénylő virág vad formája az *„Idegen éjszaka"* szorongását. Nagy körbe hasad a fehér ék, mely a *„Fájdalom"* rajzi műfordítása. Új grafikai szóképzés, de minden hosztalgia és atomfelhős rémlátás ellenére Rozanits derűlátó ellentámadással idézi *„Nápoly"*-t és a Rómában megfigyelt nyári karnevál ünnepi tombolását, az *„Öreg olajfa"* biztató méltóságát, a vonszani táj csöndjét. Érden integrálja közös eszme- és formanevezőre századunk kontinensekre, de egyúttal emberiség-egységre növelt tagoltságát imponálóan tiszta vonalvezetéssel. Nincs is más kívánságunk, mint az, hogy Rozanits Tibor a jövőben ne pusztán Érd vendége, hanem az ott tapasztalható képzőművészeti erjedés segítő mértéke legyen, hiszen ez a *közösségért* vállalt szükséges tevékenység az ő fejlődésének is előfeltétele. Ez az előfeltétel ma lehetőség, de ha holnap valóság lenne, akkor ez a *Nagy Balogh János* festői szakkör irányjelző minőségi mérlegévé erősíthetné fel magát a maradéktalan grafikai önmegvalósulást.

Továbbra is fő esemény a grafikai értékek vonulása. A *Helikon Galériában*

SZIRÁKI ENDRE

művei is nagyfokú pedantériáról, komoly rajzi és gondolati felkészültségről tanúskodnak a derű feloldásainak hiányával. Csonkok, görcsös végtagok, arc nélküli lények jelölik a *„Halhatatlan emberek"*-et, akik a veszélyt éreztetik és hitünk, munkánk, akaratunk szerint nem a jövőt. Amikor a nagy technikai tudással és komolysággal előadott lapokat szemlélem, nem hallgathatom el ezen kiegészítést, mely minden bizonnyal Sziráki Endre számára is grafikai tevékenységének fő ágát jelenti hamarosan — szemléletének és közérzetének szárnyaló emelkedését.

KAJÁN TIBOR

rajzi fintora önismeretre buzdít leleplező, de egyúttal gyógyító vonal-iróniájával. *Szellemes, ezért nem bántó,* még akkor sem, ha erős kritikát mond emberi gyengeségeinkről; a beképzeltségről, szószátyárkodásról, sorvasztó rutinról s a felületesség ártalmairól. Jót mulatunk e rajzokon, miközben gyönyörködünk is, s változunk, gyarapodunk emberségben a rajzok nevetésbe rejtett, komoly tanácsai szerint. Kaján Tibor humoros rajzai a *Petőfi Irodalmi Múzeumban* tekinthetők meg december végéig, ahol most mutatták be

BARTA LAJOS

írói életművének emlékkiállítását is. A tárlókban elhelyezett gazdag szemléltetőanyag, képi demonstráció meggyőzően igazolja azt a tényt, hogy a századforduló magyar irodalmában *jelentős a szocialista jelleg,* melynek fontos alakja, egyik úttörője Barta Lajos, aki nemcsak figyelmeztető novellákat és drámákat írt, hanem az írók szakszervezetének titkára volt a Tanácsköztársaság idején, s eszméiért vállalta az üldöztetést, emigrációt.

Idol. Rozanits Tibor grafikája.

A *Műcsarnokban*

BARTHA LÁSZLÓ

festőművész gyűjteményes kiállítása változatos, rendkívül ízléses és érlelt életművet vonultat fel. Mérték és pompa gondozza szemünk, sokrétű finomságának árnyalata ad számunkra kellemes felismeréseket drámai megdöbbenések helyett. Ez utóbbi nem az ő világa, a rend. harmónia — *a megmentett derű* azon adomány, mely osztályrészünkké válik festményeinek nézése közben.

NAGGYÖRGY SÁNDOR

szintén a *Műcsarnok* kiállítója. Igaz, ő fotókkal érvel műfajának művészi rangjáról — sikerrel. Egy biztos; dámvadainak vonulása az éjszaka fényeiben, a katedrális, a Nap, a zsámbéki rom, fagyökerek, szitakötők analízise, szembe állítása a törpe és puha méreteknek a monumentalitással — igazi teljesítmény, még annak is örömet okoz, aki számára a fotó távlata kérdéses.

éppen ezért a tanácsok p-
litikai, azaz pártirányítása az elsőrendű feladatok közé tartozik. Kommunista tanácstagokkal beszélgettem *Nagykátán*, akik igyekeznek becsülettel eleget tenni megbízatásuknak, ám mint kiderült, *nem ismerik* a nagyközségi pártbizottság több állásfoglalását, holott ezek a község jövőjére, a településfejlesztés irányaira vonatkoznak. A magyarázat egyszerű: a szóban forgó kommunisták bejáró munkások, politikai feladataik nagy részét munkahelyükön végzik, a nagyközség politikai életéhez lazán kapcsolódnak.

Ha szabályt erősítő kivétel lenne a tapasztalat, nem érdemelne nyilvánosságot, hiszen előbb-utóbb meglelik majd az összekötő szálakat. A tapasztalat azonban széles körű, hasonló gondokkal találkoztam *Monoron, Abonyban* is, azaz nem elsietett az általánosítás. Abonyban például a nagyközségi pártbizottság *rendszeresen* foglalkozik a tanácsi testület, a tanács végrehajtó bizottsága tevékenységével, s ez fontos feltétele annak, hogy érvényesüljön a pártirányítás. Ám legalább ennyire elengedhetetlen, hogy mind a tanácsi testületben, mind az apparátusban levő kommunisták érezzék, értsék szerepüket, felelősségüket, s annak megfelelően cselekedjenek. Ez jogos kívánalom, de jórészt még csak az. A miértre az 1971. évi I. törvényben, azaz a tanácstörvényben lelhető meg a felelet. *Ez a törvény ugyanis lényegesen megváltoztatta a tanácsok szerepkörét, ami feltételezi a politikai irányítás új módszereit is.* Ezek a módszerek azonban nem alakulnak ki rövid idő alatt. Ahogy korábban általában az operatív beavatkozás jellemezte a pártszervezet, a pártszerv és a tanács kapcsolatát, úgy napjainkban még ez is, de már az is jellemzi, hogy elvivé, a fő kérdésekre összpontosulóvá válik az irányítás.

Pest megyében 148 köz-

egyszerű kérdésekr
rási pártbizottságok
a feleletet, a járá
végrehajtóbizottság
melyike, így például
ci, lényegre törően
te, értékelte a t
pártirányításának t
latait. Ez azonban
Ahol lépni kell, az község, a községi pártbizottság, a csúcsvezetőség. Itt csak elvétve találkozni azzal, amit Abony esetében említettünk, azaz a pártbizottság, a csúcsvezetőség beéri az egy-egy ügyben való állásfoglalással, a rögtönzéssel. Szókimondóbban fogalmazva: *a pártirányítás helyi megvalósítása még nélkülözi a legtöbb községben a tervszerűséget, a folyamatosságot, az elemző értékelést.* Holott a megyében 43 nagyközségi, községi pártbizottság van, s a csúcsvezetőségek száma még nagyobb. A szervezeti lehetőségek tehát adottak.

Tétovaságról, vagy nemtörődömségről lenne szó? Talán fölbukkanhatnak ezek is, de ismereteink szerint főként az okozza a gondot — nem véletlen: a hat városban egészen más a helyzet! —, hogy a helyi párttestületek eléggé *elaprózzák erejüket*, túl sok mindennel foglalkoznak, részletkérdésekkel, egyedi ügyekkel, s így kicsúszik kezükből olykor az átfogó feladatok meghatározása. Az egyik, egyébként jól dolgozó községi pártbizottság titkára, a kérdésre, miként valósul meg náluk a pártirányítás, így felelt: a tanácselnök tagja a pártbizottságnak, meg a végrehajtó bizottságnak is, hall mindent, részese a határozathozatalnak. Végletes felfogás? Eléggé általános megítélés!

Hiba lenne ezért türelmetlenkedve pusztán a helyi pártbizottságokat, pártalapszervezeteket bírálni. A változások csak fokozatosan mehetnek végbe, *s e változásokhoz a járási pártbizottságoknak az eddiginél több segítséget kell adniuk.* Ahogy a megyei tanács apparátusi pártbizott-

[illegible] fokozásában a kooperációnak, s itt dr. Hor[illegible] Gyula megkülönböztetett hangsúllyal mutatott rá, hogy a tárca vállalatai számára, ahogy eddig, úgy

a jövőben is elsősorban a KGST-országokkal kibontakozó együttműködés kínálja a hosszú távú fejlődési lehetőségeket.

Így a többi között elmélyült az együttműködés a baráti szocialista országokkal a közúti járműiparban, a számítástechnikai és a híradástechnikai termékek előállításában, valamint a szerszámgépiparban. A különböző kormányközi egyezmények és más keretszerződések alapján folytatott együttműködés jellemzője, hogy a fő- és részegységek kölcsönös szállításával párhuzamosan elmélyül a felek közötti tudományos-műszaki együttműködés is. Ide tartozik például az egységes autóbuszcsalád, a gázturbina, a hidromechanikus sebességvá[illegible] kifejlesztése.

Rámutatott arra is a kohó- és gépipari miniszter, hogy további tág lehetőségek állnak a vállalatok előtt a nemzetközi együttműködés gyarapításában. Elsősorban az olyan megállapodásokat kell szorgalmazni, amelyek a részegységek gyártásának szakosítását és kölcsönös kooperációs szállítását célozzák. A nemzetközi kooperációnak — hangsúlyozta dr. Horgos Gyula — a hazai lakossági igények kielégítésében is fontos a szerepe, mivel bővíti a választékot, fejlettebb gyártási eljárásokat honosít meg, lehetőséget nyújt a gazdaságos sorozatok kialakítására, elősegíti a minden piacon értékesíthető árualapok létrehozását.

Ezt követően a belkereskedelmi értékesítés növekedéséről esett szó. Az 1971-ben tapasztalható átmeneti meg-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1973 DEC 15

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Rozanits Tibor

1021

Rozanits Tibor rajza

ra
re
na
tar
szi
és
szi
las
las

enl

Aztán, amikor Magyarországra jöttem, személyesen is megismerkedtem Illyés Gyulával, Nagy Lászlóval, találkoztam Somlyóval, Zelk Zoltánnal és Juhász Ferenccel. A magyarok nagyszerűen fordítják a francia műveket, mi meg, ha fordítunk is, nem túl jól.

— *Milyen művekkel próbálkozott először?*

— Először csak a saját szórakozásomra fordítottam... azt hiszem, Lengyel József novelláit. Aztán valakitől kölcsön kaptam egy iskolai szöveggyűjteményt, abból fordítottam Karinthyt, magamnak.

— *Miért döntött végül Illyés könyve mellett?*

— Már korábban is készítettem lektori jelentéseket a kiadó számára a Magyarországon megjelenő könyvekről. Javasoltam a Kháron ladikján-t is, ezt elfogadták. Érdekes volt a témája és a formai megoldása is. Nálunk csak Simone de Beauvoir írt jól erről. Ötezer példányban jelent meg; Illyés azt mondta, hogy nagy meglepetés volt számára.

— *Milyen az érdeklődés a magyar könyvek iránt önöknél?*

— A közönség érdeklődik az új iránt. Ezt kell kihasználni. Ma csak egy-két nevet ismernek s nem tudják őket elhelyezni, értékelni; a magyar irodalomról nincs képük. Többet kellene fordítani, több írótól.

— *Jelenleg miért tartózkodik Magyarországon, és mik a tervei?*

— Néhány hónapig a Corvina kiadónál fogok dolgozni. Közelről szeretném látni, hogy milyen könyvek vannak, milyen könyvek jelennek meg... Konkrét tervem pedig, hogy nyersfordításokat csinálok egy Illyés-válogatáshoz.

Borgó János

enorzésével. Ma
erre az egyik nag
k, Malraux Embe
edésektől hemzs

lándor fordítása
n rögtön feltűni
ró művét ültett
Véletlen ez csu
ni különös vonzo
nye?
nőírókat. Köny
ontolt szándékk
egyéb lehetőségek kö
zül. Belejátszottak ebbe nagykáll
tanárságom élményei, ahol szomo
rú tanúja voltam vidéki „pacsi
tasorsoknak". Hajlamos vagyok a
ra, hogy a férfi-nő vitákban a
asszonyoknak adjak igazat. Bízo
az ítéletükben. Ezért örültem, am
kor fölfedeztem, hogy a tizenhet
dik század legjobb francia regény
írója nő: madame de Lafayette,
Clèves hercegnő szerzője.

— *A Clèves hercegnő — ez tizenhatodik századi krónikát ojtott tragikus szerelmi regén — a felszabadulás után is töb ször megjelent.*

— Éppen krónikás formája m
att volt némi vesződségem a vilá

URR IDA:

Ké

Hogy mit látok
egy bogá
az tisztán psych
ha hegyek völgy
vagy tó vize loc
a
és több színt lát
eg
az jellemem új f
elvont jelzőkkel
és lehet, h
a szá
megjelenik egy
fejét nyúj
tör
különös a kép
és minden tud
a látom

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Rozanits Tibor

1021

Rozanits Tibor kiállításáról: Bélvány

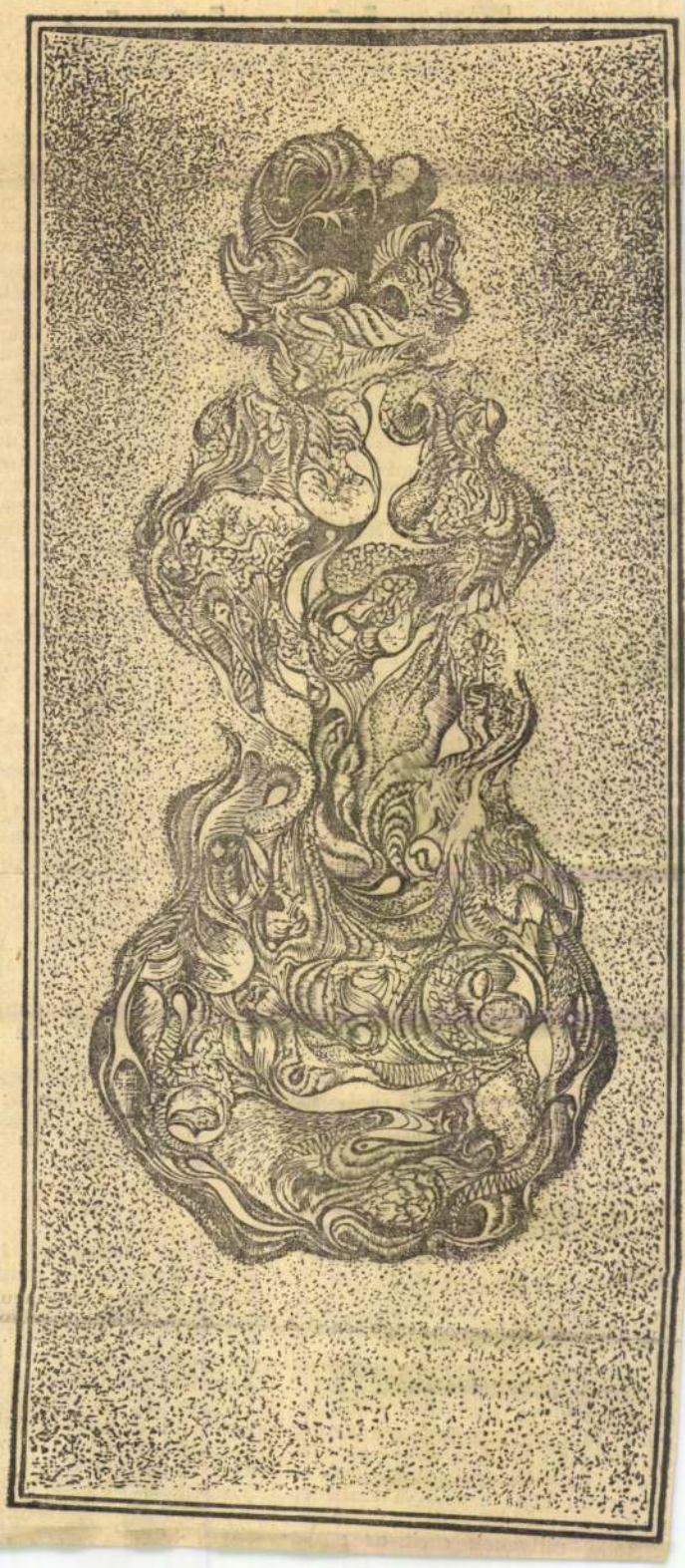

MÁGORI ERZSÉBET:

Rádi

Tündérvalóság

Szabó Magda ugyanolyan szabálytalan hangjátékíró, mint amilyen rendhagyó tündérgyerek a hőse, *Tündér Lala*, „aki mindig mást akart csinálni, mint ami egy tündérhez illik." Az író vonzódása a rádiószínpadhoz érthető: a fal nélküli akusztikus színházban mindent lehet. Történelmi-lélektani drámát költeni a magyar államalapítás hőskorából. (Az a szép fényes nap), regényes irodalomtörténeti figurák személyes tragédiáját megeleveníteni a magyar nyelvújítás idején — ilyen a Kazinczyról szóló A rab —, és lehet gyönyörködtető sci-fi tündérmesét írni a *Gyermekrádió*nak.

Történelmi drámáját a Nemzeti Színház színpadán látjuk majd viszont. Tündér Lalája pedig most lépett elő egy meseregényből, hogy tündérség-gyermekség-emberség határán ide-oda bolyongjon a végtelenbe tágítható rádiószínpadon.

★

Ki ez a Tündér Lala? Mesebeli királyfi, akinek tragédiája: hogy emberszíve van. Aki valóságos kisfiúvá változik, mert igazi, felnőtt játékszerekkel szeret játszani — akárcsak az emberek. De a mai technika csodáinak tündérmeséje is ez a játék, amelyből nem hiányoznak — Tündérországba helyezve — a mi felnőtt világunk intrikái, hatalmi harcai, törvénysértései sem. Realitás és fantasztikum határai összemosódnak, akárcsak sokszor a mi életünkben.

A nyugtalan tündérgyerek ellopja királynő-anyja szárnyait, hogy átrepülje a Tündérország határán meredező Végevan üvegcsúcsát és betekinthessen az emberek országába. Elcseni a fő varázsszereket is, hogy kisfiúvá változzék. *Konvertort* vesz be, amit pedig csak nagykorú tündérek kaphatnak receptre és használhatnak királyi engedély alapján. Ha bajba kerül, még a *nonvideort* is utána kell küldeni — egy kutyává lett testőrkapitány ürsebességgel, repülő futárösvényen rohan vele Emberországba —, hogy láthatatlanná tegye és visszavigye hazájába a disszidens tündérgyereket. Mert bizony, a nyugtalan Lala, a szépséges tündérvilág csodaszerei segítségével — emigrálni akar a csúnya embervilágba.

Node, milyenek ezek az emberdett iskolapadok, vagy a diva múlt ruhaakasztók.) Dehát ez kélység. A halhatatlanság az bereknél is csak idő kérdése. tosan kitalálnak valamit, hogy győzzék a halált. Hiszen ahog varázsszergyártó, csodatévő-tu patikustündér megállapítja luk: „Szállni már tudnak, r mi, az űrben kalandoznak... rancsszavuktól megváltozik az j járás, termővé lesznek a sivata és utat vesznek a folyók, csoda reikkel meg egyre hosszabbá szik egymás életét. Tudnak tá ba látni, távolba beszélni, r mi..." Persze, még kicsit kezd legesek; *fiatal* tündérek. Szokás még vadak. Olykor meg is egymást. Dehát — majd csak m szelídülnek. Ez is évmilliók kér se csupán.

Az iróniának és a szentimer lizmusnak, a tudományosságnak a mesének, a racionális gondol dásnak és a gyermeki irracionalmusnak természetes kevered adja tündéri báját Lala kalan történetének. Minden szereplő rázserejű, de a csodaszereken kí az eszét is használja. A ravasz gát, a leleményességét, a furfa ját. Mert *csak* a varázserő ma r a mesében sem elég.

Amit a meseműfaj tudomán elemzői megállapítanak, azt S bó Magda mesélő kedvével, tel ségével váltja valóra. Igazi m mondó — és jó hangjátékíró. dig nem törekszik különösképpe rádiószerűségre. A hanghatások technikai trükkök, az elektron nyújtotta rafinált lehetősé nem izgatják. Megelégszik fan ziája határtalanságával: a láthat lan rádiószínpad minden külső gédeszköz nélkül is megfel *helyszín* a számára.

★

Csajági János, a háromrés játék rendezője, és munkatársai *Erőss Ágota* zenei szerkesz *Molnár Margit* dramaturg — n merülnek el önfeledten az íróteremtette gyermeki tündérvilá ban. Csajági tudatos komolyságg ugyanakkor játékos könnyedség építi föl a valóság talaján lebe tündérbirodalmát. Tündérei e beri hangon beszélnek. Néha oly szépen, okosan és kedvesen, mi ha nem is színészek — *Várhe Teréz, Papp János, Vass Éva, M*

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 OKT

SZOCIALISTA MŰVÉSZETÉRT

Rozanits Tibor

1021

Rozanits Tibor lapja a KBK Bled-be, a XV. nemzetközi ex libris kongresszusra kiküldött mappájából

a munkások művé-
sajátos, aktív for-
t egy olyan folya-
ben az ismétlődő
meghívásos kama-
sta szerződéskötés
nás. A debreceni
bis az.
ünk nagyobb leve-
a Mezőgazdasági,
ók Szakszervezeté-
ságok, MEZŐGÉP
vízügyi üzemek
már sajnos egy-
elyzet. Pedig nem
Pontosan *három-*

gok által végzett
a képzőművészeti
sse van az opti-
z utóbbi években
ny, hogy a mező-
borodtak a külön-
n az ifjúsági klu-
rigádklub. Örven-
ramfajták száma,
a mai képzőmű-
nerkednek a klub-
széles körűen nem
-klubtag találkozó
clubtárlat" forma,
zek kapnak meg-

gel néznénk, ha azt
eredmény. Végtére
onosodott ismeret-
nylag szűk körben

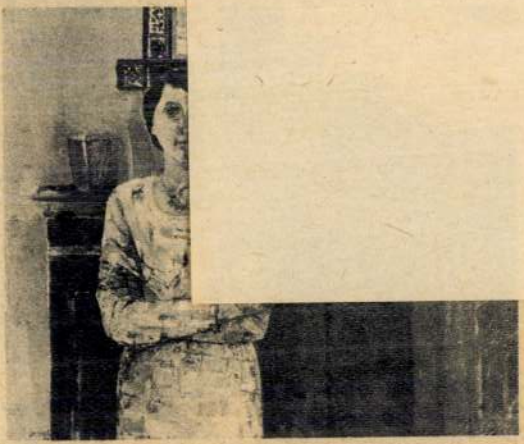

Vecsési Sándor „Otthon" című festménye a Műcsarnokban rendezett tárlata anyagából

Kiállítási kalendárium

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Somogy megyei Néplap

Rozanits Tibor

1969 MÁR 21

1021

Hazatért internacionalisták

Rozanits Tibor rézkarca.

r urak hintaja,
nestört huzatja.
porán így végezte ki,
őt hová kísérik.
zombat, vasárnap.
lányok.
az utca közepét,
ok a holttestét.

tmihályhegyi

Táblát szegeztek egy elhag
s a ház lüktető gonddal le
Lefoglalták a nyomdagépe
s néhány nap múlva újság
Földet mértek — papíron
számbavették a jogosultak
s tanítottak, ha tanítvány
Izzott a szó: Lenin, forra

Ma már tudom, hogy e ké
fogant a század minden t

Részlet a szerző: A mi időnk cím

portréja

vevő direktóriumot, cikkeket írt a Somogyi Vörös Újságba. Kinevezték a vöröshadsereg kaposvári egészségügyi főnökének. (*»Egészségügyi parancsnok voltam abban az egységben, amit Latinca-századnak is neveztek.«*) Ő sorozta a vöröshadsereg katonáit Somogyban. Latinca Sándor megbízásából megtartotta első nagygyűlését Igalon. (*»Ez volt az első igazi forradalmi tettem.«*)

neki, hogy én jót tettem vele Somogyban, ezt most meghálálja és kiszöktet Ausztriába. A nevét nem mondta meg. Először csapdának hittem az ajánlatot, de olyan reménytelen volt a helyzetem, hogy ezt is megkockáztattam. Nem volt csapda. A »Sas« nevű dunai hajó kapitányi fülkéjében kijutottam Magyarországról. A kapitány vagy nem tudta, vagy nem akarta megmondani, kinek a megbízásából bujtatott el a hajóján.

Jugoszláviába feleségének Eszéken élő rokonsága révén ke-

közben tanult és írt. 1940-ben a péterváradi katonai kórházban egy négy tagú illegális kommunista sejtnek volt a tagja. Jugoszlávia náci-fasiszta megszállása után partizánnak jelentkezett — közlegényként. Az ország felszabadulása után Deák András szervezte meg a jugoszláv néphadsereg katonaorvosi továbbképző intézetét, később a katonai poliklinika igazgatója, majd a katonai akadémia gyógyászati tanszékének vezetője volt — immár vezérőrnagyként.

Latinca Sándor emléke ma is bensőjében él.

— Latinca eszménykép

Rozanits Tibor, grafikusművész

2/1

Társadalmi Szemle, 1980. 4.

Rozanits Tibor: Budapest romokban

1021

HARMINCÖT ESZTENDŐ TÖRTÉNETÉBŐL

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-720

Rozanits Tibor Munkácsy-díjas grafikusművész

PEST MEGYEI HÍRLAP

1983 OKT 1 5

Vulkán 1021

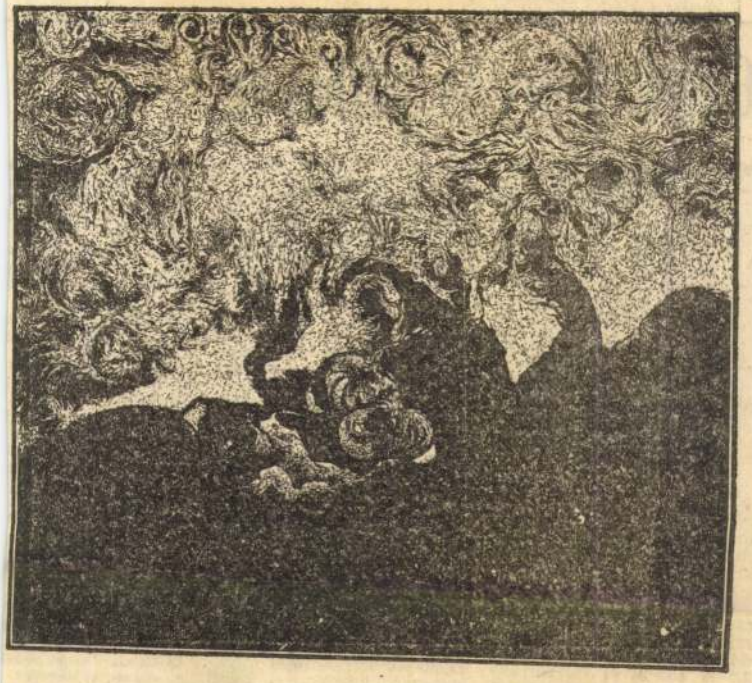

Rozanits Tibor krétarajza

Célre a
atkreát
zmát is
n bizony
kacsizma

djuk barat
szerűbb m
készítünk
s kiadós t
Pest megye
receptúra

Csip... pulóver

A kézi kötésű pulóver mindig egyedi és szép. Csipkemintát mutatunk be, amihez a hozzávalók: 25 dkg Ravenna fonal, 3-as, 3,5-es kötőtű.

MUNKAMENET.

Háta: 3-as kötőtűvel, 70 szemre kezdjük, patentmintával 8 cm magas kezdőszélt kötünk. A munkát 3,5-es kötőtűvel folytatjuk: 2 sor sima; az első sorban minden 4. szemre 1 új szemet szaporítunk (87), majd leszámolható ábra szerint, alapmintával folytatjuk a munkadarabot. A kezdéstől számított 32 cm elérése után, a karkerekítés részére, mindkét oldalszélen lefogyasztunk, minden 2. sorban 2×3, 1×2, 2×1 szemet, minden 4. sorban 2×1 szemet (63). A kezdéstől számított 50 cm elérése után — a nyakkerekítés részére — a középrészen tartaléktűre veszünk 17, majd ennek mindkét oldalszélén, minden 2. sorban 2×2 szemet. Az oldalszéleken megmaradó 19 szemet a kezdéstől számított 52 cm elérése után egyenként, lazán lefogyasztjuk.

Eleje: a hátrésszel azonos szem- és sorszámmal, mintával, kar- és vállfogyasztással kötjük. A kezdéstől számított 36 cm elérése után a munka középrészén nyakkivágást készítünk. A befejezett minta csúcsszemét lefogyasztjuk. A következő sorban a munkadarabot kettéválasztjuk, s a vállrészeket azonos szem- és sorszámmal folyamatosan kötjük, a belső nyakszélen, minden 2. sorban lefogyasztunk 12×1 szemet.

Ujja: 3-as kötőtűvel, 34 szemre kezdjük, patentmintával 6 cm magas szélt kötünk. A k sortól, 3,5-es k folytatjuk a munk ma sort kötünk melynek első soráb den 2. szemre 1 új szaporítunk (51). A tával folytatjuk a mindkét oldalszéle den 6. sorban sza 12×1 szemet (75). déstől számított 40 érése után ujjak készítünk, minden ban lefogyasztunk 3×2, 2×1, minden ban 4×1, minden 2 2×1, 3×1, 2×3 szem vetkező sorban, a megmaradó 11 egyenként lefogya

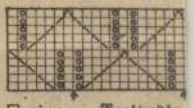

□ = sima, ▣ = ráhajtás,
▨ = két szem simán össze
▧ = egy szemet leemelünk,
simán lekötünk, és a leemel
ezen átemelve ledobjuk a t
▩ = egy szemet leemelünk, k
simán összekötünk, és a lee
ezen átemelve ledobjuk a t

bezárt település lett, ahonnan nem lehetett kimenni. Jóformán nem is lélegzett már. Nem építkeztek, nem érkezhetett oda senki, mert odafelé a vonaton igazoltatták. Ebben a zárt városban szinte egy kolónia volt a szabadiskola. Lejártunk a Rábára, Zsennyére, kijártunk a szabadba, másra nem is volt módunk.

— Hogyan fogadták a szüleid az elképzelést, hogy képzőművésznek készülsz...

— Nem volt semmi ellenállás. Apám könyvelő volt, édesanyám otthon dolgozott háztartásbeliként. Tisztán és jól gondolkodó emberek voltak, akik látták, hogy nekem ez fontos, már a gimnáziumban is ezt csináltam, ezzel részükről a dolog el volt intézve.

Koffán a következetes stúdiumok, a természetábrázolás mellett megkövetelte, hogy az ember önmagából is adjon valamit. Azt várta, hogy a grafikai lapokon a saját utunkat járjuk. A növendékében saját magát tudta élni. Így minden szellemi kalandra kapható volt. Ha látta, hogy valami megmozdul, akkor azt úgy élte végig, mintha maga is csinálná. Ezzel lendületet adott az embernek.

— A te munkáidról is illene szólni... Úgy látszik szinte nemzedéki jegy, a fantasztikus technikai tudás. Olyan finomságú, itt-ott keleties részletgazdagságú egy-egy lap, hogy az már szinte hihetetlen.

— Ismét Koffán. A mesterségbeli tudás nála megkövetelt feltétele volt a munkának. De én ezt szerettem is csinálni... A mesterségbeli részét is. Tőle kaptuk azt is, hogy bármilyen új műfajban szólalok meg, addig igyekszem elmenni, míg a maximumot meg nem hódítom. Legalább magamhoz mérve. Ez teljesen Koffán attitűdje. Amikor azt mondom, hogy nem volt produktív művész, akkor igazságtalan vagyok. Nagyonsok mindenbe belevágott. Fotózott. És abban is addig ment el, ameddig a maximumot nem tudta nyújtani. De talán profán a történet, mégis idetartozik: egyszer beteg volt, s elmentem meglátogatni. Gondoltam beszélünk majd a szakmáról, főiskoláról, egyebekről. De a két óra azzal telt el, hogy mutatott nekem egy acél horgászbotot, akkor már nagy pecás volt, amit ő csiszolt ki. Pontosan elmagyarázta, ahogyan rövidül, tökéletesen azonos keresztmetszetű kör marad a bot képzeletbeli metszete, hogy teljesen egyenletesen legyen rugalmas. Volt neki egy esztergagépe. Mutatott egy japán stílusú kávéscsészét. Olyan vékony és könnyű volt, mint egy papírlap. Fából esztergálta. Tucatnyi darabot próbált, míg végre megcsinálta azt az egyet, ami nem repedt el és tökéletes volt.

— A megszólalás eredetisége vagy adott, vagy nehéz esztendők kínlódásának eredménye. Nálad ez hogyan történt...

— Az én kiindulási pontom mindig valami természetbeli élmény. A tenger — ahogy megláthattam először, amikor már utazhattunk — meghatározó. Supka Manna is ír ezügyben rólam... Anyám révén elég sok tengerész volt a családban. Imádom a tengert. Szerepel is a linóim között jónéhány ilyen fogantatású lap. De a hánykolódó, kavargó hullámok, a habzó tenger már majdhogynem absztrakció... talán furcsa, hogy szobrászt emlegetek mintaként, de Moor szobraiban is mindig ott az a tengeri kavics, az a víz által csiszolt forma. S a szobrok mégis eredetiek. Tehát ugyanígy kell nekem mindig az eredendő élmény. Esetleg csak éppen azért váltok műfajt, hogy lássam, karcban, hidegtűben hogyan néz ki ugyanaz a dolog. Meg kell találni azt a formát, amely a gondolat- és az érzelemvilágomnak a legmegfelelőbb.

— A művesség ki is száríthatja a művet... Kiölheti belőle az invenciót.

— A technika nem nőhet fölém. Nem az kap hangsúlyt. Csak eszköze a megszólalásnak. S hogy az is maradjon, ehhez kell a magabiztos szakmai tájékozottság. Mindig a kép él bennem, amit meg akarok fogalmazni, amit adni akarok. A mesterség megy „magától". A dolog nem szűkülhet le egy manuális bűvészmutatvánnyá.

— Furcsa ellentmondás. de a lapjaidban van festőiség. Még az igénytelenebb anyagnak tartott linóidon is.

— A linó kényszer volt nálam. Amikor mi kezdtünk nehéz volt fához jutni, hogy fametszetet csináljunk. Így aztán a linóból is azt igyekeztünk kihozni, amit a fából lehet. Ráadásul a linó nem csak nagy foltok, dekoratív felületek létrehozására alkalmas. Aggódtunk is, hogy ha túlbontjuk, túlrészletezzük a linót, akkor nyomtatásnál lepusztulhatnak a dolgok. De Koffán megnyugtatott, hogy ettől sose tartsunk. Olyan ez, mondta, mint mikor a fakír ráfekszik a szöges ágyra. Az egyenletesen bekalapált szögek nem sértik föl a testét. Egy-egy szög bizonyosan heget hagyna. Így kell a sűrűn bontott felületet elkészíteni...

— Téged meg lehet találni a gyűjteményes kötetekben, a jelentősebb tárlatokon, s talán a tanítványaid kezenyomában is. De nem vagy magamutogató, harsány művész ember.

— A hangosság a mához tartozik. Én pedig, már csak koromnál fogva is, egy kicsit a tegnap vagyok. A galériás szellem, ami ma terjed, sok lehetőséget kínál. Nagyon sok fiatal viszonylag kisszámú, szerényebb anyaggal is megmutathatja magát, és ez teljesen rendjénvaló. Én ha megcsinálok egy-egy lapot nem rohanok rögtön tárlatot rendezni. Érden, Zalaegerszegen állítottam ki, utóbbi jelentősebb áttekintés is volt, de hogy mikor állítok ki megint? Ha látom, hogy valami olyan született, ami falat kíván. Az én időmben Bernáth, Szőnyi vagy Koffán húsz, huszonöt évenként csinált átfogó kiállítást. Nem gyakrabban. Lehet, hogy én is közeledek, egy ilyen összegzéshez, de most még ez nem foglalkoztat.

— Tibor, az a benyomásom, hogy harmonikus személyiség vagy. Béke van körülötted.

— Rend van körülöttem. Itt is, a főiskolán is. Ez nem azt jelenti, hogy nem érzékelem a problémákat. Tudom és hallom, hogy milyen bajokkal küszködik a felsőoktatás. Elbocsájtások és egyebek... De ha én egyszer egy osztályba bemegyek, akkor engem ebből az egészből semmi sem érdekel. Nem járogatok föl az irodákba, nem pocsékolom fölösleges locsogásra az időt, egyszerűen a hallgatókkal élek. Próbálom átadni nekik azt, amit én idáig összeszedtem.

Antall István

Irodalomtanítás holnap

Beszélgetés dr. Sipos Lajossal

Az 1989 óta készülő nemzeti alaptantervet 1995 májusában egy-egy szakértői csoporttal felülvizsgáltatták. A legtöbb vitát kiváltó magyar nyelv és irodalom átdolgozását egy tizenhárom tagú bizottság végezte *Sipos Lajos* egyetemi docens, az ELTE BTK dékánhelyettese vezetésével. A június 30-án elkészült változatot a javasolt korrekciók végrehajtásához kötve a Közoktatás-politikai és a Köznevelési Tanács elfogadta. Az irodalomtanítás feladatairól és követelményrendszeréről *Sipos Lajost* kérdeztük.

— A nemzeti alaptantervnek 1989 óta több változata készült el. Miért volt fontos a magyar nyelv és irodalom tantervi javaslatának felülvizsgálata, melyek voltak a vitatott kérdések, a tervezet kritikus pontjai?

— A legtöbb vitát az anyanyelv és az irodalom szétválasztása, más műveltségi csoportba sorolása váltotta ki. A tervezetben a nyelv a kommunikációhoz tartozott, az irodalom pedig a művészetekhez. A gyakorló tanárok, a különböző szaktudományi társaságok ezt ellenezték, szakszerűtlen szétválasztásnak tartották. Azt mondták, a nyelv és az irodalom nem választható el egymástól, hiszen a nyelvfilozófiai gondolkodás mai állapota szerint az irodalmi alkotásnak egyetlen abszolút biztos pontja van: a nyelvi realizáció. Abban az esetben, ha ez a két terület, a nyelv és az irodalom nem egymásra épülve és egymással koherensen végiggondolva jelenik meg, az irodalom tanítása alapjaiban veszélybe kerül.

A másik vitatott kérdés a tanítandó művek megjelölése volt. A nemzeti alaptanterv kidolgozását irányító héttagú bizottság az első változatban úgy képzelte, hogy ne legyen egyetlen szerző és egyetlen mű sem megnevezve, akit és amit a tanításban mindenképpen szerepeltetni kell. Így a szerzők, a művek és a korszakok kiválasztása teljes egészében az egyes tanárok rokon- és ellenszenvére lett volna bízva. A második változat már megnevezett néhány szerzőt, a harmadik pedig szerzőket és műveket is, de csak a XIX. század végéig.

A mi 1995 május végén megszervezett szakbizottságunk úgy vélekedett: mindegyik megközelítés téves, nemcsak a tanítandó szerzőket és műveket kell felsorolni, hanem mindenképpen meg kell mutatni azt a folyamatot, amin az irodalmi gondolkodás átment a kezdetektől napjainkig. Ahhoz, hogy át lehessen lépni egyik iskolából a másikba, egyik osztályból a másikba, feltétlen szükséges, hogy egészen minimális mennyiségben szerzők és művek jelenjenek meg, olyanok, amelyeket minden magyar iskolában, minden korosztálynak tanítani kell. Nagyon éles vita volt arról, hogy ez a tanári szabadság megcsonkítása-e vagy sem. Én itt Schöpflin Aladárra szeretnék hivatkozni, aki 1911-ben, a Nyugatban közölt cikkében arról írt, a művek kiválasztásához a tanításban olyanfokú kvalitásérzékre van szükség, ami egy-egy tanárnemzedéken belül legföljebb 2—3 ember sajátja.

— Az Ön által vezetett tizenhárom tagú szakbizottságban csaknem minden szakterület képviseltette magát. Tagja volt Arató László vezető tanár, Békési Imre professzor, Bicskei István professzor, Bókay Antal egyetemi docens, Fábián Pál professzor, Forgács Anna vezető szaktanácsadó, Görömbei Andrásné vezető tanár, Horváth Zsuzsa az Országos Közoktatási Intézet főmunkatársa, Kenyeres Zoltán professzor, Kulcsár Szabó Ernő professzor, Szépe György professzor, Takaró Mihály, az Országos Közoktatási Szolgáltató Iroda főmunkatársa. Milyen véleményt alakítottak ki?

— Mi úgy gondoljuk, kell lennie egy alapnak, amit minden magyar iskolában minden magyar gyerek elsajátít. Amely egyrészt kulturális kánon, megteremti a generációk közti kapcsolatot, másrészt poétikai sor, amely az irodalomfogalom változását követi nyomon. A legtöbb problémát a XX. századi irodalom jelentette. Itt a század első feléből vannak vitathatatlanul klasszikus szerzők, mint például Krúdy, Kosztolányi, Ady, Babits, József Attila, Szabó Lőrinc, Kassák Lajos, Illyés Gyula, Weöres Sándor. A század második felétől más a helyzet. Több alkotó tananyagba sorolása vagy kihagyása ellen pro és kontra rendkívül sok érv merült fel.

A másik vitás kérdés az volt, hogyan szerepeljen a nemzeti alaptantervben a határon túli irodalom. Mivel ez a dolog természetéből következően XX. századi irodalom, és egyszersmind napjaink irodalma is, óvakodni kell attól, hogy idő előtt kanonizálódjék — noha ma már pontosan lehet tudni, hogy például Kányádi Sándor, Farkas Árpád, Sütő András, Dobos László, Pap Tibor és mások munkássága fontos, szerves része az egyetemes magyar irodalomnak.

— Melyek azok a legfontosabb művek, amelyeket feltétlenül tanítani kellene? Mi az az irodalmi kánon, amit a szakbizottság végül elfogadott?

A szerzők és művek felsorolása megjelent a sajtóban *(lapunk jelen számában is olvasható — szerk.)*. A vitatott 1945 utáni irodalomból két olyan szerző van, akiről a bizottság úgy gondolja, klasszikus voltukhoz nem fér kétség; Nemes Nagy Ágnes és Mészöly Miklós. Mindkettőt javasoltuk szerepeltetésre. A tanításban és a NAT alapján készülő mintatantervekben pedig tág teret szeretnénk ajánlani napjaink határon túli és határon belüli reprezentánsainak, a folyóiratoknak, az irodalomkritikának, egyszóval: az irodalom élő közegének és közösségének.

— A korábbi tanterveket hatalmas megtanítandó anyagmennyiség, szerzők és művek egész sora, irodalomtörténeti szemlélet jellemezte. Egyaránt nehezen birkózott vele tanár és diák.

— Az 1978-as tanterv, melyet 1988-ban módosítottak nem azért volt nehezen tanítható, mert zömében nem jó alkotásokat tartalmazott, hanem azért, mert gyakorlatilag annyi szerzőt és művet szerepeltetett a törzsanyagban, hogy lehetetlen volt végigtanítani. Mivel a törzsanyagban sok szerző szerepelt

A régmúlt jelen gesztusai

Rozanits Tibor grafikai mesevilága

Az igazi mese annyira természetes, hogy nem lehet cicomázni. Az igazi mese mesés képeiben nem ragyognak varrott flitterek, fémszálas csipkék. Nem kell ezüstpapírral borítani a csillagokat... Ott vibrálnak azok a képzelet égboltján, olyan bizonyosan, hogy föl sem kell tekintenünk a mennyboltozatra.

Ilyen történet Rozanits Tiboré is. Mesebeli szereplőit nem kell kitalálni. Éltek és élnek, amíg továbbmeséljük őket. De élnek munkáikban, kréta-, tus- vagy ceruzarajzaikban, késeik, karctűik nyomán. Munkáik lenyomata nemcsak a papírra, de a tanítványokra is rávetül. Ahogyan rájuk, bennük maradt a gesztus, a munkához való vonzódás, a mesterség maradéktalan tisztelete.

Rozanits Tibor „mesehőse" Koffán. Csak így. Semmi Károly és semmi lexikális tudálékosság.

Róla is pontosabb képet kapunk így Rozanits Tibor — az egykori tanítvány — portréját rajzolva, mintha fényképeit forgatnánk.

— Az osztályba harmadév után kerültem, mert akkor még a Képzőművészeti Főiskolán úgy volt a tanmenet, hogy az alsó két év általános képzés volt. Ebben az első időszakban Bencze László keze alá kerültem. Utána kanyarodott az én utam a grafika, és így Koffán felé. Koffán csak a sokszorosított grafikát tanította, a műhellyel szemben volt egy tanterem és ott töltöttük minden időnket, mint reménybeli sokszorosító grafikusok. Kollégám volt Kondor Béla, Csaplár Vilmos, aki kikerült ötvenhat után Amerikába, Antal András, aki Párizsban van, Vásárhelyi, aki Londonban él...

Én végig nagyon kedveltem, szerettem Koffánt, és ma is azt igyekszem átadni a növendékeimnek, amit tőle tanultam. Ez pedig a mesterség maradéktalan tisztelete, és ezen belül a szakma szeretete. Ez adhat valakinek aztán egyéniséget, karaktert... De újból hangsúlyozom, mindenekelőtt a mesterséget kellett megtanulni. A grafikánál ez rendkívül fontos, mert technikailag nagyon összetett eljárásról van szó.

Koffán azt mondta, minden egyes munkához úgy kell leülni, mintha csak az az egyetlen darab maradna utánunk. És ebből az egyetlen munkából tudnak csak megismerni, mint művészt és mint embert. Koffán példái mindig végletesek voltak. Kívánta, hogy képzeljük el: valaki életfogytiglant kap, s beadnak a cellájába egyetlen egy darab linoleum lapot. És abba a néhány négyzetcentiméternyi anyagba kénytelen belemetszeni mindent. Az összes érzelmét, a teljes gondolatvilágát, az egész egyéniségét, az életét.

Közbe kell vetnem, hogy amikor minket tanított, persze ebbe belejátszottak „azok a bizonyos" ötvenes évek is, húsz, huszonöt éve már nem volt produktív művész. A munkái, amelyeket mi megismerhettünk és megcsodálhattunk, azok még Párizsban születtek. A *De profundis* sorozata és a többi... Szentségtörésnek tűnik talán amit mondok, de lehet, hogy mindez egy pedagógus-művész, vagy művészpedagógus szempontjából nem is olyan rossz. Amikor ő leült egy növendékéhez korrigálni, akkor teljesen beleélte magát a növendék lelkivilágába és stílusába, és azt korrigálta. Nem önmagát kérte számon. Segítsége, tanári irányítása így személyhez kötöttebb lehetett.

— Milyen volt az ötvenes évek a főiskolán? Érződhetett Koffán körül egyáltalán Párizs levegőjének „illata"?

— Koffán hallatlanul zárkózott volt a saját dolgait illetően. Ő általában azt adta a tanítványainak az osztályba belépve, amit egy színvonalas személyiségnek egy jó művészpedagógusnak adni kellett. Párizs és az ottani élete, annak magántermészetű, anekdotikus részletei szinte szóba sem kerülhettek az óráján. De a *De profundis*ra és a franciaországi szellemi, művészi mozgalmakra hivatkozott, s nekünk a legcsekélyebb utalás is nagyon sokat jelentett. Akkoriban egy külföldi út jóformán elképzelhetetlen volt.

— Bencze hogyan tekintett rád, hogy otthagytad a festészetet? Hiszen — ha jól tudom — Kondor is úgy került a grafikai tanszékre, hogy a kirúgás elől mentették oda. S akkoriban még Ék Sándor volt ott a tanszékvezető...

— Hát én is menekültem, bár engem nem kergetett senki. Egyszerűen akkorra már világosan éreztem, hogy több közöm van a grafikához, mint a festészethez. De nem volt ez Bencze számára probléma, hogy valaki „elmegy tőle". Ez akkoriban természetes volt. Más műfaj, más tanszék. Ennyi az egész. Bár Bence is munkát követelő ember volt. Elvárta, hogy jelen legyünk. És az is kétségtelen, hogy még Szombathelyen, indulásomkor magam is festettem. Már a gimnáziumban is tanított engem Burány Nándor, aki nagybányai indíttatású, szemléletű festő volt, természet után festett. Rendszeresen Zsennyére jártunk festeni, ő tavasztól őszig ott is lakott. Ha elkezdett egy képet délelőtt kilenc és tíz óra között, akkor minden nap ugyanabban az időben állította föl az állványát, hogy ugyanolyan fényviszonyok között, ugyanolyan hangulatban dolgozhasson. Ez ma talán kissé furcsán hangzik, de sokat lehetett tőle tanulni. Rajzban mégis sokkal szigorúbb volt a szintén Szombathelyen élő Radnóti Kovács Árpád.

Amit egy szabadiskolában egy tizenöt, tizenhat éves fiatalember megkaphat, azt tőlük bőven megkaptam: rendszeres munka, jó társaság. Hozzátartozott az életemhez, hogy iskola után dolgoztam az Állami Áruházban, aztán este mentem a szabadiskolába rajzolni. A felvételi nekünk csak modell utáni rajz volt. Én jól jártam ezzel, mert otthon is ezt csináltuk, ezt megtanították...

— A háború és az azt követő évek a vidéki szellemi életet is megtépázták, szétzilálták. Mi maradt meg ebből Szombathelyen?

— Szombathely határsáv lett a háború után, pontosan akkor, amikor én ott eszméltem, éltem. Ez megpecsételte a város sorsát. Egy

szük a felsőőri atyafiaknak. S miután a tizenegy szolgálat végetért, akkor szavaztak titkosan a presbiterek, és választották ki a legalkalmasabb lelkipásztort Felsőőrre.

Mindezt Guthy László, az új felsőőri református lelkész mondta el. A Nyírségből költözött családjával Burgenlandba. Csodáljuk-e, ha az eképpen megválasztott fiatal, derék és jóképű férfi magabiztosan ül székében, s érdemeinek tudatában szolgálja közösségét?

*

Burgenland tele van a magyar múlt emlékeivel. Ezeket egy jobb bédekker is fölsorolja, megemlíti. Egyetlen, útikönyvekben nem szereplő adatot jegyzek föl a szigeti temetőben.

Kovách Aladár a két háború közti magyar szellemi és színházi élet, a népi írói mozgalom egyik jellegzetes alakja volt. 1948-ban távozott Magyarországról, azóta itthon alig írták le a nevét. Amíg élt, főként Münchenben dolgozott, és sok időt töltött Burgenlandban. Az Őrséghez szoros szálak fűzték. Ennek jele a hetvenes években több ízben megjelentetett *Szigeti Kiskalendárium*. Mozgalmas élete 1979-ben a bécsi irgalmasok kórházában ért véget. Őriszigeten temették el, sírja a szigeti temetőben található. Kőből faragott fejfája turbános török sírjelre emlékeztet. Rajta magyar nyelvű a felirat. A temető a falu szélén az erdőbe nyúlik. A sírokon színes, tarka virágok nyílnak, akár egy kert ágyásain. A határtalan csend, a zöld gyep oly pihentető, mint egy parkban. Néhány évvel ezelőtt Tatay Sándor vezetésével a barátok kisded csapata — László Gyula professzor, Hartyáni István, Szathmáry Lajos, Szíj Rezső — kereste föl a sírt. Ők még tudták, ki volt Kovách Aladár.

*

A Pinka a leghűtlenebb folyó. Útja kanyargós. Legalább tízszer lép magyar és ugyanennyiszer osztrák földre. Jobb partján fekszik Vörösvár. Ma már zömmel németek lakják. Vörös téglából rakott, mór elemekkel díszített, romantikus stílusú kastélyát valamikor az Endrődy grófok bírták. Ma lakatlan denevértanya. Még őrzi a második világháborús nyomokat. A kastély körüli angolpark is elhanyagolt. Egy ilyen kastély felújítása, úgy látszik, itt is sok pénzbe kerül. Pedig — elképzelem — milyen szép és kényelmes szociális otthont lehetne falai között berendezni, ahová az idős emberek (másutt nyugaton ezt láttam!) saját bútoraikkal, saját használati tárgyaikkal költöznek be.

*

A monarchia három legnevezetesebb gyógyfürdőhelye a Pozsony melletti Pöstyén, az Al-Dunánál található Mehádia (Herkulesfürdő) és az Alpok keleti lábánál fekvő Tarcsafürdő volt. Tarcsafürdőt a múlt század elején a Batthyányak építették ki rangos fürdőhellyé. Régi fürdőházaik szállodává alakítva ma is állnak a gyógyfürdő központjában. Az egyik homlokán: Hotel Batythyany. A padokon a megtört őszi fényben disztingvált urak újságot olvasnak, a salakos utakon fölékszerezett, terebélyes hölgyek sétálnak. Az éttermek bejárata mellett a kifüggesztett étlapokon csillagászati árak. Mindenütt tisztaság, csönd, nyugalom, harmónia. A park fái alatt földbe süllyesztett, üveggel fedett pinceszerű mélyedések, kivilágítható betonkamrák. Télire ezekben helyezik el a hideg elől a kényes, délszaki növényeket. Van, amelyikben már téli álmukat aluszszák a datolyapálmák, a mediterrán fügefák.

Trianonban megkisebbített országunk két mai, ismert, régi, nagyjából Tarcsafürdővel egyidős fürdőhelyére, Hévízre és Harkányra gondolok. Mélyről jön föl a sóhaj: bárcsak ott tartanánk tisztaságban, csöndben, nyugalomban és harmóniában, ahol Tarcsafürdő.

*

Máriafalva Mária mennybemenetele tiszteletére szentelt templomáról kapta a nevét. Az 1400 körül épült templom mindig egy kis település, egy falu temploma volt. A völgy ölén a földszintes házak közül valóságos katedrálisként emelkedik ki. Épsége, mérete, harmonikus szépsége meglepetést kelt. Gótikus támpillérei, karcsú üvegablakai, magas, csúcsos tornyai a nagy nyugati dómokkal mutatnak rokonságot. Valamikor a középkori Magyarországon, a magyar falvakban is ilyen templomok álltak. A francia gótika hullámai Erdélyig, a Kárpátok ívéig terjedtek. A magyar falusi gótikának nem sok nyoma maradt. Olyan, mint a máriafalvi plébániatemplom, talán sehol. De Magyarországból valami csekélység behúzódott a máriafalvi templomba. Magyarországból valami keveset megőrzött ez a burgenlandi gótikus építészeti műremek. A szentély mennyezetén az összehajló bordák találkozásánál fölfedezem az épen maradt magyar címert. A templom oltárát, szószékét és keresztelőmedencéjét a Zsolnay gyárban készített majolika díszíti. A szentély déli oldalfalának színes üvegablakai a magyar szenteket — Istvánt, Imrét, Lászlót és Margitot — ábrázolják. Az egyik alatt a felirat: Vas megye közönsége. A másik alatt: Magyarhon hálás fiai. Máriafalva ma hat—hétszáz lelkes osztrák település. — Hol vagytok Magyarhon hálás fiai?

Az út Városszalónakon keresztül hoz vissza Alsóőrre. Van annyi időnk, hogy a jó állapotban lévő várat megtekintsük. Felvonóhíd, kettős várkapu, nagy, külső várudvar, pénzverő műhely, kút, lovagterem — minden épségben együtt van itt, ami egy középkori lovagvárhoz illett. A belépődíj harminc schilling, azaz kb. háromszáz forint. Kicsit szívjuk a fogunkat. Velem van egy 1990-ben kiadott útikönyv. Belenézek, s látom, már akkor is ennyi volt a jegy ára. Hogy egy olyan országban járok, ahol négy év alatt semmit se változott, semmit se emelkedett a múzeumi belépődíj, annyira fölvillanyoz, hogy szinte vidáman perkálom le a nem kis összeget.

A harminc schilling sok mindent megmagyaráz. Nemcsak a viszonylagos jólétet, a kastély tágasságú lakóházakat, a virágos, gondozott kerteket, a futó muskátlitól habzó ablakokat, a gépekkel fölszerelt, tiszta parasztportákat, a jó utakat, hanem a nemzetiségek, az ausztriai magyarok — más szórványvidékeknél gyorsabb ütemű — asszimilációját is.

Rozanits Tibor

Cím nélkül

Fakír a szöges dobozban

A
rend
és
a
tisztaság
lakik
itt,
észrevehetetlen
társbérletben
a
múzsákkal.
És
itt
él
a
múltból
minden
ami
fontos.
Áttekinthető
célszerűség
minden
ridegség
és
unalom
nélkül.
Szakmának
álcázza
magát
a
költészet.
Teszi,
hogy
tanulható.
A
technika
lenyúl
a
gondolatokért.

Föl.
Felemeli
őket.
Zengeni
kezd
a
csend.
Apró
tűhegyes
szögekkel
veri
ki
ágyát
a
fakír.
Hátán
a
szegverte
minta.
A
rajz
lenyomata.
Testet
öltött
grafika.
Egyből
többé
lett
rajz.

A
papír
visszabeszél.
Elmondja
mit
gondolt
Rozanits
Tibor
és
előtte
mit
gondoltak
mindazok,
akik
rajzot
álmodtak.
Mit
akartak
azok,
akik
fát,
linót,
fémet
karcoltak,
metszettek,
hogy
megállítsák
a
mulandót
Visszabeszél
a
papír.
Vissza
a
távolból.
A
legkeletebb
keletről
is.

R o z a n i t s Tibor Szombathelyen született 1931-ben. A város szabadiskolája készítette föl a Képzőművészeti Főiskolai felvételire. Az általános festészeti tudnivalókat Bencze Lászlótól tanulta. Grafikai tanulmányaiban Koffán Károly volt a mestere. Koffán meghatározó személyisége erősen hatott emberi, szakmai érdeklődésére.

Munkáit a kezdetektől a nagyfokú technikai fölkészültség jellemzi. Hazai kiállításai mellett szerepeltek munkái a rendszeres biennálékon Lugánóban, Lujubjanában, Besztercebányán, Capri szigetén, Firenzében, Tokióban, Varsóban. A grafikai kiállításokon Athénben, Addis Abebában, Bécsben, Belgrádban, Berlinben, Bolognában, Bukarestben, Ferrarában, Moszkvában; Pesaróban, Phönjangban, Stockholmban képviselte a magyar grafika színeit.

Egyéni kiállítása volt - többek között - Budapesten a Csók István Galériában, Szombathelyen, Zalaegerszegen és lakóhelyén Érden is.

1975-ben Munkácsy díjjal jutalmazták.

A Miskolci Grafikai Biennálén többször nyert díjat.

Évtizedek óta a Képzőművészeti Főiskola Grafikai tanszékének tanára. A hagyományos grafikai iskola technikai és művészi elveit - igényesen és magas színvonalon igyekszik tovább adni.

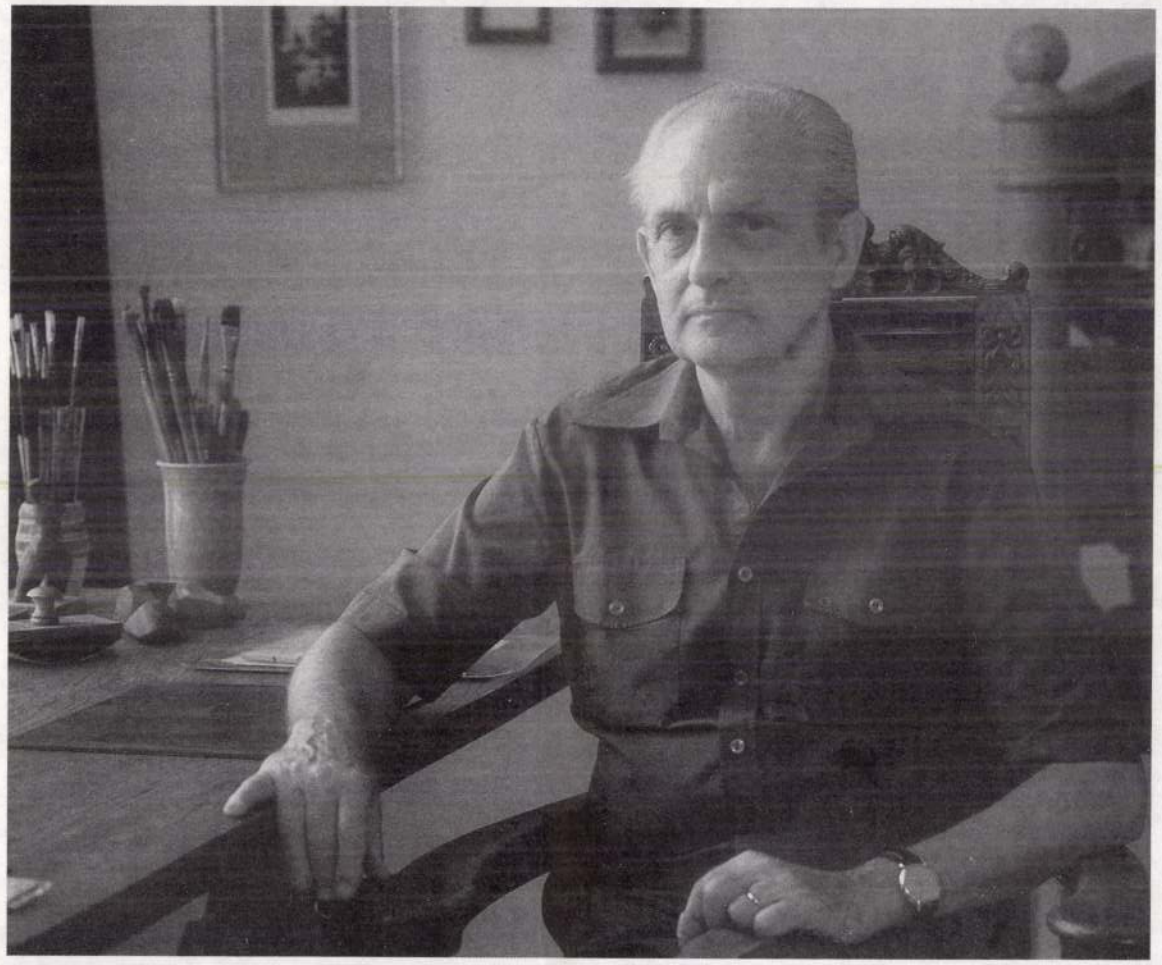

Rozanits Tibor műtermében

A **Magyar Napló** képzőművészeti mellékletét a **CL Cinema Video Stúdió** támogatta

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Rozbora Béla

ÉLET ÉS IRODALOM

1967 MÁR 25

1021

Rozbora Béláné: Virágok

Cseh István: Tavaszi fák

...iszon, szom-
...ühítenek az
. Friss, inas,
...nazon a ko-
más idősebb-
...osan nyúzott-
...ben fordított
...a: mi haza-

hajszárítóval a dróthajába, míg balfelől ülő, negyvenes szomszédom erősen kopaszodik, nyilván ő is babszemnyi gubancot sodor reggelente a keféről leszedett hajából, akár én. A fiú sálja mohair, és a télikabátjának félig fölhajlik a gallérja, hetyke kellemmel tűrődik föl, míg a magunkfajta már csak szabályosan és egészen ...tudja és szokta fölhajtani a gallért, cél-

Ezt a kezdeményezést folytatni kell...

1021

RÉZDOMBORÍTÁS ÉS FESTETT FALIKÉP — MIT LEHET KAVICSOKBÓL CSINÁLNI? — A KÉK HAL ÉS A SÁRGA LEPKE

A Goldberger Textilnyomógyár fotóműhelyének irodájában velem szemben Király Géza elvtárs ül. A kiállításról beszélgetünk, amely nemrég zárta be „kapuját". A kultúrház egyik klubhelyisége számos, érdekes, újszerű alkotásnak adott otthont.

— Tulajdonképpen — mondja Király elvtárs — a kiállítás ötlete spontán jött. — A szocialista műhely kialakítása felvetette, hogy a brigádok valami olyasmit végezzenek, amely a legtöbb embert érdekli, amihez mindenki a maga módján hozzá tud járulni. Így jött létre szinte százszázalékos részvétellel ez a kiállítás. Ez a forma lehetőséget nyújtott arra, hogy ki-ki képessége szerint, akár alkotással, akár magával a kiállítás „felállításával" részesévé váljék a nagy, egész megteremtésében. Az ötlet mindenkit felvillanyozott, művek alkotására ösztönzött, és belső lelkesedéstől hajtva a résztvevőket eggyé kovácsolta.

A szervezést a fotóműhely KISZ-alapszervezete vállalta, sőt a fiatalok arra is vállalkoztak, hogy szabad szombatjukon és vasárnapjukon ügyeletet teljesítsenek a kiállítás helyén. Igaz, hogy a KISZ-esek jártak élen a kiállítás összeállításában is, mégis említést érdemel, hogy a résztvevők kör szerint igen széles skálában, mondhatnám a 15 évestől a nyugdíjasig működtek közre. Volt, aki képet festett, rézlemezt domborított, párnát és szőnyeget készített, de akadt olyan is, aki a művek elhelyezésénél segédkezett.

Az új színfolt összetevői

A kiállítás egészére mintegy jellemzőként elmondható, hogy a kultúrházban új színfoltot teremtett. Érdemes boncolgatni ennek összetevőit. Egy látogató véleményét szóban így summázta: „Végre olyasvalamit látok, ami igencsak ide, a kultúrházba kívánkozik.".

A megjegyzés találó, hiszen e kamarakiállítás végre olyan miliőt produkált, amely kedves hangulatú, otthonos melegével magával ragadta a látogatókat. A művek különböző technikával, sokféle megjelenési formával készültek, és ahelyett, hogy a sokféleség a kiállítást „megtörte volna", kerek, egésszé alakította. A rendezés nem akart leutánozni semmiféle tárlatjelleget, nem akart versenyre kelni valamiféle galéria megteremtésével, célja csupán az volt, hogy a mai, modern otthon levegőjét kialakítsa.

A belépőt Hair „Musicalje" köszöntötte magnóról, és a zene kellemes dallamai szinte végigkalauzolták a nézőt. A művek sokarcúsága színeket teremtett, és a természetből ellesett pillanatokat értő kézzel, jó szándékkal örökítette meg. Színesek voltak az alkotások mondanivalói, és szinte kivétel nélkül mindegyikről az az egyszerűség árulkodott, amellyel leginkább megragadták a látogatókat.

Alkotók és művek

Amikor a kiállítást megtekintettem, Somlai Gyuláné — az egyik leglelkesebb szervező és kiállító — mutatta be az alkotókat, és fűzött néhány gondolatot, kedves megjegyzést a kiállított művekhez. Akik nem látták a tárlatot, azok számára e helyen bemutatnám Szederkényi Attilánét, Dér Jánosnét, Barsi Gizellát, Molnár Gábort, Martos Katalint, Érchegyi Ferencnét, Papp Máriát és Rozbora Bélánét. Műveik: faliszőnyegek, rézdomborítások, festmények, üvegek, kézzel varrott perzsapárnák és szőnyegek, hímzett alátétek, kavicsképek. Már a felsorolás is elárulja, hogy a változatosság volt egyik jellemzője a műfaj megválasztásánál. A különböző alkotások egynémelyike valóban apró kis remek, a szó igaz értelmében, de mindegyikről elmondható, hogy árad belőlük a tehetség és az őszinte szándék, amely áthatotta a művek készítőit.

A látogatók véleményei

Hogy milyen volt e jó ötlet megvalósítása, vagyis a kiállítás, azt legszebben a vendégkönyv egy-egy sora igazolja. A látogatók ugyanis nem rejtették véka alá elismerő véleményüket, biztató észrevételeiket, bírálataikat, hanem azokat leírták. A vendégkönyv egyúttal választ adott arra, vajon hány ember volt kíváncsi a tárlatra. Néhány aláírás tanúsítja, hogy a látogatók széles skálája kereste fel a kultúrház klubhelyiségében ezt a kiállítást: többek között Galambos Szilveszter, Csala Zsuzsa — a kultúrházban szereplő művészek —, s a közös vélemény: „gratulálunk a kiállítóknak, ezt a kezdeményezést a jövőben folytatni kell!".

A Goli foto KISZ-alapszervezetének e sikeres bemutatkozása sok-sok gondolatot ébresztett. Felvillantotta annak lehetőségét, hogy íme van készség, tehetség, alkotnivágyás, helyes, sőt érdemes is azt támogatni, felkarolni. Elképzelhető, hogy a jó kezdet egy még nagyobb kiállításnak csupán úttörője volt.

Kleeberg László

ROZBORA BÉLÁNÉ

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
TEXTILÉLET
1970 OKT 17

Választékbővítés, új eljárások, élénkeb

A próbagyá üzemi termel

Az illetékes szakemberek figyelik a világpiacot, a műszaki irodalmat. Megszületik az ötlet, előzetes számításokat végeznek, s javaslatot tesznek; ezt és ezt fogjuk gyártani. De amíg a nagyüzemi gyártás megindulhat, van még egy láncszem: a próbagyártás. Hogyan is folyik ez, mi a célja? — erről kérdeztem Juhász Miklóst, a Goldberger Textilnyomógyár főkoloristáját, a hengernyomó gyárrészleg helyettes vezetőjét.

— Nemcsak választékbővítésre, tehát új cikkek bevezetésére folytatunk próbagyártásokat. Kipróbálunk új előkészítési és kikészítési módszereket is, sőt gyártás alatt lévő régebbi termékeinkhez színezék-élénkítési vagy bővítési kísérleteket is végzünk.

— Vegyük talán sorra ezeket.

— Ma már nagyrészt hurkolt-kötött árukat próbálunk ki, mert tetszetősek, jók, és világviszonylatban ezek a „menő" cikkek. A napokban végeztünk néhány kísérletet hurkolt triacetát anyagokkal, kidolgoztunk egy technológiát az egyik sűrítőanyag alkalmazására. 4—500 méter anyagot nyomunk, s ha lement, akkor ez a cikk már gyártható lesz. Idén már végeztünk ehhez hasonló kísérletet, az azóta slágerré lett Nylprint gyártási eljárását dolgoztuk ki. A Nylprint nagyon jól sikerült, jelenleg is 20 dessinnel gyártjuk.

— Jelenleg min dolgoznak?

— A Trevira kötött, illetve hurkolt tiszta poliészter áru próbagyártása folyik. Többféle alapanyagot kaptunk, 4—5-féle hurkolásút. Megkeressük, melyik a legalkalmasabb gyártásra, és a leggazdaságosabb, ugyanakkor a legtetszetősebb gyártási módot is kidolgozzuk. A felhasználható színezékcsoportot már kiválasztottuk, most a teljes paletta színkiválasztása folyik.

— Hogyan végzik a kikészítési próbákat?

— Kapunk valamilyen anyagból 2—300 métert, egy régebbi hengerrel mintát nyomunk rá, aztán továbbadjuk, és értékelik.

— Harmadiknak a színezékekkel kapcsolatos próbákat említette.

— Ezeket általában saját elképzeléseink alapján végezzük. Célunk főként a tetszetősebb kiállítás, vagyis a valódiság fokozása, illetve az árcsökkentés. [illegible] a külföldi irodalmat, a különféle javaslatokat, újfajta próbaszínezékeket szerzünk be és kísérletezünk ki. Jelenleg a pigmentnyomás kellemetlen tulajdonságának, a kemény fogásnak az elkerülését szeretnénk elérni. A pigmentet mechanikusan ragasztjuk, most a lágyabb, puhább fogás érdekében új eljáráson dolgozunk.

— Évente hány próbagyártást folytatnak?

— Átlag 120—150-et, egy részét felsőbb utasításra. Az anyagok kilencven százaléka szintetikus. Persze a végleges technológia kidolgozásához sok próba kell, tehát ez a szám korántsem jelent 150 új anyagot, vagy eljárást. Idén eddig a Nylprintet adtuk át [illegible] — a tengervízállóságot is meg kell követelni. Általában szigorúan veszik a mosás- és izzadságállóságot. A bevizsgálás mondhatni világszínvonalon áll, sőt néha még szigorúbb is. De megvizsgálják az árukat abból a szempontból is, hogy fiatalok, vagy idősebbek használják-e, vagy milyen ruhaféleségek készülnek belőlük.

— Mennyi az átfutási idő, mennyi idő alatt kerül nagyüzemi gyártásra egy új anyag?

— Ez változó, hiszen ki kell kísérletezni a színkombinációt; fehérítési próbákat, a sűrítőanyagokkal festékkonyhai próbákat, gőzölési próbákat is végzünk. A gőzölésnél három módszer közül vá-

A Kelenföldi Textilgyár szöv
Nagy István, lakatos. A műhel
munkáját mindenki

Nagyságos

Dr. G E N T H O N I S T V Á N egyet.m.tanár urnak

a M. O. B. előadója

BUDAPEST

IX.Rákos u.10.

Rozbora Viktor

Székely Bélánė portraitja,
bronz

Nemzeti Szalon.

Munkácsy Céh VIII. rép.
Kiáll. kat. 1935. márc.
30. – ápr. 14.

ROZEK *Cölestin*, festő, * Szólád (Somogy vm.) 1859 máj. 19. Erdész volt, mint festő autodidakta. Figurális-, táj- és csendéletképeket fest. 1927. kollektív kiállítása volt a Nemzeti Szalónban.

É. G. I. 3961

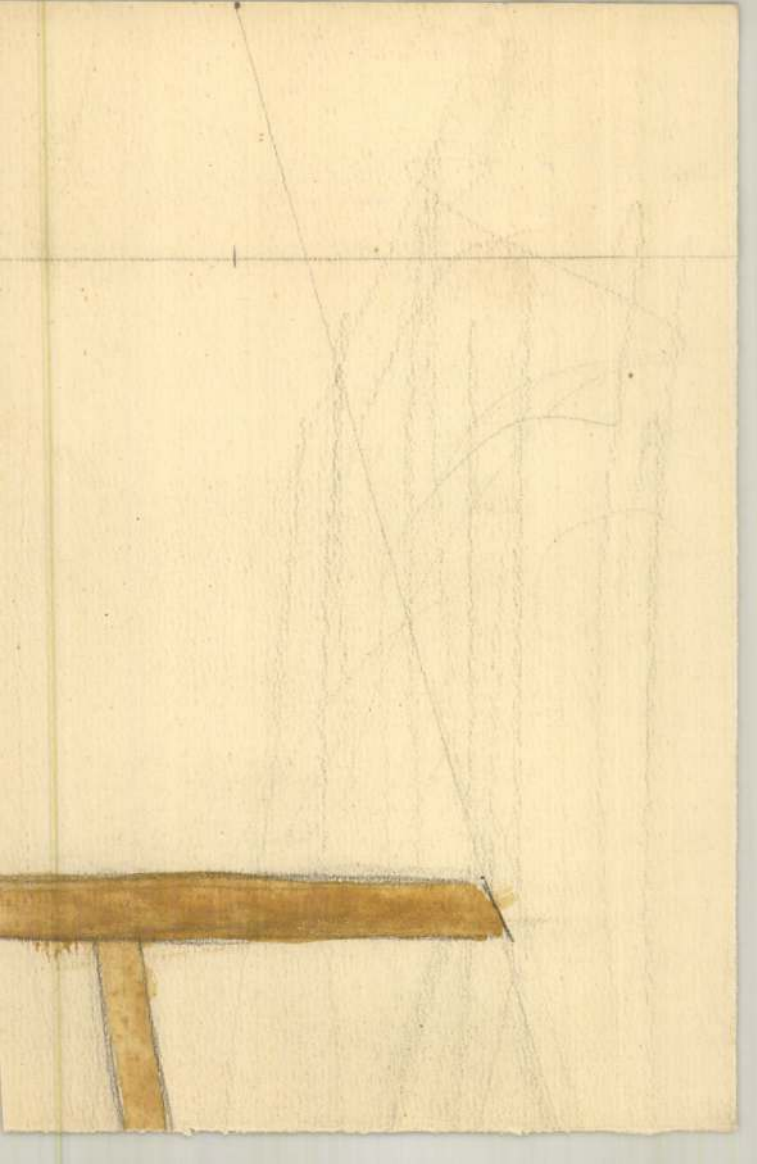

Rozek Cölestin.

A Nemzeti Szalon új kiállitása

Hét festő, egy szobrász, két iparművész keresi a nyilvános elismertetést a Nemzeti Szalon uj csoportkiállitásán. A hét festő közül három már ismert kiállitó művész, a másik kettőnek ez az első kiállitó szereplése. Ezek közül *Rozek* Cölestin-nel foglalkozunk először, akinek megjelenése az idei szezon művészi eseménye lesz. A Mücsarnok mostani kiállitásán *Majovszky* Pál érdeme, hogy *Karcsay* festőművészt kiemelte az eddigi ismeretlenség homályából, a Szalonban *Déry* Bélát illeti meg az elismerés, hogy *Ligeti, Szemlér, Brocky Telepyvel* egyenrangu, teljesen ismeretlen festőművész alkotásaival megismerteti a művészvilágot. A XIX-ik század naturalisztikus irányu, de kötött szabályu művészet, izmos tehetség *Rozek* Cölestin, aki ma közel hetvenéves, évek óta nem fest, de korábbi munkái mind a letünt művészi korszak nagy értékeiből valók, Sámson és Delila képe (349) a legszebb miniatür, *Borsos* értékeit is lágyságban messze tulszárnyaló alkotás, de a többi mind, figurái, tájrajzai is áhitatos szemléletre késztetnek.

A kiállitás különben igen nivós találkozása néhány tehetséges festőnek. *Hessky* Iván akvarelljei, a gyors impressziók bravuros technikával megrögzitett példái. Számos dij és elismerés birtokosa Hessky, akinek festői formanyelv egyik legjelentékenyebb tényezője a sikerének. Szántás szeptemberben (177) cimü tájképe kiváló érték. *Király* Andor évek óta szerepel — mindig elismeréssel találkozik. Friss, üde szinei, levegős városképei, csoportjainak konstruktiv elrendezése, még eddig mindig megtalálták megértőit. Különösen jók a tabáni képei, s a csoportokat ábrázolók közül a 229. sz. Sovonarola Firenzében cimü vászon. *Bayer* Ágost grafikus. Perspektivája, ceruza- és tusrajzain, rézkarcain, vagy szines grafikáján egyaránt tökéletes, tónusaival pedig monumentalitást is tud adni képeinek.

Bergerné *Kosztits* Hilda stilizáló művész. Előadási formájában még a keresés utján van, de kétségtelenül jó uton jár, hogy művészete egyénivé váljon. Lányok tulipán körül (79), lány, vörös liliommal kezében (87) jó darabok. *Horvai Ilona* egyszerü érzéseknek egyszerü eszközökkel való kifejezésében megismétli azokat az értékeket, melyeket már korábbi kiállitások idején megállapitottunk róla. *Nagy* László jóizlésü, kissé holtszinü tájrajzai figyelemreméltó alkotások. *Kóbor* G. Elek szobrász leegyszerüsitett formákkal igyekszik mozgáselemeket megrögziteni, még fog fejlődni. *Bruzer* Melanie jóformáju, épégetésü, izléses szinezésü majolikái sikert igérnek a tehetséges iparművésznőnek. Elefántcsontfaragásaival szerepel még a tárlaton *Keresztényi* Pál iparművész, akinek főleg anyagismerete kér elismerést. Legjobb darabja a Pásztor szobra (264). **(b. m.)**

Esti Kurir, 1927. jan. 15.)

Prima selyemfényű smyrna festett	138.000 K =	**11·04** pengő
Prima selyemfényű Imperial nyers szinben .	128.000 K =	**10·20** pengő
Prima selyemfényű Imperial festett	138.000 K =	**11·04** pengő
Prima északi Nordisch minden szinben .	160.000 K =	**12·80** pengő
Prima sodrott felvető	88.000 K =	**7·04** pengő
Prima sodrott eredeti angol cerna felvető . .	98.000 K =	**7·84** pengő
Prima eredeti angol gyapju felvető .	145.000 K =	**11·60** pengő
Gobelin felvető	120.000 K =	**9·60** pengő
Beszövő juta kgrja	38.000 K =	**3·04** pengő
Prima pamut beszövő	65.000 K =	**5·20** pengő
Prima nyers szinben beszövő kgrja	85.000 K =	**6.80** pengő
Gyapju beszövő kgrja	98.000 K =	**7·84** pengő
Prima gyapju beszövő kgrja	110.000 K =	**8·80** pengő
Smyrna—Canava nyersen és festve minden méretben . . .		
Perzsa—Canava nyersen és		

Rozemann János

Kőműves

1807. Joannes Rozemann hujos catholicus murarius uxoratus fidejubente Stephano Vogl die 23. Martii.

Kemény Lajos: Kassán polgárjogot nyert mesterek. Művészet 1913. 283. l.

Singer és Wolfner kiadása.) Lázár Béla a magyar művészeti irodalomnak tevékeny és ismert munkása. Oly mértékben, hogy igazában felesleges volna ezen

Rózsa Klára, építész

Napiskola, sárospataki. Építészek: Gallmayer Ferenc, Rózsa Klára, Lenkei Ágnes (TTI).

1. A sárospataki „napiskola" alaprajza. |repr.|

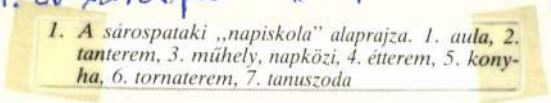

1. A sárospataki „napiskola" alaprajza. 1. aula, 2. tanterem, 3. műhely, napközi, 4. étterem, 5. konyha, 6. tornaterem, 7. tanuszoda

2. A sárospataki „napiskola" modellje. |repr.|

Magyar Építőművészet, 1987. 3., 52–54.

Magyarság, 1938 március 24.

* **Rozgonyi-Rössler Alfréd müteremkiállitása.** Az erdélyi havasok aljáról és Majláth püspök pártfogásából indult el ez a küzdelmes életü müvészpálya. Folytatása: a világháborunak szinte valamennyi harctere végig, majd pár év a müegyetem padjaiban, aztán ujra a müvészi pálya meredekebb utjai, sikerek: az állam és a főváros vásárolgatott tőle, mostani állomása pedig: kiállitás Lágymányos-u. 17/b. mütermében. Kedves, nyájas müterem, kiállitási helyiségnek is kellemes. Olaj-, akvarell- és pasztellképek a falakon, rajztanulmányok s más érdekességek, amelyeknek révén egy-egy müterem-kiállitás érdekesebb tud lenni a tárlaton való megjelenésnél. Rozgonyi-Rössler igazában az impresszionizmus korának neveltje, életerős, vidám derüjét, napfényeit és fiatalos sokszinüségét nem tették se fakóvá, se tulzóvá, vagy elfogulttá az élet kemény küzdelmei. *Ködös alkony a Dunán* cimü nagy képe csupa finom gyöngédség, *Diósd, Erdőszélén* s más természeti képei tele nagy lélegzéssel, szivvel, napfénnyel, pár képén tarkaruhás kisleányok csupa meleg életörömet ragyogtatnak.

Müteremtársa *Takács* Ödön szobrászmüvész, kinek néhány müve, fejszobra, terve, konstrukciója festőtársával rokon egészséget, realizmust és vele kiegyensulyozottan megjelenő szellemiséget éreztetnek. Egy körtefából faragott medveszobra sokszorositást érdemelne, csupa átértése anyagnak és lléleknek. *B. A.*

13. §. Netalán előforduló vitás esetekre nézve a bizottság által szabadon választandó budapesti bármely kir. járásbíróság illetékessége és a sommás szóbeli eljárás köttetik ki.

14. §. Jelen szerződés két példányban állíttatik ki s annak bárminemű költségeit, bélyegeket, illetékeket vagy egyéb kiadásokat Steindl Imre úr egymaga viselendi.

Budapesten, 1885. évi március 5-én. Tisza Lajos s. k., Steindl Imre s. k. műegyetemi ny. r. tanár és építész. Wein János s. k. Nagy Virgil s. k., mint tanuk. Ezen szerződést jóváhagyom, Budapest 1885. évi március hó 9-én. Tisza s. k., m. kir. miniszterelnök. P. H.«[30]

1885 október 12-én teszik meg az első kapavágást a földmunkákkal kapcsolatosan és kezdik meg a felméréseket. Igen nagy földmunkát kellett végezni, a kiemelendő földanyag tömege s a Duna medrének közvetlen szomszédsága következtében. Az alapgödör fenékmélysége a Duna 0 pontja felett, +1·24 méter, és a Duna 0 pontja alatt, vagyis —4·04 méter közt váltakozott.[31] Tekintettel

Ha partraszállsz, vedd észre gyászunk,
szájunk zugán az élet vonalát, amerre elhal
s ha csókod adtad az eleven földnek
mely hullámokat indít s tőlük mozdul,
nézd, hogy' enyészik kétfelől a tengerparti kontur.

Rozgonyi Iván: Jelek a partról

Végtelen fájdalommal írjuk le, hogy

ROZGONYI IVÁN

költő, író, műfordító és újságíró 1998. szeptember 21-én, életének 73. évében meghalt.

1998. október 5-én, hétfőn 14 órakor a Farkasréti temetőben búcsúztatjuk és temetjük el nagyszerű és szeretett halottunkat.

Rozgonyi Daniella
Rozgonyi Berenike

Heténvi Ágnes
Rozgonyi Ádám

1119 Budapest, Rátz László u. 10.

ROZGONYI IVÁN † 1998. IX. 21. én

Fotóművészet online

01552

Egy szabad szellem

Rozgonyi Iván önmagáról

Visszavonultan élt, évek óta nem találkoztunk, az ok, ami miatt kerestem: Nagy Zoltán fotográfus zenet Délről című kötetének megjelentetésén dolgoztam, s Zoltánnal együtt azt gondoltuk, Rozgonyi Ivántól kell kérnünk bevezető sorokat. Felhívtam, elvállalta, szép szöveget írt, a kötetben meg is jelent. Nagy Zoltán életében kulcsszereplő volt Rozgonyi: annak idején a nagyon fiatal és szakmailag még messze nem kész fotósban ő látta meg a tehetséget, segített elképzelései megformálásában, képeit megjelentette a Fotóművészetben.
Az én életemben is kulcsszereplő volt: első, ügyetlen írásaimat ő formálta, hogy megjelenhessenek (persze a Fotóművészetben). Később, 1975-76-ban kollégák lettünk másfél évre a Művészet szerkesztőségében. Ott már nem volt zökkenőmentes a kapcsolatunk, de a szakmai vitákon túl változatlanul egyik mesteremnek tekintettem, s úgy vélem, ezt ő is így gondolta. Talán ezért is, de fenntartás nélkül igent mondott, amikor Nagy Zoltán okán többször meglátogattam, s egyik alkalommal elé tettem a magnetofont, hogy mondja el az életét. Az interjú csak magunknak készült, nem gondolva megjelenésre, jövőre. Így az életrajzi elemeket filológiailag nem dolgoztuk meg, egy sor lényeges kérdésre nem kerítettünk sort.
Két kazetta.
Halála után vált világossá, hogy vele, aki annyi interjút készített, valószínűleg ez az egy beszélgetés került rögzítésre. Rozgonyi Iván feleségével, Hetényi Ágnessel - aki közeli kollégám még az egyetemről: valójában annak idején Ivánhoz is ő vitt el -, úgy gondoltuk, nem tehetjük meg, hogy a szöveget ne adjuk közre. Rozgonyi Iván személyisége sokunknak meghatározó, ugyanakkor - versei, művészinterjú-kötete, a Fotóművészet című lap megteremtése, életének néhány látható töredéke dacára - rejtőzködve élt. Mint abban az időben jó néhányan még az erős egyéniségek közül. Leírtam a kazettát, stilizáltam, Ágnes átnézte, néhány apró javítást javasolt, lábjegyzetekkel látta el. Életrajzi teljességre nem törekedtünk, erre talán máskor, máshogyan adódik még alkalom. Közreadunk egy dokumentumot, mely 1995 júliusában készült: baráti beszélgetés, két ülésben.
B. A.

Egy erős emlék hároméves koromból. Nagyapámék lakásában laktunk, a Váci utcában. Karácsony közeledtén, a nagy izgalomban, az ajtó üvegablakán kilesve angyalt láttam átsuhanni a körfolyosó fölött. Azóta is sok dolgom akadt a fantáziával, befolyásolom és küzdök ellene, megpróbálom megérteni.
De te azt várod, hogy rendesen elmondjam az élettörténetem - nincs szellemtelenebb dolog, mint az önéletrajz -, hát legyen, megadom magamat. Ezzel nem sokat tudsz kezdeni. Az önéletrajz azon törekvések története kellene legyen, amelyek az ember életét irányítják.
1926-ban születtem Budapesten. Az apám az I. világháború végén leszerelt katonatiszt volt, főhadnagy, Horthyékkal vonult be Szegedre, mint a géppuskás század vezetője. Azelőtt Erdélyben,

Marosvásárhelyt katonatisztnek nevelték. Ez volt a legegyszerűbb megoldás, hogy valami elfogadható pályára kerüljön, és ne kelljen túlságosan törődni vele. Testvérei közül az egyik festőművész: Rozgonyi Alfréd. Nem sokra vitte mint festő, nem kapott megbízásokat, iparrajziskolai tanárként működött, amíg aztán a II. világháborúban el nem tűnt. Anyai nagyanyám versírással, kendőfestéssel, rákellenes kutatással, misztikus dolgokkal, keleti bölcseletekkel foglalkozott. Sok könyvet kaptam tőle, s tizennégy éves koromban - apám halála után, mikor fél évre internátusba kerültem vidékre, Ceglédre - az első verseimet neki küldözgettem el. A családban tehát voltak tehetségek, de engem legfeljebb nagyanyám zagyva könyvei segítettek.
Rossz tanuló voltam. Az egyik döntő fordulat az életemben az volt, amikor Kerecsényi Dezső a gimnáziumunkba1 jött tanítani (tudod, ki volt Kerecsényi: néhány évvel később Németh Lászlóval versenyben ő lett Debrecenben a magyar tanszék birtokosa). Biztatott, minden dolgozatomat fölolvastatta az osztály előtt, és ez nagyon jól jött, mert gazdátlanul nőttem föl. Csinálhattam amit akartam, talán le sem érettségiztem volna, ha nem jön a hadi érettségi, és nem visznek másnap a Ludovikára. Soroztak, Karcagra vitték árkot ásni a társaságot - de nem engem. Kint álltak a villamosok, fel kellett szállni, hogy a pályaudvarra menjünk. Én a túlsó oldalon rögtön leszálltam, be az első mellékutcába, és valami ismerős révén a honvédkórházban olyan papírt kaptam, amelyik halálos betegnek nyilvánított. Így ezt megúsztam.
Később is mindig megúsztam a katonaságot. Szerencsém volt. A történet képzőművészeti vonatkozása: az egyik osztálytársam, jó barátom Szőnyi Péter volt, Szőnyi István fia. Amikor őket már kibombázták a Ráday utcából, ugyanabban a pincében voltunk, és ott Szőnyi mindenki szeme láttára reggeltől estig keresztleveleket mosott, pecséteket hamisított. A döntő pillanatban nekem is adott egy papírt, amelyről azt mondta, nem biztos, hogy jó, de egyéb már nincs. A papírra az volt ráírva: Hűség Háza2. Hazamentünk, törtük a fejünket, hogy mivel töltsük ki. Aztán odaírtuk, hogy ott teljesítek rendkívüli szolgálatot, és aláírtuk: Szabados. Nem sokra rá jöttek felkoncolni engem, épp nyakkendőben heverésztem a pince ágyán, Mörikét3 olvastam. Papírja van? - kérdezték. Mondtam: tessék! A másik belekukkantott a háta mögül, aszongya: Szabados, azt ismerem. Visszaadták, tisztelegtek és elmentek. Tulajdonképpen többször meg kellett volna halnom. Ha másban nem, egy kis híján perforálódott vakbélgyulladásban. Valahogy ezt is megúsztam. Illegálisan tartózkodom itt.
A másik döntő dolog az életemben az volt, hogy hatodikos koromban megismerkedtem egy idősebb fiúval, Messer Péterrel. Lehetetlen, esetlen, hájas, csúnya, végtelenül okos zsidó gyerek volt. Fölkarolt, filozófiakönyveket adott, ezt-azt, Pauler Ákost4, Kecskés Pált5 (az egy pap volt ugyan, de csodálatos filozófiatörténetet írt - bár újra meg tudnám szerezni!), bevezetett a gondolkodás rejtelmeibe. Úgyhogy amikor az igazgató nyolcadikban tanította a filozófiát, kenterbe vertem a jeleseket, kisujjamban volt minden, amit akkor egyáltalán tudni kellett. Volt egy filozófiai véna bennem, ma is van. Messer köré egy kis társaság szerveződött, csupa zsidó fiú, titkosan találkozgattak magánlakásokon. Én voltam az egyetlen goj köztük, befogadtak. Rejtett önképzőkör volt, ahol egymásnak előadásokat tartottunk, rendesen, szabályosan megírt tanulmányokat olvastunk fel, lábjegyzetekkel. Megbíráltuk, megvitattuk. Mi lett velük, nem tudom. Messert elpusztították. Hát így kezdtem tűnődni a dolgokon, az ismeretelméleten, a metafizikán. A viták a fegyelmezett gondolkodásra tanítottak. Később is sokszor vettem kezembe filozófusokat. Faltam az orosz nyelvészeti iskolát, meg általában a nyelvészeti problémákat. Tisztázni akartam dolgokat a költői gyakorlat számára. Abban ugyan nincsenek problémák, csak megoldások. De legalább felkészült legyek a nyelvészekkel és a kritikusokkal vitatkozni, hogy meg tudjam világítani: a grammatikai összefüggések által egyetlen térbe helyezzük el a jelentéseket. Hiába jönnek azok egymás után, állandóan megidézik egymást, vagy az egymás által felkínált helyet töltik be. Tehát létezik egy másfajta grammatika - nem zavar, ha rágyújtok? -, amelyet térbeli grammatikának lehetne nevezni. Másfelől pedig a művészet, történetesen a költészet lényege az, hogy bármennyire általánosnak tetsző itt-ott a mondandója, a mű mindig hihetetlenül konkrét. Nem úgy konkrét, ahogy a realizmus tartja. A szó konkrét. És a szónak a szóval való kapcsolata. Konkrét és kicserélhetetlen, tehát általánosítást nem tűr, nem vihető át, csak egyedi megoldásai vannak. Ez majd a fotóval kapcsolatban is fontos lesz.
Verset 14 éves korom óta írok. Az iskolának én fedeztem fel Babitsot, amit Kerecsényi nagyon jó néven vett, és sokat mulatott azon, ahogy a népieseket utáltam. Először a Diáriumban jelent meg versem (tizenhat éves lehettem), aztán máshol is, a Délibábban, az Életünkben, rossz helyeken, ahol

elfogadták. Megjelentek novelláim, Goethe-fordításaim, meg talán Platen Trisztánja is6. Amikor ezt lefordítottam, odaadtam a némettanáromnak, aki hanyatt esett az ijedségtől. Tudod, Platent Heine szavaival minősítik - aki seggdugasznak nevezte, mert hát buzeráns volt -, de egy rendkívül nemes és finom költő volt, igen nagy verskultúrával.
44-ben beiratkoztam az egyetemre, szabadbölcsészként felvettem minden létező szakot, filozófiát, németet, pszichológiát, magyart, kollokválgattam belőlük. Széles érdeklődésem volt, még most is foglalkozom olyan dolgokkal, amiket meg akarok érteni, mint amilyen a matematika.
Művészettörténetet is hallgattam Gerevichnél7, de hát az nem sokat ért. Irodalmi kapcsolataim szövődtek, Rónaival kerültem szorosabb kontaktusba, azután Somlyó volt nagyon jó barátom, megjelentem a Magyarokban, az Új Holdban, a Sőtér-antológiában8, szóval léteztem. Akkoriban pár évre, jó pár évre, a Kádár-korszak beköszöntéig, amíg nem nyílt neki külön út, szoros barátságba kerültem Pilinszkyvel. Mindennap találkoztunk, órákat töltöttünk együtt, nekem mondta föl a készülő verseit. Rónai révén főleg a Vigíliában jelentem meg, egy elég izgalmas Goethe-tanulmányom, meg kritikák, versek, versek, versek. Utoljára a Vigíliában szerepeltem 49-ben, aztán sehol. 1977-ben jelent meg a verskötetem a Szépirodalminál, Könnyű járásért címen. Nyugodtan kivártam. A kötetről Lakatos István írt lelkes kritikát a Magyar Nemzetben. Először az Élet és Irodalomban akarta közölni, de Jovánovics azzal adta vissza, hogy pályán kívüli költőről nem adunk le ilyen pozitívat és ilyen hoszszút. Hát én voltam a pályán kívüli költő, azért, mert nem publikáltam.

Most már benőtt a fejem lágya, 90 óta megjelent vagy ötven versem, össze kellene állítanom a második kötetemet, mint ahogy ki kéne adnom a Racine-fordításomat, a Berenice-t - illetve ahogy én fordítottam: a Berenikét -, amit Kecskeméten mutattak be 75-ben. Ruszt9 szerint a többi fordítás játszhatatlan volt, de Gábor Miklós barátom erőltette, hogy ezt a darabot vigyék színre. Hat hét alatt lefordítottam, ettől híztam öt kilót, mert egy helyben ültem reggeltől estig, elszívtam 3 csomag cigarettát, de a fordítás jó. Mint mondják.
Tekintettel arra, hogy irodalmi vonalon nem óhajtottam elhelyezkedni, nota bene az egyetemet is otthagytam az abszolutórium előtt, 49-ben, mert hoztak egy új rendeletet, hogy marxizmusból kell vizsgázni. Hát én nem óhajtottam marxizmusból letenni a vizsgát, mert onnan vittek volna el az ávósok. Állásba nem mehettem, mert akkor a Szabad Nép félóráról visznek el. Tehát külső munkákat vállaltam műszaki kiadóknál, téglaiparról és egyéb baromságokról, oroszból fordított szörnyű szövegeket simítottam magyarrá. Ezt nagyon megbecsülték. Jó munkám is akadt: Gáldi László10 foglalkoztatott a készülő nagyszótáránál, a legjobb anyagokat bízta rám, a teljes Babitsot, a teljes Kosztolányit, a teljes Tóth Árpádot. A nagyszótárnak az volt a lényege ugye, hogy nyelvtörténetileg dokumentálja a jelentésváltozások bekövetkeztét. Lényegében a kontextuális értelmet is, ahogy én felfogtam. Ez nem pontosan az volt, amit ők akartak, de agyonpreparáltam a céduláimat a kontextussal, és ez igen nagy felfedezésekhez vezetett. Először is meg kellett csinálnom a Babits hiteles szövegét, mert a nagy kiadások tele voltak hibákkal: a kéziratokkal és régi megjelenésekkel vetettem össze. Így később a Szépirodalmi engem bízott meg, hogy sajtó alá rendezzem Babitsot, végső fokon én állítottam elő a jó szöveget először11. Ez a munka, a szótárkészítés világította meg számomra, hogy Babits miben különbözik a többiektől. A vers folyamatnak látszik, valójában egy térstruktúra, kijelentésstruktúra, amelyik a kijelentések fölébe emelkedik, tehát a költőben nem a kijelentéseket kell olvasni, hanem ezt az összefüggést.
Az irodalommal ilyen távoli kapcsolataim voltak, de valamiből meg kellett élni. Állásba nem akartam menni. Az történt, hogy az akkor alakuló Művészettörténeti Dokumentációs Központhoz kerültem. Basch Lóránd12, a Babits-kuratórium egyik tagja szólt Pogány Ö. Gábornak13, így fölvettek. Vele később is jó kapcsolatom volt, néha előfordult, hogy cikket rendelt tőlem a Művészetbe, és hagyta állni a számot, amíg meg nem írtam. Dávid Kata14 mellett dolgoztam, amíg egy tisztogatás során ki nem tettek. 60-ban átkerültem a Művészeti Alaphoz előadónak, fél évig bírtam, tűrhetetlenül hamisították az orrom előtt a jegyzőkönyveket. Visszasodródtam a Dokumentációs Központhoz, interjúkat csináltam művészekkel. Ezek igazi beszélgetések, szelíd viták voltak, őket általában nagyon érdekelték az én megjegyzéseim, annak nyomán belementek olyan dologba, amit egy átlagos riportban egy művész nem mond el, és a beszélgetések igen sokszor végződtek úgy, hogy a művészben valami tudatosult, amire addig nem gondolt, vagy amiről addig soha nem beszélt. Az interjúk megjelentek kötetben - ismered ezt a könyvet? -, akkoriban meg a Szabad Művészetben, sorra, igaz, óvatosságból előtte mindig felküldték a Pártközpontba, ahol

Németh Lajos15 azonnal engedélyezte őket.
- Említetted Szőnyi személyét, barátságod legendás a szobrász Vigh Tamással, vagy az általad felfedezett fotósokkal, főként Nagy Zoltánnal. Az interjúk kapcsán szeretném most közbevetni a kérdést: hogyan tudod magadban különválasztani a művész személyiségét, etikumát, és azt, amit csinál? Az emberről alkotott ítéleted nem vetül át a műre, vagy fordítva?
- Két velünk született tulajdonság van, ami a logikai kategóriákon kívül - amelyekről Kant eleget beszélt - az agyműködéshez szükséges: az etikai hajlandóság, a lelkiismeret óvása és tisztán tartása, illetve a művészi hajlam. Ez két különböző dolog. Én nem tudom úgy összekötni őket, hogy egyikben a másik feltételét lássam. De nagyon szomorú leszek akkor, amikor megtudom azt, hogy egy olyan nagy költő, mint Storm16, zsidógyűlölő volt - hát ez egy csapás számomra, mikor ilyesmi kiderül. Erre nem azt mondom, hogy akkor nem is költő, csak egyszerűen mély, mély, mély kedvetlenséget érzek. Nem vonom vissza, hogy néhány verse a világ legcsodálatosabb versei közé tartozik. Zsidógyűlölő versét nem ismerem, tehát ezek a nézetei nem aktiválódtak a költészetében.
- Szőnyivel nem készült interjúd.
- Szőnyivel szerettem volna interjút készíteni. A fia, Péter egy igazi úr volt, szellemes és tehetséges, mély barátság kötött össze bennünket. Ezek után bizalommal kerestem föl az Epreskertben. Elutasított. Mondta, menjek be a Főiskolára, beszélgessek inkább Bernáthtal vagy Pátzayval. Furcsa világ volt, tudod. Emlékszem, amikor Hinczcel készült a beszélgetés, aki eleget tette a szépet a pártnak, az interjú közben úgy reszketett, lila volt, hogy kinek is dolgozhatok én? Az ő munkáiért amúgy nem tenném tűzbe a kezem. A korai Berény az, aki festő volt, amíg nem kellett alkalmazkodnia. Amikor Vilttel készült az interjú, csodálatos kisplasztikákat szedett elő, hihetetlen találékony, szellemes és eredeti - hol lehetnek azok?
- Máskor, más okból is előfordult, hogy nem sikerült interjút készíteni?
- Persze. Martynnal háromszor rugaszkodtunk neki. Egyetlenegy értelmes szót nem tudtam belőle kihúzni. Bűbájos ember, nagyon szerettem a dolgait, ma is becsülöm őket, nézzed: itt van ez az Ulysses-grafikája; nagyszerű! De nem az a fajta volt, akivel beszélgetni lehet. Akadt néhány ilyen fiaskóm, de Martyn volt a legmeglepőbb. Még a Gyarmathyból is épeszű dolgokat tudtam kihozni, ami nem volt valami könnyű.
- Tervezted, hogy fotósokkal is készíts interjút?
- Terveztem, de abból semmi jó nem sült ki. Berekméri beszámíthatatlan volt, Kálmán Kata csak vonalas dolgokat nyilatkozott, Kárász Judit, aki a Bauhausban tanult valamikor, nem tudott semmit sem mondani.
- Szoros barátság fűz Vigh Tamáshoz, többször írtál róla, miközben ő közéleti tevékenységet vállalt, megcsinálta a maga partizánemlékművét, Leninjét. Mindezt hogyan egyeztetted össze?
- Nézd, szobrász megbízás nélkül nem létezik. Vigh nagyszerű szobrokat csinált. Nem hiszem, hogy engedményeket tett volna. Partizánok léteztek, az az emlékmű pedig kitűnő. Ezért nem tudom kárhoztatni őt. Leninről nem gondolta mindazt, amit ma elgondolhatsz: sokáig úgy nézett ki, mint aki a Sztálinnál pozitívabb. Portrét csinált és nem idolt: nem is volt sikeres politikai körökben. Tisztességes, jó szobrokat csinált, és gyakran került hátrányba alkalmazkodó tehetségtelenekkel szemben. Nézd, a politikánál mocskosabb játék nincs. Igazi képviseleti demokrácia: ez egyszerűen nem lehetséges. Hogy a lokális érdekekből szerveződjön országos érdek. A párthoz való tartozás homályba borít minden egyebet. Úgyhogy én most voltam szavazni, büszke nem vagyok rá, de többet nem tudok szavazni menni.
- Folytassuk az élettörténetet: hogyan lettél a Fotóművészet főszerkesztője?
- Dávid Kata ajánlására hívott el a Fotóművészek Szövetsége a kőnyomatosukat szerkeszteni. A Fényképművészeti Tájékoztatót. Azzal kezdtem, hogy művészettörténészeket vontam be, tágabbra nyitottam az ablakot. A Szövetségben végső fokon ugye hivatalnok voltam, és az egyetlen, amit tehettem - főleg 1966-tól, amikor sikerült lapengedélyt kapni és utcára vinni a Fotóművészetet -, hogy nyelvészeti, szociológiai történéseket megpróbáltam összefüggésbe hozni a fotóval. A Montázs-szám, amit Horányi Özséb csinált, még mindig fontos17. A lappal nem voltam valami boldog. Féner Tamás - akit mint fotóst sokra becsültem - akkor a Szövetség főtitkára volt, állandóan piszkált, ki akart túrni, mert nem azt a vonalat vittem, ami jót tett volna az ő hatalmi törekvéseinek. Így kerültem a Művészethez olvasószerkesztőnek 1974-ben. Tizenegy évig voltam ott.
A fotósok közül volt, akit sokra becsültem, Kónya Kálmánt, Dobos Lajost és még sokakat. A szakmába beleágyazottan dolgoztak, olyan szemlélettel, amelyik ennek a magas fokú ipari

műveléséhez tartozik. Hiányzott belőlük az önkifejezés vágya. Ezt először Nagy Zoltánnál tapasztaltam meg. Bejött egy pályázaton, jóba keveredtünk, az ő révén ismertem meg Koncz Csabát, Lőrinczy Györgyöt, aki sokat írt is a lapban. Lőrinczy éles elméjű, tájékozott, filozófiailag érzékeny figura volt, hajlamos arra, hogy a fotót tágabb keretben értelmezze. Kísérletezett is, nem túl koncepciózusan, de méltányoltam, mert Moholy-Nagy óta ennek semmi nyoma nem volt a magyar fotográfiában. Koncz Csabára nem nagyon emlékszem: a magam részéről azt az összefüggéseiből kiragadott mintát, amit egyes tárgyak tulajdonságaként megörökített, érdektelennek tartottam. Nagy Zoltán, és mellette Tahin Gyula munkáiban volt az az üdeség, ami tulajdonképpen a fiatalság látó vaksága. Mind a ketten sokáig ragaszkodtak a fekete-fehér fotóhoz. A színes képben a fény visszaverődését tapasztaljuk - Goethe azt mondaná, hogy a fény szenvedéseit -, a fekete-fehérben ez a valami, a fénynek ez a szenvedése megszűnik, a fény itt autonóm. Tehát nem bújik el a szín mögött. A tónusérték a fénynek olyan érzékelése, mely kihagyja a szemünkben rejlő színérzékelő működéseket, és arra a szintre viszi, ahol minden egyszerűbb. Ugyanakkor ez az egyszerűség a fotóban magasabb rendű működés, mert itt tényleg egymás mellé kerül tónus és tónus - a tarkaság zavara nélkül. Tehát jobban szervezhető, és minden a fényre van redukálva, illetve a fény áhatványára emelve". Ezt annak idején meg is írtam Tahinnal kapcsolatban a Fotóművészet nem is tudom, melyik számában...

- 72/1.

- Ez az írás számomra még ma is fontos: lényegében azóta nem kellett változtatnom azon az elképzelésen, hogy a fotó különlegessége (s ezáltal a polgárjoga is arra, hogy a többi művészet között külön helyet foglaljon el) abban áll, hogy ha a fotós valamit lefotózásra érdemesnek tart, az azt jelenti, hogy szelektál, de úgy, hogy nem tudja eltörölni azt, amiből szelektált. Tehát, ha a fotó tényleg fotó, akkor benne együtt van mint a láncfonal és a vetülék a szövésben, jelen van a konkrét tér, amelyben a minta helyet foglal. Azt tulajdonképpen hellyé alakítja. A tér önmagában véve nem hely, a tér azt kívánja a fotóstól, hogy valaminek a helyét keresse meg benne, valaminek helyet létesítsen. A fotográfia cselekvés, egy sajátos fotográfiai működés: a tér hellyé avatása, valaminek a helyévé. Elutazom például busszal valahová, s közben kinézek az ablakon. Ezzel célom van. Ez egy intencionált cselekvés. Hogy megközelítsem a célt, amely nekem egyedül fontos, nem tudom másképp megtenni, csak ha keresztülutazom a városon, és közben olyan dolgokat látok, amik a cél szempontjából tökéletesen közömbösek. De nem valósítható meg a cselekvésem akkor, ha nem ebben a térben járom az útját. Így van ez a különféle művészetekben is: a lényeges dologként kifejezett elemek, mozzanatok - nevezhetjük mintáknak, szervezettségük miatt - nem kerülnek össze olyan dolgokkal, amelyek ne lennének hasonlóképpen szervezettek. A művészetben nincs semmi az egymásba kapcsolódáson, a mintán, a működésen kívül. Simenon leír egy kikötőt, akkor még nem történik semmi, csak megjelenik a csillagos ég, meg a fények. Ami másként nem kelt érdeklődést, valamilyen cselekvés színterévé válik. Amikor már a cselekvésről van szó, akkor már nem érdekes ez a díszlet - de beleértendő. Hat egyik a másikára, összefüggenek.

A fotográfus ugyanígy keres egy mintát, meglátja azt, figyeli a minta és az azt körülvevő, hordozó tér kapcsolatait, s felmerül benne a kérdés, hogy a fotó intencionáltságához hozzátartozik-e ez a kényszerű adottság, hogy a minta összeszövődik a konkrét térrel? Azzal a térrel, amelyben rengeteg a fel nem ismert elem. Csak az előhíváskor derül ki, hogy amire ő számított - aminek kedvéért tulajdonképpen megválasztotta a fényértékeket meg a képkereteket, a határokat -, ez a dolog intencionálttá vált-e?

Tudjuk jól, ollóval is lehet segíteni azon, hogy a nem szándékolt dolgok eltűnjenek a képről, meg kitakarással, maszkolással, nem tudom még mivel... De nem ez a fotográfia egyetemes jellemzője. Úgy hallottam, hogy Cartier-Bresson megállt a Blaha Lujza téren, és fölemelt kamerával körbefotózott mindent. Aztán visszament a szállodába, végignézte a tekercseket, és zsákszámra dobálta ki a képeket. A végén megtartott egyet. Magyarországon csinált hatszáz fotót, és az Európát bejáró útjáról szóló fotóalbumban egy kép szól rólunk: a győri országút csonkolt szederfái. A maguk végtelen szomorúságával. Ez az, amit én is éreztem, mikor repülőgéppel hazajöttem Frankfurtból: sokáig virágzó tájakat láttam, és egyszer csak valami végtelen szomorúság terült el alattam. S az volt Magyarország.

Cartier-Bresson tudta, hogy ez a lényeg, akár alá sem kellett volna írnia. Ahogy Werner Bischof képén (fenn, az ötezer méteres csúcsok között gyalogló bennszülött kisfiú) rögtön tudjuk, hogy ez Peru. Nem arról van szó, hogy illusztráljuk Perut vagy Magyarországot, hanem arról, hogy hogyan

írja felül, hogyan lépjen a helyére a megalkotott kép annak, amiről szól. Ez a fölülírás okozza azt, hogy bármely művészetben - s így a fotóban is - minden más rendszerrel inkommenzurábilis (azzal összemérhetetlen) önálló rendszer támad.
Amikor a fotós kiválaszt valamit, akkor a képi esetlegességeket szükségképpen belementi abba a rendszerbe, amelyikben létrehoz egy erőteret, kiemel valamit. Tehát dialektikus összefüggés működik - ha szabad ilyen nagy szavakat, s ilyen igazi, mély szavakat mondani -, dialektikus öszszefüggés támad a konkrét felismerés és az ismeretlen között. És az ismeretlen éppúgy reprezentálja az emberi magatartást, mint a megismerés. A megismerés: közelítés. Minden megismerésre áll az, hogy meghaladja önmagát. Hiszen mindig vegyül hozzá az ismeretlenből egy jó adag. Ezért nincs soha lezárva a megismerés folyamata.
Ezért nem szerettem Koncz Csaba képeit: ő tökéletesen kiismert egy rugót azzal, hogy lefotózta. Nem látta meg benne a spirált. A spirál lényege, hogy az elejét szemlélve a hátát is látom, s amikor követem, nem tudhatom, fölfelé haladok-e vagy lefelé. A spirál tulajdonképpen a dimenziók összefogása. Ha énnekem spirálszerkezetbe sikerül rendeznem egy szobrot, akkor elérem azt, hogy nem egy négyoldalú domborművet készítettem. Ezt a szobrászok közül is kevesen tudják.
- Szemrebbenés nélkül használod a ăfotóművészet" terminust?
- Ha valaki úgy emel ki, hogy meghagyja a hordozóközeget is; ha valaki úgy emeli ki az ismertet, hogy az ismeretlen távlatába tudja állítani, akkor az fotóművészetet csinál. Másképpen: megtörténik az átlényegülés, az ismeret perspektívájába helyezem a kihasított térdarabot, a megismerést jellemző végtelen közelítést villantom fel.
- Mindeddig a művészet és a kép, az idea és a kép viszonyáról beszéltél. Mi a kapcsolata a fotográfia esetében a látványnak és a képnek?
- Beszéltem már erről is: a kép a látványt felülírja. Összemérhetetlen az a rendszer, amiben én a dolgokat fotó nélkül látom, és az, amikor a fotóban látom. Ezeket nem lehet egymásra vetíteni - legfeljebb egy körözésben a fotót és a keresett személyt. A rendőrségi fotóban általánosítok: egyenes orr, barna haj... Mondhatnád, Cartier-Bresson a győri úton a szederfákban ugyanígy a tipikusat kereste. Ez talán meghökkentő összevetés, ő és a rendőrségi fotó. Így látjuk tisztábban: Cartier-Bressonnál a tipikus valami olyan intenzív érzelmi egység - nem akarok ennél erősebb vagy misztikus szavakat használni -, ahogy valami csak bizonyos körülmények között lehetséges, ahogy soha másutt nem áll így össze. Ez a konstelláció nem a győri úton lelhető föl, ahol nőhet jegenye is, meg akármi más, hanem a felismerésben, a kiválasztásban, a mintázatban. A tér a felismerés mintája. A rendőrség nem helye az embernek úgy, mint a szederfáknak a győri országút.
- Lapszerkesztőként milyen dialógus alakult ki közted és a fiatal fotósok között?
- Képekről beszéltünk: megmutatták, és én megmondtam, hogy tetszik vagy nem tetszik, vagy mit találok érdekesnek benne. Nem számítottam arra, hogy a gondolataim - vagy akár a verseim - visszhangra találnak. Úgy éreztem, hogy talán Vekerdit18 leszámítva senkihez és semmihez nincs közöm.
- Több mint tíz éven át intenzíven foglalkoztál fényképekkel. Aztán - rossz szájízzel - elkerültél a laptól. Ezzel a fotóval is megszakadt a kapcsolatod?
- Nagy Zoltán részeltetett néha a képei megmutatásában.
- S nem foglalkoztatott, hogy megírjad a magad fotóelméletét? Mit gondolsz például Hevesyről?
- Hevesyvel sokat foglalkoztam. A Fotóművészetnek volt is egy száma, amiben kiadtuk Hevesy műveinek jegyzékét, közöltem a fotóiból is. Azt gondolom, hogy az ő nézetei a fotóról - figyelembe véve az akkori idők tájékozatlanságát - viszonylag kerekded elmélet. De hogy bármi hatása lehetne? Túl messze van már. Olyasmi jelentősége van, mint Lykának a maga területén.
- Találkoztál-e szerkesztőként az elméletírás lehetőségével?
- Már súroltam, hogy Lőrinczynek volt esélye az elméletírásra. És Szilágyi Gábor volt még az, akivel - amíg a Lapon keresztül tartott a kapcsolatunk - belementünk elméleti kérdésekbe. De végül is ő sem elméleti ember, habár tájékozott az elméletekben. Utóbb, fölmérve a terepet, visszafordult a történeti kutatások felé. És hát akik akkor ăelméletet" írtak, Nemes Károly, meg ilyenek, Marx-idézeteket zsúfoltak a szövegekbe és felvették a pénzt - cinikus fráterek voltak.
- Milyenek voltak beszélgetéseitek Lőrinczyvel?
- Nem voltak beszélgetéseink. Legfeljebb az írásait tárgyaltuk meg. Én mindenkinek túl nehéz voltam mindig. Rossz beszélgetőpartner vagyok, mondom a magamét. Én végiggondoltam bizonyos

összefüggéseket, és ez készületlenül éri a partnert. Rendszerint úgy élik át azt a kérdést, amiről beszélgetünk, hogy ott bizonyosságokat nem lehet kimondani. Tehát még akár dogmatikusnak is tarthatnak. Mindenesetre homályosnak és bonyolultnak, nincs sok sansza annak, hogy én mondjuk filozófiailag, esztétikailag és főleg élményvilágukban műveletlen emberekkel megtárgyaljak dolgokat, amihez egyszerre kell érzékenység, elfogulatlanság.
- Behozta a kéziratát, letette, elment?
- Kijavítottam benne a vesszőhibákat, fölraktam a hiányzó ékezeteket, mást nemigen kellett mondanom, mert nagyon jó szerző volt. Örültem, hogy szellemi színvonalat reprezentál a Lapban egy fotós. Ez ritkán fordult elő. Voltak olyan fotósok, akik szintén sokat spekuláltak, mint az Alapfy Attila, aki nagyon izgalmas, jó fotográfiákat tudott produkálni, tényleg jókat, de igazából csak az elismerésem érdekelte, az, hogy mit gondolok a képeiről.
- Tehát a szakma felé: igényesség képekkel és szövegekkel, amúgy pedig kapcsolatkeresés inkább a filozófiai-nyelvészeti...
- Igen, meg kellett próbálkoznom azzal, hogy a szerzői gárda nyelvészekkel, szociológusokkal, pszichológusokkal, néha akár műszaki képzettséggel rendelkező emberekkel bővüljön: a holográfia, az észlelés pszichológiai hátterű problémái, a kép- és szövegfelfogás különbségei... Szóval foglalkoztattam olyanokat, akik ilyen témákhoz értettek.
- Mennyire figyeltél az idősebb generáció fura, nem szabvány alakjaira?
- Berekméri feltűnt a lapban, a szolnoki Tabák Lajos is, aki roppant kedves, tiszta ember volt, nem ártott neki a politika, aztán Vajda, a miskolci Tarczai Béla, aki szerkesztőbizottsági tag is volt... Másfelől, akivel sok bajom volt, Féneren kívül Révai Dezső, aki időnként rapportra hívott, és Rév Miklós, a Népszabadság fotósa, ő is rendszeresen felhívogatott, megpróbált ellenőrizni.
- Jól érzékelem, hogy a gondolkodásodban a fő gonosz a politika?
- Igen, azt én nem tudtam senkinek megbocsátani, senkinek, ha a politikával kacérkodott. Ezért is voltam annyira elszigetelt. Volt egy szűk köröm, akik mindettől távol álltak, vállalták a nehézségeket és a nem publikálást is. Amikor Pilinszkyt meglátogatta Aczél - udvari lakásban lakott az Izabella utcában, és már délelőtt ott szobroztak az udvarban a smasszerok -, hoszszan elbeszélgettek, azután útlevelet kapott, korlátlanul mászkálhatott Franciaországba, éppúgy, mint Czóbel, ettől a költészete teljesen felhígult. Ezek ilyen egyszerűen függenek össze: engedélyezték neki, hogy a katolicizmust reprezentálja. Katolikus szemlélettel nézve Pilinszky eretnek, mégis nyakra-főre közölte a Vigília, az Új Ember, mert bár fanyalogva fogadták, de az, hogy ő ott van, bizonyos fokú menlevelet jelentett. Farizeus, képmutató valakivé változott Pilinszky, és ez átszivárgott a költészetébe, hazuggá tette. Nézd! Én úgy éltem át a fordulatot, hogy az egyik este, még kijárási tilalom volt, ott ragadtam Somlyónál, belemelegedtünk a beszélgetésbe, könyveket cseréltünk, intenzív barátság lett. Aztán szembe jött velem az utcán, s kint van a pártjelvénye. Pár napra rá összetalálkoztam vele a Népművelési Központban, ott ült Szabolcsi Bence, bejött Devecseri, mindegyiken villogott az izé, a pártjelvény. Később, amikor a Széchényi Könyvtárban dolgoztam, a folyosón szívtam a cigarettám, odakeveredett Somlyó, szóba került a Rajk-per, s én mondtam: a hülye is látja, hogy ez egy koholt, gyalázatos per, merő hazugság, ő pedig kiabálva, hogy mindenki hallja, hogy ő milyen hű, mondta, hogy ez marhaság! Az ilyen dolgoktól idegenkedtem. Távol maradtam.

Bán András

Jegytetek

1 A Terfort utcai Minta Gimnázium
2 A nyilas párt székháza 1944-45-ben a budapesti Andrássy út 60.-ban
3 Eduard Mörike (1804-1875) német költő
4 Pauler Ákos: Bevezetés a filozófiába, Budapest 1920.
5 Kecskés Pál: A bölcselet története, Budapest 1943.
6 August Graf von Platen (1796-1835) német költő

7 Gerevich Tibor (1882-1954), a művészettörténet professzora a budapesti egyetemen
8 Négy nemzedék. Szerkesztette Sőtér István, Budapest 1948.
9 Ruszt József (1937) rendező. 1975-ben az ő rendezésében került színre Racine: Bereniké c. tragédiája Rozgonyi Iván fordításában a kecskeméti Katona József Színházban
10 Gáldi László (1910-1974), lexikon- és szótárszerkesztő, a romanisztika és a neolatin poétika professzora a budapesti egyetemen
11 Babits Mihály összegyűjtött versei, Budapest, Szépirodalmi Kiadó 1963.
12 Basch Lóránd (1885-1966) ügyvéd, irodalmár, Babits Mihály barátja, a Baumgarten Alapítvány kurá-tora
13 Pogány Ö. Gábor (1916-1998) művészettörténész. Ebben az időben a Szabad Művészet főszerkesztője
14 Dávid Katalin (1923) művészettörténész. Ebben az időben a Művészettörténeti Dokumentációs Központ vezetője
15 Németh Lajos (1929-1991) művészettörténész. 1953 és 1956 között a Magyar Dolgozók Pártja központi apparátusában a képzőművészetért felelős munkatárs volt
16 Storm, Theodor (1817-1888) német lírikus, novellaíró
17 Montázs-szám: Fotóművészet 1974/2
18 Vekerdi László (1924) tudománytörténész

015521

Rozgonyi Iván

Rozgonyi Iván

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Köszönetünket küldjük mindazoknak, akik

ROZGONYI IVÁN

író, költő és újságíró halálakor és temetésén együttérzésüket fejezték ki. Hetényi Ágnes, Rozgonyi Ádám, Rozgonyi Berenike, Rozgonyi Daniella.

NÉPSZABADSÁG 1998. OKTÓBER 9., PÉNTEK

Szerödés - megbízás
[illegible]
— [illegible]?
—

81.8227 KmNyV esztergomi üzeme F. k. Bihari József

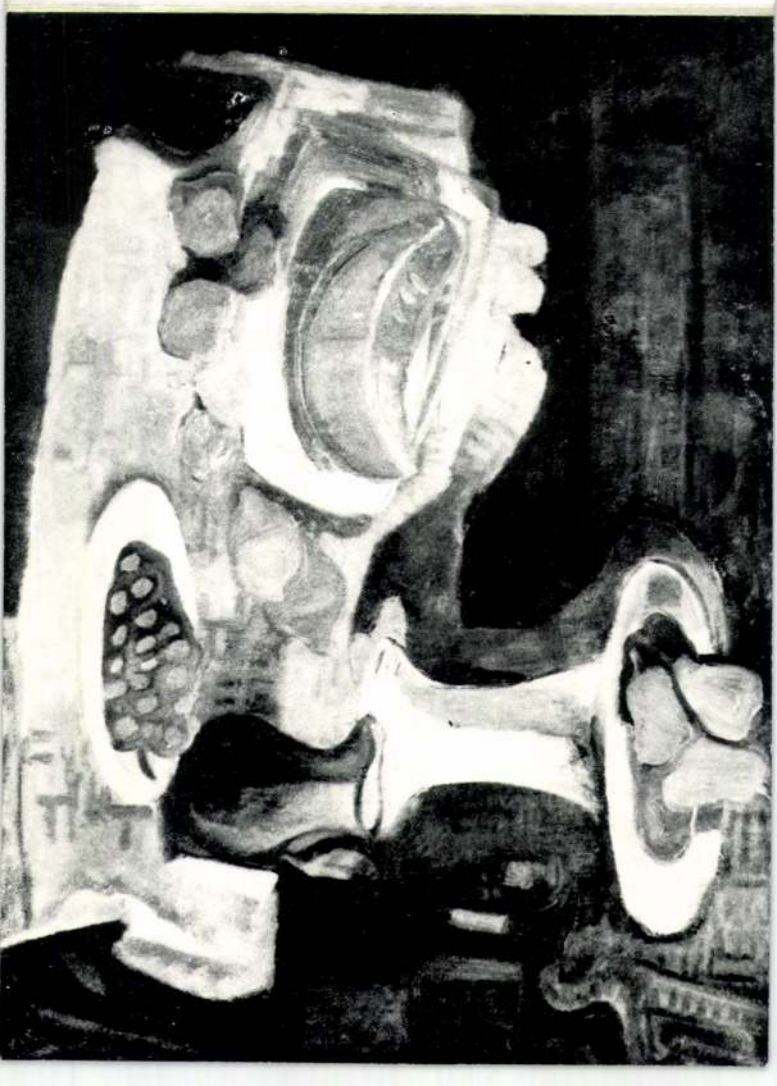

A Pest megyei Múzeumok Igazgatósága
szeretettel meghívja Önt

Rozgonyi László
festőművész
(1894–1948)

emlékkiállítására

A kiállítást megnyitja:

Kántor Andor
érdemes művész

1981. szeptember 18-án, pénteken du. 5 órakor
MŰVÉSZTELEPI GALÉRIA, SZENTENDRE
Vörös Hadsereg útja 51.

ROZGONYI LÁSZLÓ :

225. Zsuzsanna. - Temp., p. 56 x 82 cm.
Jelz.l.j.: "Rozgonyi László".

Rozgonyi László

Jelz.nélkül.

76. Pálffy Pálné. - Szobor, br. Mag.: 29 cm. Jelz. nélkül.

FERENCZY KÁROLY / 1862 - 1917 / :

77. Józsefet eladják testvérei. - Olajf., v. 227x193 cm. Jelz. nélkül.

78. Orfeusz. - Olajf., v. 98.2 x 117.5 cm. Jelz.b.a.s.: "Ferenczy K."

79. Virágcsendélet. - Olajf., v. 81.3x81.3 cm. Jelz.f.j.s.: "Ferenczy Károly 1911."

80. Kődobálók. - Olajf.,v. 149x119 cm.Jelz. l.j.: "Ferenczy K. 1890."

ROZGONYI LÁSZLÓ

135. Csendélet, olajf.

Nemzeti Szalon 1940.

Ume márc-ápr

ZSÜRI BIZOTTSÁG:

GADÁNYI JENŐ
KLIE ZOLTÁN
PÉCSI PILCH DEZSŐ
Póttag: EMŐD AURÉL

A KIÁLLITÁS RENDEZŐ

ROZGONYI LÁSZLÓ

120. Tájkép, olajfestmény

Nemzeti Szalon 1942
Ilme ápr

Rozgonyi László

300.

ROZGONYI LÁSZLÓ
137 Tájkép, olaj tempera

Nemzeti Szalon
1937. nov – dec
Kut.

művészi dísztárgyak,
a világhírű herendi díszkészletek,
jutányos kézifestésű asztali készletek.

21 világkiállításon nagydij.

Központi iroda:

BUDAPEST IV, VÁCI UCCA 37.

Telefon: 827-55.

Gyártelep:

HEREND

(Veszprém megye.)

ROZGONYI LÁSZLÓ :

225. Zsuzsanna. - Temp., p. 56 x 82 cm. Jelz.l.j.: "Rozgonyi László".

ROZS JÁNOS :

226. Silakka-mérő. - Temp. v. 92 x 98 cm. Jelz.l.j.: "Rozs János".

RUDNAY GYULA :

227. Menekülő asszony. - Olajf., v.107 x 82 cm. Jelz.l.b.: "Rudnay Gy. 1917".

228. Kompozició. - Olajf., fa, 50 x 40 cm. Jelz.l.b.: "R. Gy."/?/.

229. Tájkép. - Olajf., v. 60 x 50 cm. Jelz. l.j.: "Rudnay".

230. Krumplihámozó. - Olajf., v. 74.5 x 91 cm. Jelz.l.j." Rudnay".

SÁMUEL KORNÉL / 1883 - 1914 / "

231. Női akt. - Szobor, br. Mag.: 41 cm. Jelz.a talapz.f.o.: "Sámuel C."

SÁRDY BRUTUSZ :

232. Őszi táj. - Olajf., v. 56 x 43.5 cm. Jelz.l.b.: "Sárdy Brutusz 939".

Fővárosi Képtár jub. kiáll.

1944. január

Rozgonyi László

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Rozgonyi László

MAGYAR NEMZET

1963 AUG 11.

Vasárnap, 1963. augusztus 11.

NAPLÓ

Augusztus 11

Szombat délután a Nemzeti Galéria dísztermében ünnepélyesen megnyitották Rozgonyi László festőművész emlékkiállítását. A tárlatot a szentendrei festők társasága megalakulásának 35. évfordulója alkalmából állították össze, mintegy 80 olajfestményből, akvarellből és rajzból.

1021

golt" nők
bemutatókon

szával is meglepte. Modelljei-
nél a szoknya a térdtől szá-
mítva 8—10 centiméter hosz-
szú. Heim hosszú szoknyáját
nem követik a többiek. Az új
párizsi divatban (akáresak ná-
lunk) a szoknya hossza csak
annyiban változik, hogy 3—4
centinel mindig takarja a tér-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Rozgonyi László

NÉPSZABADSÁG

1965. VIII. 29.

— **Rozgonyi László** emlékkiállításán a Magyar Nemzeti Galériában vasárnap délelőtt 10 órakor Haulisch Lenke tart tárlatvezetést.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Rozgonyi Lászlo

NÉPSZABADSÁG

1963 AUG 11

1021

KULTURÁL

TEGNAP DÉLBEN a Magyar Nemzeti Galériában megnyílt Rozgonyi László festőművész emlékkiállítása.

*

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1963 AUG 9.

NÉPSZAVA

Rozgonyi László

— A szentendrei művésztelep egyik alapítója Rózgonyi László festőművész emlékkiállítását szombaton délben nyitják meg a Nemzeti Galériában.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Rozgonyi Lajos

NÉPSZABADSÁG

1963 AUG 10.

— **A Magyar Nemzeti Galériában** augusztus 10-én, szombaton 13 órakor nyílik meg Rozgonyi László festőművész emlékkiállítása; a festő a szentendrei művésztelep egyik alapítója volt.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Rozgonyi Lajos

NÉPSZAVA

1963 AUG 29.

— A MAGYAR NEMZETI GALÉRIÁBAN vasárnap délelőtt 10 órakor Rozgonyi Lajos festő emlékkiállításán Hadulisch Lenke művészettörténész tart tárlatvezetést.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296. 188-307

Rozgonyi László

MAGYAR NEMZET
1963 AUG 29.

Szeptember 1-én, vasárnap délelőtt 10 órakor a Magyar Nemzeti Galériában Rozgony László emlékkiállításán Haulisch Lenke művészettörténész tart tárlatvezetést.

Prof. Dr. Hans Kelsen

Rozgonyi László
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296 188-307

ÚJ EMBER

1963 SZEP 1.

LÁTTUK

A SZENTENDREI MŰVÉSZTELEP egyik alapítója, Rozgonyi László egyéniségét és munkásságát idézi fel a Magyar Nemzeti Galéria legújabb emlékkiállítása. A kiállított anyag arról tanuskodik, hogy az 1948-ban, ötvennégy éves korában elhúnyt festő a méltatlanul elfeledett magyar művészek sorába tartozik. Bemutatott képei és rajzai, amelyek legnagyobbrészt a huszas és harmincas években keszültek, máig is frissek és modernek, anélkül, hogy megrekednének a különböző izmusok zsákutcáiban. Reméljük, az emlékkiállítás révén a közönség és a kritika felfedezi Rozgonyit és megadja megérdemelt helyét a magyar festészet történetében.

fordítva: hitük elég erős. Vagy
hoz, hogy igazságos legyen és
tárgyilagos.

Es itt még valamit: a fran-
cia hivők lelkét a legkisebb
mértékben sem szennyezik
evangéliumidegen érzések,
vagy gondolatok. Faji türel-
[illegible]

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1964 OKT 25.

PESTMEGYEI HIRLAP

Rozgonyi László

Vasárnapi krónika

Cegléd, Dunaharaszti, Jászkarajenő, Nagykőrös, Nagytarcsa, Szentendre, Vecsés

Kis csokor megyénk vasárnapi eseményeiből...

Délelőtt a Budapesti Fuvósötös Cegléden vendégszerepel.

Bányai Pál megyei tanácstag délelőtt 8 órakor Dunaharasztin, a II. számú általános iskolában tanácstagi fogadóórát tart.

Az Állami Déryné Színház Király—Vécsey—Váradi: Az igazi című zenés játékát este fél 8 órai kezdettel Jászkarajenőn mutatja be.

Nagykőrösön vasárnap délelőtt az Arany János szobor előtt Arany János emlékünnepségre kerül sor. Az ünnepi beszédet dr. Lengyel Dénes, a Petőfi Irodalmi Múzeum főigazgatóhelyettese tartja.

Nagytarcsán nemzetiségi barátsági estet rendeznek. Fellép a tatabánya—bánhidai magyar—szlovák nemzetiségi együttes.

Szentendrén a Ferenczy Károly Múzeumban délelőtt nyílik meg Rozgonyi László festőművész emlékkiállítása.

Megnyitó beszédet mond dr. Fehér Zsuzsa művészettörténész.

Vecsésen délután nyítja meg kapuját a helyi képzőművészeti kör kiállítása.

alkalmából a gyár házi múzeu-
nak legszebb darabjait

(Foto: Dolezsál)

nelyett? 240 lakásnak kellett volna elkészülnie, de csak 80 épült eddig. És már most, féliében is megoldást sürgetnek a bölcsőde, az óvoda és az iskolaügyek.

És az óriás fejlődése mind-

---

i nak azonban az ismeretlen fel-
n kutatásával, ha nem az agrár-
- tudományi egyetemen? A vi-
a lágpiacon egy kilogramm *hí-*
- *zottlibáért 80 centet* kapunk.
t Ugyanakkor egy kilogramm
- *csirkéért 40—41 centet.* A rá-
a fordítási összeget is érdemes
figyelembe venni. A broiler-
- csirke tenyésztéséhez sok im-
- port fehérjedús takarmány
- szükséges. A lúdtenyésztéshez,
- mint mondottam, nincs szük-
- ség importtakarmányra.

A liba 4—4.5 kilogramm sú-
e lyig gazdaságosabban használ-
ó ja fel a takarmányt, mint a
- csirke. Tömés alatt kétségte-
t, len sok kukoricát fogyaszt,
y mert a nagy kalóriatartalmú
zsírhoz sok kukoricára van

Rozgonyi László K

Tersánszky J. Jenő: A szentendrei művésztelepen. Élet. 1942. júl. 15.

Rozgonyi fest...

...és fát aprít

Münchenben tanult, majd Réti István mellett volt tanársegéd.

as follows : "Sheathed from floor to ceiling with an oak veneer stained soft tobacco-leaf brown, the walls of the Hungarian Classroom create an atmosphere of quiet dignity. Brilliantly coloured ceiling squares decorated with Magyar folk-motifs form a dramatic contrast and introduce an element of gaiety which gives the Hungarian Room intense vitality. The Hungarian Room is unique among the Nationality Rooms in that the decorative motifs of one thousand years or more have been incorporated in a rich setting that is essentially modern."

The Magyar Classroom was dedicated with impressive ceremonies on Sept. 29, 1939 and is generally regarded as the finest of all the classrooms dedicated so far. The whole project cost more than $ 14,000 and every penny of this amount was contributed by Magyar immigrants living in Pittsburgh and its vicinity who are both happy and proud, having signally succeeded in incorporating in the Magyar Classroom the best of Magyar art and culture and their own devotion to the land, their new country. One cannot fail to see in such projects the noble spirit in which America

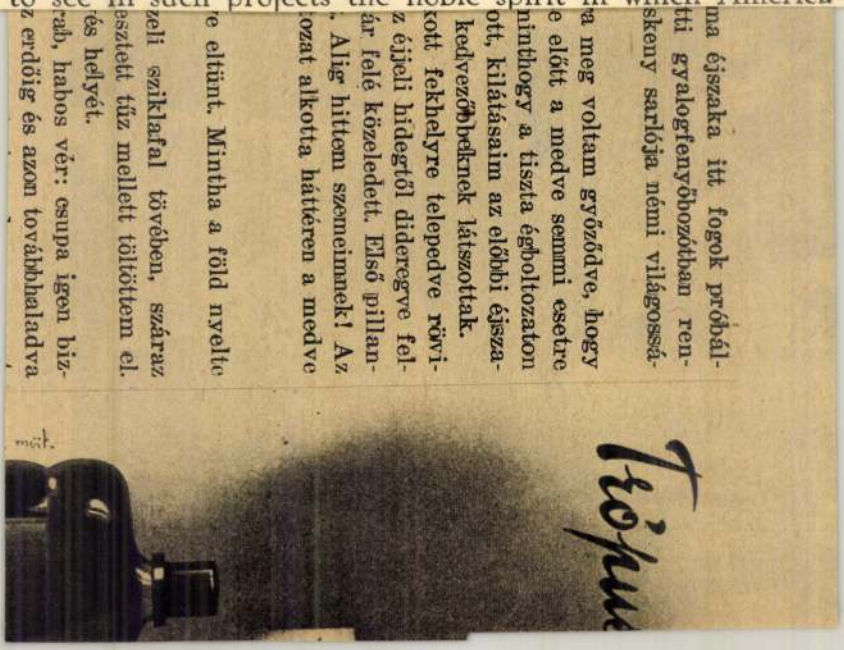

Rozgonyi László

Pertő i

l.

Turcsányi Erzsébet dr

A szentendrei művésztelep első éve

Bp. 1939. 9–14. l.

Küldi:Szikszay Antal várm.számv.főnök,Szombathely.

Rozgonyi László

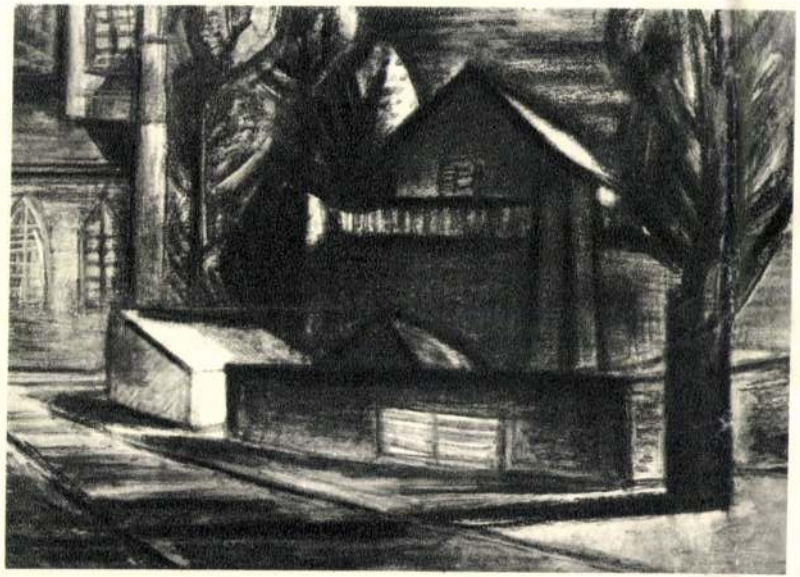

Rozgonyi László: Fény és árnyék. 1935
Lumière et ombre – Свет и тень

Művészet 1963 okt

tozók festésére kétségtelenül Barcsay jelló művészete leginkább, aki 1929 óta tagja a szentendrei művésztelepnek. Az ő szemlélete elválik a nagybányai és az olasziskolás szemlélettől is. Művészete az alföldi festészethez kötődik több szálon. Rudnay Gyula tanítványa volt a Képzőművészeti Főiskolán és igen jó barátja Tornyai Jánosnak, aki a telepen való tartózkodása idején vele tartott legszorosabb kapcsolatot. Mégsem a Tornyai, Rudnay féle szenvedélyes romantikus művészete az, amihez Barcsay közel áll, hanem az ugyancsak az alföldi festészethez kapcsolódó statikusabb, inkább a klasszikus formálás felé hajló Nagy Balogh János és Nagy István munkássága. Erőteljes plebejus vonások, mint a *szűkszavúság*, *önfegyelem*, *tömörség* jellemzők az előbbiek és Barcsay piktúrájára is, és bizonyos *szerkezeti erő*, ami az alföldieknél ösztönösen volt meg, Barcsay viszont tudatosan törekedett rá. Az ő művészetén keresztül, amelytől alig tudta függetleníteni magát Szentendrén dolgozó művész, van rokonságban az itteni festészet az alföldi piktúrával témáinak állandó ismétlődésében, egyszerűségében, szűkszavúságában. Bizonyos erőteljes nemzeti jelleg is az alföldi művészethez való ilyen kapcsolata folytán érezhető a szentendrei festészetben.

A képépítés és szerkezet előtérbekerülését segítették a KUT és UME konstruktív szárnyához tartozó itt dolgozó művészek Bálint Endre, Vörös Géza, Bene Géza, Göllner Miklós, Miháltz Pál, Kántor Andor, Deli Antal stb., és olyan művész, mint Kmetty János, aki munkásságában mindvégig őrzi a Nyolcak után csatlakozó aktivisták kompozíciós igé-

...ének egy-egy gondolata több más-más alkatú művész transzponálásában sokrétűen kibontakozzék, sok szálon továbbvezetődjék, ezáltal tehát festészetünk szerves fejlődése is előmozdítódjék. A tájak szerinti magyar művészcsoportosulásoknak ma már elfogadott, történelmivé vált, bizonyos fokig lezárt fogalmai a nagybányai, szolnoki és alföldi (hódmezővásárhelyi) művészet. Az utóbbinak ugyan ma is vannak életképes hajtásai. A legfiatalabb, kizárólag a festészetre korlátozódó tömörülés, korszerű általános és nemzeti művészeti problémákat is érintő: a szentendrei.

Szentendrei festészetről beszélhetünk tágabb és szűkebb értelemben.

Tágabb értelemben mindazokról a művekről, melyek Szentendrét *ábrázolják*. Igen sok van ilyen, hiszen Jankó Jánostól Gadányi Jenőig sokan megfordultak e piktoroknak való városban.

Szűkebb értelemben olyan művekről, amelyek annak a *sajátos kifejezésmódnak, stílusnak a kialakításában résztvettek*, amit ma már kétségtelenül észlelünk az e körhöz kapcsolódó festők munkáin akkor is, ha nem szentendrei utcaképet, hanem csendéletet, interieurt, esetleg figurálist ábrázolnak.

Tágabb értelemben már a múltszázad első felétől beszélhetünk szentendrei, azaz Szentendrét ábrázoló festészetről.

...stílus az 1930-as években körvonalazódik lassacskán, kollektív munka eredményeként a Szentendrei Festők Társaságának 1928-as megalakulása után. E közös nyelv fejlesztésében és alakításában, mint minden művészcsoportosulásnál lenni szokott, egyesek jobban, mások kevésbé vettek részt, függetlenül Szentendrén való tartózkodásuk mennyiségétől, függetlenül attól, hogy végleg itt telepedtek-e le, hogy beiktatott teleptagok voltak-e, vagy csak átfutó vendégek. Bene Géza neve pl. aránylag ritkán szerepel Szentendrével kapcsolatban, munkásságának jelentékeny része mégis az idetartozó festészetnek egyik legtipikusabb és legértékesebb megnyilvánulása.

Mi a szentendrei festészetnek ez a közös jellemvonása és milyen tartalom hordozója?

Röviden *hangsúlyos szerkezetű lírai festészetnek* nevezhetnénk — két legszembetűnőbb jellemvonása alapján.

Mik a hagyományai, milyen összetevőkből alakult?

A művésztelep alapítótagjai: Jeges Ernő, Paizs Goebel Jenő, Heintz Henrik, Onódy Béla, Bánáti Sverák József, Bánovszky Miklós, Pándy Lajos és Rozgonyi László a budapesti képzőművészeti főiskolán Réti Istvánnak, a nagybányai festészet egyik vezető mesterének és elméleti megfogalmazójának a tanítványai voltak. Később az 1930-as évek folyamán Szentendrére kerülő művészek közül is sokan kapcsolódtak

Korniss Dezső: Alkony. 1940-es évek – Crépuscule – Сумерки

Rozgonyi László, festőművész. Született Budapesten, 1894-ben. Középiskoláit a budapesti piarista főgimnáziumban végezte, majd a Képzőművészeti Főiskolán folytatott művészi tanulmányokat, ahol Réti mester mellett dolgozott, akinek öt évig tanársegédje is volt. Tanulmányainak befejezése után, huzamosabb ideig tartózkodott Münchenben. Állami ösztöndíjjal Rómában, Páduában és Firenzében tartózkodott, ahol művészi tudását tovább fejlesztette. Kiállított képeivel megnyerte a Harkányi díjat, a Szinyei Társaság több díját és a „Nemes Marcell" utazási ösztöndíjat. Az Ernst Muzeumban és a Kévében díjat nyert. Az Egyházművészeti Kiállításon szereplő képével megnyerte a „Zichy Gyula" oltárkép-díjat. A Kéve művészi egyesületnek évek óta tagja.

Rát Str 917.l.

ORVÁTH JÓZSEF
Ujságterjesztő vállalata
NAGYKANIZSA, Deák-tér 15. sz.

41 XI 1923
E 2

Europa
Könyv Lapterjesztő Könyvkiadó R.T.

Budapest
V. Rothermere u. 12 III.

Rozanits Tibor, grafikus

Elismeréssel ír műveiről.
(Nemzeti Galéria.)

Rózsa Gyula: Köthelyek Dürer emlékére
7.

Népszabadság, Bp. 1971. jún. 4.

Rozanits Tibor

Részt vett az 1968. IV. 11-én megnyílt luganói Bianco e nero biennálén.

Képzőművészeti Almanach 1, Corvina 1969, 71. l.

- Rozanits Tibor

„Öt" c. fametszete
a 9. oldalon

Napjaink 197o február

Rozsnyó Tibor

művei szerepeltek az V.Miskolci
Grafikai biennálén

Napjaink 197o január
4.old.

Rozanits Tibor

Nemutatott műveci:

„A fájdalom", línó, 27 x 23.6 cm;

„A nagy ünnep", línó, 33 x 34 cm;

„A pusztítás őrülete," línó, 24 x 23.8 cm;
(reprodukció)

Katona László: VI. Miskolci országos grafikai biennálé, Miskolc, 1971

Rozanits Tibor

„D. G." emlékére (epidauruszi tücskök szóljatok), lino, 28 x 30 cm; „Improvizáció I," lino, 24x24; „Improvizáció" II, lino, 38x20. „Improvizáció," III, lino, 21 x 24 cm.

Katona László: VI. Miskolci országos grafikai biennálé, Miskolc, 1971

Rozanits Tibor, [ ]

Szerepelni fog Capri ban a II. nemzetközi fametsző triennálén.

—: Hallottuk

2.

EST/ HIRLAP, Bp. 1972. ápr. 10.

Boranits Tibor grafikusművész

a hatodik miskolci országos grafikai biennálé a Művészeti Alap 10 ezer Ft-os díját nyerte el.

Déli Hírlap, 1971. dec. 4.

Rozanits Tibor

1. Improvizáció	I	lino	24×24
2. — " —	II	— " —	38×26
3. — " —	III	— " —	21×24

6. Miskolci Országos Grafikai Biennálé 171

Rozanits Tibor

1. A pusztítás ürülete linó 24x23.
2. D.G. emlékére " 28x30

6. Miskolci Országos Grafikai Biennálé '71

Rozavits Tibor

1. A fájdalom bicó 27x23

2. A napy ünnep -"- 33x34

6. Miskolci Országos Grafikai Biennálé '71

Rozanits Tibor

A miskolci grafikai biennálén
műveit díjjal jutalmazták.

Childe Bálint: VI. miskolci országos
grafikai biennálé

Népújság, Eger, 1944. dec. 19.

Rozanics Tibor, grafikus

Díjat nyert.

—: A hatodik országos miskolci grafikai biennálé

9.

Népszabadság, B– 1971. dec. 7.

Rozanits Tibor, grafikus

Kiállít Kenthelyen.

R. Gy.: Balatoni napsütötte tájak 7.-

Népszabadság, Bp. 1972. aug. 19.

Rozanics Tibor

a hatodik országos miskolci bicennálén a Művészeti Alap tízezer frt-os díját ítéltek oda művéért.

Petőfi Népe, Kecskemét, 1971. dec. 7.

Rozanits Tibor

A miskolci grafikai biennálén „Pusztítás őrülete" c. linója szerepel. (említve.)

Kontha Sándor: A tízéves Miskolci Grafikai Biennálén.

Társadalmi Szemle, 1942. márc. 102. old.

Rozanits Tibor
grafikusművész kapta meg az Ózdi Kohászati Üzemek díját a Miskolci Galériában rendezett téli tárlaton.

Ls. A. Megnyilt a miskolci téli tárlat.

Észak-Magyarország 1972/286 4 old.

Rozanits Tibor grafikusművész alkotásait találták díjra érdemesnek a Miskolci Galériában rendezett téli tárlaton

Csutorás Annamária: Miskolci téli tárlat

Észak. Magyarország 1972/291 Vald.

Rozanits Tibor

Kréta II. rep.

6. Balatoni nyári tárlat
Balatoni Múzeum, Keszthely, 1972.

Rozsnits Tibor

Kréta I., linóm., 24×25
Kréta II. -"-, 39,5×21
D.G. emlékére, -"-, 29×30

6. Balatoni Nyári Tárlat
Balatoni Múzeum, Keszthely, 1977.

Rozanits Tibor

A miskolci országos grafikai biennale díjkiosztó bizottsága a Művészeti Alap tízezer frt-os díját ítélte oda.

Magyar Hírlap, 1971. dec. 4.

Rozsnits Tibor

Megnyílt Miskolcon a harmadik országos grafikai biennálé, melyen műveivel részt vett és díjban részesült.

(m. gy.): Egri művészek az országos grafikai biennálén.

Népújság, Eger, 1971. dec. 4.

Rozanits Tibor

A VI. miskolci országos grafikai biennálén művei szerepelnek.

Papp Lajos: Gazdagság gazdagodás nélkül?

Északmagyarország, 1971. dec. 12.

Rozsnics Tibor

a Művészeti Alap díját kapta

a VI. Miskolci Országos Grafikai Biennálén

-Napló-

Magyar Nemzet 1971 december 7
4. old.

Rozanits Tibor

művével résztvesz Tokióban

a VII. nemzetközi grafikai biennálén

– Napló –

Magyar Nemzet 1970 december 8

4. old.

Rozanits Tibor

Másodízben rendezték meg Carpiban a Nemzetközi Fametszet Triennálét, melyen művével részt vett.

Sinkovits Péter: Carpi Fametszet Triennálé
Művészet, Budapest, 1973. ...2. 39. old.

ROZANITS TIBOR, festő

Burán Nándor és Radnóti Kovács Árpád festőművészek által vezetett 10 éves szombathelyi Derkovits Képzőmüv. Kör tagjai munkáinak szombathelyi kiállitása a muz-ban 1959. jun. 20. jul. 19.
ROZANITS TIBOR mü is szerepelt a kiállitáson 67.old

--- A szombathelyi Derkovits emlékkiállitás 66.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Evkönyv. 1959. I. köt.
Szombathely, 1959

Rozanits Tibor
növendéke volt Kovács Tamás.

Láncz Sándor: Kiállításról kiállításra.

Magyar Hírlap 1972/226 6 old.

Rozanits Tibor
linoleummetszetein bravuros techni-
kai tudással, eleven lángként villant-
ja fel a formákat, melyek elvont-
ságuk ellenére is a bűja vegetáció
érzetét keltik bennünk.

Láncz Sándor: A szegedi nyári tárlat.

Magyar Hírlap 1972/219 6 old.

Rozanits Tibor
szürrealis izű linómetszetei fölényes technikai tudásról tanúskodnak.
Részt vett a balatoni nyári tárlatou.
(keszthelyi múzeum).

Láncz Sándor: Kiállításról kiállításra

Magyar Hírlap 1972/212 6 old

Rozanits Tibor
grafikus

A Képzőművészeti Szövetség
határozata alapján a
képgrafikusok választmányi
tagja.

---: Határozat.

Művészet, 1973. május - 44.oldal

Rozaints Tibor

grafikus

Rozaints Tibor kiállítása október 10-én nyílt meg a ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ Csók István Galóriában.

-----:Kiállitási naptár.

Müvészet, 1974.október - 49. oldal.

Rozanits Tibor

Részt vett a VII. Miskolci Országos Grafikai Biennálén.

Bereczky Lóránd ismertetése

Látóhatár XX 74 ápr 193. old.

Rozanits Tibor, grafikus

† Csók Galériában nyílik meg kiállítása okt. 17-én.

– :□ Rozanits Tibor 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. okt. 16.

Rozanits Tibor, grafikus

Szerepel

—: Megkezdődött az országos grafikai hét

7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. szept. 27.

Rozanics Tibor

A miskolci Téli Tárlaton kiállított műveiből több mint 60 ezer forint értékben vásárolt a megyei és a városi tanács. Megvették többek között Rozanics Tibor egy grafikáját.

Magyar Hirlap 1972/341 13 old.

Rozanics Tibor

Az Ózdi Kohászati Üzemek díjat kapta, a miskolci galériában rendezett téli tárlaton.

Megnyílt a miskolci téli tárlat.

Magyar Hírlap 1972/335 6 old.

Rozanits Tibor grafikus

az 1973-as VII. országos grafikai biennalén szerepeltek művei.

Bereczky Loránd: A VII. Országos Grafikai Biennale.
Napjaink, 1974. febr.

Rozanits Tibor

Esőben rajz.

Rozanits Tibor grafikusművész.
Kiállítása Bp. Csók I. Gal.
1974.

Rozanits Tibor

Esőben
Vonszan felé

XV. Szegedi Nyári Tárlat.

Rozanits Tibor

Idol rep.

Rozanits Tibor grafikusművész.
Kiállítása Bp. Csók I. Gal.
1974.

Rozanits Tibor

Ön repr.

Rozanits Tibor grafikusművész.
Kiállítása Bp. Csók I. Gal.
1974.

Rozsnits Tibor

Kréta III. rész.

Rozsnits Tibor grafikusművész.
Kiállítása Bp. Csók I. Gal.
1974.

1

Rozanits Tibor

grafikáinak kiállítása a Csók Galériában nyílt meg, kritika a 4. oldalon (Horváth György)

Magyar Nemzet 1974

november 5

4. old.

Rozanits Tibor grafikus

2

„Fény halála" c. lapja említve,

Korea sorozata: „Esőben", „Legyezőtánc", „Eső után", „Vonyan felé", „Napkelte a tengeren" – említve

Magyar Nemzet 1974

november 5

Kolch

3

Rozanits Tibor

„Kréta" c. sorozata,
„Öreg dajfa emlére" c. munkája emlétre
„Nagy Tisérlet" c. lapja

Magyar Nemzet 1974

november 5
4. old.

Rozanits Tibor

„Forradalomról forradalomra – képek a Magyar Tanácsköztársaság életéből" c. kiállítás megnyílt a Csók Galériában, melyen szerepel műve „Őrzirózsás forradalom" c. képe (említve) „Költözködés a nyomortanyákról a palotákba". (említve) – „Első szabad május 1." (említve) rajz.

Horváth György: Forradalomra grafika.

Magyar Nemzet, 1969. márc. 5.

Rozanits Tibor

"Bálvány" cimmel, a müvész kiállitásáról hozza a lap a müvész munkáját, melyet a Csók István Galéria grafikai termében mutattak be. Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. okt. 19.
XVIII. évf. 42. sz. 11. lap.

Rozanits Tibor grafikusmüvész

A Munkácsy Mihály-dij III. fokozatával tüntették ki a müvészt, mint a lap közli, "Dijak, kitüntetések - 1975" cimmel.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. ápr. 5.
XIX. évf. 14. sz. 2. lap.

Rozanits Tibor, grafikus

Kiállításának ismertetése. (Csók Galéria.)
Elemzett művek: fájdalom, A nagy ünnep,
Idegen éjszaka, Veszélyes kísérlet, Pusztítás
őrülete, ...

P. Szűcs Julianna: Szenvtelenül és szenvedélyesen
7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. nov. 6.

Rozaints Tibor
grafikus

A Főiskolán Szemyoghy András
mestere volt.

----:Kiállitási naptár.

Müvészet,1975.februárv- 49.oldal

Rozsnits Tibor.
Vasárnap nyitják meg a hatodik miskolci országos grafikai biennalét a Művészeti Alap kisérő forintos díjat Rozsnits Tibor nyerte el.

Grafikai biennale Miskolcon.

Menyasszonyi 1971/337 6old.

Rozanits Tibor
magas szinvonalu, jelentös müvek-
kel jelentkezett.

B. Pálosi Yüdit: VII. országos grafikai
biennale.

Észak-Magyarország 1973/288 4 old.

Rozanits Tibor

Korea I. rep.

VII. Országos Grafikai Biennálé
Miskolc 1973.

Rozallits Tibor

1. Kórea I. linom. 20x36

2. -"- II. -"- 25x25

VII. Országos Grafikai Biennálé
Miskolc 1973.

Rozanits Tibor grafikus

Keszthelyen, a 6. balatoni nyári tárlaton linójai szerepelnek.

R. Gy.: Balatoni nyári tárlat.
Népszabadság, 1942. aug. 19.

Rozpanits Tibor

A kecskeleyi múzeumban nyílt balatoni nyári tárlaton szerepeltek: szürreális vízű linómetszetei.

Láncz Sándor: Kiállításról kiállításra. Magyar Hírlap, 1972. aug. 2.

Rozanits Tibor

A szegedi nyári tárlaton linó-
leummetszetei szerepelnek.

Láncz Sándor: A szegedi nyári tárlat
Magyar Hírlap, 1972. aug. 9.

Rozsnitz Tibor grafikus

A Keszthelyen rendezett Balatoni Nyári Tárlaton művei szerepel-tek.

Balogh Elemér: Jegyzetek a Balatoni Nyári Tárlatról.

Napló (Veszprém), 1972. júl. 29.

Rozaints Tibor
grafikus

A Képzőművészeti Főiskolán
Hanas Esztertanára Rozaints
Tibor volt.

—: Kiállítási naplár
Művészet, 1974. május - 48 lap.

ROZANITS TIBOR, festő

A Szombathelyi Savaria Múz-ban 1968.júl 21-szept.15 között kiállitás.Azok alkotásait mutatták be,akik Vasban születtek,vagy itt tanúltak,tevékenykedtek és akik innen távozva is még kötődnek a vasi földhöz.-17 kép,22 grafika,2 gobelin,9 szobor,1 vegyestechnikáju kép. 597.old

HECKENAST JANOS: Kérdések és válaszok egy kiállitáson 597.old

VASI SZEMLE, XXII.évf. 4.szám, 1968. Szombathely

Rozanits Tibor, Munkácsy-díjas grafikusművész

Aszalós Endre: Rekvizítumok és jelképes formautalások... Ferdinánd Judit grafikáiról.

Ferdinánd Judit az 1977-es önálló bemutatkozása a Stúdió Galériában már egy szűk évtized egyéni fejlődéséről adhatott számot. Egykori Ek Sándor – Raszler – Rozanits-tanítvány volt Ferdinánd Judit.

Művészet, 1989., okt., 39-old

Rozanits Tibor, grafikusművész, Munkácsy-díjas

Érden közművelődési, képzőművészeti élete egyre mozgalmasabb. Itt alkot Rozanits Tibor grafikusművész.

Losonci Miklós: Plasztikák és grafikák.
Pest Megyei Napló, 1980. máj. 31.

Rozanits Tibor

Sümegi György: Ravasz Erzsébet másfél cotizede

Művészet, 1982. május

Rozanits Tibor, Munkácsy-díjas grafikusművész

König Róbert grafikusművész az Arév József attila u.-i munkásszállójának két termében állította ki műveit. – A művész egyenes folytatója a 60-as évek magyar grafikáját, X világhírnévre vivő művészi vonulatnak, mélto tanítványa Raszler Károlynak, Rozanits Tibornak.

(ász): Metszetek, kerámiák.

Fejér Megyei Hírlap, 1983. szept. 29.

Rozanits Tibor grafikus

fős kolai tanára

↓

→ König Róbert gr

MŰVÉSZET 1985/11-12/

/101

Rozanits Tibor gr

főiskolai tanára

↓

→ Sáros A. Miklósnak gr

MŰVÉSZET 1985/10/50

Rozanits Tibor

Beszélgetés Fillenz Istvánnal

Nagybánya 1985/10

Rozanits Tibor [

L: Lengyel András

—: Kígyó piramis

Új Tükör, Bp. 1986. okt. 5.

22-

XXIII/40

MD K

Rozbora Béla, szobrász

Női fej. Gipsz.

Műcs.-IV.M.Képzm.Kiáll. 1954.jan.-febr. Kat. 21.l.

Rozbora Béla MDK

szobrász

a Derkovits Kollégium növendéke. Kucs Bélával és Kovács Ferenccel Beck András irányitásával készitette a

"Munkás / gyermekkel" Bp. Ságvári liget.
1950.

39.o.

Gádor Endre: Budapest szobrai. Bp. 1955.

MDK

Rozbora Béla

Fej, gipsz
Fej, sérv.

M.O. képzőműv. főisk. MEFESZ körének kiáll.
1949. febr.

Rozbora Béla

Kislámyom, gipsz

Nyári Tárlat. Ernst Muz. 1954. jul. 11 l.

MDK

Rozbora Béla, szobrász
Képzömüv. Föisk.

251. Nöi fej.
252. Nöi fej.
253. Menö fiu.

Magy. Ifj.Képzömüv. Kiáll. /VIT/
Föv. Képtár,1949. aug.16.-szept.1o. Kt .

Rozbora Béla MDK

Férfifőj, gipsz

Műcsarnok 1955 VI. Magy. Képzőm. Kiáll.

Rozbora Béla

Kucs Béla és Kovács Ferenc képítették Bech András tanár irányításával a „Munkás gyermekkel" c. sobrot.

Gádor E.: Budapest sobrai, Budapest, 1955. 39 l.

Rozbora Béla MDK

Női fej, gipsz

Műcsarnok 1953-54 IV. Magy. Képzőm. Kiáll.

MIE.

Rozbora Béla

szobrász. Képzőműv.Főisk. növendék

A Vit. alkalmából a magyar ifjuság képzőművészetének bemutatása a Főv. Képtár termeiben.

F.A.E.: Haladó fiatal képzőművészek" cimü cikke Szabad Nép,1949. augusztus 13.sz. 6.l.

MDK.

Rozsora Béla szobrasz

"Férfifej"/gipsz/

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállitás
Mucsarnok,19[illegible]5. 46.l.

MDK

Rozbora Béla

Férfifej gipsz 32 cm

VI. Magyar Képzőművészeti Kiállítás. Műcsarnok. 1955. Kat. 46.l.

MDK

Rozbora Béláné, II.é.hallg.

Tanulm. of.

Ifjuségi Képzőm. és Iparm.kiáll. N.Szal. 1950.jun.
9 l.

Rozbora Bélárie
grafikus

M.D.V.

„Virágok"

Élet és Irodalom, 1967. márc. 25. – 1 lap

MDK

Rozbora Béláné, föisk.hallg.
festö

munkái figyelemreméltóak.

A kiáll. megrendezésének célja, h. a rejtett tehetség
ek elötörjenek és képzömüvészetünk fejlödését biztosítsuk.

Végvári Lajos: Ifjusági képzö- és ip.müv. kiáll.
Nemzeti Szalon. A népmüv.minisat. által rend.kiáll.
Magyar Nemzet, 1950.jun.10.

MDK

Rozbora Viktor

Székely Béláné portréja, br.

Munkácsy Céh 8. repr. kiáll. K.Szal. 1935. márc.

MDK

Rozbora Viktor, szobrászm.

Székely Béláné portraija. Bronz.

Nemz. Szal.- A Munkácsy Cé. VIII. repr. kiáll.-a. 1938. márc. 30.-ápr. 14. Kat.

Rozbora Viktor

nefrin

Dr Potoczky Jenőné

portráttja. gipsz

Tanulmányjej.

gipsz

Nemzeti halon

1932. téli

tárlat

Hornyanszky 24 Kormájál
mely augustus 21-én aktátta-
tott be, elölgessük a
Műemléki Számlára!

engedjen

Csat. 1./ námla
2./ námla 549. n.-ból

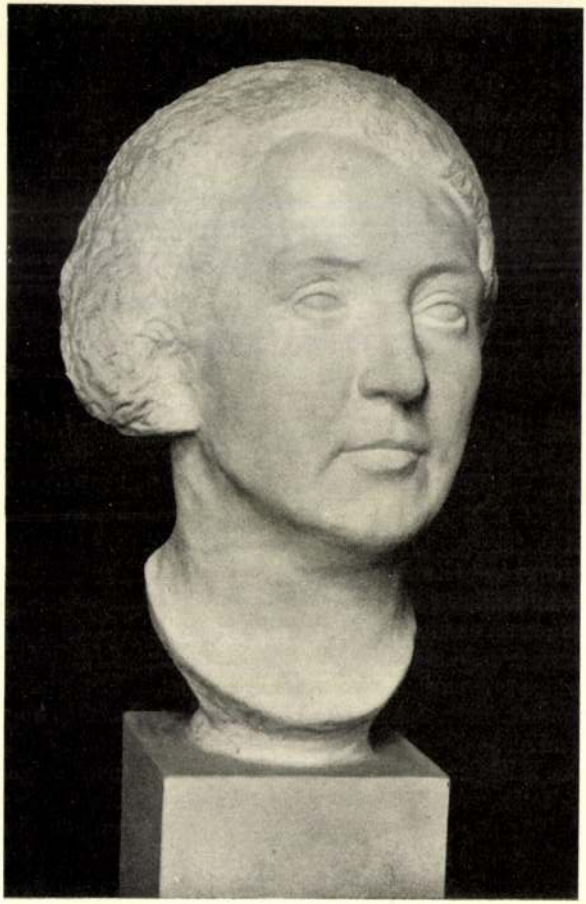

BERLINI ROZBORA VIKTOR: DR. POTOCZKY JENŐNÉ

A Nemzeti Szalon téli tárlatáról

Rozbora Viktor

Képzőművészet

1933. 57. sz. 43. l.

florenzi német műtörténeti kutató-intézet vezetője alaposan ismeri Leonardot. Bizonyítja a 37 oldalas, kitűnően megírt bevezetés és a kb. 65 oldalas magyarázó szöveg a könyv végén. Bodmer elődjeinél is szigorúbban vizsgálta át Leonardo authentikus munkáit. Végeredményben alig néhány képet fogad el és a könyv súlypontját a rajzokra fekteti, miknek eredetiségéhez a legkisebb kétely sem fér. Ép úgy mint Luida, ő is arra az eredményre jut, hogy Leonardo eredetisége elképzelésének termékenységében keresendő. A kivitelt, mint már *Vasari* mondta, rendszerint átengedte tanítványainak. És nagyszerűsége ép abban áll, hogy még a közvetitők keze alatt sem vesztettek képelgondolásai dynamikus szépségükből. Bodmer könyve minden műbarát gyüjteményébe való írás. *Dr. E—r.*

IDEGENFORGALMI, KÜLFÖLDI PLAKÁTKIÁLLÍTÁS. A Magyar Államvasutak Elnöksége és az Idegenforgalmi Szövetség vezetősége érdekes külföldi plakátkiállítást rendezett a Magyar Vasuti és Hajózási klub dísztermében. 300 plakát és propaganda nyomtatványról négy világrész hívó szózata int feléd delejes vonzással.

A külföldiek jól értenek ahhoz, miként kell magukhoz édesgetni az utazókat. Pénzzel, propagandával, szines meseszerű képekkel és korán felismerték, hogy a képzőművészetek milyen hatalmas eszközei lehetnek az idegenforgalomnak. Ez a plakátkiállítás meggyőzően bizonyitja, hogy a mi idegenforgalmi propagandánknak is fokozott mértékben kell igénybe venni a magyar plakátfestők munkásságát, akik tehetség és hozzáértés dolgában semmiben sem maradnak mögötte német, angol, francia, olasz, vagy hollandus kollégáiknak.

Szerkesztésért és kiadásért felel: Dr. GYÖNGYÖSI NÁNDOR

Tevan Nyomda és Könyvkiadóvállalat Békéscsaba.

Rozbroj Vilma

Ötvös dombormű képe I. díjat kapott az Op. mint. Vál. ajándéktárgy bemutatójára (jelmi)

m.k.: Ipakművészet + gicus?

Megművelés 1970 XII.

Rozbroy Vilma

Legszebb volt I helyezet ötvös-dombormü-képe, az Iparmüvészeti Vállalat Kossuth Lajos utcai emeleti kiállitótermében rendezett rendezett ajándéktárgy bemutatón.

m.k. Iparmüvészet + Giccs

Népmüvelés 1970/12 44old.

Rozdik Ottília: grafikus

Az Iparművészeti Múzeumban megnyílt kiállításon szerepel a művész munkája, egy „individuális mitológiai" című sorozata, ami grafika (emlék).

Láttuk, hallottuk.

1979. IV. 24. Kossuth 14.35 (LH).

Rozek Célestin.

Született 1859. május 19. Szólád (Somogy m.) Erdész szülőktől származik és maga is erdész volt. A természetben való szakadatlan tartózkodás adott impulzust neki a rajzolás és festéshez. Teljesen autodidakta, aki azonban sokat utazott külföldön, főleg Italiában. Eddig nyilvános művészeti kiállításon nem szerepelt. Koll. Kiáll. a Nemzeti Szalonban 1927. január.

ott, a hol az emeletes [illegible] kocsi és számos gyalogjáró alakja vehető ki. Az égbolt felhőzött s a fényes felhőket az útat boritó viz visszatükrözi. Jelzése alól balra: »*P. Joris Roma.*«

Vászon, méretei 62·5 : 135 cm. — Ly lelt. sz. 452

1895: VI. 5. — 1896: VI. 5. — 1897: VI. 5. — 1898: VI. 5.

Vétetett az 1894 ~~ben. — Ltsza 452.~~ december 20-án 63463

a. leirat alapján 1000 frt (2000 K.).

Kifüggesztésére vonatkozó adatoka Nemz. Muzeumban.

1900: VI. 5. -- 1901: VI. 5. -- 1903: VI. 5. -- 1904: VI. 5. — 1905 VI. 5.

— 1905. átvételi jegyzék 397. — Száma az Orsz. Képtárban a sz. nban 2040 és a lel-tárban 2995.

Vét. 1894. dec 20.

Ly lelt 452.

Rozek Célestin

MAGYAR MÜVESZET

1927. 113

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 853.

Rozek Célestin

Magyar Nemzet
1927. 113

1902-909-8

509. Csillár. Igazgatói lakás.
Hálószoba

1 darab három ágú bronzcsillár virágdiszszel, karjain jón hajlással, sima szárán gömbbel, fölül pedig rosettával.

Becsértéke.....74 K

Szállitotta Barta Károly az 1904: XII. 12-én kötött és 1905: I. 20-án 111280 sz.a. jóváhagyott alkuegyezmény alapján (877-904).-- Kifizettetett az 1906: II. 15-iki 104492 ex 905 sz. leirattal (296-906).

Rozek Cölestin

Kül. 1859 máj. 19. Bó-
lád (Somog. vm.). Erdész
volt. Autodidakta. Első
izben szerepel kiállításon.
1927. koll. kiáll a Nemzeti
halomban. Figurális képek
csendéletek, tanképek

Kancsó rézből, török XVIII. sz.-beli

VI. 135.

Rozek Celestin

Thieme Becker

XXIX. 132. l.

(Lyka)

Sch

„Europa"

Könyvtár válala

Budapest

V Visegrádi

Rozek Cölesztin

kiáll.

Nemzeti Szalon

1927. jan.

Föv. képt.

Rozek Celestin

festō

l.

Lykakörös

42. l.

mintha az egyes körlevelek külön-kül
gondosan figyelemmel kísérni. Ott, aho
iskolaszéki elnök úr kötelessége — teljes
az ekként közzétett hivatalos rendelke

4. Minden pályázati hirdetmény
tünk hivatalos lapjában közzé kell tenn
a 15-én közlendő hirdetményeket pedig
Kálvin-tér 17. Püspöki Hivatal) **beküld**

5. **A Szerkesztőség címére** csak
küldendők, de **pályázati hirdetmény va**

6. A Debreceni Protestáns Lap
mutatóval együtt legalább házilag össz

Debrecen, 1941 január 7.

Melléklet :
Tárgymutató és
befizetési lap.

Debrecen sz. kir. város
könyvnyo

MDK

Rozek Cölesztin, festőm.

Magyar Müvészet, 1927. 113. l.

MTK

xxxx

MDK

Rozek Cölesztin festő, sz. Szólád 1859.V.19.

Hazatérés a legelőről

olasz nő

A kis pásztorok

N.Szal. 53. csop.kiáll. 1927. jan.

MDK

Rosek Célesztin festő, sz. Szőlád 1859.V.19.

Isola di Nisita, temp.

Tempi di Pesto, "

N.Szal. 53. csop.kiáll. 1927. jan.

MDK

Rozek Cölesztin festő, sz. Szólád 1859.V.19.

Retzes fürdő Bozen mellett

Részlet Wildensteinből

Alpesi rózsák és havasi gyopár

N.Szal. 53. csop.kiáll. 1927. jan.

MDK

Rozsok Cölestin festő, sz. Szőlád 1859.V.19.

A Vesu, temp.

Tót

N.Szal. 53. coop.kiáll. 1927. jan.

MDK

Rozsnyai Kölestin festő, sz. Szőlád 1859.V.19.

Olasz nő /Mola di Gaeta/
Kapucinus barát

N.Szal. 53. csop.kiáll. 1927. jan.

MDK

Rozek Cölesztin festő, sz. Szólád 1859.V.19.

Wartburg vára kelet felől, szépia

" " dél " "

Osztrigahalászok

N.Szal. 53. csop.kiáll. 1927. jan.

Rozek Colesztin

N. Szal. 1927. jan. 14-23.

MDK

xexexex

xxxx

MDK

Rozek Cölesztin festőművész

Gyüjtm.kiáll.a a Magyar Nemzeti Szalonban 1927.jan.14.-én nyilt meg.

Magyar Művészet, 1927. 2.sz. 113.l.

MDK

Rozek Cölesztin,

a N.Sz.által rend. 63 csop.kiáll. egyikém müveivel szerepelt.
1927.

A Nemz. Szal. 4oo-ik jub. és a KÉVE XX-ik kiáll.-a .

Rozek Cölestin

Magyar Művészet, 1927

113.0.
kiállítások.

MDK

Rozek Colesztin

K.: A N. Szalon csoportkiállitása. Nemzeti Ujság 1927. jan. 14. 11.l.

Rozek Cölentin

Festményekkel nagyobb a Nemzeti Szalon 53. csoportkiállítása

Magyarság 1927, I. 14

Rozek Colasztin

Szarapel a Nemzeti Szalon
cs operáriállítóson

Nemzeti Cipép 1927 I. 14.

Rozek Celestin festő

Szerepel a Nemzeti Szalon
csoportkiállításán

Magyarság 1927 I. 13

Rozek Cölentin festő

Szerepek a Nemzeti Szalon csoportos kiállításán

Nemzeti Újság 1927 I. 13

Rozek Cölentin

Szerepel a Nemzeti Szalon 53.
csoportdiáletűnén

Magdeburg 1927 I. 23.

Rozenberg Margit

textil 1917-18.

Etnisk 1930.87.C

T. 3001.

e hátrafordulva halad, másika pe-
kájának csövét fogja és jobbra te-

GRENADIERS IMPERIAUX 1813-15
GROIS.

a vk. rl. 34.5: 24.5 cm.

62.

Johannes de Rozenaw

MDK

Lásd Rozsnyai Jánost

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország falképei.
Bp.1954.43.l.

Johannes de Rozenaw - Rozsnyai János 1

az erdélyi nagyszebeni ev. tpl. hatalmas méretű Kalvária-képének mestere (1445)

A mester más műveről nem tudunk, származása is kérdéses. Valószínű, hogy ő volt az a János nevű festő, aki 1449-ben Nagyszebenben a temető közelében lakott.

Radocsay Dénes: Falképek a középkori Magyarországon
Corvina Bp. 1977. 25. old.

25. old.

Johannes de Rozenaw - Rozsnyai János 2

Talán az ő nevét őrzi a bécsi egyetem anyakönyve, amely a nagyszebeni lépet megelőzően 17 évvel, 1428-ban adatot arról, hogy a tanulók sorában egy „Ambrosius filius Johannis Rosenawer" is volt.
(Sandtfaller L.: Quellen zur Geschichte der Universität Wien. Die Matrikel der Universität Wien I. 1377-1450. Graz-Köln, 1956 162.

Radocsay Dénes: Példképek a középkori Magyarországon
Corvina Kp. 1977. 25. old.

25. old.

Rozenberghj István

MDK

kassai céhmester 1715-ben

Nick B: A kassai cat. Rozália-kápolna története.
Kosice 1935. 89.l.

M.D.K.

Rosenmayer Ferenc festő

Holland huszárok rohamot intéznek a francia hadak ellen c. képe a párisi kiállításon.

Grabor Béla: Magy. 1900 évi történelmi kiállítása Párisban. Bp. 1901. 17.

Rozenzweig Dersö

Ötvös 1918

Eimisk 1930. 87. l.

T. 3009.

egyike hátratett kezekkel, másika
pedig teljes felszerelésben és láb-
brázolva. A lap hátán hintót szem-

papirosnak 14.6 : 20.2 cm.

Rózer Klára, építén

L: Harmos Zoltán

– Terpágóczat

Magyar Építőművészet Bp. 1983

3-7

83/4

Rozet, Jean [Jánus]
szobrász

Der Ungar 1842. aug. 26.
(Pesth-Ofner Notizen * _ *)

Rozgonyi Béla

Következik a harmadik rész, ahol az ujitók szerepelnek: Bohus Zoltán, Borsfai László, Demcsik Attila, Kalmár Zsolt, Kardos Botond Kiss Éva, Lugossy Mária, Papp László, Soltész György. A kritika végül még egy negyedik részt is feltüntet, ahol az eklektikus darabok kerülnek bemutatásra. Készitőik: Laczák Géza, Magyarcsek Mária, Rozgonyi Béla müvészek.
A müvésznevek mellett szerepelnek alkotásaik ismertetése, néhol keményen birálva, másutt elismeréssel méltatva őket.

Vadas József cikkét lásd: Péri József nevénél.
Élet és Irodalom, Bp. 1976. okt. 30.
XX. évf. 44. sz. 12. lap.

Rozgonyi Béla, [ujságíró]

L. Dienes Gábor

– A VIT művészeti pályázatok legjobbjai 6.

Népszabadság, Bp. 1978. ápr. 21.

Rozgonyi Béla, [iparművész]

l. Dienes Gábor

–: Pályázati ... Boríték 3

Mozgó Világ, Bp. 1978. Különszám IV/VII.

Rozgonyi Béla

Megbírást kapott a művész, hogy a Margitszigeti Thermál – szálló hőzlehedőfolyósójan árusító helyiséget lezáró rácsat helyezze el.

— Közteri munkák.

Művészet, 1979. ~~[illegible]~~ december – 47 lap.

Rozgonyi Béla, iparművész

L. Domanovszky É.

Torday Aliz: Iparművészet a Vigadóban 2

Esti Hírlap, Bp. 1930. május 10.

Rozgonyi Béla

Megbízták a művészt, hogy a NIKEX Kereskedelmi Vállalat részére falburkolólot, pillérehet készítsen.

—: Köztéri munkák
Művészet, 1981. március – 59. lap.

Rozgonyi Béla

Pillér és falburkolat
/NIKEX külker.vállalat/

-------:Köztéri munkák.
MŰVÉSZET, XXXX 1981.március - 59.lap.

Rozgonyi Erzsébet

neve emelitve

„Dutka Mária: Mai iparmúvészetünk"

Tülöv 1966 január 11

8. old.

Rozgonyi Géza

Gerevich Tibor, Római
magyar emlékek.
Magyar Művészet.
1931. 203. l.

MDG

Rozgonyi Ida
ötvös

Rézt vett a Műegyetemi
Diákotthonban rendezett
tárlaton

Kocsogh Ithos. Téli Krónika
Művészet, 1967. április – 38 kap

Rozgonyi Ida

V. Oros. Iparm. kiöll. mücc. 1965.

Sz. Rozgonyi Ida ötvös

műveivel szerepel az

„Ékszer '70" c. kiállításon a CSÓK

Galériában

Magyar Nemzet 1970 december 2

4. old.

Fr. Rozgonyi Ida

Szerepel az alábbi tárlaton

fedas: Ekszer 70
Kiállítás a bisk galériába

Magyar Nemzet 1970 XII. 2

Rozgonyi Ida
ohvós

Resit vett a tárlatos

P.Brestyánszky Ilona: A modern ékszer paradoxona.
Művészet,1971.május - 28.oldal

M.D.K

Rózgonyi Sda
ölvös

Használati tárgyait mutatta
be a tárlaton. — „Teáskészlet"
(repro)

Révész Lenzsa: Az V. Sparmüvészeti Kiállítás fémtárgyai
Müvészet, 1966. április - 24 lap

Rozgonyi Istók.

ötvös mes.

Mestere Debreczeni
András Kassai. Hegö-
dök 4 évre 1719. máj.
14.

Mihalik József Kassavárs
ötvösségünk története.
Pozsony 1900. 324. l.

Peschky József

Festő.

MDK

Rozgonyi Iván, [ ]

Szerepel a XIV. ker.-i kiállításon.

–: Hallottuk 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. júl! 9.

Rozgonyi Iván

Szerepel a XIV. kez. Tanács Munkácsy
kép. mův. szakköre Táslatán

Esti Hirlap 1970 VII. 9

Rozgonyi Ádám,

Szentimrey Zoltán: Vitéz János.

Pályázatnyertes mű, pályázati zsűri:

Fekete Tamás, Jancsó Frigyes, Kiss Nagy András,
dr. Puntai Gabriella, Rozgonyi Ádám.

Művészet, 1989., január, 64-old.

Rozgonyi Iván művészettörténész

Várnai László grafikusművész fénygrafikáiból rendezett kiállítását a Tészek Művészklubban Rozgonyi Iván rendezte.

Meghívó

1974. dec. 17.

ROZGONYI Iván

91 7. 13
9. 16

Új Művészet

Q1 W11V6S2S6 1

Rozgonyi Iván

Rozgonyi Iván építőmester, tervező- és építési irodája. Hézagmentes padló fektető váll., XII. Hieronymi-út 40. ○357-168

Bptávb 1940 szept.

Székesfehérvár.

A középtért elfoglaló és o
városból jobbra a palotai kapu
ki, a háttérben a Sárvizen túl
térben pedig balra a császári
a kutyát őrző szolga közelében
münket, kiknek egyike éppen lo

ALBA REG
oder Stulwei

magyarázó szövegének kezdete:
Auszug der Türcken.

Rm., mér. a rl. 23.8: 32

Rozgonyi Ödön

szül. Székesfehérvárott
1862 aug. 17. rk.
Gimn. érettségi, Szeton
1910/11. II. első osztályban rendes művésznövendék a Szeptiki
kapv. főiskolán. Tanára
Olszai V.

Makó VI. 226.

Rozgonyi Ödön

1910/11 II.

Ferkópzomfoisk vk

127. l.

Rozgonyi Győző

MAGYAR MŰVESZET

1931. 203

...ök A. és Társa

BANKHÁZ R.T.

...et. Központ: Budapest, IV., Szervita-tér 3.

...kis boritékban az angyalkák

...encse-hengert

...zerencseszámot tartalmaz.

...sszon ezekből és ...sjegyet sürgősen TÖRÖK-nél!

Cim! Budapest, a postabélyeg kelte.

...rámosolyog a szerencse istennője. *Senki sem tudhatja, ...az alkalom, hogy jövőjét a szerencse közbejöttével meg-...n alkalmat meg kell ragadni, hogy a szerencse ne tudjon ...i.*

...jeleinek különösen kedvezett a szerencse, mert a ...00 pengős nagy jutalmat, a 200.000 pengős és a ...eményt ismételten szerencsés vevőink nyerték. — ... XXX. m. kir. osztálysorsjátékon rövid időn belül (öt

MDK

Rozgoni/Rozgonyi/Gergely

1663-ban Nonnert Pállal együtt lesz megválasztva "portotro és czaigvart"-nak.

Mihalik József: Nonnert Ötvös Pál.
Atchelogiai Értesitö. 1884 évf. 234.-238.l.

ROZGONYI, nyomdász

Szombathelyen a Vasmegye Nyomdánál sztrájk 1909.júl. Breitweiser Béla, Grünhut Aladár és Rozgonyi szedők, amint éjjel két órakor a nyomdából távozni akartak, az utcán a kapuk alatt lesbenálló, mintegy 15 főből álló csapat megtámadta őket. 101old

KUNTAR LAJOS: Nyomdászmozgalmak Szombathelyen / 1892-1914 / 89.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 1.szám, Szombathely

M.D.K

Rozgonyi Béla
iparművész

Kiállításokon szerepel.

Dutka Mária: A magyar iparművészet a Műcsarnokban
Magyar Nemzet, 1959. dec. 24. 6l

MDK

Rozgonyi Béla, ötvös

4. orsz. iparmüv. kiáll. Mücs. 1959.

MDK

Rozgonyi Béla

V. Orsz. Ipazm. kiáll. műcs. 1965.

MDK

Rozgonyi Béla

Rozgonyi Béla /ötvös/ műveivel szerepelt a IV. Orszg.Iparm.Kiáll.-on.

IV.Országos Iparművészeti Kiállitás.Műcsarnok. Budapest 1959.Dec. 18 - 1960.Jan.31. Kat.

Rozgonyi Béla

"Képtől - gépig" cimmel Vadas József ir az I. Miskolci Országos Ötvösművészeti és Fémműves Kvadriennáléról. A tárlatot a művek szerint három részre osztja, megnevezi az egyes csoportok résztvevőit. Az elsőn szerepelnek az ötvösművészek: Bartuschek Ilona, Máté János, Muharos Lajos, Péri József. A második csoportban vesznek részt: Ásztai Csaba, Papp Zoltán, Schlosser Béla, Zétényi János, Zidarics Ilona. Ezeknek a művészeknek az alkotásai a kritika szerint inkább a zománcművészeti és a kisplasztikai biennáléra kívánkoznak.
A folytatást lásd a 2.-es sz. cédulán.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. okt. 30. XX.évf. 44. sz. 12. lap.

Rozgonyi Alfréd

1929

iparostanonc iskolai és polg. isk. képesítés

Ferk pzomfoiskèvk

127 l.

MDE

Rozgonyi László festő

Férfiakt, tus

Fiatal nő, "

" " lehunyt szemmel, cer.

Rozgonyi L. önálókiáll. B.Cal. 1963.

MDK

Rozgonyi László festő

Virágok, paszt.,akv.

Vizhordó, " "

Csendélet sárgadinnyével, o.

Rozgonyi L. emlékkiáll. N.Gal. 1963.

MDK

Rozgonyi László festő

Szürke fények, paszt.

Tulipánok, "

Világító ház, "

Rozgonyi L. emlékkiáll. N.Gal. 1963.

MDK

Rozgonyi László festő

Kékvázában tulipánok, paszt.,akv.

Önarckép sállal, o.

" vázával, paszt.

Rozgonyi L. emlékkiáll. N.Gal. 1963.

MDK

Rozgonyi László festő

Fák, temp.

Gyümölcscsendélet, paszt.

Hivogató fények, paszt.

Rozgonyi L. emlékkiáll. N.Gal. 1963.

MDK

Rozgonyi László festő

Csendélet cukortartóval, paszt.

" zöld korsóval, o.

Edények virággal, paszt.,akv.

Rozgonyi L. emlékkiáll. N.Gal. 1963.

Göndör Bertalan

Göndör B. emlékkiáll. Hens.Gal. 1962.

MOK

Rozgonyi László festő

Fák mögött, paszt.

Ami kint ragyog, paszt.

A telep ragyogásban, paszt.

Rozgonyi L. emlékkiáll. B.dal. 1963.

NDK

Kozgonyi László festő

Paprikák szék előtt, paszt.

Sorakozó fák, paszt.

Ut a forráshoz, "

Kozgonyi L. emlékkiáll. N.Bal. 1963.

MDK

Rozgonyi László festő

Müterem feljárata, paszt.

Otthon, akv.

Paprikák, paszt.

" kocsöggel, paszt.

Rozgonyi L. emlékkiáll. M.Csal. 1963.

MDK

Rozgonyi László festő

Fasor, paszt. , akv.

Fák keritéssel, paszt.

Fenyők mögött, paszt.akv.

Rozgonyi L. emlékkiáll. E.Gal. 1963.

MDK

Rozgonyi László festő

Csendélet csészékkel, paszt.

" székkel, "

" zöld székkel, o.

Rozgonyi L. emlékkiáll. N.Gal. 1963.

MDK

Rozgonyi László festő

A telep szürkületben, paszt.

Barna hangulat, oaszt.

Csendélet ablak előtt, paszt.

Rozgonyi L. emlékkiáll. N.Gal. 1963.

MDK

Rozgonyi László festő

Hazafelé, paszt.

Önarckép, paszt.

A kőasztal estefelé, paszt.

Rozgonyi L. emlékkiáll. N.Gal. 1963.

ADK

Göndör Bertalan

Göndör B. emlékkiáll. Szerz.Sel. 1962.

MDK

Rozgonyi László festő

Szerb templom, paszt.

Templomudvar, paszt.

Égbenyuló fák, paszt.

Rozgonyi L. emlékkiáll. B.Gal. 1963.

MDK

Rozgonyi Mészáló festő

Paprikák székkel, paszt.

Régi falak napsütésben, paszt.

Szentendrei müvésztelep, o.

Rozgonyi L. emlékkiáll. Budai. 1963.

MDK

Rozgonyi László festő

Az ut ketté ágazik, paszt.

Árviz, paszt.

Napfényes müvésztelep, paszt.

Rozgonyi L. emlékkiáll. N.Gal. 1963.

MDK

Rozgonyi László festő

Utca szélén, szép

A telep muzsája, paszt.

" tündére, o.

Rozgonyi L. emlékkiáll. N.Gal. 1963.

MDK

Rozgonyi László festő

Párás hangulat, paszt.

Sakkozók, paszt.

Sárgakabátos önarckép, paszt.

Rozgonyi L. emlékkiáll. N.Gal. 1963.

MDK

Rozgonyi László festő

Barna törzsek, paszt.

Fények is látszanak, paszt.

Lila árnyak, paszt.

Rozgonyi L. emlékkiáll. N.Gal. 1963.

MDK

Rozgonyi László festő

Müvésztelep bejárata, paszt.

" kapuja, akv., "

A telep őrei, temp.

Rozgonyi L. emlékkiáll. N.Gal. 1963.

MDK

Göndör Bertalan

Göndör B. emlékkiáll. Nemz.Gal. 1962.

MDK

Rozgonyi László festő

Kert, paszt.

Lovak a vizparton, temp.

Borus hangulat, akv.

Rozgonyi L. festő emlékkiáll. N.Gal. 1963.

MDK

Rozgonyi László festő

Napfoltok, paszt.

Sürük fák, ágak, akv.

Önarvkép szürke ruhában, paszt.

Rozgonyi L. festő emlékkiáll. N.Gal. 1963.

MDK

Rozgonyi László festő

A kert házaival, paszt.

Esteledik, paszt.

Fények-árnyékok, akv.szén

Rozgonyi L. festő emlékkiáll. N.Gal. 1963.

MDK

Rozgonyi László festő

Pihenő a fák alatt, temp.

Szentendrei házak, paszt.

" utca, "

Rozgonyi L. festő emlékkiáll. N.Gal. 1963.

MDK

Rozgonyi László festő

Édesapám, o.

Fenyők paddal, paszt.

Házak kéményekkel, szén

Rozgonyi L. festő emlékkiáll. N.Gal. 1963.

MDK

Rozgonyi László festő

Róma, akv.

Róma, akv.

Patak kanyar, paszt.

Rozgonyi L. festő emlékkiáll. N.Gal. 1963.

MDK

Göndör Bertalan

.Göndör B..emlékkiáll. Nemz.Gal. 1962.

MDK

Rozgonyi László festő

Kalapos önarckép, o.

Fürdőzők, paszt.

Kompozició, o.

Rozgonyi László emlékkiáll. N.Gal. 1963.

MDK

Rozgonyi László festő

Szentendrei házak, repr.

Müterem bejárata, "

Kert, repr.

Rozgonyi László emlékkiáll. N.Gal. 1963.

MDK

Rozgonyi László festő

Női akt, tus

Önarckép, "

Öregember,"

Rozgonyi L. emlékkiáll. M.Gal. 1963.

Rozgonyi László MDK

A telep őrei, repr.

Gyümölcscsendélet repr.

Fények árnyékok, repr.

Ferenczy Károly Muzeum 1964 okt-dec. Rozgonyi L.

Rozgonyi László MDK

Erdő házzal, olf. 1926 k.

Kalapos önarckép 1926 k. olf.

Édesapám, 1935 k. olf.

Ferenczy Károly Muzeum 1964.okt-dec.Rozgonyi L.

Rozgonyi László MDK

Fiatal nő lehunyt szemmel 1922 k.

Házak kémények kel 1935 k.

Utca szélén 1942 k.

Ferenczy Károly Muzeum 1964 okt-dec. Rozgonyi L.

Rozgonyi László MDK

Bejárat a műteremhez 1934 k. tempera

A forrás 1934 k. temp.

Pihenő a fák alatt 1935 k. temp.

Ferenczy Károly Muzeum 1964 okt-dec.Rozgonyi L.

Rozgonyi László MDK

Zöld fények 1937.k. pasztell

Napfoltok 1937 k. pasztell

Önarckép szürke ruhában 1933 k. pasztell

Ferenczy Károly Muzeum 1964. okt-dec. Rozgonyi L.

Rozgonyi László MDK

Fenyők paddal, 1935 k. pasztell

Kert, 1936 k. pasztell

Ferenczy Károly Muzeum 1964. okt-dec. Rozgonyi L.

Rozgonyi László MDK

Napsütötte ut 1935 k. temp.

Patak hiddal 1935 k. temp.

Ut a lépcs khöz 1935 k. temp.

Fák, árnyak 1937 k. temp.

Ferenczy Károly Muzeum 1964 okt-dec. Rozgonyi D.

Rozgonyi László MDK

Zöldek játéka 1937 k. temp.

A telep őrei 1942 k. temp.

Önarckép 1922 k.

Öregember 1922 k.

Ferenczy Károly Muzeum 1964 okt-dec.Rozgonyi D.

Rozgonyi László MDK

Borus hangulat 1941 akvarell

Otthon 1946 k. akvarell

Ferenczy Károly Muzeum 1964 okt-dec. Rozgonyi L.

Rozgonyi László MDK

Müvésztelep bejárata 1941. pasztell

Fények is látszanak 1942 k. pasztell

Müteremsarok 1942 k. pasztell

Ferenczy Károly Muzeum 1964. okt-dec. Rozgonyi L.

Rozgonyi László MDK

Párás hangulat 1942 k. pasztell

Sakkozók, 1942 k. pasztell

Sárgakabátos önarckép 1942 pasztell

Ferenczy Károly Muzeum 1964. okt-dec. Rozgonyi L.

Rozgonyi László MDK

Napfényes müvésztelep 1943 k. pasztell

Paprikák székkel 1943 k. pasztell

Régi falak napsütésben 1943 k. pasztell

Ferenczy Károly Muzeum 1964. okt-dec. Rozgonyi L.

Rozgonyi László MDK

A telep tündére 1943 k. olf.

Szentendrei művésztelep 1943 k. olf.

Csendélet zöld székkel, 1946 k. olf.

Ferenczy Károly Muzeum 1964.okt-dec.Rozgonyi L.

Rozgonyi László MDK

Szentendrei müvészek 1943 k. pasztell

Szerb templom 1943 k. pasztell

Templomudvar 1943 k. pasztell

Ferenczy Károly Muzeum 1964. okt-dec. Rozgonyi L.

Rozgonyi László MDK

Égbenyuló fák, 1944 k. paszell

Hazafelé 1944 k. pasztell

Barna hangulat 1946 k. pasztell

Ferenczy Károly Muzeum 1964. okt-dec. Rozgonyi L.

Rozgonyi László MDK

Csendélet székkel 1946 k. pasztell

Fasor, 1946 k. pasztell

Müterem feljárata 1946 k. pasztell

Ferenczy Károly Muzeum 1964.okt-dec.Rozgonyi L.

Rozgonyi László MDK

Paprikák 1946 k. pasztell

Paprikák köcsöggel 1946 k. pasztell

Paprikák szék előtt 1946 k. pasztell

Ferenczy Károly Muzeum 1964.okt-dec.Rozgonyi L.

Rozgonyi László MDK

Sorakozó fák 1946 k. pasztell

Ut a forráshoz 1946 k. pasztell

Müteremsarok 1947 k. pasztell

Ferenczy Károly Muzeum 1964.okt-dec.Rozgonyi L.

Rozgonyi László MDK

Csendélet zöld korsóval, 1947 olf.

Önarckép sállal 1947 olf.

Csendélet szőttessel 1947 k. olf.

Ferenczy Károly Muzeum 1964.okt-dec.Rozgonyi L.

Rozgonyi László MDK

Világító ház 1947 pasztell

Virágok 1947 pasztell

Vizhordó 1947 pasztell

Ferenczy Károly Muzeum 1964 okt-dec.Rozgonyi L.

Rozgonyi László MDK

Edények virággal 1947 pasztell

Gyümölcscsendélet 1947 pasztell

Önarckép vázával 1947 pasztell

Ferenczy Károly Muzeum 1964 okt-dec.Rozgonyi L.

Rozgonyi László MDK

Ami kint ragyog 1947 pasztell

A telep ragyogásban 1947 pasztell

Csendélet cukkortartóval 1947 pasztell

Ferenczy Károly Muzeum 1964.okt-dec.Rozgonyi L.

Rozgonyi László MDK

Csendélet ecsettel 1947 k. olf.

Csendélet sárgadinnyével 1948 olf.

Patak kanyar, 1934 k. pasztell

Ferenczy Károly Muzeum 1964.okt-dec.Rozgonyi L.

Rozgonyi

Szerepel a KVT kiállításán a Nemzeti Szalonban

Magyar Hírlap, 1937 XI 21

Rozgonyi László
rajztanár
Bpest Műegyetem
l.
Rajzoktatás
1943. IV. cfr. 1 sz.
8. l.

A m. kir. vallás- és közol

ügyszám alatt a keb. szám

rendeletének másolata:

1927/28.évi kezelés. "Mivés

adások. Rovat: 6. Az 1881.é

ték: Tiz pengő.

Utasitom, ho

n é n a k /Budapest, VIII.

a lőcsei Szent Jakab templor

400 P., azaz Négyszáz pengőt

Rozgonyi László
festő
+ 1948
Szabad Művészet
1948. 2. sz. 63. l.

Gyarapodás.

⊥ ~~látjuk~~ ábrázolvák

medaillonban, melyet babérgalyak vesz-
AJOS - FERENCZ - LAJOS TÓDOR, ~~a ne-~~
Kossuth Lajos diszmagyar~~ó~~, két fia
ér szárainál ~~ez a jelzés olvasható~~:
a

ronán Wisinger Mórtól. (114/90 No 1.)
(17/91.)

1159

MDK

Rozgonyi László

"Erdőben", pasztell

Magyar művészhetek reprezentativ képzőművészeti kiállitása v.Ernst Múzeum.

Katalógus 1947 jan. 4-26-ig. 5.o.

ROZGONYI LÁSZLÓ

126. Tájkép, temp.
127 Női arckép, pasztell
128 Erdőrészlet, pasztell
129 Világ ura, pasztell.

A Szentendrei Festők Társasága 1o jub. kiáll. kat. 1939.

ROZGONYI LÁSZLÓ

122: Lófürdetés, olajf.
123: Tájkép, olajf.
124: Arcképtanulmány, olajf.
125. Kánai mennyegző, temp.

A Szentendrei Festők Társasága 1o jub. kiáll. kat. 1939.

MDK

Rozgonyi László, festőm.

Sakkozók.	Tempera.
Fények és árnyak.	"
Esti fények.	Pasztell
Udvar.	Kréta.
Tájkép.	"
Napsütés.	"
Ház.	Kréta.

Nemz. Szalon.- A KEVE Müv.egyes. kiáll.-a .
1947.márc.23.-ápr.7. Kat.

Rozgonyi László

A Szentendrei Festők Társaságának alapító tagja.

Tamás Erika: 12 nap 12 kiz

Pest Megyei Hírlap, 1970. okt. 4.

MDK

Rezgonyi László, festö

Kisvárosi tér. Olajf.

Mücsarnok. IV. Képzömüv. kiáll. "A Magyar Müvészetért".
1943 máj. 16-30. Kat. 13.1.

MDK

Rozgonyi Láazló, festö

18.	Lánchid 1945.	Pastell.
16.	Pesti Dunapart	"

A Budai Ké-zömüvészek Karácsonyi Kiállítása. 1947.
Kat.

Rozgonyi Lánló

Szerepelt a szentendrei festők kiállításán

N.U. 1939 X. 15

Rozgonyi Vánló

Szerepelt a nentendrei festő kiállításán.

Füppetlenség 1939. X. 17.

Rozonyi Károly

szerepelt a nemzetközi pestők jubileumi kiállításán

IV.U.1955. X.13.

Rozgonyi László

MDK

Reggel, olf.

Műcsarnok 1944 VII. Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Borgonyi László

emlitve

Pogány Ö. Gábor, A Magyar Nemzeti Galéria (vezető) 45. l.
Budapest 1965

Rozgonyi László

sz. 1894.

jó oltrajz

lásd

Turchányi E.:

A Szentendrei Művésztelep tíz éve. Bp. 1939.

23. l.

a. művésztelep katalogusai közt

ménytár

A mű neme	A mappa jelzése	Megjegyzések
Sénygép		

Stephaneum nyomda r. t. Budapest.

Rozgonyi László

festő

erőd

Borus B. Ferenc:

A kerítésen túl.

Bp. 1941. 64–65. l.

(Rozgonyinak; vers.)

Rozgonyi László

Foto

II. Fő u. 19.

MKSz 1947

Rozgonyi László

Vkminkiáll. 1943

Tájkép, olaff.

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében

és

f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO

a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Rozgonyi László

Művészeti lexikon 695. l.

MÁJUS

29

Kozgonyi László, festő, szül. -ben

Bpesten s u.o. stb. marad, l. 695. old.

Rózsaffy Dezső, festő és művészeti író,

stb. marad, l. u. o.

Rozgonyi-László

Lezepel a KUT jubiláris

kiállításán a Nemzeti Szalonban

Nemzeti Cyság 1937 XI. 21.

MDK

Rozgonyi László, festö

Napsütés .	Pasztell.
Kert.	"
Pata kpart.	"

Föv.Kpt.-MKSzSz.-II.Szabad Nemz.Kiáll. 1947.márc.16.-
ápr.6. Kat. 17.1.

Rozgonyi László (1894-)

Zsuzsánna.
Temp.Sign.

A Fővárosi Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Budapest 1952.

MDK

Rozgonyi László festő

Spectator: Képzőművészet. Epesti Szemle, 1940. ápr.sz. 74-80 l.

Rozgonyi László MDK

Lófürdetés, pasztell

Munkácsy Céh IX. kiáll.
Nemzeti Szalon 1936. máj.

Rozgonyi László

a Szentendrei Festő

Társaságnak alapító tagja volt

Pesti Napló 1870 okt. 4

4 old.

ROZGONYI LÁSZLÓ

„Fények-árnyékok" c. műve (emb.) kiállítva a szentendrei nyári tárlaton, a Városi Tanács nagytermében.

Vigília, 1971. szept. 11.

MDK

Rozgonyi László

Kisvárosi utca, p.

Magy. Művészetért kiáll. r.Műcs. 1940. febr. 18. 1.

MDK

Rozgonyi László

Női arckép, paszt.
Erdőrészlet, "
Világ ura, "

Szentendrei festők Társ. 1o é. jub. kiáll.
N.Szal. 1939. okt. 7 1.

MDK

Rozgonyi László

Lófürdetés, olaj
Tájkép, "
Arcképtanulmány,"
Kánai menyegző, temp.
Tájkép, temp.

Szentendrei festők Társ. 10 é. jub. kiáll.
N.Szal. 1939. okt. 7 l.

MDK

Rozgonyi László

A Magyar Nemzeti Galéria 1965

MDK

Rozgonyi László

Paizs Goebel J. emlékkiáll. N.Gal. 1966.

Rozgonyi László

Részt vett a Műcsarnokban rendezett „Magyar művészetért" kiállításon

Nemzeti Ujság 1942. VI.7.

MDK

Rozgonyi László

Reggel, of.

7.nemzeti képzőm.kiáll. 1944.jun. Mücs.

Rozgonyi László MDK

Zsuzsanna, temp.

Műcsarnok 1944.Szökesfőv.Képtár Jub.Kiáll.

Rozgonyi László MDK

Kisvárosi tér, olf.

Műcsarnok 1943 A magyar művészetért c.kiáll.

MDK

Rozgonyi László

Tájkép, o.temp.

KUT, N.Szal. 1937. nov. 13 l.

Rozgonyi László
Nemes Marcell dij.

XVI.Tavaszi szalon. Nemzeti Szalon, 1941. julius,
1 1.

30. kép. *31. (Mss. III. 171.) Studenbuch. XVI. sz. 114b lap.*

LÉKEK

pon kék betű. Belseje zöld, arany sugarakkal
zítve. A betű két hegyes indavégződése egy-
sbakapcsolódik.
b lap: *G* iniciálé (57×66 mm) zöld keretben,
tzöld alapon piros-rózsaszín betű. Belseje zöld,
ıy mintákkal. A betű felső szára áttöri a keretet
háromszirmú levélbe kanyarodik. A megrongált
belső szélén két csigavonalban kanyarodó inda
déke látható.
2b lap: *A* iniciálé (48×46 mm) zöld keretben,
ıy sugarakkal díszített zöld alapon, szürkéskék
i, amelynek egyik szára a külső lapszélbe
iba kanyarodik, s piros, csipkésszélű, dús
lekkel díszítve a lap alsó széléig húzódik.
0b lap: *U* iniciálé (43×51 mm) zöld keretben,
te alapon rózsaszín-vörös betű, amelynek
szára egy-egy zöld háromszirmú levélben
ődve kanyarodik a lapszélre.
4a lap: *G* iniciálé (57×54 mm) szürke keret-
fekete alapon zöld betű. Belseje piros, arany
távaI.
8b lap: *S* iniciálé (58×52 mm) rózsaszín
tben zöld betű. Belseje piros, arany sugarak-
A betűből zöldszárú, háromszirmú rózsaszín
kanyarodik a külső lapszélre.
4a lap: *A* iniciálé (54×47 mm) zöld keretben
késkék betű. Belseje zöld, arany sugarakkal.

357 355

MDK

Rozgonyi László

Tájkép, paszt.

M. Képzőműv. Szab. Szerv. tav. tárlat, 1947.
máj. 7 l.

MDK

Rozgonyi László

Lófürdetés, olaj
Tájkép, olaj
Arcképtanulmány, olaj
Kánai menyegző, temp.

Szentendrei festő Társ. 10 éves jub.kiáll.
N.Szal, 1939, okt. 7 l.

MDK

Rozgonyi László
Tájkép, olaj

Rippl-Rónai Társ. I. kiáll. Erdt Muz. 1946. márc.
7 l.

MDK

Rozgonyi László

Tájkép, temp.
Női arckép, paszt.
Erdőrészlet, paszt.
Vikág ura, paszt.

Szentendrei Festő Társ. 10 éves jub.kiáll.
N.Szal, 1939, okt. 7 l.

MDK

Rozgonyi László
Csendélet lámpával, olaj

Társ.
Rippl-Rónai I. kiáll. Ernst Muz. 1946. márc.
9 l.

MDK

Rozgonyi László
Csendélet, olaj

Rippl-Rónai Társ. I. kiáll. Ernst Muz. 1946. márc. 9 l.

MDK

Rozgonyi László /1926/

Szinyei Társ. Nemes Marcell-f. utaz ási dija

XII. Tavaszi Szal. N. Szal. 1937. máj.

3 **l.**

MDK

Rozgonyi László

Kisvárosi tájkép, olaj

Magyar Képzőművészetért. 1. kiáll.
Ernst Muz. 1946. jul. 12 l.

MDK

Rozgonyi László

Tájkép

Állami vásárlások. Szépművészet, 1942. 148 l.

Rozgonyi László festő

Szerepel a kiállitáson

Nonkoni:

A Szentendrei művésztelep jubiláris kiállitása

Népszava 1956 okt. 3. 84 évf. 233 Sz. 6 l.

Rozgonyi László MDK

Kerti ut, olf.

Műcsarnok 1940 A magyar művészetért c.kiáll.

Rozgonyi László MDK

Estefelé, olf.

Műcsarnok 1940 A magyar művészetért c. kiáll.

Rozgonyi László
Tanulmány

Könyves Kálmán 103. kiállitás. 1 l.

89

377

l festett váj tos törzsü, kompozit-
ák. A panneaux-k kereteit füzérdiszes
t vázás gyümölcs és virágcsokrok al-
panneaux-k-ban két kékes-szürke
háttér előtt szimbolikus nőalakok,
kban - nyilván a család történetére
ek vannak. Igy az egyiken 7 águ
ón s két nőalak, amint egy levágott
álló turbános, kardot rántó török
ótán nem a legrosszabb, a falak
az Állami Traktoriskola interná-
tás azonban sokhelyen sérült, el-
okkal és ábrákkal van élénkebbé tenitve.

Rozgonyi László, festő MDK

59. Csendélet. Olf.

371. Szent László freskóvázlat. Tempera.
16.1.

Bp.Műcs.-"A Magyar Művészetért." Képzőmüv.Kiáll.1942.
jun.6.-22. Kat.6.l.
és 16.1.

MDK

Rozgonyi László

Kerti ut, of.

KMTárs. M. Mív.ért. 1940-41

16.1.

v ó

ációs Központ Évkönyve 1956-58-as

l.e. lo órakor tartjuk a Kossuth
n /VIII. Muzeum u. 7./.
sára feltétlenül számitunk.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV., Dózsa György út 41

Rozgonyi László

A szentendrei művt. jub. kiáll.-sa. Nepszava
Noszlopi György 1956 okt. 3.

MDK

Rozgonyi László

Estefelé, of.

[illegible] M. Kir.ért. 1940-41

16.1.

Rozgonyi László MDK

Csendélet

Műcsarnok 1940 Tavaszi tárlat

MDK

Rozgonyi László

Csendélet.

Tavaszi Tárlat. 1940. ápr.-máj. 25.l.
Műcs.

MDK

Rozgonyi László

Tersánszky J.J.: A szentendrei müvésztelepen. Hid 1942.jul.15.

Rozgonyi László MDK

Szent László freskóvázlat, tempera

Mücsarnok o942 A magyar művészetért c.kiáll.

Rozgonyi László MDK

Csendélet, olf.

Mücsarnok 1942 Tavaszi kiállítás

A magyar művészetért c.kiáll.

MDK

Rozgonyi László

Lófürdetés, of.

Tájkép, of.

Arcképtanulmány, of.

A Szentendrei Festők Társ. 10 éves jub. kiáll. kat. N. Szal. 1939. okt.

MDK

Rozgonyi László

Kánai menyegző, temp.

Tájkép, temp.

Női arckép, paszt.

A Szentendrei Festők Társ. 10 éves jub. kiáll. kat. N. Szal. 1939. okt.

MDK

Rozgonyi László

Erdőrészlet, paszt.

Világ ura, paszt.

A Szentendrei Festők Társ. 10 éves jub. kiáll. kat. N. Szal. 1939. okt.

Rozgonyi László festö.

Katol.Szemle.1944.218-220.l.

MDK

Rozgonyi László /1894-1948/ festőm.

Szentendrei részlet, paszt.

Csendélet, paszt.

Önrackép, paszt.

Szentendrei Müvésztelep jub.kiáll. 1926-56.

Ferenczy Károly Muz. Mücs. kiáll.
14 l.

Rozgonyi László grafikus.

Szabad Művészet, 1947

I. évf. 4. sz. 64. o.
kiállítások.- kéve kiállítás a
Nemzeti Galoubau.

Rozgonyi Lichtó festőművek.

Magyar Nemzet.

1946. III. 19.; II. ivf. 62. n.

(: Bekémolé :)

Rozgonyi László

Kiskit

Sön. 1942. IV. 16.

T. Cim!

A Müvészettörténeti Dokumentációs K
ráskiadvány-sorozatát. A sorozat elsı

"Magyar Tanácsköztársaság K
cimü levéltári publikáció jelent meg,
Müvészeti Osztályának iratanyagát és
iratanyagának a képzőmüvészetre von

Értesitjük, hogy ezenkivül intézetünk

"Müvészettörténeti Tanulmány
cimü kötete, mely a Dokumentációs K

Továbbá kapható

"Müvészettörténeti Tanulmány
cimü kötete. Ára: 45.- Ft.

A felsorolt kiadványok megvásárolhat

Rozporuji László

Kiállít

Film szinkár irodalom 1942. IV. 17.

ózpont meginditotta rotaprintes for-
köteteként a
pzőművészeti Élete"
amely a Közoktatásügyi Népbiztosság
a Budapesti Kir. Ügyészség 1919-es
tkozó részét tartalmazza. Ára: 15.- Ft.

iadványai közül kapható
k 1954-55."
zpont évkönyve. Ára: 75.- Ft.

k 1956-58."

k a Művészettörténeti Dokumentációs

Rozgonyi László

Kiállít

Áj M. 1942. IV. ii.

özpont meginditotta rotaprintes for-
ó köteteként a
épzőművészeti Élete"
amely a Közoktatásügyi Népbiztosság
a Budapesti Kir. Ügyészség 1919-es
atkozó részét tartalmazza. Ára: 15.- Ft.

kiadványai közül kapható
ok 1954-55."
özpont évkönyve. Ára: 75.- Ft.

ok 1956-58."

ók a Müvészettörténeti Dokumentációs

MDK

Rozgonyi László, festöm.

müveivel szerepel a kiállitók között.

Az uj müvészek egyesületének kiáll. -a a Nemz.Szal.-bar
Uj Magyarság, 1942.ápr.11.

MDK

Rozgonyi László

Reggel. Olajf.

VII. Nemzeti Képzőművészeti Kiáll. Kat.
Műcsarnok. 1944. Jún. 1-18-ig. 12. l.

Rozgonyi Károly, festő MTA

Aug. 10-én emlékkiállítása nyílik a Nemzeti Galériában. A művész a mentendrei művésztelep egyik alapítója volt.

—: Hír 10.

NÉPSZABADSÁG kny. 1963. aug. 10.

Rozgonyi László, [ ] MDk

Emlékkiállításán 1963. szept. 1-én, ~~[illegible]~~ a M. Nemzeti Galériában, Haulisch Lenke tárlatvezetést tart.

– : Hír 10.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. aug. 29.

Rozgonyi László, festő

MDk

Emlékkiállítása aug. 10-én megnyílt.
(Nemzeti Galéria.)

—: Kulturális hírek

S. e

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. aug. 11.

mdk.

Rozgonyi László

emlékkiállítása a Nemzeti Galériában.
80 olajfestmény, akvarell és rajz.

Mozaik: A Rozgonyi László emlékkiállítás
Nyíregyháza, 1963. aug. 11. 6.l

mdk

Rozgonyi László

emlékkiállítása a M. Nemzeti Galériában.

Mozaik - a magyar Nemzeti Galéria
Népszava 1963 aug. 29. 4. l.

MDK

Rozgonyi László

"Erdőben", pasztell

Magyar Művészhetek Reprezentatív Képzőm. Kiáll. 1947. Jan. v.Ernst Múzeum. Kat.5.1.

MDK

Rozgonyi László

Kisvárosi tajkép, olajf.

1. Művészeti Kiáll.Kat.1946.Jul.-7.-Jul.28.-12.lap

MDK

Rozgonyi László

v. Szabados B.: A gyűjtőképzőm. kiáll. Képzőművészeti Közlöny 1939. jul. 7.l.

Rozgonyi László festő M.D.K.

Münchenben, Párizsban Itáliában tnult.

Egy ideig Réti István taársegédje volt a Képzőművészeti Főiskolán. Szentendrei festő

Fiatalkori önarckép.

Sakkozók,

1948-ban 54 éves korában halt meg.

/d.m./ Rozgonyi László emlékkiállitása

Magyar Nemzet 1963. augusztus 18. 4.1.

Rezgonyi László festő M.N.K.

Emlékkiállitása a Nemzeti Galériában., a szentendrei festők társasága megalakulásának 35. évfordulója alkalmából. Mintegy 80 olajfestmény, akvarell és rajz bemutatása.

Napló

Magyar Nemzet 1963. augusztus 11. 9.1.

MDK

Rozgonyi László

Zsuzsánna, temp.

Főv. Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke

Bp. 1952

M.D.K.

Rozgonyi László

Tanulmányokat folytatott a Miskolci Művésztelepen

Képzőművészeti élet a felszabadulás után 463.l.

A MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOK. KÖZPONT FORRÁSKIADVÁNYAI

Bp. 1965.

Rozgonyi László MDK

A telep muzsája, 1943 paszti

Ferenczy Károly Muz.1963.okt.Szentendrek festészet

14.D.4.

Rozgonyi László
festő

1928-ban a Szentendrei
Festők Társaságának a
tagja volt.

Pataky Dénes: Barcsayéknál
Művészet, 1966. július – 31 lap

mak.

Korgonyi László festőművésznek

a Nemzeti Galériában emlékkiállítást rendez. R. a szentendrei művésztelep egyik alapítója.

Mozaik: A szentendrei művésztelep ....
Népszava, 1963. aug 9. 4. l

Rozgonyi László

A neutendrei művészteleg alapító tagja, kismérete, a teleg kertjét ábrázoló képe nagyon a neutendrei művének kiállításán

Körner Éva: A neutendrei művének kiállítása (cikk)
Jelenkor, 1964. II. 165 oldal

MDK

Rozgonyi László

Estefelé, o.f.
Kerti út, o.f.

"A Magyar Művészetért" Képzőm.Kiáll.Kat.
Műcsarnok, 1940 Dec. 15 - 1941 Jan.12. 16.1.

Rozgonyi László

Fények, árnyékok, vízfestmény, kréta

Szentendrei művészek

Rozgonyi László festő

Az új szentendrei múzeumban kiállítás nyílt a Szentendrei Festők Társasága ötven éve történt megalapítása tiszteletére. – A művész az első kolónia, – a Társaságot alapító nyolc Réti-növendék közé tartozik.

h. gy.: Kiállítás egy új múzeumban.
Magyar Nemzet, 1974. febr. 26.

Rozgonyi László

Kisvárosi tájkép, olajfestmény

Magyar Képzőművészeti
M. K. áll. Katalógus 1946

Rozgonyi László

Bemutatott műve:

147. sz. „Kisvárosi tájkép", olaj.

Balogh J.: A „Magyar Képzőművészetért I. művészeti kiállítás, Budapest, 1946. VII.

120

Rozgonyi László

Égbenyúló fát, pp. 23×31 cm
Barna hangulat, pp. 22,5×30 cm

A régi művésztelep
Emlékkiállítás, 1972. Szentendre

Rozgonyi László

Barna hangulat, repr.

A régi művésztelep emlékkiállítás
1972. Szentendre

ROZGONYI LÁSZLÓ, festő

Nemes Marcell az 1920-ban alakult Szinyei Merse Pál Társaság fiatal művészei részére utazási ösztöndijat alapitott. Lehetőséget teremtve arra, hogy a fiatalok a külföldi remekműveket megismerhessék. -8 év alatt 11 művész tett igy európai tanulmányutat. Többek között Rozgonyi László is. 278.old. 13.jegyz

SÜMEGI GYÖRGY: Nemes Marcell a műgyüjtő Adalékok a magyar műgyüjtés századeleji történetéhez 275.old

CUMANIA, III. HISTORIA, Bács-Kiskun Megye Múzeumainak Közleményei, Kecskemét, 1975

Rozgonyi László, festő

Ötven évvel ezelőtt, 1929.-ben alakult meg a szentendrei művésztelep. A művész is az alapító tagok között volt. – Nemrégen láthattuk Szentendrén a kollektív kiállításon a művész műveit.

Losonci Miklós: Szentendre festői világa.
Pest Megyei Hírlap, 1979. jún. 10.

Rozgonyi Rezső MDK

A szentendrei művész telep 30 éve alakult meg. Fenti művész is itt végezte tanulmányait és itt dolgozott, ill. dolgozik.

Esti Hirlap 177 sz. 1958. jul. 30 2 old.

Rozgonyi László

Szentendrei vázlat

Magyar Nemzet 1987. VI. 13.

Rozgonyi László
festő

Tóth Antal: A szentendrei régi művésztelep....
MŰVÉSZET, 1972.szeptember - 26.oldal

Rozgonyi László

Réti István tanitványa. Részt vett 1928 elején a Szentendrei Festők Társaságának megalakitásában.

Dévényi Iván; Jubiláris kiállitás Szentendrén; Képzőművészeti Almanach 2; Corvina 197o, 9.l.

Rongonyi László, festőművész

A szentendrei Festők Társasága 1926-ban alapította meg a nyolc Réti-növendék, melynek a művész is tagja volt.
A művésztelep megalakulását 1928-tól számítják.

Barcsay mester

Népművelés, 1980. július, 15. old.

Rozgonyi László

Réti István tanitványa volt a Képzőművészeti Főiskolán Paizs Goebel Jenő, Szőnyi István, Boldizsár István, Modok Mária, Rozgonyi László, Iván Szilárd.

Dévényi Iván: Réti István
Látóhatár 1970/9-10 941.old.

Rozgonyi László

A szentendrei alkotótelep tagja.

Uj irás 1977-6-119

Barcsay: Sorsom, emlékezetem

MDK

Rozgonyi László, festőm.

a telepen lakó művészek majdnem mindegyike állami ösztöndíjat nyert.

Weller István: Tízéves a szentendrei művésztelep. Nemz.Ujs. 1937. aug.29. 14.1.

Rozgonyi Gánló festőművész

– A Szentendrei Festők Társasága alapítótagja.

Szerd: Bánovszky Miklósnál
Pest Megyei Hírlap, 1983. dec. 10.

Rozgonyi László
festő

M.D.K.

A szentendrei művésztelep alapító tagja volt. – Római ösztöndíjat kapott.
„Fény és árnyék" 1935 (repro)
"

Rauleisch Lenke: Harminc év a szentendrei művésztelep
Művészet, 1963. október – 17 lap.

M. D. K

Rozgonyi László
festő

A Művészeti Galériában rendezték emlékkiállítását. – A Szentendrei Festők Társaságának alapító tagja volt.

Pravisch Lenke: Rozgonyi László emlékkiállítása
Élet és Irodalom, 1963. augusztus 17 – 8 lap

M.D.K.

Rozgonyi László, festő

„Szentendrei házak" c. képét közli annak illusztrálására, hogy a szűk utcakivágások, emberi alakok nélkül, jellegzetessége a szentendrei festők feltogásának.

Rozgonyi László a nyolc alapító tag egyire.

Haulisch Lenke: A szentendrei művésztelep fogalmának tisztázásához

Művészettörténeti Értesitő, 1965.XIV.évf. 3.sz. old.

226. 218.

M.D.K.

Rozgonyi László, festő

nevét említi:

Körner Éva: Hozzászólás a "Szentendrei müvészet" fogalom kérdéséhez

Müvészettörténeti Értesitő, 1965.XIV.évf. 3.sz.

227 old.

.Д.А.П

Rozgonyi László

Ilosvai Varga István emlékezete

Wéprava 1985. X. 1.

Rozgonyi László

festő

Szül. 1894.

meghalt 1948.

Szentendrei festők

II. kiállításán

1952. okt.-nov.

Apám és Csendélete volt

kiállítva.

Az ezredéves emlékünnepély egy
volt kaocsolatos, melynek tört
Ignác tervezte a magyarországi
ileg csoportositott pavillonok
ezt az épületcsoportot , melyn
idegen uralomalatt lévő ősi te
ból ujjáépitették s ma a Mezőg
szolgál.

Rozognyi László festő M.T.K.

1948-ban halt meg.
1928-ban ösztöndijért folyamodott, meg is kapta.
Az első világháboruban félkarja megbénult lövés következtében. , Hihetetlen akaraterővel küzdött jobb karja bénas ága ellen.
A szentendrei müvésztelep egyik alapitója.
A Müegyetem rajztanszékén vállat tanitást.
Ketten , repr.
Magyar Lás zló: Szentendre szerelmese
Pest megyei H irlap1964. december 13. 9.1.

M.D.K.

Rozgonyi László /1894-1948/

549. Kánai menyegző. Olajf. 150 x 200, vászon.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. I. füzet.
MUMOK. Bp. 1952. 61. l.

M.D.K.

Kozgonyi László /1894-

691. Zsuzsánna. Temp. 56x82 papir.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. IV. füzet, MÚMOK. Bp. 1952. 48. 1.

MDK

Rozgonyi László

Kánai menyegző, o.

Szépmüv. Muz. héborus veszteségeinek jegyzéke

Bp. 1952.

MDK

Rozgonyi László

Önarckép, cer.

Szentendrei festők 2. kiáll. Ferenczy K. Muz.
1952. okt.

MDK

Rozgonyi László

Csendélet, of.

Szentendrei festők 2.kiáll. Ferenczy K.Muz.

1952. okt.

MDK

Rozgonyi László

Apám, of.

Szentendrei festők 2.kiáll. Ferenczy K.Muz.

1952. okt.

Rozgonyi László 1894-1948
Szentendrei részlet, paszt.
Csendélet, paszt.
Önarckép, paszt.

Szentendrei Művtelep jub. kiáll. 1926-96.

14 l.

Ragonyi László

Eml. a szentendrei festőkről szóló tanulmányban.

Pester Lloyd 1942. szept. 6.

Unter Malern in Szentendre. Kállai Ernő".

MDK

Rozgonyi László

Szinyei Társ. Nemss M.f.dij 1926

17.Tav.Szal. dijnyertesek névsora.
N.Szal. 1942. jun.

MDK

Tav.Szal.

Rozgonyi László
festő

M.D.K

A Szentendrei festők tarsa-
ságakor tartozott.

Patahy Dénes: Mihalth Pál
Mű vészet, 1969. április - 22 lap.

Rozgonyi László, festőművész (1894–1948)

1976 óta, amikor Ausztria és Magyarország közötti kulturális egyezmény aláírták, egyre jelentősebb szerepet játszik Bécsben a Collegium Hungaricum, vagy ahogy általában nevezik, a CH.– a szentendrei festészetet Mucsi András a rendező vzokat a művészeket mutatja be, akik az első világháború előtt születtek, vagy a Szentendrei Festők Társasága tagjai, a kiállítás márc. 31–ápr. 30-ig látogatható. Rozgonyi László és Jeges Ernő festőművészek művei szerepelnek a kiállításon, náluk a római iskola hatása érezhető.

P. Szabó Ernő: Szentendrei művészet Bécsben.

Pest Megyei Hírlap, 1981. ápr. 8. 4. old.

Rozgonyi László

MDK

Dobay J: A szentendrei Művésztelep kiáll.
Sz.M. 1953, 24o 1.

Mecsa (Komárom)

R.k.templom, homlokzat előtti t
Belül háromhajóssá bővítve. Ta
barokk mellékoltár, egyiken Sz
Szószék és keresztkút XVIII. s
ves, zománcképes kehely a trini
úrmutató, LT Győr, 178o körül.
ban, 1851-ben és 19o3-ban reno

(Komárom vármegye. MVéV. Bp.

Rozgonyi László

festő élet.

Cásd okv

Turchányi Erzsébet dr.

A szentendrei művész-
telep tíz évi. Szentendre
1939. 23, 24 l.

POSTA-TARIFA

A küldemény megnevezése	a) Belföld		b) Külföld		
	Helyben	Vidékre	Németország, Cseh-Morva véd., Lengyelország (Főkormányzóság), Horvátország	Olaszország és gyarmatai, Szlovákia, Vatikánváros	Egyéb külföld
	fillér		fillér		
Levél	20 g-ig 12 40 „ 16 250 „ 20 500 „ 30	20 28 36 50	20 g-ig 40 ezen felül 20 g-ként 24	20 g-ig 40 ezen felül 20 g-ként 30	20 g-ig 50 ezen felül 20 g-ként 30
Levelezőlap	8	12	24		30
Nyomtatvány	20 g-ig 3 50 „ 5 100 „ 10 250 „ 14	500 g-ig 20 1000 „ 40 2000 „ 70 3000 „ 100	50 g-ként 6	50 g-ként 8	
Áruminta	50 g-ig 6 100 „ 10 150 „ 14 250 „ 20 350 „ 26	500 g-ig 30 1000 „ helyben 30 I—II. díjöv 30 III—V. „ 50	50 g-ként 6 de legalább 12	50 g-ként 8 de legalább 16	
Könyv	100 g-ig 4 250 „ 8 500 „ 12		1000 g-ig 16 2000 „ 32 3000 „ 48		
Árjegyzék (Könyvjegyzék)	100 g-ig 3 250 „ 6		500 g-ig 10 1000 „ 20		
Ajánlási díj	30	50	50		
Expresszdíj	30	60	100		
Tértivevény és kifizetési értesítés	50		50		

Utalványdíj

Belföldre		Külföldre	
20 P-ig	—.20 P	20 P-ig	—.50 P
50 „	—.40 „	100 „	—.80 „
100 „	—.60 „	200 „	1.30 „
500 „	1.20 „	300 „	1.80 „
1000 „	2.— „	400 „	2.30 „
1200 „	2.20 „	további 100 P	
Legnagyobb feladható összeg	1.200 P	(1.200 P-ig)	50 f.

Értéklevéldíj belföldre

A rendes ajánlott levél díján felül a nyilvánított érték minden 400 P-je vagy töredéke után 40 f értékdíj jár.

Nyitva feladva az értékdíj kétszerese jár.

Táviratok

Helyben szavanként 6 f, belföldi forgalomban szavanként 12 f, de legalább 1·20 P.

Telefondíj: Közönséges beszélgetés és üzenetközvetítés díja **távolsági forgalomban**

I.	II.	III.	IV.	V. díjövben
—.50	1.10	1.60	2.—	2.20 P

Helyi forgalom: nyilvános állomásról **20** fillér.

Csomag

Súly	Nem terjedelmes				Terjedelmes				Budapest helyi csomagok:
	I—II.	III.	IV.	V.	I—II.	III.	IV.	V.	
	díjövben P				díjövben P				
1	—.30	—.50	—.50	—.50	—.45	—.75	—.75	—.75	5 kg-ig 40 f,
1—5	—.50	—.80	—.80	—.80	—.75	1.20	1.20	1.20	5—10 kg-ig 50 f,
5—6	—.55	—.85	—.90	1.—	—.83	1.28	1.35	1.50	10—30 kg-ig 70 f.
6—10	—.60	1.10	1.40	1.70	—.90	1.65	2.10	2.55	
10—11	—.65	1.15	1.50	1.90	—.98	1.73	2.25	2.85	
11—15	—.70	1.30	1.80	2.30	1.05	1.95	2.70	3.45	
15—16	—.75	1.35	1.90	2.50	1.13	2.03	2.85	3.75	
16—20	—.80	1.60	2.20	3.20	1.20	2.40	3.30	4.80	

OKMÁNYBÉLYEG-TÁBLÁZAT

Számlák

200 P-ig	—.02 P	5000 P-ig	—.50 P
500 „	—.05 „	7500 „	—.75 „
1000 „	—.10 „	10000 „	1.— „
2000 „	—.20 „	10000 P-n felül	2.— P

Váltók

Belföldi váltók:

0·15 %	6 havi lejáratnál	
0·30 %	9	„
0·75 %	12	„

Rozgonyi László

1916 - 24 között volt a fiatal mű-
vész „Sturm und Drang" periódusa.

Hanlisch Lenke: Pairs Goebel Kinó
Bp. 1968. Corvina 9. vol.

Rozgonyi László

a szentendrei művésztelep fejlődése, az alkotás után rövidesen a neoklasszicizmus, a bécsi iskola hívei lett.

A szentendrei festészet negyven éve (Németh Lajos)
(Kultúra-Művészet)

Magyar Hírlap, 1968 szeptember 15. 9. l.

Rozgonyi László (1894-1948)

15. Szentendrei házak. 1935 körül.
Szines Mita, papír, 50×67 cm.
J.n. M.N.G. Ltn.: F. 64.61.

A Dunakanyar festői – 1964. Kat. bev.
Bodnár Éva.

14.

Rozgonyi László

festő

Szent Péter

Repr.

Jajmaiegyhm

52. kép.

Rozgonyi László

1913/14, 1918/19 –
1924/25

Ferk pzomfoiskèvk

127. l.

MDK

Rozgonyi László

Aradi Nóra: A Szentendrei Művésztelep jub. kiállitása. Magyar Nemzet 1956. szept. 5.

Rozgonyi László

~~Műcs. Iá[illegible] tól~~
Pipics 52. l.

BUDAPEST
IV.

Egyetemi templom

Vagy Tamás: Egy vidéki ember
Levelei Pestről. VV 1860, 105 l.

Rozgonyi László

lásd életr. arch.

Pipics-Szár

166, 167. l

Rozgonyi László

festő

Műcs. kiáll. 1924-től

Pipics 119. C.

Kassa, dóm

41-45

ROZGONYI László
91 7 13
11. 72

Új Művészet

MDK

Rozgonyi László

Paizs Goebel Jenő emlékkiáll. N.Gal. 1966.

MDK

Rozgonyi László

M. Nemz. Galéria, vezető 1965.

M.D.K.

Rozgonyi László festő

1914.-ben Nagybányán a Szabadiskolában dolgozott

Kéti: Nagybánya... Bp., 1954. 331.l.

Rozgonyi László, festő

– szentendrei, Fények-árnyékok c.
képe a Városi Tanács kiállításán

D. I.: Képzőművészet
Vigília, 1971. szept. 640-l.

Rozgonyi László MDK

Szerepelt a székesfehérvári István Király Muzeum kiállitótermében rendezett kiállitáson.

Szilvágyi Irén: Szentendrei Festők Tárlata.

// FEJÉR MEGYEI HIRLAP 1964 aug. 2.

1964 DEC 13.

Szentendre szerelmese

Csöndes budai bérház a Fő utcában. *Rozgonyi László* özvegye lakik itt, a festőművészé, akinek munkáiból most rendezett kiállítást a szentendrei Ferenczy Károly Múzeum, miután tavaly a Nemzeti Galérián idézte föl közel száz alkotásának bemutatásával a tizenhat évvel ezelőtt, 1948-ban elhunyt művész emlékét.

A falakon és a falhoz támasztva mindenütt képek: olaj, akvarell, pasztell, grafika. Arcok, alakok, tájak, hangulatok. Szeliden világító halk színek, harmónikus kompozíciók. A legtöbbről Szentendre hangulata melegít és valósággal a csöndes budai szobácskába varázsolja a sok tornyú ódon Duna-parti városkát, girbegörbe utácskáit, házfödeleinek szeszélyes együttesét. A Galéria ebből a gazdag gyűjteményből válogatta össze a tavalyi kiállítás darabjait, ugyanazokat a képeket, amelyekben az idén a szentendrei múzeum látogatói gyönyörködhettek néhány héten át. És hogy tiszta szívvel gyönyörködtek bennük, a legjobban a múzeum emlékkönyvébe írt lelkes sorok bizonyítják, azokon a beszámolókon kívül, amelyekben kincskereső műkritikusok szinte ujjongva fedezik föl a tizenhat év óta halott festő átlagból messze kiemelkedő művészetét.

Mi lehetett az oka? Erről pereg halkan a szó a képek csöndes budai szobájában.

— Rejtőzködő természet volt ő maga is — emlékezik az özvegy —, kevés és ritka szavú, nagyon halk ember. Menekült a lárma elől. A legmeghittebb baráti társaságban is csak elvétve szólt, de ha megszólalt gondolata, ítélete tökéletes formát kapott szavaiban, és igen mély kultúráltságáról, széles körű tájékozottságáról tanúskodott.

Befelé élő *és befelé érző ember volt.* Művészi problémáiról, terveiről, készülő vagy befejezett munkáiról soha nem beszélt. Titokban, észrevétlenül alkotott, még befejezett képeit sem mutogatta. Ugyszólván csak halála után derült ki, hogy nagyon sok, több száz alkotás maradt utána, valamint rengeteg vázlat, tanulmány.

Előkerülnek a nagy szorgalommal összegyűjtött és megőrzött életdokumentumok, köztük az a folyamodvány is, amelyet 1928 tavaszán nyújtott be a kultuszkormányhoz az állami ösztöndíjért, hogy Itáliába mehessen hosszabb tanulmányútra. Rajta *Réti István* festőművész, a Képzőművészeti Főiskola tanára ajánló soraival.

Az ösztöndíjat megkapta és *olasz földön ért teljessé művészete.* Az olasz ég alatt szívódtak fel lelkébe azok a színharmóniák, amelyek később Szentendrén is körülölelték.

— Tulajdonképpen nagyon keveset tudok róla — mondja később az özvegy —, amit tudok, annak nagy részét is csak halála után szedegettem össze, mert önmagáról, életéről sohasem beszélt. Pedig, 1945-ben, amikor összeházasodtunk, már nagyon régi ismerősök voltunk. A főiskolán találkoztunk először, még a húszas években. Tanítványa voltam.

Tragédiákkal teli volt az élete. *Az első világháborút végigkatonáskodta és rokkantan, béna jobbkarral került haza,* féllábú édesapja Fő utcai lakásába. Karját egy buta golyó roncsolta szét. *Alig huszonnégy éves volt akkor,* pályakezdő festő, akinek ígéretes tehetségére néhányan már fölfigyeltek. Hihetetlen akaraterővel akarta épen maradt bal kezéhez szoktatni az ecsetet, de közben harcot kezdett jobb karjának bénasága ellen is. Akarata győzedelmeskedett. *Az orvosok valóságos csodát láttak abban, hogy a bénává roncsolt kéz ismét biztosan vezeti az ecsetet.*

Szentendrét korán fölfedezte, de végérvényesen az olasz tanulmányút után találta meg itt helyét. Igy került ösz-sze a kis, dalmát hangulatú városka többi piktorszerelmesével és ő volt az, aki talán *legelőször vetette fel a szentendrei művésztelep gondolatát.* Először egy pajtát béreltek ki, aztán fölfedezte azt a gyümölcsöskertet — kerítése ajtaján eladó körtét hirdetett egy kis cédula barangulásuk közben, ezért kukkantottak be — amelyen aztán berendezték a kolóniát. Ettől kezdve kora tavasztól késő őszig *Szentendre volt a világa.*

— Közvetlenül az ostrom után, a felszabadulás első napjaiban találkoztam először vele a vár üszkös romjai között, ahol életben maradt isme-

Ketten

rőseim után kutattam — meséli az özvegy. — Ott állt egy törmelékhegy tetején, halottsápadtan, szakállasan. *Lakásukat elpusztította egy bomba.* Hajléktalanok voltak. A mi Fő utcai lakásunkból megmaradt egy-két helyiség. Id hívtam őket. Közös erővel kezdtük meg a törmelék elta karítását és a leomlott falak helyreállítását. A feleség lettem.

A tépett idegzetű művész a Műegyetem rajztanszékén vállalt igen terhes tanítást, de néhány nyári hetet ezekben az években is Szentendrén töltött. És ott próbálta tovább álmodni félbeszakadt művészi álmait.

Beteg szíve már nem győzte. 1948-ban föladta a harcot. Épen akkor, amikor nagyjából befejezték a romlakás helyreállítását. *Nagy gonddal összegyűjtött alkotásaiban él tovább a helyreállított falak között.*

Magyar László

KÉPES GÉZA:

ÉVEK, GYÜMÖLCSÖK

Húsz éve, hogy a kedvest megtaláltam —
hogyan mondjak hálát ezért s kinek?
Húsz év telt el egyetlen lobogásban —
A hegy
látszatra nyugodt, de belseje: lázban
s kiönti a megolvadt kőzetet.

Omlött a vers. A szavak mint a láva
őrzik életünk megkövült nyomát —
De hol van szó, amely magába zárja
csókod ízét s amely napfényre tárja
szemed színét és ajkad mosolyát?

Tavasz van újra. Hosszú és kemény tél
gyötört meg. Egy foltját se látod itt...
Ne mondd, hogy nem kaptad meg, mit reméltél:
fáink virágban állnak és merész szél
tépázza álmunk[illegible]ümölcseit.

Az ősi karavánutak nyomában

Ázsia országútja

Századunk második felében egyre inkább sürgős feladattá válik a biztonságos, gyors és nagy forgalom lebonyolítására alkalmas nemzetközi autóutak építése. Bár a vasút továbbra is fontos, sőt nélkülözhetetlen szerepet játszik a teher- és részben a személyszállításban, az iparilag fejlett országokban előtérbe nyomult a gépkocsiszállítás, s ehhez az útkereszteződés nélküli, a falvakat és városokat lehetőleg kikerülő autóutak, az úgynevezett sztrádák — *highway-ok* — építése. Latin-Amerikában már régóta folyik az észak—déli irányú — Kanadától Argentináig vezető — úgynevezett pánamerikai autóút *(Pan-American Highway)* építése, azonban befejezése alighanem csak a jövő évtizedre várható. Legutóbb az ENSZ Afrikai Gazdasági Bizottságában felmerült egy *transz-szaharai út* megépítésének gondolata, amely Algéria fővárosát Malival, s azon keresztül a Niger folyó mentén levő államokat — Felső-Volta, Niger, Csád stb. — kötné össze. Egy ennél is nagyobb jelentőségű interkontinentális országút építése azonban máris nagy ütemben folyik.

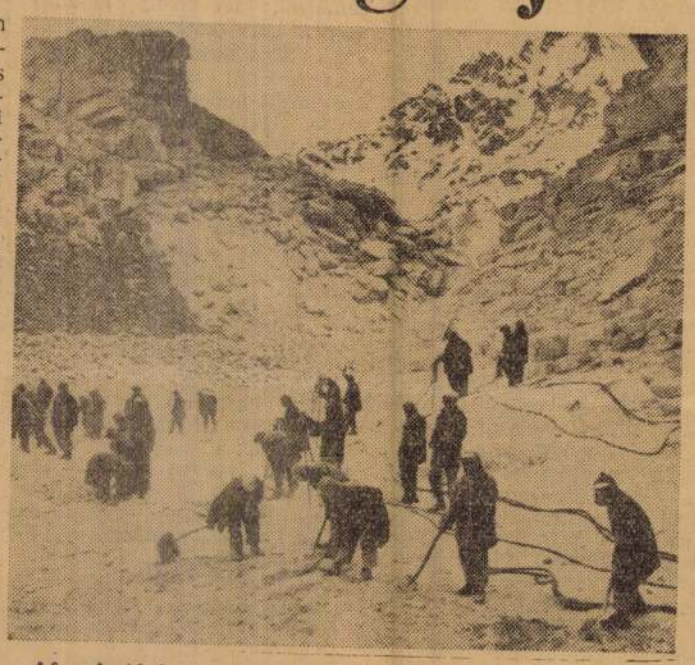

Afganisztánban, a Hindukus-hegységen keresztül épül az „Asian Highway A—1"

55 ezer kilométeres országút

Az Ázsiát átszelő interkontinentális országútról van szó — *Asian Highway* —, amely Isztambulnál kapcsolódik az Európát keresztül szelő autósztrádához. Az *„ázsiai országút"* gondolata évszázadokra vezethető vissza, azonban mai formájában 1958-ban vették tervbe az ECAFE — az *ENSZ Ázsiai és Távol-Keleti Gazdasági Bizottságának* — egyik ülésén. Összesen míntegy *55 ezer kilométer hosszúságú út* megépítéséről, illetve nagyarányú korszerűsítéséről van szó. A gigászi terv megvalósításához — beleértve az útcsatlakozások, hidak, alagutak stb. építését — *több, mint 1 milliárd angol fontra van szükség!*

Ez lesz a világ eddigi legnagyobb és legdrágább útépítése. A résztvevő országok szerint elfogadott terv alapján két utat építenek.

Az egyik, az *A—1* jelzésű út előbb készül el, s a következő nagyobb városokat kapcsolja össze: Isztambul, Teherán, Kabul, Rawalpindi (Pakisztán épülő új fővárosa), Lahore, Uj-Delhi, Calcutta, Dacca, Mandalay, Bangkok, Phnom-Phen és Saigon.

Az ettől az úttól általában (kivéve Nepálban épülő himalájai részt) délebbre vezető *A—2-es* autóút Bagdadon keresztül kapcsolódik Teheránnál az A—1-es úthoz, Delhibe és Daccában ismét találkoznak, azután délre fordulva Rangoonon és Bangkokon át Malaysia fővárosába és Szingapurba vezet. Innen hajóösszeköttetéssel az indonéziai Djakartába lehet majd eljutni, s onnan egy újabb szakaszt építenek tovább, amelyet — újabb hajóösszeköttetéssel — a jövőben esetleg Ausztráliához kapcsolhatnak.

Herat és Kandahar között szovjet mérnökök irányításával épül az „ázsiai országút" A—1-es szakasza

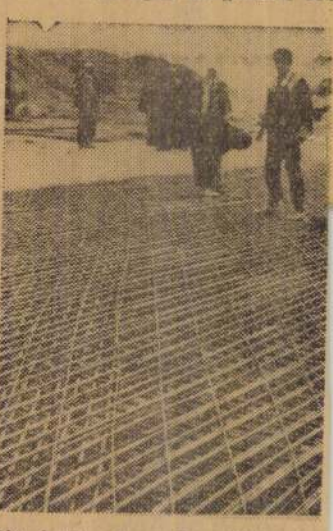

Híd épül a hegyeken Teherán közelében

Kettős nyomtávú, betonburkolatú

Jelenleg az „ázsiai országút" első szakaszán — a török határtól a kelet-pakisztáni Daccáig húzódó A—1-es szakaszon folyik nagyarányú építőmunka. Az ECAFE keretében elfogadott terv szerint a transz-ázsiai autóút mindenütt *kőburkolatú* lesz, s amire teljesen elkészül, *általában beton-, részben*

Itt már elkészült az út, s a tábla mutatja, balra a gépkocsik, jobbra a tevék...

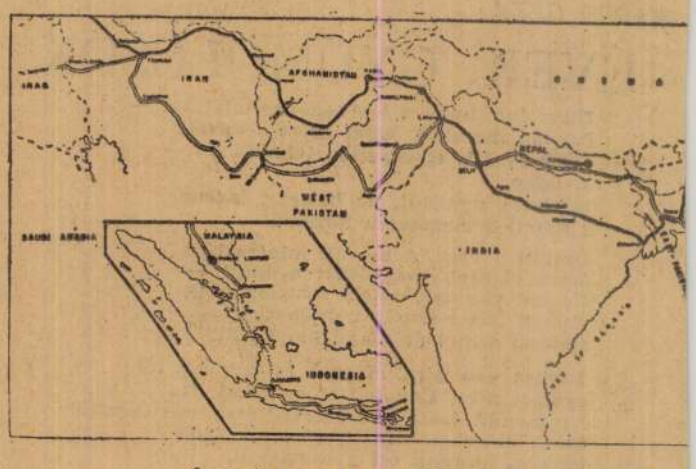

A vastag vonal az épülő A—1-es „ázsiai orsz

PESTMEGYEI HÍRLAP

Rozgonyi László

Rozgonyi László

174	Olvasó nő, olajf.	12000
175	Tanulmány-fej, olajf.	2000
176	Csendélet, olajf.	3000
177	Gyümölcs csendélet, olajf. Havasné urnő tulajd.	
178	Rózsadombi részlet, olajf.	4000

Kéve XVI. kiáll. 1925

Nemzeti Szalon

b) Az 1941/42. tanévben honosított külföldi doktori oklevelek.

Név	Születési		A műegyetem, amelyen doktorrá avattatott	A doktorrá avatás éve	A honosítás keltének éve
	hely	év			
Wambera János	Veszprém	1913	Hochschule für Boden-	1935	1942

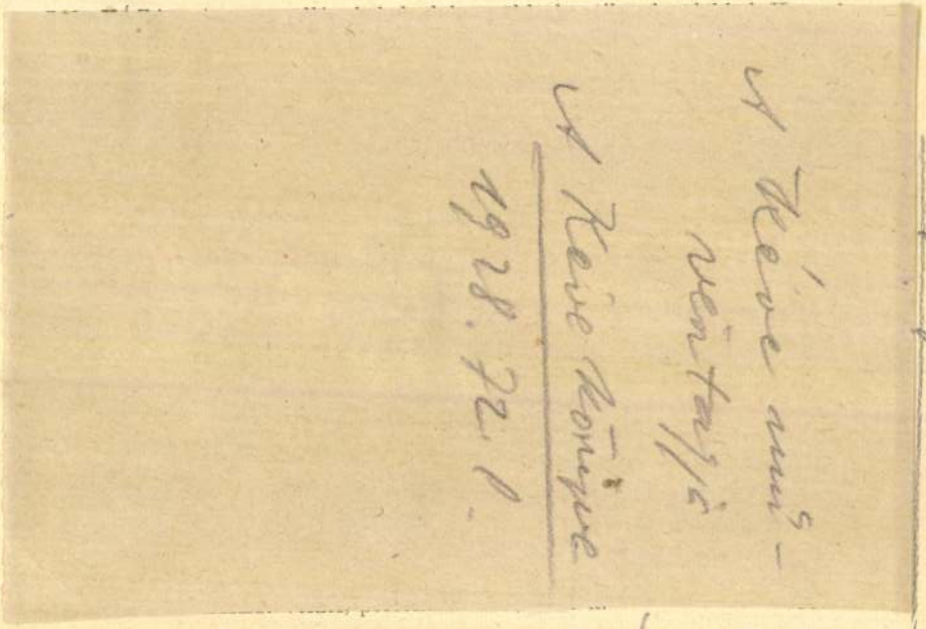

753. PÁRIS ITÉLETE, terrakotta-csoport. Grassi mintája után. XIX. sz. 30.—

754. CALLOT-FIGURA, színes fajansz-szobrocska, törpe szakállas férfit ábrázol talapzaton. Holics, XVIII. sz. 400.—

III. ÜVEG.

761—830.

761. VÁZA, fuvott üveg, szines nyomtatott alakokkal. XIX. sz. 5.—

762. FLAKON, fehér-piros réteges üveg. Cseh, biedermeier. 5.—

763. KEREK ÜVEGFESTMÉNY, barna grisaille-festésü jelenettel: Herkules, Mucius Scevola és az Erő jelképes alakjával. Piros ólomfoglalásu üvegkeretezéssel. Átm : 28 cm. Német, XVI. sz. 200.—
Illusztr. XXX. tábl.

764. TÉGELY DUGÓVAL, fuvott üveg, sugarasan beálló csövekkel. Magyar, XIX. sz. e. 10.—

765. KÉT PALACKVÁZA, fémfényü fuvott üveg, Tiffany. Modern. 20.—

766. PALACKVÁZA, réteges üveg, maratott leveles diszitéssel. Jelezve: *Gallé*, Nancy, 1900 k. 10.—

767. HÁROM POHÁR, piros üveg, arany arabeszkes diszitéssel. Cseh, 1840 k. 12.—

ROZGONYI LASZLÓ

164	Szt. Margit	olajf.	300.—
165	Szt. Imre Herceg		1000.—

Nemzeti Szalon
Árverés szentek kiáll. 1930 aug

téri színpadon köszö
új kenyér ünnepét. Az
rületben 19-én a *Vör*
téren vidám zenés este
nak »*Nézzünk a t*
címmel, a Görbe tükö
tes, és ismert táncdalé
közreműködésével. A
rületi *Benczúr-kertbe*
kerülő vidám esti műsorban
és a VIII. kerületi Kulich
Gyula téri szabadtéri színpad
műsorában az *Állami Operaház*, a *Vidám Színpad* számos
tagja és több népszerű előadóművész szerepel. Kőbányán a
Csajkovszkij parkszínpadon
— rossz idő esetén a *Pataki István Művelődési Ház* nagytermében — tíz előadóművész
fellépése teszi színessé az ünnepi programot.

Az Alkotmány ünnepére zászlódíszbe öltözik Budapest. Vörös- és nemzeti színű lo-

új mozit avatnak, és ezzel a megye valamennyi községében működik majd filmszínház. A Hazafias Népfront helyi bizottságai megyeszerte gyűléseken emlékeznek meg az Alkotmány-ünnep jelentőségéről. Számos helyen *munkás-paraszt találkozóra* kerül sor, több községben *mezőgazdasági kiállítás* nyílik.

Más vidéki helységekben is különböző kulturális, szociális, vagy sportlétesítményeket avatnak az Alkotmány ünnepén.

Jegyzőkönyvet írtak alá hazánk és a Marokkói Királyság közötti kereskedelem fejlesztéséről

Budapesten befejeződött a magyar—marokkói vegyesbizottsági tárgyalás, melynek záró aktusaként szombaton a Külkereskedelmi Minisztériumban jegyzőkönyvet írtak alá az 1962. július 17-én megkötött kereskedelmi megállapodás kiegészítéséről. Az árucsere-forgalom növelését szolgáló kiegészítő jegyzőkönyvet magyar részről *dr. Újházy* László, a Külkereskedelmi Minisztérium főosztályvezetője, marokkói részről Abderrahim *Harkett*, Marokkó varsói nagykövete írta alá. Az aláírásnál jelen volt *Katona* János, a Külügyminisztérium főosztályvezetője, *Gyáros* László, hazánk marokkói nagykövete és a Külkereskedelmi Minisztérium több vezető képviselője.

A baráti légkörben folytatott tárgyalásokon a két ország képviselői megelégedéssel állapították meg, hogy a múlt évben megkötött kereskedelmi és kliringfizetési megállapodások alapján a Magyar Népköztársaság és a Marokkói Királyság közötti árucsere-forgalom erőteljesen fejlődött. A szerződő felek kötelezettséget vállaltak, hogy minden lehetőt megtesznek a kereskedelmi forgalom további bővítéséért. A mostani tárgyalásokon új árulistákat állapítottak meg. A következő szerződéses évre oldalanként mintegy 30 millió svájci frank árucsere-forgalom bonyolítható le, ez ötven százalékos emelkedést jelent az előző évihez képest. Külkereskedelmünk elsősorban textiliákat, elektromos-ipari termékeket, rádiót, izzólámpát, fénycsövet, árammérőket, különböző fémtömegcikkeket, mezőgazdasági és ipari berendezéseket szállít Marokkóba, takarmánygabona, halliszt, szardínia, déligyümölcs, nyersfoszfát, afrik, különböző ércek és fémkoncentrátumok ellenében.

27 emeletes székház épül Moszkvában

Hazautazott a CGT küldöttsége

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Rozgonyi László

MAGYAR NEMZET
1971 AUG 14.

ROZGONYI LÁSZLÓ EMLÉKKIÁLLÍTÁSA

1021

A SZENTENDREI MŰVÉSZTELEP egyik alapító tagjának, jelentékeny, feledésbe merült egyéniségének emlékét idézi most föl a *Magyar Nemzeti Galéria* díszermében rendezett, megindító kiállítás. Nyolcvan festmény, féltucatnyi grafika ad érzékletes képet egy fejlett formaérzékű, szakmailag jelesen felkészült művészről, aki tanult Münchenben, Párizsban, Itáliában, volt egy ideig Réti István tanársegédje a Képzőművészeti Főiskolán s talán ezért csendültek föl ecsetjén Nagybánya dús-mohás zöldjei oly lágy, költői dallamokban.

AZ ÉRTÉKES HAGYATÉK, melyet a művész özvegye példás gonddal, szeretettel őrizgetett, egy tudatos, kísérletező művészről vall. Már fiatalkori rajzaiban is a valóság mélyebb rétegeit tapogatta, nemcsak a csontozatra feszülő izmok, egy tartás, mozdulatmotívum volt tanulmányainak célja, hanem egyúttal a belső igazság felszínrehozása, az érzelmi állapot kifejezése. Ez a szemlélődő, festői problémákat kutató, tudatos művészi magatartás végigvonul *Rozgonyi* László egész életművén.

Nem kapkodott, nem esküdött föl a húszas-harmincas évek egymást váltó kísérleti irányzataira, de mindegyikből hasznosította, kiszűrte a pozitívumokat, anélkül, hogy szemlélődő-lírai egyéniségét a háttérbe szorította volna. Új formák után kutatott, de a formai törekvések nem formajátékok, nem légüres térben játszódnak le, hanem a tartalom szolgálatában állanak. Minden törekvése, minden alkotása, konstrukciós modernsége arra mutat, hogy a szintézis volt áhított célja. Valami lényegest, maradandót mondani ecsettel koráról és önmagáról. S ebben a tekintetben nem marad adósunk az emlékkiállítás.

A szentendrei együttesben bizonyos, hogy Rozgonyi a hangadó szerepét játszotta; szerényen, csendesen, képzeletének önállóságával, festői találékonyságával. Talán elsőnek jelenik meg festészetében az a sajátos, romantikus hangzású szentendrei líra, mely olykor konstruktív formákban, zárt, szigorú kompozícióban jut kifejezésre. Sohasem bontotta, hanem — mint Barcsay — mindig építette a formákat, még akkor is, ha oldott, átszellemült színek harmóniája szövi át sejtelmes hangulatú képeit. Érzékeny koloritjával, optikai benyomásainak frisseségével örökített még költői részleteket különösen Szentendréről, egy árnyas kertről, egy szegényes kis műterem bejáratáról, ahol néhány lombtalan fatörzs, egy háromgarádicsos lépcső és egy napos foltokkal gyöngéden megvilágított ablak a képtéma s ebből az egy húrra való motívumból az érzelmek gazdag változatát tudta kicsiholni.

KÉPEINEK TARTÓ ELEMEI kezdetben sötét tónusú színakkordok. Fiatalkori *Önarcképében,* vagy a kitűnő *Sakkozók*-ban nincs egyetlen fölösleges részlet. Biztosan, átgondoltan, összefoglalóan adja elő mondanivalóját. Egyik korszakában szigorúan szerkesztett kompozíciókban igyekezett téri viszonylatok tisztázására, de törekvése itt sem bizonyul öncélú műtermi kísérletnek. Az emberi magatartás, az érzelmi megnyilvánulás mindig szervesen beleépült képeinek formáiba, színeibe.

S bár az 1948-ban, 54 éves korában elhunyt Rozgonyi László mestere volt a rajznak, a színeknek is sajátos tartalmat adott. Festészetében a szín nem dekoratív értelmű s nem csupán hangulatok kifejező eszköze; a természetet, a valóságot maga körül érző lélek szólal meg általuk.

Rozgonyi László emlékkiállításával a szentendrei művésztelep egyik alapító tagja megkapja megérdemelt helyét újabb képzőművészetünk történetében.

(d. m.)

ROZGONYI *László*, festő. * Budapest 1894 márc. 5 s u. o. végezte tanulmányait a képzőm. főiskolán Réti István vezetése alatt. 1926. a Szinyei-Társaság Nemes Marcell tanulmányi ösztöndíjával Párizsban képezte magát, majd a római Collegium Hungaricum ösztöndíjas tagja volt. Az 1930. évi bpesti Szent Imre kiállításon elnyerte gróf Zichy Gyula kalocsai érsek díját. Művészek vacsorája és Kánai menyegző c., a kolorizmus finomságaira épített festményeivel keltett feltűnést.

E-G. II. 396 l

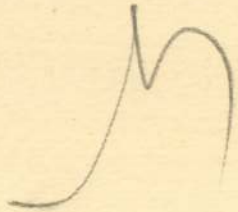

SZENTIVÁNYI-A

IV. A.

Rozgonyi László.

Pesti Hírlap,
1927. máj. 25.

Tavaszi Szalon.

A Szinyei-Merse-társaság mult évben uj kiállitással próbálkozott: a fiatalabb művésznemzedék számára tavaszi kiállitást rendezett a *Nemzeti Szalon* termeiben. Ez a tárlat annyira sikerült, hogy most ujra életre kelt s bizonyára állandóan műsoron is marad.

Tavasz!

Az ujjáébredés fogalma: künn a természetben. És uj erők forrongása, vajudó tehetségek és nagyképü tehetségtelenek pályafutása a művészet terén.

Tavaszi tárlatokat a Műcsarnok és a nagy külföldi művészegyesületek is rendeznek — tavasz idején. De a „tavaszi szalon" inkább a fiatalóké, és régi kiállitókat nem is kellene közéjük beengedni.

Hiszen látjuk, hogy az „arany ifjuság" között is vannak „öreg zsenik", akikben a tehetség jóformán egyszerre forr ki. A Szinyei-Merse-társaság juryje okosan tenné, ha az itteni szereplést korhatárhoz kötné.

Érdekes, hogy művészifjuságunk milyen nagy buzgósággal jelentkezett. A most kiállitott 280 műtárgy 140 kiállitó között oszlik meg. A színvonal persze roppantul hullámos. Uj és ujabb irányok, tulszinezések és rajztalanságok váltakoznak a legkomolyabb törekvésekkel. Ebből a viharzó tömegből nehéz kiválogatni a legjobbat, de néhány alkotás mégis kikivánkozik.

Ilyen: *Rozgonyi László* „Madonná"-ja, mely a régi olasz mesterek egyszerü eszközeivel keresi a madonnaság mélységes szépségeit. *Bánáti-Sverák József* „*Cigányasszony gyermekével*" c. genreképe is a legjava munkák közül való. Szép szinei és kitünő megrajzolása teszik értékesebbé. Igen szépen sikerült *Erdélyi Ferenc* „Vak harmonikás"-a, melynek magas művészi szinvonalát az ifju mester két kompozíciója: az „Imádkozók" és az „Ivók" eredeti tipusai is megközelitik. A portrait-festésben kimagaslik *Pollatschek Lilly* „Réther bácsi"-ja és egy szőke gyerek-képmása, amaz erős karakterizálásával, ez a finomságaival.

A nagy tömegből kiválnak még: *Basilides Barna* és *Basilides Sándor* kompozicióji, melyek felfogásban és szinezésben a régi keresztény faliképek stilusát hirdetik. Csak a bemeszelést várják, hogy ujra napvilágra kerülve szenzációt kelthessenek. *Brenner Nándortól* szép rézkarcokat látunk, *Chiovini Ferenc* „Kubikusok" c. képét. *Csengery Ibolyka* „Ifjumunkás" c. képét, *Csóka István* a „Falu bolondja" c. művét állitotta ujra ki, ez utóbbi néhány rézkarccal együtt. Feltünik: *Ecsődi Ákos* két hanyattfekvő női aktja, mindkettő „uj beállitással" az ég felé rugdalódzik (tónusban elég finomak), *Fehér Józseftől* két igaz hatásu tájkép, *Führer Ilus* érdekes férfiarcképe, *Gärtner Nándortól* jó férfi képmások; *Istokovits Kálmántól* egy temetési jelenet, drámai színakkordban; *Jeges Ernőtől* a „Szentendrei borus táj", *Jégh Józseftől* a „Faluvége", *Jánosa Lajostól* egy finom tónusu önarckép, a Párizsban tanuló *Kézdi-Kovács Elemértől* egy erőteljes tanulmányfej; kitünő grafikai lapok hirdetik *Komjáthy* (Wanyerka) *Gyula* rajztudását; tulzott naturalizmussal jelenik meg *Kupferstein Imre* leányaktja. *Medveczky Jenő* zöld lepelre fektetett női aktja viszont kétségbeejtően primitiv. *Molnár Pál* a térben egymás fölé helyezett két elnyujtott női aktot (az alsónak a sarkából visszafelé nőtt ki a lábafeje), a két aktot két kis cica köti össze. Ennek a problémának a cime: „Barátnők". Vigasztaló ezzel szemben *Márkus Imre* néhány szép grafikája és a kitünő tehetségü *Móricz Margit* három mesteri egyszerüséggel megfestett feje; *Muzslai Kampis Margittól* a frissszinezésü „Tabáni domb"; *Pallay Sándortól* a jól karakterizált „Hülye", *Réty Zsuzsikától* néhány finom női képmás, *Sándor Istvántól* a Rassay-portrait, *Szuly Angelától* az Ilike-képmás, *Tihanyi János Lajostól* egy jól megfestett csendélet, *Varga Nándor Lajostól* néhány szép grafika, *Vasskó Ödöntől* a „Krisztinaváros éjjel" érdekes effektusa, *Weil Erzsébettől* két grafikai lap, *Weisz Margittól* a „harmonikás Bobula bácsi" érdemel említést.

A szoborművek közül *Lajos Béla* „Pöckölő fiu" c. aktja és férfiképmása, *Schaár Erzsébet* finom leányfeje és Ady-képmása, *Weisz Klára* „Vágy"-a, *Csaprendeki Vörös János* „Sulydobó"-ja a feltünőbb darab.

(*k. k. l.*)

— kérdem én, ha —

a legjobb híru szállodában, arról [illegible] mely Krakóban oly csodálat [illegible] gyümölcsözött. Meg

moltunk május 12-iki, szombati számunkban. It csak elismételjük e kedvezmény főbb vonásait: azt hogy *ez a rendkivüli kedvezmény kiterjed az ellátásra és a lakásra,* a kedvezményes árban már szokásos *gyógy- és zenedij is bentfoglaltatik,* a akció résztvevői azonkivül *a fürdőorvosnál 50 százalékos kedvezményben részesülnek.* Minden nyaraló ember tudja azt, mily sokat jelentenek ezek

háromszor iszik, három a tánc

és háromszor éljenez. A magyar ősösztön nem háromféle táncot mond, nem három különféle bort iszik és nem háromféle vivátot kiván, hanem ugyanazt mondja el háromszor, mert ha nem volna három, akkor nem volna egy sem.

Most jön Beethoven: az abszolut zengés. Benne, nagy lelkének kiáradásában vannak mindazok a zsolozsmák, amelyeket az emberiség még nem tudott szóba önteni, csak felmagasztosulva tud elsirni az ő danája szerint. Mindjárt feltünik az, hogy Beethoven, mikor szavakkal el nem mondható érzéseket visz át hanghullámokra, a hármas számhoz hogy ragaszkodik. Azt mondhatnám, ismétléseknél ez az ő alapszáma. A zenének pedig ismételnie kell, mivel másképp nem tudja a figyelmet megrögziteni Egy képre többször ránézhetek és elmémben marad, mert a festő térben dolgozott, de a zenésznek ismételni kell a témáját, hogy enyém legyen, mert az ő eszköze az idő.

Beethoven épen az ismétlésekre fekteti a sulyt, ami onnan látszik, hogy már első quartettjében megváltoztatja Mozartnak és Haydnnek azt a rendszerét, hogy a tételt kottáról-kottára ujra eljátszatja: ő mindig variál. A durt

tankönyvek kiérdemesült szerzői által javasolt módozatokkal, a kijelölt telket tanulmányozva olyan megoldást mutatnak, amely a régi kedves iskolákra emlékeztet, amely tervekben száz év előtti hangulatok élednek fel, magyar viszonylatban pld. a régi székelyudvarhelyi kollégiumra gondolunk. E csoport legkitünőbb darabja a Scola Regia jeligéjü, barátságos, régies formáival, kitünő általános elrendezésével a beérkezett legjobb tervek egyike. Ugyancsak figyelemreméltó az Aurora jeligéjü terv, melynek szerzője hasonló törekvéseket modern formákkal old meg, fölépítésében par excellence architektúra s nem részletek halmozása. Az épületnek a református templom felöli sarokmegoldása az egész pályázaton egyedülálló. Sokban rokon a Punctum saliens jeligéjü, mint a Sic volo is. Nem vagyunk képesek megérteni, hogy mikép voltak éppen ezek a tervek kiselejtezhetők „fogyatékos homlokzataik" miatt. Éppen így megfoghatatlan a roppantul eredeti barokkos, „Főtengelyek" jeligéjü terv jellemzése a „kiforratlan" jelzővel. Az egész csoportból egyedül a „Pro Scientia" emelkedhetett egy negyedik hely megvételig.

Néhány szóval ismertetnünk kell e csoport felfogását. Ezek az építészek a rendelkezésre álló, három utca szegte telket nem vették egy U vagy L alakú házsorral körül, hogy azután e primitív udvarba sematikus gondolatnélküliséggel anorganikusan egy ormótlan tornatermet állítsanak, hanem tekintettel a helyi viszonyokra, a később felépítendő internátusra és a szomszédos megvásárlandó, több holdas kertre az iskolaépület tömegét több kisebb-nagyobb, festői, zárt vagy részben nyitott udvar körülölelésére használták fel, — a keresztfolyosók poézise, az angol college-ek festőisége jut eszünkbe s benépesítjük e tán virágokkal is ékes udvarokat fiatal leányok csoportjaival s szívünkbe zárjuk e terveket, bármily észszerűnek és jutányosaknak is mondassanak az elismerést nyert megoldások. Érezzük fiatal, melegszívű művészek kezemunkáját, akik tán egy közeli jövő *nyájasabb és napfényesebb iskoláinak* lesznek építészei.

Jelenlegi el nem ismertetésüknek sokféle oka lehet. Néhányan közülük újszerű, kissé németes előadásmódjukkal riaszthatták el a bírálókat. Mi, akik belemélyedtünk tervük studiumába, elmondhatjuk, hogy művüknek ez csak külsősége. Legyen szabad azt a tanácsot adni: mondjanak le a manirizmusról, hogy alkalmuk legyen a kivitelre. Ne riasszák el a bírálókat e külsőségekkel. Balsikerük egy másik oka, hogy ez összetettebb elgondolású tervek talán költségesebbeknek is látszanak. A magunk részéről nem vagyunk erről meggyőződve — de ha valamivel nagyobb beruházást is jelentenek, miért takarékoskodunk az ifjúságon, a felnövekvő jövőn, ma, mikor a nemzetnek nincsen mása csak a jövője. És ha a laikus bírálókban művészetünkkel szemben ez a szűkmarkúság úrrá lesz: épp az Építész- és Mérnökegylet által kiküldött szakbírálóknak kellene őket meggyőzni téves felfogásukról, éppen ő nekik lenne feladatuk a gazdagabb terveket előtérbe állítani s az unalomig ismert sémákat kiselejtezni. Éppen nekik, akik maguk is alkotó építészek, kellene reámutatni az elméleti sémák sivárságára és arra, hogy ilyen pályázat elbírálásánál a városkép legalább száz évre rontható el vagy javítható meg, tehát mondjuk, 20%-os többköltség nem jöhet számba. S ha előzőleg a pályázóknak tanáccsal mertünk szolgálni, a bírálóktól építészi felfogást szeretnénk kérni a tervpályázatok számára, legyenek az architektúra szószólói a laikus építtetők mellett. „B"

A KÉVE MŰVÉSZEGYESÜLET a nyári szünet megkezdése előtt évadzáró rendes gyülést tartott, amelyen *Szablya-Frischauf Ferenc* elnök bejelentette, hogy miként az előző években, úgy az egyesület az idén is három nagyobb ösztöndíjat bocsát a Képzőművészeti Főiskola miskolci telepének a rendelkezésére, amelyeket a rektori tanáccsal karöltve az egyesület vezetősége az idén *Benkhard Ágost* festőművész-tanárnak, a művésztelep vezetőjének javaslatára *Friml Géza, Schwerák József* és *Döbröconi Kálmán* festőművészeknek ítélt oda. Az egyesület ezenkívül a művésztelep őszi kiállítására egy egymillió koronás díjat tűzött ki. Az elnök meleg szavakkal üdvözölte *Haranghy Jenő* festőművész-tanár egyesületi tagot, mivel a Magyar Cementgyárak és Mészégetők Országos Szövetsége plakátpályázatán az első díjat nyerte és *Rozgonyi László* festőművész egyesületi tagot, mivel a Szinyei Merse Pál Társaság tavaszi Szalonjában a Jánoshalmi Nemes Marcell utazási ösztöndíjat nyerte el. A rendes gyülés egyhangúlag fogadta el a jövő évadra szóló művészeti programmot, amelynek legkiemelkedőbb pontja: az Egyházművészeti kiállításon való részvétel, a Kéve XVIII-ik kiállítása a Nemzeti Szalonban és a Műcsarnokban való csoportos szereplés. A rendes gyülés végül jegyzőkönyvben mondott köszönetet *Conrad Gyula* festőművésznek magas szintű művének, a „Tivoli" című rézkarcnak tagilletményképpen való átengedéséért.

ESSEŐ ERZSÉBET KIÁLLÍTÁSA RÓMÁBAN. *Esseő* Erzsébet Münchenben élő magyar szobrász és grafikus májusban gyüjteményes kiállítást rendezett műveiből Rómában, a Libreria Wilson szalonjában. A római *Messaggero* a művésznő hat emlékérmének képét reprodukálja május 5-iki számában s egyebek közt a következőket írja: „Elég megtekinteni a Mussolini-érmet, hogy meggyőződjünk arról, hogy a tárgy reális előadása mellett nem ejti el az ábrázolt belső jellemét sem. Az első miniszter képét velős

Magyar Művészet
1926. 7.10

melyet Trattner-udvar néven ismerünk. Nemrég a házat teljesen kitatarozták, kitisztították, az udvart, amennyire lehetett, megszabadították a pesti házak rákfenéjétől: a portáloktól. Sőt szeretetteljes kézzel fel is ékesítették: az előcsarnokok boltozataiba szép kovácsoltvaslámpákat akasztottak, a klasszicizáló félköríves fülkékbe tetszetős kővázákat állítottak. Az újra megnyugvó ízlésű pesti ember felfedezte Károlyi nyomdász házának biedermeier szépségeit. A terjedelmes lakások némi átalakítás után alsó szélükig üvegezett ajtóikkal egyszerre vonzókká váltak.

S ekkor következett be az újabb meglepetés! Az addig sivár kőkocka burkolatos udvarban architektonikusan szegett gyepágyak jelentek meg, néhány tő pellargoniával, a felfüggesztett ládákban petuniák erős színei virultak fel s a falak alján megjelentek a Vitis veitchi smaragd zöld leveles indái. S mindez nem elég, az udvar középső útja mentén kedves kőpadokat állított fel a ház ura: megpihenésre szólítva fel a benzolgőzös, őskori szörnyetegek hangját utánzó autotülköktől zajos, belvárosi utcák tikkadt vándorát.

Úgy érezzük, kulturális cselekedetről számolunk be: valaki tapintatos kézzel, kedves mozdulattal sok mindenre reámutatott. Reámutatott egy ódon házra: felhívta a szemlélődni hajlamosok figyelmét a néhány még megmaradt régi szép pesti házra: a magáéra és a gyér számban még meglevőkre. És történt még valami: a városi ház udvarának rehabilitálása. Építészeink 30—40 éve — az építtető telek spekuláns urak óhajára — az udvart sajnos elkerülhetetlen, rossznak minősítették. Az építési szabályrendelet előírja az udvar legkisebb területét: az építész igyekezett ezt négyzetcentiméter töredékeiig megközelíteni! De kérdezzük: valóban olyan átkos és hasznavehetetlen valami egy ilyen udvar? Valóban rosszabb és értéktelenebb mint a háború előtt geniálisan felfedezett u. n. magánutca? (Pilvax-köz és Haris-köz.) Megfelelő kapukiképzés mellett az udvarban elhelyezhető boltok kitünően használhatók, mint a Károlyi-Trattner-ház udvara fényesen bizonyítja! Az itt sok évtized előtt letelepedett régi kereskedő cégek emellett szólnak!

S megfelelő, a mai igényeknek megfelelő alaprajzi elrendezés mellett az ilyen tágas udvarra nyíló lakások véleményünk szerint kellemesebbek, csendesebbek, kevésbbé porosak mint a szűk, a megengedett legkisebb szélességű, magánutcának csúfolt sikátor mentén elhelyezettek.

Van még egynéhány ilyen szép udvar Pesten — mentsék meg azokat tulajdonosaik! Legyenek büszkék reájuk és tanítsák meg a pesti embert az udvar megbecsülésére! Az építészek pedig gondolják meg, hogy a „magánutca“ nem lenne helyettesíthető lakóudvarral?

Dr. Bierbauer Virgil.

A békéscsabai Lóránttfy Zsuzsánna leánygimnázium tervpályázatának kiállítása a Magy. Mérnök és Építész Egyletben. Klebelsberg Kunó gr. kultuszminiszter iskolaépítő akciójának hatásai az építészet terén is kezdenek kibontakozni. Egymást követik a polgári és középfokú iskolák terveire kiírt pályázatok (Kaposvár, Pestszentlőrinc, Rákospalota). Építészeink egész serege foglalkozik az iskolaépítés problémájával és Békéscsaba városa nem kevesebb mint 64 tervet kapott felhívására. A kiállított tervek áttanulmányozása igen tanulságos, sőt bizonyos szempontból igen örvendetes. Építészeink közül ugyanis mindtöbben kezdik felismerni az iskolaépítés problémáit, kezdenek e feladat ízére jönni, — csak az a szomorú, hogy az útnak ma még csak a kezdetén állunk és a mult század sivár, szellemtelen megoldásai nemcsak hogy versenyezni kívánnak, hanem lehetségesek, — még ma is kivitelre alkalmasaknak minősíttetnek.

Pedig az idők nagyon megváltoztak! A húsz-harminc év előtt épült iskolák sivársága, kegyetlen *szürkesége* már régen túlhaladott. Milyen óriási távolság választja el pl. Budapesten a régi éra szörnyű iskoláit azoktól az épületektől, melyeket Kós Károly, Zrumeczky, Reichl Kálmán és néhány társuk teremtett. Törekvéseiket, hogy az iskola, mely tartalmában és szellemében megváltozott, ne legyen többé megjelenésében se fegyintézet, nem lehet eléggé dícsérni és elősegíteni. A nagy város túlzsúfolt lakásaiban és bérkaszárnyáiban tengődő gyermekhadnak legyen *napos tágas otthona az iskola, ahol tiszta tágas termekben* mozogtathatja zsibbadt tagjait. Az iskola könnyűszerrel megadhatja mindezt, mert hisz egy bérház tömegének megfelelő egyetlen iskolaépület egy városnegyed gyermekeinek lehet második otthona. A vidéki iskola pedig legyen a primitívebb kultúrájú falusi és tanyai lakosság kulturális haladásának otthona és iskolája a megjelenésében is. Ez okból az építész ezen a téren sohasem dolgozhatik eleget, nem állhat meg, mert sohasem formálhat eléggé tökéleteset, — a legjobb is éppen csak hogy jó! Viszont nem lehet eléggé hibáztatni azt az építészt, aki ha iskolát épít, megelégszik a mult századbeli kézikönyvek papírszagú szürkeségéből kimásolt sémával. A népiskoláknál Apponyi Albert gr. már 15 év előtt széttépte a „szabvány-terveket“, ekkor épült fel Sváb Gyula számos festői iskolaterve. De hogy ez az irány ma is él, azt bizonyítja a jelen pályázat, ahol a tervek nagy része hűségesen kitart a sémánál, nevezetesen a díjazottak összessége. Viszont a 64 terv között egész sorát találtuk olyan poetikus megoldásoknak, amelyeknek szellemével nem győztünk betelni s amelyek mindegyike visszatér felhasználatlanul a szerzőhöz, sőt a bírálati jegyzőkönyv elutasító szavait is magán hordozza. Azokra a tervekre gondolunk, amelyek ellentétben a

ROZGONYI LÁSZLÓ : KRISZTUS

Rozgonyi László

Vervelt képzm. Kiáll. 1933

EGRY JÓZSEF : ESŐ UTÁN

Rozgonyi László „Kánai menyegző" című festménye a Munkácsi Céh kiállításán nagy sikert aratott az Ernst Muzeumban.

Rozgonyi László

NEMZETI + MAGAZIN

Dr. Rozgonyi V.-né Popiel Aranka

A Stúdió tagja

A budapesti pedagógusok képzőművén stúdiója 1953-1963
Bev. Vajkai Aurél Bp. 1963.

38.o.

Artisztikus

KÉPKERETEK

SCHIFFER ÁRMIN

KÉPKERETGYÁRÁBAN KAPHATÓK

Budapest, Király-utca 79

Telefon : 144-485

1939

A SZENTENDREI FESTŐK TÁRSASÁGA

10 ÉVES JUBILEUMI KIÁLLITÁSÁNAK

KATALOGUSA

Résztvevők :

Barcsay Jenő
Bánáti Sverák József
Bánovszky Miklós
Deli Antal
Heintz Henrik
Jeges Ernő
Kántor Andor
Onódy Béla
Paizs Goebel Jenő
Pándy Lajos
Péchyné Rónay Kynga
Rozgonyi László

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET

1939. OKTÓBER 15-TŐL OKTÓBER 29-IG

23. Kis utca, vízf. 80.—
24. Háztetők, vízf. 80.—
25. Szentendrei táj, vízf. 80.—
26. Téli táj, vízf. 80.—
27. Olasz táj, vízf. 80.—
28. Őszi hangulat, vízf. 80.—
29. Róma, vízf. 80.—
30. Kertrészlet, vízf. 80.—

BÁNOVSZKY MIKLÓS

32. Utcaköz, olajf. 300.—
33. Csendélet, olajf. 400.—
34. Gyümölcs, olajf. 300.—
36. Arckép, olajf. mgt.
37. Este, olajf. 300.—
38. Fekvő akt, olajf. mgt.

DELI ANTAL

39. Kocsiút, olajf. 350.—
40. Szentendre, olajf. 400.—
41. Kerti munka, olajf. 300.—
42. Udvarrészlet, olajf. 300.—
43. Kerti ház, olajf. 300.—
44. Talicskás ember, olajf. 400.—
45. Utmenti ház, szénrajz 100.—
46. Kerti lak, szénrajz 100.—
47. Kőhegy, szénrajz 100.—
48. »A juhásznak jól megy dolga«, rézk. 40.—
49. A magyar pásztor életéből, rézk. 40.—
50. A magyar pásztor életéből, rézk. 40.—

HEINTZ HENRIK

51. Piétá, olajf. 1.000.—
52. Rajz 50.—
53. Rajz 50.—
54. Rajz 50.—
55. Rajz 50.—
56. Rajz 50.—
57. Rajz 50.—
58. Rajz 50.—
59. Rajz 50.—
59/a. Rajz 50.—

JEGESS ERNŐ

60. Szentendre ősszel, temp. 200.—
61. Budavár ostroma, temp. 200.—
62. Szentendrei napsütés, temp. 200.—
63. Gellértfürdő az új híddal, temp. 200.—
64. A Balaton Balatonfüreднél, temp. 200.—
65. Szentendre a Szamárhegyről, temp. 200.—
66. Ferenc József-híd környéke, temp. 200.—
67. Szentendrei Dunapart, temp. 200.—
68. Szentendrei részlet, temp. 200.—
69. Nándorfehérvár ostroma, temp. 200.—
70. Szent István halála, temp. mgt.
71. Betsabe, olajf. 600.—

KÁNTOR ANDOR

73. A templom-udvar kapuja, olajf. 300.—
74. Rab Rábyház, olajf. 180.—
75. Szekérút, olajf. 350.—
76. Boglyák, olajf. 300.—
77. Kanyargó utca, olajf. 250.—

78. Szentendrei utca, olajf. 300.—
79. Gyümölcsfák, olajf. 350.—
80. Rozsnyai ház, olajf. 260.—
81. Lejtős utca, olajf. 250.—
82. Tanya, pasztell 180.—
83. A pap földje, pasztell 180.—

ONÓDY BÉLA

84. Délután, olajf. 350.—
85. Szentendrei Dunapart, olajf. 100.—
86. Alkony, olajf. 100.—
87. Nyárutó, olajf. 100.—
88. Tavasz, olajf. 100.—
89. Augusztus, olajf. 100.—
90. Eső utáni hangulat, olajf. 100.—
91. Izbégi falurészlet, olajf. 100.—
92. Kertrészlet, olajf. 100.—
93. Este, olajf. mgt.
94. Dél, olajf. mgt.
95. Reggel, olajf. 400.—
96. Dunavölgy, olajf. 400.—
97. Katinka, olajf. mgt.

PAIZS GOEBEL JENŐ

98. Csendélet, olajf. 300.—
99. Szentendrei háztetők, olajf. 500.—
100. Naplemente előtt, olajf. 500.—
101. Tehenek, olajf. 500.—
102. Borús idő, olajf. 500.—
103. Fehér falak, olajf. 500.—
104. Utcasarok, olajf. 500.—
105. Szentendrei művésztelep, olajf. 300.—

A kiállított műtárgyak jegyzéke:

BARCSAY JENŐ

1. Női fej, olajf. 300.—
2. Dombos táj, olajf. 400.—
3. Fenyves, tempera 300.—
4. Gyár, olajf. 300.—
5. Gyümölcsfák, olajf. 600.—
6. Kert, olajf. 600.—
7. Beszélgető nők, olajf. 600.—
8. Udvar, olajf. 300.—
9. Parasztasszony, olajf. 400.—
10. Ülő nő, olajf. 500.—
11. Fekete fák, tempera 300.—

BÁNÁTI SVERÁK JÓZSEF

12. Ülő akt, olajf. 300.—
13. A pellengéren, olajf. 650.—
14. Taormina, olajf. 280.—
16. Szentendrei táj, olajf. 280.— 200
17. A pellengéren, olajf. 360.—
19. Szicíliai táj, vízf. 80.—
20. Taormina, vízf. 80.—
21. Szentendrei táj, vízf. 80.—
22. Olasz táj, vízf. 80.—

PÁNDY LAJOS

106. Női arckép, olajf. Szépművészeti Múzeum tulajd

PÉCHYNÉ RÓNAY KYNGA

111.	Imádság, olajf.	300.—
113.	Gyász, olajf.	300.—
114.	Fűzek, vízf.	200.—
115.	Antalék kertje télen, vízf.	200.—
116.	Japán Duna, vízf.	mgt.
117.	Zuzmara, vízf.	200.—
118.	Papsziget télen, vízf.	200.—
119.	Patak partján, vízf.	200.—
120.	Vörös háztetők, vízf.	200.—
121.	Papsziget márciusban, pasztell	mgt.

ROZGONYI LÁSZLÓ

122.	Lófürdetés, olajf.	300.—
123.	Tájkép, olajf.	mgt.
124.	Arcképtanulmány, olajf.	mgt.
125.	Kánai menyegző, temp.	600.—
126.	Tájkép, temp.	mgt.
127.	Női arckép, pasztell	mgt.
128.	Erdőrészlet, pasztell,	mgt.
129.	Világ ura, pasztell	500.—

Alapitva: 1839.

Herendi Porcellángyár

R. T.

GYÁRTMÁNYAI:

magyar művészek műveinek reprodukciója,
művészi disztárgyak,
a világhirű herendi diszkészletek,
jutányos kézifestésű asztali készletek.

●

21 VILÁGKIÁLLITÁSON NAGYDIJ.

KÖZPONTI IRODA:

BUDAPEST, IV., VÁCI UCCA 37.

Telefon: 182—755.

Gyártelep:

HEREND

(Veszprém megye.)

Ábrahám és Sugár, Bagó M. és Fia Utóda, Budapest. Kiadó: Lehel Béla főtitkár.

ROZICSKA Pál egri ács. 1785-ben egy izben szerepel az egri adózók között.

AHevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Rozinay István

1885. Budapest.

1. A „Foncière" palota tervezete. Homlokzat.
2. u. amak oldalhomlokzate
3. " " alaprajza.

Budapesti orsz. ált. kiállítás.
A képzőmüvészeti csoport tárgymutatója. Bpest. 1885.

M. KIR. ADÓHIVATAL KASSA
Érk. 1904 OKT. 20
17000 szám

Rozinay József Bpest.

1885. orsz. ált. kiáll.: A Foncière palotájának tervezete. Homlokrat, oldalhomlokrat és alaprajz.

Rozinay István

BUDAPEST építményei. Szerkeszti Rozinay István. Fénynyomatban készíti Divald Károly. I—IV. füzet. (40 műlap és magyarázó szöveg) Eperjes, 1880—84. Divald K. Egy-egy füzet 10.—

Csók István

csolat nagy egyszerűséghez, kevéssel való sokat mondáshoz vezet, mint Ferenczy Károlyt. Mások a technika szuverén bírása révén a virtuózitásig érnek el, mint Vaszary János. Csók művészete inkább az utóbbi csoportéval rokon. Fejlődése nyílegyenes vonalú, már kezdetén rendkívüli technikai felkészültség áll, mely egyre boszorkányosabbá válva ha nem is az öncélú virtuózkodásig — mely lelkétől idegen — hanem a raffinériáig, az inyenc artisztikumig kísérte el.

Párizsból Münchenbe ment s ott festette meg Árvák c. képét (1891, Budapest, Szépművészeti Múzeum), mely a hajnali derengés különös, egységes kékjében fürdik. A francia késői naturalizmus gyöngyházszínességén túlmenve, annak formakészletét brilliáns világítási tanulmánnyal bonyolította. Néhány ezidőben készült képe a magyar naturalista festészet legfínomabb mesterének mutatja, így a Szénagyűjtők (Budapest, Kortárs

gyon messze van egymástól, akkor mindkét félnek mégis nyert ügye van.

A mérnöki kar közel 40 évig küzdött a kamaratörvényért, az ma meg van, de még nincs nagyobb tapasztalata a működéséről s ugyanazzal a nehézséggel küzd, mint 40 évvel ezelőtt, az akkori építőmesteri kar, mely már 40 éve kívánja az építőipartörvény kiadását, illetve e régi törvények és rendeletek megváltoztatását s az a mai napig nem sikerült; félő, mint azt a multban is láttuk, hogy az érdekellentétek szélsőséges kiélezése hiúsította meg a tervezeteket, ebből sem lesz egyhamar rendelet.

Ha a két érdekfél karöltve fog dolgozni, úgy mindkettő el fogja érni kitűzött célját s fejlődésnek fog indulni, ha pedig a régi magyar betegség fészkeli be magát, a stagnálás fog beállani, amely egyenlő a visszafejlődéssel, ettől pedig óvjon meg bennünket a Mindenható az új esztendőben. *Schoditsch Lajos.*

A Magyar Kálvária

Irta: *Majorossy Gyula.*

Magyar Kálvária... Magasztos gondolat és gyönyörű feladat a művészgárda részére, akik a gondolatot a formák és szinek nyelvén megszólaltatni elhivatnak.

Miként az Urat meghurcolták és végül keresztre feszítették azok, akikért a világra jött, akikért küzdött, tűrt és szenvedett, azonképpen járt el Európa mivelünk, kik egy ezredéven át küzdöttünk, véreztünk és szenvedtünk, saját testünkkel védve a művelt nyugatra vezető kaput, kelet előretörő barbár tömegei ellen.

És miként a Boldogságos Szűz Mária, látván fia öt sebét és szenvedéseit, a fájdalom alatt megtörve Mater Dolorosa lesz, Nagymagyarország Nagyasszonya is végig kíséri népét szenvedéseinek kálváriáján, s a mi gol-

[illegible] jelenik
[illegible] Gol-
[illegible]i ve-
[illegible]anem

nek tudása, művészete vagy munkája a holt anyagot, a magasztos eszmét megvalósítani, a gondolatnak testet, a hideg kőnek tartalmat adni képesek.

Ha a Magyar Kálváriát a nagy gondolathoz méltóan akarjuk elkészíteni, el kell némulnia minden egyéni érdeknek. Össze kell fognia mindenkinek, aki méltónak találtatik, hogy a nagy műhöz munkájával hozzájáruljon. Alá kell rendelnie tudását, művészetét, szellemi és testi erejét egy vezető és irányító akaratnak, egy személynek, akit már kiválasztottak a nagy gondolatot kifejező mű megalkotására.

Ha az életben méltó ellenfelei vagy versenytársai voltak, legyenek méltó munkatársai, ha úgy találtatnék, hogy a munka egy részének kivitelére legalkalmasabbak.

A Blaha Lujza tér

A Corvin-áruház felépítése által a Rákóczi út mentén kialakult Blaha Lujza tér — tekintve, hogy a városnak legforgalmasabb részén fekszik — elég tágasnak, s e mellett szépnek is mondható. Most az a kérdés, mi történjék vele, ha a Rókus-kórházat lebontják; meghagyják-e térnek, vagy pedig beolvasztják a Rákóczi útnak tölcsérszerűleg kiszélesedő részébe?

Bár a Rókus-kórház lebontása már évek hosszú sora óta nemcsak szóbeszéd, de a hatóság részéről tanácskozás tárgyát is képezte, s bár az úgyis mint épület, úgyis mint kórház erre már rég megért, még mindég helyén áll rendületlenül, mert a kórházak szaporítása a város fejlődésével nem tartott lépést, s így még mindég nem lehet nélkülözni.

Hogy a lebontás mostanáig — a Corvin-áruház felépítéséig — meg nem történt, tulajdonképpen szerencsének mondható, mert csak most lehet helyesen megítélni, hogy az egymással szorosan összefüggő Rókus-kórház, Blaha Lujza tér és a Rákóczi út belső része megfelelően miként szabályozandó, s így még megvan a lehetősége annak, hogy a kérdés a kialakult tér figyelembevétele mellett alaposan megfontoltassék, s helyesen megoldassék, amire igen nagy szükség van, lévén eddig elkövetett városszabályozások mérsékelten szerencsés volta miatt e tekintetben a pesszimizmus nagyon is indokolt.

Igen valószínű, hogy a kórház lebontása után a felszabaduló teleknek Rákóczi út felőli oldalán az építési vonal akként fog megállapíttatni, hogy a Rákóczi út és Gyöngytyúk ucca által képezett sarkot összekötik a Corvin-áruház sarkával, s a kórház telkének e vonalon kívül eső része beépítetlen marad, alighanem azon téves szempontnál fogva, hogy a népszínház épülete jobban érvényesüljön.

Ha az ezáltal keletkezett helyzetet lelki szemeinkkel megvizsgáljuk, azt fogjuk látni, hogy azon előnytelen városkép, melyet a Rákóczi útnak belső része két divergáló oldalával és tölcsérszerű lehetetlen alakjával már most is nyujt, a fentebb valószínűnek jelzett szabályozással nemcsak fokozódni, hanem évszázadokig tartó időre állandósíttatni is fog, amit távolról sem ellensúlyoz majd az a körülmény, hogy a népszínház már a Kossuth Lajos utcából is látható lesz.

A Blaha Lujza tér, melynek — mellesleg mondva — nagy előnyére szolgált volna, ha, tekintettel a szemközti épületek magasságára, a Corvin-áruházat egy emelettel magasabbra építik, úgy amint most van, a Rókus-kórház épületével határolva, méreteinél fogva, a népszínház épületének távlati érvényesülése szempontjából ideálisnak mondható; de hogy a Rókus-kórház lebontása s a szóbanforgó területnek beépítetlenül hagyása esetén nem lesz többé az, ez egészen bizonyos.

A fentebb előadottakból tehát önként következik,

[illegible]réből
[illegible]méltó

hogy a Rókus-kórház telkét, annak lebontása után, ugyanúgy kell beépíteni, mint ahogy jelenleg van, vagyis a Rákóczi útnak szabályszerű építési vonaláig. Ezen telek egyébként egy nagyszabású nyilvános épület elhelyezésére különösen alkalmas és helyes beépítése által a Blaha Lujza tér igen sokat nyerne.

[illegible]vária
[illegible]lehet
[illegible]hogy

Ezzel ellentétben képzeljük el, hogy mivé válnék az, ha a népszínházzal szemben lévő oldala nyitva hagyatnék. Gondoljunk csak a velencei Márkus térre; nem vesztené-e az el minden varázsát, ha a Márkus templom helyén üresség tátongana?

[illegible]nnie,
[illegible]met-
[illegible]lsza-

Mindez azonban nem elég. A Rákóczi útnak belső részét ezen alkalommal szintén rendezni kell. Van ott néhány lebontásra váró régi épület. Ezekkel tehát nem volna baj. A kérdés az, mi történjék az utóbbi években ott épült új házakkal, főként pedig az Uránia-színházzal? Semmi egyéb, mint hogy a korrektúrát minél előbb meg kell kezdeni. A helyes építési vonalra épített, s a régi helytelen vonalon ideiglenesen megmaradó épületek között keletkező területeket valami kis élőkertféle-vel lehetne ellátni, hogy a támadó szabálytalanság némileg enyhíttessék. Az Uránia-színház azonban végleg is jelenlegi helyén maradhatna, csak a két szomszédot kellene arra kötelezni, hogy a keletkező tűzfalak látható részét képeztessék ki, amit annakidején — azt hiszem — szívesen meg fognak tenni; a színház előtti kis tér pedig csak előnyös volna. Bár hosszú ideig fog tartani, amíg a Rákóczi út teljesen rendbejön, de hát ezen át kell esni, ha azt akarjuk, hogy Budapestnek ezen legcsúnyább főforgalmi útvonala rendbejőjjön, s minél előbb fogunk hozzá, annál jobb.

[illegible]izok,
[illegible]pünk
[illegible]púgy
[illegible]Meg-
[illegible]lehet
[illegible]s ha
[illegible]ond-
[illegible]ómai
[illegible], aki
[illegible]volt.
[illegible]e le-
[illegible]áltó-
[illegible]hall-
[illegible]telét,
[illegible]nyai-
[illegible]kik-
[illegible]ot a

Bajos volna elhatározni, hogy melyik a nagyobb szépséghibája Budapestnek, a Rákóczi út belső része, vagy pedig a vele szomszédos Károly körút? Ideje volna már, hogy utóbbival is történjék valami.

Rozinay István.

Rozinay István

Minthogy az *építészet* jobban mondva az *építési tevékenységnél* ily tőkésekre szükség van, s minthogy megfelelő kifejezés nyelvünkben nincs helytelenül *építészi* vagy *építési igazolványokat* adtak, illetve adnak ki, ahelyett, hogy **építő** (építési) **vállalkozói igazolványokat** állítanának ki.

Innen van az a nagy rendetlenség s a vélt jogfosztás az építőipar terén, mert minden *helytelen építési igazolvánnyal és nem építési vállalkozói igazolvánnyal* bíró egyén illetékesnek tartja magát mindenféle építésre, holott erre *semmi joga nincs.*

E tekintetben a hatóságok sincsenek kellően kioktatva s innen származik a sok baj, különösen a vidéken, s innen veszi minden vállalkozói igazolvánnyal bíró egyén az építésre való jogot helytelenül.

Ez addig nem tűnt fel, míg volt munka elég. Most, hogy nincs munka s a különböző vállalkozók ajánlatai óriási számban jelentek meg a közmunkáknál, mint építőipari ajánlatuk tudódott ki az anomália s természetes, hogy a megfelelő érdekkörök rájöttek a visszaélésekre s a feljelentéseket megtették, jogos érdekeik védelmét a fenálló törvények keretén belül kérték s azt legtöbbször meg is kapták.

Nincs s nem lehet az építőmestereknek kifogásuk az építővállalkozókkal szemben mindaddig, míg azok a vállalkozás terén maradnak, azaz, míg a szervezés és pénzügyi téren működnek, de abban a pillanatban, amikor a vállalkozók saját maguk akarnak építeni, saját maguk által felfogadott, szak- és nem szakmunkásokkal, akkor a feljajdulásuk jogos, nemcsak a saját érdekünkben, hanem közérdekből is; mert fennálló törvényeink szerint *az építőiparban a kivitelezés a képesített egyén személyi felelősségéhez van kötve.*

Az építési vállalkozó a műszaki alkotás fizikai kivitelét, fennálló törvényeink szerint *csakis képesített iparossal végeztetheti,* épúgy, mint egy magán egyén, sem építhet saját maga által felfogadott munkásokkal.

Ezekből tehát világosan látható, hogy *törvényeink az építőipart kellőleg szabályozzák,* csak a törvények és rendeletek nem ismerése, azoknak nem megértése vagy mesterséges félremagyarázása, az engedélyek kiadása körüli nemtörődömsége idézte elő azt a nagy kavarodást és összevisszaságot, amely ma fennáll s amely zűrzavart a kiadandó új építőtörvény lett volna hivatva a mai viszonyoknak megfelelően rendezni.

*

A mérnöki kamara által, a kamarai tagok részére a *szellemi munkakörben bizonyos munkák fentartása ellen az építőmesteri karnak nem lehet kifogása,* mert azt a kamarai törvény biztosítja. Nem lehet kifogás különösen akkor, ha az úgy állapíttatik meg, hogy a *régi jogú építőmesterektől a szerzett jogok nem vonatnak meg vagy ha rendelet a jövőbeli szigorúbb formában jelennék meg, de az átmeneti időben a működés, nekik biztosíttatnék.*

Minden újítás bizonyos érdekköröket sért, az természetes, de helyes átmeneti intézkedéssel s kellő belátással minden elintézhető.

A régi, u. n. *4 forintos építőmesterek,* akik az 1884. évi ipartörvény alapján vizsga nélkül lettek építőmesterekké ma már kihaltak, abból ma már a mai építőmesteri érdekeltségnek nincs kára. Épúgy lesz a régi jogú építőmestereknek a tervezés jogával is, ha azok kihalnak a jövőbeli generáció tervezése, mert már szabályozható, ezekre lehet korlátozásokat felállítani, ez ellen nem lehet kifogás a mai kor építőmestereinek, de ezeknek olyanoknak kell lenni, hogy a közérdek ne szenvedjen.

Ma még minden magasépítési objectum tervezését nem lehet a fenntartott munkakörbe beosztani, hogy azt csak kamarai tag tervezhesse; mert az nem lehet mindenütt közérdek, különösen vidéken, ahol ez az építést megdrágítaná, mert a tervezőt a legközelebbi nagyvárosból vagy a fővárosból kellene hozni.

Majd ha a vidéken lesz elég gyakorlattal bíró kamarai tag, akkor lehet esetleg alacsonyabb határt megállapítani a fenntartott munkakörre, de amikor ma azt a bizonyos currens dolgot a képesített építőmester is igen jól s talán a hosszú időn át szerzett gyakorlata alapján néha még jobban is megtudja tervezni, mint a kezdő fiatal kamarai tag.

Ez nem akar az oklevél, vagy a kamarai tagság lebecsülése lenni, ez a mai élet tapasztalata.

Ez ellen a szabályozás ellen sem az egyik, sem a másik oldalon nem lehet senkinek kifogása, ha az helyesen történik s ez ma a legnehezebb, midőn az ellentétek annyira kiéleződtek.

De kölcsönös jó akarattal ez is megoldható, ha a szélsőséges felfogások elsímulnak s nem arra az álláspontra fekszik a fősúly, hogy minél többet követelni, hogy valamit kapjunk; mert épp a mérvadó körök nem tehetnek a dolgokba semmit, ha az érdekeltek nem tudnak megegyezni.

Itt *a fentartandó tervezési munkahatár kérdésnél, kell a régi építőmesterek tervezési jogainak megvédése mellett, bizonyos dolgokban az építőmesternek engedni; mert a tervezés nem ipari, hanem szellemi munka s ez a szellemi munka szabályozásánál oldandó meg.*

Az ipari munka szabályozása tekintetében pedig a mérnököknek kell engedni, abban a tekintetben, hogy annak szabályozása nem a kamarai fenntartott szellemi munkakör rendeletébe való, hanem egy kiadandó új ipari rendeletben, hogy hogy és miképp, az külön tárgyalásoknak kell, hogy alapját képezze.

Ha ezekre kerül a sor, akkor vitathatók meg a külön feltételek, hogy bizonyos *oklevéllel bírók kamarai tagok, mily feltételek mellett gyakorolhatnak bizonyos iparokat, ha nem mint vállalkozók akarnak működni, hanem tényleges ipart akarnak folytatni.*

Ezen két elvvel kell tisztába jönni, *ezen két munkakört, a szellemit és az iparit,* egymástól el kell választani, az áttéréseket külön rendeletekbe kell szabályozni; akkor megoldható a kérdés békés úton, különben fél, hogy a harc tovább folyik, mind két fél kárára.

Azon felfogás, hogy magasabb szellemi intelligenciájú és tudású egyéneknek, — szokás szerint hangoztatott, — alacsonyabb képesítésű építőiparra való áttérése külön törvényben, vagy rendeletben való szabályozása sértő az építőipar terén, — mely a legmagasabb szellemi és gyakorlati tudást igénylő ipar, — nem lehet dehonestáló, különösen akkor, amikor a mi egész ipartörvényünk felépítése egy bizonyos rendszeren nyugszik, amelyet emiatt nem lehet felforgatni, még ha egészen jogos is volna a kívánság, mert az alkotmányos szervezet nem helyezhető más alapra, az csak régi alapon, a haladással tökéletesíthető.

Az élet igazolja a fokozatos fejlődést, ha megtudjuk csinálni a kamarai tagok részére, kellő körültekintéssel a fennálló érdekek és szerzett jogok épségbentartása mellett a fenntartott szellemi munkkörök szabályozását s ha megfelelő rendeletekkel, szintén az érdekek szemmeltartásával a kamarai tagok részére a megfelelő iparok gyakorlására szóló rendeleteket, ha nem is teljesen kielégítve, mindkét érdekeltség kívánságát, mely ma na-

Távozása érzékeny veszteséget jelentett Budapest fejlődésében. Mignem 1890-ben *dr. Wekerle Sándor* pénzügyminiszter, később miniszterelnök vette át szerepét s elhatározta a fővámtéri (Ferenc József-) hid, és az eskütéri (Erzsébet-) hid létesitését, kilátásba helyezvén, hogy az Országház tájékán is dunai hid épitendő. E hidakkal az egységesités jutott közelebb s megkezdődött a belváros nagyarányu átalakulása. Mint miniszterelnök az inséges lakásügyön segitendő, a nevéről elnevezett lakótelepet épittette fel Kis-Pest határán, s ez akciónak folytatására Kőbányán épitendő hasonló lakótelep érdekében megtette az előkészületeket. Támogatta állami hozzájárulással a Tabánnak tervbe vett ujjáépitését.

Budapestnek ujabb félszázados fejlődését gróf Andrássy Gyula és dr. Wekerle Sándor támogató munkálkodásának köszönjük.

Még egy férfi szerzett magának érdemeket a főváros épitése terén. Ez *dr. Bárczy István,* ki nagyszabásu városfejlesztő programmal foglalta el polgármesteri székét, amibe polgártársai emelték. Sikerült is a tanügyi és szociális téren hálás eredményeket elérni. Számos uj, diszes, modern iskolát épittetett, diszéül a városnak, sok szociális és jóléti intézményeknek emelt célszerü épületeket és kislakásos bérházak létesitésével hathatósan javitotta a főváros — segitségre szoruló — lakásügyét.

A ránk zudult világháboru és szerencsétlen következményei meggátolta programmja azon részének megvalósitását, amelyben a Tabán ujjáépitését, az Erzsébet sugár-ut, egy uj közp. Városházának a megépitését, a Kálvin-tér, az Andrássy-ut bekezdésének méltó kialakitása foglaltatott...

Nagy ür van ma a főváros városépitésében.

Nincs és nem ismerjük a férfit, ki eréllyel s szerető akarattal előrevinné városépitő ügyét.

Óriási módon sokasodtak a teendők, fokozódtak az

szaklapjainak szintjére emelkedni, mig azután a világégés mindent derékon tört.

Ujabb erőfeszitések következtek, s a legnagyobb nehézségek leküzdésével sikerült a lapot továbbra is fenntartani; s reméljük, hogy most már egy jobb kor küszöbén állunk.

Műmellékletünkön közöljük megemlékezésképpen azon életben levő kartársak arcképét, kik e lapok felvirágoztatásához hozzájárultak, s kiknek fényképét sikerült megszereznünk.

Rozinay István.

Ötven év

mult el azóta, hogy e lapok első száma *„Épitési Ipar"* cim alatt napvilágot látott. Akkor Budának és Pestnek Óbudával együtt 300.000 lakosa volt, s épitésügyi viszonyai a vidékével együtt igen kezdetlegesek s fejletlenek voltak.

Hogy miként nézett ki Budapest 50 évvel ezelőtt, könnyen elképzelhető, ha elmondjuk, hogy a Dunán át egyetlen hid, a Lánc-hid bonyolitotta le a forgalmat. A budai dunapart, s nagyrészt a pesti is, kiépitetlen; a Szt. István templom helyén a régi összeomlottnak romjai. Az Andrássy- és nagykörut csak képzeletben van meg, s előbbinek helyén egy negyedrangu piszkos utcája a pesti ghettónak, a Könyök-utca disztelenkedik. A Vörösmarty-téren, ott, ahol most a Haas-palota áll, az összelövöldözött német szinház csupasz és megrongált falai meredeznek égnek. A Mátyás templom és csonka tornya sivár környezetben s hijával minden ékitménynek, néz le a már akkor is páratlan szépségü dunai panorámára. A királyi palota alig nagyobb a mainak harmadánál, eléggé szegényes külsővel. Ott, hol az Országház áll, fa és kőtelepek terülnek el. A régi Nemzeti Szinház minden disz nélküli épülete, jelenleg üresen álló telkén már megvan, de sem az Opera, sem a Nép-, Vig-, Magyar-, Király-, Városi, s a többi kisebb szinház nem létezik, ellenben németül játszanak a Várszinházban, az Erzsébet-téri favázas, disztelen, de igen nagy — a gyapjuutcai és a Fürst-szinházban; magyarul csak a Nemzetiben, és az István-téri Miklóssy-féle primitiv favázas épületben. A Calvin-téri szökőkut, s szobraink legnagyobb része hiányzik. A Szabadság-teret az idétlen és annál nagyobb gyászos emlékü uj épület foglalja el. A Hatvani-, most Kossuth Lajos-utca szélessége csak fele a mainak. Az Apponyi-tér helyén apró sikátorok tömkelege. A lóvasut csak Óbudára, a Zugligetbe, Kőbányára és a Ludoviceumig jár. Villanyvilágitásnak még nyoma sincs, sőt számos utca petroleummal van világitva. Legyen még kuriózumképpen felemlitve, hogy a Duna mentén fekvő városrészekben a partokon meritett dunavizet puttonyos asszonyok hordták a házakhoz, puttonyonként 5 kr.-ért.

Talán ennyi is elegendő, hogy helyes képet alkossunk magunknak az akkori Budapestről, amely ma egy hatalmas, közel egymilliós világváros.

Hogy ez mennyi szellemi és fizikai munkának az eredménye, elképzelni is alig lehet. Ezen munkának az őt megillető részét az „Épitési Ipar" is kivette s a legsulyosabb körülmények között is lankadatlanul tört kitüzött célja felé. Az anyagi eszközök hiánya miatt már megalapitása nagy nehézségekbe ütközött, — s csak több lelkes kartárs hathatós anyagi és szellemi támogatása tette lehetővé megjelenését, akik nemes áldozatkészségükkel méltán kiérdemelték hálás elismerésünket. Ezek a következők voltak: *Hieronymi* Károly, *Lechner* Lajos, *Tolnay* Lajos, *Ambrozovics* Béla, *Pucher* József, *Freund* Vilmos, *Feszty* Adolf, *Schilck* Béla, *Kund* Endre, *Zellerin* Mátyás, *Ybl* Miklós, *Weber* Antal, *Pártos* Gyula, *Steindl* Imre, *Hauszmann* Alajos, *Bukovits* Gyula, *Bobula* János *Kauser* János, *Langenfeld* Frigyes és *Slavek* Vince, szerkesztő *Ney* Béla.

Hogy a vázolt körülmények idejében az épitési tevékenység — melyet a 67-iki kiegyezés inditott meg — s avval együtt az épitőipar is csak kezdetén volt későbbi nagyarányu fejlődésének, az természetes.

Az állandónak igérkező béke termékenyitő hatása az épitkezés terére is kiterjedt. Ugy az állam, mint a főváros, de a magánosok is, mintha versenyre keltek volna egymással. Egyik fényes megbizatás követte a másikat, s a szaktársak vállvetve dolgoztak hogy az elmarasztott Budapestet a homályból kiemeljék.

Ezen kedvező viszonyok létrehozták azután azon épitészek gárdáját, kik legjobb tudásukkal, s ambicióval közreműködtek a mai fényes Budapest megteremtésében.

Ötven év nagy idő, s ma már kevesen vannak közülök az élők sorában, de müveik élnek, melyek sokáig lesznek Budapest épitőművészetének mérföldkövei.

A fentebb vázolt kedvező viszonyok mellett az „Épitési Ipar", később „Épitő Ipar", jelenleg „Épitő Ipar—Épitő Művészet" folyton fejlődött, tartalma mindinkább bővült, érdekesebb lett, s sikerült neki a külföld hasonló

Hauszmann Alajos

lapunk első alapitójának, ny. műegyetemi r. tanárnak
nyilatkozata
az „Épitő Ipar—Épitő Művészet" alapitási idejéről.

A nagy mester, ki Isten kegyelméből 79 éves, a Döbrentei-utca 10. szám alatti pompás palotájában fogad gyönyörü dolgozószobájában, mely maga is egy műtörténelmi érték, hiszen mennyezetét Lotz Károly festette a két hires és ismert muzsaképpel, melyek közül egyik — az épitőművészetet ábrázoló — Hauszmann mester szépséges felesége, a másik — a műtörténet muzsája — az ő gyönyörü ifju leánykája, később dr. Hüttl Dezső professzor felesége. A plafon alsó hajlatában ott vannak sorban Hauszmann nagy épitőművész pályatársai, szintén Lotz ábrázolásában: *Ybl* Miklós, *Weber, Szkalniczky, Koch, Unger* Emil, *Petsacher* Gusztáv.

A nagy mester örömmel emlékszik meg lapunk alapitásáról, mely folyománya volt a Mérnök Egylet épitészi szakosztálya megalakulásának, melynek első tagjai Ybl, Weber, Szkalniczky, Pucher József, Pártos Gyula, Lechner Ödön, Gottgeb Antal és Hauszmann Alajos voltak és a Diana-fürdő II. emeleti 3. szobájában tanácskoztak. Itt beszélték meg a lap alapitásának szükségességét és a szerkesztőséggel a kiváló *Ney* Bélát bizták meg, ők meg mint munkatársak szerepeltek. 200 példányban inditották meg a lapot, melynek előállitási költségeit fedezték. Nehezen ment eleinte. Maguk eljártak az iparosokhoz, hogy a lapot hirdetésekkel stb. támogassák.

Azidőben igen küzdelmes élete volt a tervező épitészeknek. Nem becsülték őket többre, mint a kőmivesmestereket és ez a lealázó helyzet is nagyban sarkalta őket arra, hogy önálló lap által megismertessék az épitész munkakörét. Hogy ezt — bár lassan — sikerült a köztudatba bevinni, az elsősorban az „Épitő Ipar" érdeme volt. Hatalmas uttörő munkát végzett ez a lap, a közönyt megtörte, az épitészetet a többi művészettel egyenrangu magaslatra állitotta.

Sok igen érdekes epizódot mondott még el a nagy Mester lapunk szerkesztőjének, melyekre még vissza fogunk térni.

Emlékezések.

Az *„Épitő Ipar—Épitő Művészet"* 50 évi jubileuma alkalmából megelevenül emlékezetemben az impozáns átalakulásnak kaleidoszkopszerü képe, mely előttem lepergett, mialatt a kis, jelentéktelen Pest—Buda városok és Ó-Buda mezőváros törvényes egyesitésből lett *Budapest,* a mai fényes, szép Nagyvárossá fejlődött.

Valóban páratlan pályafutást tett meg az utóbbi félszázad alatt Hazánk fő- és székvárosa, olyat, milyennel más városa Európának alig dicsekedhet.

Páratlan amiatt, mert nem volt oly szerencsés, hogy mint fejedelmi székváros, uralkodói kegyét élvezte volna valaha, az udvartartás fényében sütkérezhetett volna. A Habsburg-házból származott királyaink ausztriai székvárosukat, *Bécset* fogadták kegyükbe, a császárvárost dédelgették, épitgették, szépitgették s gazdagitották, mig Magyarország fővárosának a kegyük morzsáit sem juttatták.

Ez a város önmagára volt hagyatva, a saját lakosai, polgárai erejére, áldozatkészségére, szeretetteljes ápolására volt utalva. Az uralkodóház kegyéből a XVIII. századból csak három épület emlithető, amelyek *Mária Terézia* korában a fővárosnak jutottak, s. p. a *„Rokkantak Palotája"* (Károly-kaszárnya, mai közp. Városháza), a várbeli *Királyi kastély,* amit napjainkban Ferenc József királyunk bővittetett királyi palotává, s II. József által a város északi határán tul épittetett *„Uj Épület* — akkor rejtélynek mutatkozott — óriási épülettömbje, mely 100 évnél tovább megakasztotta Budapest terjeszkedését, s csak a legujabban adott helyet a fényes középületekkel ékeskedő, diszes *Szabadság-térnek.*

A főváros fejlődése történetében hiányzott a fejedelmi támogatás.

A XIX. században azonban előnyös változás állt be. *Fhg. József Nádor* személyében nyert a főváros magas pártfogót. Itt tartván állandó lakhelyét, a nemzettel érzett, annak lelkületéhez fért s vele forrott össze. Szeretettel ölelte fel a város sorsát s gondozta épitését, szépitését. Általa megalakitott Szépészeti Bizottmánnyal elkészittette a Lipót-város rendezését, szép tágas uthálózatát terekkel, sétányokkal ellátva, azok előkelő házcsoportokkal lettek beépitve.

Mikor 1838-ban az árvizkatasztrófa romba döntötte a várost, az ujjáépitésnek szentelte minden gondját. „Pest városát ujjáépitette" hirdeti a felirás ércemlékszobrának talpazatán.

A Nádornak a város épitése és szépitése körüli fáradozásában segitőtársa volt *gróf Széchenyi István,* a Lánc-hid és az Alagut megteremtője, a Duna-gőzhajózás feleleventője, ki a főváros irodalmi, társadalmi és közgazdasági terein egyaránt mélyreható nyomokkal véste be nevét. Létrehozta a Nemzeti Kaszinót, sürgeté a Nemzeti Szinház megalapitását, amelyet a Dunapartra kivánt helyezni — legismertebb ténye pedig a M. Tudományos Akadémiának juttatott nagy adománya.

Javára vált a fővárosnak, hogy rábirta a nemességet, itt épiteni palotáikat, meghonositotta a lóversenyeket, stb.

Örök hálával tartozunk a két férfiunak a XIX. század első felében a főváros fejlődése érdekében kifejtett korszakalkotó működéseért! . . .

A XIX. század második felében, az elnyomatás kora után bekövetkezett alkotmányos életünk visszaállitása, hazánkra és a fővárosra a fejlődés ujabbi éráját hozta meg.

Gróf Andrássy Gyula, m. miniszterelnököt áthatotta a meggyőződés, hogy az országnak életfeltétele, miszerint méltó, fényes, modern, nagy fővárossal birjon. Ezt megteremteni országos feladatnak ismertette el, s lelkes odaadással indult a megvalósitására.

Az 1870. évi X. t.-c. alapján 24 millió frt (48 millió kor.) külföldi kölcsönt szerzett, a célba vett nagyszabásu közmüvek létesitésére, aminek végrehajtására életbe hivta — angol mintára — a Főv. Közmunkák Tanácsát, amelynek elnöki székét magának tartotta fenn.

E minőségében inditotta meg nagyszabásu programmjának megvalósitását: a Lánc-hid megváltását, uj dunai hidak létesitését, rakpartok, kikötők épitését, ujabb közlekedési utaknak megnyitását a fővárosban, stb.

Igy létesült a 2.3 km hosszu és széles Sugár- (Andrássy-) ut, a Margit-hid, az összekötő vasuti hid, boulevarddá lett a belső körut és számos uj középület, mint: a főposta, az egyik könyvtár épülete, egyetemi intézetek, a klinikai épületek az Üllői-uton, a Műegyetem a Muzeumkörúton, a Nemzeti Szinház átépitése, az uj Operaház, stb.; s e sorozat a dunaparti fényes Országházzal záródott. Ezek révén a főváros képe szemlátomást öltött fényes, nagyobb arányokat; emelkedett a város nivója minden téren és tekintetben, s lakossága 1½ évtized alatt megkétszereződött (300.000—600.000-re).

Rákóczi-út 16.

Rozinay István

ROZINAY ISTVÁN
építész,
főmunkatárs.

Építő Ipar – Építő Művészet
1926. 1–4. f.

LVXIII. ÉVFOLYAM 29—30. SZÁM 1924 OKTÓBER 2

ÉPITŐ IPAR
ÉPITŐ MŰVÉSZET

A budapesti építőipari szakmák ipartestületei, a Hadviselt Mérnökök, Építészek és Műszaki Tisztek Nemzeti Szövetsége, a Magyarországi Építési Anyagkereskedők Szövetsége, Budapesti Ácsmesterek Ipartestülete, az Építőmesteri Képzettség megvizsgálására szervezett bizottság, a Városi Mérnökök Országos Szövetségének hivatalos lapja.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Félévre 40000 K, Ausztria, Németországba félévre 100000 K Egyéb külföldre félévre 200000 K Egyes szám ára 4000 K. Postacsekkszám: 49197. Hirdetési díj: milliméterenként 2000 korona.

FELELŐS SZERKESZTŐ DR. FÁBIÁN GÁSPÁR

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, I., Horthy-Miklós-út 15c V/38 TELEFON: JÓZSEF 132—95.

Budapesti utcanevek.

Ha valaki Budapest térképét kezébe veszi azon szándékkal, hogy valamely térnek, vagy utcának helyzetére nézve tájékozódjék, a többi közt eléggé különös dolgokat is észlelhet, melyek nemcsak csodálkozását keltik fel, de mosolyra is inditják.

Példának okáért nem különös-e, hogy a Calvin teret a Calvin utcától mintegy 8 km. távolság választja el, lévén a Calvin-tér — amint tudjuk — az Üllői-ut elején, de hogy a Calvin-utca a III. kerületben, azaz Óbudán huzódik meg, ezt már kevesen tudják. Ugyanily praktikus módon helyeztetett el az Országház-tér az V. kerületben az Országház mellett, az Országház-utca azonban az I. kerületben, azaz a Várban; a Korona-utca a IV. kerületben, a Korona-tér pedig Óbudán. Hasonló ellenséges viszonyban vannak egymással a Rákóczy-tér —Rákóczi-ut, Baross-tér—Baross-utca, Petőfi-tér—Petőfi Sándor-utca, Vörösmarty-tér—Vörösmarty-utca, Szegényház-tér—Szegényház-utca, István-tér—István-ut, Hunyady-tér—Hunyady-utca stb.

Tegyük fel, hogy egy idegennek, aki nem igen járatos Budapesten s aki a Calvin-teret véletlenül ismeri, a Calvin-utcában akad valami végezni valója, egész logikusan azt fogja következtetni, hogy a Calvin-utcát valahol a Calvin-tér közelében kell keresnie. Csak sok kérdezősködés és még több gyalogolás után fog tudatára jönni annak, hogy igen nagyot tévedett. Helyesen van ez igy?

Vagy pedig nem megtévesztő-e, hogy nem az Andrássy-utat, vagy pedig Nagy-körutat hivják Óriás-utcának, hanem a VIII. kerületnek egy jelentéktelen mellék utcáját? Mert hiszen egész természetes, hogy az Oriás-utca elnevezés valami óriási, rendkivüli nagy és hatalmas utvonal képzetét kelti fel bennünk s ezen név hallatára mindenki ilyet fog keresni, aki Budapestet nem ismeri.

Vagy nézzük meg a Hungária-körutat, mely hozzávetőleges becslés szerint lehet 10 km. hosszu s amely egész hosszában ugyanezen nevet viseli, számozása azonban minden rendszert nélkülöz, amennyiben az a Thököly-utnál kezdődik, a Margitsziget felé növekszik, hogy innen visszaugorva a Thököly-uthoz, visszafelé a Népliget irányában folytatódjék. Hogy ebből miféle zavarok és kellemetlenségek támadhatnak, könnyü elgondolni. Szükséges volna az egész Hungária-körut egyes szakaszait, miként a Nagy-körutnál külön elnevezni, de amellett a számozást is rendezni.

Mit szóljunk a rakpart elnevezéshez? Ebbe még a magyar embernek is csaknem kificamodik a nyelve, dacára elismert nyelvügyességének, különösen ha az még más, „r" betüt tartalmazó szavakkal van kombinálva, mint ahogy tényleg van. Nem volna elegendő ennyi: Margit-part, Gellért-part, Rudolf-part stb.?

Aztán itt van a Mexikói- és Amerikai-ut, mintha egyenesen Mexikóba, illetőleg Amerikába vezetnének. Hát szükségünk van nekünk arra, hogy utcanevekért Amerikába menjünk, mikor sokkal helyesebb magyar vonatkozásu neveket alkalmazni s összetartozásunk érzetét ezzel is ébren tartani.*)

*) De a legbotrányosabb az, hogy a bordélyházakkal megszennyezett utcát „*Magyar*"-utcának hivják. (Szerk.)

Sátori Mór, Egyesült Gipsz-, Műtrágya- és Vegyészeti Gyárak R.-T.
Központi iroda: Budapest, V. kerület, Wurm-utca 2. szám. :-: Telefon: 181—71 és 181—72

Nem kell-e elmosolyodni számos budapesti lehetetten utca név hallatára? Van ezek közt több, amely eléggé különös ugyan, de mert forgalmasabb utcára vonatkozik, már megszoktuk s nem ütközünk meg többé rajta. Ime egynehány: (A melletük levő, zárjelbe fogott nevekhez, melyek csak oly logikusak, lehet, hogy a közel jövőben lesz szerencsénk.) Szerecsen (Zulukaffer), Alkotás (Rombolás), Kék golyó (Zöld henger), Sziv (Máj), Marokkói (Patagóniai), Dohány (Bagó), Szűz (Kurucz), Mész (Vakolat), stb. utca.

Álljon itt még jó egynehány a többi kevésbé ismertek közül: Tündér (Boszorkány), Vas (Ezüst), Véső (Harapófogó), Tükör (Fogkefe), Vig (Bánatos), Zápor (Jégesső) Zivatar (Istennyila), Áfonya (Ribizli), Áldás (Átok), Amazon (Nimfa), Angyal (Ördög), Avar (Kóró), Aranykéz (Vasláb), Arasz (Rőf), Béke (Háboru), Bodor (Kacskaringó), Bors (Paprika), Csap (Hordó), Czipő (Papucs), Dara (Kása), Ér (Ideg), Fáklya (Gyertya), Fény (Árnyék), Fürész (Reszelő), Család (Nagymama), Gömb (Kocka), Gyökér (Sárgarépa), Hajnal (Alkonyat), Henger (Emelty ü), Hentes (Kolbász), Holdvilág (Napvilág), Kecske (Tehén), Kis Salétrom (Kis szóda), Korall (Korpa), Könyök (Lábszár), Miatyánk (Üdvözlégy), Nap (Éj), Mókus (Macska), Nyár (Kánikula), Óriás (Törpe), Ozike (Nyuszika), Párkány (Eresz), Percz (Negyedóra), Örömvölgy (Bánathegy), Pipa (Szopóka), Polgár (Gróf), Román (Eszkimó), Sip (Fuvola), Só (Eczet), Szőnyeg (Pokrócz), Tél (Jég), Teve (Dromedár), Tömő (Dugaszoló), Kör (Kerülék) stb. stb. stb. utca.

Valószinü, hogy az elsorolt utcanevek egyikemásika valamely szatócs boltjának cimtáblájáról veszi eredetét. Csakhogy sem a szatócs, sem a Szerecsen, Aranykakas, Aranykacsa, Kékgolyó stb. nem elég nevezetesség arra, hogy egy-egy utcanévvel megtiszteltessék. A legnagyobb részük azonban minden vonatkozást nélkülöz, vagyis nevetséges.

De hát nincs-e nekünk elég történeti, irodalmi művészeti vagy más nagyságunk? Azután itt vannak a magyar városok, községek nevei, melyek különösen alkalmasak egy-egy utca elnevezésére főként akkor, ha az egyuttal az irányt is jelzi, amelyben az illető város, vagy község fekszik. Ezen momentum most, — tekintettel elrabolt városainkra — különösen aktuális.

Még szerencse, hogy nyelvünket az idevetődő idegenek nem ismerik, mert ha igy volna, meglehet, hogy igen különös fogalmakkal távoznának körünkből.

Rozinay István.

KRÓNIKA

Eljegyzés. Dr. Neuschloss-Knüsli Kornél és neje Knüsli Lujza örömmel tudatják fiuknak Konrádnak eljegyzését Nagy Lenkével. Gratulálunk.

Nagy terv-kiállitás a Mérnök- és Épitészegyletben. A Magyar Mérnök és Epitész Egylet birtokában sok száz épitészeti terv van, amelyek mint az évtizedek folyamán hirdetett terv pályázatok munkái nyugszanak az egylet irattárában. Az egylet vezetősége most azt tervezi, hogy az évtizedek alatt összegyült terveket bemutatják a nagyközönségnek és majd amikor a hat hét sorozatban bemutatott tervekből a nagyközönség már a mult valamennyi pályázatát megismerhette, azokat az Egylet székházában létesitendő muzeumban helyezik el. A tervezet iránt, amely a régebbi emlékeket felujitani van hivatva és a közönséget közelebb hozza a magyar épitészek gyönyörü tervezeteihez, nagy érdeklődés fogadja.

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK

Épitőipari munkabérek. Az épitőmunkások órabérét a Budapesti Épitőmesterek Szövetsége szept. hó 29-tól az alábbiak szerint állapitotta meg: Falazó kőművesnek 7400—8600, diszvakolóknak 8450—9500, fehér-, rab tz- és terranovamunkásoknak 8600—9950, létraállványon dolgozóknak 9500—11000, logóálványon dolgozóknak 10500—12000, kazán- és kéményfalazóknak az alapban 7400—8600, kazánfalazóknak a rostély felett 9650—10800, kéményfalazóknak a talajszin felett 10500—11650, külső kéményjavitás műállványon, valamint forró és piszkos helyen végzett munkák után 20 százalék pótlék, gipszlablafalazóknak 7400—8600, parafakőfalazóknak 7400—8600, vasbetonos ácsoknak 7400—8600, könyvvel biró állványozóknak 6350—7400, segédállványozóknak 5500—6250, vasbetonos szerelőknek 5100—6750, vasbetonos segédmunkások 4900—5750, betonkeverők-, habarcskészitők- és mészoltóknak 4900—5750, férfi napszámosoknak 4750—5600, asszonyoknak és 16 éves fiuknak 3500—3850, kubikusoknak saját szerszámmal 6350—7400. Atalakitásoknál előforduló különféle munkákon (az emeletráépités kivételével) dolgozó kőmüveseknek 8450 K-tól 9500 K-ig fizethető.

Fuvarárak kétlovas fuvar egész napra 380.000 — kétlovas fuvar fél napra 242.000, ennél rövidebb időre az első órára 86.000, a második órára 48.000, minden további óra után 38.000 egylovas fuvar egész napra 288.000, félnapra 178.000, ennél rövidebb időtartamra az első órára 63.000, a második órára 37.000, minden további óra után 29.000, egylovas kordély egész napra 190.000 korona.

MAGÁNÉPITÉSI ENGEDÉLYEK.

Budapest székesfőváros tanácsa 1924 szeptember 16—23. közti időszakban a következő épitési engedélyek kiadását engedélyezte: Varga Lajosné a X., Gerney-u. 20.04. hrsz. a. családi ház, ép. Siegl Alfréd (VII., Komócsy-u. 33.) — Helyi György a III., Filatori-dülő 6664. hrsz. a. fdsz. ház, ép. Malina Gusztáv (VIII., Angol-u. 21.) — Faragó Zsigmond az I., Sasad-dülő 2406. hrsz. a. toldalék, ép. Löffler Béla (II., Margit-körut 7.) — Kolarits Károly az I., Csend-u. 4815. hrsz. a. fdsz. ház, ép. Buzássy József (I., Attila-körut 2.) — Fischer József a VII„ Lőcsei-ut 2097. hrsz. a. fdsz. ház, ép. Lindwurm József (VII., Hajtsár-ut 97.) — Knechtl István István a X., Álmos-u. 2175. hrsz. a. fdsz. üzlet és lakóház, ép, Tresinszky András (X., Szigligeti-u. 16). — Kliment Gottlieb a II,, Kapás-u. 13640. hrsz. a. toldalék, ép. Séger Alajos (I., Ferry Osykár-u. 19.) — Egri bortermelők szöv. a VI., Hungária-ut 1752. hrsz. a. emeletes épület, ép. Kemény Sándor (V., Csanády-u. 21.) — 1o2.781. Molnár István az I., Fehérvári-ut 3757. hrsz. a. iroda és műhely. — Első magyar részvényserfőzde a X., Jászberényi-ut 8393. hrsz. a. toldalék, ép. Sórg Antal (X., Gergely-u. 8.) — Egyesült épitőipari r.-t. az V., Bodor-u. 8. sz. a. toldalék, ép, Becsey Oszkár (V., József-tér 9.) — Ágoston Gábor a X., Alsórákosi-rét 2004. hrsz. a. családi ház, ép. Siegl Alfréd (VII., Komócsy-u. 33.) — Fodor Sándor az I., Istenhegyi-ut 9693. hrsz. a. üvegház, ép. Varga Lajos (V., Bálvány-u. 14.)

VERSENYTÁRGYALÁSI EREDMÉNY. A bpest székesfőváros részére X., Kerepesi-uti Ferenc József laktanya épületének vizvezeték és csatornázási munkálataira a legolcsóbb ajánlalott tette: *Kikta és Güntert* cég - VIII/a. épületre 318,195.000 kor. a VIII/b. épületre 196,203.000 kor.

TÓTH ISTVÁN elektrotechnikai és műszaki vállalata I., Szt János-tér 4. Telefon J. 62—24.

ROZINAY *István*, építész, építészeti író. A főváros mérnöki hivatalának tagja volt. 1880—84. adta ki Budapest építményei c. művét (40 műlap és magyarázó szöveg).

E. É. T. 376 p

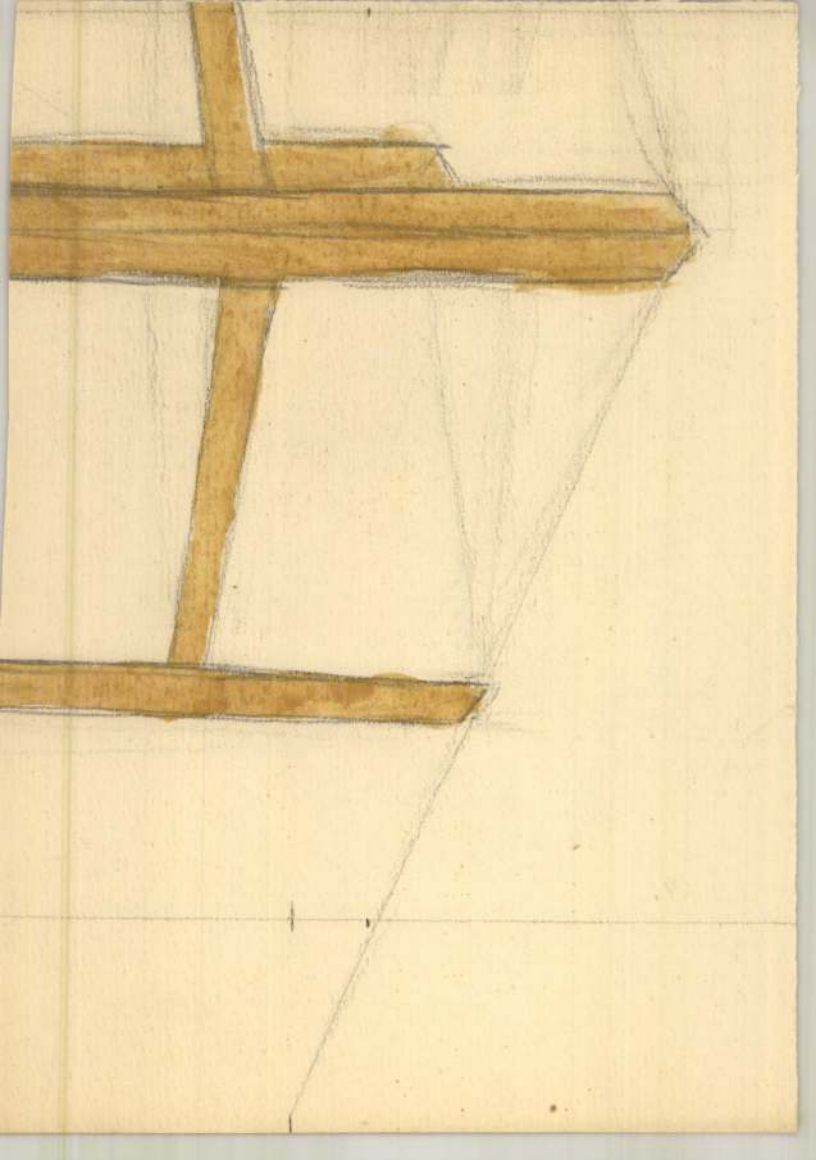

építési vállalkozókat gyárosoknak és az építési vállalkozást gyáriparnak minősítse.

2. Lássuk már most, hogy az építőipari szabványosítást csak a nagyipar keretén belül lehet-e keresztülvinni? Az 1. pontban tárgyaltak után mi építési nagyiparról nem beszélünk, de azért nem fordítjuk el cikkírónak azon intencióját, hogy tömeges építkezés esetére gondolja keresztülvihetőnek a szabványosítást. Feltéve, *de meg nem engedve*, hogy építési részvénytársaságok jogszerűen gyakorolhatják majd az építő ipart, tehát úgynevezett nem nagyiparok, hanem nagy tőkével (vagy csak nagyhangzású nevekkel, esetleg nagyhangú vezérigazgatókkal) rendelkező vállalatok fognak keletkezni, ezek megalakulása és esetleges működése még nem biztosítja a szabványosított épületalkatrészek bevezetését és elterjedését, viszont ezek az úgynevezett nagyvállalatok nélkül is van lehetőség a normál alkatrészek meghonosítására.

Cikkíró maga jelöli meg a szabványosítás akadályai között úgy a tervező, mint főleg az építtető nagyközönség egyéni ízlését, egyéni kívánságait, esetleges szeszélyeit.

A tervező egyéni felfogását ki lehet küszöbölni, de a nagyközönség szétágazó kívánságait az úgynevezett nagyvállalkozók sem fogják megmásítani tudni. Mert ha feltételezzük is azt, hogy az úgynevezett nagyvállalkozók keresztül tudnák is vinni egyes szabványosított épületfelszerelések bevezetését, az egységes térhódítás még nem volna biztosítható, minthogy ezek a nagyvállalkozók (?) egymásnak versenytársai lévén, olcsóbb és silányabb felszereléseket igyekeznének ajánlani és beépíteni, csakhogy olcsóbb ajánlat alapján a munkát elnyerhessék, s ennek érdekében a saját céljaiknak megfelelő újabb szabványokat fognak megállapítani. Éppen egyes nagyvállalkozó részvénytársaságoknál tapasztaltuk, mily silány munkát szállítottak a hadseregnek. Ékes tanuságot szolgáltatnak a különféle barakkok.

A szabványosított épületalkatrészek bevezetését az építkezés olcsóbbá tétele és a lakásszükséglet tolják homloktérbe, mert ez idő szerint tömeges lakásra, egyszerű kivitelű, olcsó házakra volna szükség. Ennek keresztülvitelét nem a hasznot mindenekelőtt szem előtt tartó építési részvénytársaságok, hanem a magyar technikuskar és ezen keresztül a különféle iparosok és a nagyközönség révén tartom megvalósíthatónak. A magyar építész és építőmesteri kar hivatása magaslatán áll, akikkel megfelelő propaganda útján könnyen meg lehet értetni, hogy a parancsoló szükség folytán egyéni ambiciókat átmenetileg rendeljék alá s az építtető nagyközönséget világosítsák fel, mennyi előny származik rájuk nézve a normál alkatrészek alkalmazása esetén. *Egyébként is elsősorban a tervezők érdeke, hogy az építkezés olcsóbbá tétessék, mert ily módon nagyobb a valószínűsége annak, hogy munkamegbízáshoz jutnak.* Ezzel párhuzamosan az épületalkatrészeket termelőkkel is összeköttetésbe kellene lépni s számításokat végezni, mennyivel tenné olcsóbbá a szabványosítás az építkezést. A mutatkozó eredmények alapján a nagyközönség figyelmét a napi sajtó közreműködésével kellene a szabványosítás előnyeire felhívni s bizonyos háztípusok építési költségeinek tájékoztató közlésével az építkezésre serkenteni.

Mindezt azonban csak az építészek és építőmesterek és technikusok igénybevételével. *Fridrich F. Géza.*

(Folytatjuk).

Mezőgazdaság és építészet.

II. (Vége.)

Igényel-e egy gazdasági épület, amelynek szerkezetei lehetnek a legegyszerűbbektől a legfejlettebbekig, szakembert.

Mint bizonyítandó tétel álljon, hogy *szakember alkalmazása még a legprimitivebb épületeknél is* — még inkább a fejlettebbeknél — *indokolt, illetve a gazdára nézve anyagilag előnyös.*

Az épület szellemi megalkotója — mert ilyen minden esetben van — az építmény sikerét, amely végeredményben mindig anyagi, három szempontból befolyásolhatja:

a) a tervezésben megnyilvánuló helyes takarékosság által az *építési költségek*,

b) helyes szerkezetek alkalmazása által a fenntartási költségek és

c) célszerű elrendezés által az *üzemköltségek révén.*

a) és *b)* pontok argumentálásánál legyen szabad a meglevőségekre hivatkoznom, állítván, hogy alig található épület, amely oktalan túlméretezése folytán az építési költségben 5—10%-nyi megtakarítást ne tett volna lehetővé. Ha felsorolásba kezdenénk, úgy csak a különlegesen eklatáns példák egy csekély töredéke is hasábokat, oldalakat igényelne. Ugyancsak ritka épület, amelynél a szerkezeti tudás hiánya egyik vagy másik szerkezetben a tartósságának tekintélyes mértékben rovására ne menne, természetesen nem a legújabb szerkezeti tudás eredményeivel hasonlítva össze a régieket, hanem csak olyanokra célozva, amelyek építésük idejében is kétségkívül fogyatékos szakképzettségnek voltak eredményei.

A *c)* alatt említett üzemköltségek alatt az emberi-, állati- és gépi erő jó kihasználását értem, ami elsősorban az épület alaprajzi és felépítési elrendezésétől függ. Az elrendezés sikere szempontjából minden bizonnyal nagyobb a garancia, ha a tervező egy nagyobb általános intelligenciával, tervezésben gyakorlattal, szerkezetekben szabad kézzel és a rokonszakmákban (mezőgazd. technológia, gépészet) jártassággal bíró, szakember, mintha egy primitív mesterember.

A tervező szakember alkalmazásával *a), b)* és *c)* pontokban nyujtott, végeredményben anyagi előnyökkel szemben áll és a mérleg másik oldalára írandó a *tervezői honorárium, amely az épület nagysága és minősége szerint az építési költségnek 2—3%-a* és amely, ha nincsen külön tervező építész, látszólag nincsen meg. Még ha tényleg nincs is meg (bár jól tudjuk, hogy az ingyen tervezés mindig a legdrágább), akkor is feltétlenül bizonyos, hogy a jó szakember tiszteletdíját többszörösen megtakarítja az építtetőnek és hogy az építtető gazdának ennél jobban kamatozó tőkéje nem lehet, hisz ez már befektetés alkalmával többszörösen visszafizeti magát.

Az esetben, ha az épület tervezése és kivitelezése, így utóbbinak ellenőrzése is egy vállalkozó kezében van letéve: az építtető a vállalkozónak teljesen ki van szolgáltatva, *mert egy vállalkozó, aki önmagát ellenőrzi: ez maga egy üzleti nonsens.*

III.

Hogy megvólt-e és megvan-e a kellő kapcsolat és együttműködés a gazdák és építészek között, annak eldöntése ténybeli dolgok konstatálása: *nincs.* Hogy *meglesz-e* a jövőben: az két tényezőn múlik: a gazdán és az építészen. A gazdán annyiban, hogy belátja-e saját szempontjából azokat, amiket az előbbiekben állítottunk és bizonyítottunk (és ez nagyrészben a propaganda, a gazdasági szakoktatás kérdése), — az építészen pedig annyiban, hogy a kellő speciális szakképzettséget megszerezze és ezáltal a gazda igényeit, úgy amint az az eddigiekben feltételezve volt, tényleg jól ki tudja elégíteni.

IV.

Végül a negyedik kérdőpont értelmében arról a különleges szakképzettségről óhajtok röviden megemlékezni, amelyre az építésznek feltétlenül szüksége van, s amely nélkül egész logikánk kártyavár, s végül ami reánk, építészekre nézve a „tartozik“ rovatot képezi.

A szakképzettséghez tartozik mindenekelőtt helyes szerkezeti tudás, valamint a hazai és külföldi gazdasági építészet szokásainak és eredményeinek állandó ismerete; ez azonban talán a kisebbik rész. A szakképzettséghez tartozik továbbá magának a mezőgazdaságnak, az üzemnek, a modern irányzatoknak az ismerete, a rokonszakmákban, ú. m. mezőgazdasági gépészet, ipar és technológiában való bizonyos fokú jártasság, mert ezek hozzák az építészt a tőle legtávolabb álló gazda gondolkodásmódjához közel, — és mert ezt a gazda — véleményem szerint joggal — megkívánja, ez a bizalomnak, ezáltal a megértő együttműködésnek sine qua non-ja. A köz- és magánépítészetben természetszerű, hogy a tervezendő épület üzemét ismerjük, de ezt mint hozzánk közelállót és általunk használtat, könnyű is megismernünk. A gazdasági épületek üzeme azonban távol áll tőlünk, azt megismernünk nehezebb, ennélfogva fontosabb is *és ennek hiánya okozta nagyrészt, hogy mezőgazdaság és építészet a multban kevéssé vettek egymásról tudomást.*

Miután az együttműködés racionális alapja megvan, a gazdaközönseg részéről saját érdekeinek felismerésén, az építész részéről a szakképzettség elsajátításán, végül az ügynek lehető propagálásán múlik, hogy e kulturális és közgazdasági szempontból egyaránt kívánatos együttműködés a kívánt mértékben mielőbb tényleg bekövetkezzék. *Kotsis Endre.*

Éjjeli közúti közlekedést Budapestnek.

Már a háborút megelőző időkben is méltán lehetett csodálkozni afelett, miként van az, hogy a világvárosnak induló s éjjeli életéről már régóta híres Budapesten, a haladás, a fejlődés s az újítások városában még csak kísérlet sem történt arra nézve, hogy a közúti közlekedés valamilyen formában egész éjjen át fenntartassék, amire pedig igazi nagy — vagy mondjuk világvárosnak elkerülhetetlen szüksége van —, mert igen nagy azok-

nak a száma, kik hivatásuknál, életviszonyaiknál fogva, vagy a létért való küzdelem folytán nagy mértékben reá szorulnak.

Mi is voltaképpen az a világváros? Ugyebár egy oly város, mely nemcsak hogy igen nagy és igen népes, de melyben a megélhetésnek, kenyérkeresetnek, a művészetek kultuszának, a szórakozásnak stb. minden elképzelhető lehetősége megvan, s a melyben feltalálható a kulturának, a haladásnak minden vívmánya, minden, ami szép, ami kényelmes és célszerű, szóval mindaz, ami az életet elviselhetőbbé, mondjuk kellemessé teszi s annak értéket ád. Hogy egy világváros éjjeli közlekedésének célszerű berendezése is idesorolható, az magától értetődik, mert lakosai között igen sok van, kiknek arra igen nagy szükségük van, s melyet ezidőszerint súlyosan kell nélkülözniök.

Vegyük csak sorra, kiknek van szükségük gyors és olcsó éjjeli közlekedő eszközökre? Itt vannak az orvosok, illetőleg a betegek, kikre nézve a gyors segítség sok esetben oly nagyon fontos, amidőn egy-egy emberi élet megmentése percektől függ. Itt van a többi közt a szellemi munkásoknak egy tekintélyes része, mindazok, akik ujságírással, szerkesztéssel vagy nyomtatással foglalkoznak. Itt vannak a rendőrök és detektívek, akik közbiztonságunk felett őrködnek. Itt vannak és pedig igen nagy számmal azok, kiket a megélhetési súlyos viszonyok arra kényszerítenek, hogy nappali munkájukat éjjel is folytassák; ezeknek ellentéteképpen pedig azok, akik szórakozás után járnak, báloznak stb. Mindezekre nézve igen fontos, hogy a városnak bármely részében legyenek, nyugodtak lehessenek arra nézve, hogy az éjnek bármely szakában olcsó pénzért lakásukba tudjanak jutni, s hogy ne legyenek kitéve a bérkocsisok zsarolásának.

Most, hogy viszonyaink minden téren teljesen megváltoztak, s a megélhetés a túlnyomó többség részére oly rettenetes mértékben megnehezedett, sok, eddig nem is ismert keresetmód kelt életre, mely az éjjeli közúti közlekedést még az eddiginél is szükségesebbé teszi, s most már igazán itt volna az ideje, hogy ezen újítás bevezettessék.

Berlinben már 45 évvel ezelőtt, amidőn lakosainak száma körülbelül akkora volt, mint Budapesté ma, akként volt az éjjeli közúti közlekedés berendezve, hogy éjfélig fenntartatott a rendes forgalom; éjféltől 2-ig félóránként, 2-től reggelig pedig a rendes forgalom megindultáig óránként indult egy kocsi; s 12-től reggelig kétszeres menetdíjat kellett fizetni. Mily szivesen megfizette volna az ember a négyszereset is.

Meg vagyok róla győződve, hogy az éjjeli közlekedés fenntartása Budapesten is nagyon kifizetné magát. Mily élvezet volna például az e nyáréhoz hasonló tikkasztó éjszakákon egy egészen ablaknélküli, teljesen a kocsi padlójáig nyitott nyári kocsin egy-egy órácskát cél nélkül kocsikázni! Sőt ez talán sporttá is fejlődnék ...

*

Oly időket élünk, hogy további sanyargattatásunknak s megaláztatásunknak ezidőszerint fegyveres erővel határt szabni nem tudunk. Egyedüli fegyverünk a kitartó munka, haladás és kultura, mellyel a minket megfojtani akaró éhes és kapzsi ellenségeinket legyőzhetjük. Azon kell tehát lennünk, hogy Budapest minden téren a haladás városa, s Keleteurópa szellemi központja legyen.

Rozinay István.

KÖZGAZDASÁG

Ezerháromszáz állami kislakást építenek a vidéken. Az Országos Lakásépítési Tanács állandó bizottsága behatóan foglalkozott *a vidéki városok kislakásos építkezésével is* s az erre vonatkozó konkrét tárgyalásokat az illető városok vezetőivel már meg is indította. E tárgyalások ugyan teljesen még be nem fejeztettek, de minden remény meg van arra, hogy a vidéki városok átérezvén az óriási horderejű kérdés szociális fontosságát, tőlük telhetőleg minden anyagi áldozatot meghoznak majd, hogy az állami lakásépítési akciót minél sikeresebbé tegyék. Minden előkészület megtörtént arra nézve, hogy *az építkezések a vidéken is hamarébb megindíthatók legyenek.* A bejelentett igényhez és a rendelkezésre álló hitel mérvéhez képest kilátás van arra, hogy *egyelőre 21 városban és községben, összesen 1228 lakás fog létesülni.*

Az ad hoc bizottság letárgyalta mindazokat a kedvezményeket, amelyek *hivatali, irodai és üzleti helyiségekké alakított lakások visszaalakításának,* továbbá *a ráépítéseknek* előmozdítása céljából az érdekelteknek nyujthatók volnának, továbbá azokat a feltételeket, melyek e kedvezmények megadása ellenében kikötendők volnának. A nyujtandó kedvezmények között első helyen állanak az *adókedvezmények,* melyek oly mérvűek, hogy a legnagyobb reményekre engednek következtetni, hogy a legközelebbi jövőben a magánépítkezések is megindíthatók lesznek. *Az átalakítással nyert helyiségek 15 évi, ráépítés esetében pedig 20 évi adómentességet élveznek majd, de nemcsak az állami adó alól, hanem az összes községi adók alól való mentességet.* Természetesen ez az adómentesség nem vonatkozhatik a közüzemi pótlékok, sem a kincstári részesedés címén a régi lakbérek után kirótt 20%-os adó elengedésére. Egy másik kedvezmény, mely ráépítés esetén nyujtatik az építtetőnek, az utolsó emeletsorra vonatkozik, amelyeknél ha a szükséghez képest a födém kicserélendő, ez az emeletsor analog az átalakított helyiségekre nyujtott adókedvezményeknek, 15 évi adómentességet élvez, nemcsak az állami, de a községi adó alól való mentességet. Az ily esetekben nyujtandó adókedvezmények azonban csak oly építkezésekre vonatkoznak, melyek az 1923. év végéig effektuáltatnak s 1923. év végéig rendeltetésüknek tényleg át is adatnak.

E kedvezmények a legközelebbi jövőben törvény útján biztosíttatnak majd, hogy az építtetők érdekei minden tekintetben megóvassanak, s a hozott áldozat mérvéhez képest az előnyök legmesszebbmenőleg garantáltassanak is.

Milyen kulcs szerint fizettetik a vagyonváltságot? A vagyonváltság összege az árúraktár 1921. április 1-én mutatkozott összértékének két harmada alapján számított

5%	ha az alapérték	150,000 koronánál nem több
6 „	„ „ „	300,000 „ „ „
7 „	„ „ „	500,000 „ „ „
8 „	„ „ „	700,000 „ „ „
9 „	„ „ „	900,000 „ „ „
10 „	„ „ „	1.000,000 „ „ „
11 „	„ „ „	2.000,000 „ „ „
12 „	„ „ „	5.000,000 „ „ „
13 „	„ „ „	8.000,000 „ „ „
14 „	„ „ „	10.000,000 koronánál v. ennél több.

A húszszázalékos házbéradó. Az 1920—21. évi költségvetésről szóló törvény rendelkezése szerint minden házbirtokos köteles az 1918. évi házbérjövedelem 20%-át kincstári részesedés címén az államnak beszolgáltatni. Ezt a 20%-ot azonban a háztulajdonos a bérlőtől behajthatja. E törvény alapján a pénzügyminiszter most rendeletet adott ki, amelyben az adóhatóságokat a részesedés kivetésére és behajtására utasítja. A rendelet alapján 1921. augusztus 1-től kezdve minden bérlő köteles az 1918. év folyamán fizetett nyers házbér és annak járulékai után 20% kincstári részesedést negyedévi részletekben olyképpen fizetni, hogy a negyedév 15-ik napjáig az esedékes részlet le legyen fizetve. A háztulajdonosok a beszedett részesedést haladéktalanul kötelesek beszolgáltatni az adóhivataloknak.

Mint értesülünk, a Salgótarjáni Kőszénbánya R.-T. háztartási célokra is alkalmas új széntermeket hoz Visontai-szén elnevezéssel Budapest-józsefvárosi p. u.-on levő rakodóján napi (jelenleg 90 korona) árban forgalomba. Tekintettel arra, hogy a tüzelőanyagban nagy a hiány és így a kereslet máris nagy, célszerű a megrendelést V., Erzsébet-tér 15., I. em. 5. sürgősen feladni, hogy a szállítás mielőbb teljesíthető legyen.

Építési anyagok árai. A *tégla* ára 1500 K; a *pala* ára 150—180 K m^2-ként; az építési vasanyagok: *falkötővas* 18—20 K, *vasgerenda* 13—14 K, *rúdvas* és *gömbvas* 14·— K, *abroncsvas* 14·50 K kilogrammonként.

A „Magyar Fakereskedő“ szerint: Szlovenskói faanyagok árai ab magyar határállomás cseh koronában: Építőanyag széles 530—560, építőanyag keskeny 500—520, léc, zárléc 610—640, zsindely 18“ 300—310, rudak 2½“ fm. 210—220, rudak 3“ fm. 290—300, rudak 4“ fm. 410—420, tűzifa ab Szob vagon 3000—3100, tűzifa ab Salgótarján vagon 2800—3000, tűzifa ab S.-A.-Újhely vagon 2750—2900, romániai tűzifa ab magyar határállomás 2800—2950 lei, belföldi tűzifa ab Budapest 14000—15000 K.

KRÓNIKA

Kinevezés. Dr. *Zielinski* Szilárdot, a Közmunkák Tanácsának elnökét, a budapesti ipari és kereskedelmi kikötő építési munkálatainak vezetésére kormánybiztossá nevezte ki a miniszterelnök.

Elhunyt lapszerkesztő. *Lakatos* Lajos, a „Vállalkozók Lapja“ főszerkesztője és társtulajdonosa, e hó 18-án, életének 69-ik évében váratlanul elhunyt. A megboldogult, mint a szaksajtó régi jeles munkása, közel négy évtizeden át vezette és fejlesztette a „Vállalkozók

Nos hát szeretném én azt a Budavári-királyipalotát, a Mátyástemplomot, a Halászbástyát, Vajdahunyad várát, vagy a Parlament épületét ily vizszintes vonalú kalitkastilusban megépítve látni, nem is szólva a római Szt. Péter templomról, a velencei Canal grande palazzóiról, s a világ építőművészetének többi remekéről. Legfeljebb a Gellérthegyi Citadella volna összhangban az új stilussal, amelyről egyébként azt hallom, hogy a Műemlékek Országos Bizottsága műemlékké avatta.

Az építési költségeknek a háború utáni időben történt nagyfokú emelkedése következtében az előnyös vasbeton alkalmazásának elterjedése és az általános ízlés elferdülése körülbelől egy időre esett, s így nem is lehet rajta nagyon csodálkozni, hogy utóbbi az építőművészetet is hatalmába kerítette, hiszen a művészetek valamennyi többi ágánál is hasonló jelenségekkel találkozunk, legyen az festészet, szobrászat, zene vagy tánc. — A mai modern zene nem egyéb, mint a diszonáncia, kakofonia és keresett fülethasogató ízléstelenségeknek halmozása, nem is szólva a táncról, mely talán elég jó az emberevő vadaknak, de nem való kulturembereknek.

Ha az ízlésfajulás ily általános, miért legyen az építőművészet kivétel?

A szecesszió szerencsésen kimult, de a fentebb jelzett elferdült művészeti felfogás és a vasbetonnak nagyszerű tulajdonságaival való visszaélés megteremtette a jazz stilust.

Igaz, szegények vagyunk, s a kartelek gazdálkodása folytán az építkezés igen megdrágult, úgy, hogy a legnagyobb takarékosság parancsoló szükséglet, a vasbeton alkalmazása pedig előnyös. Az azonban nem áll, hogy a díszítő motivumoknak lecsökkentett alkalmazása vagy esetleg teljes elhagyása dacára ne lehetne szép arányokkal, a nyílások és falfelületek ízléses elrendezésével, a tömegek helyes elosztásával, s az épületben egy-egy nagy motivum alkalmazásával a vasbeton felhasználása mellett is művészit alkotni, még pedig minden költség nélkül. — Ehhez csak az kell, hogy az illető építész művészember legyen a talpán, aki kellő önbizalommal fékezni tudja csapongó gondolatait.

Ily módon azután magától kialakul a vasbetonnak, esetleg más még újabb építőanyag természetének és a megváltozott életviszonyoknak megfelelő nem úgynevezett modern, hanem ok- és anyagszerű új stilus, — mentesítve minden erőszakoltságtól és extravaganciától, — de nem öt perc alatt

A „Magyarország" című napilap 1920—1930 évi jubileumi évkönyvében a többi között bemutatja egy a mai „modern" stilusban épült utca képét Frankfurtban. Hát ez lenne az az annyira magasztalt új stilus? Kétségbe kellene esnünk az építőművészet jövője felett, mert ez nem volna más, mint a legunalmasabb ízléstelenségnek és léleknélküli sivár sablonszerűségnek a netovábbja, egyben pedig az építőművészetnek halála.

Meg vagyok róla győződve, hogy még gyorsabban mint ahogy a szecesszió eltünt, el fog tünni ez a mai modernnek nevezett kalitkastilus is. Még elgondolni is szörnyüség, hogyan nézne ki egy ily módon felépített s több millió lakost számláló világváros és a mi szépséges Budapestünk! Hiszen el sem lehetne benne igazodni, s minden csak némi kis művészi hajlammal és izléssel bíró lakosa rövid idő alatt nemcsak idegbeteggé lenne, de egyenesen megbolondulna.

Egészen bizonyos, hogy ezen jazz stilus mai mivoltában Magyarországon gyökeret verni nem fog, mert ahol az egyszerű nép lelki szükségét érzi annak, hogy lakóházát, kapuját, tornácát, galambdúcát, butorzatát, ruháját, sőt még a házi és gazdasági eszközeit is díszítse, az soha sem fog a teljes dísztelenséggel és ízléstelenséggel megbarátkozni, annál kevésbé a kulturember, kinél a művészet életszükséglet.

Szentül meg vagyok róla győződve, hogy amint ezen úgynevezett modern építőstilus újszerűségének és szokatlanságának ingerét elveszti, a csömör fog utóbbinak helyébe lépni, s mindenki azon fog csodálkozni, hogy volt idő, melyben az emberek érette lelkesedni tudtak.

Rozinay István

Riport a közmunkákról

Tisztelt Szerkesztőséged legutóbb megbízott azzal, hogy kimerítő tudósítást írjak a most megindulo közmunkákról. A megbízásnak hűségesen megfelelve közlöm az alábbiakat:

Mint az már egyesek körében elterjedt és a közönség egy részének is tudomására jutott, — a most meginduló közmunkák tervezetei lényegében elkészültek és azokat a legsürgősebben ki is adják, úgy hogy a munkálatok a jövő héten már elkezdődnek.

Igaz ugyan, hogy némi símításokra még van szükség, de azok a legközelebb összehívandó ankéten tisztázódni fognak. Az ankét pontos ideje még ugyan nincs precizen meghatározva, de minden előkészület megtörtént arra nézve, hogy az valóban összehívassék. Ha az előjelek nem csalnak, akkor ezek után a munkák végleges eldőlése biztosítottnak látszik.

Hogy minden irányban és tekintetben hogy fog végződni az ankét, az egyelőre még bizonytalan, — de úgy a Ministeriumok, mint a Főváros részéről a legteljesebb bizalom és kölcsönös jóindulat megvan.

Igaz ugyan, hogy egyik, illetve mindkét részről mutatkoznak némi eltérésbeli fölfogások, főleg az anyagi hozzájárulást illetőleg, — föltéve, hogy mindkét fél engedni fog eddigi merev álláspontjából, — az eredmény máris biztosítottnak tekinthető!

Nem kétséges ezek után, hogy a munkálatokat a legnagyobb eréllyel folytatják és a versenytárgyalásokat a közeljövőben már is megtarthatják.

Hallatszottak ugyan hangok, hogy a munkálatokat, főleg a sürgősségre való tekintettel közvetlen megbízás alapján adnák ki, — de tekintettel a legutóbb lezajlott hasonnemű esetekre és tapasztalatokra, ezuttal ennek az eljárásnak sok tekintetben kétségtelen előnyeitől is el kívánnak tekinteni az illetékes körök és hatóságok.

Felmerült még ugyancsak a gondolat, hogy a

EGRI ÉS FIA Dr. EGRI ISTVAN Központi fűtés vízvezeték
okl. gépészmérnök / Budapest, VII., Rottenbiller-u. 28. / T. J. 318-01 csatornázás

feladat, amely csakis azon az egyetlen ponton tökéletes, ahová a tervező azt elképzelte. Csak oda illik. Valóban csak ott szép. Mert abból a rögből sarjadt, amelynek éltető elemeit szívja.

A templom, a legnemesebb célok szolgálatában áll. A hívők legbensőbb énjét, — a lelkét — zárja magába. —Az a sok probléma, ami egy templom építésénél felmerül, azt kívánja, hogy templomot csak ideálista építsen. Mert csak az tud a holt, élettelen anyagba romantikát, misztikumot csempészni. — Rajongó művészet imádat, tárgyba való elmélyedés és szeretet, a templomtervezés alapfeltétele.

A modern építész, alkalmazkodik a feladathoz, a vidék szokásaihoz, értelmiségéhez, sőt olykor még a dialektusához is. Ebből következik, hogy az új szerkezeteket, új anyagokat nem lehet mindenütt és teljesen egyformán alkalmazni és felhasználni. Mérlegre kell vetni például, hogy kik fognak imádkozni a templomban? Más külső formát, más belső kiképzést kell adni, egy kicsi falusi templomnak, útszéli kápolnának, mint egy városi plébániának vagy egy rendházzal kapcsolatos missziós templomnak.

Vannak mélyen vallásos falvak. Ezeknek egészen más templom kell, mint egy ipari centrum munkás telepének, vagy egy tenger melléki halász falucskának. És más formát ölt a templom egy sziklás hegyoldalban, és mást, ha termékeny völgybe kerül.

A német építők érdeme, hogy különösen falusi templomaikon a modernség egyetemes iránya, ölelkezik a „genius loci" sajátosságaival. A bajor „paraszt" művészet, a keleti porosz-„Backstein„ architektura, vagy a Rajna vadregényes festőisége, mind egy-egy melódia a germán architektus zenéjében.

Albert Bosslet egyik falusi temploma száz lépésre van a francia határtól. A szomszédos hegytetőn dacosan figyel a régi haragos: a francia. Ezt érzi a német építész. Csinál tehát egy középkori vár templomot. A nyugati kórus felett, hatalmas, széles „őrtorony", mint hagyományos „Trutzburg„ néz farkasszemet az ellenféllel és lesi a gall kakas minden mozdulatát.

Egy másik temploma fában gazdag vidéken, sík, fa menyezetet kap. Van azonban a helységben egy öreg kőműves, aki még tud boltozni. A szentély fölé tehát szép csillag boltozatot csinál, nyers téglából, fehér, díszítő hézagolással. Egyik templomát a hívők építik. Ünnep napjaikat és a hétköznap szabad, pihenő óráit áldozzák e szent célnak. Építési anyaga a faluban termelt tégla, kívül-belül nyersen hézagolva. Szerkezetei olyan egyszerűek, amit ezek a falusi emberek maguk megtudtak csinálni.

*

A templomokat nem lehet, *nem szabad* racionalizálni, tipizálni. Nem lehet egy kaptára húzni, mint a kis lakásokat, vagy nyilvános telefon fülkéket, ahol a tömeg termelés, gazdasági és célszerűségi okoknál fogva, indokolt. A templom azonban, érzések és érzelmek hurjain játszott muzsika, ahol az építészek egy egész csomó adottsághoz kell hangolni a hangszerét.

Minden kor, a maga érzése és ízlése szerint kereste és fejezte ki, az ideáljának megfelelő szépet. Ezek a szépek, bármely időnek a palástját öltötték is magukra, mind bevonultak a katholikus templomokba. Nem sértették a vallás szellemét, mert a művészet egyben szerves része a társadalmi életnek.

A stylus megválasztása soha sem volt egyházi, még kevésbbé vallási kérdés. Tisztán és kizárólag művészi probléma a multban, a jelenben és az marad a jövőben is.

Magyar Vilmos

A jazz stílus

Mintegy 25—30 évvel ezelőtt egy még sohasem látott új építési modor kezdett lábrakapni, mely sutba dobva mindazt, ami szépet és művészit a történelmi stilusok az idők folyama alatt létrehoztak, a legvadabb zagyvalék architekturát produkálta, de melynek meg volt azon nagy és felbecsülhetetlen előnye, hogy igen alkalmas volt a tehetségtelenségnek és tudatlanságnak elpalástolására. — Látnivaló volt, hogy ez nem más, mint a minden szükségszerűséget és így minden alapot nélkülöző ujdonsághajhászás, egyúttal pedig a divatnak egy hóbortja, melyről előre meg lehetett jósolni, hogy úgy, miként a legtöbb divat, ez sem lesz hosszú életű. — Ezen jóslat be is következett, mert hát kinek kell ma már a szecesszió?

Időközben lezajlott a világháború, melynek következtében minden, s így a különféle építőanyag is rendkívül megdrágult, amiben egyébként igen nagy érdeme van a kartelnek is. — Mi természetesebb tehát, mint hogy mindenki azon volt, hogy az építkezés kevesebbe kerüljön. Miután a vasnak és betonnak alkalmazása ezen szempontból igen eredményesnek bizonyult s kombinált használata rendkívüli szerkezeti előnyökkel bír, az igen gyorsan és rendkívüli módon elterjedt.

Eddig rendben volna minden. A baj ott kezdődik, hogy a vasbeton segítségével — fentebb jelzett kiváló szerkezeti tulajdonságainál fogva — a legképtelenebb dolgot is meg lehet konstruálni, ami sajnos — mert igen csábító — sok esetben meg is történik, — hiszen a vasbeton művészete, stilusa ily rövid idő alatt még ki nem alakulhatott, ki nem forrhatott.

Történt azonban más is, még pedig az, hogy az emberek lelkülete, ízlése és művészi felfogása a háború által okozott anyagi és lelki rombolások következtében megromlott, eldurvult, meghibbant. Hiszen a mai modern ízlés szerint csak az oly építmény lehet szép, melynél a főmomentum a vizszintes vonalvezetés egyeduralma, melynek minden más alá van rendelve.

igyekeztek a feltett nagy horderejü országépitő kérdésre feleletet adni.

Az ünnepélyes megnyitó ülés külső fénye, József kir. herceg Őfensége ünnepi beszéde, a kormány, Székesfővárosunk, a szak és rokon társadalmi egyesületek képviselői részéről elhangzott üdvözlő beszédek, élénk tanubizonyságát szolgáltatták annak, hogy az egyetemes magyar mérnökség mind rend, mily hatalmas erkölcsi erőt képvisel és amely rendet Bud minister szavai szerint a tudás és hazafiság jellemez.

Időszerű volt e a kongresszus megtartása? A trianoni béke hazánk közgazdaságát sulyos válságba sodorta, hatásait ma már mindenki saját testén keresztül érzi. Ezen válságból egyedül a pozitiv alkotó munka vezetheti ki. A magyar mérnökséget tradiciója kötelezte arra, hogy amikor az ország gazdasági helyzete válságosra fordult, tehetségének és tudásának legjavát tegye a haza oltárára. Időszerű és szükséges volt tehát a kongresszus megtartása.

Kiemelkedő eseménye volt a kongresszusnak vitéz nagybányai Horthy Miklós Őfőméltósága, Magyarország kormányzójának részvétele a Nagyalföld égető problémáinak vitájában. Magyar lelkével, tudásával és acélos akaratával sürgette a történelmi igazságtalanság által kiérlelődött alföldi öntözési és fásitási kérdések sürgős megoldását amelytől nemzetünk megerősödését reméli.

Méltóbb megtiszteltetés nem érhette a magyar mérnöki rendet, jogunk van remélni egy jobb korszak eljövetelét. . . .

Gazdasági életünk minden égető kérdése, teljes egészében bontakozott ki az előadások és viták során. Az épitészek is kivették részüket a munkából. Hoepfner Guidó 15 pontból álló határozati javaslata az „épitkezés" összes aktuális problémáit érinti, reámutatva a fenálló hiányokra és egysersmind megjelölve az orvoslás módjait.

Schmitterer Jenő az épitőipari törveny megalkotását sürgette, a jogos mérnöki érdekek kellő figyelembe vételével.

A kongresszuson benyujtott és elfogadott értékes határozati javaslatokat Diethrich Alfréd altengernagy a Nemzetközi Duna Bizottság elnökének határozati javaslata, hogy egyenlőre két évre állitassék fel a politika, közgazdaság és technika képviselőiből alakitandó „Tervgazdasági Tanács" azon rendeltetéssel. hogy a nemzetben rejlő tehetségek és lehetőségek figyelembe vételével, a gazdasági élet tervszerüen irányitassék. Hisszük, hogy a gondolatot tett fogja követni.

A kongresszus igen sok értékes gondolatot és tervet produkált. A hivatalos tényezőkre hárul a feladat, hogy azokat megfelelő módon a való életbe átültessék. S ha ez sikerül ugy bizton remélhető, hogy hazánk gazdasági és kulturális élete fokozatossan feljavul,

A magyar mérnökség pedig midön a magyar közérdeket ily módon szolgálta, tanubizonyságot tett közélet hivatottságáról és egyszersmint kari érdekeit is méltó módon szolgálta.

Emlékezzünk meg végül azokról, akiknek önzetlen és fáradságos munkájuk a kongresszus megtartását lehetővé tették, és akik ezzel a mérnökség hálaját kiérdemelték. Dalmady Odön min. tan. a Magyar Mérnökök és Épitészek Nemzeti Szövetségének elnökéről aki a kongresszus gondolatát felvetette és minden akadályon keresztül a gondolatát keresztül vitte. dr. Misángyi Vilmos müegyetemi tanárról aki mint az előkészitő bizottság elnöke a Kongresszust oly mintaszerüen megrendeszte és végül mindazokról akik a kongresszus munkájában résztvettek. Fáradságos munkájuknak legyen jutalma, hogy Magyarország feltámadását megláthassák.

Tóth Imre

KRÓNIKA

Szolgálatban való visszatartás. A kereskedelemügyi miniszter a minisztertanács hozzájárulásával Forster Gyula államtitkárt a tényleges szolgálatban öt évre továbbra is visszatartotta.

Kormányzói elismerés Jakabffy Zoltán min. tanácsosnak. A kormányzó a vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére megengedte, hogy Jakabffy Zoltán magyar királyi kereskedelemügyi minisztériumi miniszteri tanácsosnak a vallás- és közoktatásügyi minisztériumban sok éven át kifejtett buzgó és eredményes munkásságáért elismerése tudtul adassék. Jakabffy Zoltán érdemeinek a legfelsőbb helyről jövő méltánylása nemcsak miniszteriális körökben, hanem társadalmi és szakkörökben is osztatan örömet keltett.

Wossala Sándor tanácsnokot küldték ki a Fővárosi Közmunkák Tanácsába. A polgármester 49.903/1931—III. számu határozatával Karkas Rezső tanácsnok elhalálozásával a Fővárosi Közmunkák Tanácsába megürült tagsági helyre Wossala Sándor tanácsnokot küldte ki.

Molnár László műszaki főtanácsos nyugalomba megy. Molnár László, a volt III. ügyosztály helyettes vezetője, aki az egész vállalkozói kar szeretetét és bizalmát birta, — amint értesülünk — most töltötte be szolgálatának 35-ik évét és igy teljes szolgálati idejével nyugalomba vonul. Szakmai körökben mindenütt fájlalják a nagytudásu és egyénileg is rendkivüli szimpatikus főtisztviselő távozását.

Ugron Gábor a Képzőművészeti tanács uj elnöke. A vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére Ugron Gábor v. b. t. t.-t a Magyar Országos Képzőművészeti Tanács elnökévé a Tanácsnak 1932. évi december 31. napjáig szóló időtartamára kinevezte.

Hudetz János meghalt. Hudetz János épitőmester, okleveles épitész, váratlanul meghalt Hudetz János régi épitőmesteri család tagja volt. Csütörtökön temették el akerepesi uti temető halottasházából nagy részvét mellett.

Petrovácz Gyula nyilatkozata a fővárosi épitések stagnálásáról az „Uj Budapestnek." A városházi tétlenségnek egyik magyarázata a tavaszi közmunkák megindulásának folytonos hallogatása is. Ez a legkonkrétebb panasz, amelynek indokául az egyre sulyosbodó pénzügyi akadályokat kell megjelölnünk. Hiába készitjük a legszebb terveket, hiába támadnak megvalósithatóknak látszó gondolataink, hiába teszünk meg minden előkészületet, ha anyagi eszközökben szükölködünk. A közmunkák megindulásának legfontosabb és ugyszólván egyetlen előfeltétele a pénz. Amilyen gyorsan érnek meg a tervek, annyira lassu a fedezet előteremésének a munkája. Valóban szükség volna uj Rókus-kórház megépitésére, szükség volna uj hidakra, szükség volna a halálsorompók eltüntetése céljából a ceglédt vasutvonal felemelésére és valóban itt volna az ideje, hogy az Erzsébet sugárut megépitését megkezdjük. Nem is beszélek a Tabán ujjáépitéséről és az ehhez kapcsolódó fürdőváros-koncepcióról. Ezeknek a problémáknak a megoldásához, magyarul: ezeknek az pitkezéseknek a megindulásához rengeteg pénzre volna szüség. Be kell allanunk, hogy minden erőfeszitésünk hiábavalónak bizonyul, ezidőszerint a távoli messzeségben bontakoznak csak ki a pénzügyi megoldás ehetőségének a körvonalai. Műszaki és technikai szempontból minden közmunkaterv elő van készitve, arról azonban, hogy a pénzügyi fedezet mikor áll rendelkezésünkre, senki sem tehet konkrét kijelentéseket. — Végeredményben — összefoglalva a városházi látszólagos tétlenségnek az okait — megállapithatjuk, hogy négy-öt magyarázatot is találunk. Én nem habozom kijelenteni, hogy — bármilyen nehéz gazdasági viszonyok özött élünk is — a mai városházi állapotokat átmenetieknek tartom. kBizton remélem, hogy az idők megváltoznak és a gazdasági helyzet fokozatos javulása megvalósitáshoz segiti terveinket.

Wälder Gyula előadásában az Országos Balneológiai Egyesületben a modern kórházról a következőket mondta: A modern kórház és szanatorium épitkezés egyik fő problémája a kórtermek és betegszobák lehető megvilágitása. A legegyszerübb megoldás a betegszobák dél főfalának a megnyitása, szinte üvegfal szerü kialakitása. Minthogy azonban ugyancsak egyik fő követelmény bizonyos szanatoriumoknál az, hogy a betegszobák közvetlen szomszédságában napozó szabad fekvőhelyek legyenek, a másik főfeladat ezen fekvőhelyeknek olyan elrendezése, hogy azok a mellettük vagy mögöttük fekvő kórtermeket el ne sötétitsék. E két feladat megoldására ujabban háromféle alakitást használnak: az egyik

EGRI ÉS FIA Dr. EGRI ISTVÁN okl. gépészmérnök / Budapest, VII., Rottenbiller-u. 28. / T. J. 318-01
Központi fűtés vízvezeték csatornázás

Színház terve teljesen elkészült volna? Mennyit jövedelmezett volna a bérház azóta, s mennyit jövedelmezne még ezután? — A Nemzeti szinház pedig nem volna hajléktalan.

Miért van a Calvin-utca a Calvin-tértől mintegy 8—10 km. távolságban? Ugyancsak elég messze esnek egymástól a Baross-utca Baross-tér, József-utca József-tér, Vörösmarty-utca Vörösmarty-tér, Kossuth Lajos-utca Kossuth Lajos-tér, st. Mi értelme van ennek? Ez legfeljebb arra jó, hogy azokat akik Budapesten ki nem ismerik magukat, megtévessze.

Miért csurgatják Budapesten a Calvin-téri szökőkutat (és valószinüleg a többit is) vagy reggeltől estig fél erővel, vagy pedig sehogy, — ahelyett, hogy csak a legforgalmasabb időben d. u. 4-től 6-ig vagy 7-ig nyitnák meg, de teljesen? Ily módon sokkal kevesebb vizfogyasztás mellett sokkal hatásosabbak volnának. — Igy teszik ezt Budapesten kivül minden nagy városban.

Mikor szüntetik már meg Budapesten a kapupénzt, s mikor lesz már minden lakónak kapukulcsa, miként ez Berlinben már 60 évvel ezelőtt megvolt?

Mikor fogják már Budapesten is az éjjeli közuti forgalmat rendszeresiteni, mint más nagyvárosokban?

Berlinben a pályaudvarokon (már évtizedek óta) az érkező utasnak egy számot nyomnak a markába, amely részére egy kint váró kocsit biztosit, ugy, hogy az illető a legnagyobb nyugalommal elintézheti minden ügyes bajos dolgát. — Miért nem követik Budapesten is ezen célszerü intézkedést?

Miért van Budapesten megengedve vasrudaknak, léceknek, létráknak s más mindenféle, az emberek testi épségét — különösen a szemét — veszélyeztető tárgyaknak a gyalogjárón való vitele? Más nagy városokban ezeket csak a gyalogjáró *mellett* szabad vinni.

Budapesti szokás, hogy ha az utcán 2—3 ismerős találkozik, ezek a járda közepén megállanak egy tracsra, nem törödve azzal, hogy mindenkinek ki kell őket kerülni. — Miért engedi ezt a rendőrség, amely csak nemrég szabályozta az utcai közlekedést? Mellesleg szólva a Ferencz József hid budai fejénél a helytelenül alkalmazott láncokkal s rendeletekkel a járókelőket egyenesen az elgázoltatás veszedelmébe kergetik. — Ezt meg kell nézni, mert ez egy budapesti nevezetesség. — Egyébként ugyanazon logikával minden forgalmasabb utca keresztezésnél be kellene tiltani az átmenetelt. — Miért ne lehetne ezt ugyanugy megoldani a Ferencz József hid budai fejénél is miként a Lánchidnál nagyon helyesen meg van oldva?

Az egész világon az a szabály, hogy jobbra hajts, balra előzz, csak Magyarországon van megforditva. Van ennek értelme?

Miért nem szállitják le az Állatkertben, a Margitszigeten, különféle kiállitásoknál és kulturintézményeknél a belépődijat vasárnaponként a felére, s minden hó 1-sö vasárnapján a negyedére, miként ez Berlinben már régesrégen szokásban van? A mai rendszer, hogy azt vasárnaponként felemelik, nem más, mint a szegénységnek megadóztatása. — Morális dolog ez?

Miért szabad Budapesten nem csak nappal, de este 10 óra után is nyitott ablak mellett zongorázni, énekelni, gramofonozni és rádiózni? Más nagy városokban ez, a lakosság nyugalma érdekében már régóta tiltva van.

A Rákóczi-út és Muzeum-körút sarkán levő automatabuffet utcafelöli külső fala a kénsárgánál is sárgább, s még a legbarbárabb izlést is arculütő rikitó szinü csempékkel van kirakva. — Hogyan tür meg ilyet egy főváros?

Mikor szüntetik már be Budapesten azon hihetetlen intézkedést, hogy aki egy éven belül a 2400 H. W. áramfogyasztást túllépi, az év hátralevő idejére a többletért a megállapitott 3·5 f. egységár helyett 5·4 fillért fizet. — A nagyobb fogyasztó az egész világon kedvezményben részesül, Budapesten megbüntetik. — Avagy a 3·5 f. egységárra a főváros ráfizet? — Ez alig hihető?

A városligetet az utóbbi években számos kisebb nagyobb szoborral népesitették be. — Ez nagyon kedves dolog volna, ha azok láthatók volnának. — Sajnos csak postamentjeik érvényesülnek, melyek szép világos szinü kőből levén a zöld háttér mellett előnyösen hatnak; miután azonban a szobrok maguk csaknem kivétel nélkül bronzból vannak s zöldes szinüek, a zöld háttérrel egybeolvadnak. — A fentiekkel ellentétben, mily gyönyörüen érvényesül Semmelweis világos márvány szobra az Erzsébettéren!

Miért van a Statisztikai hivatal könyvtára, a Mezőgazdasági könyvtár, a Nemzeti muzeum, a Szépmüvészeti muzeum, az Iparmüvészeti muzeum és a Néprajzi muzeum oly időben nyitva, melyben a legtöbb ember napi elfoglaltsága mellett nem látogathatja?

Mikor fogja már a kormány a minden egészséges versenyt lehetetlenné tevő, a fogyasztó közönség zsebét kifosztogató, az épitkezés fellendülését meggátló s minden moralitást lábbal tipró karteleket egyszer s mindenkorra betiltani?

Miért nevezik a budapesti Szent István templomot és az esztergomi Székesegyházat is még mindég Bazilikának, holott az ezekhez hasonló centrális alaprajzi elrendezésü kupolás templomot Magyarország kivételével az egész kulturvilágon „Dóm"-nak hivják?

Mikor fogják már az illetékes faktorok elérkezettnek látni annak idejét, hogy Budapest egészséges továbbfejlesztése érdekében egy általános városrendezési terv beszerzése céljából nemzetközi pályázat irassék ki? — E tekintetben Pozsony megelőzte Budapestet.

Rozinay István.

A III. Mérnökkongresszus lefolyása.

A Magyar Mérnökök és Épitészek Nemzeti Szövetsége és a Hungária Magyar Technikusok Egyesülete által dr. József kir. herceg Ofensége fővédnöksége alatt rendezett Magyar Országos Mérnökkongresszus, április 19. én tartotta ünnepélyes megnyitó ülését, a József Müegyetem ezalkalomra izlésesen feldiszitett aulájában. Az ünnepélyes megnyitó ülésen a katonai és polgári társadalom kiválóságai és mintegy ezer kongresszusi tag jelent meg.

A kongresszus célja annak megvitatása volt, hogy hazánk gazdasági helyzetének megjavitására technikai téren, mely eszközök és módok állnak rendelkezésre.

Négy napig tartó paralell előadások és viták keretében a mérnöki tudományok és a gazdasági élet kitünőségei

perspektivába állitotta be a mérnök-kongresszust és annak legszentebb célkitüzéseire mutatott rá.

A magyar kir. kormány nevében *Bud* János kereskedelmügyi miniszter mondott lelkes üdvözlő beszédet, rámutatva az emberiség világgazdasági válságára, mely az egész jövőt bizonytalanná teszi. Hitet tett, hogy a mérnöktársadalom, melyet nemcsak a tudás jellemez, hanem hazafisága is megtántorithatatlan, oly javaslatokat fog tenni, melyek a szomorú gazdasági helyzetből való kiszabadulásunkat fogja eredményezni.

Majd az üdvözlések folyamán a Székesfőváros képviseletében *Csárman* Ferencz tanácsnok mondott lelkes szavakat, *Rakovszky* István pedig a Közmunkák Tanácsa üdvözletét tolmácsolta. Rámutatott arra a közismert, de soha kellőleg nem méltányolt tényre, hogy a mérnökség a gerincze az egész társadalmi életnek és helyet kért számukra az ország közéletének vezetésében. *Hültl* Dezső dr. a Müegyetem Rektor Magnificusza az Alma Mater szeretetét fejezte ki az életbe kikerült tanitványok iránt, akiknek lépteit meleg szeretettel figyeli és kiséri. *Kossalka* János dr. pedig a Mérnöki Kamara nevében mutatott rá a mérnökség emberfeletti küzdelmére s arra, hogy a kari érdek, ma egyenlő a köz érdekével.

Azután a szakelőadások következtek, melyek során az épitészeket *Hoepfner* Guidó képviselte, aki arról beszélt igen meggyőző erővel, hogy mi volna a tenni való az épitészet terén közgazdasági vonatkozásban, melynek rezultátuma az volt, hogy a kormányzat ragadjon meg minden rendelkezésre álló eszközt, esetleg ilyeneket teremtsen a magánépitési tevékenység fejlesztésére.

Hermann Miksa követelte, hogy a külföldi mérnökök helyett a hazai gyáripar magyar mérnököket alkalmazzon.

A felemelő bensőséges ünnepi megnyitó ülés megmutatta az egész országnak, hogy a magyar mérnökség hivatásának magaslatán áll, hogy tagjai között külföldön is elismert és nagyrabecsült mérnökök vannak, hogy valóban ez a kaszt, az alkotó egyének nemes rendje, az egész magyar társadalom gerincét képezi.

Dr. Fábián Gáspár

„HOLLÓS MÁTYÁS" NYOMDA
Vállal mindennemü nyomdai munkát olcsón, izlésesen
BUDAPEST I., BORS-U. 24.
TELEF.: 502-960

Kérdések.

Valamelyik napilap nemrégiben azon meglepő hirt hozta, hogy a mintegy 35-40 évvel ezelőtt lebontott budavári Bécsi-kaput újból fel fogják épiteni. — Mi természetesebb, minthogy erre rögtön az a kérdés meredt felénk, hogy hát akkor miért bontották le? — Bár ezen kapunak nem volt épen valami nagy müvészi értéke, de jókarban volt, a budavári csekély forgalom mellett teljességgel nem képezett forgalmi akadályt; s a jövőben sem képezett volna. Ugyanakkor bontották le a Vizi-kaput és a Krisztina város felöli bástya falakat is, melyek pedig Budának régi jellegzetes és festői alkatrészeit képezték, s amely utóbbi ezáltal érdekességéből minden ok nélkül sokat vesztett.

Ha a fentebb említett kapukat már egyszer minden szükség nélkül lebontották, miért akarják ujból felépiteni?

Volna itt még sok más kérdezni való is, igy például:

Miért enged a hatóság Budavárában a Várhegy oldalain, s Buda hegyes-völgyes részein 4-6 emeletes bérkaszárnyákat épiteni, s ezáltal a budai hegyvidék szépségét tönkre tenni akkor, amidőn Budapest összes házainak nemcsak 50 százaléka földszintes, de még a belvárosban is találhatók földszintes vityillók, mégpedig elég szép számmal? A budai oldalon 3 emeletesnél magasabb házakat egyáltalán nem kellene épiteni, s ezeket sem mindenütt.

A fentiekkel szemben miért nem épitik fel a budai állandó kőszinházat amelyre pedig igazán szükség van?

Mikor épitik meg a budai második alagutat, és pedig tekintettel a majdan létesitendő Országház-hidra az V. kerületi Báthory-utca és a Margit-parton néhány év előtt lebontott Blum féle gőzmalom irányában? Mennyivel közelebb jutna ezáltal az V. és VI.-ik kerület a déli vaspálya indóházához.

Miért állitották Budavárában a Kapisztrán szobrot, a Kapisztrán-tér egyik szögletébe, ahol épenséggel nem érvényesül, — s miért nem a tér közepére, a mely pedig egy sivár pusztaság?

A „Horthy Miklós körtér"-en (amely mellesleg szólva minden egyéb csak nem kör) röviddel ezelőtt felállitották a Szent Imre szobrát. Ezen a „Horthy Miklós" téren 5 fő útvonal fut össze és pedig olyképen, hogy ezek közül háromnak, u. mint a Fehérvári-út a Verpeléti-út és a Szt. Imre útjának középtengelye körülbelül a tér közepén metszi egymást. — Miért nem állitották a szobrot erre a metszőpontra? Mily szépen érvényesült volna az ezen három utvonal felöl. — Igy, a hogy most áll, csak akkor válik láthatóvá, ha az ember már a téren van.

Miért van legtöbb középületünk oly szerencsétlenül elhelyezve, hogy alig látható, s igy nem járul hozzá oly mértékben a város szépségének emeléséhez, mint ahogy kellene és lehetne?

Miért helyezték a Városi-szinház épületét a Tisza Kálmán-tér egyik szögletébe, ugy, hogy jóformán sehonnan sem látható, holott egy szinháznál igen fontos, hogy szembeszökő helyen álljon?

Miért áll a budapesti szinház a városliget egyik sarkában épen ugy, mintha minden gondolkozás nélkül csak ugy oda lökték volna?

A Rákóczi-uti tót templom, miért van oly gondosan elbujtatva, hogy látni egyáltalán nem, (legfeljebb repülőgépről), de megtalálni is alig lehet?

Miért bontották le annakidején oly nagy sietséggel a régi Nemzeti Szinházat, s az azzal kapcsolatos müvészi becsü szép bérházat, még mielőtt az uj Nemzeti

Ötvenötödik évfolyam 15—16 Szám 1931 Május 1

ÉPITŐ IPAR
ÉPITŐ MŰVÉSZET

A budapesti építőipari szakmák ipartestületei, az Építőmesteri Képzettség Megvizsgálására Szervezett Bizottságának hivatalos lapja

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre 12 pengő, félévre 6 pengő
Egyes szám ára 0.80 P. Postacsekszám 49.197
Hirdetési díj: m/m-kint 0.20 pengő

FELELŐS SZERKESZTŐ
DR. FÁBIÁN GÁSPÁR

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Budapest, I., Nagyboldogasszony útja 7c
Telefon: Lá. 4—41
Automatáról előbb 582—20 tárcsázandó

A MÉRNÖKKONGRESSZUSRÓL.

A Műegyetem aulája április 19-én délelőtt gyönyörű képet mutatott. A hatalmas udvar-terem szinültig megtelt a magyar kultúra alkotó, tehát legértékesebb koponyáival. A magyar mérnökség vezérei és kombatánsai gyültek össze nagy táborba, hogy seregszemlét tartsanak s hogy megbeszéljék a magyar mérnökség céikitűzéseit, bajait, sebeit életlehetőségeit. Hogy fogadalmat tegyenek a drága honi föld talpraállítására, széppé és naggyá tételére.

Erre az összejövetelre régen vártunk. A háborus nagy összejövetel óta. Mikor ugyanitt, ugyanez a mérnökség királyi fény világa mellett, az eljövendő nagy és dicső Magyarország reményében, a győzelemtől boldog öntudatban ünnepelt. Istenem de megváltozott azóta a helyzet. Csonkák lettünk, megtépettek, megtiportak, szegények, rongyosak, betegek, inaszakadtak. Csaknem meggyílkoltak bennünket.

De a lelket, a tudást, a tettrekészséget nem ölhették meg bennünk. A magyar mérnökség — láttuk — intéger, ízmos, munka- és harcrakész. Pozsgás, erőteljes hadsereg. Sőt! Erősebb, nagyobb, elszántabb mint valaha! Szinte önmagát sorvasztja, mert kevés néki az a terület, melyet a győzők átkos gőgje meghagyott. Ily kiváló hadsereg részére nem egy Csonka-ország, hanem az integer nagy Magyarország összes müszaki feladatai sem volnának elégségesek.

Ez a mi bajunk, ez a mi végzetünk! A magyar kultura nagy apostola, gróf *Klebersberg* Kunó hiába nevelteti Műegyetemünkön a kiváló mérnöki-kart, mikor ezek elhelyezkedni nem tudnak. Micsoda rettenetes csapás ez egy oly tehetséges fajra nézve, mint a magyar!

József kir. herczeg fenséges alakját jól esett látnunk a kimagasló elnöki emelvényen, nagyapja József nádor remek szobrának árnyékában. Gyönyörü megnyitó beszéde költői remekmü volt, apoteozis, mult nagyságunk felett, éles sikitás a jelen sötét éjébe és orgona búgás a jövő reménységei elé.

Megrázó erővel mutatott rá az orosz állapotok rettenetes következményeire, az Isten és Haza szent fogalmainak sárbatiprására.

Kurucos makacssággal kell a magyar mérnökségnek kitartani a Haza és a Nemzet ügyét győzelemre vinni, mondta lelkes taps között a népszerü királyi Herczeg Hittel és érzelemmel üdvözli a gyülést és magát kartársnak vallja és érzi.

A keresztrefeszitett Hungária küléi szét a magyar mérnököket az egész világba igazságunk szószolóiaiként, miként a keresztrefeszitett Krisztus apostolai meghóditották az egész világot.

József kir. herceg hatalmas beszéde gyönyörü

Központi fűtés TÓTH IMRE ÉS TÁRSA
Katona József-u. 4. Telefon: 223-93
egészségügyi berendezések, szellőztetés, vízvezeték, csatornázás, épületbádogos stb munkák

< Rozinay Istvánné >

cikke

< > Az Andrássy-
út. Építő Ipar –
Építő Művészet 1925.
35-36. 4.

diákoknak ma is felemelő emlék az ő példájuk. Kegyeletes tisztelettel hajlunk meg ma is az ő emlékük előtt.

Műegyetemünk ma már nemcsak a műszaki, hanem az 1934—35. tanévtől kezdve a gazdasági tudományoknak is egyeteme.

Adja Isten, hogy mint József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem a bővített munkaterületével is olyan nagy sikerrel teljesíthesse hivatását: a technikai kultúránk korszerű emelését, mint a multban kir. József-műegyetem korában.

Dr. *Marek* József a következő köszönőbeszédet mondta:

Méltóságos Prorektor Úr!

Mélyen tisztelt Műegyetemi Tanács!

Boldog meghatottsággal vettük át az egyetemünk Rektor Magnificusának tisztségében eljáró Prorektor Úr Ő Méltósága kezéből a módfelett kitüntető tiszteletbeli doktori oklevelet.

Mélységes hálával mondok köszönetet a mélyen tisztelt Egyetemi Tanácsnak a doctor honoris causa cím adományozá-

(Rozinay István)
cikke

( ) Öfven év
Epitö Ipar - Epitö
Ünnvénes. 1926. 6/7. l.
Arckeppel

< Rozinay István >

cikke

< > A budapesti szobrok. Épitő Ipar – Épitő Művészet. 1918. 251, 252. l.

E szerőnek az ezredévi emlékét tárgyaló közleménye e lap 1917. nov. számában jelent meg.

11. sz. 190

1. sz.

1900

Amüemlékek te

Bizottsa

Idecsatolva v

tom: 10 koronáro

léről, özv. Mantu

ről és Klein Ar

láját az 1899. év

kegyes kintalvá

felterjesztem. –

Kiket választott meg a tanács? Mint jeleztük, a főváros tanácsa különböző állásokat töltött be. A műszaki tanácsosi állásra 19 pályázó közül *Protzer* Béla főmérnököt, a két másodosztályú főmérnöki állásra 21 pályázó közül *Müller* Ferenc és ifj. *Thirring* Gusztáv mérnököket. A II. osztályú műszaki főtiszti állásra 20 pályázó közül *Joós* Mihály műszaki tisztet, a három II. osztályú műszaki tiszti állásra 40 pályázó közül *Adamek* Ferenc és *Csákányi* Lajos ideiglenes hivatalnokokat, valamint *Holl* Bertalan hetijegyzékes hivatalnokot, végül a műszaki főtanácsosi állásra 17 pályázó közül *Czéh* István műszaki tanácsost.

Rumbach Dezső tanácsnok. A székesfőváros törvényhatósági bizottsága a június 27-én tartott közgyűlésén Rumbach Dezsőt egyhangulag tanácsnokká választotta meg. Soha szimpatikusabb és örömteljesebb választásról nem számolhatott be lapunk, mint éppen erről, midőn ezt a talpig férfiút 35 éves kötelességtudó, hűséges és eredményes munkássága révén a közbizalom osztatlan megnyilvánulása a tanácsnoki polcra emelte.

Midőn különös önömünknek adunk kifejezést a választás felett, egyben közöljük a kiváló műszaki férfiú életrajzi adatait:

Született Budapesten, 1867 június hó 14-én. Középiskoláit Budapesten a belvárosi reáliskolában, főiskoláit a műegyetemen végezte, ahol 1891-ben kapta oklevelét. 1891-től áll a székesfőváros szolgálatában, előbb a mérnöki hivatalban Heuffel Adolf főnöksége alatt az útépítési szakosztályban, később Foch Ede tanácsnok alatt az út- és csatornaépítési ügyosztályban, mint Foch tanácsnok asszisztense működött. 1927 február óta helyettes tanácsnok. A Városi Mérnökök Országos Szövetségének elnöke.

A népjóléti minisztérium építési kölcsönfeltételei. A népjóléti miniszternek építési hitelre hárommillió pengő és az az összeg áll rendelkezésre, amely a korábban kiadott kölcsönök visszafizetéséből származik. Több város fordult a népjóléti miniszterhez a házépítési kölcsön ügyében, amire a miniszter most válaszolt. Leiratban közli a minszter, hogy közalkalmazottak és egyéb magánosok, akik beépítésre alkalmas tehermentes telekkel és az összes építkezési költség 40, illetőleg 50 százalékával rendelkeznek, telekkönyvi első helyen való betáblázás, vagy a város képviselőtestületének garanciája mellett 10, illetőleg 16 évi törlesztésre és jelenleg 7, illetőleg 8 százalékos kamatfizetés mellett legfeljebb az összes építkezési költség 60, illetőleg 50 százaléka erejéig állami építkezési kölcsönben részesülhetnek. Építkezési kölcsön azonban csak önálló új lakások építésére, illetőleg már korábban megkezdett új építkezések befejezésére folyósítható. A jelenleg érvényben álló kormányrendelet értelmében már meglévő lakóházak kibővítésére, átalakítására és tatarozására, valamint építkezés céljára korábban felvett kölcsönök konvertálására állami építkezési kölcsön egyáltalában nem engedélyezhető. A rendelkezésre álló csekély fedezethez mérten a bejelentett igényeket csak a beérkezés sorrendjében, lehetőleg a folyó, de esetleg csak a jövő építkezési idényben elégítheti ki a miniszter.

Határidőmeghosszabbítás. A Maglódi úti szeretetotthon tervpályázati határidejét a székesfőváros tanácsa augusztus 31-től, a már korábban közzétett feltételek mellett, november 15-ig meghosszabbította.

A Városi Mérnökök Országos Szövetsége vasárnap délelőtt tartotta ezévi közgyűlését a központi városháza tanácstermében, amelyen a vidéki városok mérnöki kara is nagyszámban képviseltette magát. A közgyűlést Rumbach Dezső székesfővárosi tanácsnok, a szövetség elnöke nyitotta meg, üdvözölve az egybegyülteket, majd megemlékezett a szövetség érdemes munkásságáról. Utána a mérnöki kamara nevében Thoma Frigyes főtitkár, az Országos Középítési Tanács nevében Hültl Dezső műegyetemi professzor, a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet nevében K. Császár Ferenc építésztanár, végül a Magánmérnökök Országos Szövetsége nevében László Jenő mérnök-vállalkozó üdvözölték a szövetséget. A tisztújítás során elnökké megválasztották Rumbach Dezső sz.-fővárosi tanácsnokot, alelnökökké Berzenczey Domokos szegedi műszaki főtanácsost, Schön Győző budapesti gázgyári h. vezérigazgatót és Zboray János székesfővárosi műszaki főtanácsost. Főtitkárrá Bánóczy Béla budapesti főmérnököt, főjegyzővé Orbán Béla pesterzsébeti tanácsnokot, pénztárossá Medgyessy Iván fővárosi főmérnököt, titkárrá Karfner János mérnököt, jegyzővé Rózsás Pál főmérnököt, ellenőrré Dósa Kálmán budapesti főmérnököt választották meg. A közgyűlés elhatározta, hogy az artézi kutak okszerűtlen vízpazarlásának eltiltása érdekében, valamint a szövetségnek a tervpályázati bizottságokba való bevonása dolgában feliratot küld a kereskedelmi miniszterhez, a népjóléti minisztert pedig arra kéri, tegye lehetővé a városi és községi mérnököknek a drezdai közigazgatási továbbképző tanfolyamra való kiküldését. Kisebb ügyek elintézése után a közgyűlés a déli órákban ért véget.

nemzedék számára tanulságul és követésül bemutatnom és ezzel irántad érzett tiszteletemnek és szeretetemnek utolsó Isten hozzád gyanánt kifejezést adnom.

Dr. Fábián Gáspár.

Hol épüljön az új Nemzeti Színház?

— Hozzászólás. —

Igen örvendetes, hogy e kérdéssel kartársaink közül mindtöbben foglalkoznak.

E lapok f. év június 15-én megjelent számában *Balázs* Gyula kartársunk az új Nemzeti Színház épületének elhelyezésére a Rókus-kórház telkét javasolja.

Bár el kell ismerni, hogy ez sok tekintetben jobb, mint a régi Nemzeti Színház sarok telke, mégis — szerény véleményem szerint — az ország első színháza részére valahogy nem eléggé előkelő; de főképen azért nem tartom megfelelőnek, mert főhomlokzata az előtte feltétlenül szükséges tér hiánya miatt nem tudna kellően kibontakozni, s hatása körülbelül olyan volna, mint az operaházé, melyet pedig mindannyian helytelenítünk. Tudvalévő ugyanis, hogy egy épület távlatilag akkor érvényesül legjobban, ha a szemlélő és az előbbi közötti távolság az épület legnagyobb méretének legalább háromszorosa, vagy inkább több.

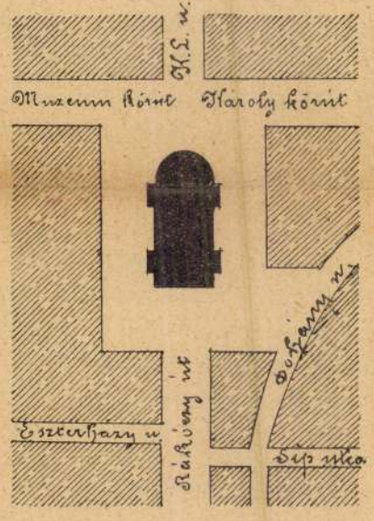

Lényeges momentum az is, hogy a Népszínház túlközel esik hozzá, ami üzleti szempontból nem kívánatos.

Az e tárgyra vonatkozólag a lapokban megjelent közlemények írói valamennyien azzal érvelnek a színháznak a Rákóczi-út tengelyébe való állítása ellen, hogy ez esetben le kellene bontani az Astória szállót, a mellette lévő Neumann-árúházat, a Kossuth Lajos ucca átellenes sarkán lévő banképületet stb. De hát ez nagy tévedés, mert ezeket csak akkor kellene lebontani, ha a színház a Múzeum—Károly-körút és Rákóczi-út tengelyeinek keresztező pontjába állíttatnék, amit nagyon elhibázott dolognak tartanék akkor, amidőn sokkal célszerűbb és olcsóbb megoldás is kínálkozik. Mellesleg mondva, ezen épületekért művészi szempontból is kár volna.

Az *Építő Ipar*-nak már 1907 február 3-án megjelent számában közöltem egy kis tervvázlatot a színháznak a Rákóczi-út elején alkotandó téren való elhelyezésére nézve. Miután pedig 21 év elég nagy idő arra, hogy valamit el lehessen felejteni, talán nem minősíthető szerénytelenségnek, ha azt e sorok közé beiktatom.

Már e lapok f. év április 15-én megjelent számában volt alkalmam rámutatni arra, hogy ezen elhelyezés közlekedés szempontjából is mennyire előnyös, s jeleztem azt is, hogy egy, a gyalogközlekedés megkönnyítése céljából létesítendő alagút segélyével minden aggály tárgytalanná válik.

Párizsban ezidőszerint azon tervvel foglalkoznak, hogy harmincöt nagyforgalmú útkeresztezésnél a gyalogközlekedés számára alagutakat létesítsenek. Talán mink is megengedhetünk magunknak egyet.

A huszonegy év előtt közölt tervvázlat, csak úgy emlékezet után, míg a jelenlegi, ha nem is egész pontosan, de mégis mérték szerint készült, az azóta megváltozott viszonyok figyelembevételével. Ezen alkalommal kitűnt, hogy jóval kevesebb épületet kell lebontani, mint annakidején látszott. Le kellene bontani a régi színháztelekkel szomszédos Pannónia-szállót és a mellette lévő épületet, az átellenes oldalon a Vigyázó-féle házat, a Hattyú-szállót (mindkettő rozoga egy emeletes), továbbá az utóbbi mellett lévő két házat.

A vázlaton feltüntetett színház-épület csak valamivel kisebb az Operánál, s az annak két oldalát szegélyező térség 40 m. szélesre kontempláltatott.

A térnek Dohány ucca felőli oldalán lévő nyílt rész szépséghiba ugyan, de a Dohány ucca közelsége miatt el nem kerülhető; sőt közlekedés szempontjából talán még előnyös is.

Sok szó esik mostanában Budapest város képének művészi kiképzéséről s amennyire ez még lehetséges, az eddig elkövetett hibák helyrehozásáról.

Ehhez hasonló kedvező alkalom erre kínálkozni soha többé nem fog. Ragadjuk meg, ha áldozatok árán is.

Rozinay István.

KRÓNIKA

Kérjük olvasóinkat, hogy a július 1. számunkhoz csatolt postabefizetési lappal előfizetési kötelezettségüknek eleget tenni szíveskedjenek.

Lapunk jelen számához mellékeljük a Mérnöki Kamara új díjszabását.

Két vitéz építőmester. A kormányzó úr őfőméltósága *Kapuszta* Gusztáv és *Lukovitzky* Emil építőmestereket vitézekké avatta. Előbbi vitéz Kapuváry Gusztáv, utóbbi vitéz Lukoy Emil nevet nyerte. Gratulálunk.

Alpár Ignácról utcát neveznek el a Rózsadombon. A Rózsadombi Egyesület vezetősége arra kérte a Közmunkatanácsot, hogy a rózsadombi Levél-utcát Alpár Ignác-utcának nevezzék el. A Közmukatanács igéretet tett a kérelem teljesítésére.

Fodor Béla lett Nyíregyháza városi mérnöke. Nyíregyháza városi mérnöki állására 39 szótöbbséggel *Fodor* Béla helyettes mérnököt választották meg.

Alpár-kiállítás. A Budapesti Építőmesterek Ipartestületének előljárósági ülésén Bloch Leó elnöklő bejelentette, hogy Alpár Ignác boldogult elnökük építészeti műveiből az Ipartestület dísztermében kiállítást fognak rendezni. Az anyag elrendezését Kotál Henrik építész vállalta, aki nagy szeretettel és kiváló érzékkel állította össze a halhatatlan mester alkotásait. A kiállítás védnökségére József Ferenc királyi herceget kérték fel s a megnyitást ünnepélyes keretek között szándékozik megtartani.

Az elnökség felkéri a Társulat minden tagját, hogy legalább egy új tag gyüjtésével támogassa a hazai iparművészet fejlesztésére és megerősítésére irányuló törekvéseit.

Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat Igazgatóságának

Budapest

VI., Andrássy-út 69. sz.

BELÉPÉSI NYILATKOZAT

Alulírott bejelentem, hogy belépek az Országos Magyar Iparművészeti Társulat alapító / rendes tagjainak sorába és kötelezem magam az alapszabályszerű tagsági díjnak előzetes befizetésére.

Tudomásul veszem, hogy az alapítótagok egyszersmindenkorra 300 pengőt fizetnek, a rendes tagok idei tagsági díja 15 pengő, továbbá, hogy a választmány jövőben — megfelelő ellenszolgáltatás mellett — az évi tagsági díjat legfeljebb 25 pengőre emelheti, és hogy a rendes tagok tagsági kötelezettsége 3 évig tart. Amennyiben pedig kilépésemet tagságom ideje alatt be nem jelenteném, kötelezettségem újabb 3 évig tart. Tudomásul veszem még, hogy a Társulati tagsági év azonos a naptári évvel.

Kikötöm viszont magamnak mindazokat a jogokat és kedvezményeket, melyek az alapszabályok szerint a Társulat tagjait megilletik.

Kelt 19.....év .....hó .....n.

N é v	Foglalkozás	Lakóhely

42917. — Athenaeum.

AZ ORSZ. MAGYAR IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT

ÁLLANDÓ IPARMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSA

VI., ANDRÁSSY-ÚT 69 (RÉGI MŰCSARNOK)

MEGTEKINTHETŐ

hétköznapokon ..... 9 órától 2 óráig,
vasárnapon és ünnepen 10—1½ óra közt

LEGKIVÁLÓBB IPARMŰVÉSZEINK ÚJABB MUNKÁINAK ELÁRUSÍTÓHELYE

AZ IGAZGATÓSÁG ÖNZETLENÜL KÖZVETÍTI IPARMŰVÉSZETI TERVEKNEK ÉS MUNKÁKNAK BESZERZÉSÉT

ORSZÁGOS MAGYAR IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT

BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 69. TELEFON: AUT. 206—78

MEGHÍVÓ

AZ ORSZ. MAGYAR IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT

1929. ÉVI ÁPRILIS HÓ 28-ÁN, VASÁRNAPON
DÉLELŐTT 11 ÓRAKOR TARTJA

XLIV. RENDES ÉVI KÖZGYŰLÉSÉT

AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUMNAK I. EM. 50. SZ. TERMÉBEN
(IX., ÜLLŐI-ÚT 33—37. SZÁM)

TÁRGYSOROZAT:

1. Elnöki megnyitó.
2. Emlékbeszéd Alpár Ignácról, a Társulat volt elnökéről. Elmondja Rozinay István építész.
3. A választmány jelentése a Társulat 1928. évi működéséről.
4. Az 1928. évi közgyűlésen megválasztott számvizsgálók jelentése és indítványuk a felmentés megadására.
5. Az 1929. évi költségvetés megállapítása.
6. Alelnök és 15 választmányi tagnak, valamint 5 számvizsgálónak választása.

Az alapszabályok 26. §-a szerint csakis a tárgysorozatba fölvett ügyek tárgyalhatók.

ORSZÁGOS MAGYAR IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT

BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 69. TELEFON: AUT. 206—78

FELHÍVÁS

Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat 1885 óta ernyedetlenül munkálkodik iparművészetünk fejlesztésén és jelentékeny része van az itthon és külföldön elért számottevő sikereiben. Most, hogy a termelés fokozása és nemesítése életkérdése nemzetünknek, a fontos közművelődési és közgazdasági hivatást teljesítő Társulat joggal számíthat a művelt közönség intenzívebb támogatására. Ezt annál is inkább elvárhatja, mert nem alamizsnát kíván, hiszen busás ellenszolgáltatásban részesíti tagjait. Ingyen látogathatják a Társulat kiállításait, illetményül megkapják a Társulatnak gazdagon illusztrált, előkelő folyóiratát, a *Magyar Iparművészet*-et és kedvezményes áron vehetik meg a *Magyar Iparművészet*-nek még rendelkezésre álló régibb évfolyamait.

Bizalommal fordulunk minden intelligens magyar emberhez, aki szereti a szépet és szívén viseli iparművészetünk ügyét, azzal a kéréssel, hogy tagjaink sorába való belépésükkel támogassák önzetlen, hazafias törekvéseinket.

Az alapító tagok egyszersmindenkorra 300 pengő befizetésével váltják meg tagsági díjukat; *a rendes tagok tagsági díja erre az évre 15 pengő.* Tagságuk három évre kötelező. A három év leteltével kiléphetnek, ha ezt tagságuk ideje alatt írásosan bejelentik. A rendes tagok évi tagsági díja közgyűlési határozattal legfeljebb 25 pengőre emelhető.

A tagok sorába való belépés bejelentésére szolgál a túloldalon olvasható Belépési Nyilatkozat.

Hazafias üdvözlettel
az Országos Magyar Iparművészeti Társulat elnöksége:

Dr. Dréhr Imre
államtitkár, ügyvezető-elnök

Dr. József Ferenc királyi herceg
elnök

Györgyi Kálmán
igazgató

ÖTVENHARMADIK ÉVFOLYAM. 19—20. SZÁM. 1929 MÁJUS 15.

ÉPITŐ IPAR
ÉPITŐ MŰVÉSZET

A budapesti építőipari szakmák ipartestületei, az Építőmesteri Képzettség megvizsgálására szervezett bizottságának hivatalos lapja

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 12 pengő, félévre 6 pengő. Egyes szám ára 0.80 P — Postacsekkszám 49197. Hirdetési dij: m/m-kint 0.20 pengő

FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. FÁBIÁN GÁSPÁR

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL BUDAPEST, I., MÉNESI-ÚT 7/c TELEFONSZÁM: JÓZSEF 432—95.

Emlékbeszéd Alpár Ignácról.

Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat közgyülésén 1929 április hó 28-án tartotta Rozinay István.

Mélyen tisztelt hölgyeim és uraim!

Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat Elnökségének felkérése folytán, mint az elhúnytnak legrégibb barátjára, reám hárult azon megtiszteltetés, hogy a Társulatnak volt elnökéről, majd tiszteletbeli elnökéről, Alpár Ignác építészről e díszes helyen megemlékezzem.

Ne méltóztassanak tőlem ragyogó ékesszólást várni, azzal nem rendelkezem, csak keresetlen és egyszerű szavakkal fogom elmondani mindazt, amit róla tudok.

Alpár Ignác 1855 január 17-én Budapesten született s meghalt Zürichben 1928 április 27-én, mely gyászos eseménynek tehát éppen tegnap volt az évfordulója.

Iskoláit itt végezte s a székesfőváros IV. kerületi reáliskolájának volt a növendéke.

Tanulmányainak befejezése céljából Hauszmann Alajos építésznek, később műegyetemi tanárnak, tanácsára a berlini Bauakadémiára ment. Ennek előcsarnokában találkoztam vele először 1874 őszén, tehát 54 és fél évvel ezelőtt. Azon asztal mellett, melyre a hallgatók részére érkezett levelek voltak felfektetve, egy nyurga fiatal ember állott, ki azokat nézegette. Engem hasonló cél hozott ezen asztalhoz. Egyszerre csak látom, hogy egy magyar levelet elvett. Azonnal megszólítottam s kész volt az ismeretség. Az ismeretségből hamarosan barátság lett, mely haláláig tartott.

Igy történt, hogy amennyire ezt a viszonyok megengedték, igyekeztünk együtt lenni. Fiatalos tudnivágygyal és kíváncsisággal együtt róttuk a várost, együtt néztük a látnivalókat, nevezetességeket s együtt jártunk szórakozni.

Az akadémiai hallgatók által rendezett nagyobb tanulmányi kirándulásokon is részt vettünk s így módunkban volt megtekinteni Kiel, Stettin, Hamburg és Koppenhága nevezetességeit, sőt még Malmőbe, Svédországba is átrándultunk.

Szorgalmasan látogattuk a Magyaregyletet is, melyben ő csakhamar vezérszerepet játszott. Ilyen körülmények között tehát bőséges alkalmam volt őt alaposan megismerni.

Jó és szép tulajdonságai már ekkor mutatkoztak, úgy mint az építészpályához való tehetsége és rátermettsége, rajzbeli kézügyessége és kitartó szorgalma. Ezek mellett aranyos kedély, talpraesett és sziporkázó szellemesség, jó beszélőképesség és hang és páratlan jószívűség. Mindezeken felül igazi önzetlen jó barát volt, ami nem csak szavakban, hanem tettekben is megnyilvánult, miként ez a következő kis epizódból is kitűnik.

Volt nekünk egy közös jó barátunk, egy nagyon rokonszenves jó és tisztességes norvég fiú, akit igen szerettünk. Akkoriban történt, hogy Krisztiánia városa egy városház terveinek elkészítésére pályázatot hirdetett, amelyen norvég barátunk is részt vett. Csakhogy egy ily nagyszabású városházának megtervezése nem kis feladat ám s akadémiai elfoglaltsága mellett a munkával valahogyan megkésett. Ezt látva, Alpár Náci felajánlotta önzetlen segítségét s több éjszaka feláldozásával kellő időre elkészültünk a tervvel, mellyel az illető díjat is nyert.

Az akkori Berlin, népesség tekintetében körülbelül akkora volt, mint Budapest ma s nagyságához képest eléggé fejletlen volt. Igy például csak egyetlen egy lóvasúti vonallal rendelkezett, mely a város központját Charlottenburggal kötötte össze. Csatornázása is hihetetlenül tökéletlen volt, amennyiben a szennyvizek a járdák mellett levő nyílt mélyített folyókákban, az úgynevezett Rinnsteinban folydogáltak, minden házkapu előtt

Központi fűtés **Tóth Imre és Társa**
V., Katona József u. 3. Telefon: 223-93
egészségügyi berendezések, szellőztetés, vizvezeték, csatornázás, épületbádogos stb. munkák

egy kis híddal, melyek a nagyszámú patkánysereg részére pompás búvóhelyül szolgáltak. Nagyon sok házban a bizonyos kényelmi hely az udvaron volt, amit azután úgy pótoltak, amint tudtak. Meg kell még jegyeznem, hogy akkoriban a németek nagyrésze a magyarokat olyan félvad népnek tartotta, mely a húst a nyereg alatt puhítja s azt hitték, hogy minden valamire való embernek van egy vára.

Egy alkalommal ezen dolgokat előadás előtt a tanteremben német kollégáink előtt szóvá tettük, nem sajnálva a csípős megjegyzéseket sem, szóval szídtuk Berlint — persze a szót Alpár Náci vitte — s a hangulat kezdett harcias lenni. Egyszerre egy német ifjú azzal támadt Alpárra, hogy: „hát akkor miért jöttök Berlinbe?“ mire ő abban a pillanatban így vágott vissza: „azért, hogy itt kultúrát terjesszünk s hogy szomszédaitokról többet tudjatok.“ Ezen nem várt, de igen meglepő és találó válaszra ellenfelünk elnémult s általános volt a derültség.

Az akadémiának utolsó évfolyamán nagyon kedvelt tárgyunk vot a rögtönzött tervezés, aminek „Entwerfen aus dem Stegreif“ volt a német neve. Ez abból állott, hogy a rajzterem táblájára reggel 8 órakor kifüggesztett feladatot déli 12 óráig el kellett készíteni és pedig minden segédeszköz igénybevétele nélkül s csak a sajátmagunk tudásának készletéből volt szabad merítenünk, a kész tervet pedig aláírás nélkül, jeligével ellátva, egy arra kijelölt helyre kellett tenni. Hogy milyen lázas munka és versengés folyt itten ezen 4 óra alatt, azt el sem lehet mondani. Ezen terveket a tanár 2—3 nap mulva a tanteremben megbeszélte, jó és rossz oldalait kiemelte s esetleg megdícsérte. Többnyire Alpár barátunknak dolgozata volt a legjobb.

A komoly munkálkodás mellett a mulatságot sem vetette meg. Több, — természetesen leányos — családhoz voltunk járatosak, ahol minket, magyar fiúkat, nagyon szívesen láttak, mert elevenebbek s fessebbek voltunk, mint a német kollégáink s jobban tudtunk a leányok körül forgolódni. Természetesen itt is Náci barátunk volt a főhős, akit ötletességéért s bohémes temperamentumáért nagyon kedveltek.

Ő az életet mindig derűs oldaláról fogta fel s csodálatos tehetsége volt arra nézve, hogy a véletlen által előidézett kómikus helyzeteket azonnal felismerje, tovább fűzze és kiaknázza.

Igaz ugyan, hogy tréfáiban néha kissé drasztikus is volt, de a bennük rejlő egészséges kómikum, ezen körülményt mérsékelte, ellensúlyozta.

Néhány szóval elmondom itt egyik tréfáját, melyet én már csak az ő elbeszélése után tudok, mert engem sorsom akkoriban Boszniába sodort. Nem tudom ugyan, de valószínűnek tartom, hogy az illető, aki ezen tréfának áldozata volt, már nincs az élők sorában s így azt hiszem, nem követek el indiszkréciót. Járt a berlini Magyar Egyletbe egy oda származott magyarországi fiatalember, aki nagyon szeretett volna megnősülni s ezen szándékának többízben kifejezést is adott, jelezve azt is, hogy mily bajos a helyzete, mert nem igen vannak nőismerősei. Alpár barátunk azonnal kész volt a tanáccsal. Azt ajánlotta neki, hogy valamelyik lapban tegyen közzé kis hirdetést s majd meglátja, mily eredményes lesz az. Az illető a tanácsot megfogadta s annak értelmében cselekedett. Egy nappal a hirdetés megjelenése után érkezett is egy ajánlat, de ez azután kiadós volt.

Nagy örömmel megmutatta Alpárnak s azonnal felelt is reá. Ilyen módon egy hosszas, hónapokig tartó levelezés fejlődött ki a fiatal ember és az ajánlatot tevő hölgy között, aki nem volt más, mint Alpár Náci és társai. A legmulatságosabb az volt a dologban, hogy a vőlegényjelölt minden levelet, melyet a leánytól (jobban mondva Alpár Náci és társaitól) kapott, nekik diesekedve megmutatott, mindenféle valótlan szóbeli toldások, nagyzolások kíséretében. El lehet képzelni, hogy ezek mi minden szépet és csábítót írtak neki, előkelő rokonságról, nagy vagyonról stb. s mily fejedelmi módon mulattak az egészen. Itt még azt is el kell mondanom, hogy miután a fiatalember végre is látni akarta leendő menyasszonyát, egy szép leányt is belekevertek a tréfába, akit beavattak mindenbe s aki el is ment a találkára. A leány szép volt, a fiatalember boldog. A találka után a leány (vagyis a cinkosok) megírta a vőlegényjelöltnek, hogy neki tetszik, azonban miután előkelő rokonsága nem egyezne bele, hogy zsidóhoz menjen nőül, ki kell keresztelkednie s mivel rosszak a fogai, új fogakat kell csináltatnia. A vőlegény mindent megígért stb. Szóval az egészséges kómikumnak oly tömege adódott ezen tréfa folyamán, hogy akármelyik bohózatíró megirígyelhette volna. Végre is kisült a turpisság, de hogy miként végződött, arra már nem emlékszem.

Tanulmányainak befejezése után Alpár még hosszabb ideig Berlinben maradt. Először az építészeti akadémia igazgatójánál, Lucae Richárd építésznél volt alkalmazásban, hol a Borsig-palota tervein dolgozott. Ennek elkészülte után Hennike und von der Hude építészekhez került, kik a Grosse Friedrich Strassei Central Hotel megtervezésére és felépítésére kaptak megbízást. Ezen szálloda tervezési munkáit tulajdonképen Alpár végezte s ő volt az építésvezető is.

Alpár ezen időben tagja volt a berlini Építészegyletnek s egyéb elfoglaltsága mellett tudott magának időt szakítani arra is, hogy az egylet által minden évben kiírni szokott Schinkel-pályázatok egyikén részt vegyen, amelyet meg is nyert s mint díjat a Schinkel-érmet kapta.

Volt kollégáink között egy Rehorst nevű bresslaui fiatalember, akit mi, mert szemüveget hordott s mert egyébként is illett reá, Herr Geheimrathnak hívtunk. Ez vagyonos fiú volt s Alpárt nagyon megszerette, sőt azt az ajánlatot tette neki, hogy menjen vele hosszabb tanulmányútra Olaszországba az ő költségén, melyet akkor téríthet meg neki, amikor ezt körülményei megengedik. Természetesen nem sokat törte a fejét, hogy menjen-e, vagy nem.

Egy évet és hét hónapot töltött Olaszországban, ahonnan küldött számos levelét és levelezőlapját mind megőriztem s amelyek telve vannak az ő fogékony lelkének és túláradó bohémes temperamentumának megnyilvanulásaival.

Hétévi külföldi tartózkodás után, megtermékenyülve annak a szerencsés időszaknak kezdetén tért vissza szülővárosába, melyet az építőművészet szempontjából méltán nevezhetünk Budapest fénykorának.

1882-től 1888-ig a József-műegyetemen Hauszmann Alajos és Steindl Imre műegyetemi tanárok oldalán mint tanársegéd működött.

Az építési tevékenység ez időben nemcsak Budapesten, hanem a vidéken is minden várakozást felülmuló mérvben fellendült, hiszen oly sok pótolni és tennivaló volt, hogy Budapest elmaradottságából kiemelkedjék s hogy az, az ország méltó fővárosává váljék. Nemcsak a kormány, különféle hatóságok és társulatok, hanem magánosok is sokat építettek.

Számos épület terveinek beszerzésére pályázatot hirdettek. Igy az akkori pénzügyminisztérium részéről 1883-ban Herkules-fürdő épületeinek terveire nézve is.

Alpár Ignác, aki a pályázatban részt vett, az első díjat nyerte s őt bízták meg ezen épületeknek tervei szerint való felépítésével. Ezen első műve annyira sikerült, hogy általános feltünést keltett s nevét ismertté tette.

Segesváron 1885-ben megyeházát, 1887-ben ref. templomot épített, Abrudbányán, Diesőszentmártonban, Piskin és Brassóban templomokat, Kolozsvárott és Nagyenyeden megyeházát, Nyiregyházán megyeházát és iskolát, Pozsonyban iskolát, Lőcsén reáliskolát, Temesvárott postaépületet s Rimaszombatban gimnáziumot.

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter megbízta Alpárt Pécsett, Sopronban és Nagyváradon létesítendő egy-egy hadapródiskola terveinek kidolgozásával és felépítésével, mely három épületnek — már nem emlékszem milyen óknál fogva — néhány rövid hónap alatt kellett elkészülnie. Más ember ily rövid terminus mellett talán bele sem mert volna fogni a munkába. Alpár az ő nagy munkabírásával s energiájával kellő időre elkészült.

Legnagyobbszabású és legszebb épületei itt Budapesten létesültek.

Az 1896. évi ezredéves kiállítás bizottsága 1894-ben egy történelmi csarnok terveinek elkészítésére pályázatot hirdetett, melynek egyesítenie kellett az akkori egész Magyarország jellegzetes műemlékszerű épületeinek stílusát, úgy mint a vajdahunyadi vár gothikáját, a jáki templom román stílusát, Eperjes, Lőcse, Késmárk pártás építési modorát, a Mária Terézia korabeli barokkot, a segesvári és brassói épületek jellegzetes formáit stb. Ezen érdekes feladatot oly szerencsésen és oly bravúrosan oldotta meg, a sok mindenféle stílust oly bámulatos összhangba tudta hozni, hogy ezen épületcsoport szépsége kivétel nélkül mindenkit, lett légyen az szakember vagy laikus, elbűvölt. Természetes, hogy pályaterve az I-ső díjjal tüntettetett ki s annak alapján az épület felépítésével meg is bízatott.

Kiállítási épületről lévén szó, annak gyorsan el kellett készülni s az anyagi eszközök is korlátoltak voltak, így tehát csak ideiglenes szerkezettel fából, gipszből és malterból épült. Hogy ezen gyönyörű épület meg ne semmisüljön s az utókor számára megmentessék, a kiállítás lezajlása után a kormány az egészet lebontatta s engedve a közóhajnak újra építtette, még pedig monumentális anyagból, és a Mezőgazdasági Múzeumot helyezte el benne, mely célnak pompásan megfelel s azóta Budapestnek egyik nevezetessége. Ez időben Alpár egyik pályadíjat a másik után nyerte.

Kevéssel ezután 1899-ben a budapesti tőzsde elnöksége egy nagyszabású tőzsdepalota terveinek beszerzése céljából hirdetett pályázatot, melyen ő is részt vett. Az I-ső díjat nyerte s az épületet 1901—1905-ig azok szerint fel is építette. Az épület nem szorul dícséretre, csak az a kár, hogy homlokzatai csak kis részben készültek kőből.

A rákövetkező évben, 1900-ban az Osztrák-Magyar Bank hirdetett pályázatot a Szabadság-téren építendő palotájának terveire, mely alkalommal szintén ő lett a győztes s amelyet ugyancsak ő épített fel.

A Magyar Általános Hitelbank Dorottya-utcai palotáját direkt megbízás folytán körülbelül ugyan ezen időben megint csak ő építette.

Az Első Pesti Hazai Takarékpénztár váciutcai palotájára kiírt szűkebbkörű pályázatnál újra ő vitte el a pálmát s az épületet 1912—13-ban szintén ő építette fel.

Ő építette még fele részben a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank Ferenc József-téri palotáját. Ezenkívül az első kerületben az Attila-utcai gimnáziumot, a VIII-ik kerületben a Bulyovszky-utcai reáliskolát és Budapesten még körülbelül 30 bérházat és villát. Így szülővárosát szebbnél-szebb épületekkel gazdagította s annak világvárossá való fejlődését nagy mértékben előmozdította.

Olyan sok bank- és pénzintézetet tervezett, hogy valóságos banktervező specialista lett belőle s az Osztrák-Magyar Bank budapesti palotájának fényes sikere folytán, a bank Wienben épülő palotájához építési szakértőnek választotta. Ha elfoglaltsága megengedte, nagyobb utakat tett. Megfordult Párizsban, sokszor lerándult Olaszországba, sőt egy alkalommal már nem emlékszem melyik nagy és sürgős munkájának befejezése után irodájának egész személyzetét is magával vitte. Együtt voltunk Konstantinápolyban és Brussában. Ő még Sziriában és Egyiptomban is hosszabb időt töltött.

Alpár mindvégig megőrizte úgy testi, mint szellemi frisseségét. Misem bizonyítja ezt jobban, mint az, hogy a mult év tavaszán rendezett amerikai Kossuth-zarándoklaton is részt vett, amelyről való hazatértében úton érte utol végzete.

Alpár a közügyek terén is élénk tevékenykedést fejtett ki. Elnöke, később tiszteletbeli elnöke volt az Országos Magyar Iparművészeti Társulatnak, elnöke a Steindl-céhnek, az Építőmesterek Ipartestületének és az Építőmesterek Egyesületének, többször megválasztották fővárosi bizottsági tagnak s érdemeinek elismeréséül a József-Műegyetem fennállásának 50 éves jubileuma alkalmából a kultuszminiszter kinevezte tiszteletbeli rendes műegyetemi tanárrá. Mellét számos magas rendjel díszítette. Ezek között a Pro Litteris et Artibus díszjelvény.

Alpár nagy lelkesedéssel karolta fel Budapest fürdővárossá való fejlesztésének ügyét is s ezzel kapcsolatban a Gellért-hegyi citadella felhasználásával egy nagyszabású szállodát és főképpen idegeneknek szánt szórakozóhely tervét dolgozta ki Kotál Henrik építésszel egyetemben, aki irodájában hosszabb ideig volt munkatársa.

Nagy szeretettel foglalkozott az általa a Szent Gellért-hegy Dunafelőli oldalára szánt Magyar Kálvária eszméjével s a Stációk megtervezésével is, amit ugyancsak Kotál Henrik építésszel együtt végzett.

Egy 1926-ban kiadott füzetkében közölte ezen kápolnák tervrajzait s előszóképpen a következőket mondja: „A kalvária-kápolnák tervezésénél azon gondolat vezérelt, hogy azok mindegyike a honfoglalás óta kialakult építőstílusnak egy-egy változatát tüntesse fel. Mivel pedig Szent István királyunk óta folyton épültek templomok és más középületek, magától értetődik, hogy a kápolnáknak különböző stílusban való bemutatása által dokumentáljuk az építészet terén is a hatalmat bitorló szomszédnépek feletti kultúrfölényünket. Az volt a törekvésem, hogy minden elszakított országrész vagy város emlékére emelendő kápolna az elszakított rész jellegzetes stílusában épüljöl fel."

Herczeg Ferenc pedig előszavában egyebek közt ezt írja: „Ha propagandáról van szó, akkor a legtöbb ember a nyomtatott betű hatalmára gondol. Most azonban előlép Alpár Ignác a nagy magyar építőmester Kotál Henrik építésszel és megmutatják, hogy a néma köveket is meg lehet szólaltatni a magyarság érdekében, stb."

Hogy ezen kövek meg fognak-e szólalni, mai szegénységünk mellett, nagy kérdés. Pedig nem is tekintve az egésznek morális hátterét, mily érdekes és elragadó látványt nyújtana a Gellért-hegynek Dunafelőli sziklás oldala a változatos képolnákkal, amelyeknek mindegyike egy-egy műremek.

A Gellért-hegyi citadella átépítésének és a Magyar Kalváriának megtervezése volt Alpár Ignác hattyúdala.

Kedves jó Náci barátunk, földi részed elhagyott bennünket s egy jobb világba költözött, de szellemed itt maradt továbbra is és itt él közöttünk műveidben, hálás elismerésünkben és szeretetünkben.

KRAUSZ LAJOS SZOBRÁSZ

Egyházi munkák, oltárok, szobrok, keresztkutak, diszítmények stb. Piofan épületi munkák, homlokzati diszítmény, specialista Stukkó menyezeti munkákban. Bronz- és famunkák. Művészi síremlékek márvány, gránit, mészkő, műkőanyagból. Elsőrangu referenciák.

Műterem: Bpest, VI. Lehel u. 14. Telefonhivó L 908-53.

MARABU Kazánok és radiátorok központi fűtésekhez. Gőzfőző-, gőzmosó- és fertőtlenítő berendezések Oranier, Ichor és Marabu folytonégő kályhák
MAGYAR RADIÁTORGYÁR R. T. BUDAPEST
SZEB Cementipari gépek és formák, teljes berendezések cementárúgyárak és műkőgyárak részére. Építkezés, gépek, keverők, felvonók.
SZÁNTÓ ÉS BECK MÉRNÖK SPECIÁLIS GÉPGYÁRA BUDAPEST.
X. Gyömrői-út 16-18
Tel.: J. 350-88, J. 390-34

Városszabályozási problémák.

II. *Amiket én nem értek.*

Azt, hogy a parlamentben, a törvényhozók túlnyomó többsége jogász, — azt megértem. Mert ez így is van rendben. Törvénycsináláshoz igazán csak jogászok értenek. Ez az ő mesterségük.

Azt is értem, hogy amikor közegészségügyi dolgokat intéz a népjóléti minisztérium, orvosokból álló bizottságot hív össze és még véletlenül sem kerül bele politikus vagy mérnök.

Azt is megértem, hogy a pénzügyminiszter az ország pénzügyi kérdéseiben, financkapacitásoktól és bankdirektoroktól kér tanácsot — és nem építészektől vagy iparosoktól.

Azt tehát megértem, hogy minden olyan esetben, amikor valamely speciális ügy elintézése kerül sorra, az illetékes hatóságok mindig a szakma legkiválóbb képviselőit hallgatják meg és azok véleménye alapján cselekednek vagy döntenek.

Amint azonban építési, városrendezési vagy építőművészi problémák elintézéséről van szó, ezt a mindenütt gyakorolt és helyesen bevált elvet, egyszerűen semmibe sem veszik, félrelökik, mert az emberek úgy érzik — fűszerestől kezdve egész a fiskálisig, — hogy építéshez ők is értenek.

Ezt azonban az én építész agyvelőm sehogyan sem akarja megérteni. Mit szólnának az ügyvédek ahhoz, ha teszem, az esküdtszékek felállítása vagy fel nem állítása ügyében tartandó értekezletre építészeket is meghívnának? Pedig merem állítani, hogy az építészekhez ez a kérdés közelebb áll, mint az ügyvédekhez az Erzsébetsugárút művészi befejezése! És mit szólnának az orvosok, ha valamely járványos betegség elleni védekezés módjairól egy olyan bizottság döntene, amelyben építészek, ügyvédek és kereskedők is vannak?

Én tehát semmiképpen nem tudom megérteni, hogy ha építészi problémák megoldásáról vagy elbírálásáról van szó, miért nem építészekből álló bizottság vagy testület intézi azt el? Amint ez jogi, orvosi vagy politikai kérdéseknél történik? Hiszen ez *a mi* mesterségünk, *a mi* kenyerünk. Ehhez *mi* értünk!

Nem tudom megérteni, hogy a székesfőváros „építési bizottságá"-ban, miért vannak a jogászok, politikusok többségben? Miért viszik ők a szót, miért döntik el ők a kérdést, akik nem értenek hozzá, akiknek nem ez a kenyerük?

És semmiképpen nem tudom megérteni, hogy ha a főváros fürdőt, városházát vagy kórházat akar építeni, akkor azt, hogy az hol és miként épüljön, avagy, hogy a beérkezett árajánlatok közül melyik vállalkozóé a tényleg legelőnyösebb — azt, a többségben levő nem szakember bizottsági tagok döntik el, nem pedig a hozzáértő építészek.

De bezzeg, ha a dolog nem sikerül! Ha a hidat neki viszik a hegynek, ha a színház a házak közé szorul, ha a pályaudvar ferdén áll a térre, az útra, ha a „legolcsóbb"-nak talált vállalkozó nem csinál kifogástalan munkát, akkor, persze „bűnbak" csak az építész lehet! Miért nem emlegetik ilyenkor azokat a bizottsági tagokat is, akik a dolgok döntésénél sáfárkodtak?

Hogy az építészek annak idején testületileg feliratoztak, kérelmeztek mindannyiszor, valahányszor úgy látták, hogy hurok készül az észszerűség ellen, erre senki nem emlékezik!

*

Egyre-másra bukkannak fel a főváros szabályozási kérdései. Rókus lebontás. Központi városház. Erzsébetsugárút. Nemzeti Színház. Andrássy-út. Tisza István-út. Váci-körút torkolata. Problémák, melyek 30 év óta „nyilt sebei" ennek a szép városnak. A várost szépítő operatőrök egyre törték a fejüket, mint lehetne ezeket a *sebeket ügyesen*, szépen, lehetőleg „fájdalom" mentesen eltüntetni. Hiába volt minden okos beszéd, minden érv, hogy minden késedelem az operációs költségeket, tehát a „fájdalmakat" csak növelni fogja. Semmi sem használt!

Azután jött a nagy világégés! A szörnyű kommün és ennek a tetejébe a Trianon-i tragédia. Az ezer sebből vérző országban, amikor csaknem „a lét vagy nem lét" kérdése forgott kockán, ki törődött a főváros „apró sebeivel". Amióta azonban lábadozunk, kissé erőre kaptunk, ismét aktuálisak lettek ezek a problémák. Városrendezéssel foglalkozó építészek — sőt dilletáns laikusok is — egyre-másra csinálják a terveket, magánszorgalomból, a főváros iránti gyermeki szeretetből. De hangjuk — kiálltó szó marad a pusztaságban. Az illetékesek figyelemre sem méltatják őket. A karaván elhalad mellettük...

*

Egyszerre azután, meglepetésszerűen egyenként bukkannak fel és „sürgősen" intéztetnek el ezek a 30 esztendős fájdalmak, Hübele Balázs mester közismert szakértelme szerint. Ilyen remekbe készült munkája volt legutóbb Balázs mesternek — a *Rókus-kórház* elhelyezésének a megoldása.

Hirtelen, mint a nyári zivatar, bukkan fel a napilapokban ez év április 10-én az a hir, hogy a főváros „közegészségügyi" bizottsága, 13-án pedig a „pénzügyi" bizottsága elhatározta, hogy a főváros új kórházát a Tisza Kálmán-téren, a volt gázgyár telkén építik fel. Tehát a város kellős közepén, színház és temető közelébe! Azt hiszem, ez a hely, mindenre inkább alkalmas, mint kórházra! A betegekre feltétlen ártalmas a város zaja, füstje, pora. A városi lakosság egészségére pedig ártalmas a kórház levegője. Hogy ezt a megoldást orvos ajánlatára a közegészségügyi bizottság megszavazta — ezt értem. Mert elvégre orvos mégis csak tudja, milyen levegő hasznos a betegnek és milyen ártalmas az egészséges embernek! De azt már nem értem, hogy mi köze ehhez a pénzügyi bizottságnak? Miért nem a középítési bizottság mond tovább véleményt egy kórház elhelyezéséről, ahol építé-

szek is vannak és miért a pénzügyi szakemberek, ahol még véletlenül sincsen építész? Ezt én megint nem értem! Én úgy érzem, hogy egy kórháznak elhelyezési kérdésében — a doktorok után az építészeket illeti meg a döntő szó és nem a finánckapacitásokat.

Ha Athénnak Pallas Athéne, Párizsnak Szt. Genovéva a védő szentje — Budapestre igazán az Uristen vigyáz. Mert isteni hatalomnak kell tulajdonítani azt a csodát, amely ezt a hebehurgyán előrántott és hübelebalázs módon letárgyalt megoldás keresztülvitelét megakadályozta, sőt véglegesen elvetette.

Azt tudom, hogy annak a derék embernek, — aki ezt a dolgot meg tudta csinálni — sohasem fogjuk megtudni nevét. Pedig nem volna szabad elhallgatni. Amint hogy nem tudom elhallgatni abbeli érzésemet, hogy abban a percben, amikor ez a szörnyszülött napvilágot látott, az építészeknek nyomban, kíméletlenül kellett volna fellépni, még akkor is, ha pozitive tudjuk, hogy már késő, meddő a tiltakozás. Eső után köpönyeg. De legyen nyoma minden esetben annak, amikor elsősorban építészeket érdeklő dolgokat építészek meghallgatása nélkül — sőt azok ellenére — ötletszerüen intéznek el.

Magyar Vilmos.

(Folytatjuk.)

KRÓNIKA

A főváros műszaki ügyosztályának vezető-helyettesei. A polgármester mindazon műszaki ügyeknek a felülvizsgálatával, amelyeket Solty Lajos tanácsos magának nem tart fenn, egyenlő hatáskörrel Wossala Sándor és Lavotta Gyula műszaki főtanácsosokat bízta meg. A tanácsi II. ügyosztály hatáskörébe tartozó jogi természetű ügyekben Solty tanácsnok akadályoztatása esetén való állandó helyettesítésével a polgármester dr. Hiller Ernő tanácsjegyzőt bízta meg.

Nemzetközi építőkongresszus Budapesten. A világ építészei a kormánynak és a székesfőváros tanácsának meghívására 1930. évi szeptember hóban Budapesten gyülnek össze, a XII. nemzetközi építészkongresszus megtartására. A kongresszust előkészítő bizottság a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet helyiségében ülést tartott s ezen a bizottság tisztikarát és választmányát alakította meg. Elnök lett: Kertész K. Róbert, ügyvezető elnök: K. Virágh Andor, alelnökök: Hültl Dezső dr., Korb Flóris, Wälder Gyula. A végrehajtó bizottság elhatározta, hogy a kongresszus alkalmából Budapesten nemzetközi építészeti tervkiállítást rendez, amelynek sikere érdekében hathatós külföldi propagandát fog kifejteni s egyénileg is felkéri a külföldi neves építészeket, hogy a kiállításon tervekkel és modelekkel résztvegyenek. A propaganda albizottság elnökévé Hoepfner Guidó építészt választották meg.

Szabó Kálmán építészeti intéző — műszaki tanácsos. A földmívelésügyi miniszter előterjesztésére az állami mezőgazdasági birtokok műszaki és építészeti tisztviselőinek létszámában Szabó Kálmán építészeti intézőnek a királyi műszaki tanácsosi címet adományozta.

Helyreigazítás. Szívesen közöljük a Közmunkák Tanácsa részéről hozzánk érkezett ama felvilágosítást, hogy a lapunk május 1. számában szóvátett ceglédi vonal helyén tervezett támfalas töltés gondolata nem származik a Közmunkák Tanácsától, mert ők a tárgyalásokon mindig a pályaszín lesüllyesztése mellett foglaltak állást, sőt még a közigazgatási bejáráson is hangot adtak ennek, ami jegyzőkönyvbe is vétetett. Hogy e törekvésüknek nem sikerült érvényt szerezni, az a Közmunkatanács hatáskörén kívül álló okokból történt.

Szerkesztőség.

K. Császár Ferenc nagyszabású előadást tartott Budapest fürdőfejlesztésének feladatairól a Mérnökegyletben, melyben a többek között a következőket mondotta: „A Duna az Isten adománya Budapesten, ezt a védőterületből nem engedhetjük ki. Lehetetlen, hogy a dunapartot, mely annyi gyönyörűséget szolgáltat, ne biztosítsuk a védőterület részére. Lehetetlen, hogy a balpart védve legyen, a pesti oldalon pedig por, piszok legyen. Tehát szükségesnek tartanám, hogy Budapest körül 80—100 méter széles védő-erdő létesíttessék, amint a törvény ki is emeli, hogy az erdő védőövezet alá tartozik. A másik övezet a sétányoknak, parkoknak létesítése és rendezése, hogy azok összefüggő egészet alkossanak. Így a Dunapart kiépítése, mint harmadik porfelfogó az Alföld porát van hivatva felfogni. Mert mindaddig, míg nem tudjuk Budapest levegőjét feljavítani, munkánk csak félmunka lesz. A törvény intézkedik, hogy az ipari, kereskedelmi és gazdasági üzemek korlátozhatók fürdőügyi szempontból. Követelni lehet, hogy egyes üzemek megszűnjenek. Példa: a Gellért-fürdő előtt lévő kotrógép, amely évek óta önti magából a port és elönti az egész Lágymányost. A másik a gyárüzemeknek a korlátozása. A törvény biztosítja, hogy az övezetek határain belül az ipari üzemek bizonyos revizió alá vehetők, megválthatók, esetleg eltávolíthatók. A Császár-fürdő előtt gyár, malom, stb. van, valószínű tehát, hogy a füst a fürdőkre megy. Valahányszor a Margitszigeten voltam, mindig éreztem a füstös levegőt, ami ott van. Az újlaki részen és a lipótvárosi részen a gyári építkezést szüntessék meg és ne adjanak engedélyt semmiféle új gyárépítkezésre. A kérdés egy másik része az útépítés és városrendezés. Budapesten *van az ország egyik legnagyobb gyógyhelye, a Svábhegy,* ehhez hozzá kell tudnunk jutni. A Svábhegyet a Belvároshoz 10 percnyi távolságba lehetne hozni autóbuszjárattal. Tehát ezt a klimatikus kincset be lehet és be kell hozni a Belvárosba, de válasszák el az autóutat a sétaúttól. A kilátás védelmének éppen olyan módon kell eleget tenni, mint a tájvédelemnek. Akik sétálnak, szabadon láthassanak. A Lágymányoson nem is nagy költséggel lehet parkokat és sétányokat alkotni. A műemlékek védelmére is figyelemmel legyenek. Városépítési szempontból szükséges, hogy az Országos Fürdőügyi Bizottság, mely létesülni fog, minden építési engedélybe beleszóljon. A közlekedés szempontjából véleményem az, hogy a Dunapartot be kell venni a gyógy-véd területekbe, mert ha ott villamos megy végig, ott nem lehet sétányt rendezni. A villamosokat be kell tenni 1—2 utcával beljebb. A parkot biztosítani kell a Császár- és Lukács-fürdő sétaalkalmául. Közlekedési kérdés a ceglédi vonal kérdése. Itt a sok panaszt, mely az ellen szólt, hogy egyszinten szalad a vágány az úttesttel, úgy akarják elintézni, hogy felemelik az építésnél öt méterrel a pályatestet és elzárják egy kínai fallal a gyalogjárótól. Ha a külföldi középosztály orvosai betegeiket olcsón tudnák itt elhelyezni, akkor olyan nagy forgalmat tudnánk biztosítani, mely a főváros polgárságának is megérné a legnagyobb áldozatot. A középosztály szállodáját kell megvalósítani, egy ötemeletes nagy szállót, egyszerű, tiszta, higiénikus berendezéssel, amit a polgárság is meg tud fizetni. Meghagynám a Rácz-fürdőből a történelmi emlékű fürdőt. A fővárosnál a különböző szakosztályok eltagolva kezelik a dolgokat, melyek nincsenek centralizálva. Fürdőügyi osztályt kell létesíteni egy vezetővel, mely a főgondolatokat megvalósítsa. József nádor, amit megalkotott, azt úgy alkotta meg, hogy a tervei késő századok multán is maradandók voltak. Nincs több városligeti fasorunk, nincs több Köröndünk. Azt hiszem, hogy ugyanannak a családnak a tagja van hivatva megvalósítani azokat a gondolatokat, amelyek sürgős megoldásra várnak." A kitűnő előadást zajos helyeslés kísérte és az előadót melegen ünnepelték.

Alpár. Három napos emlékünnepet rendezett egy év előtt elhunyt vezére és elnöke kegyeletes emlékezetére

a Budapesti Építőmesterek Ipartestülete. Az első napon gyászistentisztelet volt reggel a jaáki kápolnában a városligeti tó szigetén, — a második napon leleplezték és megkoszorúzták síremlékét a kerepesi temetőben, — harmadnapon pedig, április 30-án este a Magyar Építőmesterek Házának földszinti dísztermében emlékünnepre gyültek a tagok és a vendégek s ez alkalommal *Ziegler* Géza építőmester, kormányfőtanácsos mondott az elhunyt építőművész nagyságához méltó emlékbeszédet. Pucher István ipartestületi elnök, építész, kormányfőtanácsos üdvözölte a nagyszámban megjelent vendégeket és tagokat s néhány meleg, kegyeletes szóval bevezette az ünnepélyt, amelyet a dalárda „Hiszekegy"-e nyitott meg. Ziegler Géza beszédében kiemelte, hogy Alpár Ignác jelleme nemességétől ragyogó egyénisége ezután már csak mint a mult emléke és mint követendő példa lebeg a magyar építőművészet, az építőmesteri társadalom előtt. Megrajzolta életének fényképét: Példája volt az építőmesteri szerzett jogok védelmezőjének; az építőmesterség ügyeit ápolni, tekintélyét, nivóját emelni alkotta egyik életcélját. Ő volt az a rajongó építőmester, aki az építőipar, az építőművészetért nem csupán lelkesedni, az ipar és művészi munka ügyeit nem csupán támogatni, hanem azokat megbecsülni is tudta. Egész iskolát létesített az ifjú építésznemzedék számára. Kiváló, régi, közismert, de lélekben is előkelő polgára volt az ország fővárosának, a főváros törvényhatósági tagja, a József műegyetem tanára, az építőmesteri vizsgáló bizottság és sok más testület élén állt. De politikával nem szívesen foglalkozott. Munkatársainak nemcsak mesterük, vezérük, de igaz barátjuk is volt. Ilyennek ismerte őt 35 évvel ezelőtt már mint tanítványa és később mint irodájának egykori vezetője. Meleg búcsúszóval fejezte be emlékbeszédét Ziegler Géza, akit lelkes ovációban részesítettek a vendégek, kartársai és megköszönte azt az elnök. Az emlékbeszédet társasvacsora követte.

MÉRNÖKEGYLETI ÉRTESITÉSEK:

A Mű- és középítési szakosztályok ülésein *Láczay-Fritz* Oszkár építész, műszaki főigazgató által f. évi április hó 29-én és május hó 13-án este fél 7 órakor tartott előadások tárgyának beosztása. *Első előadás.* A természetes építőkövek elmállásának okai. I. A mállást előidéző külső befolyások. 1. A légköri befolyások (Atmosphäriliák). *a)* Az oxigén hatása. *b)* A víz hatása: térfogatnövesztés, iszapolás, szénsavtartalom, fagyás, lehúzódás, oldás, puhítás. *c)* A szénsav hatása. 2. A hőmérsékleti változások: *a)* térfogatnövekedés, *b)* fagyás, *c)* kémiai hatás. 3. A füstgázok. *a)* A kénsav hatása. *b)* A korom hatása. 4. Az organikus élet hatásai. 5. A kivirágzó sók. II. A kő gyenge ellenállóképessége. III. A beépítés módja. *Második előadás.* A kőépítmények gyors pusztulásának megakadályozása. I. A kőanyag helyes megválasztása. 1. Az egyszerű megtekintésen alapuló vizsgálatok. 2. A kísérleteken alapuló vizsgálatok. *A)* A szilárdság megállapítása. *B)* A tartósság megállapítása; *a)* természetes mállási kísérletek, *b)* mesterséges mállási kísérletek. II. A kövek helyes beépítése. III. A kövek tartósságának mesterséges fokozása; a köveket konzerváló szerek: Fluátsók, Lithurin, Szerelmey, Testalin, Zapon, Barythydrát, Pollux, Siasie, viaszk, Paraffin, mésztej. A mélyreható tanulmányok alapján készült, igen nagy értékű előadások ismertetésére visszatérünk.

Dr. Lux Kálmán május 6-án tartott előadást a „A távlatszerkesztés új módja" címmel. Ez az eljárás abból indul ki, hogy a régi távlati képszerkesztés elgondolása hibás, mert a képsíkra vetített tárgyak képei, különösen nagy látószög esetében, kellemetlenül eltorzulnak. — Ezért sokkal képiesebb az olyan szerkesztési mód, ahol egy szférikus felületre történik a vetítés és ahol ilyen módon kellemetlen eltorzulások nem fordulnak elő. *Lux* Kálmán egy rajzsorozaton mutatta be az új és a régi szerkesztési mód közötti különbséget. Ezeken a rajzokon szembeötlő, hogy mennyire képiesebb az új eljárás szerinti megrajzolás és ezzel a módszerrel lehetővé válik még 180° látószögű képek ábrázolása is. Az előadáshoz *Reiss* Zoltán, *Foerk* Ernő, *Rerrich* Béla szólt hozzá. *Hoepfner* Guidó kérte, hogy az aktuális városépítési problémákat a Mérnökegyletben tárgyalják.

Helyreigazítás. Az Építő Ipar-Építő Művészet f. évi május hó 1-én kelt számában „A kommunista május elsejének tízéves évfordulóján" című cikkünkbe sajnálatos sajtóhiba csúszott be, amennyiben a 67. oldalon az 5. körzetben díszítők sorában Ferenci és Kotsis iparművészek szerepeltek. Ez utóbbi név helyesen Koesisnak írandó. Őszintén sajnáljuk, hogy e sajtóhiba következtében a Kotsis nevet egyedül birtokló dr. Kotsis István és dr. Kotsis Endre kartársaink nevei szerepeltek tévedésből a szóbanforgó közleményben. *Szerkesztőség.*

HIVATALOS RÉSZ

A székesfővárosi magánépítési albizottság 1929. évi április hó 29-én és május 6-án tartott ülésében (elnök: *Csármann* Ferenc tanácsnok, jegyző: *Haris* Sándor s. hiv. igazgató) a következő építési engedélyek kiadását javasolta a tanácsnak:

Heidelberg Vilmos, VII., Klauzál tér 4. V. em. bérház, terv. Meitner Lipót és Csengery Gyula. — Dr. Straub Miklós I., Ménesi út 4928. hrsz. I. em. ház, terv. Littke és Tóth. — Horváth András, III., Táborhegy 16887/5. hrsz. családi ház, terv. Kiss Sándor. — Vida József, IX., Gyep u. 22. em. ráépítés, terv. Hegedüs István. — Dr. Scheiner Antal és tsai, V., Koháry u. 12. V. em. ház. — Véber János, III., Föld u. 17059. hrsz., emeletráépítés, terv. Fritsch Lajos. — Fischer Hermann, VI., Fáy u. 27081. hrsz. I. em. ház, terv. Lux József. — Zimmer Péter, I., Mártonhegyi dülő 8604. hrsz. I. em. villa. — Keresztes Endréné, I., Hegyalja út 4893/4. hrsz. em. családi ház, terv. Fodor Lajos. — Gróf Teleky Domonkos, I., Attila u. 62., toldalék, terv. Markhold Imre. — Szoszits György, III., Pálvölgy 15616/15. hrsz. családi ház, terv. Abos Brunó. — Szenthe

Németvölgyi-út 6. sz. Bérházépítő R.-T.

Mérleg-számla 1928 december 31-én

Vagyon			Teher		
Készpénzkészlet		P 587.62	Részvénytőke		P 100.000.—
Ingatlan: telek	P 31.554.—		Hitelezők:		
építési költség	„ 418.858.04	„ 450.412.04	kölcsönök	P 252.960.40	
Adósok: túlfizetett számlák		„ 695.18	elfogadványok	„ 66.500.—	P
Be nem fizetett részvénytőke		„ 10.000.—	számlatartozások	„ 52.642.93	„ 372.103.33
Veszteség		„ 11.103.—	Kétes követelések leírása		„ 695.18
		P 472.798.51			P 472.798.51

Budapest, 1928 december 31-én

Az igazgatóság.

Átvizsgáltuk és helyesnek találtuk:

A felügyelőbizottság.

Károly, I., Ecsed u. 3668. hrsz. em. családi ház, terv. Nagy Lajos. — Halász János, I., Fehérvári út 3048/5. hrsz. a. fdsz. lakóház, terv. Stern Henrik.

Wertheimer Zsigmond, VI., Hajdu u. 27494. hrsz. alatt em. ráép., terv. Hofbauer és Piazza. — Csemegi József, I., Királyhágó u. 7733/1. hrsz. V. em. bérház. — Kohn Imre, VIII., Mátyás tér 14. em. ráépítés, terv. Halász András. — Dr. Bösörményi Zoltánné, I., Ágnes út 22. fldsz. üzletház, terv. Schuszter Ferenc. — Ghyczy Gézáné és tsa, I., Hegyalja út 4893. hrsz., em. családi ház, terv. Fodor Lajos. — Herczog József, I., Hidegkuti út 11427. hrsz., I. em. villa, terv. Mayer Ferenc. — Kiss József, I., Halmi u. 3516. hrsz., fldsz. ház, terv. Wax Andor. — Pompér Ferenc és tsa, I., Magas út 8932. hrsz., fldsz. ház, terv. Lázár Géza. — Máthé József, X., Harmat u. 8261/4. hrsz., családi ház, terv. Zombay György. — Balog János, I., Tusnády u. 9837. hrsz., fdsz. ház, terv. Dudás Kálmán. — Szikla Gusztávné, II., Törökvész dülő 12323/4. hrsz., családi ház, terv. Balog Lóránt. — Csikós Nagy Lajos I., Magas út 8932. hrsz., családi ház, terv. Jámbor Pál, — Fodor Oszkár, I., Hegyalja ut 5186. hrsz., em. családi ház, terv. Kozma Lajos. — Hollós József, I., Csaba u. 6996. hrsz., II. em. villa, terv. Ray Rezső. — Dr. Gyürki Tibor és tsa, I., Törpe u. 8238. hrsz., em. ikerház, terv. Bayer Lajos. — Székely Miklósné, I., Ménesi út 4901. hrsz., nyaraló, terv. Nagy József, Pestszentlőrinc. — Orth Ambrus, I., Völgy u. 11417. hrsz., fldsz. villa. — Győri Jenő, I., Remete út 10849. hrsz., hrsz., em. ráép., terv. Dénes István és Bruck György. — Wenczel Henrik, VI., Futár u. 26677. hrsz., fldsz. ház, terv. Schlésinger János. — Uy Károly, Törökvész dülő 58., családi ház.

VERSENYTÁRGYALÁSOK.

Homokhegy r. k. iskola építése határidő máj. 24.

Zalaegerszeg. Áll. ép. hivatal. Zalaapáti iskolára május 18-án. *Garabonc* községi iskolára máj. 28-án.

Szekszárdi áll. ép. hiv. Bátaszéken 8 termes iskolára június 1-én.

Budakalász község óvodára május 16-ára.

Ókécskei ref. egyház tanítólakásra május 21-én.

Pestújhely község fejkő- és aszfaltburkolatra máj. 22-én.

Pilisvörösvár község hullaház, ravatalozó és orvosi laképületre máj. 23-án.

Honvéd. minisztérium a bajai laktanyára máj. 16-án, a bajai tiszti laképületre május 29-én.

A pécsi vdr. ép. osztálya tatarozásra máj. 31-én.

Budapest székesfőváros tanácsa az I., Lenke-úti iskolánál kovács-, műkőmunkára máj. 23-án, vízvezeték, csatorna, gőzfűtésre máj. 28-án.

A római fürdői iskola kovács- és műkőmunkáira máj. 23.

A X., Ceglédi-úti kerítés munkáira május 29-én.

Kisternyei iskolára május 27-én.

Kisbér 5 tantermes iskolára május 25-én.

Őriszentpéter emeletes közjegyzőlakra május 31-én.

Pesterzsébet reálisk. vízvezeték, villanymunkára máj. 24-én.

Kunszentmiklós reálgimnázium építésére május 27-én.

Pécsi áll. ép. hiv. a siklósi vámőrség épületére máj. 25-én.

Sopron szemészeti kórház munkáira máj. 27-én.

Rietschel és Henneberg Részv.-Társ.

Budapest, VIII., Práter-utca 12. Tel : J. 323—18

Postatakarékpénztári folyószámla 32670. sz.

Központi fűtések épületek és távfűtések szerelések. Gőz-, hűtő-, és gőzmosóberendezések, szállítók. Vizvezetéki, csatornázási, fürdő-, gáz-porszivó és egyéb egészségügyi berendezések. Fertőtlenitő telepek. Városi vizművek, csatornázások, deritő és egyéb viztisztító berendezések. Szivattyu telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Üvegházi fütések.

Magyarország aranykoszorus mestere

PALKA JÓZSEF

ÜVEGFESTÉSZETI MŰTERME

BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 59

ALAPÍTVA 1894 TELEFON: JÓZSEF 302—28

DISZÜVEGEZÉS ÉS ÜVEGMOZAIK

ÜVEGFESTÉS ÉS ÜVEGMARATÁS

Templomberendezések

Aranyozás, fényezés, mázolás, polikromozás, ezüst-, bronz- és rézmunkák, mintázások

Ecclesia Részv.-Társ.

Budapest, VI. Cs ngó ucca 22

Telefonszám: Lipót 908—44

„Mohai" rendszerű

Növényházak

Központi fütőberendezések

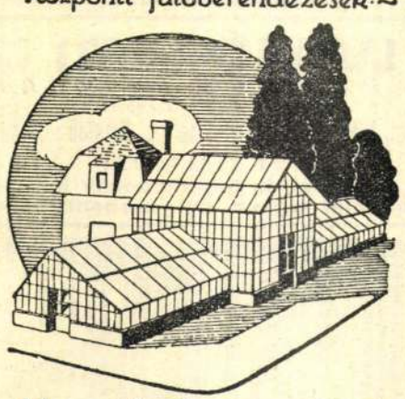

Haas és Somogyi R.T.

speciális növényházépitő osztálya

Budapest: VI. frangepán u. 7.

LIFT HAVERLAND ANTAL

VIII., Nap-utca 22. — Telefon: J. 329—66

A JELENKOR LEGJOBB TETŐFEDŐ ANYAGA

Eternit-

CSAK AZ „Eternit" VÉDSZÓVAL JELÖLT LAP VALÓDI.
ETERNIT-MŰVEK HATSCHEK LAJOS BUDAPEST, ANDRÁSSY-ÚT 33. GYÁR: NYERGES-ÚJFALU.

Központi fűtések,
szellőztető- és melegvizkészitő berendezések.
Tüzelőberendezések
silányabb minőségü tüzelőanyag részére.
Fáradtgőzkihasználás
vizvezeték, csatornázás és fürdőberendezések.
Stebel-kazánok
és alkatrészek állandóan raktáron.
Magyar Fűtési és Szellőztetés Berendezési Vállalat
ADÁMY ARNOLD
Budapest, IX. ker., Márton-utca 35/a. szám.

PARAFAKŐGYÁR RT.
Ezelőtt: Kleiner és Bokmayer
Budapest, VIII., Föherceg Sándor-tér 4
Telefonszámok: József 301-14, József 301-16

Készit sajtolt parafa, parketta padló burkolatokat. Kórházakban, szanatoriumokban, szállodákban, fürdőkben, torna- és vivótermekben, irodai helyiségekben, könyvtárakban, muzeumokban igen előnyösen alkalmazható

Rugalmas, zajtalan, pormentes és teljesen lábmeleg padló. — Mosható, vizálló.

Műkő, mozaik és cementlapok **ANDREA** RT. V., Hold ucca 19. Telefon aut. 298-37

Ajánlható internátusok:

Lapunkhoz intézett megkeresésekre közöljük, hogy kitűnő, minden tekintetben elsőrangú és megbízható internátust ajánlhatunk budapesti elemi és polgári iskolai tanulók részére a „Szent József" nevelőintézetet Budapest, I., Istenhegyi út 32. sz. *Tartásdíj* évi 700 P, prospektus szerint. *Gimnáziumi tanulók részére* a gyönyörű fekvésű pécsi Pius-Internátust, évi 1200 P tartásdíjjal. Felvilágosításért közvetlen az igazgatósághoz kell fordulni

MŰKŐ BETON ÉS BURKOLÓMUNKÁT
Építőkövek és kerítések készitését a legelőnyösebben végez: METEOR KŐIPARI ÉS MALOMKŐGYÁR RÉSZV.TÁRS.
Budapest, V., Nádor-utca 28. Telefon: 74—26

PARKETTA
szállitása, mindennemű padozat készitése és javitása
Fried és Benedek
parkettgyár és gőzfürész, Budapest, VII Rákóczi-út 82. Tel. J. 133-43, J. 134-17.

FELVONÓ (LIFT) IPAR
HANDLOVICS ÉS HORVÁTH
HATÓSÁGI SZAKÉRTŐK
Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 35. Telefon: József 409—92
Vállalunk:
új személy- és teherfelvonók készitését, valamint egész évi karbantartásokat.

SÉLIGMANN ÉS BALLADA
elektrotechnikai és rádiótechnikai vállalata
Budapest, VI. Andrássy-út 9. Telefonszám: Aut. 127—85
Elvállal e szakmába vágó minden munkát úgymint, épületek, szállodák, mozgószinházak, gazdaságok és uradalmak teljes villamos, telefon, csengő és vil ámhárító berendezéseit.
Magyarország egyedüli amerikai rádióképviselete

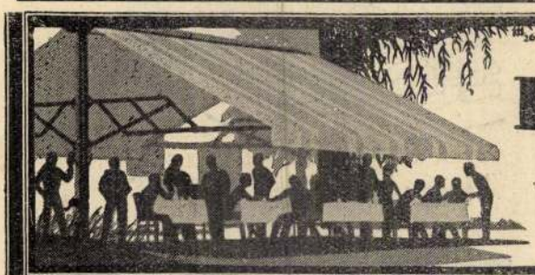

Korányi és Fröhlich
redönygyár
BUDAPEST, KISFALUDY-U. 5/I
TELEFON: J. 323-76.
NAPELLENZŐ SZERKEZETEK ÉS PONYVASÁTRAK A LEGMODERNEBB KIVITELBEN
AJÁNLATOKKAL, RAJZOKKAL ÉS TERVEKKEL DIJTALANUL SZOLGÁLUNK!

Békebeli másoló- és vázlatpapirok, fénymásoló-papirok fénymásolatok **Fellner Leo** műszaki papirgyára, Budapest, V., Váci-ut 4. Telefon: 28-48 és 29-15. Sürgönycim: Positiv, Budapest.

Felelős kiadó: Dr. FÁBIÁN GÁSPÁR. Révai Irodalmi Intézet Nyomdája, V., Ügynök u. 8. Igazgató: Linzer M.

ÖTVENHARMADIK ÉVFOLYAM. 19—20. SZÁM. 1929 MÁJUS 15.

Rozinay István építész K.

ÉPITŐ IPAR
ÉPITŐ MŰVÉSZET

A budapesti építőipari szakmák ipartestületei, az Építőmesteri Képzettség megvizsgálására szervezett bizottságának hivatalos lapja

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 12 pengő, félévre 6 pengő. Egyes szám ára 0.80 P — Postacsekkszám 49197. Hirdetési díj: m/m-kint 0.20 pengő

FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. FÁBIÁN GÁSPÁR

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL BUDAPEST, I., MÉNESI-ÚT 7/c TELEFONSZÁM: JÓZSEF 432—95.

Emlékbeszéd Alpár Ignácról.

Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat közgyűlésén 1929 április hó 28-án tartotta Rozinay István.

Mélyen tisztelt hölgyeim és uraim!

Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat Elnökségének felkérése folytán, mint az elhúnytnak legrégibb barátjára, reám hárult azon megtiszteltetés, hogy a Társulatnak volt elnökéről, majd tiszteletbeli elnökéről, Alpár Ignác építészről e díszes helyen megemlékezzem.

Ne méltóztassanak tőlem ragyogó ékesszólást várni, azzal nem rendelkezem, csak keresetlen és egyszerű szavakkal fogom elmondani mindazt, amit róla tudok.

Alpár Ignác 1855 január 17-én Budapesten született s meghalt Zürichben 1928 április 27-én, mely gyászos eseménynek tehát éppen tegnap volt az évfordulója.

Iskoláit itt végezte s a székesfőváros IV. kerületi reáliskolájának volt a növendéke.

Tanulmányainak befejezése céljából Hauszmann Alajos építésznek, később műegyetemi tanárnak, tanácsára a berlini Bauakadémiára ment. Ennek előcsarnokában találkoztam vele először 1874 őszén, tehát 54 és fél évvel ezelőtt. Azon asztal mellett, melyre a hallgatók részére érkezett levelek voltak felfektetve, egy nyurga fiatal ember állott, ki azokat nézegette. Engem hasonló cél hozott ezen asztalhoz. Egyszerre csak látom, hogy egy magyar levelet elvett. Azonnal megszólítottam s kész volt az ismeretség. Az ismeretségből hamarosan barátság lett, mely haláláig tartott.

Igy történt, hogy amennyire ezt a viszonyok megengedték, igyekeztünk együtt lenni. Fiatalos tudnivággyal és kíváncsisággal együtt róttuk a várost, együtt néztük a látnivalókat, nevezetességeket s együtt jártunk szórakozni.

Az akadémiai hallgatók által rendezett nagyobb tanulmányi kirándulásokon is részt vettünk s így módunkban volt megtekinteni Kiel, Stettin, Hamburg és Koppenhága nevezetességeit, sőt még Malmőbe, Svédországba is átrándultunk.

Szorgalmasan látogattuk a Magyaregyletet is, melyben ő csakhamar vezérszerepet játszott. Ilyen körülmények között tehát bőséges alkalmam volt őt alaposan megismerni.

Jó és szép tulajdonságai már ekkor mutatkoztak, úgy mint az építészpályához való tehetsége és rátermettsége, rajzbeli kézügyessége és kitartó szorgalma. Ezek mellett aranyos kedély, talpraesett és sziporkázó szellemesség, jó beszélőképesség és hang és páratlan jószívűség. Mindezeken felül igazi önzetlen jó barát volt, ami nem csak szavakban, hanem tettekben is megnyilvánult, miként ez a következő kis epizódból is kitűnik.

Volt nekünk egy közös jó barátunk, egy nagyon rokonszenves jó és tisztességes norvég fiú, akit igen szerettünk. Akkoriban történt, hogy Krisztiánia városa egy városház terveinek elkészítésére pályázatot hirdetett, amelyen norvég barátunk is részt vett. Csakhogy egy ily nagyszabású városházának megtervezése nem kis feladat ám s akadémiai elfoglaltsága mellett a munkával valahogyan megkésett. Ezt látva, Alpár Náci felajánlotta önzetlen segítségét s több éjszaka feláldozásával kellő időre elkészültünk a tervvel, mellyel az illető díjat is nyert.

Az akkori Berlin, népesség tekintetében körülbelül akkora volt, mint Budapest ma s nagyságához képest eléggé fejletlen volt. Igy például csak egyetlen egy lóvasúti vonallal rendelkezett, mely a város központját Charlottenburggal kötötte össze. Csatornázása is hihetetlenül tökéletlen volt, amennyiben a szennyvizek a járdák mellett levő nyílt mélyített folyókákban, az úgynevezett Rinnsteinban folydogáltak, minden házkapu előtt

Központi fűtés Tóth Imre és Társa
V., Katona József u. 3. Telefon: 223-93
egészségügyi berendezések, szellőztetés, vizvezeték, csatornázás, épületbádogos stb. munkák

egy kis híddal, melyek a nagyszámú patkánysereg részére pompás búvóhelyül szolgáltak. Nagyon sok házban a bizonyos kényelmi hely az udvaron volt, amit azután úgy pótoltak, amint tudtak. Meg kell még jegyeznem, hogy akkoriban a németek nagyrésze a magyarokat olyan félvad népnek tartotta, mely a húst a nyereg alatt puhítja s azt hitték, hogy minden valamire való embernek van egy vára.

Egy alkalommal ezen dolgokat előadás előtt a tanteremben német kollégáink előtt szóvá tettük, nem sajnálva a csípős megjegyzéseket sem, szóval szídtuk Berlint — persze a szót Alpár Náci vitte — s a hangulat kezdett harcias lenni. Egyszerre egy német ifjú azzal támadt Alpárra, hogy: „hát akkor miért jöttök Berlinbe?“ mire ő abban a pillanatban így vágott vissza: „azért, hogy itt kultúrát terjesszünk s hogy szomszédaitokról többet tudjatok.“ Ezen nem várt, de igen meglepő és találó válaszra ellenfelünk elnémult s általános volt a derültség.

Az akadémiának utolsó évfolyamán nagyon kedvelt tárgyunk vot a rögtönzött tervezés, aminek „Entwerfen aus dem Stegreif“ volt a német neve. Ez abból állott, hogy a rajzterem táblájára reggel 8 órakor kifüggesztett feladatot déli 12 óráig el kellett készíteni és pedig minden segédeszköz igénybevétele nélkül s csak a sajátmagunk tudásának készletéből volt szabad merítenünk, a kész tervet pedig aláírás nélkül, jeligével ellátva, egy arra kijelölt helyre kellett tenni. Hogy milyen lázas munka és versengés folyt itten ezen 4 óra alatt, azt el sem lehet mondani. Ezen terveket a tanár 2—3 nap mulva a tanteremben megbeszélte, jó és rossz oldalait kiemelte s esetleg megdícsérte. Többnyire Alpár barátunknak dolgozata volt a legjobb.

A komoly munkálkodás mellett a mulatságot sem vetette meg. Több, — természetesen leányos — családhoz voltunk járatosak, ahol minket, magyar fiúkat, nagyon szívesen láttak, mert elevenebbek s fessebbek voltunk, mint a német kollégáink s jobban tudtunk a leányok körül forgolódni. Természetesen itt is Náci barátunk volt a főhős, akit ötletességéért s bohémes temperamentumáért nagyon kedveltek.

Ő az életet mindig derűs oldaláról fogta fel s csodálatos tehetsége volt arra nézve, hogy a véletlen által előidézett kómikus helyzeteket azonnal felismerje, tovább fűzze és kiaknázza.

Igaz ugyan, hogy tréfáiban néha kissé drasztikus is volt, de a bennük rejlő egészséges kómikum, ezen körülményt mérsékelte, ellensúlyozta.

Néhány szóval elmondom itt egyik tréfáját, melyet én már csak az ő elbeszélése után tudok, mert engem sorsom akkoriban Boszniába sodort. Nem tudom ugyan, de valószínűnek tartom, hogy az illető, aki ezen tréfának áldozata volt, már nincs az élők sorában s így azt hiszem, nem követek el indiszkréciót. Járt a berlini Magyar Egyletbe egy oda származott magyarországi fiatalember, aki nagyon szeretett volna megnősülni s ezen szándékának többízben kifejezést is adott, jelezve azt is, hogy mily bajos a helyzete, mert nem igen vannak nőismerősei. Alpár barátunk azonnal kész volt a tanácsal. Azt ajánlotta neki, hogy valamelyik lapban tegyen közzé kis hirdetést s majd meglátja, mily eredményes lesz az. Az illető a tanácsot megfogadta s annak értelmében cselekedett. Egy nappal a hirdetés megjelenése után érkezett is egy ajánlat, de ez azután kiadós volt.

Nagy örömmel megmutatta Alpárnak s azonnal felelt is reá. Ilyen módon egy hosszas, hónapokig tartó levelezés fejlődött ki a fiatal ember és az ajánlatot tevő hölgy között, aki nem volt más, mint Alpár Náci és társai. A legmulatságosabb az volt a dologban, hogy a vőlegényjelölt minden levelet, melyet a leánytól (jobban mondva Alpár Náci és társaitól) kapott, nekik diecskedve megmutatott, mindenféle valótlan szóbeli toldások, nagyzolások kíséretében. El lehet képzelni, hogy ezek mi minden szépet és csábítót írtak neki, előkelő rokonságról, nagy vagyonról stb. s mily fejedelmi módon mulattak az egészen. Itt még azt is el kell mondanom, hogy miután a fiatalember végre is látni akarta leendő menyasszonyát, egy szép leányt is belekevertek a tréfába, akit beavattak mindenbe s aki el is ment a találkára. A leány szép volt, a fiatalember boldog. A találka után a leány (vagyis a cinkosok) megírta a vőlegényjelöltnek, hogy neki tetszik, azonban miután előkelő rokonsága nem egyezne bele, hogy zsidóhoz menjen nőül, ki kell keresztelkednie s mivel rosszak a fogai, új fogakat kell csináltatnia. A vőlegény mindent megígért stb. Szóval az egészséges kómikumnak oly tömege adódott ezen tréfa folyamán, hogy akármelyik bohózatíró megirígyelhette volna. Végre is kisült a turpisság, de hogy miként végződött, arra már nem emlékszem.

Tanulmányainak befejezése után Alpár még hosszabb ideig Berlinben maradt. Először az építészeti akadémia igazgatójánál, Lucae Richárd építésznél volt alkalmazásban, hol a Borsig-palota tervein dolgozott. Ennek elkészülte után Hennike und von der Hude építészekhez került, kik a Grosse Friedrich Strassei Central Hotel megtervezésére és felépítésére kaptak megbízást. Ezen szálloda tervezési munkáit tulajdonképen Alpár végezte s ő volt az építésvezető is.

Alpár ezen időben tagja volt a berlini Építészegyletnek s egyéb elfoglaltsága mellett tudott magának időt szakítani arra is, hogy az egylet által minden évben kiírni szokott Schinkel-pályázatok egyikén részt vegyen, amelyet meg is nyert s mint díjat a Schinkel-érmet kapta.

Volt kollégáink között egy Rehorst nevű bresslaui fiatalember, akit mi, mert szemüveget hordott s mert egyébként is illett reá, Herr Geheimrathnak hívtunk. Ez vagyonos fiú volt s Alpárt nagyon megszerette, sőt azt az ajánlatot tette neki, hogy menjen vele hosszabb tanulmányútra Olaszországba az ő költségén, melyet akkor téríthet meg neki, amikor ezt körülményei megengedik. Természetesen nem sokat törte a fejét, hogy menjen-e, vagy nem.

Egy évet és hét hónapot töltött Olaszországban, ahonnan küldött számos levelét és levelezőlapját mind megőriztem s amelyek telve vannak az ő fogékony lelkének és túláradó bohémes temperamentumának megnyilvanulásaival.

Hétévi külföldi tartózkodás után, megtermékenyülve annak a szerencsés időszaknak kezdetén tért vissza szülővárosába, melyet az építőművészet szempontjából méltán nevezhetünk Budapest fénykorának.

1882-től 1888-ig a József-műegyetemen Hauszmann Alajos és Steindl Imre műegyetemi tanárok oldalán mint tanársegéd működött.

Az építési tevékenység ez időben nemesak Budapesten, hanem a vidéken is minden várakozást felülmuló mérvben fellendült, hiszen oly sok pótolni és tennivaló volt, hogy Budapest elmaradottságából kiemelkedjék s hogy az, az ország méltó fővárosává váljék. Nemesak a kormány, különféle hatóságok és társulatok, hanem magánosok is sokat építettek.

Számos épület terveinek beszerzésére pályázatot hirdettek. Igy az akkori pénzügyminisztérium részéről 1883-ban Herkules-fürdő épületeinek terveire nézve is.

Alpár Ignác, aki a pályázatban részt vett, az első díjat nyerte s őt bízták meg ezen épületeknek tervei szerint való felépítésével. Ezen első műve annyira sikerült, hogy általános feltünést keltett s nevét ismertté tette.

Segesváron 1885-ben megyeházát, 1887-ben ref. templomot épített, Abrudbányán, Dicsőszentmártonban, Piskin és Brassóban templomokat, Kolozsvárott és Nagyenyeden megyeházát, Nyiregyházán megyeházát és iskolát, Pozsonyban iskolát, Lőcsén reáliskolát, Temesvárott postaépületet s Rimaszombatban gimnáziumot.

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter megbízta Alpárt Pécsett, Sopronban és Nagyváradon létesítendő egy-egy hadapródiskola terveinek kidolgozásával és felépítésével, mely három épületnek — már nem emlékszem milyen oknál fogva — néhány rövid hónap alatt kellett elkészülnie. Más ember ily rövid terminus mellett talán bele sem mert volna fogni a munkába. Alpár az ő nagy munkabírásával s energiájával kellő időre elkészült.

Legnagyobbszabású és legszebb épületei itt Budapesten létesültek.

Az 1896. évi ezredéves kiállítás bizottsága 1894-ben egy történelmi csarnok terveinek elkészítésére pályázatot hirdetett, melynek egyesítenie kellett az akkori egész Magyarország jellegzetes műemlékszerű épületeinek stílusát, úgy mint a vajdahunyadi vár gothikáját, a jáki templom román stílusát, Eperjes, Lőcse, Késmárk pártás építési modorát, a Mária Terézia korabeli barokkot, a segesvári és brassói épületek jellegzetes formáit stb. Ezen érdekes feladatot oly szerencsésen és oly bravúrosan oldotta meg, a sok mindenféle stílust oly bámulatos összhangba tudta hozni, hogy ezen épületcsoport szépsége kivétel nélkül mindenkit, lett légyen az szakember vagy laikus, elbűvölt. Természetes, hogy pályaterve az I-ső díjjal tüntettetett ki s annak alapján az épület felépítésével meg is bízatott.

Kiállítási épületről lévén szó, annak gyorsan el kellett készülni s az anyagi eszközök is korlátoltak voltak, így tehát csak ideiglenes szerkezettel fából, gipszből és malterból épült. Hogy ezen gyönyörű épület meg ne semmisüljön s az utókor számára megmentessék, a kiállítás lezajlása után a kormány az egészet lebontatta s engedve a közóhajnak újra építtette, még pedig monumentális anyagból, és a Mezőgazdasági Múzeumot helyezte el benne, mely célnak pompásan megfelel s azóta Budapestnek egyik nevezetessége. Ez időben Alpár egyik pályadíjat a másik után nyerte.

Kevéssel ezután 1899-ben a budapesti tőzsde elnöksége egy nagyszabású tőzsdepalota terveinek beszerzése céljából hirdetett pályázatot, melyen ő is részt vett. Az I-ső díjat nyerte s az épületet 1901—1905-ig azok szerint fel is építette. Az épület nem szorul dícséretre, csak az a kár, hogy homlokzatai csak kis részben készültek kőből.

A rákövetkező évben, 1900-ban az Osztrák-Magyar Bank hirdetett pályázatot a Szabadság-téren építendő palotájának terveire, mely alkalommal szintén ő lett a győztes s amelyet ugyancsak ő épített fel.

A Magyar Általános Hitelbank Dorottya-utcai palotáját direkt megbízás folytán körülbelül ugyan ezen időben megint csak ő építette.

Az Első Pesti Hazai Takarékpénztár váciutcai palotájára kiírt szűkebbkörű pályázatnál újra ő vitte el a pálmát s az épületet 1912—13-ban szintén ő építette fel.

Ő építette még fele részben a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank Ferenc József-téri palotáját. Ezenkívül az első kerületben az Attila-utcai gimnáziumot, a VIII-ik kerületben a Bulyovszky-utcai reáliskolát és Budapesten még körülbelül 30 bérházat és villát. Így szülővárosát szebbnél-szebb épületekkel gazdagította s annak világvárossá való fejlődését nagy mértékben előmozdította.

Olyan sok bank- és pénzintézetet tervezett, hogy valóságos banktervező specialista lett belőle s az Osztrák-Magyar Bank budapesti palotájának fényes sikere folytán, a bank Wienben épülő palotájához építési szakértőnek választotta. Ha elfoglaltsága megengedte, nagyobb utakat tett. Megfordult Párizsban, sokszor lerándult Olaszországba, sőt egy alkalommal már nem emlékszem melyik nagy és sürgős munkájának befejezése után irodájának egész személyzetét is magával vitte. Együtt voltunk Konstantinápolyban és Brussában. Ő még Sziriában és Egyiptomban is hosszabb időt töltött.

Alpár mindvégig megőrizte úgy testi, mint szellemi frisseségét. Misem bizonyítja ezt jobban, mint az, hogy a mult év tavaszán rendezett amerikai Kossuth-zarándoklaton is részt vett, amelyről való hazatértében úton érte utol végzete.

Alpár a közügyek terén is élénk tevékenykedést fejtett ki. Elnöke, később tiszteletbeli elnöke volt az Országos Magyar Iparművészeti Társulatnak, elnöke a Steindlcéhnek, az Építőmesterek Ipartestületének és az Építőmesterek Egyesületének, többször megválasztották fővárosi bizottsági tagnak s érdemeinek elismeréséül a József-Műegyetem fennállásának 50 éves jubileuma alkalmából a kultuszminiszter kinevezte tiszteletbeli rendes műegyetemi tanárrá. Mellét számos magas rendjel díszítette. Ezek között a Pro Litteris et Artibus díszjelvény.

Alpár nagy lelkesedéssel karolta fel Budapest fürdővárossá való fejlesztésének ügyét is s ezzel kapcsolatban a Gellért-hegyi citadella felhasználásával egy nagyszabású szállodát és főképpen idegeneknek szánt szórakozóhely tervét dolgozta ki Kotál Henrik építésszel egyetemben, aki irodájában hosszabb ideig volt munkatársa.

Nagy szeretettel foglalkozott az általa a Szent Gellért-hegy Dunafelőli oldalára szánt Magyar Kálvária eszméjével s a Stációk megtervezésével is, amit ugyancsak Kotál Henrik építésszel együtt végzett.

Egy 1926-ban kiadott füzetkében közölte ezen kápolnák tervrajzait s előszóképpen a következőket mondja: „A kalvária-kápolnák tervezésénél azon gondolat vezérelt, hogy azok mindegyike a honfoglalás óta kialakult építőstílusnak egy-egy változatát tüntesse fel. Mivel pedig Szent István királyunk óta folyton épültek templomok és más középületek, magától értetődik, hogy a kápolnáknak különböző stílusban való bemutatása által dokumentáljuk az építészet terén is a hatalmat bitorló szomszédnépek feletti kultúrfölényünket. Az volt a törekvésem, hogy minden elszakított országrész vagy város emlékére emelendő kápolna az elszakított rész jellegzetes stílusában épüljöl fel."

Herczeg Ferenc pedig előszavában egyebek közt ezt írja: „Ha propagandáról van szó, akkor a legtöbb ember a nyomtatott betű hatalmára gondol. Most azonban előlép Alpár Ignác a nagy magyar építőmester Kotál Henrik építésszel és megmutatják, hogy a néma köveket is meg lehet szólaltatni a magyarság érdekében, stb."

Hogy ezen kövek meg fognak-e szólalni, mai szegénységünk mellett, nagy kérdés. Pedig nem is tekintve az egésznek morális hátterét, mily érdekes és elragadó látványt nyújtana a Gellért-hegynek Dunafelőli sziklás oldala a változatos képolnákkal, amelyeknek mindegyike egy-egy műremek.

A Gellért-hegyi citadella átépítésének és a Magyar Kalváriának megtervezése volt Alpár Ignác hattyúdala.

Kedves jó Náci barátunk, földi részed elhagyott bennünket s egy jobb világba költözött, de szellemed itt maradt továbbra is és itt él közöttünk műveidben, hálás elismerésünkben és szeretetünkben.

KRAUSZ LAJOS SZOBRÁSZ

Egyházi munkák, oltárok, szobrok, keresztkutak, diszítmények stb. Piotan épületi munkák, homlokzati diszítmény, specialista St.kkó menyezeti munkákban. Bronz- és famunkák. Művészi síremlékek márvány, gránit, mészkő, műkőanyagból. Elsőrangu referenciák.

Műterem: Bpest, VI. Lehel u. 14. Telefonhivó L 908-53.

MARABU Kazánok és radiátorok központi fűtésekhez. Gőzfőző-, gőzmosó- és fertőtlenítő berendezések Oranier, Ichor és Marabu folytonégő kályhák
MAGYAR RADIÁTORGYÁR R. T. BUDAPEST
SZEB Cementipari gépek és formák, teljes berendezések cementárugyárak és műkőgyárak részére. Építkezés, gépek, keverők, felvonók.
SZÁNTÓ ÉS BECK MÉRNÖK SPECIÁLIS GÉPGYÁRA BUDAPEST.
X. Gyömrői-út 16-18
Tel.: J. 350-88, J. 390-34

Városszabályozási problémák.

II. *Amiket én nem értek.*

Azt, hogy a parlamentben, a törvényhozók túlnyomó többsége jogász, — azt megértem. Mert ez így is van rendben. Törvénycsináláshoz igazán, csak jogászok értenek. Ez az ő mesterségük.

Azt is értem, hogy amikor közegészségügyi dolgokat intéz a népjóléti minisztérium, orvosokból álló bizottságot hív össze és még véletlenül sem kerül bele politikus vagy mérnök.

Azt is megértem, hogy a pénzügyminiszter az ország pénzügyi kérdéseiben, finanekapacitásoktól és bankdirektoroktól kér tanácsot — és nem építészektől vagy iparosoktól.

Azt tehát megértem, hogy minden olyan esetben, amikor valamely speciális ügy elintézése kerül sorra, az illetékes hatóságok mindig a szakma legkiválóbb képviselőit hallgatják meg és azok véleménye alapján cselekednek vagy döntenek.

Amint azonban építési, városrendezési vagy építőművészi problémák elintézéséről van szó, ezt a mindenütt gyakorolt és helyesen bevált elvet, egyszerűen semmibe sem veszik, félrelökik, mert az emberek úgy érzik — fűszerestől kezdve egész a fiskálisig, — hogy építéshez ők is értenek.

Ezt azonban az én építész agyvelőm sehogyan sem akarja megérteni. Mit szólnának az ügyvédek ahhoz, ha teszem, az esküdtszékek felállítása vagy fel nem állítása ügyében tartandó értekezletre építészeket is meghívnának? Pedig merem állítani, hogy az építészekhez ez a kérdés közelebb áll, mint az ügyvédekhez az Erzsébetsugárút művészi befejezése! És mit szólnának az orvosok, ha valamely járványos betegség elleni védekezés módjairól egy olyan bizottság döntene, amelyben építészek, ügyvédek és kereskedők is vannak?

Én tehát semmiképpen nem tudom megérteni, hogy ha építészi problémák megoldásáról vagy elbírálásáról van szó, miért nem építészekből álló bizottság vagy testület intézi azt el? Amint ez jogi, orvosi vagy politikai kérdéseknél történik? Hiszen ez *a mi* mesterségünk, *a mi* kenyerünk. Ehhez *mi* értünk!

Nem tudom megérteni, hogy a székesfőváros „építési bizottságá''-ban, miért vannak a jogászok, politikusok többségben? Miért viszik ők a szót, miért döntik el ők a kérdést, akik nem értenek hozzá, akiknek nem ez a kenyerük?

És semmiképpen nem tudom megérteni, hogy ha a főváros fürdőt, városházát vagy kórházat akar építeni, akkor azt, hogy az hol és miként épüljön, avagy, hogy a beérkezett árajánlatok közül melyik vállalkozóé a tényleg legelőnyösebb — azt, a többségben levő nem szakember bizottsági tagok döntik el, nem pedig a hozzáértő építészek.

De bezzeg, ha a dolog nem sikerül! Ha a hidat neki viszik a hegynek, ha a színház a házak közé szorul, ha a pályaudvar ferdén áll a térre, az útra, ha a „legolcsóbb''-nak talált vállalkozó nem csinál kifogástalan munkát, akkor, persze „bűnbak'' csak az építész lehet! Miért nem emlegetik ilyenkor azokat a bizottsági tagokat is, akik a dolgok döntésénél sáfárkodtak?

Hogy az építészek annak idején testületileg feliratoztak, kérelmeztek mindannyiszor, valahányszor úgy látták, hogy hurok készül az észszerűség ellen, erre senki nem emlékezik!

*

Egyre-másra bukkannak fel a főváros szabályozási kérdései. Rókus lebontás. Központi városház. Erzsébetsugárút. Nemzeti Színház. Andrássy-út. Tisza István-út. Váci-körút torkolata. Problémák, melyek 30 év óta „nyilt sebei'' ennek a szép városnak. A várost szépítő operatőrök egyre törték a fejüket, mint lehetne ezeket a *sebeket ügyesen*, szépen, lehetőleg „fájdalom'' mentesen eltüntetni. Hiába volt minden okos beszéd, minden érv, hogy minden késedelem az operációs költségeket, tehát a „fájdalmakat'' csak növelni fogja. Semmi sem használt!

Azután jött a nagy világégés! A szörnyű kommün és ennek a tetejébe a Trianon-i tragédia. Az ezer sebből vérző országban, amikor csaknem „a lét vagy nem lét'' kérdése forgott kockán, ki törődött a főváros „apró sebeivel''. Amióta azonban lábadozunk, kissé erőre kaptunk, ismét aktuálisak lettek ezek a problémák. Városrendezéssel foglalkozó építészek — sőt dilletáns laikusok is — egyre-másra csinálják a terveket, magánszorgalomból, a főváros iránti gyermeki szeretetből. De hangjuk — kiálltó szó marad a pusztaságban. Az illetékesek figyelemre sem méltatják őket. A karaván elhalad mellettük...

*

Egyszerre azután, meglepetésszerűen egyenként bukkannak fel és „sürgősen'' intéztetnek el ezek a 30 esztendős fájdalmak. Hübele Balázs mester közismert szakértelme szerint. Ilyen remekbe készült munkája volt legutóbb Balázs mesternek — a *Rókus-kórház* elhelyezésének a megoldása.

Hirtelen, mint a nyári zivatar, bukkan fel a napilapokban ez év április 10-én az a hir, hogy a főváros „közegészségügyi'' bizottsága, 13-án pedig a „pénzügyi'' bizottsága elhatározta, hogy a főváros új kórházát a Tisza Kálmán-téren, a volt gázgyár telkén építik fel. Tehát a város kellős közepén, színház és temető közelébe! Azt hiszem, ez a hely, mindenre inkább alkalmas, mint kórházra! A betegekre feltétlen ártalmas a város zaja, füstje, pora. A városi lakosság egészségére pedig ártalmas a kórház levegője. Hogy ezt a megoldást orvos ajánlatára a közegészségügyi bizottság megszavazta — ezt értem. Mert elvégre orvos mégis csak tudja, milyen levegő hasznos a betegnek és milyen ártalmas az egészséges embernek! De azt már nem értem, hogy mi köze ehhez a pénzügyi bizottságnak? Miért nem a középítési bizottság mond tovább véleményt egy kórház elhelyezéséről, ahol építé-

szek is vannak és miért a pénzügyi szakemberek, ahol még véletlenül sincsen építész? Ezt én megint nem értem! Én úgy érzem, hogy egy kórháznak elhelyezési kérdésében — a doktorok után az építészeket illeti meg a döntő szó és nem a finánckapacitásokat.

Ha Athénnak Pallas Athéne, Párizsnak Szt. Genovéva a védő szentje — Budapestre igazán az Uristen vigyáz. Mert isteni hatalomnak kell tulajdonítani azt a csodát, amely ezt a hebehurgyán előrántott és hübelebalázs módon letárgyalt megoldás keresztülvitelét megakadályozta, sőt véglegesen elvetette.

Azt tudom, hogy annak a derék embernek, — aki ezt a dolgot meg tudta csinálni — sohasem fogjuk megtudni nevét. Pedig nem volna szabad elhallgatni. Amint hogy nem tudom elhallgatni abbeli érzésemet, hogy abban a percben, amikor ez a szörnyszülött napvilágot látott, az építészeknek nyomban, kíméletlenül kellett volna fellépni, még akkor is, ha pozitive tudjuk, hogy már késő, meddő a tiltakozás. Eső után köpönyeg. De legyen nyoma minden esetben annak, amikor elsősorban építészeket érdeklő dolgokat építészek meghallgatása nélkül — sőt azok ellenére — ötletszerüen intéznek el.

Magyar Vilmos.

(Folytatjuk.)

KRÓNIKA

A főváros műszaki ügyosztályának vezető-helyettesei. A polgármester mindazon műszaki ügyeknek a felülvizsgálatával, amelyeket Solty Lajos tanácsos magának nem tart fenn, egyenlő hatáskörrel Wossala Sándor és Lavotta Gyula műszaki főtanácsosokat bízta meg. A tanácsi II. ügyosztály hatáskörébe tartozó jogi természetű ügyekben Solty tanácsnok akadályoztatása esetén való állandó helyettesítésével a polgármester dr. Hiller Ernő tanácsjegyzőt bízta meg.

Nemzetközi építőkongresszus Budapesten. A világ építészei a kormánynak és a székesfőváros tanácsának meghívására 1930. évi szeptember hóban Budapesten gyülnek össze, a XII. nemzetközi építészkongresszus megtartására. A kongresszust előkészítő bizottság a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet helyiségében ülést tartott s ezen a bizottság tisztikarát és választmányát alakította meg. Elnök lett: Kertész K. Róbert, ügyvezető elnök: K. Virágh Andor, alelnökök: Hültl Dezső dr., Korb Flóris, Wälder Gyula. A végrehajtó bizottság elhatározta, hogy a kongresszus alkalmából Budapesten nemzetközi építészeti tervkiállítást rendez, amelynek sikere érdekében hathatós külföldi propagandát fog kifejteni s egyénileg is felkéri a külföldi neves építészeket, hogy a kiállításon tervekkel és modelekkel résztvegyenek. A propaganda albizottság elnökévé Hoepfner Guidó építészt választották meg.

Szabó Kálmán építészeti intéző — műszaki tanácsos. A földmívelésügyi miniszter előterjesztésére az állami mezőgazdasági birtokok műszaki és építészeti tisztviselőinek létszámában Szabó Kálmán építészeti intézőnek a királyi műszaki tanácsosi címet adományozta.

Helyreigazítás. Szívesen közöljük a Közmunkák Tanácsa részéről hozzánk érkezett ama felvilágosítást, hogy a lapunk május 1. számában szóvátett ceglédi vonal helyén tervezett támfalas töltés gondolata nem származik a Közmunkák Tanácsától, mert ők a tárgyalásokon mindig a pályaszín lesüllyesztése mellett foglaltak állást, sőt még a közigazgatási bejáráson is hangot adtak ennek, ami jegyzőkönyvbe is vétetett. Hogy e törekvésüknek nem sikerült érvényt szerezni, az a Közmunkatanács hatáskörén kívül álló okokból történt.

Szerkesztőség.

K. Császár Ferenc nagyszabású előadást tartott Budapest fürdőfejlesztésének feladatairól a Mérnökegyletben, melyben a többek között a következőket mondotta: „A Duna az Isten adománya Budapesten, ezt a védőterületből nem engedhetjük ki. Lehetetlen, hogy a dunapartot, mely annyi gyönyörűséget szolgáltat, ne biztosítsuk a védőterület részére. Lehetetlen, hogy a balpart védve legyen, a pesti oldalon pedig por, piszok legyen. Tehát szükségesnek tartanám, hogy Budapest körül 80—100 méter széles védő-erdő létesíttessék, amint a törvény ki is emeli, hogy az erdő védőövezet alá tartozik. A másik övezet a sétányoknak, parkoknak létesítése és rendezése, hogy azok összefüggő egészet alkossanak. Így a Dunapart kiépítése, mint harmadik porfelfogó az Alföld porát van hivatva felfogni. Mert mindaddig, míg nem tudjuk Budapest levegőjét feljavítani, munkánk csak félmunka lesz. A törvény intézkedik, hogy az ipari, kereskedelmi és gazdasági üzemek korlátozhatók fürdőügyi szempontból. Követelni lehet, hogy egyes üzemek megszűnjenek. Példa: a Gellért-fürdő előtt lévő kotrógép, amely évek óta önti magából a port és elönti az egész Lágymányost. A másik a gyárüzemeknek a korlátozása. A törvény biztosítja, hogy az övezetek határain belül az ipari üzemek bizonyos revizió alá vehetők, megválthatók, esetleg eltávolíthatók. A Császár-fürdő előtt gyár, malom, stb. van, valószínű tehát, hogy a füst a fürdőkre megy. Valahányszor a Margitszigeten voltam, mindig éreztem a füstös levegőt, ami ott van. Az újlaki részen és a lipótvárosi részen a gyári építkezést szüntessék meg és ne adjanak engedélyt semmiféle új gyárépítkezésre. A kérdés egy másik része az útépítés és városrendezés. Budapesten *van az ország egyik legnagyobb gyógyhelye, a Svábhegy,* ehhez hozzá kell tudnunk jutni. A Svábhegyet a Belvároshoz 10 percnyi távolságba lehetne hozni autóbuszjárattal. Tehát ezt a klimatikus kincset be lehet és be kell hozni a Belvárosba, de válasszák el az autóutat a sétaúttól. A kilátás védelmének éppen olyan módon kell eleget tenni, mint a tájvédelemnek. Akik sétálnak, szabadon láthassanak. A Lágymányoson nem is nagy költséggel lehet parkokat és sétányokat alkotni. A műemlékek védelmére is figyelemmel legyenek. Városépítési szempontból szükséges, hogy az Országos Fürdőügyi Bizottság, mely létesülni fog, minden építési engedélybe beleszóljon. A közlekedés szempontjából véleményem az, hogy a Dunapartot be kell venni a gyógy-véd területekbe, mert ha ott villamos megy végig, ott nem lehet sétányt rendezni. A villamosokat be kell tenni 1—2 utcával beljebb. A parkot biztosítani kell a Császár- és Lukács-fürdő sétaalkalmául. Közlekedési kérdés a ceglédi vonal kérdése. Itt a sok panaszt, mely az ellen szólt, hogy egyszinten szalad a vágány az úttesttel, úgy akarják elintézni, hogy felemelik az építésnél öt méterrel a pályatestet és elzárják egy kínai fallal a gyalogjárótól. Ha a külföldi középosztály orvosai betegeiket olcsón tudnák itt elhelyezni, akkor olyan nagy forgalmat tudnánk biztosítani, mely a főváros polgárságának is megérné a legnagyobb áldozatot. A középosztály szállodáját kell megvalósítani, egy ötemeletes nagy szállót, egyszerű, tiszta, higiénikus berendezéssel, amit a polgárság is meg tud fizetni. Meghagynám a Rácz-fürdőből a történelmi emlékű fürdőt. A fővárosnál a különböző szakosztályok eltagolva kezelik a dolgokat, melyek nicsenek centralizálva. Fürdőügyi osztályt kell létesíteni egy vezetővel, mely a főgondolatokat megvalósítsa. József nádor, amit megalkotott, azt úgy alkotta meg, hogy a tervei késő századok multán is maradandók voltak. Nincs több városligeti fasorunk, nincs több Köröndünk. Azt hiszem, hogy ugyanannak a családnak a tagja van hivatva megvalósítani azokat a gondolatokat, amelyek sürgős megoldásra várnak." A kitűnő előadást zajos helyeslés kísérte és az előadót melegen ünnepelték.

Alpár. Három napos emlékünnepet rendezett egy év előtt elhunyt vezére és elnöke kegyeletes emlékezetére

a Budapesti Építőmesterek Ipartestülete. Az első napon gyászistentisztelet volt reggel a jaáki kápolnában a városligeti tó szigetén, — a második napon leleplezték és megkoszorúzták síremlékét a kerepesi temetőben, — harmadnapon pedig, április 30-án este a Magyar Építőmesterek Házának földszinti dísztermében emlékünnepre gyültek a tagok és a vendégek s ez alkalommal *Ziegler* Géza építőmester, kormányfőtanácsos mondott az elhunyt építőművész nagyságához méltó emlékbeszédet. Pucher István ipartestületi elnök, építész, kormányfőtanácsos üdvözölte a nagyszámban megjelent vendégeket és tagokat s néhány meleg, kegyeletes szóval bevezette az ünnepélyt, amelyet a dalárda „Hiszekegy"-e nyitott meg. Ziegler Géza beszédében kiemelte, hogy Alpár Ignác jelleme nemességétől ragyogó egyénisége ezután már csak mint a mult emléke és mint követendő példa lebeg a magyar építőművészet, az építőmesteri társadalom előtt. Megrajzolta életének fényképét: Példája volt az építőmesteri szerzett jogok védelmezőjének; az építőmesterség ügyeit ápolni, tekintélyét, nivóját emelni alkotta egyik életcélját. Ő volt az a rajongó építőmester, aki az építőipar, az építőművészetért nem csupán lelkesedni, az ipar és művészi munka ügyeit nem csupán támogatni, hanem azokat megbecsülni is tudta. Egész iskolát létesített az ifjú építésznemzedék számára. Kiváló, régi, közismert, de lélekben is előkelő polgára volt az ország fővárosának, a főváros törvényhatósági tagja, a József műegyetem tanára, az építőmesteri vizsgáló bizottság és sok más testület élén állt. De politikával nem szívesen foglalkozott. Munkatársainak nemcsak mesterük, vezérük, de igaz barátjuk is volt. Ilyennek ismerte őt 35 évvel ezelőtt már mint tanítványa és később mint irodájának egykori vezetője. Meleg búcsúszóval fejezte be emlékbeszédét Ziegler Géza, akit lelkes ovációban részesítettek a vendégek, kartársai és megköszönte azt az elnök. Az emlékbeszédet társasvacsora követte.

MÉRNÖKEGYLETI ÉRTESITÉSEK:

A Mű- és középítési szakosztályok ülésein *Láczay-Fritz* Oszkár építész, műszaki főigazgató által f. évi április hó 29-én és május hó 13-án este fél 7 órakor tartott előadások tárgyának beosztása. *Első előadás.* A természetes építőkövek elmállásának okai. I. A mállást előidéző külső befolyások. 1. A légköri befolyások (Atmosphäriliák). *a)* Az oxigén hatása. *b)* A víz hatása: térfogatnövesztés, iszapolás, szénsavtartalom, fagyás, lehúzódás, oldás, puhítás. *c)* A szénsav hatása. 2. A hőmérsékleti változások: *a)* térfogatnövekedés, *b)* fagyás, *c)* kémiai hatás. 3. A füstgázok. *a)* A kénsav hatása. *b)* A korom hatása. 4. Az organikus élet hatásai. 5. A kivirágzó sók. II. A kő gyenge ellenállóképessége. III. A beépítés módja. *Második előadás.* A kőépítmények gyors pusztulásának megakadályozása. I. A kőanyag helyes megválasztása. 1. Az egyszerű megtekintésen alapuló vizsgálatok. 2. A kísérleteken alapuló vizsgálatok. *A)* A szilárdság megállapítása. *B)* A tartósság megállapítása; *a)* természetes mállási kísérletek, *b)* mesterséges mállási kísérletek. II. A kövek helyes beépítése. III. A kövek tartósságának mesterséges fokozása; a köveket konzerváló szerek: Fluátsók, Lithurin, Szerelmey, Testalin, Zapon, Barythydrát, Pollux, Siasie, viaszk, Paraffin, mésztej. A mélyreható tanulmányok alapján készült, igen nagy értékű előadások ismertetésére visszatérünk.

Dr. Lux Kálmán május 6-án tartott előadást a „A távlatszerkesztés új módja" címmel. Ez az eljárás abból indul ki, hogy a régi távlati képszerkesztés elgondolása hibás, mert a képsíkra vetített tárgyak képei, különösen nagy látószög esetében, kellemetlenül eltorzulnak. — Ezért sokkal képiesebb az olyan szerkesztési mód, ahol egy szférikus felületre történik a vetítés és ahol ilyen módon kellemetlen eltorzulások nem fordulnak elő. *Lux* Kálmán egy rajzsorozaton mutatta be az új és a régi szerkesztési mód közötti különbséget. Ezeken a rajzokon szembeötlő, hogy mennyire képiesebb az új eljárás szerinti megrajzolás és ezzel a módszerrel lehetővé válik még 180° látószögű képek ábrázolása is. Az előadáshoz *Reiss* Zoltán, *Foerk* Ernő, *Rerrich* Béla szólt hozzá. *Hoepfner* Guidó kérte, hogy az aktuális városépítési problémákat a Mérnökegyletben tárgyalják.

Helyreigazítás. Az Építő Ipar-Építő Művészet f. évi május hó 1-én kelt számában „A kommunista május elsejének tízéves évfordulóján" című cikkünkbe sajnálatos sajtóhiba csúszott be, amennyiben a 67. oldalon az 5. körzetben díszítők sorában Ferenci és Kotsis iparművészek szerepeltek. Ez utóbbi név helyesen Kocsisnak írandó. Őszintén sajnáljuk, hogy e sajtóhiba következtében a Kotsis nevet egyedül birtokló dr. Kotsis István és dr. Kotsis Endre kartársaink nevei szerepeltek tévedésből a szóbanforgó közleményben. *Szerkesztőség.*

HIVATALOS RÉSZ

A székesfővárosi magánépítési albizottság 1929. évi április hó 29-én és május 6-án tartott ülésében (elnök: *Csármann* Ferenc tanácsnok, jegyző: *Haris* Sándor s. hiv. igazgató) a következő építési engedélyek kiadását javasolta a tanácsnak:

Heidelberg Vilmos, VII., Klauzál tér 4. V. em. bérház, terv. Meitner Lipót és Csengery Gyula. — Dr. Straub Miklós I., Ménesi út 4928. hrsz. I. em. ház, terv. Littke és Tóth. — Horváth András, III., Táborhegy 16887/5. hrsz. családi ház, terv. Kiss Sándor. — Vida József, IX., Gyep u. 22. em. ráépítés, terv. Hegedüs István. — Dr. Scheiner Antal és tsai, V., Koháry u. 12. V. em. ház. — Véber János, III., Föld u. 17059. hrsz., emeletráépítés, terv. Fritsch Lajos. — Fischer Hermann, VI., Fáy u. 27081. hrsz. I. em. ház, terv. Lux József. — Zimmer Péter, I., Mártonhegyi dülő 8604. hrsz. I. em. villa. — Keresztes Endréné, I., Hegyalja út 4893/4. hrsz. em. családi ház, terv. Fodor Lajos. — Gróf Teleky Domonkos, I., Attila u. 62., toldalék, terv. Markhold Imre. — Szoszits György, III., Pálvölgy 15616/15. hrsz. családi ház, terv. Abos Brunó. — Szenthe

Németvölgyi-út 6. sz. Bérházépítő R.-T.

Mérleg-számla 1928 december 31-én

Vagyon			Teher		
Készpénzkészlet		P 587.62	Részvénytőke		P 100.000.—
Ingatlan: telek	P 31.554.—		Hitelezők:		
építési költség	„ 418.858.04	„ 450.412.04	kölcsönök	P 252.960.40	
Adósok: túlfizetett számlák		„ 695.18	elfogadványok	„ 66.500.—	P
Be nem fizetett részvénytőke		„ 10.000.—	számlatartozások	„ 52.642.93	„ 372.103.33
Veszteség		„ 11.103.—	Kétes követelések leírása		„ 695.18
		P 472.798.51			P 472.798.51

Budapest, 1928 december 31-én

Az igazgatóság.

Átvizsgáltuk és helyesnek találtuk:

A felügyelőbizottság.

Károly, I., Ecsed u. 3668. hrsz. em. családi ház, terv. Nagy Lajos. — Halász János, I., Fehérvári út 3048/5. hrsz. a. fdsz. lakóház, terv. Stern Henrik.

Wertheimer Zsigmond, VI., Hajdu u. 27494. hrsz. alatt em. ráép., terv. Hofbauer és Piazza. — Csemegi József, I., Királyhágó u. 7733/1. hrsz. V. em. bérház. — Kohn Imre, VIII., Mátyás tér 14. em. ráépítés, terv. Halász András. — Dr. Böszörményi Zoltánné, I., Ágnes út 22. fldsz. üzletház, terv. Schuszter Ferenc. — Ghyczy Gézáné és tsa, I., Hegyalja út 4893. hrsz., em. családi ház, terv. Fodor Lajos. — Herczog József, I., Hidegkuti út 11427. hrsz., I. em. villa, terv. Mayer Ferenc. — Kiss József, I., Halmi u. 3516. hrsz., fldsz. ház, terv. Wax Andor. — Pompér Ferenc és tsa, I., Magas út 8932. hrsz., fldsz. ház, terv. Lázár Géza. — Máthé József, X., Harmat u. 8261/4. hrsz., családi ház, terv. Zombay György. — Balog János, I., Tusnády u. 9837. hrsz., fdsz. ház, terv. Dudás Kálmán. — Szikla Gusztávné, II., Törökvész dülő 12323/4. hrsz., családi ház, terv. Balog Lóránt. — Csikós Nagy Lajos I., Magas út 8932. hrsz., családi ház, terv. Jámbor Pál, — Fodor Oszkár, I., Hegyalja ut 5186. hrsz., em. családi ház, terv. Kozma Lajos. — Hollós József, I., Csaba u. 6996. hrsz., II. em. villa, terv. Ray Rezső. — Dr. Gyürki Tibor és tsa, I., Törpe u. 8238. hrsz., em. ikerház, terv. Bayer Lajos. — Székely Miklósné, I., Ménesi út 4901. hrsz., nyaraló, terv. Nagy József, Pestszentlőrinc. — Orth Ambrus, I., Völgy u. 11417. hrsz., fldsz. villa. — Győri Jenő, I., Remete út 10849. hrsz., hrsz., em. ráép., terv. Dénes István és Bruck György. — Wenczel Henrik, VI., Futár u. 26677. hrsz., fldsz. ház, terv. Schlésinger János. — Uy Károly, Törökvész dülő 58., családi ház.

VERSENYTÁRGYALÁSOK.

Homokhegy r. k. iskola építése határidő máj. 24.

Zalaegerszeg. Áll. ép. hivatal. Zalaapáti iskolára május 18-án. *Garabonc* községi iskolára máj. 28-án.

Szekszárdi áll. ép. hiv. Bátaszéken 8 termes iskolára június 1-én.

Budakalász község óvodára május 16-ára.

Ókécskei ref. egyház tanítólakásra május 21-én.

Pestújhely község fejkő- és aszfaltburkolatra máj. 22-én.

Pilisvörösvár község hullaház, ravatalozó és orvosi laképületre máj. 23-án.

Honvéd. minisztérium a bajai laktanyára máj. 16-án, a bajai tiszti laképületre május 29-én.

A pécsi vddr. ép. osztálya tatarozásra máj. 31-én.

Budapest székesfőváros tanácsa az I., Lenke-úti iskolánál kovács-, műkőmunkára máj. 23-án, vízvezeték, csatorna, gőzfűtésre máj. 28-án.

A római fürdői iskola kovács- és műkőmunkáira máj. 23.

A X., Ceglédi-úti kerítés munkáira május 29-én.

Kisternyei iskolára május 27-én.

Kisbér 5 tantermes iskolára május 25-én.

Őriszentpéter emeletes közjegyzőlakra május 31-én.

Pesterzsébet reálisk. vízvezeték, villanymunkára máj. 24-én.

Kunszentmiklós reálgimnázium építésére május 27-én.

Pécsi áll. ép. hiv. a siklósi vámőrség épületére máj. 25-én.

Sopron szemészeti kórház munkáira máj. 27-én.

Rietschel és Henneberg Részv.-Társ.

Budapest, VIII., Práter-utca 12. Tel : J. 323—18

Postatakarékpénztári folyószámla 32670. sz.

Központi fűtések épületek és tájfűtések szerelések. Gőz-, hűtő-, és gőzmosóberendezések, szállítók. Vizvezetéki, csatornázási, fürdő-, gáz-porszivó és egyéb egészségügyi berendezések. Fertőtlenítő telepek. Városi vizművek, csatornázások, derítő és egyéb vizitisztító berendezések. Szivattyu telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Üvegházi fütések.

Magyarország aranykoszorus mestere

PALKA JÓZSEF

ÜVEGFESTÉSZETI MŰTERME

BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 59

ALAPÍTVA 1894 TELEFON: JÓZSEF 302—28

DISZÜVEGEZÉS ÉS ÜVEGMOZAIK

ÜVEGFESTÉS ÉS ÜVEGMARATÁS

Templomberendezések

Aranyozás, fényezés, mázolás, polikromozás, ezüst-, bronz- és rézmunkák, mintázások

Ecclesia Részv.-Társ.

Budapest, VI. Cs ngó ucca 22

Telefonszám: Lipót 908—44

„Mohai" rendszerű

Növényházak

Központi fűtőberendezések

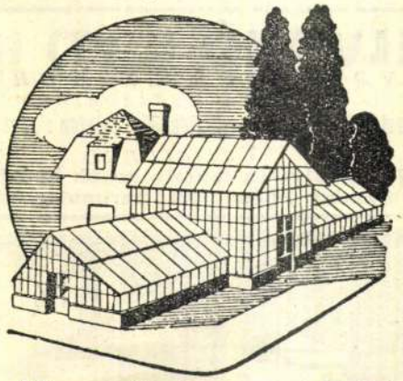

Haas és Somogyi R. T.

speciális növényházépitő osztálya

Budapest: VI. Irányi-u. 7.

LIFT **HAVERLAND ANTAL**

VIII., Nap-utca 22. — Telefon: J. 329—66

A JELENKOR LEGJOBB TETŐFEDŐ ANYAGA

Eternit-

CSAK AZ „Eternit" VÉDSZÓVAL JELÖLT LAP VALÓDI.
ETERNIT-MŰVEK HATSCHEK LAJOS BUDAPEST, ANDRÁSSY-ÚT 33. GYÁR: NYERGES-ÚJFALU.

Központi fűtések,
szellőztető- és melegvizkészitő berendezések.
Tüzelőberendezések
silányabb minőségü tüzelőanyag részére.
Fáradtgőzkihasználás
vizvezeték, csatornázás és fürdőberendezések.
Stebel-kazánok
és alkatrészek állandóan raktáron.
Magyar Fűtési és Szellőztetés Berendezési Vállalat
ADÁMY ARNOLD
Budapest, IX. ker., Márton-utca 35/a. szám.

PARAFAKŐGYÁR RT.
Ezelőtt: Kleiner és Bokmayer
Budapest, VIII., Főherceg Sándor-tér 4
Telefonszámok: József 301-14, József 301-16

Készit sajtolt parafa, parketta padló burkolatokat. Kórházakban, szanatoriumokban, szállodákban, fürdőkben, torna- és vivótermekben, irodai helyiségekben, könyvtárakban, muzeumokban igen előnyösen alkalmazható

Rugalmas, zajtalan, pormentes és teljesen lábmeleg padló. — Mosható, vizálló.

Műkő, mozaik és cementlapok **ANDREA** RT. V., Hold ucca 19. Telefon aut. 298-37

Ajánlható internátusok:

Lapunkhoz intézett megkeresésekre közöljük, hogy kitűnő, minden tekintetben elsőrangú és megbízható internátust ajánlhatunk budapesti elemi és polgári iskolai tanulók részére a „Szent József" nevelőintézetet Budapest, I., Istenhegyi út 32. sz. *Tartásdíj* évi 700 P, prospektus szerint. *Gimnáziumi tanulók részére* a gyönyörű fekvésű pécsi Pius-Internátust, évi 1200 P tartásdíjjal. Felvilágosításért közvetlen az igazgatósághoz kell fordulni

MŰKŐ BETON ES BURKOLÓMUNKÁT
Építőkövek és kerítések készitését a legelőnyösebben végez: METEOR KŐIPARI ÉS MALOMKŐGYÁR RÉSZV.TÁRS.
Budapest, V., Nádor-utca 28. Telefon: 74—26

PARKETTA
szállitása, mindennemű padozat készitése és javitása
Fried és Benedek
parkettgyár és gőzfürész, Budapest, VII Rákóczi-út 82. Tel. J. 133-43, J. 134-17.

FELVONÓ (LIFT) IPAR
HANDLOVICS ÉS HORVÁTH
HATÓSÁGI SZAKÉRTŐK
Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 35. Telefon: József 409—92
Vállalunk:
új személy- és teherfelvonók készitését, valamint egész évi karbantartásokat.

SÉLIGMANN ÉS BALLADA
elektrotechnikai és rádiótechnikai vállalata
Budapest, VI. Andrássy-út 9. Telefonszám: Aut. 127—85
Elvállal e szakmába vágó minden munkát úgymint, épületek, szállodák, mozgószinházak, gazdaságok és uradalmak teljes villamos, telefon, :—: csengő és vil ámhárító berendezéseit. :—:
Magyarország egyedüli amerikai rádióképviselete

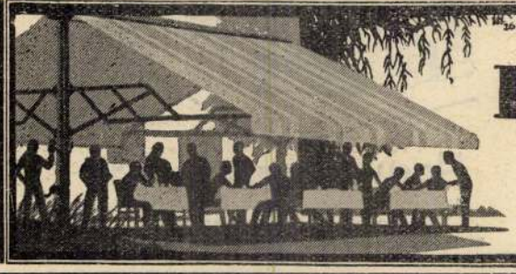

Korányi és Fröhlich
redőnygyár
•BUDAPEST, KISFALUDY•U.5/F•
TELEFON: J.323-76.
NAPELLENZŐ SZERKEZETEK ÉS PONYVASÁTRAK A LEGMODERNEBB KIVITELBEN
AJÁNLATOKKAL, RAJZOKKAL ÉS TERVEKKEL DIJTALANUL SZOLGÁLUNK!

Békebeli másoló- és vázlatpapirok, fénymásoló-papirok fénymásolatok **Fellner Leo** műszaki papirgyára, Budapest, V., Váci-ut 4. Telefon: 28-48 és 29-15. Sürgönycim: Positiv, Budapest.

Felelős kiadó: Dr. FÁBIÁN GÁSPÁR. Révai Irodalmi Intézet Nyomdája, V., Ügynök u. 8. Igazgató: Linzer M.

172 Hauszmann Alajos. A gyomai róm. kath. templom távlati képe. — Perspectivische Ansicht der röm. kath. Kirche in Gyoma. — Vue en perspective de l'église cath. rom. de Gyoma.

173 Hauszmann Alajos. Ugyanannak egy oltárrészlete. — Eine Altaransicht desselben. — Partie d'un autel dudit édifice.

174 Hauszmann Alajos. A m. kir. technologiai muzeum homlokzata. — Façade des königl. ungar. technologischen Museums. — Façade du musée technologique royal hongrois.

175 Hauszmann Alajos. Ugyanannak alaprajzai. — Grundrisse desselben. — Plans dudit édifice.

176 Hauszmann Alajos. A m. kir. törvényszéki palota főhomlokzata. — Hauptfaçade des kön. ung. Gerichtspalais'. — Façade principale du palais des tribuneaux.

177 Hauszmann Alajos. Ugyanannak távlati képe. — Perspectivische Ansicht desselben. — Sa vue en perspective.

178 Hauszmann Alajos. A budapesti közkórház távlati képe. — Perspectivische Ansicht des Budapester allg. Krankenhauses. — Vue en perspective de l'hôpital général de Budapest.

179 Hauszmann Alajos. Budapest főváros új közkórháza felvételi épületének távlati képe. — Perspectivische Ansicht des Aufnahmegebäudes des neuen Budapester hauptstädtischen allg. Krankenhauses. — Vue en perspective du pavillon de réception du nouvel hôpital général de Budapest.

180 Hauszmann Alajos. Ugyanezen kórház kápolnájának távlati képe. — Perspectivische Ansicht der Kapelle des genannten Krankenhauses. — Vue en perspective de la chapelle dudit établissement.

181 Hauszmann Alajos. A gr. Batthyány-féle palota távlati képe. — Perspectivische Ansicht des gräfl. Batthyány'schen Palais. — Vue en perspective du palais de M. le Cte. de Batthyány.

182 Cziegler Győző. A Saxlehner-féle palota főhomlokzata. — Hauptfaçade des Saxlehner'schen Palais. — Façade principale du palais de M. Saxlehner.

183 Cziegler Győző. Ugyanannak oldalhomlokzata. — Seitenfaçade desselben. — Sa façade latérale.

184 Cziegler Győző. Ugyanannak alaprajza. — Grundriss desselben. — Son plan.

185 Cziegler Győző. A budapesti kereskedelmi Akademia homlokzata. — Façade der Budapester Handels-Akademie. — Façade de l'Académie de Commerce de Budapest.

186—7 Cziegler Győző. A VI.—VII. ker. társaskör épülete tervezetének 2 homlokzata. — Zwei Façaden des Clubgebäudes für den VI. und VII. Bezirk von Budapest. — Deux façades d'une maison projetées pour le club du VI. et VII. arrondissement de Budapest.

188—9 Cziegler Győző. Ugyanannak két alaprajza. — Zwei Grundrisse desselben. — Deux plans dudit édifice.

190 Ney Béla. A m. kir. törvényszéki palota homlokzata. — Façade des kön. ung. Gerichtspalais'. — Façade du palais des tribuneaux.

191 Ney Béla. Ugyanannak metszete. — Querschnitt desselben. — Son profil. (Alaprajzok tárczában. — Grundrisse in Portefeuille. — Plans en cahier.)

VII. Terem.

192 Feszl László. A budapesti városliget madártávlati képe. — Vogelperspectivische Ansicht des Budapester Stadtwäldchens. — Vue à vol d'oiseau du bois-de-ville de Budapest.

193 Feszl László. Egy Gloriette tervezete. — Project einer Gloriette. — Projet d'une Gloriette.

194 Quittner Zsigmond. A magyar kir. államvasutak nyugdijintézeti épületének tervezete. Főhomlokzat. — Projekt des Wohnhauses des Pensionsfondes der kön. ung. Staatsbahnen. Hauptfaçade. — Projet d'une maison de rapport du fonds de pension des empl. des chemins de fer de l'état hongr.

195 Quittner Zsigmond. Ugyanannak oldalnézete. — Seitenansicht desselben. — Sa vue latérale.

196 Quittner Zsigmond. Ugyanannak metszete. — Querschnitt desselben — Son profil.

197 Quittner Zsigmond. Az orsz. kiállitási képzőművészeti csarnok tervezete. (Pályamű.) — Projekt des Pavillons für bildende Künste in der Landesausstellung. — Projet du pavillon des beaux-arts à l'exposition générale.

198 Quittner Zsigmond. Az orsz. kiállitási keleti csarnok tervezete. — Projekt des orientalischen Pavillons in der Landesaustellung. — Projet du pavillon oriental à l'exposition générale.

199 Quittner Zsigmond. A Krausz-féle lakóház távlati képe. — Perspectivische Ansicht des Krausz'schen Wohnhauses. — Vue en perspective de la maison de rapport de M. Krausz.

200 Quittner Zsigmond. Egy magánpalota tervezete. — Projekt eines Privatpalais'. — Projet d'un palais particulier.

201 Rozinay István. A «Foncière» palotájának tervezete. Homlokzat. — Projekt des Palais' der «Foncière». Hauptfaçade. — Projet du palais de la «Foncière». Façade principale.

202 Rozinay István. Ugyanannak oldalhomlokzata. — Seitenfaçade desselben. — Sa façade latérale.

203 Rozinay István. Ugyanannak alaprajza. — Grundriss desselben. — Son plan.

204 Rauscher Lajos. Az országos mintarajztanoda homlokzata. — Façade der Landesmusterzeichnenschule. — Façade de l'école normale nationale du dessin.

205 Schannen Ernő. A budapesti kereskedelmi akadémia tervezete. Homlokzat. — Project der Budapester Handelsakademie. Façade. — Projet de l'académie de Commerce de Budapest. Façade.

206 Schannen Ernő. Ugyanannak keresztmetszete. — Querdurchschnitt desselben. — Profil de largeur dudit édifice.

207 Feszl László. Műipari tárgyak tervezete. — Projekte für Kunstindustriegegenstände. — Projets pour objets d'art industriel.

208—9 Ifj. Gerey Ernő. Egy palota homlokzata. — Façade eines Palais'. — Façade d'un palais.

210 Ifj. Gerey Ernő. Ugyanannak alaprajza. — Grundriss desselben. — Son plan.

211 Ifj. Gerey Ernő. Egy nyaraló homlokzata. — Façade einer Villa. — Façade d'une villa.

1885. orsz. kiáll.

közgyűlést határozatképesnek jelenti ki és azt megnyitja. A jegyzőkönyv hitelesítésére felkéri F. Kovács Erzsébet és Hauswirth Ödön tagtársakat.

Kimentette távolmaradását: Glück Frigyes, Grabowieczky Leon, Petrovics Elek dr. és Zadubánszky Irén.

Sajnálattal jelenti, hogy ügyvezető elnökünknek, Dréhr Imre dr. államtitkárnak, akinek ma kellett volna elnökölnie, előre nem látott fontos hivatalos ügy miatt utolsó pereben el kellett utaznia. Ezért felkérte Györgyi Kálmán igazgatót, hogy helyette a mai közgyűlésre szánt elnöki megnyitóját olvassa fel.

Erre Györgyi Kálmán igazgató felolvassa az ügyvezető elnöknek a füzet élén közölt elnöki megnyitó beszédét.

Az éljenzéssel fogadott elnöki megnyitó után az elnök javaslatát, mely szerint kérje fel a közgyűlés a Társulat hivatalos lapjának szerkesztőjét, hogy az ügyvezető elnök úr tartalmas beszédét egész terjedelmében a Magyar Iparművészetben közölje, a közgyűlés egyhangúlag elfogadja.

Elnök ezután felkéri Rozinay István építészt, hogy mondja el megemlékezését a Társulat boldogult elnökéről, Alpár Ignáczról.

A nagy érdeklődéssel meghallgatott emlékbeszéd felolvasása után az elnök a közgyűlés nevében köszönetét fejezi ki Rozinay Istvánnak.

A választmányi jelentést Nádai Pál dr. javaslatára arra való tekintettel, hogy az a Társulat lapjában egész terjedelmében megjelent s azt minden tag meg is kapta, a közgyűlés felolvasottnak tekinti és helyesléssel fogadja.

Elnök megállapítja, hogy a közgyűlés a választmány jelentéseinek elfogadásával egyben hozzájárult a választmánynak a jelentésben foglalt ahhoz a javaslatához is, mely szerint a Társulat rendes tagjainak tagsági díja a jövő 1930. évben 15.— pengőről 20.— pengőre, az alapító tagok egyszersmindenkorra fizetendő tagsági díjának legkisebb összege pedig 300.— pengőről 400.— pengőre emeltessék.

Igazgató felolvassa az 1928. évi közgyűlésen megválasztott számvizsgálóknak jelentését a számadások megvizsgálásáról.

A közgyűlés a jelentést tudomásul veszi és a választmánynak az 1928. évre megadja a felmentvényt.

Igazgató előterjeszti az 1929. évre szóló költségvetést, amit a közgyűlés közfelkiáltással egyhangúan elfogad.

Hauswirth Ödön előterjeszti a jelölő bizottság javaslatát a három évre megválasztandó alelnök, 15 választmányi tag és öt számvizsgáló jelöléséről.

A közgyűlés a javasolt névsort közfelkiáltással egyhangúlag elfogadja, mire az elnök megállapítja, hogy három évre való érvényességgel a közgyűlés egyhangúlag megválasztotta alelnöknek Szablya Frischauf Ferencet.

Választmányi tagokul pedig: Helbing Ferenc, Hültl Dezső dr., Lakatos Artur, Menyhért Miklós, Meyer Antal tervezőket, Fischer Zsigmond, Hosszú István, Majoros Károly, Schóber József, Szabó Rezső iparosokat, Barta Károly, Gaul Károly, Glück Frigyes, Szalay Gábor báró, Végh Gyula műbarátokat.

Számvizsgálókká pedig: Brunner Antalt, dr. Naményi Ernőt, Pap Józsefet, Pongrácz Jánost, Szőnyi László dr.-t. — Éljenzés.

Szablya János rámutat az elnökség és a társulat tisztviselői karának buzgó és lelkes munkásságával elért eredményekre, ezért — javaslatára — a közgyűlés elismerését és köszönetét fejezi ki az elnökségnek és a tisztviselőknek.

Ezután az elnök megköszöni a tagoknak a megjelenést és berekeszti a közgyűlést.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT VÁLASZTMÁNYA 1929. évi április hó 28-án az O. M. Kir. Iparművészeti Múzeumban ülést tartott, melyen elnököltSeenger Béla alelnök. Jelen vannak: Szablya Frischauf Ferenc alelnök, Bodon Károly, Bodonyi Jenő, Fischer Zsigmond, Gaul Károly, Gulden Gyula dr., Hauswirth Ödön, Helbing Ferenc, Horváth Béla, Hosszú István, Hültl Dezső dr., Jauernik Nándor, Jungfer József, F. Kovács Erzsébet, Lakatos Artur, Mátrai Lajos, Meyer Antal, Nádler Róbert, Pacher Béla dr., Szabó Rezső, Szablya János, Szalai Emil dr., Teles Ede és Víg Albert vál. tagok és Györgyi Kálmán igazgató, aki a jegyzőkönyvet vezeti.

Igazgató jelenti, hogy az alapszabályok rendelkezése szerint a választmány fel van jogosítva arra, hogy választás útján 10 tervező — illetve műiparos taggal magát kiegészítse. Egyben bemutatja a jelölő bizottság által javasolt névsort.

A választmány a jelölőbizottság részéről javasolt névsort egyhangúlag helybenhagyja, mire az elnök megállapítja, hogy a választmány magát kiegészítette a következő tagokkal: Gulden Gyula dr., Holló Mihály, Horváth Béla, Jaschik Álmos, Klausz Gyula, Kóródy György, Mátrai Lajos, Muhits Sándor, Thomas Antal, Zadubánszky Irén.

A tervezett Országos Iparművészeti Bizottságba a Társulat képviselőiül a választmány az elnökség javaslatára egyszersmindenkorra kiküldi a Társulat mindenkori igazgatóját, kétévi érvényességgel pedig Szablya Frischauf Ferenc alelnököt, póttagokul pedig: F. Kovács Erzsébetet és Horváth Bélát.

Igazgató jelenti, hogy a Baross Szövetség és a védnöksége alatt működő Baross Gábor Kör azzal az ajánlattal fordultak a Társulathoz, hogy rendezzen velök karöltve a nyár folyamán országos háziipari kiállítást.

Javaslatára a választmány hozzájárul a kiállítás rendezéséhez és meghatalmazza az igazgatót, hogy a nevezett két egyesülettel végérvényes megállapodást kössön.

Erre az elnök berekeszti az ülést.

Magyar Iparművészet 1929.

A mű az előkészítésnél a bel- és külföldön a legmesszebbmenő támogatásban részesült: a világnak valamennyi számottevő múzeuma és intézete gyüjteményük tárgyait készségesen bocsátották rendelkezésre reprodukálás céljából. Az I. kötetben a mainzi Römisch-Germanische Zentralmuseum, a stuttgarti Museum für Vaterländische Altertümer, a bécsi Naturhistorisches Museum, a zürichi Schweizerisches Landesmuseum, a kölni Wallraf-Richartz Museum, a római Villa Giulia és a Praehistorisches Museum, a hamburgi és berlini Museum für Völkerkunde szolgáltattak becses anyagot s lehetővé tették, hogy eddig még kiadatlan darabok is szerepeljenek nagyobb számban a műben.

A mű minden fejezete egyúttal forrásmunkajelleggel bír s még a szakember is eddig előtte ismeretlen adatokra fog találni. Az egyes fejezetek végén fel vannak sorolva az irodalmi művek is, de csak a legszükségesebbekre történik hivatkozás, a folyóiratok és a kézikönyvek nincsenek felemlítve.

Ez a mű az első, mely szövegben és ábrázolásban is alapos áttekintést nyujt az iparművészet történetéről. Az érdeklődés, mely a művészetek történetében az iparművészeti alkotások iránt megnyilvánul, állandóan növekedőben van, de nemcsak a művészettörténészek, hanem mindenki, aki az iparművészet iránt érdeklődik, nagy haszonnal fogja olvasni ezt a művet, melynek minden kötete kb. 400 oldalt, 1000 ábrát és 28 külön táblát tartalmaz, melyek közül 8 színes. A képanyag kiválasztása nagy gonddal történt s nagy része most van először publikálva. Az I. kötet 1928-ban jelent meg, a II—IV. kötet 1929-ben, az V—VI. kötet 1930-ban fog megjelenni. Sz. L.

A MODERN IPARMŰVÉSZET ÉS AZ Ő ÚTJA. (A Wiener Werkstätte emlékkönyve.) Nehéz elmondani, hogy mennyire érdekes, mennyire újszerű, milyen nagyon mai és bécsi ez a könyv. A híres bécsi iparművészeti műhely most lett huszonöt éves. Ennek a jubileumnak estéjén még egyszer kigyúltak az öröm tüzei a legszebb bécsi parkban és színes selymekbe öltözve megjelentek a phäakok földjének legszebb tündérei. És ugyanezen alkalomra született meg ez a nagyon tarka képeskönyv. Ezüstszínű, karmazsinvörös, fekete és arany-kockák közt a huszonöt év legszebb iparművészeti alkotásai. A szó szoros értelmében egy mai amatőr emlék-albuma. Mintha egy isteni díva sokszázféle szerepből, emlékből, budoárból, ékszerből teleragasztaná egy vastag könyv lapjait s egyszersmind az érzelmes sorokat, a felejthetetlen ujságcikkeket is odaillesztené alájuk, vignettának a hódításokhoz. Nyomdaművészeti remek-e ez, vagy inkább finomkodó, kacér bizsu, mint mindaz, amit ez a műhely piacra vet — döntsék el mások. Aki e sorokat irta, inkább nemes meghatottsággal forgatta ezeket a lapokat. A halott nagyokra kellett gondolni, akik úgy siklottak át nesz nélkül a másvilágra, mint az egész császárváros tündöklő, vidám, gondtalan élete. Klimt, Lendeke, Peche, Zimpel, Moser, mind itt vannak azokkal a csodásan bizarr, játékosan dekoratív alkotásokkal, melyek a század elejének szeszélyes, divatos, nőisesen lágy lelkéből születtek. Milliomosok, akik a műhelyt pénzelték, koldusbotra jutottak; kabarék, mint a «Fledermaus», miknek a követ és aranyait összehordani segítettek e művészek, szemétdombra kerültek. Költők, mint a csodálatos Altenberg Péter, a tejtestvér, csöndben elvéreztek. De a helyükre új milliomosok, új fazekasok és új költők léptek. Csak egy maradt meg a régiekből: Hoffmann Josef, az ízlés diktátora. Nem ártott meg neki, hogy közben építészeti főtanácsos lett. Istenuecse még az sem, hogy tiszteletbeli doktorrá avatták az egyetemen. Ma is a gráciák gyermeke. Vídám kertes házaiból, ezüst gyümölcsös-tálairól, rubin-üvegeinek éles konturjaiból ma is az életművész dionizoszi hangulata száll felénk. Anyagszerűség elve, funkcionális szépség, ornamentumok korhangulata, mindez csak jelszó egy-egy divatesztétikában. Egyedül a művészet az örökkévaló. És igazán botfülű, aki el nem hiszi, hogy Strauss Richárd nagy muzsikus, hogy Hoffmannsthal költőnek klasszikus és az az iparművészet, melyet Hoffmann csinál 25 év óta, éppen olyan történelem Bécsben, mint még más tucatnyi alkotóművészé. Nem könyvkritika akar az lenni, amit itt irtunk. Csak emlékezés, baráti kézszorítás azoktól, akik meghatott örömmel jubilálnak a jubilálókkal és szenvednek a szenvedővel. N. P.

AZ IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT KÖRÉBŐL

AZ ORSZÁGOS MAGYAR IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT 1929. évi április hó 28-án az O. M. Kir. Iparművészeti Múzeumban tartotta meg XLIV. rendes évi közgyűlését.

Elnököl Seenger Béla alelnök.

Jelen vannak: Szablya Frischauf Ferenc alelnök, Bodon Károly, Bodonyi Jenő, Czakó Elemér dr., Faragó Ödön, Fischer Zsigmond, Gaul Károly, Gulden Gyula dr., Hauswirth Ödön, Helbing Ferenc, Horváth Béla, Hosszú István, Hültl Dezső dr., Jauernik Nándor, Jungfer József, F. Kovács Erzsébet, Lakatos Artur, Mátray Lajos, Meyer Antal, Nádler Róbert, Pacher Béla dr., Szabó Rezső, Szablya János, Szalai Emil dr., Telcs Ede és Víg Albert választmányi tagok és a Társulat számos tagja.

Elnök szívesen üdvözli a megjelenteket és megállapítja, hogy az alapszabályok rendelkezésének megfelelően a közgyűlés idejét, helyét és tárgysorozatát a meghívón a Társulat minden szavazatra jogosult tagjával már nyolc nappal ezelőtt közöltük. Egyben felkértük a napilapokat ugyanezeknek a közlésére. Ezért, valamint, mert a Társulati tagok megfelelő számban jelen vannak,

seknél tartunk, legyen szabad ezekre nézve is egy megjegyzést tennem. A régi jó időkben, midőn azok még funktionáltak, nagyon helytelenül naponta reggeltől estig voltak megnyitva, takarékossági okoknál fogva természetesen csak részben, s így egész napon át cérnaszál vastagságban „ontották" a vizet, a nagy vízfogyasztás dacára magától értetődőleg minden hatás nélkül. Miért nem nyitják meg csak délután 1—2 órára, a legnagyobb forgalom idején, de azután teljesen, miként ez Párisban szokásban van? Nem volna-e célszerű ezt nálunk is utánozni? És pedig tekintettel mai szomoru viszonyainkra — egyelőre talán minden vasárnapon, esetleg minden hó első vasárnapján. Ezt talán még megbirnók. Egyébként ez több helyen is így van. Például a wieni Schwarzenberg-téren levő szökőkutat, potsdami, versaillesi stb. vizműveket is csak időszakonkint működtetik, de aztán teljes erővel.

Egy idő óta a Calvin-téri szökőkutat vasárnaponként kis részben megnyitják, csakhogy nincs köszönet benne. Ugyanis a kut középtörzsén a 3 ülő nőalak között levő álarcokból folydogál egy kis viz, reggeltől estig, amely teljesen kárba vész, mert nem látni, s közelről nézve is csak éles megfigyelő veszi észre. Pedig egy nap alatt így is temérdek viz elfolyik. Mennyivel szebb és hatásosabb volna, ha csak ugyanezen vizmennyiség a női alakok feletti medencének peremén levő Delfin-fejekből jőve ki, szép ívalakban omolna az alsó medencébe. Mert hiába minden, egy szökőkutnál mégis csak a viz a fődolog. Így azután az sem történhetnék meg, ami azelőtt napirenden volt, hogy a szél a felső medencéből minden rendszer nélkül aláhulló vizet egy oldalra hajtotta, mig a másik teljesen viz nélkül maradt.

Sétánk közben eljutottunk a Hungária-forráshoz is, melyhez a főváros diszes és kényelmes ivócsarnokot épittetett, s amelyre valóban nagy szükség volt. A gyógyulást kereső közönség azonban, — amelyet pedig ez nagyon érdekel — hasztalan keres, — ami pedig minden valamire való gyógyforrásnál feltalálható — valami vegyelemzésfélét, s a bajok megnevezését, melyek ellen a viz használata javalva van, — s e tekintetben teljesen tájékozatlan. Ha azután egyik-másik ez irányban kérdezősködik, ilyen feleleteket lehet hallani: Mindenkinek arra használ, amire hiszi; vagy: aki sovány meghizik, aki pedig kövér, megsoványodik tőle; vagy: tyukszem ellen kitünő, stb. Ezen állapot akalmas arra, hogy az egész ügyet komolyságától megfossza. Igazán nem sokból állana ezen hiányt pótolni.

Szóval nem vagyunk élelmesek, s nem kamatoztatjuk kellően természetadta s egyéb kincseinket.

Budapestnek például oly sok hatásos, oly fényes fürdője van, amilyenekkel egy metropolis sem rendelkezik, s ezeket külföldön alig ismerik. Az összes külföldi illusztrált lapokban izléses képekkel, s rövid leirásokkal ellátott hirdetéseket, esetleg ismertető cikkeket kellene elhelyezni, — főképpen pedig nem volna szabad az idegeneket megzsarolni, hanem az egész vonalon a legnagyobb szolidságnak kell érvényesülni. Ellenkező esetben rossz hirünkkel telekürtölik az egész világot, s akkor azután minden reklám hiábavaló.

Ha nem tudjuk Budapest idegenforgalmát megteremteni, s meg is tartani, magunkra vessünk.

Rozinay István.

Pollack Mihály nagy középületei.

Dr. **Bierbauer Virgil** mernökegyleti előadásanak kivonata.

Előző előadásaimban a száz év előtti magyar épitészet értékelésének kérdésével foglalkoztam, nevezetesen a fővárosi levéltár iratainak áttanulmányozása alapján Pollack M. nagy palotáival, melyek közül néhány még ma is jellegzetes emléke a száz év előtti Pestnek. Ezuttal a mester nagyszabásu középületeire, nevezetesen a régebbi 1849-ben elpusztult dunaparti Vigadóra és a Nemzeti Muzeumra kivánok térni.

A Vigadó első terveit Amann János udvari épitész készitette a német szinház terveivel összefüggésben. Azonban 1809-ben csak a szinház épült fel, a kivitelező vállalkozó Pollack volt. Néhány év mulva egy részvénytársaság próbálkozott meg a Vigadó felépitésével — de ekkor már a Pollack által átdolgozott, ujabb tervek alapján, mert a pestiek bizalmát Amann nem tudta megnyerni, mivel tényked ése főben abban állott, hogy az igen magasan megszabott tiszteletdijat levelekben kisürgesse — mig az épitkezést Pollack vezette.

Pollack 1817-ben készült terveit csak 1829—33 közt valósithatta meg, mert a bécsi császári bürokrácia szivós ellenállását József nádor sem volt képes legyőzni, dacára annak, hogy a szépitőbizottmány ismételten kimutatta, hogy pénzalapja az épitkezés költségeit bőségesen fedezi. Talán nem véletlen az, hogy az épitkezés akkor indulhat végre meg, amikor a tervével mellőzött Amann megőrült. Erős a gyanunk, hogy ő volt az az intrikus, aki az udvarnál Pollack tervének jóváhagyását megakadályozta.

A fővárosi levéltár aktái az épitkezés minden mozzanatát részletesen megvilágitják. A Pollack-féle tervek elvesztek, de egyes rajzokból elég jól rekonstruálhatjuk az épület elrendezését: a termek nagysága és beosztása teljesen megfelel a mai Fessl által ujjá épitett alaknak, a bejárat és a lépcsőház az északi oldalon feküdt. A termek kiképzéséről teljesen tiszta képet nyujtanak a Mérnök és Épitész-Egylet tulajdonát képező eredeti Pollack-féle vizfestmények. Ezek bizonyossá teszik azon már ismételten hangoztatott felfogásomat, hogy mig e korban Európa leghiresebb épitészei pld. Schinkel és Klenze — inkább tudós archeologusok, mint telivér épitészek voltak, addig Pollack, mint vérbeli épitőmester, nem akart tudományos hüségü, de száraz rekonstrukciókat adni, hanem ellenkezőleg artisztikus egységes műveket igyekezett alkotni. Ebben látjuk mesterünk európai jelentőségét. A Nemzeti Muzeum épitésének történetét dr. Lechner Jenő kutatásai alapján messzemenően föltárta, s ezért e problémával nem kivánok foglalkozni. Viszont Pollack e legnagyobb és legérettebb művének artisztikumáról bővebben kell szólanom. Ha ugyanis, a tervekbe mélyedünk s azoknak részleteit tanulmány tárgyává tesszük, roppant érdekes megállapitásokhoz jutunk el. A Muzeum egyes csarnokainak és termeinek méreteit ugyanis oly módon vette fel a mester, hogy a szélesség, hosszuság és magasság egymásközötti arányai egyszerü, és az 5 alatti kerek számokkal fejezhetők ki. Igy például a főhomlokzaton mindenütt, az összes felületeken az 5:6 arány uralkodik. A lépcsőház oldalai ugy aránylanak egymáshoz mint 1:2:3. A diszteremben ugyanezen arány 2:3:4-hoz. Ez a méretezésbeli törvényszerüséget Pollack a legvégsőkig keresztül vitte és ennek az alapján megállapitható, hogy az a többször emlegetett felfogás, hogy a bázist képező földszint eredetileg magasabb volt s csak az 1839-es árviz utáni feltöltés révén kapta mai méretét ténynek bizonyul, mert e feltöltési magasság hozzáadása után a homlokzat arányai kerek számokban oldódnak fel.

ÖTVENEDIK ÉVFOLYAM 15—16. SZÁM. 1926 ÁPRILIS 15.

ÉPITŐ IPAR
ÉPITŐ MŰVÉSZET

A budapesti épitőipari szakmák ipartestületei, a Hadviselt Mérnökök, Építészek és Műszaki Tisztek Nemzeti Szövetsége, Budapesti Ácsmesterek Ipartestülete, az Építőmesteri Képzettség megvizsgálására szervezett bizottságának hivatalos lapja.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 12 pengő=150000 K, félévre 6 pengő=75000 K. Egyes szám ára 10000 K. Postacsekkszám 49197. Hirdetési díj: milliméterenkint 2000 K

FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. FÁBIÁN GÁSPÁR

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, I., Ménesi-ut 7/c TELEFON: JÓZSEF 132—95.

Budapest világitása és egyebek.

A háborut megelőző időben Budapest utcáinak világitása fényesnek volt mondható. Hogy mily szegényes ma, azt naponta láthatjuk; s ki csak ezt ismeri, a régit alig tudja elképzelni.

Bár viszonyaink lassu javulásával párhuzamosan e terén is észlelhető némi haladás, s bár egyes utvonalaink, ha nem is a régi mérvben, de mégis elfogadható módon vannak már megvilágitva, még mindig rengeteg sok a pótolni való. Egyedül a Corso az, melynek világitása a régit tulszárnyalja, s valóban világvárosi. Voltaképen igy kellene megvilágitani a Duna mindkét partját a Margit-hidtól a Ferencz József-hidig, vagy még azon tul a Boráros-térig. Ez felelne meg Budapest magyarságának, s páratlanul szép fekvésének. Hogy ez mily elbüvölő esti kép volna, a Corso szájizelitője után elképzelhetjük.

Sokat irunk és beszélünk az idegenforgalom emeléséről, de e tekintetben — legalább mostanáig — vajmi keveset tettünk. Erre pedig áldozni kell, mert tapasztalat szerint az e célra forditott befektetés busásan kifizeti magát.

Egészen bizonyos, hogy a Dunának fentebb vázolt megvilágitása rövidesen világhirüvé válnék, s az idegenek messzeföldről seregestől jönnének ezen bübájos látványosság megszemlélésére, amelyhez fogható a föld kerekségén nem található.

Meleg nyári estéken mily gyönyörü sétacsolnakázást lehetne ily világitás mellett rendszeresiteni.

Addig mig mindez megvalósul, nyomasztó viszonyaink mellett alighanem nagyon sok viz fog még lefolyni a Dunán; — azonban felette kivánatos, s azt hiszem már most is lehetséges volna hidjaink elégtelen világitásának a Corsoéval összhangba való hozatala.

Erre egyrészt szükség is volna, másrészt pedig nagyszerü hidjaink este jobban érvényesülnének s aránylag kis költséggel rendkivüli módon fokoznák a dunai esti panoráma kábitó szépségét.

E célra még egy más — eddig ki nem aknázott — hatásos eszköz is állana rendelkezésünkre. Itt van a gyönyörü Halászbástya, melynek épitményei este természetszerüleg nem látszanak, azonban érvényesithetők volnának az arkádoknak elég intenziven, azonban annyiban diszkrét módon való megvilágitása által, hogy a Duna felől, vagy az átellenes partról nézve a világitó testek nem, s csakis a világos nyilások látszanának.

A mondottakkal ellentétben viszont vannak utcai lámpáink, melyek nemcsak hogy fölöslegesek, de hatásuk éppen ellenkezője a szándékoltnak. Ezek, a szobrok és szökőkutak körül, azok közelében álló lámpák. Ezek azért fölöslegesek, mert hiszen szobrokat esti utcai világitásnál élvezni anélkül sem lehet, miután a minden oldalról az ember szemébe ütődő lámpák fénye a helyes hatást tönkre teszik. Ez azon esetre áll, ha a lámpaoszlopok tényleg lámpákat hordanak, s azok égnek is, — bár az oszlopok magukban véve is zavarnak. Csakhogy az oszlopok nem minden esetben hordanak lámpákat, hanem többnyire reklámtáblákat, mint például röviddel ezelőtt a Calvin-téri szökőkut körül, s más helyeken levők is, melyeknek il ymódon való alkalmazása általában véve helyes, de igy, ugy nappal, mint éjjel hátrányosan befolyásolják a szobrok szép hatását.

Sokkal helyesebb volna az imént emlitett lámpák fényével az Országház előtti Dunapartot jobban megvilágitani, mert a jelenleg ott levő néhány lámpa éppen csak arra elég, hogy az ott levő bántó sötétség annál jobban szembe tünjék. Sőt jutna belőlük még a gellérthegyi vizesés megvilágitására is.

Ha már szökőkutaknál és mondjuk vizesé-

hogy a pályázatokat szűkebb körre szorítsák. Mondjuk úgy, hogy a kisebb pályázatokból kizárnók az öregebbeket, a régi, jó tervező generációt. Én ugyan ilyesmiféle szervezkedésről is hallottam már egy külföldi ösmerősöm révén.

Első pillanatra meglepett, — de azután megmagyarázta nekem, hogy hiszen a lovakat is handikeppelik, — vagyis a már nyerteseket lesúlyozzák a versenyekben, hogy a fiatalok is győzhessenek egyszer-másszor. Így aztán valahogy rávezetett a szándék mivoltára.

Ámde bajos innen, Hajdúnánásról, elbírálni az ilyen dolgokat, ép ezért hadd gondolkozzanak rajta odafönt az okos pestiek.

De van itt egy másik dolog, amihez hozzászólhatok. Ez pedig a pályázatok elbírálásának ügye.

Mert én mindig ott vagyok az első sorban, Szerkesztő Uram, akit mindenkor megdícsérnek. Alig győzöm elolvasni a bírálati jegyzőkönyveket, mindig agybafőbe dícsérnek, — de a díjat mégis másnak adják.

Elgondolkoztam, hogyan lehetséges ez, — dehát bajos az ilyet megfejteni.

De a multkor meglátogatott egy pesti ösmerősöm. Az aztán felvilágosított.

Először is azt mondta, hogy minek pályázom. Vidéken okosabban teszi az Építész, ha tyúkokat tenyészt, vagy egyéb hasznos mezei munkát végez.

Azt mondja, — ma már ő se pályázik.

Kérdezem, hogy miért nem?

Mert, hogy az ő jóismerősei már kivesztek. Vaktába pedig nem dolgozik.

Na, de hát, — mondom én, — ezzel csak nem akarja azt állítani, hogy . . .

A legtávolabbról sem, — mondja ő.

A pályázatoknál ma is csak úgy van, mint azelőtt.

Először kicsapják a selejtest. Ez az első napi eredmény, ami általános megkönnyebbülést hoz.

Jön a második nap. Második selejtezés. Kiderül, hogy van 10—12 egész jó pályaterv. (Természetes, az enyém közte van.)

No, de most!

Éjjel-nappal, — délelőtt-délután.

Ez is jó, — az is jó, — az egyik, mert sokat épített be, a másik azért, mert keveset!

A barátom elmondja, hogy ezek az urak mind derék, kitűnő építészek, értik a dolgukat, — de hát hiába, nehéz a döntés, — ez a legnehezebb.

Igen! a döntés.

Én pedig nem ösmerek senkit a bíráló urak közül, — így hát nem szólhatok, de hát, hogy is szólhatnék!

Így hát megint majd csak megdícsérnek!

No, de azért itt Hajdúnánáson is csak eszibe jut az embernek valami. Lehet, hogy nem épp okos dolog, amit mondok, de épp ezért ajánlom a Kamarának figyelmébe. A sok javaslat között talán még elfér az enyém is.

Javaslatom mindössze annyi, hogy: „a bíráló urak kötelezzenek arra, miszerint működésük megkezdésekor adják becsületszavukat a jegyzőkönyvbe, hogy a pályatervek szerzőit nem ösmerik, s azoktól sem közvetve, sem közvetlenül információt nem fogadtak el".

„Ha pedig ilyen mégis akadt volna, azt zárják ki legelsőnek a pályázatból."

Így sokkal könnyebb lesz a döntés! Hiszen csak erről van szó. Semmi másról!

Cyrano de Hajdúnánás.

KRÓNIKA

Hermann Miksa kereskedelemügyi miniszter. A műegyetem kiváló professzorát Magyarország kormányzója kereskedelemügyi miniszterré nevezte ki. Ez a kinevezés páratlan örömet keltett a műszaki világban, melynek Hermann Miksa egyik legkiválóbb tagja. Ez a nagy magyar tehetség, aki mint tudós, tanár, politikus szónok egyaránt a legkiválóbbak között foglal helyet, méltó birtokosa a kereskedelemügyi tárcának és országunknak egyik hatalmas oszlopa a nagy Bethlen István kabinetjében. Büszke lehet a Kir. József Műegyetem is, mely immár a második minisztert adja az országnak. A mi örömünk is határtalan, mert nemcsak egy nagy embernek az érvényesülését ünnepelhetjük e kinevezésben, hanem egy kiváló technikusét is, aki a magyar műszaki világ minden ügyes-bajos dolgának elintézésében az oroszlánrészt vállalta mindig magára. Életrajza:

Hermann Miksa született 1868-ban. A bécsi műegyetemen lett gépészmérnök, majd asszisztens. Innen előbb a selmecbányai akadémiára, majd a budapesti műegyetemre került tanárnak. Mint kiváló szaktudóst, a kormány őt küldte ki az amerikai földgázkutak és a földgázkérdés tanulmányozására. Tanulmányútja eredményeit értékes szakcikkekben adta közre. Legbehatóbban a vízi járművek hajtóerőinek kérdését tanulmányozza állandóan, ebben európai szaktekintély és mint ilyen különösen Németországban tartott előadásaival vált világhírűvé. Legkiválóbb technikai szakmunkáját, a Gépelemek című könyvét a szakkörök a legnagyobb elismeréssel fogadták. Tagja volt az első nemzetgyűlésnek, ahol legutóbb a kisgazdapárthoz csatlakozott. Több fontos közgazdasági természetű törvényjavaslatnak volt előadója. Az egységes pártnak megalakulása óta tagja és a párt programmjával választotta meg újra a sajószentpéteri kerület. Tagja hivatalánál fogva, mint a mérnöki kamara elnöke, a főváros törvényhatósági bizottságának is.

Kinevezés. A Kormányzó, a kereskedelemügyi m. kir. miniszter előterjesztésére Dalmady Ödön miniszteri tanácsost a m. kir. vasúti és hajózási főfelügyelőség főnökévé kinevezte.

Új műegyetemi tanár. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére Horthy Miklós kormányzó őfőméltósága Pattantyús Ábrahám Géza műegyetemi magántanárnak érdemei elismeréséül, műegyetemi nyilvános, renkívüli tanári címet adományozta.

Kabdebó Gyula gyásza. Özvegy Kabdebó Gyuláné 76 éves korában meghalt. Temetése október 12-én délután 4 órakor volt a kerepesiúti temető halottasházából nagy részvét mellett. Az elhúnyt úriasszonyban Kabdebó műszaki főtanácsos édesanyját gyászolja.

Kitüntetés. A hivatalos lap vasárnapi száma közli, hogy a Kormányzó őfőméltósága Wimmersperg Frigyes dr. báró kereskedelemügyi miniszteri államtitkárnak, valamint Kelety Dénes államtitkárnak, a m. kir. Államvasutak elnökének a II. fizetési osztály jellegét adományozta.

A megbízás visszaadásának következményei. A fővárosi építkezések körül mostanában több alkalommal előfordult, hogy egyes vállalkozók, akik az egyes versenytárgyalások során megbízást kaptak valamely építőipari munka végrehajtására, napokkal, sőt hetekkel később visszaadták a megbízást a fővárosnak. Ilyen esetekben természetesen új döntést kellett hozni, ami

itt, csak az ablakkeretek, a gyönyörű fehér márványerkélyek adnak bele változatosságot. Azonban a színpompa néhol elfajul. Nemcsak szertelenné válik, hanem már a művészietlenség mezejére kalandoz. Így a Lidó legújabb hoteljeinek homlokzatán olyan majolika-kirakásokból vannak színes képek, virágok és jelenetek összeállítva, mint azt nálunk fürdőszobákban látjuk. Ez ízléstelenség.

Hogy az ilyen eltévelyedéseknek azután mily következményei vannak, azt a falvak, kisebb városok, sőt Milánó! új építkezésein megdöbbenéssel tapasztalhatjuk. Itt már a közönséges piktormunkák patronjai szerepelnek díszítés gyanánt a homlokzatokon. Csaknem stílusnak mondható, annyira elterjedt Felső-Olaszországban az épületek főpárkányalatti képszékébe közönséges szobafestőmunkával végigszaladó virággirlandok alkalmazása. Hogy ez mily rút és visszataszító, mondanunk sem kell, azonban viszont csodálkozásra indít, hogy az olasz művészetszerető lélek eltűri ezeket az ízléstelenségeket.

Az ízléstelenség megszokottá válván, nem képes többé megállni. Mindig nagyobb területekbe tör be, és pusztít, akár az epidémia. Megdöbbenve láttam, hogy az újabb nem egyszer igen előkelő palazzok és középületek faszádjain az ablakkeretek pompás architektúrája csak festve van. Hát ez mindenesetre kényelmes, olcsó, de nem szép.

Mint érdekes és praktikus szokást, meg kell említenem az új építkezéseknél látott és úgylátszik, előírt óvintézkedést az állványokon, melyek a főpárkánytól egészen a földszintig sűrű nádfonattal vannak bevonva, így egyrészt az utca nem háborgatja a munkásokat, másrészt apró tárgyak lezuhanását megakadályozzák és amellett a világosságot sem zárják el. Mint olcsó és praktikus dolgot építőmestereink figyelmébe ajánlom.

Csodálatos pompával, hatalmas méretekkel épültek már a multban és épülnek a jelenben Olaszország pályaudvarai. Veronának például két pályaudvara van. Az öreg körülbelül akkora, mint a mi Nyugati pályaudvarunk, az új, mely még most sem kész teljesen, oly hatalmas méretű, oly pompás, gazdag, fényes, előkelő, hogy ahhoz, sajnos, magyar pályaudvart hasonlítani sem lehet. Szédítő szinte és elszorul az ember szíve, ha arra gondol, hogy ez a kis, talán 80.000 lakossal bíró város ily gyönyörű pályaudvarral fogadja az idegent, aki nálunk — amint visszatérőben magam is — nem mer kiszállni Kelenföldön, Budapest eme legfőbb pályaudvarán, mert azt hiszi, hogy valami kis falucskánál állt meg a vonat. Soha oly élesen nem éreztem, mint visszatérőben a kelenföldi pályaudvaron, hogy ez a pályaudvar Magyarország egyik szégyenfoltja.

Génua a megholt város benyomását tette reám, mikor a híres temető felé vitt a villamos, hol a hegyoldalban a gazdag villasorok állnak. Rengeteg új ház épült erre is, egyhangú, lélektelen, sivár. Körülbelül az az érzés támad az emberben, itt járván, mintha a mi királyi palotánk Tabán felöli oldalát nézzük. Óriási támfalak egyenlítik ki a magasságkülönbözeteket. Borzasztó sivárság!

És a temető! A csodálatos szépségű emlékekről majd másutt írok, itt csak az új emlékművek egymásra zsúfolt táboráról akarok megemlékezni.

Mindent bejártam. Mindenütt kis mauzoleumok, mindenféle stílben és méretben. Művészi értékű alig van közöttük.

Érdekes, legkevésbbé sikerültek a középkori stílusban megoldottak. Valamiképpen nem idevalók, az olasz ég alá, ahol még a temetőben is a derü, a melegség, a báj az irányadó hangulat. De a legújabb, modern irányú mauzoleumok teljesen ízléstelenek. Ezek azután tényleg nem ide valók.

Elgondoltam, mi van ezekkel az olaszokkal? Hol a régi művészet, az ízlés? Ezek, úgy látszik, csak a multból élnek, csak a régiek voltak nagyok, mert ugyan újabb alkotásaikon nem látjuk sehol az oroszlánkörmöket. Bizony, sokkal többet várna tőlük az ember. Legalább a régi tradiciókat ápolnák, azokat követnék. Nem. Valami balga, új irányzatnak hódolnak, melyből hiányzik a grandart, a valódi művészet és monumentalitás.

Dr. Fábián Gáspár.

(Folytatjuk.)

Vörös kör, sárga négyszög és 2×2=5

Pályáztam én már tisztelt Szerkesztő Uram mindenféle jeligével, még hazafiassal is, pl.: „ott ahol a Berettyó víz zavarog", meg „Honszerelem", követeltem én már „Igazságot!", — de csak nem jutottam sohse tovább, mint hogy megdícsértek.

Mindig megdícsértek, de soha pályadíjat nem adtak. A megbízásról meg ne is beszéljünk.

Olyan jó néha elmélkedni itt Hajdúnánáson, hogy mikép is lehetséges az ilyesmi.

Amilyen megható olykor, építészettel foglalkozó szaklapjainkban művészi méltatásokat olvashatni nagyjaink, mestereink életéről és alkotásairól, épp olyan jól esnek a szavak, amelyek a mi ügyes-bajos apró ügyeinket érintik.

Ahogy néha megsuhan a kritika vesszeje, — ódon szokásokról, leválik, lekívánkozik a védő, de tulajdonkép már hibás zománc.

Így vagyunk ma a pályázatokkal!

Milyen lelkesedéssel csinálták meg ezeket a pályázati feltételeket, — mennyi ambició, mennyi siker fűződik ezekhez.

Akkoriban azonban a pályázat nemes versengést jelentett, — volt is belőlük elég.

A kitűzött díjak meg is érték a fáradtságot. Minden pályázatnak megvolt a maga publikuma, a maga elitje.

A községházát nem pályázták meg a közepesek, — a városházát nem pályázták meg a nagyok, — s viszont a börzét nem pályázták meg a kicsik.

Mindenki a végén valahogy így megtalálta a számadását.

Jó kedvvel dolgoztak, — és még a mások sikerének is tudtak örülni.

Ma ez teljesen megváltozott! Kis objektumokra 100—120 pályázó is tolong. Megannyi elveszett törekvés, hiábavaló munka és költség.

S jóllehet, hogy a pályázatoknak legalább a fele jó, — s megállja a helyét, — az eredmény az, hogy a sok jóban alig lehet eligazodni, — avagy előfordul az is, hogy megdöbbentő a beérkező tervezetek gyatrasága.

— Mi lenne, vagy mi lehetne hát itt a segíteni való!

Mert a hiába-dolgozásnak nincs semmi értelme.

Kár a papírosért és csak elkeseredést, lelki elfásulást eredményez.

Elvégre azt talán mégsem lehetne megcselekedni,

ÖTVENEDIK ÉVFOLYAM 36—37. SZÁM. 1926 OKTÓBER 15.

ÉPITŐ IPAR
ÉPITŐ MŰVÉSZET

A budapesti épitőipari szakmák ipartestületei, a Hadviselt Mérnökök, Építészek és Műszaki Tisztek Nemzeti Szövetsége, Budapesti Ácsmesterek Ipartestülete, az Építőmesteri Képzettség megvizsgálására szervezett bizottságának hivatalos lapja.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 12 pengő=150000 K, félévre 6 pengő=75000 K. Egyes szám ára 10000 K. Postacsekkszám 49197. Hirdetési dij. milliméterenkint 2000 K

FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. FÁBIÁN GÁSPÁR

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, I., Ménesi-ut 7/c TELEFON: JÓZSEF 132—95.

Az Országház-híd.

Végre eltűnt a föld színéről utóbb a Magyar Általános Hitelbank tulajdonát képezett hajdani *Elam*-féle gőzmalom, s ezzel az Országház-híd megépíthetésének legfőbb technikai akadálya.

Bármily tökéletes is legyen annak műszaki berendezése s eredményes üzleti jövedelmezősége, — a már évtizedek óta átalakult környezetbe többé sehogy sem illett, s nemcsak a budai, hanem az egész dunai panorámát elektelenítette.

Szinte megkönnyebbülést érez az ember, látva, hogy ezen épületkolosszus helye most már szabad, örül a budai dunapart megszépülésének, s önkéntelenül az Ordőn az Országházat jelenlegi helyére tették: ugyancsak akkor vált lehetetlenné az is, hogy a pesti dunapartnak Lánchíd és Margithíd közé eső részén oly forgalmas sétaút fejlődhessék, mint amilyen a Lánchíd és Erzsébet-híd között kifejlődött, s melyhez hasonlóan nagyszerű egy európai metropolisban sem található. Mindennek pedig az előrelátás hiánya és Budapest megépítésének tervszerűtlensége az oka.

Az bizonyos, hogy a hídfőknek megoldása a magossági különbségek miatt mindkét oldalon — főként az Országház mellett — nagy nehézségekkel fog járni, mely utóbbinak déli vége gödörbe fog kerülni, miként a Vámpalotának északi része került, ugyancsak hasonló okoknál fogva. Ezen nehézségek azonban mégis csak le

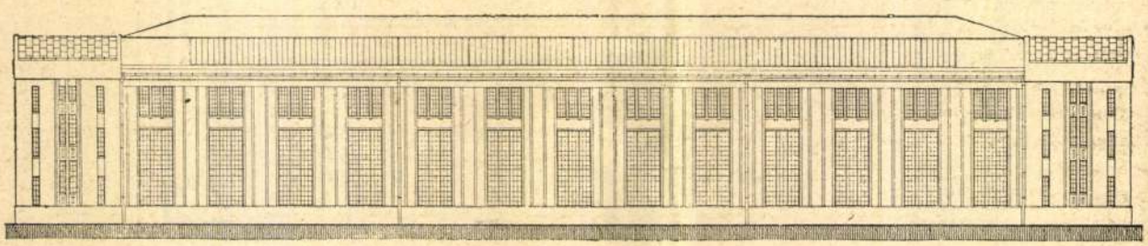

4. ábra. Egressy-úti új járműtelep. Garage homlokzat oldalnézet. Tervezte: **Bierbauer István.**

ságház-híd megépítésének lehetőségére gondol, mert a lebontott gőzmalom telke az egyedüli, melyen a budai hídfő állhat, azaz, amelyen állnia kell. A felszabadult terület éppen átellenes az V. kerületnek közvetlenül a Dunához vezető főútvonalával, a Báthory-utcával, s így a megépítendő Országház-híd más helyen el sem képzelhető.

Igaz ugyan, hogy a híd e helyen való megépítése sok nehézséggel fog járni, s hogy a budai hídfő részére a Batthyány-tér sokkal alkalmasabb volna.

Annak a lehetősége azonban, hogy a híd a Batthyány-térre torkoltassék, már akkor megszűnt, mikor a Margithíd megépült, mert a Margithíd budai hídfőjének a Batthyány-tér felé eső részén oly forgalmas sétaút fejlődhessék, mint amilyen a Lánchíd és Erzsébet-híd között kifejlődött, s melyhez hasonlóan nagyszerű egy európai metropolisban sem található. Mindennek pedig az előrelátás hiánya és Budapest megépítésének tervszerűtlensége az oka.

Az bizonyos, hogy a hídfőknek megoldása a magossági különbségek miatt mindkét oldalon — főként az Országház mellett — nagy nehézségekkel fog járni, mely utóbbinak déli vége gödörbe fog kerülni, miként a Vámpalotának északi része került, ugyancsak hasonló okoknál fogva. Ezen nehézségek azonban mégis csak le lesznek győzhetők, mert valamiképpen le kell őket győzni, már úgy, amint azt a helyi viszonyok megengedik.

Az Andrássy-szobor áthelyezése nem képezhet nagy fennakadást.

A hídnak, jelzett helyen való felépítése által a Batthyány-téri Szent Anna-templom is szabaddá lesz, csak a hozzáragasztott plébánia épületet kell majd eltávolítani, a templomot magát a tér Dunával párhuzamos középtengelyéig eltolni, s annyira felemelni, mennyire a hídfő s egyébként is a templom mai mély fekvése megköveteli. A híd folytatásaképpen azután a Várhegy

alatti, Palóczi Antal kartársunk által már rég tervezett 2-ik alagút megépíthetését kellene előkészíteni.

Nem könnyű feladat lesz a hídnak művészi szempontból való megtervezése, és pedig azért, hogy a tekintélyes magasságú pilón, vagy pilónok a környezetbe beilleszkedjenek, s az Országház hatását meg ne bontsák. Ez oknál fogva, talán leghelyesebbnek látszanék egy, a Margithídhoz hasonló, magas felépítmény nélküli híd. Ez ellen azonban egész helyesen azon érv hozható fel, hogy két ilyen egyöntetű híd egymás mellett nem volna helyénvaló, mert félig-meddig az eszmeszegénység látszatát keltené. Kétpilléres, háromnyílású hídunk pedig már három is van, s így kívánatos, hogy ezektől valamilyen más, eltérő építtessék. Nem felelne-e meg a fentebb említett követelménynek egy kétnyílású, azaz egypilléres híd, amely szokatlan talán, de azt hiszem, a festői tájba legjobban volna beilleszthető, s legkevesebbe is kerülne.

Egyébként némi kis fantáziával a Margithidat is kétnyílású hídnak lehet tekinteni, közepén egy hangsúlyozott pillérrel. Az Országház mellett a Duna, közvetlen a két ág összefolyása alatt még mindig szélesebb a normálisnál, s a folyamnak *egy* pillérrel két részre való osztása mintegy indokolt, annál is inkább, mert az a dunameder neutrális vonalán állana, s így forgalmi akadályt semmiképpen sem képezne.

A híd megtervezését minden körülmény között egy külföldi tanulmányútnak kell megelőznie.

Most csak az a kérdés, tervszerűség rejlett-e a malom lebontásában, avagy spekuláció? Ha a hatóság hozzájárul ahhoz, hogy a felszabadult telek bérházakkal beépíttessék, úgy a híd megépítésének lehetősége évszázadokkal eltolódik, s a város e részének egészséges fejlődése lehetetlenné van téve.

Ennek nem szabad megtörténni!

Rozinay István.

nélkülözik teljesen azt a báit, művészetet, melyet a legkisebb olasz falucska régi templomain megszoktunk csodálni. Ezek az új templomok nem a régi tradíciók nyomán készültek. Valamiképpen durván, kirívóan eltérnek azoktól. Nem pallérmunkák, de mintha a német baksteinarchitektúra fogta volna meg az ifjú olasz építészgárda lelkét.

Már itt rá kell mutatnom egy általános jelenségre, mely megdöbbentően jellemző a háború utáni építőművészetre, úgy Olaszországban, mint a többi bejárt országokban. A művészetnek, a monumentalitásnak teljes hiánya. Mintha az emberek elfeledték volna a nagy tradí-

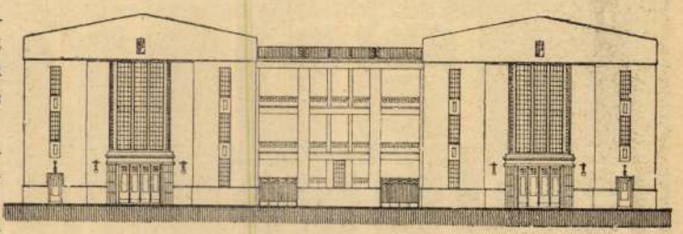

5 ábra. Egressy-úti új járműtelep. Garage homlokzat a bejárat felől.

ciókat, a művészet követelményein könnyen túlteszik magukat, alkotnak gyorsan, szükségből nemcsak nem művészit, de kirívóan művészietlent.

Ez az érzésem már Trieszt új, hatalmas bankpalotáinál felébredt és többé nem tudtam elnyomni, míg Ausztria határát utam végén el nem hagytam. Hogy ez nem egy túlzottan szigorú bírálat megállapítása, hanem a szomorú valóság, azt olvasóim majd maguk is belátják, ha alább néhány tipikus megfigyelésemről szóló beszámolásomat elolvassák.

Mindjárt Velencével kezdem. Ennek is legmodernebb részével, a Lidóval. *Velence a szép színek városa.*

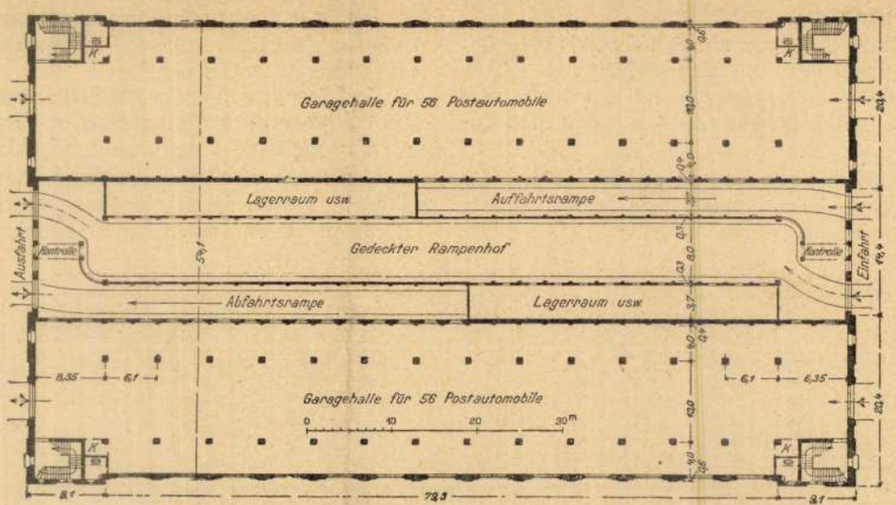

6. ábra. Egressy-úti új járműtelep. Földszinti alaprajz.

Négy országrészen keresztül.

II.

Mikor az utas olasz területre ér, már jóval Trieszt előtt, lendületes építkezési kedv eredményeivel találkozik mindenütt. Nagyszabású határmenti kaszárnyák, pénzügyőri paloták emelkedtek az elmult években, de nemkülönben lakóházak seregei. Csodálatos, vannak falvak, melyek, mintha teljesen újonnan épültek volna, mindenütt új tetők, sőt új templomtornyok. Ám ne feledjük, rettenetes csaták által feldult területen járunk.

A háborúban elpusztult falvak új templomai azonban Megérezték ezt architektusai. Festőkké váltak. Már nincs architektúra, csak szín. És én ezért az architektúráért nagyon tudtam lelkesedni. Mert bármily csodálatos arányok legyenek is kőbe vésve, a szürkeség sohasem oly közvetlen hatású a lélekre, mint a színek harmóniája. Olyan ez, mint a zene, mely egy pillanat alatt belopódzik a lélekbe és ott uralmát biztosítja.

Velence csodálatos színei feledhetetlenek. Boldog a lélek itt. Velence építészei azután iparkodnak ezt felfokozni. Az új épületeken tombolnak a színek. Az alapszín a sötétvörös. Teljesen vörös palazzók, villák épülnek

vában a vizgyüjtőterületre nagymennyiségü csapadék hullott, mely abban az időben, amikor a Balaton még apadni szokott, — párolgás már nem lévén, 20 cm. áradást okozott. Ezen 20 cm. áradáshoz hozzájárulván a téli csapadékok, ez mint többlet a mai napig fennáll, s valószinüleg egész nyáron át fenn fog állani. A Balaton vizszinének apasztása a Sió-csatornán keresztül jelenleg még nem lehetséges oly mértékben, hogy a Balatonon felesleges 20—25 cm.-es viztöbbletet a gazdasági érdekek veszélyeztetése nélkül rövid idő alatt le lehetne engedni. Igy tehát nem állt módunkban ezen őszi csapadéktöbbletet eltüntetni. Reméljük azonban, hogy ősszel, amikor a gazdasági érdekek kevésbé vannak veszélyeztetve, módunkban lesz a Sió csatornán a felesleges vizmennyiséget leengedni, ugy hogy a *következő télnek már normális vizállással mehetünk neki*, azaz a Balatonban felesleges vizmennyiség nem lesz tárolva.

Nász. Berczell Gabi és Hübner Tibor müépitész házasságot kötöttek. Gratulálunk.

Debrecen új, gyönyörü póstapalotájának tervezője *Münnich* Aladár.

Kinevezések. A kormányzó a vízügyi műszaki szolgálatnál *Weszely* Béla és *Schranz* János kir. műszaki tanácsosoknak a miniszteri osztálytanácsosi címet és jelleget, *Fischer* Frigyes miniszteri osztálytanácsosi címmel felruházott kir. műszaki tanácsosnak pedig a miniszteri osztálytanácsosi jelleget adományozta. — Dr. *Kerékgyártó* György miniszteri osztálytanácsosi címmel felruházott miniszteri műszaki tanácsos, aki a kereskedelemügyi minisztériumban a kisipari osztályt vezeti, miniszteri osztálytanácsos lett.

Négy nagy magyar építész emlékműve a szegedi Pantheonban. A *Nemzeti Emlékcsarnokban* a 12-ik nemzeti építési kongresszus végrehajtóbizottsága nevében *Kertész* K. Róbert államtikár átadta a városnak az emlékcsarnok négy legújabb művét. Ezek *Pollack* Mihálynak, a Nemzeti Muzeum építőjének, *Clark* Ádámnak, a Lánchíd építőjének és az alagut tervezőjének, *Feszl* Frigyesenek, a magyar stílustörekvések nagymesterének, a Vigadó építőjének és *Steindl* Imrének, a parlament építőjének dicső emlékét örökitik meg. Az emlékművet a város közönsége nevében *Somogyi* Szilveszter dr. polgármester vette át. Az ünnepségen a Mérnökegyesület elnökségének képviseletében *Hoepfner* Guido alelnök, valamint a Müegyetem számos tanára jelent meg.

Restaurálták a gödöllői műemlékeket. A Műemlékek Országos Bizottsága három gödöllői műemléket, az 1775-ben és az 1827-ben állított egyházi kálváriát, az 1771-ben állított Immaculata szoborművet és Nepomuki Szent Jánosnak 1750-ben készített kőszobrát Horthy Miklós kormányzó tízéves kormányzói jubileumának emlékére restauráltatta *Schulek* Jánossal.

Beiratkozás a József müegyetem jövő tanévére. A müegyetem rektori hivatala tájékoztatót adott ki a müegyetem 1931—32. tanévére szóló felvételhez. A folyamodók, akiket csak korlátolt számban vesznek fel, a kívánt fakultás (mérnöki, építészi, gépészmérnöki, vegyészmérnöki, közgazdasági osztály) dékáni hivatalához címzett kérvényeiket augusztus 1—31-ig nyújthatják be s mellékelniök kell a születési, érettségi, a nemzethüségről tanuskodó erkölcsi, esetleg a hadiárvaságot tanusító közhatósági és a szülők foglalkozásáról és vagyoni helyzetéről szóló bizonyítványt. A beiratokzás szeptember 15-ig, rektori engedéllyel október 1-ig tart.

Kislakásos lakótelep tervpályázata. A Magyar Építőmesterek Egyesülete által Ifjúsági Szakosztályának tagjai részére kiírt kislakásos lakótelep tervpályázatra beérkezett pályaterveket a zsüri elbírálta s annak eredményeképen az I. díjat *„Gazdaságos"*, a II. díjat *„Bővithető-szükithető"*, a III. díjat a *„Lakótelep és Semper bona"* jeligéjü terveknek ítélte oda. A jeligés levelek felbontása után kitünt, hogy az I. díjas terv szerzője *Bozó* Gyula ifj. elnök, a II. díjas terv szerzője *Kégli* László sz. o. jegyző, a III. díjat pedig *Bozó* Gyula és *Kégli* László tervei között osztotta fel a zsüri, melynek tagjai a M. É. E.-től vitéz *Katona* Mihály építész-építőmester, vitéz *Kapuváry* Gusztáv és *Németh* László építőmesterek, az Ifjúsági Szakosztály részéről: *Pásztor* István építész és ifj. *Csemegi* József sz. o. titkár voltak.

Vargha államtitkár a házadómentességi törvény és a tatarozási rendelet módosításáról. Az átalakítási és tatarozási munkák adókedvezménye ügyében dr. *Vargha* Imre pénzügyminiszteri államtitkár *Kölbig* Ferenc miniszteri tanácsos kíséretében fogadta a három építőmesteri testület küldöttségét, melyet *Bloch* Leó ipartestületi alelnök vezetett.

Dr. *Vargha* Imre államtitkár kijelentette, hogy a leiratban kikötött magasságokon nem lehet változtatni, mert azok a Közmunkák Tanácsának és a főváros illetékes ügyosztályának kívánsága szerint állapittattak meg, sőt azokon a pénzügyminiszérium még olyan engedményeket is tett, melyek a Közmunkák Tanácsának előterjesztéseit túlhaladták. Az emeletráépítéseket illetően sem lehet változtatni a leiraton, mert az a felfogása, hogy amelyik ház a szükséges magasságig nem bír el emeletráépítést, az legjobb, ha nem is kap emeletráépítést, amivel csak meghosszabbítanák az ilyen gyönge épület életét. Egyébként a leirat II. részének 2. pontja úgy szól, hogy a pénzügyminiszter a korlátozás (legnagyobb magasság) alól indokolt esetekben felmentést adhat.

A 30 évi rendkívüli ideiglenes házadómentességnek egyéb városrészekre vagy utakra való további kiterjesztéséről csak akkor lehet szó, ha ezek rendezése véglegesen elhatároztatott.

Kölbig Ferenc miniszteri tanácsos ezután a küldöttséggel pontról-pontra végigvette az 1929. évi XXIX. t.-c. végrehajtása tárgyában kiadott 35.000 1931. VII a. számú rendeletre vonatkozóan tett felterjesztést és a következő felvilágosításokat adta:

a) bármely hiányzó közműbe való bekapcsolás elegendő ahhoz, hogy az átalakítás adókedvezményben részesüljön, tehát szó sincs arról, hogy valamennyi közműbe való bekapcsolásra volna szükség;

b) semmi változtatás vagy kiterjesztés nem indokolt, mert a villany-, gáz-, vízvezeték bevezetése az a) szerint kétségtelen jogcím, a közös fürdőszobák létesítését azonban nem szabad adókedvezményekkel előmozdítani, mert ezek egészségügyi szempontból nem kívánatosak;

d) az étagefütések létesítésének költségeit is fel lehet venni az adóvisszatérítés alapjául szolgáló befektetési összegbe, minthogy azok a központi fütésekkel azonos természetüek;

e) az üzletek és irodák felosztása és átépítése beleértendő az új lakásbeosztások létesítésébe, ezek után tehát jár az adókedvezmény az esetben is, ha nem új lakás, hanem új üzlethelyiség keletkezik;

f) a padlásterek beépítésére vonatkozóan nagyobb kedvezmény nem indokolt, ezeket nem lehet és nem szabad az emeletráépítésekkel egyenlően elbírálni;

g) a függőfolyosók létesítése, amennyiben új lakásbeosztás folytán válnak szükségessé és ezzel kapcsolatosan létesíttetnek, az e) pont alapján szintén kedvezményben részesül, önállóan függőfolyósók létesítése azonban adókedvezményekben nem részesíthető, mert a rendelet épp ezek megszüntetését óhajtja előmozdítani;

i) kerítésekre, udvarok burkolataira kedvezmény nem jár;

j) a légudvarok, kémények, tüzfalak és lépcsőházak vakolatának helyreállítása is beleértendő a kedvezménybe akkor, ha az utcai és udvari homlokzat újításával kapcsolatosan készül. Azt, hogy egyes hatóságok az adókedvezmény alapjául csupán a homlokzat teljes leverését akarják elismerni, kizártnak tartja. Ha egyes hatóságok azt mégis kikötnék, úgy kéri az ilyen eseteket a pénzügyminisztériumnak bejelenteni;

k) minden hatóságilag elrendelt, a tűzbiztonságot szolgáló építkezést megilleti a kedvezmény; a rendeletben csak példák soroltattak fel, ha a rendszerint fából készülő szerkezeti alkatrészek vasból, vagy vasbetonból, bármely más, a példakép felsoroltaknál tűzbiztosabb anyagból készülnek, önként érthetően szintén jogot adnak a kedvezményre.

Dr. *Vargha* Imre államtitkár kijelentette, hogy az

a *mester-falmüves, mester-kályhamüves* stb. elnevezés, míg a nem önállóak a *bádogmüves-jelölt* vagy segéd, *padlómüves-jelölt* stb. nevet viselhetnék.

Fölöslegesnek tünik a törvénytervezet megkülönböztetése magasépítés és mélyépítés között. Ez a specializálódás nem kiván külön hivatalos elnevezést. Hiszen az épületmüves kifejezheti az ő különleges gyakorlatát imigyen is: „X. Y. épületmüves magasépítési, vagy mélyépítési vállalata". A személyhez kötött cím: épületmüves vagy mester-épületmüves, a vállalkozás jelzője aztán lehet magas-, vagy mélyépítési stb.

Ismétlem: nem azért foglalkoztam a címkérdéssel, mintha ennek túlnagy jelentőséget tulajdonítanék, hanem mert a törvénytervezet is megteszi. Nagy jelentőségü volna ellenben az, ha az építőipari törvény szétválasztaná a kizáróan szellemi és a nem kizáróan szellemi foglalkozási ágakat: a tervezést és végrehajtást. Ezzel megszüntetné az építőiparban felgyülemlett káros ellentéteket. Ez után semmi akadálya nem lenne egy műszaki kamara létrehozásának, amely az erők egyesítésével, egymás megbecsülésével és harmonikus együttmüködéssel volna egyértelmü.

Ami eddig folyt e kérdés körül, azt sokkal inkább lehet gyalázkodásnak, gyanusításnak, elfogultságnak, mint komoly, tárgyilagos, emelkedett vitának nevezni. Pedig hosszúéletü, megnyugtató törvényt hozni ilyen előfeltételek nélkül lehetetlen. Holott talán ez volna a cél. Vagy nem?

Valami a repülésről

Gyerek — sőt még kamaszkoromban is legkedvesebb mulatságom a sárkányeresztés volt, s a repülés problémája mindaddig izgatott, a míg 1909-ben Budapest felett az első repülőgép átrepült. —

Ezt megelőzően éveken át volt egy asztaltársaságunk, melynek többi közt tagja volt Kolbenheyer Gyula a első építőipariskola tanára, majd igazgatója, Francsek Imre a Közmunkatanács müszaki tanácsosa, Jakabffy Ferenc építész, Palóczi Antal tanár és mások, valamint csekélységem.

Magától értetődik, hogy a repülés gyakran volt eszmecserénk tárgya, s egy alkalommal az „Építő Ipar"-ban kifejezést is adtam erre vonatkozó gondolataimnak.

Körülbelül egy évre rá repült Budapest felett Bleriot, — mire Francsek Imre a következő levelet intézte hozzám: „Budapest, 1909. okt. 17. — Kedves Kartárs Ur! Engedje meg, hogy a mai napon, midőn a főváros közönsége elsőizben fogja látni Bleriotot repülőgépével a levegőbe felszállni, megemlékezzem Önről, aki ezt a gépet már évekkel ezelőtt megkonstruálta, s melynek egyszerü Columbustojás-szerü szerkezetéről oly lelkesedéssel beszélt azokon a bizonyos Gottvater vacsorákon (a Kolbenheyer nagy szakála miatt neveztük őket igy). —

Megvagyok győződve, hogy ha Önt a sors nem az építészi, hanem a gépészmérnöki pályára sodorja, ugy a főváros közönsége a mai napon nem Bleriotot, hanem Önt, a sárkányszerü repülés megoldhatóságának egy régi előharcosát üdvözölné. — Azt hiszem, Ön is ünnepel a mai napon, midőn valóságban láthatja, hogy az a sokak által hihetetlennek vélt probléma, melyet Ön lelkében már rég megkonstruált, ezuttal valóra vált és gyakorlatilag megoldottnak tekinthető. — Szives üdvözletem tolmácsolása mellett maradtam kész tisztelője Francsek Imre." —

Ezen levelet régi irásaim között véletlenül most találtam meg, s ez keltette ismét életre repülési emlékeimet.

Ma, amidőn a repülés technikája annyira kifejlett, s a repülés mindennapi megszokott dologgá vált, de emellett a szerencsétlenségek, lezuhanások is csaknem mindennapiak, méltán lehet rajta csodálkozni, hogy azoknak meggátlására, vagy veszélytelenebbé tételére — tudtommal legalább — mostanáig még semmi sem történt, — dacára annak, hogy az ejtő-ernyő nem mai keletü, s hogy használhatósága elvitázhatatlan. —

Ezen gyakori repülőszerencsétlenségek, lezuhanások akaratlanul is oly irányba terelik az ember gondolatait, hogyha lehetséges egyes embernek nagy magasságból minden baj nélkül a földre jutni, miért ne lehetne azt egy repülőgépnek is megtenni? — Annak a kifundálása, hogy ez miként volna elérhető, a repülőgépek tervezésével foglalkozó mérnökök dolga. — Részemről ezt oly módon vélném az én laikus eszemmel megoldhatónak, hogy először is gondoskodni kellene arról, hogy a repülőgép sulypontja lehetőleg mélyen legyen, s igy az balesetek alkalmával ne csak megmaradjon vizszintes helyzetében, de ha az bármi oknál fogva megzavartatnék, mindenkor igyekezzék eredeti helyzetét automatice ismét elfoglalni. — Azt hiszem, hogy ily módon a zuhanások hevességükből s igy veszélyességükből is sokat veszítenének. —

Tekintettel azon eshetőségre, hogy a gépet akár a vihar, akár pedig valami más hirtelen támadt defektus vizszintes helyzetéből kiforgathatja, annak minden oldalára valami ejtőernyőhöz hasonló, vagy akár másforma, lehetőleg a gép sulyával arányos méretü lemezeket kellene alkalmazni, melyek lezuhanás esetén vagy automatice szétnyilnak, vagy pedig a gép belsejéből könnyüszerrel szét volnának nyithatók. — Ez által a zuhanás sebessége szerény véleményem szerint nagy mértékben mérsékelhető, s a szerencsétlenségek száma lényegesen csökkenthető volna.

Valószinü, hogy a repülőgép hordképessége ezen biztonsági intézkedések következtében veszítene valamit, de a repülők életbiztonsága ezt az áldozatot megéri.

Azt hiszem érdemes volna ily irányu kisérleteket tenni.

Rozinay István.

KRÓNIKA

A Balaton vészes áradását kezdik immár a napilapok is észrevenni. A *Magyarság* mutatott rá a hihetetlen veszedelmekre, melyet az áradás okozott. Lehetetlen, hogy egy kulturországban egy ily *fontos ügy felelősség nélkül kezeltessék*, irja a lap és kormánybiztos kiküldését követeli.

Rá kell mutatnunk arra, hogy 3 évvel ezelőtt *egyedül lapunk volt az*, mely erre a borzasztó csapásra előre jelhívta a közfigyelmet, melynek eredménye nem az lett, hogy még idejében intézkedések történtek volna, hanem — mint az nálunk szokásban van — *a cikkiró meghurcolása. Most* álljanak ki a porondra azok az urak és verjék mellüket, *most*, mikor Hazánk kincse, gyönyörü Balatonunk körös-körül kiöntve, megközelíthetetlen, ezer veszélyt magában rejtő akkor, amikor a magyar közönség nyaralásra indul partjaira.

Különben közöljük a Balatoni kikötőbiztosság junius eleji jelentését az áradásról:

A Balaton vizállása jelenleg +130 cm „0" felett. (A Balaton „0" pontja 104.10 m. az Adria felett). A Balaton idei maximális vizállása május hó 10. és 20. között 140 cm. volt, kb. május 20 óta kezdődik az apadás, azaz a párolgás és Sión való lefolyás most már nagyobb mint a hozzáfolyás, ez az apadás a mai napig 10 cm-et tett ki.

Várható vizállások:

1931. julius hó 1-én 120 cm.
1931. augusztus hó 1-én 100—105 cm.
1931. szeptember hó 1-én 85—90 cm.

Tehát szeptember 1-én érjük el azt az állapotot, amelynek junius 15-én kellett volna lenni, mert a szeptemberi vizállás fog egyezni a normális évek tavaszi nagy vizállásával.

A Balaton magas vizállását az okozta, hogy eltérőleg a normális esztendőktől 1930. október-november ha-

A hátralékos előfizetések beküldését kérjük!

ROZMANN ÁGNES

Magyaripar...

16 kl

Az anyák napi csokor és a torta május első vasárnapján összetartozik. Miért ne lehetne a kettőből egy? A virágokkal díszített sütemény különleges ajándék ezen a szép ünnepen.

Mokkatortácska

HOZZÁVALÓK
(2 személyre)

A VIRÁGDÍSZÍTÉSHEZ:
maroknyi virágfej (árvácska, ibolya stb.)
1 friss tojásfehérje
2-3 evőkanál finom kristálycukor

A TORTÁHOZ:
2 tojás
6 dkg cukor
1 evőkanál azonnal oldódó kávépor
só
6 dkg liszt

A KRÉMHEZ:
20 dkg étcsokoládé
1 evőkanál azonnal oldódó kávépor
1,5 dl tejszín

A virágokat megmossuk, leszárogatjuk, majd egyenként a felvert tojásfehérjébe mártjuk. Rácsra rakjuk, és a cukorral meghintjük. Kb. 3 órán át hagyjuk szikkadni. Közben a tésztához a tojások sárgáját a cukorral habosra keverjük, a kávéport feloldjuk benne. A fehérjéket egy csipetnyi sóval kemény habbá verjük, majd a kávéskrémet és a lisztet apránként, óvatosan beleforgatjuk. Egy kb.12 centi átmérőjű tortaformát sütőpapírral kibélelünk, és a tésztát belesimítjuk. A formát 180°C-ra (légkeveréses sütőnél 165°C) előmelegített sütőbe toljuk, és 20-25 perc alatt megsütjük. Amikor már langyos, a formát lepattintjuk róla, és egy rácsra csúsztatva hagyjuk kihűlni. A krémhez a csokoládét egy lábasba tördeljük, a kávéval és a tejszínnel leöntjük, forró vízfürdőbe állítjuk, és habosra verjük. Ezután 1 órára a hűtőszekrénybe tesszük. Felhasználás előtt jól átkeverjük, majd felét a két lapba vágott tortácska alsó felére kenjük. A másik lappal befedjük, végül a maradék krémmel az oldalát és a tetejét is bekenjük. A cukormázas virágokkal díszítve tálaljuk.

Elkészítési idő:
1 óra
+ a virág szikkasztása
+ dermesztés

Egy adag:
2020 kJ/483 kcal

Italajánlatunk:
édes fehérbor

Receptek és fotók: konyha magazin

Többféle formációban

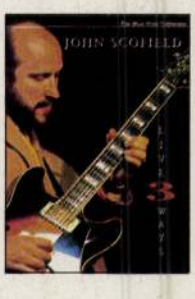

John Scofield: Live 3 Ways – DVD (Blue Note) Tizenöt évvel a VHS-kiadás után DVD-n is elérhető a dzsesszgitáros John Scofield koncertje. 1990. május 23-án a New York-i Chelsea Studiosban adta, olyan remek partnerekkel, mint Dr. John (zongora), Don Pullen (Hammond B-3 orgona), Joe Lovano (tenorszaxofon), Anthony Cox (bőgő) és a dobos John Reilly. Az akkor 39 éves Scofield alig egy éve volt a Blue Note-nál, amikor lehetősége nyílt erre a videofelvételre, s úgy gondolta, a legjobb, ha többféle formációban is megmutatja magát. Trióban, duóban és kvartettben is lendületes játékot mutat, a társak kellően inspirálják, és akkori produkciójuk ma is frissen, üdítően hat.

David Bowie: David Live (EMI) A rockzene kaméleonja stúdióalbumainak sokszínűségét ritkán tudta színpadon is reprodukálni. Most mégis két, hetvenes évekbeli dupla koncertalbumát jelentette meg kiadója, elegáns kivitelben: az 1978-as On Stage-et és ezt az eredetileg 1974-ben publikált David Live-ot. A Diamond Dogs LP promóciós turnéjának egyik állomásán, a philadelphiai Tower Theatre-ben rögzített anyag 1990-ben – három bónuszdallal – egyszer már elérhetővé vált CD-n, most további két számot (Panic In Detroit, Space Oddity) pakoltak mellé, újrakeverték a hangzást, de igazán nem sikerült rácáfolni arra, hogy a stúdióban remek Bowie a színpadon gyakorta ernyedt és színtelen előadó.

Ray Charles: Ray – filmzene (Warner) A modern fekete populáris zene egyik úttörő művészének életét feldolgozó film itthoni bemutatója ismét aktuálissá tette ezt a karácsony előtt megjelent soundtrack albumot. A gospelalapú soul megteremtője már nem élhette meg a pályája első két évtizedét feldolgozó mű vászonra kerülését, de archív és újra feljátszott dalai és Jamie Foxx alakítása döbbenetes. Az 1953-ban a soul prototípusának számító extatikus *Mess Around* és a hetvenes évek közepén Japánban felvett bluesos *Georgia On My Mind* között feszül az életmű legjava, ezúttal tizenhét „tételbe" rendezve. Ray Charles a gospelalapú r&b-től *(I Got A Woman)*, a blueson *(Nightime Is The Right Time)* és a countryn át *(I Can't Stop Loving You)* a lendületes popslágerig *(Hit The Road Jack)* minden stílusban remekelt, a fekete és fehér közönség egyaránt sztárként ünnepelte. **B. Sz.**

HANGVADÁSZ

Bruce Springsteen: Devils & Dust (Sony-BMG)

1. Mikor született a rocksztár?
2. Hány dal akusztikus változata hallható a bónusz-DVD-n?
3. Hány szám található az új lemezen?

A helyesen válaszolók között három új Bruce Springsteen-CD-t sorsolunk ki. Beküldési határidő: **2005. május 6.** Cím: Népszabadság Rt. Jövő7, 1034 Budapest, Bécsi út 122–124. **CD-Rejtvény.** Négy héttel ezelőtti rejtvényünk (Moby) megfejtése: 1. 2003 2. A Moby Dick című regényből 3. Lift Me Up. Az EMI Zenei Kft. ajándékát **Holló András,** Ózd; **Timár Péter,** Farkasgyepű; **Turi Róbertné,** Tata nyerte.

Örökségünk bélyegen

Az idén is beköszönt a tavaszi bélyegeső, egy hónap alatt kilenc újdonságra ezernégyszáz forintot költhetnek a gyűjtők, sőt csaknem ötszázzal többet, ha az öt új alkalmi levelezőlaphoz is hozzá akarnak jutni. Évente egy bélyeget szán a posta a rendőrség népszerűsítésére; az április 22-én megjelent, Rozmann Ágnes által tervezett forgalmi címleten helikopter látható, háttérben a 112-es segélyhívószámmal. Ugyanezen a napon a halasi csipke öltéstechnikáját kidolgozó Markovits Máriáról és csipkékről adtak ki képes levelezőlapot. Május 6-án a legutóbbi világháború befejezésének hatvanadik évfordulójára emlékeztető 150 forintos bélyeg jön ki kétszázezer példányban, Widerkomm Ervin békegalambjával Európa térképe fölött. Székely Kálmán folytatja a hazai állatokat bemutató sorozatát, ez május 9-én lát napvilágot, ezúttal Élő örökségünk címmel. A témájában a tavaly februári kutyafajtáinksorhoz is kapcsolódó sorozat blokkján a szerb szumadiasz disznóból bakonyi és szalontai sertéssel „kevert" mangalicát, négy bélyegen pedig magyar szürke, illetve tarka marhát, hortobágyi lecsüngő, fürtös bundájú, pödrött V-szarvú racka juhot és a fehér gyapjából fekete fejét feltartó cigáját ábrázolta.

A II. János Pálnak emléket állító pápablokk, melyről a múlt heti rovatban már hírt adtunk, százezer példányban készül a Pénzjegynyomdában, és kibocsátásának napja május 18., Karol Wojtyla születésnapja lesz.

S. K.

Mozgásban

XV. Umbro Repülőnap. Május elsején tizenötödször rendezi meg a Radír Produkció a majálissal egybekötött Umbro Repülőnapot Gyöngyösön, a Pipis-hegyi repülőtéren. A mulatság 10 órakor kaszkadőr show-val kezdődik, majd vetélkedőkkel, koncerttel, Air Show-val (Besenyei Péter, Tóth Ferenc), Merlini mutatványával, Groovehouse-koncerttel, sörivóversennyel és V-Tech koncerttel folytatódik. Információ: 06 (70) 302-3488.

VI. Óbudai Szigetfutás. Május elsején 11 órakor állhatnak rajthoz a futás kedvelői a Népszigeten, hogy teljesítsék az Óbudai Futókör távjait. Az indulók 2 és 8 kilométeren mérethetik meg magukat: a rövidebb távon fiúk és lányok, a hosszabb szakaszon négy kategóriában bizonyíthatnak. Nevezés 8 órától a helyszínen. Az eredményhirdetés után bográcspartira várják a versenyzőket. Versenyközpont a Lidó sporttelepen (a Népsziget déli részén), mely megközelíthető a Duna Plaza irányából, az Északi Összekötő Vasúti hídon, illetve a Váci út felől a Zsilip utcán. Információ: 06 (53) 370-091.

Füredi Panoráma. Igazi Mátra-túra indul április 30-án. A Mátrafüredi kirándulásra vállalkozók 10 órakor indulnak az autóbusz-állomásról. Információ: 06 (30) 565-8320.

MTB könnyűtúra amatőröknek. 30-án a Magyar Kerékpárosklub 17 kilométeres biciklistúrát szervez a fővárosban, a II. és III. kerületben. A mezőny 10 órakor a Szilágyi Erzsébet fasor és a Szamos utca sarkáról indul. Információ: Balogh Gábor, 06 (30) 922-9052.

VII. Előzd meg a kisvasutat! Folytatódik a versenysorozat, a Zöldgömb Sport Klub „mozgalmának" negyedik eseménye május 1-jén lesz Mesztegnyőn, ahol futni, kerékpározni, gyalogolni lehet. Az 1,5 kilométeres futás 10 óra 30 perckor, a 9 kilométeres szakasz 11 órakor, a 12 kilométeres kerékpárverseny 11 órakor, a 25 kilométeres 10 és 11 óra között, a 25 kilométeres gyaloglás 7 és 10 óra között a kisvasút végállomásáról rajtol. Információ: 06 (30) 201-6765.

Arany-Média

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1971 DEC 23

DÉL MAGYARORSZÁG

dr. Rozványi Márta művészet-történész

1021

Kiállítások Újszegeden

Napjaink képzőművészetének irányzatairól és műfaji kérdéseiről hallhattak előadásokat, láthattak tárlatokat azok a képzőművészet iránt érdeklődők, akik figyelemmel kísérik a November 7. Művelődési Központ gazdag programját. A színvonalas sorozat sokakat elcsalt a kiállításokra, sokakkal megszerettette a képzőművészetet, egész kis törzsgárda alakult ki. A szegedi művelődési központ és a Kiállítási Intézmények között egyre szorosabbra fűződő kapcsolat egyik szép bizonyítéka ez a sorozat, melynek kiállításai a képzőművészet egy-egy műfajának mai állásáról, helyzetéről, törekvéseiről adtak és adnak keresztmetszetet. Kiállításon mutatták be mai festészetünk, szobrászatunk, építő- és fotóművészetünk, érem- és plakettművészetünk olyan darabjait, melyek méltón reprezentálják a műfaj mai egészét. Olyan eredeti műalkotásokkal ismerkedhettek meg az érdeklődők, melyek csak fővárosi múzeumok gyűjteményeiben találhatók.

A művelődési központ jelenlegi kiállításán mai akvarellművészetünk legszebb darabjait láthatjuk. A sorozatban még két kiállítás nyílik, az egyik mai rajzművészetünkről, a másik kerámiaművészetünkről ad számot.

A tárlatokhoz minden alkalommal előadás kapcsolódik. A sorozat fáradhatatlan szervezője, leggyakoribb előadója, az anyag válogatója, s a kiállítások rendezője dr Rozványi Márta művészettörténész. A kiállítások iránti növekvő érdeklődés is példázza, hogy napjainkban Szegeden a képzőművészetet egyre többen szeretik, egyre többen értik.

A Sándor

műszaki b

ÓRION

és VIDE

televízió

minden típusban.

ÖKÁD

A Csongrád megyei labdarúgó szövetség idén ősszel is kiírta a hagyományos sportszerűségi versenyt az NB III-as és a megyei csapatok részére. A versenyt jórészt a játékvezetői jelentések alapján vezetik. Egy mérkőzés zavartalan lejátszása például három pontot jelent. Figyelembe veszik viszont az adminisztrációs hibákat is. Egy találkozó időpontjának és helyének késedelmes bejelentéséért egy rossz pontot számítanak.

A szövetség az őszi idény befejeztével értékelte a különböző osztályok sorrendjét. Feltűnő, hogy a dorozs-

ost
y
neglepetés:
IKINEK
MOKKA
verék

Kekszés
Ostyagyára
HL 875

Fájdalommal tudatjuk, hogy

Dr. Rozványi Márta

művészettörténész

68. éves korában, 1992. február 29-én elhunyt.

Búcsúztatása 1992. április 30-án 15 órakor lesz
a Rákoskeresztúri Új Köztemető szóróparcellájában.

EMLÉKÉT MEGŐRIZZÜK!

Gyászolják:
gyermekei: Dr. Sódor István
és Sódor Anna
unokái: Sódor Ádám, Bálint és Anna
Kovács Dániel és Dávid
valamint barátai és tisztelői

Magyar Képző- és Iparművészek
Szövetsége

Magyar Köztársaság Művészeti Alapja

Sódor Alajos felesége volt (elvált)

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

dr. Rozványi Márta művészet-
történész.

DÉL MAGYARORSZÁG

1971 DEC 15

AZ AKVARELL MŰVÉSZETRŐL

Az Irányzatok és műfaji kérdések a mai magyar képzőművészetben sorozatban dr. Rozványi Márta művészettörténész tart előadást az akvarell művészetről holnap, csütörtökön délután 6 órai kezdettel Újszegeden, a November 7. művelődési központban. Az előadás alkalmával kiállítás nyílik a mai magyar akvarell művészet alkotásaiból.

1115, 1147, 1745, 1118, 1919,

Prospektus

Bogs Andre:
Bu da vor, kue-
ker.

1963. M. H. Hrch.

GONDOLATOK
a szovjet festőművészet kiállitásán

Irta: Balogh István

Két hete, hogy a szovjet festőművészet kiállítása megnyílt. Azóta tízezrek tekintették meg a szovjet festőművészet reprezentatív alkotásait. Képzőművészeti kiállításnak Budapesten soha ennyi látogatója még nem volt. Már maga ez a tény is figyelemreméltó és bizonyára olyan okok eredménye, hogy érdemes azokkal külön foglalkozni.

Az egyik ok természetesen maga a kiállítás, annak változatos és nívós anyaga, a másik *Révai József* népművelési miniszter megnyitóbeszéde. Nézzük meg közelebbről ezeket az okokat.

A kiállítás valóban érdekes, változatos és számunkra kétségtelenül tanulságos. Mindjárt előre kell bocsátanom, hogy amikor magáról a kiállításról szólok, nem igazodhatom a hivatásos kritikusok szempontjaihoz, mert ezen a téren csak a passzionátus gyüjtő rangjára emelkedhettem. De szeretnék hozzászólni a kiállításhoz annak az embernek az érdeklődésével és lelkesedésével, aki a képzőművészetet szereti, sajátmagán át érzi a tömegekre gyakorolt hatását, sőt befolyását.

Az első, ami megkap — az optimizmus; bizonnyal ennek hirdetése volt a rendezés egyik célja is. Megnyilatkozhat ez a fényben és derüben, mely épúgy sugárzik a dolgozó, vagy pihenő, vagy családja körében levő ember arcáról, mint az orosz tájak szépségeiről.

Feltűnik a festők becsületes munkája. Jól emlékszem, hogy egy kiállításon, az Ernst-múzeumban maga a festő, a kiállító művész volt kénytelen nekem megmagyarázni, mit akar festménye ábrázolni. Az orosz művészek valóban nem a véletlenre bízzák, hogy a szemlélő eltalálja-e, mit akarnak ábrázolni. Itt a portré igazán élő embert ábrázol. A táj nem emlékeztet, hanem idéz. A csendélet nem színfolt, hanem virág. Az ember nem kontúr, hanem hús és vér, élet.

A tömegek azért tolonganak a kiállításra, mert ráismernek, megértik a képeket. Csak a művészettörténeti sznobok kereshetik az egyes festményeken az iskolát, vagy a hagyományt, melyből a művész táplálkozott. Csak ők fogják megjegyezni, hogy müncheni, vagy párizsi emléket is idéz egyik vagy másik mű. Én ezt a szempontot nem kívánom figyelembe venni, különben eljutnék odáig is, hogy amikor Hollósi Münchenből Nagybányára ment, vele ment nyolc orosz művész is, akik ugyancsak megelégelték, amit Münchenben láttak. Nem, ez nem érdekes, ez nem szempont. Az első kérdés a vélemények kialakulásánál az legyen, mit festettek, a második: hogyan, milyen művészettel, milyen valóságérzettel történt a megoldás.

Csak egyetlen művet szeretnék kiragadni, *Gaponenko:* «Szoptatás a mezőn» című képét. A festmény szerényen húzódik meg az egyik mellékteremben. Kétségtelenül a legjobbak közül való. A kompozíció arányai, a dolgozók mozgalmas csoportja, a nyugalom, a derű és a szeretet az arcokon — mindez a verőfényes napszikrázó tüzében — a legkomolyabb művészeti nívó rangjára emelik a képet.

1945. legelején közel egy hónapot töltöttem a Szovjetunióban. Abban az időben a háborus események miatt éppen a legkiválóbb képzőművészeti alkotások nem voltak láthatók. Mégis mindaz, amit Moszkvában láttunk, bőséges anyagot adott több ízben megtartott előadásomhoz. Ezeket az előadásaimat mindenütt nagyszámu közönség hallgatta meg és nagy érdeklődéssel kisérte beszámolóimat. Igazat kell tehát adnom Révainak, amikor azt mondja, hogy meg kell ismernünk a Szovjetunió kultúráját. Nekem is az [illegible]sztalatom, hogy a nagyfokú *objektivitás* érthetően érdeklődik minden iránt, ami a Szovjetunió felől jön. Nagyon egyoldalu lenne müveltségünk, ismereteink nagyon hiányosak lennének, ha figyelmünket és érdeklődésünket csak Nyugat felé fordítanánk. Néznünk kell Kelet felé is. Mégpedig azzal a sürgető szándékkal, hogy mulasztást pótolunk, ismereteinket gyarapítjuk és tudásunkat tökéletesítjük. Valljuk meg, hogy a multban ezen a téren súlyos mulasztásokat követtünk el.

De ott tartok már Révai beszédénél. Azt mondja többek között, hogy a Szovjetunió iránti megbecsülésünk nincs arányban azzal, amit a Szovjetunióról tudunk. És így folytatja: «Ebben a tekintetben — bár van némi javulás — még mindig szakadék van népünk érzelmei és kulturális életünk szakembereinek törekvései között.» Ez a megállapítás helyes és helyénvaló a hiba beismerése. Ha most ennek okát tárgyilagosan kutatjuk, két megállapításra juthatunk. Az egyik az, hogy az emberekben bizonyos mértékü tartózkodás általánosnak mondható minden iránt, ami új. A másik hibát azokban a túlzásokban kell keresni, amelyek a jó ügy helytelen alkalmazásában érvényesülnek. Hallottunk beszédeket, vagy előadásokat, melyek nyomán azt kellett gondolnunk, hogy a Szovjetunió festőművészete *csak* gyárkémények festését engedi meg, *csak* verejtékező munkásokat ábrázol, vagy legfeljebb forradalmi tömegjeleneteket fest meg. Most ámulva látják nemcsak a magyar művészek, hanem a tíz- és százezrek is, hogy a szovjet festőművészetnek témája legalább olyan széles skálán mozog, mint bármely más nagy nép művészeié.

Azt mondja tovább Révai: „Mi csak az impresszionizmussal való szakítási, a formalizmussal való szakítást, a tartalom nélküli és formabontó dekadens polgári művészettel való szakítást kívánjuk tőlük és odafordulást a mai valóság, népünk mai élete felé." Én hozzáteszem: sem a művészek, sem a magyar közönség nem fogja sajnálni azt a dekadens irányt, amelyről elfordul „A festőnek — folytatja Révai — korát, népét, hazáját kell ábrázolnia, ha maradandót akar alkotni." *Csók* István fesse tovább a Balaton szépségeit. *Szönyi* István Zebegényt és a Duna kanyarulatait, *Bernáth* Aurél fessen csendéletet és nyugalmas magyar tájakat, *Rudnai* Gyula alkosson jellegzetes képeket a magyar nép életéről és a magyar festők mindnyájan ismertessék és szerettessék meg a magyar tájakat, a magyar dolgozók életének minden mozzanatát, lüktetését. A magyar művészek így eddigi eredményeiket messze meghaladó hivatást fognak betölteni.

«Nálunk sokan azt a butaságot terjesztik, hogy a szocialista realizmus kizárja a tájképet és a csendéletet.» Révai lapidárisan butaságnak nevezi azt a túlzást vagy provokációt, amiről már az imént szóltam és ami magyar művészeinket pillanatnyi zavarba hozta. Ha most maga Révai oszlatja el a félreértést és nyírja le a túlzásokat, a kiállítás mellett a megnyitó beszédnek ez a mondata lesz a magyar képzőművészet új fejlődésének kezdete.

Örömmel állapíthattuk meg a kiállítás iránt megnyilatkozott rendkívüli érdeklődést. Az öreg Nemzeti Szalon csak úgy roskadozik a látogatók súlya alatt. Bizonnyal helyes lenne, ha a kiállítás nyitvatartását néhány **héttel meghosszabbítanák.**

Nagyjelentőségű gyüjteményes kötet jelent meg Sztálin müveiből.

SZTÁLIN:

A Szovjetunió agrárpolitikájáról

A kötet magábanfoglalja Sztálin művei közül azokat, amelyek a Bolsevik Párt és a Szovjetállam agrárpolitikájával, a szocialista mezőgazdaság helyzetének és fejlődésének kérdéseivel foglalkoznak.

Sztálin tanításai hatalmas segítséget nyujtanak nekünk e kérdések megismeréséhez, a szocialista mezőgazdaság felépítéséhez hazánkban, — ezért e műnek tanulmányozása minden dolgozó, a szocializmus építője számára nélkülözhetetlen.

A műveknek mintegy fele magyar nyelven ebben a kötetben jelent meg először.

468 oldal, ára: fűzve 8.—, kötve 18.—forint.

Kapható: Szikra könyvesboltokban, a pártszervezetek és üzemek Szikra-lerakatainál.

Megrendelhető:

SZIKRA KÖNYVKIADÓ,

Budapest, V., Vörösmarty-tér 4.

A tervkölcsön-jegyzés végeredménye: 752,827.600 forint

A pénzügyminiszter közli, hogy az Ötéves Tervkölcsön jegyzése befejeződött. A jegyzések végső eredménye az összesített kimutatás alapján Ft 752,827.600.—, ami a tervezett 500 milliós kibocsátás 50.57 százalékos túlteljesítését jelenti.

Nagy felháborodást keltett Amerikában a kommunista vezetők perében hozott szégyenteljes „itélet"

New Yorkból jelenti az *MTI*, hogy az amerikai burzsoázia fizetett ügynökeiből álló osztálybíróság, a gondosan összeválogatott esküdtek, akik között egyetlen dolgozó sem volt, a *kommunista párt* elleni provokációk sorozatát és rendőrmódszereket betetőzve, szégyenteljes „döntésével" *bűnösnek mondta ki az Amerikai Kommunista Párt 11 vezetőjét.*

A „döntést" — ami az igazságszolgáltatás megcsúfolása és *újabb lépés a fasizmus felé* — a szoros rendőrgyűrűvel körülvett bírósági épületben hirdették ki. *A büntetések mértékét eddig nem közölték*, de a hirhedt *Medina* bíró kihirdette a „rendbüntetéseket". Az öt védőt és Eugen *Dennist*, a kommunista párt főtitkárát, aki saját maga látta el védelmét, „a bíróság tekintélyének semmibevevése miatt" 1—6 hónapig terjedő börtönbüntetésre ítélték. Ez a hangzatos indokolás a legelemibb demokratikus jogok megcsúfolását jelenti. A rendbírság ürügyével így akarják suitani és megfélemliteni azokat, akik a világ közvéleménye előtt *bátran leleplezték ezt, a hirhedt Reichstag-perhez hasonló bírósági komédiát.*

Az ítélet országszerte óriási felháborodást keltett. A dolgozók egyre világosabban látják, hogy a provokációs per végső célja az amerikai dolgozók érdekeit elszántan képviselő és a monopolitőke ellen szüntelenül harcoló Kommunista Párt törvényen kívül helyezése. A demokratikus szervezetek egész sora tiltakozik a szégyenteljes ítélet ellen. Követelik a letartóztatott kommunista vezetők azonnali szabadonbocsátását.

William *Z. Foster*, az Amerikai Kommunista Párt elnöke, a határozatot az Egyesült Államok szégyenének és *újabb lépésnek minősitette a fasizmus felé.* Foster kijelentette, hogy a Kommunista Párt és a védők szembe találták magukat a bírói elfogultsággal, az előre kioktatott és megfélemlített ülnökökkel, hivatásos hazudozók és kémek sorával, akik a kormány s a kommunistaellenes sajtó, valamint rádió tanuiként léptek fel a tárgyaláson. A demokratikus jogok felháborító elfojtása, amin az egész bírósági eljárás alapszik — mondotta Foster — a zsákutcába került és pusztulásra ítélt kapitalista rendszer terméke. A Párt a széles néptömegekkel együtt harcot indít a felsőbírósági fórumokon. *Fokozott erőnet harcot azokkal a sötét erőkkel szemben, amelyek az Egyesült Államokat gazdasági zürzavarba, fasizmusba és háborúba igyekeznek sodorni.*

Az *Amerikai Szláv Bizottság* a szláv származású haladó amerikaiak nevében a sajtóban közzétett nyilatkozatában elítéli a bíróság határozatát. Megállapítja, hogy ez az amerikai reakció náci mintára tett kísérlete a béke követelő amerikai nép hangjának elfojtására, valamint a nép alkotmányban biztosított jogainak megfosztására. Ez a határozat az amerikai háborús uszítók kétségbeesését és félelmét mutatja az amerikai nép növekvő felháborodásától. A Kommunista Párt vezetői ártatlanok. Valamennyiüket fel kell menteni.

A *Polgári Jogok Védelmére Alakult Amerikai Bizottság* a lapokban közzétett nyilatkozatában ugyancsak megbélyegzi a bírósági határozatot. A bizottság tömeges tiltakozásra szólítja fel az amerikaiakat. A newyorki rádió jelentése szerint Paul *Robeson*, a világhírű néger énekes egy philadelphiai népgyülésen kijelentette, hogy a per során tanusított magatartása miatt követelni fogja Medina bíró vád alá helyezését.

Az Amerikában növekvő felháborodás félelmet és zavart okozott a reakciósok soraiban. Erre jellemző, hogy a *New York Times* szombati számában kényszeredetten beismeri: Az amerikai kommunista pert politikai szempontból nem valami helyesen folytatták le.

Az Humanité az „ítéletről"

Mint Párizsból jelentik, Pierre *Courtade*, az *Humanité*-nak az amerikai kommunista vezetők perével foglalkozó vezércikkében megállapítja, hogy az amerikai kommunista vezetők elitélése újabb lépés az USA háborús előkészületeiben. Mindenki előtt világos — irja Courtade —, hogy a newyorki bíróság az amerikai kommunista vezetők perbefogásával jogi alapot akar szolgáltatni az Amerikai Kommunista Párt betiltására. *Amikor az imperializmus háborúra készülődik, mindig első dolga lesuitani a kommunista pártra* és rajta keresztül a szervezett demokratikus erőkre. Erre már sok példa volt a történelemben, éppen ezért a newyorki ítélet komoly figyelmeztetés a demokratikus erők felé: Legyenek éberek! Minden akció, amelyet az amerikai kommunista vezetők kiszabadítása érdekében végzünk, a béke ügyét szolgálja.

Egy évre ítélték a valutaügyészség volt vezetőjét

Többnapos tárgyalás után szombaton hirdetett ítéletet a budapesti törvényszék munkásbírósága egy hivatali visszaélési és bonyolult vesztegetési bűnpörben. Dr. Moskovicz László ügyvéd volt a fővádlott, aki annakidején az áruellátással vádolt védence, Sziklay Károly ügyében felkereste dr. Alpár Andrást, a valutaügyészség vezetőjét, mint régi ismerősét és kérte, hogy simítsa el Sziklai ügyét.

Moskovicznál időközben a rendőrség házkutatást tartott s ekkor eltitkolt nagyobbmennyiségű aranyékszert talált nála. Alpár sem ezért, sem a vesztegetési kisérletért nem tartóztatta le Moskoviczot, sőt dr. Kövesdi Pál ügyész rábeszélésére, mint kettejük közös ismerőse ellen megszuntette az eljárást és az ékszereket visszaadta az ügyvédnek. A munkásbíróság Moskoviczot ötévi fegyházra, dr. Alpárt hivatali hatalommal való visszaélésért egyévi fogházra, dr Kövesdit 8 honapi fogházra itélte.

Ugyanebben az ügyben hatévi fegyházat kapott Roth Dezső ékszerész és másfélévi börtönt Vig Lajos ékszerész, mert a Moskovicz-féle ékszerekről dr. Gyarmati Sándor és dr. Moskovicz Mór, a fővádlott apjának felbujtására hamis szakvéleményt adtak, azt mondták, hogy azok doubléból vannak. Dr. Moskovicz Mórt és Gyarmati Sándort a felbujtásért 6 honapra itélte a bíróság.

A NOT helybenhagyta a Népbíróság ítéletét a Rajk László és társai elleni bűnügyben

Az igazságügyminisztérium közli:

A Rajk László és társai elleni bűnügyben a budapesti népbíróság által folyó év szeptember 24-én hozott ítéletet a Népbíróságok Országos Tanácsa felülvizsgálta és október 12-én délelőtt 9 órakor kihirdetett végzésével a bejelentett semmisségi panaszokat elutasította. Ezzel az elsőfokú ítélet jogerőssé vált. A kegyelmi kérvényeket a NOT ugyancsak elutasította.

Rajk Lászlót, dr. Szőnyi Tiboron és Szalai Andráson október 15-én a halálos ítéletet végrehajtották.

Budapestre érkezett

Kenneth Spencer, a világhírű néger énekes, aki vasárnap este hangversenyt ad

Szombaton délelőtt a szófiai repülőgéppel Budapestre érkezett Kenneth *Spencer*, a világhírű néger énekes, aki vasárnap este hangversenyen mutatkozik be a budapesti publikumnak, amely nagy kíváncsisággal várja neves vendéget. Kenneth *Spencer*, aki a *Kulturkapcsolatok Intézetének* meghívására látogatja meg a magyar fővárost, szombaton délután a Kulturkapcsolatok Intézetének baráti délutánja keretében ismerkedett meg a magyar zenei élet képviselőivel.

Kenneth *Spencer* a következőket mondta munkatársunknak:

— Szófiából érkeztem. Lengyelországba utazom. Közben hangversenyt adok Budapesten. Szófiában hét nap alatt hét koncertem volt. Magyarországra is ellátogatok még, sőt az a tervem, hogy ez a látogatásom ez év végén lesz. *Akkor szeretnék különböző üzemekben is hangversenyeket adni.* Semmi sem okoz nekem olyan nagy örömet, mint az, ha a dolgozóknak énekelhetek. Ha a művész bekerül a tömegbe, új erőt kap attól. Amerikában is az volt a legnagyobb örömöm, amikor nagy tömegek előtt énekelhettem. Egyszer 25.000 embernek énekeltem. Persze, Amerikában rengeteg nehézség gördül egy néger útjába. Ezeket a nehézségeket csak nagy erőfeszítéssel lehet áthidalni. De így is vannak áthidalhatatlan dolgok. *Ilyen például az, hogy néger számára nincs meg az operai fellépés lehetősége.*

— Daléneket vagyok. Főképpen a klasszikusok vonzanak: *Schubert, Mozart, Brahms* dalai. Ám a népdalok mindennél jobban érdekelnek. Legnagyobb sikereimet néger népdalokkal aratom. Rendkívül érdekelnek a magyar dalok. Az a tervem, hogy magammal viszek néhány magyar dalt. Már Amerikában hallottam a magyar zenéről. *Bartók* Béla néhány művét eljátszották nekem azok a barátaim, akik felhívták figyelmemet az új Magyarországra.

— Rövidesen visszamegyek Amerikába. Onnan azonban több évre Európába érkezem majd és a következő éveket főképpen a tanulásnak akarom szentelni. Megígérem, meglanulok néhány magyar dalt is. A legjobban azokat a dalokat szeretem, amelyekben megnyilatkozik a népek szabadságvágya. *Néger szabadságdalok mellett kínai szabadságdalok is találhatók műsoromon.* Ismétlem, mire legközelebb Budapesten leszek, magyar dalokkal is kiegészítem tudásomat és magyar dalokkal akarom megörvendeztetni a dolgozók tömegeit, akiket feltétlenül fel szándékozom keresni. Sajnálom, hogy most olyan rövid ideig vagyok Budapesten. *Amit órák alatt látam és tapasztaltam, az is megragadott.*

Kenneth *Spencerrel*, akit Paul *Robeson* méltó társának szoktak nevezni, ideérkezett felesége is.

A Nemzetközi Ujságíró Szövetség tiltakozik négy osztrák szabadságharcos vád alá helyezése ellen

Bécsből jelenti az *MTI:* Innsbruckban megkezdődött annak a négy osztrák antifasisztának a pere, akik 1945-ben harcok idején lelőttek két Wehrmachtkatonát, amikor azok visszavonulás közben fel akarták gyujtani Nauders községet.

Amikor ebben a perben szereplő négy osztrák munkás ellen *rablógyilkosság címén* akartak vádat emelni, több lap leleplezte a nyomozás hamis irányba terelését, amiért *fél osztrák napilap elkobzását rendelték el* egy régi törvény alapján. Az Osztrák Ujságíró Szövetség tagjainak egy csoportja a Nemzetközi Ujságíró Szövetséghez folyamodott az ügyben, amely elhatározta, hogy főtitkárat egy háromtagú bizottság élén Ausztriába küldi, annak kivizsgálására, vajjon az osztrák hatóságok megsértették-e a sajtószabadságot. *Az osztrák hatóságok megvagadták a határlépési engedélyt a vizsgálóbizottság tagjaitól.* A Nemzetközi Ujságíró Szövetség nyilatkozata kijelenti: az osztrák hatóságoknak ez a magatartása azt bizonyítja, hogy lelkiismeretük nem tiszta.

Bécs munkássága is hatalmas tömeggyülésen tiltakozott a négy innsbrucki antifasiszta vád alá helyezése ellen.

2 drb **igazolványkép** 1 drb kis kép, filmmel együtt csak 10 Ft. Fotó Párisi Nagy Áruház

Angolpark

vasárnap 12 órától

NYITVA!

Vasárnap d. u. 4 és este ½8-kor

A Fővárosi Nagycirkuszban

teljesen új műsorral előadás.

TIZENHAT ATTRAKCIÓ!

A BRISTOL szálló dolgozói

szeretettel várják vendégeiket.

DÉLUTÁN ÉS ESTE TÁNC. DÉRY TIBOR jazz-zenekara.

NÉPSZERŰ KÁVÉHÁZI ÁRAK

Tökéletes távolsági vétel

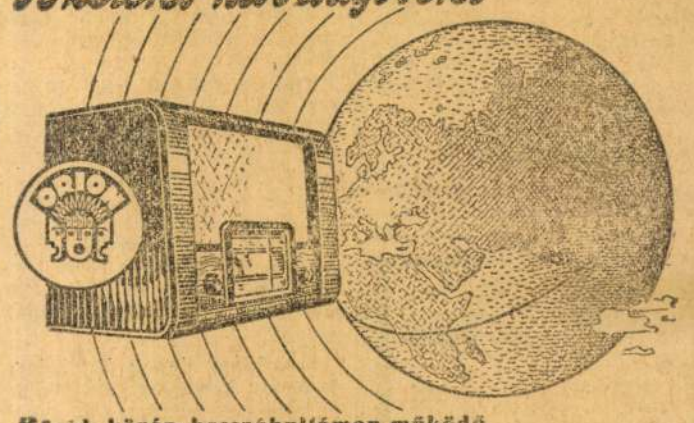

Rövid- közép- hosszúhullámon működő

ORION RÁDIÓKKAL

Asszony és divat

Kötöttruhák

Fehér-barnakockás kardigán, barna plissé kötöttszoknyával kockás jambósapkával

Kerámiazöld kötöttruha raglán vállal

Bordó kötött kiskosztüm lila pulóverrel. A pulóver nyakát és a kabát elejét horgolt sujtás díszíti

Ha lenne divatnaptár,

október mint a «kötött holmik készítő ének hava» szerepelne. A nők gombolyítanak, számolnak, szaporítanak és fogyasztanak. A kötőtűk villognak; most készülnek a téli kötött ruhák, kosztümök, pulóverek, kardigánok, sőt kalapok is.

Érdekes, hogy a kötött holmi mintha külön divatvilágban élne, ki sé mindig független az általános divattól. Nem követ semmiféle túlzást: nem túl hosszú és nem túl rövid, nem túl szűk és nem túl bő. Éppen ezért tovább «állja a divatot», mint más ruhaféle. Természetesen azért a kötés divatjában is vannak új ötletek, feltűnnek új modellek. Az idén össze különösen sok az új ötlet. Például a ruháknál és a kosztümöknél s c ma kötés

fordított oldalát

dolgozzák fel, mely teljesen szövethatást ad A kötött kosztümök szoknyája egyenes, szűk, esetleg lefelé vagy hátrafelé bővül. A franciás kabátoknál domináló zsebeket gyakran egybeszabják a kabát elejével. Újdonság az egyenes, elöl végiggombolt kötött robmantó is, dísze persze a zseb.

Pettyes, pepita és sottis

kötés is változatossá teszi a kötött divatot A legszebb őszi modellek egyike: fehér alapon barnán kockázott kardigán, barna patentkötés el a nyaknál, az ujjakon és a deréknál. Sottis és pepitakötés a szoknyáknál gyakori, de készül kockás és pepita sportkabát is. A petty a kötött ruhán termé zetszerűleg azonos a ruha színével és plasztikusan domborodik ki, mint vidám frissítője a kötés egyhangúságának.

Nincs vállvarrás

az új pulóveren, japán vagy raglán vállát (gyakran diagonál vonalban) egybekötik az ujjával. Pulóveren is látható az ejtett váll, mely a vállvonalat valahova a felső kar közepére helyezi. Az új sportpulóver olyan, mintha lefogytunk volna: nagy és bő Azért nyugodtan viselhetjük a «rendes» pulóvert is, mely hűségesen ragaszkodik vállunkhoz és alakunkhoz, megérdemli, hogy divatos maradjon. A gallérmegoldás a kötöttholmin is rendkívül változatos: sál, Gulliver, álló, kihajló; dupla-bubi, vagy kis kerek ingblúz-gallér egyformán szerepel. Újdonság a pulóver patent nyakán, saját fonalból készült sujtás horgolás.

Gallértanácsadó:

akinek rövid a nyaka ne válasszon Gulliver, vagy más magas álló gallért, mert bizony olyan lesz, mintha fejét a ruhához varrták volna. A bubigallér minden változata, a kis kihajló gallér, a rever, vagy a kerek pulóver kivágás viszont szépen kiemeli a fejet. A többi a «hattyú nyakúak» előjoga. A nyakról csak egy pillantás a fejre:

Jambó, jambó

az «új» kötöttsapka. Egyszínű, kockás, vagy tarkacsíkos, bojt díszíti Kissé hátratolva a szélét széjjesen visszahajtva viseljük. A kötött kalap körül felhajtott, a kötött turbán pedig csúcsos. A kötött kalap körül felhajtott, a kötött turbán pedig csúcsos. A legdivatosabb «kötött színek»: fekete, kerámia zöld, bordó, lila, piros, mogyorószín, homokszín...

Mindezt tudva már ma elkezdhetjük: 6 sima, 6 fordított, 6 sima, 6 fordított... (fb)

Gyönyörű színes szőrmével bélelt kabátok. *Lady's Shop*-tól, IV., Váci-utca 9. —

Kata tricotage (Deák-tér 3.) szép kötött ruhák, kosztümök és pulóverek. —

Kis Házi Szabász

Értesítjük olvasóinkat, hogy a népszerű Kis Házi Szabász heti divatrajza és részletes divatleírása a *Magyar Nemzet* keddi számában jelenik meg, amikor egy általános szelvényt is adunk, amelynek ellenében bármelyik régebbi K. H. Sz. is megvásárolható **2.— forintos** kedvezményes áron (4.— forint helyett) az Andrássy-út 7. szám alatti fiókkiadóban vagy rendelhető meg a **936.510. számú csekken.**

A vasárnap egyházi zenéje

Szent István Bazilika: 10 órakor: Orlandus Lassus: Missa Quinti Toni. Vezényel: Harmath Artúr. *Mátyás templom:* 10 órakor: Mozart: Missa Brevis, vezényel: Bárdos Lajos. *Belvárosi főplébánia:* 10 óra Palestrina: Missa Papae Marcelli: vezényel: Berg Ottó. *Ciszterci templom:* 12 órakor: Beliczay: F-dur-mise Murányi György változataival, vezényel: Murányi György. *Népénekes misék rendje:* 232, 122, 287 a «Szent Vagy Uram!» énektárából.

Az IBUSZ Közönségszervezési Központja a közeljövőben a *Sztálin téren*, a *Petőfi Sándor-utcában* és az *Oktogonon* újabb színház- és sportjegyárusító irodákat nyit.

Típusebéd-étrend okt. 17-étől okt. 22-éig a következő: *Hétfő:* tejfeles fejtett bableves és ízesmetélt; *Kedd.* borsópüré főzelék és kolbász paprikás lében; *Szerda:* bográcsgulyás csipetkével; *Csütörtök:* borjúpörkölt metélttel; *Péntek:* kelvirágleves és tejfeles túróscsusza; *Szombat:* húsleves finom metélttel, főtt marhahús, kapormártás burgonyával.

Szombaton délben bensőséges ünnepség keretében adta át rendeltetésének *Ratkó Anna* népjóléti miniszter az Országos Párvapénztár ózdi kórházát. A kórházat a korszerű orvostudomány minden eszközével felszerelték.

Fájdalommal tudatjuk, hogy **özv. Gyöngyösi Zsigmondné** 74 éves korában elhúnyt.
Gyászolják: fia **Gyöngyösi László**, menye **Edith**, testvére **özv. Zelenka Samuné**, unokatestvérei, rokonai.
Temetése f. hó 17-én d. e. 10 órakor a rákoskeresztúri izr. temetőben.

Megnyíltak az átszervezett művészeti főiskolák

Szombaton déli 12 órakor tartotta meg tanévnyitó ünnepségét a *Képzőművészeti Főiskola.* Az ünnepélyes megnyitáson jelen volt *Losonczy* Géza államtitkár, *Kenyeres* Ágnes, a népművelési minisztérium művészeti főosztálya oktatási osztályának vezetője, valamint a művészeti élet sok kiválósága.

A Himnusz hangjai után *Bortnyik* Sándor, a Képzőművészeti Főiskola ezidei rektora tartotta meg évnyitó előadását.

— Feladatunk — mondotta — *kiragadni a főiskolát az eddigi mederből, megálljt kiáltani az elvont absztrakt és a valóságtól tudatosan távolíttott művészeti irányzatnak és átvezetni a képzőművészeti életet, különösen az új képzőművész-generációt a szocialista realizmus felé.*

Az új rektor kiemelte előadása során, hogy a főiskolának ez a reformja a szovjet képzőművész főiskolák tanterve alapján készült és a Szovjetunióban leszűrt tapasztalatokat igyekszik átvinni a magyar képzőművész-oktatás területeire.

Kenyeres Ágnes beszédében a népművelési minisztérium teljes anyagi és erkölcsi támogatását helyezte kilátásba a megújult magyar Képzőművészeti Főiskolának.

Ezután *Vincze* Gergely, a Főiskola MDP párttitkára szólalt fel.

— Az eddigi eredmények — mondta előadása során — megmutatták, hogy *hatalmas művészeti tehetség, nagy értékek szunnyadnak a munkás- és parasztszármazású ifjúságban.* A Horthy-korszak tudatosan zárta el ezt a hatalmas réteget a művelődés és a feltörés lehetőségeitől. A megújult főiskolának legfontosabb hivatása ezeket a hibás hagyományokat teljesen kiirtani.

Az Iparművészeti Főiskola megnyitása

Irányt mutató jelentőségű tanévnyitó ünnepséget tartott szombaton délután az *Országos Iparművészeti Főiskola* is. Az ünnepség, melyen a Rózsa Ferenc Iparművész Kollégium énekkara is közreműködött, *Schubert* Ernő megbízott főigazgató szavaival kezdődött, aki hangsúlyozta, hogy *a ma iparművészete egészen más jellegű, más feladatú, mint az elmult korszakok iparművészete volt.* A közelmult iparművészetének célja a gazdagok s a kivételezettek otthonainak feldíszítése volt. Ehhez a feladathoz mérte formanyelvét, stílusát és tartalmát is. Az új kor új iparművészete a nagy néptömegek szükségleteit és ízlését szolgálja és ehhez képest *megújult tartalmilag és formailag is. Le kell vetnie a régi, esztétizáló formalizmust és a művészet másik nagy tévelygését, a naturalizmust.* Mindkét forma a maga eszmeietlenségében, bár néha fényes csomagolásban, az imperializmust csempészte el a lelkekbe, mindenhová, ahová elért.

Ezután *Szilviczky* Margit elsőéves tanuló köszönte meg az igazgatói szavakat és tett fogadalmat arra, hogy ez a tanév valóban más lesz, mint a többi.

Rozs Endre tanár felszólalása következett ezután.

— *Aké a nevelés, azé a nép* — idézte a több mint százesztendős szavakat.

— *Feladatunk: a néphez hű és a népből fakadó értelmiség kialakítása.* Ez esztendőben döntő fordulatnak kell bekövetkeznie e téren A tanulmányi eredményeket messze a megelőző évek szinvonala fölé kell emelni.

Beszéde végén kifejezte még, hogy az új iskola nemcsak oktat, de megtanít örvendezni a munkának, a harcnak, a tudásnak s a győzelemnek.

Az ünnepség befejezéseként *Kenyeres* Ágnes, a népművelési minisztérium megbízottja mondott meleg szavakat a szocialista iparművészetről és üdvözölte a nagy feladatok elé induló fiatalságot.

A megnyitó ünnepség után kedélyes *gólyaavatás* következett a MEFESz rendezésében.

Száraz idő

Budapesten szombaton este 21 órakor a hőmérséklet 11 fok, a tengerszintre átszámított légnyomás 770 milliméter, gyengén emelkedő.

Várható időjárás vasárnap estig: Gyenge légáramlás, kevés felhő, száraz idő. Reggel többfelé köd. A hőmérséklet alig változik.

A Magyar Nők Demokratikus *Szövetsége és a MINSZ* a Német Demokratikus Köztársaság megalakulása alkalmából táviratot küldött a Német Demokratikus Nőszövetséghez.

Megjelent a Statisztikai Szemle, a Központi Statisztikai Hivatal folyóiratának legújabb, 9. száma. *A lap tartalmából kiemelkednek* a gazdasági indexekről, a statisztikai csoportosításokról, a demográfia tanításáról, a kapacitások kihasználásának statisztikai mutatószámairól, valamint a háztartásstatisztikai adatgyűjtésről szóló cikkek. A számot ezenkívül nemzetközi statisztikai táblázatok és a statisztikai szakoktatással, a földművesszövetkezeti adatfelvétellel, a kapitalista statisztika hamisításaival foglalkozó cikkek, statisztikai híradó, valamint bőséges könyv- és folyóiratszemle egészítik ki.

Az üzemi és vállalati statisztikusoknak, mindazoknak, akik a tervgazdálkodás kérdéseivel foglalkoznak, nélkülözhetetlen a szocialista statisztika elméletét és gyakorlatát ismertető Statisztikai Szemle. *Kapható:* könyvkereskedésekben, IBUSZ-pavilonokban és az Állami Lapkiadó N. V.-nál (Budapest, V., Vécsey-utca 4.) Előfizethető: Állami Lapkiadó N. V. V, Bajcsy-Zsilinszky-út 78. —

Felhívás!

A budapesti Állami Gyermekvédő Intézet 14—17 éves ipari tanulók részére Nagy-Budapest területén, lehetőleg az ipari központok közelében nevelőszülőket keres. Részletes tájékoztatás céljából jelentkezni lehet október hó 29-éig az Állami Gyermekvédő Intézetben (Üllői-út 86. I. em. 30.) hétköznaponként 9 és 11 óra között.

Március tizenötödike, a magyar középiskolás ifjúság képes hetilapjának legújabb száma gazdag tartalommal megjelent.

A budapesti műszaki egyetem nehézvegyipari kara Veszprémben október 16-án délelőtt 10 órakor tartja egyetemavató ünnepségét.

Lósport

A vasárnapi galoppversenyek

A Hatvani díjat helyettesítő Kétévesek nagydíjában legjobb évjáratunk színe-java találkozik, hogy eldöntse az évjárat legjobb kétévesének kérdését. A verseny 1600 méteres távja feltétlen állóképességet követel résztvevőitől. Az előzetes favorit a sorozatos nyerő Marica, de az állami ménes Quelle Chance nevű kancája az utóbbi időben olyan javulást mutat, hogy méltó ellenfele lehet. A hamadik esély a napról-napra jobb formákat futó Gulianar. Jelöltjeink a iz futamra: I. Ujszászi hendicep 1800 m. Rába III.—Mutyi—Szemes, II. Balatoni hendicep 2400 m. Chitralekha—Princess Bouscaut—Aprilia V., III. Hendicep 1300 m. F. Kígyó—Lutri—Haver, IV. Vegyes hendicep 2000 m. Cserebere—Fordulat—Bandus Gy., V. Kétévesek nagydíja 1600 m. Marica—Quelle Chance—Gulianar. VI. Nyeretlen kétévesek hendicepje 1600 m. Cinkos—Emese II.—Inga ag. VII. Vegyes hendicep 2000 m. Pókos—Futótűz—Gizella ist., VIII. Vegyes hendicep 2000 m. Árvalány—Azért is—Ezerjó, IX. Hendicep 1300 m. Amondó—Movita—La Riviere. X. Hendicep 1300 m. Fruzsina—Hófuvás—Bizakodó.

A szombati ügetőeredmények

I. futam: 1. Rézike, 2. Marica, 3. Caroline M. T. 14, h. 11, 11, 14, bef. 18, 26. II. futam: 1. Legény, 2. Derűre-boru, 3. Vép. T. 103, h. 23, 62, 14, bef. 923, 130. III. futam: 1. Délibáb, 2. Bokros, 3. Tábornok. T. 17, h. 14, 36, 25, bef. 106, 65. IV. futam: 1. Fortuna, 2. Etus, 3. Janka ánya. T. 112, h. 21, 13, 15, bef. 359, 653. V. futam: 1. Bismaiiia, 2. Béla király, 3. Szélvész II. T. 15, h. 13, 46, 46, bef. 92, 64. VI. futam: 1. Nero, 2. Bujdosó, 3. Miss England. T. 119, h. 45, 41, 73, bef. 1048, 1110. VII. futam: 1. Furcsa, 2. Honvágy, 3. Hajnalka. T. 18, h. 11, 11, 12, bef. 32, 41. VIII. futam: 1. Wassenkind, 2. Captain Belwood, 3. Irénke. T. 26, h. 15, 18, 23, bef. 67, 144. IX. futam: 1. Kicsi, 2. Lille Fellow, 3. Nádor. T. 13, bef. 21. X. futam: 1. Andrea D., 2. Aranyvirág, 3. Fruska. T. 23, h. 13, 23, 19, bef. 149, 144.

Vidéki kereskedelmi ügyletek lebonyolítására
AGILIS FÉRFIAK
jelentkezzenek.
Azonnali kereselhez jutnak.
Jelentkezés: X. hó 17-én és 18-án pontosan délelőtt 10 órakor.
Bp. VI., Eötvös-utca 12. I. em.

SPORT

Az MHK irányát követi az iskolai testnevelés — mondotta ki a sportorvosi kongresszus

Teljes sikerrel ért véget szombaton este a kétnapos *sportorvosi kongresszus. Kelner* Dániel főtitkár zárószédében megállapította, hogy a kongresszus előadói igen sok értékes szakmai megfigyelést közöltek. A kongresszus megállapította, hogy *az iskolai testnevelésben leghelyesebb az MHK irányát követni,* amely sokoldalúságával és középmagas szintjeivel legjobban megfelel az iskolai követelményeknek.

A kongresszus másik határozata szerint a Szovjetunió mintájára *az egyetemi oktatásban helyet kell* [illegible] *a sportorvosi tannak is.*

MHK és motorversenyek, válogatott labdarúgó mérkőzések a vasárnapi sportműsorban

A vasárnapi sportműsor már kora reggel 9 órakor kezdődik *a Ganz és MÁVAG MHK versenyével,* amelyet a MÁVAG-pályán bonyolítanak le.

Ugyancsak vasárnap délelőtt 10 órakor kezdődik a Várban *az Előre évzáró bajnoki motor- és autóversenye.* Az Előre gondoskodott a közönség elhelyezéséről és — védelméről is.

A délutáni műsorban *Magyarország—Ausztria B. csapatainak labdarúgó válogatott mérkőzése* a legnagyobb esemény az Üllői-úton fél 3 órakor a csehszlovák Nemcsovszky vezetésével. Most nem lesz olyan nagy különbség a két csapat között, mint legutóbb s még a döntetlen is lehetséges, bár itthon a magyar csapat indul nagyobb eséllyel. Előzetesen 1 órakor az *UTE—MTE kézilabda bajnoki döntőt* játsszák, míg fél 12-kor *Utánpótlás—Cs kók,* ifj. válogatott labdarúgó-mérkőzés lesz.

A többi sportág eseményei: *a céllövők* Nagytétényben befejezik hadipuska és hadipisztoly bajnokságait, *az atléták* d. e. 10 órakor a Vasasok, d. u. 12 órakor a Csepel, d. u. ½ 3 órakor a KAOE versenyén indulhatnak a Pasaréten, Csepelen, illetve a Hungária-úton. *A kerékpárosok* évzáró versenye a Millenáriuson d. u 3 órakor kezdődik, amikor Pásztor megismétli rekordkísérleteit. *Az asztali teniszben* a KAOE—Mezőkémia NB I. döntő mérkőzése a Jókai-utcában kerül színre délelőtt. *Súlyemelő NB. I. mérkőzést* vív a Lokomotiv és Vasas a Sportcsarnokban, d. u. 6 órakor, előzetesen II. o. verseny lesz. *A II.—III. o. úszóbajnokságokat* a sportuszodában este 7 órakor fejezik be. Lesz még több *kézilabda- és kosárlabda NB.* mérkőzés is. Vasárnap bonyolítják a *turista terepbajnokságot* is.

A 92. «Magyar—osztrák» labdarugó mérkőzés Bécsben.

A magyar sport legősibb válogatott mérkőzése, *a magyar—osztrák találkozás labdarúgásban.* Vasárnap már a 92. mérkőzésre kerül sor.

Eddig Magyarország 42, Ausztria 29 mérkőzést nyert, 20 döntetlenül végződött, a gólarány 212:190 a javunkra. A felszabadulás után megrendezett 9 mérkőzésből is 6-ot nyertünk meg Budapesten, de 3-at elvesztettünk Bécsben.

A mostani bécsi játék is *nagyobb osztrák esélyt* mutat, mint magyart. A magyar válogatott csapatból *Rudas, Balogh II, Bozsik, Budai, Deák* és *Puskás* még nem érte el tavalyi válogatott formáját, *Henni* és *Kocsis* nemrég még sérült volt, míg *Zsédely* ujonc. Ilyenformán csak *Lóránt* és *Zakariás* teljesen kifogástalan a csapatban. Igaz, hogy az osztrákoknál *Ocwirk* alig gyógyult fel sérüléséből.

Az osztrákok azonban a csehszlovákok ellen már kipróbálták ezt az együttest, amely akkor 3:1 arányban győzött. Így ismét *osztrák győzelemre* készülhetünk el. Lehet azonban, hogy válogatottaink a soproni «lelki előkészítés» után kiharcolják a *döntetlent.*

Szombat esti bécsi sportjelentés

A magyar-osztrák labdarúgó találkozások már szombaton megkezdődtek. A Helfort-pályán tízezer néző előtt *Pécs I. osztályú válogatottja* 1:0 arányban győzött *Nyugat-Magyarország* válogatottjai ellen, amelyet főként az ETO játékosai alkottak. Luksch lőtte a 27. percben a bécsiek gólját. Szünet után Luksch újabb gólját a bíró nem adta meg.

Az osztrák nagy válogatottban még mindig kétes *Ocwirk* középfedezet és *Huber* középcsatár játéka. *Gernhardt,* illetve *Dienst* helyettesítheti őket, míg balfedezet *Gernhardt* helyett *Zwazl* lehet. A magyar csapatban nincs változás. A mérkőzésre 62.000 jegyet adtak el.

★

Az ökölvívó NB I-ben a Vasasok 11:5 arányban győzték le szombaton este az Előrét.

Az Állami Lapkiadó NV jól felkészült labdarúgó csapata balszerencsével indult az első bajnoki fordulóban. 1:1-es döntetlen félidő után 1:3 as vereséggel végzett a Kelimpex NV ellen. A második félidőben két lesgólt megadott az amúgy is gyengén bíráskodó játékvezető. A mezőny legjobbja a ifjú *Tóth,* az Állami Lapkiadó NV kapusa volt.

Szombati Toto eredmények:
Dohánygyári L. — Soproni VSE 4:0 (1).
Autótaxi—Pécel 2:3 (2).

A Magyar Nemzet
mindennapi gazdag hír- és riportanyagán kívül:
KEDDEN: **Irodalmi krónika**
SZERDÁN: **Totoútmutató**
CSÜTÖRTÖKÖN: **Keresztrejtvény**
PÉNTEKEN: **Teljes heti rádióműsor**
SZOMBATON: **Sakkrovat**
VASÁRNAP: **Asszony és divat** jelenik meg.

Hangversenyek

Muzsika hangversenyei, IV., Somogyi Béla-út 10. Tel.: 188—353

MA: KENNETH SPENCER néger bariton Z. 8. Spirituálék, áriák, dalok. Jegy: egész nap a Zeneakadémián.

SÁNDOR GYÖRGY HÉTFŐN Z. 8. Bach, Beethoven op. III. Chopin, Bartók, Debussy, Liszt. **Zongorabérlet** 6 estre 15—70 Ft

MOLINARI—PRADELLI 18-ÁN Fővárosi Zenekar Z. 8. Rossini nyitány, Csajkovszkij zongoraverseny, (Sándor György) Brahms. II. Néhány bérlet.

BÉCSI EST 22-ÉN Z. 8. Fővárosi Zenekart vez.: Komor. Közr.: Gyurkovics, Sárdy. Jegy: 3 Ft-tól

RENDKÍVÜLI FILHARMÓNIA Chopin centenárium alkalmával vez.: Witold Rowicky (Varsó) közr.: Ungár Imre Chopin f-moll verseny, műsoron még Fanufnik, Haydn, Ravel: Bolero.

OLASZ OPERA-EST
SVÉD SÁNDOR BÚCSÚ fellépte 23-án Városi 8. Gyurkovics, Palánkay, Simándy. Operai zenekar vez.: Komor

TÁTRAI VONÓSNÉGYES 25-én. Sosztakovics I., Weiner III. Beethoven F-dur Andricu zongoraötös (Antal István) Z. 8. Yupanqui argentin folklorista gitárestje 26-án Z. 8.

FILHARMÓNIA AZ OPERÁBAN 6 est vez.: Desormieres, Kleiber, Klemperer, Sebesta, Silvestri, Ferencsik. Szólisták: Ricci, Bruchollerie. Fischer Anni, Ungár, Caray, Lukács

3. MOZART EST BÉRLETBEN novemberben. Vez.: Somogyi, Ferencsik. Klemperer, Fővárosi Zenekar. Bérletek 6.— Ft-tól. —

100 TAGÚ SZIMFÓNIKUS Jazz okt. 20-án, esti. Zeneak. 8. Ravel: Bolero. Künneke: Táncszvit. Hacsaturján: Kardtánc, Gershwin: Amerikai Párizsban. Vez.: Pécsi. (Kultúra rend.) —

MÁV. SZIMFÓNIKUSOK 21-én. pénteken 8-kor Zeneakadémia

OPERETTEK DIÓHÉJBAN Csajkovszkij: **DIADALMAS ASSZONY** Lehár: **MOSOLY ORSZÁGA.** Közr.: Szilvássy, Iván M.. Szabó M., Sikolya I., vez.. Török Emil —

Házasság. *Csathó* Inci és *Hubo* László házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

készültek, problémája sem volt ugyanaz mindegyiknél. Önarcképeire, de általában grafikájára jellemző a fölényes rajztudás, mely azonban távol áll a bravúr szándékától. Magától jön a rajz, de kemény munka után; nem könnyen, de mégis könnyedén.

Nagyméretű olajfestményén („A festőnő") a magyar művészetből jól ismert nagybányai hegyeket, nagybányai színeket látjuk viszont Pirk János egyéni tolmácsolásában. Nem kedveli a derült eget. A felhők játéka jobban is illik izgatott, fojtott festészetéhez. A fojtottság mögött érezhető a hatalmas erő. Ez az erő olykor nyiltan is kitör, mint a „Kaszakalapáló" című festménynél. Aratás közben lekuporodó parasztember javítja csorbult szerszámát. A néhány szál sárgult búza, mezei virág, egymaga tudja jelezni a tikkasztó nyár bujaságát. A kalapács ütésének lendülete magával vonja az emberi alakot és magával vonja a kavargó hátteret. „Május" című aktjának nagybányai cigánylánya a déltengeri világot, talán Gauguint idézi. Az „Esti szellő", kedves témájának az ablakba állított virágcsendéletnek egyik megoldása. A virág üvegedényben van, az üvegen és a vízen keresztül nézünk a szabadba. A virágcsokor nem követel magának jogtalan főszerepet a képen, egységesen ugyanolyan rangú, mint a többi rész. A szellő meglebbenti a nagyvonalú, majdnem durva ecsetvonásokkal festett leheletfinom függönyt. Ablakba állított virágcsendélet a Szépművészeti Múzeum két képe, a lila „Kökörcsin" és a „Japonika". Ezekkel vagy a napraforgóival Pirk mindig tud újat, egyénit mondani a virágcsendélet örök témájában.

Számos kisméretű olajképe látható a kiállításon, melyeket érdemes elmélyülve tanulmányozni, ilyenek a „Dunaparti fák", a „Napraforgócsépelő öreg paraszt", a „Varrónő", „Este nálunk".

A „Kukoricafosztás" c. vázlatával mutatja meg, hogy a kompozíció sem idegen tőle, világosan megoldja az ilyen feladatot is.

Kicsiny, távoleső, télidőben nehezen megközelíthető kiállítása fordítja most a figyelmet Pirk Jánosra. Többet érdemel ez az ellentmondásos, szakadozott pályát megjárt nagytehetségű festő, aki a legnehezebb körülmények között is ragaszkodott művészetéhez és lázasan keresve haladt előre.

Az eredményt még nem mindenütt érte el, még nagyon sok van előtte, sok az, ami még az „ujjaiban van". Pedig az eredményhez, talán maga sem tudja, sokszor milyen közel áll. Érett festő, de érettségének nincsen mindig tudatában, nem ismeri eléggé erejét. Több segítséget igényel ez a művészet, mellyel a magyar piktúra gazdagodnék. Helyes lenne, ha kiállítását Budapesten is bemutatnák...

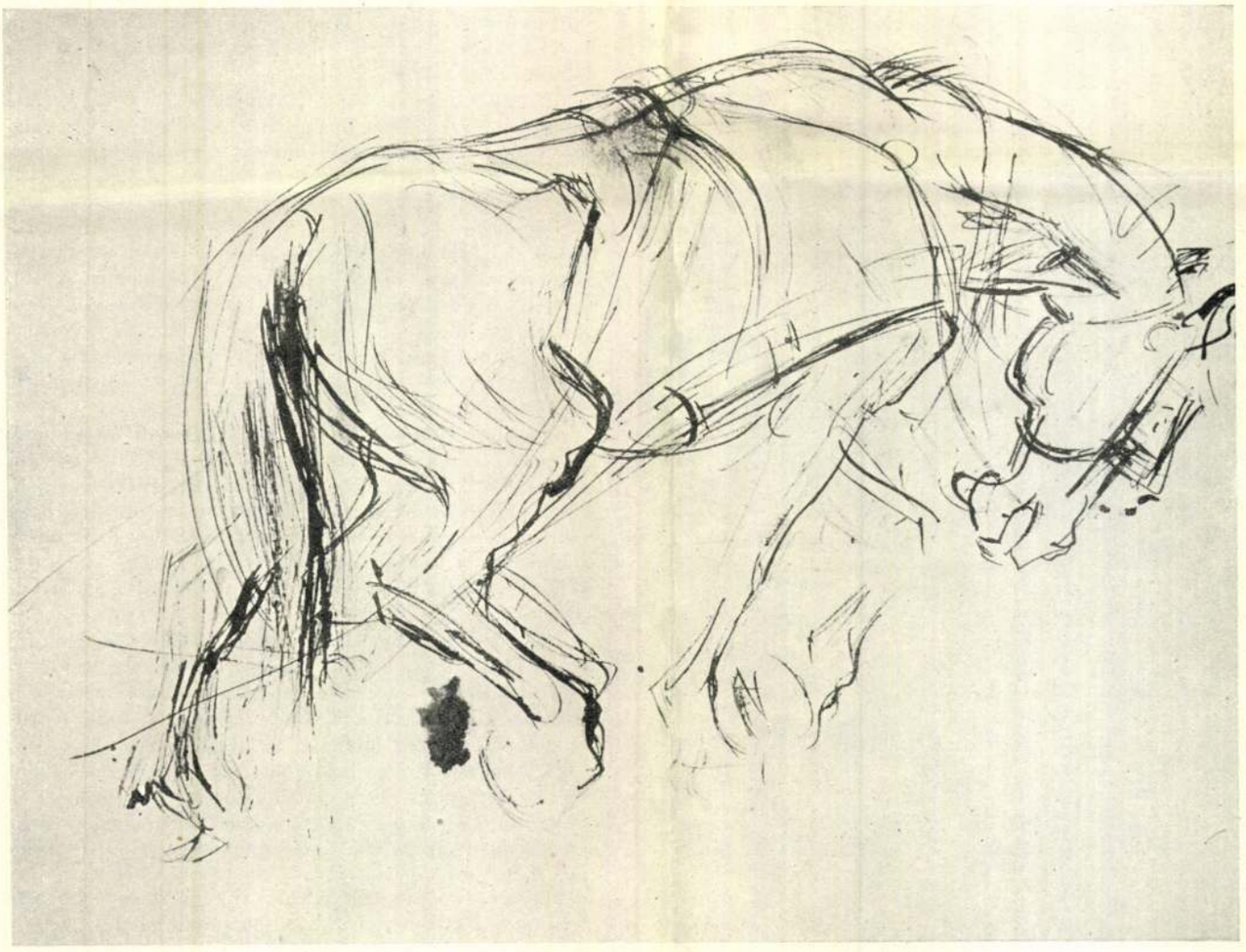

PIRK JÁNOS: Húzó ló (Tus)

ROZS ENDRE KIÁLLÍTÁSA

Koós Judit

Egy művész önálló kiállítása mindig vallomása önmagáról és a világról. E találkozáson átnyújtja a legjobbat, amit alkotni képes és amire feleletet vár. De a tanulmányokkal telt, vagy meddő napok, hetek, és új próbálkozások hiábavalók lennének, ha nem érkezne felelet azoktól, akiknek az alkotás készült, az emberektől.

A Váci utcai Csók István-Galéria belépő-terében és baloldali termében rendezett modern lakástextil művészeti kabinettkiállítás — ha így nevezhetem — Rozs Endre művészi fejlődése utolsó tíz évéről adott számot. A bemutató nem gyűjteményes kiállítás volt, nem a művész egész oeuvrejét átfogó kép. Ezért inkább művészete jellegét, törekvéseit, szándékait, újabb kísérleteit ismertette meg, semmint azt tette lehetővé, hogy művészpályája egész eddigi fejlődését felmérhessük.

A kiállított tizenkét terv alapján Rozs Endre művészi törekvéseit így foglalhatnám össze: távolodás a grafikus jellegű ábrázolástól, festőibb színhangulatú kifejezésmód kialakítása felé. Tervét a bútor faanyagának színlehetőségeihez, különböző környezethez, más-más belsőtér, vagy lakótér színkapcsolataihoz alkalmazva, mindig több színállásban készíti el. A mai otthon, a meglevő és készített bútorok adottságaival számol. Felfogása szerint a bútortextil adjon hangsúlyt a lakásban, tolmácsolja a művész önálló mondanivalóját, s mint ilyen önálló művészeti alkotás emelkedjék ki és emeljen ki tárgyakat. Különböző nagyságú mintákkal, a más-más színhangulatú anyagokkal azt akarja kifejezésre juttatni a művész, hogy a lakószobában a textilek helyes, gondos kiválasztásával különböző tartalmi és színlehetőségeket érhetünk el. Figyelembe kell vennünk, hogy a kisebb ülőbútorok méretüknél és jellegüknél fogva más bútortextilt kívánnak, mint a nagyobb felületű heverő, vagy falifüggönyök. Túlhaladott ma már az az álláspont, hogy a lakószobában azonos bútortextillel vonjuk be az összes ülőbútorokat, bár ez a felfogás ma még nem általánosan elfogadott.

E törekvések mellett a művész figyelemre méltó tulajdonsága új technológiai, gyártástechnikai lehetőségek kísérletezése, ami különösen három tervénél („Gyapot", „Szőlős" és „Pávás") nyilvánvaló. Ezek a törekvések jól mutatják ebben az irányban a művész tehetségét és érzékenységét. Mindezeknek a kereséseknek célja, hogy a mai ember lakásába a művészi nyomott textilen keresztül juttassa el azt az élményt, de egyben azt az örömet és derűt, amit ezeknek az anyagoknak a látása, használata adhat, hogy ezzel kultúráltabb, szebb környezetet adhasson a dolgozó ember köré.

Nézzük meg, ezeket az alapjában véve helyénvaló művészeti törekvéseket Rozs Endre terveiben hogyan valósította meg? Melyek az eredmények, s hol mutatkoznak útvesztők, vagy veszélyt rejtő kísérletek ebben a speciális követelményeiben oly összetett iparművészeti ágban.

Az 1946—47. évben készített terveiben negatív mintákkal (pl. „Jácint" 1946, „Aquarium" 1947) és szimbolikus témaábrázolásokkal próbálkozott („Vadászos" 1946), melyek a lineáris ábrázolási mód lehetőségeit adták. De a perspektíva kérdése már itt is foglalkoztatta, s a vonalas levélrajzú mintákat nemegyszer, a térben próbálta egymás mögött több síkban elhelyezni, talán akaratlanul is festőibb ábrázolási mód kialakítására törekedve.

Újabb tervein megfigyelhetők, hogy a művészi élmény alapgondolatát a természet adta. Láthattuk ezt például „Gyümölcsös" 1954. négy színállásban elkészített textiljén, amelynek hat vázlattervét is kiállította. Az élmény maga valóban megkapó, s ennek tolmácsolása figyelemreméltó színkultúrával történik, bár úgy vélem, a rapport tágításával és a minta lazításával tervét még tovább lehet fejlesztenie.

Ugyancsak a színek egymásra hatását kísérletezte ki „Szőlős" 1955. tervében, részben festői, részben technikai eszközökkel. A terv láncnyomott, finoman elmosódott tónusú változatát a Műszaki Egyetem 1. számú textiltechnológiai tanszék műhelye készítette el.

Újabb kísérletezésekről adott számot „Pávás" 1955-ben készített terve. A nagyobbfoltú mintát a nyomott és szövött anyag lehetőségeire támaszkodva bontja fel, s ezeknek bizonyos kapcsolatát hangsúlyozza. (A pamutba beleszőtt acetát műselyemszál nem veszi fel a festéket a sötétfoltú mintán belül.) Ugyancsak új eljárásokat keresett „Gyapot" 1952-ben elkészült munkájában, ahol az autotípia alkalmazására tett kísérletet finomabb és durvább texturájú anyagon. (Ez a terve aktuális témát ölelt fel,

ROZS ENDRE: Bútortextil

Rozgonyi.

A III. Nemzeti Képzőművészeti Kiállításon képei szerepelnek.

Új Magyarság, 1935. März. 24.

Rozgonyi festő

A szentendrei Szamárhegyen festett és lakott a művész.

Szánthó Imre: Padlásszobánu.
Pestmegyei Hírlap, 1973, okt. 7.

Rozgonyi.

Réti István ünnendéke

Neorenaissance képe szerepel a Képzőművé-
szeti Főiskola kiállításán, a Műcsar-
nokban.

Nemzeti Ujság, 1928. Máj. 20.

Rozgonyi

festőművész

Klebelsberg-emlékkiállitás - Műcsarnokban - képével szerepel.

Magyarság
1933.II.12.

Rozgonyi

Kiallit

M. 932. XII. 18.

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

n: . . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Milyen kitüntetéseket kapott: . . . . .

. . . . . .

Mikor és hol volt külföldi tanulmányuto

. . . . . .

Rozponyi

Kiállít

86. 4. 932 XII. 18.

Rozgonyi L.
Menekülés Egyiptomba, olaj

O.M.Kir. Képzőmüv. Főisk. kiáll. 1924. 18 l.

Rozgonyi László

l.

Képm. Mus. Ltk

X. 207. l.

MEGHÍVÓ

A BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS IDEGENFORGALMI HIVATALA
FOTÓPÁLYÁZATAIN DÍJAZOTT FÉNYKÉPEK ÉS A SZÉKESFŐVÁROSI ALKALMAZOTTAK
SEGÍTŐALAPJA FOTÓPÁLYÁZATÁRA BEKÜLDÖTT FÉNYKÉPEK BEMUTATÁSÁRA,
VALAMINT A „BUDAPEST" SPORTEGYESÜLET ÁLTAL RENDEZETT

JUBILÁRIS FÉNYKÉPKIÁLLÍTÁS

1938. ÉVI MÁJUS HÓ 20-ÁN, PÉNTEK DÉLUTÁN 5 ÓRAKOR, A SZÉKESFŐVÁROSI
KÉPTÁR ÉPÜLETÉBEN (IV. KER., GRÓF KÁROLYI-PALOTA, EGYETEM-U. 6. SZ.)
TÖRTÉNŐ ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSÁRA
BUDAPEST, 1938. ÉVI MÁJUS HÓ

Szendy László

POLGÁRMESTER

EZ A MEGHÍVÓ A MEGNYITÁS NAPJÁN KÉT
SZEMÉLY RÉSZÉRE BELÉPŐJEGYUL SZOLGÁL

Budapest székesfőváros házinyomdája 1938 — 4956

MDK

Rozgonyi László festőm.

Jajczay J: Képzőművészeti szemle. Magyar Kultura 1933. máj. 5. 419-422. l.

MDK

Rozgonyi László /1926/

A Szinyei Társaság Nemes Marcell-díjak nyertesei
Tavaszi Szalon XIII.

Rozgonyi László

Szerepelt a Munkácsy-féle kiáll.-én.

M.U.935.III.31.

Rozgonyi László

festőművész

Munkácsy-cén kiállitása - Ernst Museumban - képével szerepel.

Nemzeti Ujság
1930.XI.12.

Rozgonyi László

Árpádházi szentek kiállításán a Nemzeti Szalonban "Szent Imre herceg" c. mûve szerepelt.

PH. 930. VIII. 15.

Rozgonyi László

A szentendrei művésztelep tagja, a római iskola híve lett.

Nemzetkozi s modern nagyon mű 1, Corvina, 1968 104. l.

Rozgonyi László

(1

1894-ben hül. Bp. 1913-ban zárdte műv. tanulmányait ~~Chemnicky~~ Chemnicky nevű festő müncheni magánisk.-ban. Ugyanez év őnén a bp.-i Jöisk. rajztanárjelölt lesz. Alakrajzra Edvi Illés Aladár és Réveri Imre tanitotta, mintázásra Ströbl Alajos. 1914 katona. 1921 loftatta tanulmányait az Lyra K. által ujjánezvezett Jöiskolán, mint növendék. Nemsokára Réli I. tanársegédje lett. 1924-ben megyerte a Harkányi díjat „Művének vacsorája c. képével. (Jelenleg hefe ismeretlen)

Rozgonyi László emlékkiállítása (1894-1948)
Katalógust összeáll. Haulisch Lenke Bp. 1963.

S.l.

Rozgonyi László

2.

1926-ban Nemes Marcell féle u horári díjat nyer, melynek Párisba megy. 1927. állami öntöndíjjal Olaszország. Az 1928. jan. 28.-án megalakult szentendrei Járs. alapító tagja. Műve a szentendrei festéretben kapcsolódik (néhány egyházi tárgyan répétől elsatinkoe)

~~Képet~~ Reprod.: a Limlapon: Sarrozó, 1942 szentendrei házat, 1935 körül Kőül. Műterem feljárata, 1946 körül VÉGÉ kert, 1940 körül

Rozgonyi László emlékkiállítása (1894-1948) Katalógust összeáll. Haulisch Lenke Bp. 1963 6. l.

Rozgonyi.

Réti professzor tanítványa.

Képe szerepel a Képzőművészeti Főiskola kiállításán, a Műcsarnokban.

Az Est, 1928. Máj. 20.

Rozgonyi

Képe részpel a Képzőművészeti Főiskola kiállításán.

Magyarság, 1928. május 20

Rozgonyi

Réti-növendék

A Műcsarnokban, a Képzőművészeti Főiskola növendékeinek kiállításán szerepel munkája.

Pesti Napló, 1928. Máj. 20.

Rozgonyi

Réti István tanár növendéke.

Munkája szerepel a Képzőművészeti Főiskola növendékeinek kiállításán, a Műcsarnokban.

Budapesti Hirlap, 1928. Máj. 20.

Rozgonyi László
Pesti. Verpeléti út 2.

1934. téli Kiáll. V. terem

H, JG

Mihalik József: Hogyan vásároltak és leltároztak a régi „múzeumisták"?

VIII. 65, 66.

Rozgonyi László

festő Keve tag
Műcsarnok

1932. febr. – márc. kiáll. –
385

1932/33. téli kiáll. –
23, 50, 62, 63, 64, 66, 67, 68.

1933. nemz. képzőm. kiáll. –
521 –

Rozgonyi László

festő

Szent Péter, falkép-
várlat az alábbi
templom részére (A
diadalíve tervezett fresko
képr. részlete)

Jajczay János, A
Rezsőteri templom
művészi tervei.

Képes Krónika
1934. 107. l.

lapcímei ér
lüzonytalan

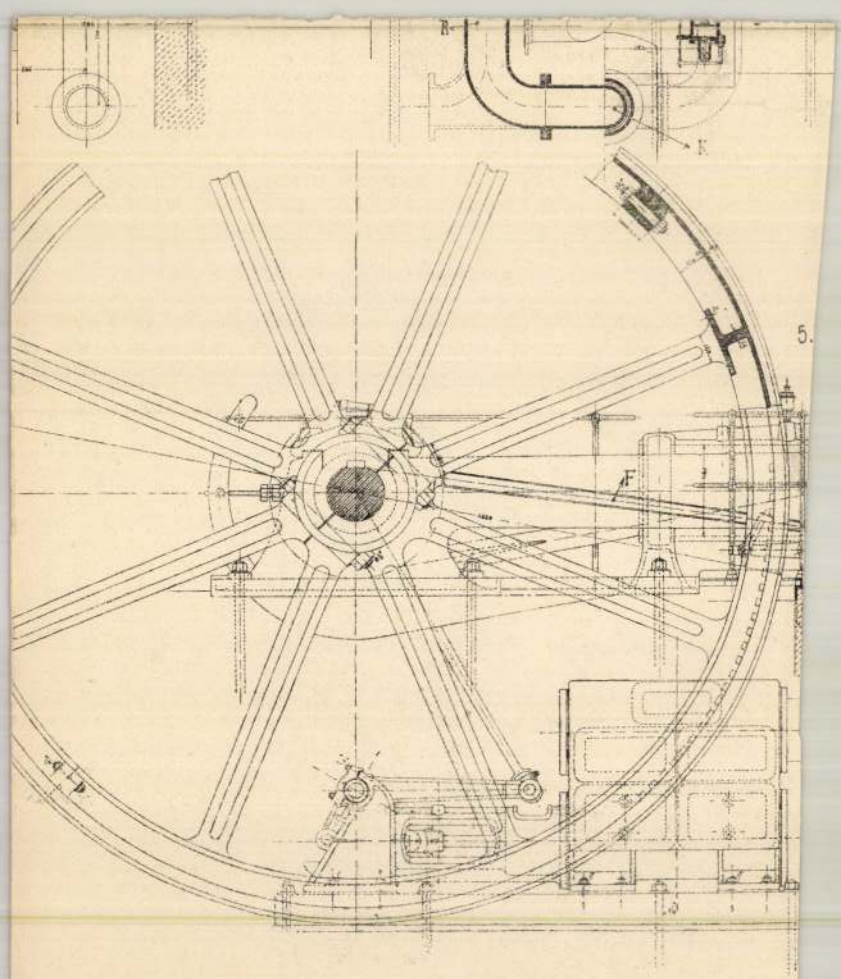

elyének Frikart rendszerü gőzgépe.

gépgyára Budapesten.

Rozgonyi László

testő

Est. 1928

che Kirche in Sereth.

Schnitt *C*—*D*.

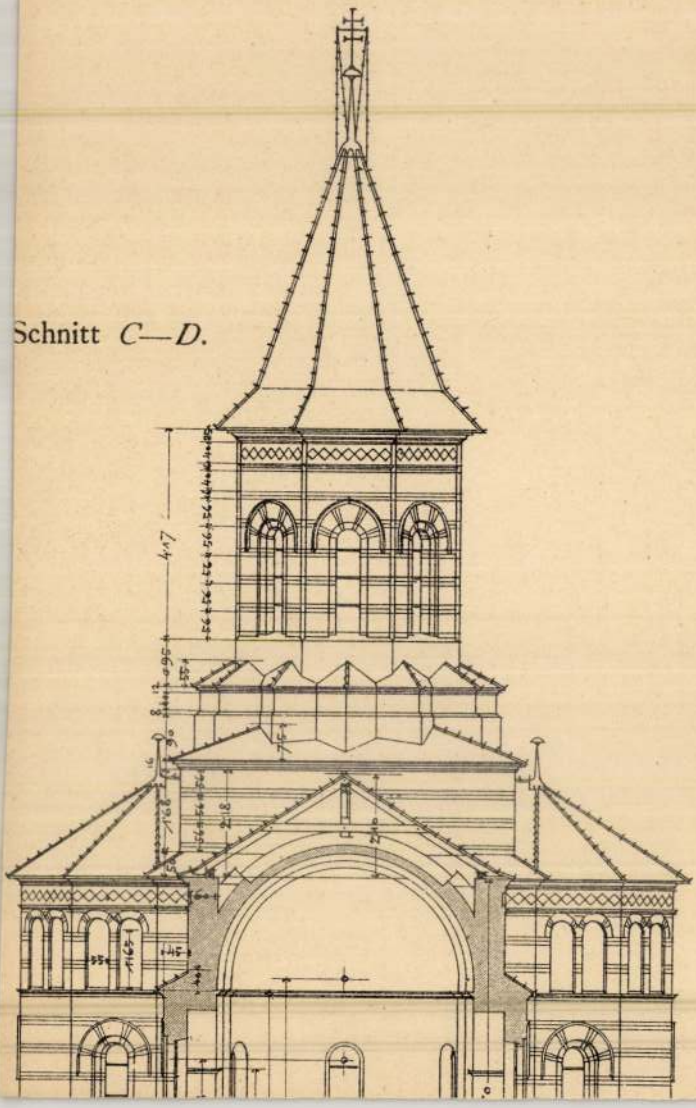

Rozgonyi László

cród

Ujság. 1930.
márc. 2.
(e.a.: Szentendre festői.)

, még a késői antik hivatalos
iepi ornátusba való átvételéről
ahol az antik művészet egyes
ielyi emlékek közvetlen hatása

reflektáltabbak az antik kultúr
irodalomban, ahol a mindig
iekelőtt Boethius Consolationes
a 12. században a magyarázók
oztatta.[46]) Ennek a receptiónak
ól állott, hogy egészen az érett
k és tanulmányozták a latin
ni és művészeti klasszicizmus
egymást, igazolja többek között
nal való tüzetes foglalkozás az
esi Bernát alatt (1124 és 1130
.[48])
ában megjelenő római-pannóniai
n belenyúlik a korszak egész
által megihletett román klasszi-
g dunántúli (hajdan pannóniai)
Ebbe az összefüggésbe valóban
egész sorát, melyeket mostanáig
lytelenül interpretáltak. Ugyan-
bi időből, mint a fönt tárgyalt

Rozgonyi László

A megbékült hóhér, olaj.

Diana, olaj -

Nemzeti Szalon

Tavaszi Szalon

1926.

Rozgonyi László

1926. Szinyei Társaság Nemes Marcell utazási díja.

Tavaszi Szalon

Arad:

Az aradi elitélte

~~et~~ Csúc

Magyar-ország,

~~mazsál~~, ~~a vér~~

~~vannak felsorol~~

fára, agyonlövésre

és besoroztatott. c

~~feltintető~~ ábrázoló kép

fokon ~~jobbra~~ lo

„ARAD

s alól a magy

Könyv

Rozgonyi László

festő

Madonna, olaj.

Nemzeti Szalon

Tavaszi Szalon

1927

T. 2725.

, 1748, 1770, 1809 és 1840 évbeli
ő. Felirata.

ERREICHISCHE ARMEE.

felich.
Bermann & Sohn,
goldenen Krone.

irosnak 28.4: 42.5 cm.
österreichische Armee im Laufe
n[ut Sohn in Wien.

140-91-5.

Rozgonyi László

Önarckép
Tájkép, olaj.

Nemzeti Szalon
1928.
Tavaszi Szalon

Térkép.

Ezen Magyarország czime
ERLAUW, TOCKAY, MONGAT, GRAN
WAR, PRESBURG, VEREBEL, RECH
WYSENBURG, SEGEDIN, WARADIN
nak felirata:

NOUVELLE
CARTE
du Royaume de
HONGRIE
Avec ses forteress

Rm., mér. a vk.

123-91-

Rozgonyi László
festő
a Kéve művésztagja.

A Kéve Könyve
1929. ~~VIII. k.~~ 59. l.

Podporány neolithkovi telep

VI. 185.

Rozgonyi László

Öregember c. Szépe
repr.

A Kéve Könyve
1929. ~~VIII. k.~~ 51. l.

Afrikai nyelvek II. 147.

Rozgonyi László
párisi ösztöndíjas
1933 febr-márc kiáll.
X. 2. St Jamos –
X. 8. Nyár

Klebelsberg emlékkiáll Műcsarnok

BUDAPEST
941 DEC. 19 22
4

BUDAPEST
1941

Rozgonyi László

Parkrészlet, tempera.

Nemzeti Szalon –

Mundváry Céh VIII. repr. Kiáll. kat. 1935. márc. 30 – ápr. 14.

Rozgonyi László

1925. SzMPT által díjazott művé-
szek kiáll. N. Izalon.
Önarckép, duff.
Pieta, duff

SzMPT-tól 2 izben dicséró
elismerés.

~~Ásatás, apulumi VIII. 135.~~

Rozgonyi László

1926-ban a Szinyei Merse Pál társaság Nemes Marcell tanulmányi ösztöndíja Párisba.

FEBRUÁR

13

Rozgonyi László

Szinyei Társaság Nemes Marcell-féle ösztöndíja

1926.

Müncheni régi Képtár III. 51.

Rozgonyi László

Műcsarnok festo Bpest

1924, tav. kiáll. 265, 278

1925-26. akt kiáll. 284.

Keve tag

1927. tav. kiáll. 401, 407

1927, magyar táj. 709.

1928. tav. kiáll. 274, 290

Kaszinó u. 2

Ingó műemlékek védelme tárgyában

Készített törvényjavaslat-tervezet

tárgyalása az Orsz. Tanács

1911. decz. 15-iki ülésén

VI. 68-70.

Rozgonyi László

zúl. Budapesten 1894 máre

5. Rk. Gimn. éetts.

1919/20 I-II. Utsöéves mü-

vésznöv. Réti István

1920/21. másodéves u.o.

Homesteadi ev. ref. egyhár III. 56.

Rozgonyi Lantó

Magyar Művészet

1925. 435

1926. 303, 364, 418

1928. 648

Kétyi ifj. egyenlet VI. 226

Rozgonyi László

MAGYAR MŰVÉSZET

1925. 435

1926. 303, 364, 418

1928. 648.

1930 58, 121

P690-89

Rozgonyi László

1926. Szinyei Társaság
Nemes Marcell-féle tudarási díj.

Rozgonyi László

Az 1930. évi (~~szent~~ bpesti) Imre kiállitáson elnyerte gróf Zichy Gyula Kalocsai érsek díját.

Gerrómai ösztd művészek

nd festő.

ndból.

épe.

sé jobbra tekint. Fekete bár-
et visel rövid haja öszbevegyült, szeme
isza és szakálla rőt. Ingének fodros galléra
kabátját be gombolan viseli.

méretei 39 · 5 : 30 cm.
Nemzeti Museumból.

Át. Kép. 213.

Kamarach. 1848

Rozgonyi László

Egyházművészeti kiállításon a Nemzeti Szalonban 500 pengős díjat "Szent Imre herceg" c. festménye nyerte el.

PH-930. VIII. 24.

Kiadás előtt

A csatolt ügyiratok számai: .....

.....

.....

.....

Rozgonyi László

Árpádházi Szentek kiállításán a Nemzeti Szalonban a Zichy Gyula gróf kalocsai érsek által adományozott 500 pengős díjat "Szent Imre herceg" c. festménye nyerte.

M.930.VIII.24.

Rozgonyi László

Szentendrei festők társaságának kiállításain a Fészek klubban képei szerepeltek.

PH.930.III.20

Tételszám	Irattári szám

Újra be kell mutatni: ..... n. .....

Magyar királyi államva

Iktató-szám ..... 19 .....

..... **osztály.**

A beadvány { **száma** .....
kelte .....
beérkezése .....

Tárgy:

Rozgonyi László

Szentendrei festők társaságának kiállításán a Fészek klubban képeivel szerepelt.

Ujság 930. III. 30

Rozgonyi László

Szentendrei festők kiállításán a Fészek Klubban képei szerepeltek.

NU-930. III. 20.

MAGYAR KIRÁLY

Folyó szám.....

Könyvelés

192.....

T á r

A..... *számú ügyiratok alapján :*.....

P.H. V 932. II. 21
P.N. V 932. II. 21
Ü.

A könyv	Tartozók			Korona	fillér

Rozgonyi László

1934 nyarát szentendrei művésztelepen töltötte.

Kontha Sándor, Mérnöy László, Bp. 1966, 55 l.

Rozgonyi László

szerepelt az I. nemzeti táblatan.

VM 1933. IV. 20.

Rozgonyi László

szerepelt a Műcsarnok téli tárlatán

MO 1932. XII. 18.

Rozgonyi László

szerepelt a Műcsarnok téli tárlatán

BH. 1932. XII. 18.

Rozgonyi László

Szerepelt a Műszmot téli tárlatán

P H. 1932. XII. 17.

Rozgonyi lánló

Művével szerepel a Szentendrei Festők Kiállításán a Körgyűlés van termében.

N. Ú. 929. XII. 17.
N. Ú. 929. XII.
P. H. 929. XII. 17.
M. 929. XII. 17.

Rozgonyi László

Árpádházi Szentek kiállításán a Nemzeti Szalonban Szent Imre herceg c. oltárképével 500 pengős díjat nyert.

NM.930.VIII.24.

Rozgonyi László

Szerepelt a Műcsarnok Tavasi tárlatán.

PH 1927. IV. 2.

Rozgonyi László

Csoportkiállításon szerepelt a Művész Szalonban.

NM. 1932. XII. 10.

Rozgonyi László

MDK

1924-ben ösztöndíjat kapott

Képzőm.Műsk.évk. 1921-22,22-23,23-24, 24-25.
Bp. 1925

Rozgonyi László

MDK

1921-ben ösztöndíjat kapott

Képzőm.Főisk.Évk. 1921-22, 22-23, 23-24, 24-25.
Bp. 1926.

Rozgonyi László

MDK

1923-ban ösztöndijat kapott

Képzőm.Főisk.Évk. 1921-22, 22-23, 23-24. 24-25.
Bp. 1926.

Rozgonyi László

MDK

festő

Képzőművészet 1928. 83-84.o.

MDK

Rozgonyi László

Szerepelt a Műcsarnok tav.tarlatan.

/Kézdi./ :Tav.tárlat a Műcsarnokban.

Pesti Hirlap 1927.ápr.1.4.1.

Rozgonyi László, festőm. MDK

A Szinyei M.P.Társ.által dijazott.

Önarckép. olf.

Pieta. "

Nemz. Szalon.333.kiáll.-1925.III.15.-29. kat.

Rozgonyi László, festőm.

Dicsérő elismervényt nyert.

2 izben.

Nemz.Szal.333.kiáll.-1925.márc.15-29. Kat.
A Szinyei M.P.Társ által dijazott művészek kiáll.-a.

MDK

Rozgonyi László

Gyümölcs csendélet, of.

Rózsadombi részlet, of.

Kéve 16.kiáll. 1925.nov. N.Szal. 14. o.

MDK

Rozgonyi László

Kató, of.

Akt kiáll. OMKT. Mücs. 1925. dec. 24. 1.

MDK

Rozgonyi László
grafikai műve:

Csónakkikötő. Szénrajz.
Dunapart. "
Zauzanna. "

Az Orsz.Magy.Képzőm.Társ.jubileumi kiáll.
képes tárgymutatója. 1936.máj-jun. 18.1.

Rozgonyi László

MDK

Önarckép
Tájkép, olf.

Nemzeti Szalon 1928. ápr.
Tavaszi Szalon

Rozgonyi László

MDK

Csónakkikötő, szénrajz

Műcsarnok 1936. máj-jun. Jub. kiáll.

Rozgonyi László MDK

Dunapart, szénrajz

Műcsarnok 1936. máj-jun. Jub. kiáll.

Rozgonyi László

MDK

Zsuzsanna, szénrajz

Műcsarnok 1936. máj-jun. Jub. kiáll.

MDK

Rozgonyi László festőm.

Kéve 16. kiáll. 1925. nov. N.Szal. 2. 1.

Rozgonyi Lánló

Szentendrei részlet pont.
Gendélet "
Önarcrép "

A Szentendrei Művésztelep jubilarisi kiállítása
1926–1956 Katalógus: Lyka Károly

MDK

Rozgonyi László

Olvasó nő, of.

Tanulmányfej, of.

Csendélet, of.

Kéve 16.kiáll. 1925.nov. N.Szal. 14. o.

MDK

Rozgonyi László

A csucson

KUT. UME kiáll. N.Szal. 1932. nov. 14 l.

MDK

Rozgonyi László, festö

Kaánai menyegzö.

Az Ernst-Mus. kiállitásai. CMLVII. Munkácsy-Cén VI. Sors. egybekötött repr. kiáll. Bp. 1934 május. Kat. 11.

MDK

Rozgonyi László, festö

Krisztus. Pasztel.

Bp.Mücs.-OMKT Nemz.Képzömüv.kiáll. /Rend.M.Kir.Vall.- és Közokt.Min./ 1933 ápr.19.-máj.25. Kép.tm. 41.l.

MDK

Rozgonyi László

Napnyugta, of.

Képzőm.Főisk. ifjusági kiáll. Ernst Muz. 1924.

18. 1.

MDK

Rozgonyi László

Müvészek vacsorája, of.

Képzőm.Főisk. ifjusági kiáll. Ernst Muz. 1924.

18. 1.

MDK

Rozgonyi László

Menekülés Egyiptomba, of.

Képzőm.Főisk. ifjusági kiáll. Ernst Muz. 1924.

18. l.

Rozgonyi László

MDK

Tanya, of.

Képzőm.Főisk. ifjusági kiáll. Ernst Mus. 1924.

18. l.

MDK

Rozgonyi László, festő

a Társaság tőrestagja

(Réti Isto. tanitv.)

Szentendrei Művészek kiáll. - Magy. Művészet - 1930.

121. l.

MOK

Rozgonyi László, festő (római csop.)

Krisztus a hieratikus fönségével

ragad meg.

Mücs. - Nemz. képzőmüv. kiáll. - Magy. Szemle, 1933 XVIII. 2.

165. l. - Perevich.

Rozgonyi László

Kiállít a szentendrei művészetelep második kiállításán, mely nov. 14.-én nyílt meg. A szentendrei városházát díszítő" freskói is nagy sikert aratnak.

M. 1926. XI. 16. (Magyarság)

Rozgonyi László

Rézt vesz a szentendrei művéztelep ünnepélyes felavatásán nyílt kiállításon.

Az Est, 1926. XI. 16.

Rozgonyi László

Tagja lett a római magy. koll. nat. korai mustai körül Zienelit a „Művének latomája c. répét. Díjat nyert Szent Imre Képe (1930). ~~Később~~ a Szentendrei Festő Társ. tagja lett 1926-ban, a Társaság alatulásakor.

Lyka Károly, Festőnelvünk a két világháború között. Bp. 1956. 98.

Rozgonyi László.

Réti István növendéke.

Munkája receptet a képzőművészeti Főiskola növendékeinek kiállításán, a Műcsarnokban.

Pesti Hirlap, 1928. máj. 22.

MDK

Rozgonyi László

Paprikabiró utca, of.

II. táj- és életképkiáll. 19-20. sz. Műcs.

1927. jan.

MDK

Rozgonyi László

Kató, of.

Akt-kiáll. 1925. dec. Műcs.

Rozgonyi László

UME kiállításán a Mária Valéria utcában "Hegyesucson" c. temperájával szerepelt.

PH.934.T.28

Rozgonyi László

festőművész

Téli Tárlat - Mücsarnokban - a Rezső-téri uj templom diadaliv freskójával szerepel - a trónoló Krisztus tizenkét apostolával. Szent Péter és Szent Pál monumentális, a mostani olasz festők stilusára emlékeztető alakját állitotta ki közülük.

Budapesti Hirlap
1934.I.14.

Rozgonyi László

festőművész

Téli Tárlat - Műcsarnokban - a Magyarok Nagyasszonyáról nevezett I.Ferenc József emlékezetére épült Rezsőtéri plébánitemplom belső művészi diszitésének vázlattervével szerepel.

Pesti Hirlap
1934.I.17.

Rozgonyi László

festőművész

Téli Tárlat - Műcsarnokban - a Rezső téri Magyarok Nagyasszonyáról elnevezett plébániatemplom belső kialakitására készült vázlattervekkel szerepel.
A szentély fölötti diadaliv félkörü falmezejére tervezett,kékes tónusban tartott frize /apostolok / a maga összbenyomásában pietikusabb.Szinben kellemes, bár kissé egyhangu s a csoportfüzés helyenként hiányos.

Magyarság
1934.I.21.

Rozgonyi László

festőművész

Téli Tárlat - Műcsarnokban - a Rezső téri templom belső művészik kialakitás nak terveivel szerepel.

Nemzeti Ujság
1934.I.13.

Rozgonyi László

szerepelt a főiskolások kiállításán a régi

műcsarnokban.

Est 1924. dec. 18.

Rozgonyi László

UME. ötödik csoportkiállításán
képe szerepelt.

NU. 934.T.30.

Mit dem 1.30.

Rozgonyi László

UME. kiállításán a Mária Valéria
ruhában szerepelt.

BH. 934. T. 28.

Rozgonyi László

Kiállít a kentendrei művéztelep első kiállításán. „Di uná"-ja említve.

M. 1926. VII. 27. (Magyarság)

Rozgonyi Lánló

Műve nerepel a Munkácsy
léh Ernst Múzeumban ren-
dezett kiállításán.

Kiemelik „Kánai menyegző"
c. művét.

B. H. 934. V. 13 |
P. H. 934. V. 13 | N. U. 934. V. 13.

Rozgonyi László

festőművész

A Szentendrei Művésztelep ezidei tőrzstagja.

Magyarság
1935.VI.12.

Rozgonyi László

festőművész

Harmadik Nemzeti Képzőművészeti Kiállitás - Műcsarnokban - képével szerepel.

U j s á g
1935.III.23.

MDK

Rozgonyi László

Parkrészlet, temp.

Munkácsy Céh 8. repr. kiáll. N.Szal. 1935. márc.

MDK

Rozgonyi László, festőm.

párizsi festő-ösztöndíjas kiállt szerepelt képei-vel.

Ybl Ervin: "Gróf Klebelsberg Kunó" emlékkiáll. a Műcs.-ban. 1933. MIP. 1933. 44.l.

Rozgonyi László

a legnyabb generációból – érdemes művel szerepel.

a magy. posztimpresszionisták I. kiáll. -a.
E. K. 931. XI. (4.2.)

Rozgonyi László
csendéletei egyéni munkák.

(te.): Magyar posztimpresszionisták.
P. H. 931. XI. 6.

Rozgonyi László

Kiállit a szentendrei művésztelep első bemutatkozó kiállitásán.

P.H.1926.VII.28. (Pesti Hírlap)

Rozgonyi László

A kentendrén alakult nűvén-
telep tagja.

Magyarság 1926. VI. 8.

MDK

Rozgonyi László,

elnyerta gr.Zichy Gyula kalocsai érsek díját

Római Magy.Int. ösztöndijas müvészeinek l. kiáll.

N.Szal. 1931, máj. 7 l.

MD K

Rozgonyi László, festö

szereplésével kiérdemelte, hogy nevét külön emlitsék.

Tárlat, V. Tavaszi Szalon. Szinnyei Társ. rendezésében. "Képzőművészet" 1938. le.sz. 132.l.

MDK

Rozgonyi László

Szinyei Társ. Nemes Marcell-f. utazási dij.

1925

N.Szal. Tav.Szal. Kiáll. 1934.

MDK

Rozgonyi László

Szentendrei festők 1.kiáll. 1930. márc.
N.Szal. 3 l.

MDK

Rozgonyi László

Biboros,

Tájkép, of.

Szentendrei festők 1. kiáll. N.Szel. 1950.
márc. 13 l.

MDK

Rozgonyi László

Enyelgés, of.

Iszogatók

Szentendrei festők 1. kiáll. N.Szal. 1930. márc.

MDK

Rozgonyi László

Olvasó nő, of.

Csendélet I. "

Szentendrei festők 1. kiáll. N.Szal. 1930. márc.

MDK

Rozgonyi László

Szolgáló

A megrémült hóhér, of.

Csendélet II.

Szentendrei festők 1. kiáll. N.Sual. 1930. márc.

MDK

Rozgonyi László

Hajcs Géza: A legujabb magyar festőgeneráció. Magyar Ujság 1927. ápr. 17. 33-34 l.

MDK

Rozgonyi László

Önarckép, olaj
Pieta, olaj

N.Szal. 333. kiáll. Dijazott művészek. 1925. márc. 2o l.

MDK

Rozgonyi László
Dicsérő elismerést nyert

N.Szal. 333. kiáll. Dijazott művészek. 1925. márc. 9 l.

Rozgonyi László, sz. Bp. 1894. MDK

/több izben nyerte a Szinyei Társ.kitüntetését,
1924. Petőfi- és Harkányi-dij.
1926. Szinyei Társ. Nemes Marcell-f. utazási dij./

Betyárok a szüreten
Paprikabiró utca
Kálvária
Patak part
Megbénult hóhér
Tanya

Szentendrei Művészetelep kiáll. 1926. nov.

MDK

Rozgonyi László
Szinyei Társ. Nemes Marcell-f. utazási dij

N.Szal. 374.kiáll. 1927. márc.
3 l.

MDK

Rozgonyi László

Madonna, olaj

N.Szol. 374. kiáll. 1927. márc.
1.

18

a Régi Képtár egyik rés
a Modern Külföldi Osztá
terembe és öt kabinetbe

Ami a kiálli
osztrák müvészet emléke
ből valók, ami érthető,
riával való hajdani szo
számszerint igen jelent
szet két főmestere, Fer
rich Amerling jól szere
többek közt a sokalakos
val, mely 1847-ben kész

MDK

Rozgonyi László

Krisztus, paszt.

Nemz. Képzőműv. kiáll. 1933. ápr. Miles.

l.

41

MDK

Rozgonyi László festőmüv.

művésztag

Kéve XX. kiáll. N.Szal. 1929. febr.

1.

4

Rozgonyi László festőművész
Olvasó nő, olajf.
Tanulmányfej, olajf.
Csendélet, olajf.
Gyümölcs csendélet, olajf.
Rózsadombi részlet, olajf.
~~KÉVE XVI.kiállitásának katalógusa~~
KÉVE XVI.kiállitásának katalógusa
Nemzeti Szalon, 1925 november

102. kép. *Panetti, Domenico:*
A halott Krisztus.

Rozgonyi László

Csendélet

Könyves Kálmán k 104. kifil. 1920-as évek.

Rozgonyi László
Napnyugta, olaj

O.M.Kir. Képzőműv. Főisk. kiáll. 1924. 18 l.

Rozgonyi László
Müvészek vacsorája, olaj

O.M.Kir. Képzőműv. Főisk. kiáll. 1924. 18 l.

Rozgonyi László
Tanya, olaj

O.M.Kir. Képzőmüv. Főisk. kiáll. 1924. 18 l.

Rozgonyi László

Műve szerepelt a szentendrei festők kiállitásán a Nemzeti Szalónban.

Est, 930.III.2.

Rozgonyi László

Alkotásával szerepelt a szentendrei festők bemutatkozó kiál.-ón a Nemzeti Szalónban.

E.K.930.III.1.

Rozgonyi László

"Szolgáló" c. műve a Szentendrei Festők kiállításán a Nemzeti Szalónban.

B.H.930.III.2.

Rozgonyi László

Alkotásával szerepelt a Szentendrei Festők Társaságának kiállitásán a Nemzeti Szalónban.

N.U.930.III.1.

Rezgonyi László

"Olvasó nő" és "Biboros" c. művei a szentendrei festők kiáll.-án a Nemzeti Szalónban.

N.U.930.III.2.

Rozgonyi László

Alkotásaival szerepelt a szentendrei festők kiáll.-án a Nemzeti Szalónban.

M.O.930.III.2.

Rozgonyi

Fejstudiuma és szolgáló leány c. müve a Szentendrei Festők Társasága kiáll.-án a Nemzeti Szalónban.

8 O.U.930.III.2.

Rozgonyi László

Két tanulmányfejjel és csendélettel szerepelt a szentendrei festők kiáll.-án a Nemzeti Szalónban.

M.H.930.III.2.

Rozgonyi László

"Biboros", "Szolgáló", "Olvasó nő" és "Iszogatók" c. művei a szentendrei festők első kiáll.-án a Nemzeti Szalónban.

P.H.930.III.2.

Rozgonyi László

Alkotásaival szerepelt a szentendrei festők kiáll.-án a Nemzeti Szalónban.

P.N.930.III.2.

Rozgonyi László

"Biboros" és "Szolgáló" c. művei a szentendrei festők kiáll.-án a Nemzeti Szalónban.

Ujság, 930. III. 2.

Rozgonyi László

Alkotása szerepelt a szentendrei festők kiállitásán a Nemzeti Szalónban.

U.M.930.III.4.

Rozgonyi László MDK

Nyár

Műcsarnok 1933. Klebelsberg Kuno emlékkiáll.

MDK

Rozgonyi László

Krisztus, repr.

Nemzeti képz. kiáll. 1933.

MDK

Rozgonyi László

Magyar Művészet 1926. 7. sz. 418.l.

MDK

Rozgonyi László, festöm.

e kiállitás kapcsán elnyerte a jánoshalmi Nemes Marcell-féle külföldi tanulmányi ösztöndijat.

Jeszenszky Sándor: Jelentés a Sz.M.P.Társ. 1926. évi müködéséröl. - A Sz.T. Értesitöje.1927.febr 14-17.1.
Nemz. Szal.- Tav.kiáll. 1926.máj.

MDK

Rozgonyi László, festöm.

Parkrészlet. Tempera.

Nemz. Szal. - A Munkácsy Céh VIII. repr.kiáll.-a
1935. márc.3o.- ápr.14. Kat.

Rozgonyi László MDK

Müvészek vacsorája

Mücsarnok 1924. tavaszi kiállitás

Rozgonyi László MDK

Öreg malom

Műcsarnok 1924. tavaszi kiállitás

MDK

Rozgonyi László, festö

Réti István tanitványa.

(e.a.):
A Képzömüv. Föisk. növ. kiáll. -Mücs.
Ujság. 1928 máj.2o. 22.l.

Rozgonyi László
Biboros, festm.

Magyar egyetemi és főisk. hallg. orsz. szövetségének kiáll. 1933. 5 l.

Rozgonyi László.
Réti Iskolán tanítványa.

Munkája részben a képzőművé-
szeti Főiskola növendékeinek
kiállításán.

Ujvidék, 1928. Máj. 20.

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Milyen kitüntetéseket kapott: . . . . .

. . . . . .

Mikor és hol volt külföldi tanulmányut

. . . . . .

Rozgonyi László

Kiállít

N. U. 93:2 XII. 20.

MDK

Rozgonyi László,

Réti István tanár növendéke.

Tollrajzok. /15 db/

Az Ernst Muz.OMKK Föisk.Helikon kiállitásai.
Az OMKK Föisk.Növ.Munk.kiáll. Bp.1923 márc.18-25. Kat. 16.1.

MDK

Rozgonyi László, festö

Réti István tanár növendéke.

Biboros.
Allegoria.

OMKK
Az Ernst Muz. Föisk. Holikon / kiálkitásai.
Az OMKK Föisk. Növ.Munk.kiáll. Bp.1923 márc. 18-25. Kat. 11.1.

Rozgonyi László
Szénrajz

Magyar egyetemi és főisk. hallg. orsz. szövetségének kiáll. 1923. 1o 1.

Rozgonyi László
llo-lll. Aktok, grafika

Magyar egyetemi és főisk. hallg. orsz. szövetségének kiáll. 1923. 8 l.

Rozgonyi László
Tollrajz

Magyar egyetemi és főisk. hallg. orsz. szövetségének kiáll. 1923. 8 1.

Rozgonyi László

MDK

Zsuzsanna, olf.

Műcsarnok 1928 tavaszi kiállitás

Rozgonyi László

MDK

Önarckép, olf.

Műcsarnok 1928 tavaszi kiállitás

Rozgonyi László

Magyar Művészet 1926

303.o.

A Tavaszi Szalon díjai.

Rozgonyi László

Magyar Művészet, 1926

364.0.
kiállítások.

Rozgonyi László festő

Pesti Hirlap. 1926. jul. 27. 13

A sperlendzei műveszt elő
~~mi~~ kiállításának megnyitása

Rozgonyi László

Magyar Művészet, 1926

418.o.

A kéve. művészcsoport.

Rozgonyi László főiskolai festőnövendék

Pesti Hirlap. 1923. jun. 10. 8

Fiatalok munkiállítása

Rozgonyi Cestó

8 orai Ugtap

1925 marc. 15.

Rozgonyi László, festő

Nouvelle Revue de Hongrie

1933. XXVI. a. XLVIII. I. 609–613. l.

Gerevich Tibor: Képzőművészeti kiállítás a Műcsarnokban.

Rozgonyi László festö.

Katol.Szemle.1930.I.449-58.l.

Rozgonyi László festő

Pesti Hirlap. 1926. márc. 2.8

a kéve első vidéki reprezentatív

kiállítása

Rozgonyi László.

Munkája szerepel a Szinyei-Merse Pál-Társaság kiállításán, a Műcsarnokban.

Pesti Napló, 1927. márc. 25.

Rozgonyi László

MDK

Szinyei Társ. Nemes Marcel-féle utazási dij 1926

N.Szal. Tavaszi szalon 1937.

533.

gentium Septentrionalium nariis con-

busque. Basel, 1567.

909. 332 l.

n obrigines. R. of. National Museums,

MDK

Rozgonyi László

résztvett az alábbi kiállitáson

Kiállitások. A Szentendrei Művésztelep első kiáll. Magyar Művészet 1926. 364.l.

Rozgonyi László MDK

Ifjuság, tempera

Sakkozók, pasztell

Arab leány, pasztell

Műcsarnok 1932/33 téli kiállitás

Rozgonyi László MDK

Zöldruhás nő, pasztell

Munkások, tempera

Gordonkás, tempera

Műcsarnok 1932/33 téli kiállitás

Rozgonyi László MDK

Művészek vacsorája

Műcsarnok 1932/33 téli kiállitás

Rozgonyi László MDK

Fekvő akt, olf.

Műcsarnok 1932/33 téli kiállitás

Rozgonyi László MDK

Vizi-vadász, tempera

Műcsarnok 1935 III.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Rozgonyi László MDK

Krisztus, pasztell

Műcsarnok 1953 Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Honorary Member

Life Member

Rozgonyi László MDK

Szt. János

Mücsarnok 1933 Klebelsberg Kuno emlékkiáll.

Rozgonyi László MDK

Krisztus, repr.

Mücsarnok 1933 Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

NDK

Rostonyt Lasalo

Kirjespue. Tepr.

Nikesarnot 1952 Nemzeti Képzőművészeti Kiállítás.

MDK

Rozgonyi László

a Szinyei Társaság Nemes Marcell-féle utazási díját nyerte 1926-ban

Tavaszi Szalon. 1935.

Rozgonyi László MDK

Zsuzsanna, szénrajz

Mücsarnok 1936 Jubileumi kiállitás

Rozgonyi László

MDK

Csónakkikötő, szénrajz

Mücsarnok 1936 Jubileumi kiállitás

Rozgonyi László MDK

Dunapart, szénrajz

Műcsarnok 1936 Jubileumi kiállitás

Rozgonyi László MDK

Prédikátor, olf.

Műcsarnok 1927 tavaszi kiállítás

MDK

Rozgonyi László, festőm.

2. Szt. János.

3. Nyár.

Klebelsberg emlékkiáll. Tárgym. 1933. 32.1.
párisi ösztöndíjas növendékek munkái.

MDK

Rozgonyi László

Kató.

Műcsarnok, 1925/26. Akt.kiáll. 24.l.

MDK

Rozgonyi László

1926. Nemes M.-alapitvány külf. tanulmányuti ösztöndiját kapta /Páris/.

A Szinyei Merse Pál Társ. Értesitője. 1927. febr. 3. sz.

MDK

Rozgonyi László

A "Kéve" Művészegyesület tisztikara és tagjai. Kéve XX. kiáll. 1929.

MDK

Rozgonyi László

Fekvő akt, of.

Műcsarnok 1932/33.téli kiáll. keretében a KÉVE jub. kiáll. kat. 7.l.

MDK

Rozgonyi László

Művészek vacsorája, of.

Műcsarnok 1932/33 téli kiáll. keretében a KÉVE jub. kiáll. kat. 8.l.

MDK

Rozgonyi László, festőm.

egy jó képpel szerepel a tárlaton.

V.Kóve.- Tavaszi Tárlat.
Képzőművészet. ? I évf. 1.sz.lo.l.

MDK

Rozgonyi László

Vizi-vadász. Tempera.

III. Nemzeti Képzőművészeti Kiáll. 1935. márc. 24-máj. 15. Műcsarnok. Kat. 11.o.

Rozgonyi László, festöm. MDK

1920-ban teremtettek otthont sok nehézség árán a helybeliek megértö szeretete révén Szentendrén.

A figurális kompoziciók festöje.

Nemzeti Szalon.
B.?.L.: A szentendrei festök kiállitása.
Nemzeti Ujs. 1939. okt.15.

MDK

Rozgonyi László

Szt.Margit, olajf.
Szt.Imre Herceg,

Árpádházi Szentek Modern Egyházművészeti Kiállításának Katalogusa.Bpest.1930.Aug. Nemzeti Szalon.

MDK

Rozgonyi László

Ülő akt.

Az Ernst-Múzeum Kiáll.CAV. A Munkácsy-céh
III.reprezentatív kiáll.Bpest.1930.Nov.hó
Kat.15.1.

MDK

Rozgonyi László

Szent Imre herceg, olajf.
Szent Margit, "

Magyar Képzőművészek szegedi reprezentativ kiállitása. 1930. Kat. 31.1.

MDK

Rozgonyi László

Zöldruhás nő, paszt.

Munkások, temp.

Gordonkás, temp.

Műcsarnok 1932/33 téli kiáll. keretében a KÉVE jub. kiáll. kat. 8.l.

MDK

Rozgonyi László

Ifjuság, temp.

Sakkozók, paszt.

Arab leány, paszt.

Műcsarnok 1932/33 téli kiáll.keretében a KÉVE jub. kiáll. kat. 8.l.

Rozgonyi László MDK

Paprikabiró utca, olf.

Mücsarnok 1927 táj- és életképkiállitás

Rozgonyi László

MDK

Arckép, olf.

Műcsarnok 1927 tavaszi kiállitás

Rozgonyi László MDK

Öreg malom

Műcsarnok 1924 tavaszi kiállitás

Mr. Robert Lee Hillhouse

Route Nelson

Monroeville, Alabama

NDK

Rozgonyi László

MDK

Müvészek vacsorája

Műcsarnok 1924 tavaszi kiállitás

MDK

Rozgonyi László festő
Munkái a tárlat vezető értékei közé tartoznak.

Cikk: A szentendrei festők társaságának kiállitása.

Képzőmüvészet, 1930.IV.évf. 29.sz. 102.lap

MDK

Rozgonyi László festő

Vázlatterve a Rezső-téri Magyarok Nagyasszonyáról nevezett és I. Ferenc József emlékezetére épült plébániatemplom belső, művészi kialakításához.

Képzőm.Társ.1934.évi téli kiáll.tárgym.
Jan.14-Febr.11.

MDK

Rozgonyi László

Magyar Müvészet 1930. 58.l.

MDK

Rozgonyi László

A Rezső-téri Magyarok Nagyasszonyáról nevezett plébániatemplomnak a szentély feletti diadaliv félkürű falmezejére tervezett frize (apostolok).

Pipics Zoltán dr.: Templomi művészet.

Magyarság, 1934.Jan.21. 20-21.lap

Rozgonyi László MDK

Kató

Műcsarnok 1925-26 Aktkiállitás

MDK

Rozgonyi László festőművész

A Mezső-téri Magyarok Nagyasszonyáról nevezett és I. Ferenc József emlékezetére épült pleb.templom belső művészi kialakításához, készített ingyenes tervet.

(m.v.): A Műcsarnok téli tárlata.

Nemzeti Ujság, 1934.Jan.13. 11.lap

MDK

Rozgonyi László

Képzőművészet 1928. 8-9. sz. 84.l.

MDK

Rozgonyi László

külföldi tanulmányúti ösztöndijat nyert

A Tavaszi Szalon dijai. Magyar Müvészet 1926.5.sz. 303.l.

erés korai formáit, honfoglalás
sőbbi alakulását. Uj módszere két-
yszerübbé teszi a formaváltás sok-
és ezzel a külső, nem etnográfus
nyen áttekinthetővé válnak bizo-
A jobb érthetőséget nagyban elő-
s jól összeválogatott fényképanya-
üződő magyarázatainak feltalálása
. Az olvasó munkáját időnként meg-

Rozgonyi László.

A "Kéve" müvészegyesület ujabb tagjai a fiatal müvészgárdából 1929-körül.

Bende J: A Képzőművészeti egyesületek története.

Rozgonyi László.

A Szentendrei Festők Társaságának kezdeményző és alapitó tagja 1928-ban.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

MDK

Rozgonyi László festőművész

1929-ben a "KÉVE" Művészegyesület művésztagja.

Nemzeti Szalon, Kéve XX.kiáll. 1929. 4.l.

MDK

Rozgonyi László festőművész

A "KÉVE" művésztagja 1925-ben.

A "KÉVE" XVI-ik kiáll.kat.1925.nov.29-től
dec.13-ig.

M.D.K.

Rozgonyi László

A szentendrei müvésztelep egyik alapitó tagja. A nyolc alapitó tag: Jeges Ernő, Heintz Henrik, Schwerák József, Rozgonyi László, Göbel Jenő, Banowwszky Miklós, Ónody Béla és Pánday Lajos.

Látogatás a szentendrei müvészételepen c. Szinházi Élet. Bp. 1928. aug. 12-18. XVIII. évf. 33. sz. 40-41. lap.

MDK

Rozgonyi László

Képzőművészet 1934. 37.l.

Rozgonyi László MDK

Zöld fények, 1942 pasztell

Barna törzsek 1942 k. pasztell

Lila árnyak 1942 k. pasztell

Ferenczy Károly Muzeum 1964. okt-dec. Rozgonyi L.

Rozgonyi Simon

egyi püspöknek ajándékozza ~~az~~ Kőházat

I. Ulászló 1440-ban

Seitl: Budai tár 1957 306. o.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

M.D.K.

Roziczka Pál, ács

1785-ben egy vízben szerepel az egri adózók közöt.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 392. old.

Kályhaszem, sárkányos graphit, a tátikai
leletből VI. 150.

Rozinaij István

építész a fővárosi mérnöki hivatalban.

Mucsarnok

1896. mill. kiáll.

Rozinay Mrai

optész

csód

Az Ejelési Ipar

1880. 367 l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191...

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbi

Kelt ....., 191...

.....

tanu.

.....

tanu.

Rozinay István

ny. műszaki felügyelő, építész

1932, máj 14. a Józsefvárosi Korben előadást tartott a VIII. ker szabályozásának kérdéséről

Magyar Vilmos:
Rozinay István –
Építő Ipar —
Építő Művészet
1932, 11–12. sz
46. l.

A választókerület-, szavazó-kör- és
kozó felső sor nem töltendő ki, a k

.....választó kerület. .....szavazó

ÖSSZE/F

A VÁLASZTÓI JOGOSÚLTS/

1. Az alkalmazott családi- és utóneve: .....
2. Állása, vagy foglalkozása: .....
3. Lakóhelye Budapesten.....kerület.....
4. Ha nem lakik Budapesten, hanem vidéken s
   (hivatalának) helye: .....kerület.....
   s lakóhelye: .....község.
5. Születési éve: .....
6. Törzsfizetése: .....korona.
7. A bejelentett alkalmazott fel volt-e véve a:
   Budapesten? .....; mely közigazgat:
8. Tud-e írni és olvasni? .....

Rozinay István

Thieme Becker

XXIX. 134. l.

Lyka

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Rozinay István

kiáll. erém

Közlezrkiáll

1267.1-

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

< Rozinay István >

cikke

< > Az uj nobrok elhelyezéséről. Hozzá-
szolás.
ÉIÉM. 1930. 47–48. sz
192. l.

MÜEMLÉKEK ORSZÁ

1030/1913. sz.

Van szerencsénk
Müemlékek Országos Bizottság
kötetét könyv
nyomda utján megküldöttük.

<Rozinay István>

cikke

<] Megegyszer a
„Blaha Lujza-tér."

ÉIÉM, 1927, 5-6.
sz. 18. l.

ıerev, majdnem dülledtszemű benyomás

is két módját lehet töredékeinken fel-
t körvonalu hajtömeg a ravatalt hordo-
gy formailag ~~hozzátartozó~~ elhez gatlakozó pad, ~~szinte~~ sza-
llett találunk egy feloldottabb, rész-
folyamodó eljárást, amit többek kö-
szerüen átdolgozott háttorzó meggyőzően

és kivétel nélkül erősen sérült álla-
tnak kultur- és általános történeti
entősége van. Sem a XIII. századból,
obi időkből nem áll rendelkezésünkre a
l olyan anyag, ~~ahol~~ melyen a fiziognomiai
ési árnyalatokat mindjárt 8-10, többé-
o~~kon~~n tudnók megvizsgálni. Ezzel fon-

<Rozinay István>

cikke

<> Genua – Budapest.

ÉIÉM 1924. 19–20 sz.

<> Budapesti utcanevek. U.o. 1924. 29–30. sz.

<> Dekadencia. U.o. 1924. 37–38. sz.

…, hogy mindkét esetben nagyobb,
függésekre való dombormüvekről van
on voltak elhelyezve és ezáltal felette
ak egy szerkezeti és figurális ~~vissza-~~

ok számszerint eléggé tekintélyesnek
~~oly csekély arányt jelentenek, hogy~~
nak, illetve a ~~visszaállitandó~~ helyre münek
Az alapos töredékek olyan formai tö-
~~szeurópai~~ még viszonylatban a korizlés
különleges magyar helyzetre való te-
is indokolttá tenne, ha egyes épité-
talapzaton látható saroklevelek, tel-
. századba való datálást. Mivel ~~most~~
anabból a lombardiai márványból készült
nböző feladatokhoz, és nem keletkezhet-

Rozinay István

Budapesti építmé-
nyei c. könyvének
írója.

MMÉE Kör

1892. 285, 286 l

1.-275. U.

Budapest,
Tettey Nándor
1877

Rozinay István

épitész

vród
z

Kel 1885

IV. k. 4. f. 776. l.

<Rozinay István>
cikke

<> Meg[illegible]egyszer a Ká-
roly-könit.
ÉIÉM. 1930.
31-32. 4.

lfogadását.

Kiváló tisztelettel

r 29-én

elnök.

Budapest.

Rozinay Istvan

épitéz

évad

2

Kel 1885

III. k. 3. f. 452. l.

< Rozinay István >

cikke

< > Budapest művészi kialakulása.

Építő Ipar — Építő — Művészet. 1929. 7-8. sz.

<Rozinay István>
épitész
cikke

< > A budapesti
por.
Épitő Ipar
1912. 309. l.

ROZINAY István építén

Rákóczi téri csarnok, 1894

Nagy Gergely: Budapesti vásárcsarnokok a századfordulótól napjainkig. Bp. 1997 60-64. ill

KÉTELYEK A TITT MEGVALÓSIT

Kérdés tehát, hogy
amelyek célja a TITT létre
TITT túlméretezett, gigant
melyben a mai helyzetnek n
osz uralkodik és egy ilyen
óriástezaurusz deszkripto
a legáltalánosabbakat lehe

Tovább neheziti a h
ra sem alakult ki egységes
hogy milyen tudományok, t
toznak a társadalomtudomá

< Rozinay István >
építész
könyve

<) Budapest építmé-
nyei. Fénynyomatban
közli Divald Károly.
Eperjes, 1880-84.

Gent (316)

Rozinay István

épitész

1874-től a berlini Banakadémián tanult Alpár Ignáccal egyidejűleg, kivel barátí viszonyban volt

Magy Alp I.

115. l.

Fenti állandó levelezésben állott volt tanárával Hugó Licht-tel.

u. o. 116. l.

Fenti, mint a berlini Banakadémia elsőéves növendéke pályázott 1875-ben a bpesti Andrássy-uti vmúcsarnok terv pályázatán – eredménytelenül. u. o. 118. l.

m.kir.minister 1910.augustus 1-én
r.állampénztárhoz intézett rendele-
nása:

árán szükséges helyreállitások költ-
gos Bizottsága részére IV.részlet
5.000:/ K erejéig ujabb hitelt nyit-
tárt, hogy ez összeg erejéig az eset-
ségletek fedezésére nevezett bizott-
gugtatványai ellenében, elszámolás
zetéseket teljesitsen s az igy ki-
ám fent megjelölt alnaplójában ki-

(Rozinay István)

~~építén~~
cikke

( ) Emlékbeszéd Alpár Ignácról. Az O.M. Iparmüvészeti Tanulat Közgyülésén 1929. ápr. 28. tartotta. Építő Ipar — Építő Müvészet. 1929. maj. 15.

Rozinay a bpesti mü-egyetemen, majd Alpár Ignáccal egyidejüleg a a berlini Bauakadémian tanult

1874 tól.

Rozinay Istvan

urad

Magdlp IV.

270.1-

az-az ezerháromszázötvennég
visszatartott óvadékonnak k
vállalok aziránt, hogy az
zó hiányokat, az építés
és a megkívánt javítás

Budapest 1917 febru

P időben saját költségemen
fogom pótolni

Eneditenö

Rozinay István

vród
Magy Alp. I.

124. l.

Fenti 1879-ben Hugo
Licht professzornál dolgo-
zott Lipcsében.

u.o. 129. l.

Alpár levelei fenti-
ner Olaszországból

u.o. 139—152. l.

15
Rem. sz. Pál
Lóránt

Hétfő
16
Marcell pk. vt.
Gusztáv

Kedd
17
Antal ap.
Antal

Szerda
18
Piroska sz. vt.
Piroska

Csütörtök
19
B. Margit
Sára

Péntek
20
Fábián és Seb.
Fábián és Seb.

Szombat
21
Ágnes sz. vt.
Ágnes

Rozinger

d.

Gozt barokk Pec

14. d.

12 Hegyi 19/1

BUDAPEST
936 OKT. 12 8

MDK

Rozinay István

Épitő Ipar Épitő Müvészet 1925. R.I. cikke 68.l.

MDK

Rozinay István

R.I: A bpesti szobrok. Épitő Ipar-Épitő Müvészet, 1918.szept.21. 251 l.

MDK

Rozinay István

"Valami a repülésről" c. cikke

Épitőipar-Épitőművészet, 1931 évf 101 lap.

Rozinay István MDK

A Fonciére palotájának tervezete. Homlokzat
Fentinek oldalhomlokzata
Fentinak alaprajza

Műcsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

MDK

Rozinay István

Építőipar, Építőművészet, 1925. 49. évf.

M.D.K.

Rozinay István (?)

a „Foncière" biztosító intézet főhomlokzati tervét állította ki az 1885-évi Ors. Kiállításon

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1885. XIV. évf.

Jul. 19. Sz. 153 old.

MDK

Rozinay István épitész

épitési engedély

Vállalkozók Közl. 1909. aug. 11. 3 l.

M. D. K.

ROZINAY István építész

A „Foncière" palatájának tervezete;
Homlokzat, oldalhomlokzat, alapraj.

Bvák. Tárgymut. Bp. 1885. 52. l.

MDK

Rozinay István

Épitő Ipar - Épitő Müvészet. 1926. ápr. 15.

MDK

Rozinay István

Épitő Ipar-Épitő Müvészet 1931.jul.1. 101.1.

MDK

Rozinay István

Emlékbeszéd Alpár Ignácról. Épitő Ipar-Épitő Művészet. 1929. máj. 15. 19-20.sz.

M.D.K.

Rozinay István, építész

részletes és elfogulatlan bírálatot írt a porsonyi egyetemi épületek elhelyezésére kiírt szűrebbkörű pályázatról (Korb Flóris, Lecrner Jenő-Warga László, Palóczi Antal, Kertész-Sváb), erős kritikával taglalja a minisztérium által elfogadott 2-ik Kertész-Sváb tervet és végeredményben Palóci Antalázál mond legtöbb jót.

Építőipar - Építőművészet, Bp.1917.évf.6. sz.
31-33. old.

Rozinay István

MDK

Egyleti ház főhomlokzata, pályaterv I-II.tus

Egylati ház keresztmetszete, tus

Mícsarnok 1896.ezredéves kiáll.

MDK

Rezinay István

A "Fönciere" palotájának tervezete. Homlokzat

" " oldalhomlokzata

" " alaprajza

1885. orsz. kiáll. 52.l.

R o z e m a n n János kőmüves
/Kassa, 1807./

M Ü V É S Z E T
XII.évf.1913.
283.
"Kassán polgárjogot nyert müvészek"

Rozenau János falképfestő Nagyszebenben
1445.

Archaeologiai Értesítő
XIII. 1879. 373-384.

Henszlmann Imre: Uti jegyzetek.

MDK

Rozinay István

Épitő Ipar-Épitő Müvészet 1928.jul.15. 1o9.1.

MDK

Rozinay István

Az Orsz.Magyar Iparmüv.Társulat XLIV. közgyülése.
Magyar Iparmüvészet 1929. 125.l.

MDK

Rozinay István épitész

Az Orsz.Magyar Iparmüv.Társulat XLIV. rendes évi közgyülése. Bpest 1929.ápr.28.

M.D.K.

Rozinay István,

rövid cikkében éles kritikával mutat rá a budapesti szobrok s főleg azok felállításának és anyag-megválasztásának hibáira. [A szobrászok nevét nem említi.]

Építőipar - Építőművészet, Bp.1918.évf. 32. sz. 251-252. old.

Rozinay István

épitész és Divald Károly (Kiadó) albumából (Budapest építmények, 1883) ideér jegyzetben

Török László: Magyar épitészet a historizmus korában. Épités- Épitészettudomány, 1969.1-2.sz.131-18o.l.

151 l.

MDK

Rozinek Artur

A magyar mérnök- és épitészegylet közgyülésén, a Hollán-pályadijat két részre osztva Rozinek Artur és Molnár Rezsö kaptak.

Cikk: Kállay Miklós miniszterelnök a realis erök nemzeti összefogásáról beszélt a mérnök-egyletben.

Uj Magyarság, 1943.ápr.17. 3.l.

Rozinek Ernő M.D.K.

építésvezető

Pápóc Rk kapolna müemléki helyr állitása

Müemlékvédlem 1966/ 1. 52.1.

M.D.K.

Kézinger, lakatos

1844-ben a tatarozáskor 2100 forintot kapott. 45.o.

Petrovich Ede: Adatok a Káptalan u.2.sz.ház történetéhez. 31.o.

Janus Pannonius Múz.Évkönyve.1956,Pécs,1956

M.D.K.

1823-ban tatarozáskor
Rózinger, lakatos

1823-ban tatarozáskor 163 forintot kapott munkájáért 44.o.

Petrovich Ede: Adatok a Káptalan u.2.sz.ház történetéhez. 31.o.

Janus Pannonius Múz.Évkönyve.1956.Pécs.1956

M.D.K.

Roringer [József], lakatosmester

készíti 1751-77. körött a pécsi néreseghéz szentélyrácsát.

Gosztonyi Gyula: A barokk Pécs. Pécs müemlékei. Bőv. klny. a Sorsunk 1942. II.sz.-ból. 14.old.

M.D.K.

Rozinger József lakatósmester

A pécsi Városstemplom kupoladiszgömbjét készitette Pantler Károly rézkovács segitségével 1754-ben.

Gosztonyi Gyula: A Városstemplom épitéstörténete. Pécs. 8.l.

ROZINGER Mátyás műlapok

Pécs, Majolika-palota

Pécsi Szemle 1999/2. 26-27. ill

A keleti falazatban 11 db, a
utóbbiak az átalakító mun-

yomán tisztázódott, hogy a
gy előcsarnokot rejt magá-
ok oromzatának ferde sík-
pület belsejébe, a főépület-
raton át történt. A bejárat-
ény alapjait a kutatás során
bejárat küszöbszintjéhez. A
rán, a tornyot téglából épí-
al is megerősítették. A 17.
bejáraton is végeztek átala-
gmaradt, a belsőben – egy
érébe egy folyosóhoz ahon-
gymásba nyíló kisebb helyi-

lazott bejáratot találtunk,
nagyméretű, 15. századi be-

ROZINKA BERTALANNÉ, cifrázóasszony

A kezdő motivumsor és koszorú festése volt a legnehezebb, ezt mindig "főmester", a cifrázóasszony ok egyike csinálta. A falmeszelés, festés, a rozmaringos kockákba kerülő "rózsa" cifrázása a háziasszony gondja volt, aki legtöbbször a rózsás falitányérokról másolgatta mintáit. /XVI. tábla/ 66.old.

<u>MURAKÖZI AGOTA:</u> Cifrázott pitvarok Ajakon 55.old

A Nyiregyházi Jósa András Muz. Evkönyve, XII-XIV. 1969-71. Bp. 1972

ROZINKA BERTALANNÉ, cifrázóasszony

Ajakon a Takácsné, Ragány Anna által kialakított cifra pitvar festés hamar elterjedt. Néhány asszony, Takácsné tanitványai: Blaskó Ferencné, Gerzsenyi Istvánné, Molnár Jánosné, Rozinkáné-cifrázó készsége müvészi szintre emelkedett. Egyéni módon használták fel a közös motivumkincset, alakitották ki a kompzició szimritmusát. 63.old.

MURAKÖZI AGNES: Cifrázott pitvarok Ajakon 55.old

A Nyiregyházi Jósa András Múz. Évkönyve, XII-XIV. 1969-71. Bp. 1972

Rozinka Bertalanné, [„cifrázó" asszony, Julfest"]

„Cifrázókénsége művészi mintre emelhedett."

Murakösi Ágota: „Cifrázott pitvarok tiakon 1759–1762.

Élet és Tudomány, Dr. 1974. szept. 13.

XXIX
37

M. D. U

ROZMANN Lánló évétenhallgató

Lágymányosi lakótelek, lakóház-csoport (diplomatérv)

Gárdonyi Jenő: Egyetemi tervkiállítás nyílik Drezdában

Magyar Nemzet 1961. jún. 25. 5. l.

M. D. V.

ROZMANN László IV. é. építészhallg.

Téglagyár

Rados K. – Németh et.: Az ipari – és mezőgazdasági épülettervezési tanszék oktató munkájáról
Magyar Építőművészet 1960. 4. 18. 12. l.

Rozmann László, építész MDK

Jó tervezőnek igérkezett. Most más munkakörben dolgozik.

György István: Mi lett belőlük? 5.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1966. szept. 25.

M. D. K.

ROZMAN László II. e. építész hallg.

Parasztkás nyári konyhával

Reischl Antal: Tervezésoktatás a lakóépülettervezési tanszéken

Magyar Építőművészet 1960. 4. sz. 5. l.

ROZMÁNY FERENCZNÉ, magyar varga

A Székesfehérvári Városi Levéltárban két irat a város XVIII.sz.-i mestereiről. Az egyik 1784-ből, a másik pár évvel későbbi. 64 mesterség, 519 név. Az arab számok a két listát, a rómaiak az öt csoportot jelzik. 263.old

/ 1,2./ 2:IV., 1:V. magyar varga. 266.old

Ü. VARGA MARIANNA: Mesteremberek Székesfehérvárott a XVIII. században 263.old

ALBA REGIA. István Király Múzeum Évkönyve. VIII.-IX. 1967-68. Székesfehérvár

MDK

Rozmits Tibor

Külszini fejtés, repr.

1. Miskolci O. Grafikai Biennale 1961.

ROZMUS, Anton építész

Kiss János építi a röcei ev. templomot

Erdélyi Géza: A gömöri falumúzeum. =
Uj Mindenes Gyüjtemény 2. (1983). 61.,82.

Roznauer József, otvás és rézmíves

M.D.K.

az egri adóösszeírásokban 1766-1771 között szerepel, mint vagyontalan zsellér. 1768. november 20-án a felnémeti és a gyöngyösi pálinkafőzőkben felszerelt üstcsövekért 35 forintot vesz fel a püspökségtől.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 392. old.

ROZNAUER József egri ötvös és rézmüves. Az egri adóösszeirásokban 1766-71 között találkozunk vele, mint a makláři hóstyán lakó vagyontalan zsellérrel. 1768 november 2o-án a felnémeti és a gyöngyösi pálinkafőzőkben felszerelt üstcsövekért 95 frt-ot vesz fel a püspökségtől.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Johannes Daniel Rosnthl,asztaloslegény

A győri asztalos és puskaagykészitő céh legénykönyvéből,1685 utan:"Johannes Daniel Rosnthl /!/Tischlergeaell Von Pösing". 107.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.században - Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona,9.- Xantus János Múz,Győr,1967.- A Győri Múz. Evkönyve

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Rozol Ferenc

l. Reihelzitataimaj

30. l.
87. l.

1427. BOKHARA-SZŐNYEG, vörös tük
roter Spiegel, darin Medaillone in

1428. BOKHARA-SZŐNYEG, tükrében
Teppich, im Spiegel auf rotem Fon

1429. AFGÁN-SZŐNYEG, vörös tükréb
im roten Spiegel Medaillone in dre

1430. KIS KAZAKSZŐNYEG, vörös tük
XIX. Jh. 140×95 cm.

1431. LADIK IMASZŐNYEG, vörös tü
mit rotem Spiegel, blauer Bordüre

1432. LADIK IMASZŐNYEG, kis vörös
Gebetnische. XIX. Jh. 150×100 c

1433. ANATOL IMASZŐNYEG, vörös i
tolischer Teppich, mit roter Nisch

1434. ANATOL IMASZŐNYEG, vörös a
rotem Fond. E. H. XIX. Jh. 151×

1435. ANATOL IMASZŐNYEG, kis vörö
Gebetteppich, mit kleinem, roten S

1436. ANATOL IMASZŐNYEG, vörös
tolischer Gebetteppich, im roten Spie

barna alapon négy sor medaillon. XIX. sz. — Kleiner Medaillone in vier Reihen. XIX. Jh. 120×75 cm.

ös tükrében négy sor medaillonnal. XIX. sz. — Kleiner egel Medaillone in vier Reihen. XIX. Jh. 122×76 cm.

tükrében stilizált palmetták. XIX. sz. v. — Belut- ilisierte Palmetten. E. XIX. Jh. 164×81 cm.

tükrében herati rajzzal. XIX. sz. — Grosser Ferahan- ster. XIX. Jh. 275×540 cm.

n sor nyolcszögletes medaillon. XVIII. sz. — Afgan- illone in drei Reihen. XVIII. Jh. 210×280 cm.

tükörrel és barnás szinezéssel. Kula, XVIII. sz. v. — r Spiegel. Kula, E. XVII. Jh. 125×185 cm.

ér fülkével, kék boltmezővel, herati kerettel. Jordesz, äulen, weisse Nische, blaues Bogenfeld. Ghiordes, XVII.

el, kék sarokkal, indás kerettel. XVIII. sz. — Sieben- XVIII. Jh. 175×140 cm.

nér imafülkével, kék boltmezővel, herati kerettel. Jordesz, Säulen, weisse Gebetnische, blaues Bogenfeld. Ghiordes,

tükörrel. Anatol, XIX. sz. — Teppich mit Blumen

M. D. K.

ROZOL Ferenc

1795-1823. a holicsi gyárnál mű-
ködött

Csányi 1954. 31. l.

Rozsi Ferenc

Tata

1795–1823.

Kajd

Csányi 1954

31. l.

MDK

Rozolofszky Ágoston, asztalos

Karácsonyi kiáll. Magyar Iparművészet 1903.16.l.

MDK

Rozolofszky Ágoston, asztalos

Almási Balogh L: A karácsonyi kiáll. Magyar Iparművészet 1903. jan. 1. 1-28. l. képekkel.

MDK

Rozolofszky Agoston

Bronzérem kitüntetést kapott a st. louisi világkiallitason.

Művészet, 1904. 406.l.

Rozolovszky Ágost.

1872/73 II. – 1873/74

Ferképzőintézeti könyvtár

428. l.

VEDUTA (olasz, a. m. látkép), a táj-, illetve architektúrafestésnek az a faja, amikor a művész hatásos vá-

Rozolofszky Ágoston

Műveszet 1904-406.

Katona (Kleinberger) Nándor

Est a Karszton 250 (620), 2091 (276). –
Fenyőerdő 250 (621), 4022 (576). –
ramiák keresztje 250 (620), 1947 (2
– Hegyszoros 250 (620), 2092 (276
Karsztvidék 250 (621), 3872 (539). –
Nyári est 250 (620), 1795 (210). –
klastrom holdvilágnál 250 (621), 380
– Teli nap 250 (621), 2617 (397). –
reggel 250 (620), 2593 (393). – Vih
után 250 (620), 2001 (253). – Vih
idő 250 (621), 3803 (513).

V. Rozvágyi Judit

építészmérnök, oklevelét 1967-ben nyerte el. Tervei: az Ujpesti Dózsa stadion megerősítése.

Tervei: Fiatal tervezők kiállítása. Budapest, 1972.

171

Rozvány György

festő

l.

Papp Nagyvárad

154. l.

Romai vastaindrsa VI. 162

Rozvány György, [grafikus ?] [festő ?] Mon

„Naiv bájú festménye nemzetőri egyenszukában, puskázan állítja elénk" a költőt — Arany Jánost.

—: Irodalomtörténeti kézikönyvek 116.p

X/3

KÖNYVBARÁT, bp. 1960. március

Rozvány V. M.D.K.

Arany mint nemzetőr /festmény/

repr.

Keresztury-Vécsey-Polvy: A magyar zenetörténet képeskönyv

207.1.

Bp. 196[illegible].

dr. Rozványi Márta művészettörténész.

a Szolnoki Tavaszi Tárlatot rendezte.

Láttuk, hallottuk.

1971. VI. 3. 20.10 /6/ V.

Rozványi Márta

Derkovits ösztöndíjas volt. Évek óta rendezi a Derkovits ösztöndíj anyagát. a Műcsarnokban dolgozik.

Kompozíció '72.

1972. márc. 28. Televízió, 18.40 (11) M.

dr. Rozványi Márta művészettörténész.

Balassagyarmaton, a Horváth Endre Galériában a mai napon nyitja meg Nagy Előd festőművész kiállítását.

Nógrád, 1972. nov. 10.

Rozványi Márta,

A második évtized küszöbén Rozványi Márta azt írta, hogy a XI. nyári tárlat nem egyszerű tagja a sornak, hanem egy kicsit kezdet is, az első lépcső egy minőségileg új szakasz kezdetének.

Tandi Lajos: A XXIII. szegedi Nyári Tárlat anyagából.
Dél-Magyarország, 1982. júl. 24. 5. old.

Rozványi Márta műtörténész.

Nagy élőd festő kiállításának képes ~~katalógus~~ katalógus előszavát írta.

Ⓓ. Gy.: Képzőművészet.
Vigilia, 1943. aug. 466. old.

MDK

Rozványi Vilmos

A Tamás Galériában rendezett modern kiállitas-
szervező bizottság tagja.

Perlrott Csaba Vilmos gyüjtm.kiáll.a Tamás
Galériában.Katalogus.

MDK

Rozványi Vilmos

A Modern Kiáll.-szervező bizottsg. tagja

Tomás Galéria 1. kiáll. 1928. dec.

Rozványi Géza

Näheres konnte nicht festgestellt werden.

2 nüve fels

HuPrmagyérem 357 l.

T. 7203.

zt hosszúszárú pipát szi és jobb-
háttér hegyes vidék erőddel. Felirata:

rie parmi les Varasdins.

fume-t-il pas pipette,
il se sent harassé,
il n´a les main doüillette,
oûjours est preparé.

excud A.V.

.l: 19 cm.

Rozvadovszki MDK

Lengyel festő.

A Styka Jan, Vágó Pál, Spányi Béla alkotta "Bem és Petőfi" körkép egyik munkatársa.

Békés István: Bem és Petőfi. Egy elveszett körkép emlékei.
Műterem 1958 I. évf. 3. sz. 24-25. o.

MDK

Rozs Endre

Magyar plakát 66. 5. magyar plakát kiáll.
Mücs. 1966. dec.

Rozs Endre MDK

Fényképezzen, é.n.

Mücsarnok 196o.Magyar plakát-történeti kiáll.

Rozs Endre

textilmüvész

Koós J.: Rozs Endre. SZABAD MÜVÉSZET, 1956, 1-2.sz. 96.1. képpel

MDK.

Rozs Endre

Kiállítási kritika

Magyar Nemzet 1966 dec. 17.

Rozs Endre M.Ü.K.

Müve a kiállitáson

Gelmacher Anna: Magyar Plakát 66. Kiállitás a Mücsarnokban
Magyar Nemzet 1966. dec. 17. 4.l.

MDK

Rozs Endre

Fényképezzen...

1885-1960. M. plakáttört. kiáll. Mücs. 1960.

MDK

Rozs Endre

Megnyiltak az átszervezett művészeti főiskolák.
Magyar Nemzet 1949.okt.16.

MDK

Rozs Endre

Fényképezzen...é.n., 87x57 MH

Magyar Plakát-Történeti Kiállitas.1960.
Műcsarnok.Kat. 36.1.

Rózsa Gyula.

Napraforgós függönymintája szerepel az
I. Iparművészeti kiállításon. (emlékére.)

1952.
Magyar Nemzet, 1967. aug. 3.

Ross Endre.

I. ~~Képzőmű~~ Ipar művészeti kiállításon függjöny mintaterve szerepel. (emlétve)

Szabad Nép, 1952. aug. 17.

Rozs Endre

Gonda Zsuzsa művészek munkáját bírálja Vadas József: "Képtelen diszpéldányok" c. -disztáviratokról és oklevelekről szóló- kritikájában. A DT 31, a DT 32 és a DT 33-as jelü táviratok rajzait, melyek rózsát, mezei csokro, szekfüt ábrázolnak ugy, hogy "szakillusztrációnak egyik sem elég pontos, művészetnek meg egyszerü és lélektelen másolat csupán", viszont hozzá teszi, hogy bár semmi izléstelen szentimentalizmus nincs rajzaikban, de a sirra általában élő virágot tesznek, a grafikusok pedig holttá dermedt virágokat rajzolnak.
Élet és Irodalom, Bp. 1974. ápr. 13.
XVIII. évf. 15. sz. 5. lap.

Rozs Endre

Gonda Zsuzsa művésztársával tervezték a Czóbel-naptár"-at, melyen„a mester válogatottan szép festményeit mutatják be"- írja Vadas József: "Ujévi hamis kártyák" címmel, s kifogásolja a két művésznél, hogy az általuk tervezett„barna háttérrel durván beavatkoznak a tompa szinü festmények kompozíciójába." Gobelin-naptár tervüket megdicséri. A beszámoló a müvészeti naptárak, a vállalati reklám naptárak és az üdvözlő lapok tervezőinek munkáját ismerteti.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. jan. 12.
XVIII. évf. 2. sz. 8. lap.

Rozs Endre

Szakmai körben elhangzó értékelését említi a szerző.

Koczogh Ákos: Iparműcészeti kritika; Ipari Műcészet, 1973/4. 9.C.

Rózs Endre

neve említése, munkája szerepel

a VII. Országos Plakátkiállításon, a Műcsarnokban

Magyar Nemzet 1972 március 26 9.old.

Rozs Endre
iparművésznek

Az Iparművészeti Főiskolán Bokor
Nellytanára volt Rozs Endre

Horváth Béla: Bokor Nelly
Művészet, 1975. február - 30. oldal

Rozs Endre, textilterverő,
grafikus

L. = Horváth Olivér
1.) [↓ E. Pánthy M.]

Péter Márta: E. Pánthy Magda ... 160-161,
Jelenkor, Pécs, 1976. febr.

XIX/2

Rozs Endre

a képzőművészeti alap Kiadóvállalat 1977. évi művészi naptárai egy-egy művész 13 festményét, – grafikáját ábrázolja. – a művész tizenhárom tarka virág-stilizációja is látható e naptárakon. (említve)

Békés István: Mulandó és maradandó.

Ország-Világ, 1976. dec. 8.

Ross Endre

Asay Judit: Egy reláció párisai

Budapest, 1982. november

Rozs Gábor MDK

Iparművészeti textil- művei a debreceni Medgyessy-szalonban.

--:Megnyilt a Medgyessy - képszalon.
Hajdu-Biharmegyei Napló 1958. okt. 11.

Rozs Endre

kiállított művei:

Indás. 2,50 m. dupla.
Akvárinmos. 2,60 m. dupla.
Tulipános. 0,80 m. dupla.
Gyümölcsös. 3 m. dupla.
Gyümölcsös 3,10 m. dupla.
Gyümölcsös. 1,50 m. dupla.

Pécs-baranyai Országos képzőművészeti kiállítás 1956. Kat. irta: Végvári Lajos. Bp. 1956. 32 l., 20 t.

1.

Rozs Endre

kiállított művei:

Párás. 3,10 m. szimpla.
Chiné szőlős. 2 m. szimpla.
Párás. 2 m. szimpla.
Chiné szőlős. 2,20 m. szimpla.
Gyapotos. 3 m. dupla.

Pécs-baranyai Országos képzőmüvészeti kiállitás 1956. Kat. irta: Végvári Lajos. Bp. 1956. 32 l., 2o t.

32.l.

Rozs Endre

Függönyterv, textilterv
Butorszövetterv, "

Ernst Muzeum. I. iparművészeti kiállitás. 1952.

14 l.

tszakaszos, a hajó falsikjától enyhén augró szentéllyel hosszabbitották, a- szegmentivelésü fallal záródik. A szent- is két-két félkörives záródásu ablak a torony alsó része előtt háromszögü alas épitmény, a torony első emeletén , felette félkörös ablak. A bádogsi- ulaidomu.

A templom bejáratánál álló kőfeszület ál XVIII. századi faragott kőkorpusz éke, a bejárat felett pedig két fara- kőangyalfejet falaztak be, valamennyi án a régi templomból származik.

je: A templom belül disztelen. Egész lenése a neoromán stilus ékitménynél- egyszerüsitett alakját mutatja.

MOK

Rozs Endre

textiltervei: pávás minta – repr.

(Markos Erzsébet: Milyen legyen a függöny?)

Nők Lapja, Bp. 1957. május 30. [17. l.]

MDK

Rozs Endre textiltervező

tervezése: napraforgó-mintás kartonfüggöny szerepel az első magyar iparművészeti kiállításon.

Fedor: Az első magyar iparművészeti kiállítás.

Nők Lapja, Bp. 1952. augusztus 14. [8.l.]

ROZS Endre

NN: Rozs E. lakóstextiliái

Művelt Nép 1955, 11. évf. 52. n. dec. 25, 7. l.

MDK

Rozs Endre iparművész

Gönczi-Szabó: Az 1956.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliografiája Művért 1957.VI.évf.4.sz. 345.l.

Rozs Endre
Sál
Függönyanyag
"
Butorszövet
Függönyanyag

Ernst Múzeum. I. iparművészeti kiállítás. 1952.
16 1.

Pásztó /Bojár/ 63

Szent Imre tér. Országos
Jellege: Klasszicista,
Külseje: Földszintes, sz
négyszögü ablakok, felet
párkányszelvények kötnek

Szent Imre tér 3-4. Lakó
Jellege: Koraeklektikus.
Külseje: Földszintes, 5
Volutás konzoloktól tart

Szent Imre térből nyiló
Jellege: Barokk.
Külseje: A Kövecses-pat
alatti alacsonyabb szint
szabadonálló épült. Az

Rozs Endre

"Fényképezzen..." é.n.

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás. Bp. 1960.

36.o.

Rozs Endre

Művelt Nép 1955 XII. 25.

*

Rozs Endre lakástextiliái

Tízéves munkásságának termésével jelentkezik Rozs Endre, az Iparművészeti Főiskola tanára, a Váci utcai Csók-galéria iparművészeti kiállítási termében. Az első évek egyszerű, egyszínre redukált motívumai után egyre gazdagabbá, színesebbé válnak Rozs Endre bútor- és tapétaanyagai. Hosszú kísérletezés, tervezés előzi meg egy-egy új anyag megvalósulását. Rozs Endre kísérleteinek egyik pólusán a természet tanulmányozása áll, s ez néha a textilanyagon kissé naturalisztikusnak ható eredményekre vezeti a művészt (gyapotmintájú anyag), viszont olyan anyagokat is tervezett, amelyek motiválása öncélúan játékos, formalisztikus. E két véglet között találja meg Rozs Endre sajátos egyéni stílusát, a természeti motívumok textilre legmegfelelőbb áttételét. Például rendkívül tanulságos, hogyan kísérletezi ki előbb papíron, s azután hogyan alkalmazza textilen a virágzó gyümölcsfák, szőlőtőkék motívumait. Színei mindig finomak, meleggé és harmonikussá varázsolják a lakást. Az egyik legutóbb tervezett pávás bútorszövetén érdekes módon használja fel a nyomószín megbontására a pamutanyagba beleszőtt műszálak festéktaszító tulajdonságát, s ezzel a szövés és nyomás kombinálásának új lehetőségeire is rámutat.

*

Fénykép. Milejne

Sparmüvészeti Főiskola: 46 ltr.

Nyomott anyag tervezési óra. (Kozs Endre magyaráz)

Magyar Fotó (Ze 557/1417)

Fénykép.

Negatív ainer.

Rors Endre

Disztávisatot tervezett a Posta részére

N. N.: Virág a kiszelnek

Esti Hirlap 1969 VII. 11

Rozs Endre

Textiltervvel nesepelt

Bútor és lakásművéneti
Kiállítás. Bp. 1956.

mdk

Rozs Endre Sparmuvészeti Főiskola tanára

növendekeivel a textilmuvészet megujitásán dolgozott, felhasználva a népmuvészet sajátosságait. Kiállitás a textil tervek-és anyagokból az Sparmuvészeti Muzeumban.

Gogolák Lajos: A III. Magyar Sparmuvészeti és Népmuvészeti Kiállitás.

Népmuvelés, 1955, 2. évf. 12. sz. 782. l.

MDK

Rozs Endre ipm.

Dutka M: A m. iparm. első seregszemléje. Magy.Nemz.
1952. aug.12. 4.l.

MDK

Rezs Endre, iparmüv.

Rényi : Az á.l. Iparm.kiáll. Szabad Nép, 1952. aug. 17. 7.l.

126994	2538	"	"
126995	2538	"	"
126996	2538	"	"
126997	2538	"	"
126998	2538	"	"
126999	2538	"	"
127000	2538	"	"
127001	2538	"	"
127002	2538	"	"
127003	2538	"	"

Rózsa Endre

Szabad Művészet
952.6.n. 255.l

s intéressantes photographies, je
s réitérer l'assurance de ma consi-
e.

Le Consul Général de Turquie

A. Hikmet

'État hongrois,
etc.

Budapest.

Rózsa Endre

László

Szabad Művészet
1952. 10. sz. 472. l.
473. l.

897. sz.

Méltóságos m

Jeszenszky Alajos u
kot egzidejüleg ü
kolosi templom
s ez időszerint ná
casulát, 2 stólát és
nyozás végett a
bizottságának n
ezt Méltóságodnak,
hó 30-án 185. szám
sére, nagybecsü t
egyszersmint tiszt

ROZS János festő

Benedekné Szőke Amália: Rozs János falfestménye Helsinkiben. = Uj Magyar Hirek, II.évf.5.sz.1992 május 43.p.ill.

Helsinki, Paasivourenkatu 5. Työväentalo (Munkásiok Háza)

(1938)

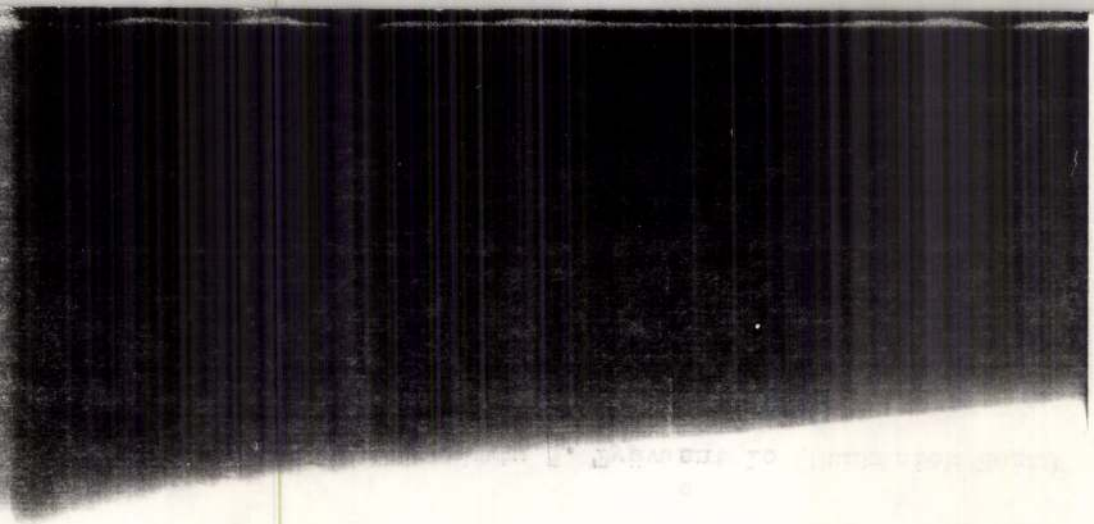

MDK

Ross Endre [iparművész]

Függönyanyagok, amelyek mintáit ő tervezte, szerepelnek a III. magyar Iparművészeti és Népművészeti Kiállításon.

Tedor: A III. magyar Iparművészeti és Népművészeti Kiállítás.

Nők Lapja, Bp. 1955. december 8. [20. l.]

Ross Endre, grafikus

MDK

Virágos díntávirat - lapot tervezett.

– : Virág - akvarellek 2

ESTI HIRLAP, B[illegible] 1969. [illegible] 11.

Rozs Endre

Réntvett a „Magyar plakát 66" kiállításon a Műcsarnokban

Székely Artur: Magyar plakát 66
Magyar grafika 1967. 1. n. 19.

Rózs Endre

Az Ár- és Bérmegállapító Bizottság munkája során a szabadon vállalt textiltervezések díjazását készítette elő. A Kollektív szerződés egyik szakszervezeti aláírója.

Kovács Zs.: 25 éve alakult a M. Iparművészek Sz. Szakszervezete; Ipari Művészet, 1970. II. 28. p.

Rozs Endre

A2 Iparművészek Szabadszervezetében a szociális ügyekben igen tevékeny volt.

Kovács E.: 25 éve alakult a M. Iparművészek Sz. Szakszervezete; Ipari Művészet, 1970. III. 19.C.

Rózs Endre

A Iparművészek Szabadszervezetében a propaganda, kultúr, valamint a felvételi és fegyelmi bizottság tagja.

Kovács Zs.: 25 éve alakult a M. Iparművészek Sz. Szakszervezete; Ipari Művészet, 1970. III. 18.

Rozs Endre

Naptármunkával szerepelt.

Szíkely Artúr: Magyar plakát '66; Magyar Grafika, 1967. 1. sz. 19. l.

Ross Endre

Az önálló iparművészeti Szakszervezet felépítési terveinek előkészítő munkálataiba ő is bekapcsolódott.

Nemes Erzsa: 25 éve alakult a Magyar Iparművészek Szabad Szakszervezete; Ipari Művészet, 1970. III. 16. p.

Rozs Endre

Mint az Iparművészeti Iskola növendékét P. Szabó Éva segítségül maga mellé vette a pécsi székesegyház számára készülő munkájához.

P. Szabó Éva: Textiltervezők a két háború közöt. — Ipari Művészet, 1967. 2. sz., 58. l.

Rozs Endre grafikus

A képes levelezőlap kiállítás egyik bélyegrőjét tervezte

Nagyon Nemzet 1970 IX. 26 Fold.

Rozs Endre

kiállított művei:

Gyapotos. 3,30 m. duplo.
Címeres. 1,55 m. duplo.
Címeres. 2,60 m. duplo.
Pátrányos. 3 m. duplo.
Pátrányos. 3 m. duplo.

Pécs-baranyai Országos képzőművészeti kiállitás 1956. Kat. irta: Végvári Lajos. Bp. 1956. 32 l., 2o t.

MOK

Rezs [iparművész]

tanár az Iparművészeti Főiskolán. Az ő vezetésével dolgoznak a fiatal textiltervezők az Iparművészeti Főiskola tanműhelyében.

A virágos kalmék „keresztapja".

Nők Lapja, Bp. 1956. március 1. [11. l.]

Rozs.

Vásárhelyen, a II. Magyar Képzőművészeti Kiállítás vázlatainak tárlatán alkotásának vázlata szerepelt.

Vihorsorok, Hódmezővásárhely, 1952. Nov. 13.

MDK

Rozs Endre

4. m. plakát kiáll. mücs. 1961.

Rose Duçlo